

II

A

H

BEZZE (1.) in CANTICU
Homiliae XXXI., *thk. sm.*
"In thi the fashion of
Lov condemned
thos ane."—Low

Compt
32.

4/

XIV

Box 3434

Boyd

8053 St

Boyd

M 14853

I N
CANTICVM
CANTICORVM SO-
LOMONIS HOMILIÆ
TH. BEZÆ.

In quibus præcipuæ de vero Christo & vera
Ecclesia controuersia nostris temporibus
agitata ex Dei verbo exponuntur.

Ex gallicis à N. latina facta.

SAPIENTER AGAS

EXCVDEBAT

Johannes le Preux.

M. D. LXXXVII.

M V O I T H A D

... ..

... ..

Digitized by the Internet Archive
in 2011 with funding from
Duke University Libraries

TR. R.
B574

FIDIS DEI SERVIS, ET

TVM IN VRBE, TVM IN TER-
ritorio Geneuensi, sancti Euangelij
Ministris, fratribus ac collegis ob-
seruandis, THEODORVS BEZA
gratiam & pacem à Deo Patre, &
Domino nostro Iesu Christo.

*Orantibus vobis, obseruandi
Fratres, ut (quod adhuc nemo ex
illis beatae memoriae & excellenti
doctrina praestantissimis fratri-
bus tentauit, in quorum labores
successimus) Canticum illud Solomonis in Ec-
clesia interpretarer: etsi mihi non deerant iustissi-
ma illius oneris recusandi causa: obtemperaui ta-
men, eius insigni misericordia fretus, quo auctore
in Ecclesia loqui non tantum audemus, verum e-
tiam tenemur. Nec enim aut vos, aut me latebat
eius carminis, utpote penitus allegorici, obscuri-
tas: tanta quidem illa ut ab omni aeo apud Iu-
daeos solis iam adultis & ad haec percipienda i-
doneis hominibus legi consueuerit. Est enim cer-
te allegoriarum interpretatio valde incerta, &
in qua facile ineptire, atque adeo (non absque rei
tam sacrae humanis commentis polluenta pericu-
lo) hallucinari possit quisquis animum valde re-
ligiosum, & in sacrorum lectione exercitatum, ad ea-
rum interpretationem, (an diuinationem potius dixe-
rim?) non attulerit. Est enim illarum veluti latissime*

EPISTOLA.

patens campus in quo excurrere facile cuius liceat, nisi quis sese intra diuini verbi metas sollicitè ac penè pauidè contineat. Cōstat præterea nō defuisse iampridem, quos illi blandi & amatorij inter eos qui in hoc Cantico introducuntur coniuges habitū mutui sermones, eò usque offenderint (& quidem immeritò) ut alij quidam hunc libellum ut prophanum & ab insano, Salomone scriptum censuerint expungēdum: alij verò paulò equiores, ut illum damnare non sint ausi, tamen publicè exponi utiliter non posse existimarint. Harum igitur difficultatum vel minima, facile me ab amplectendo vestro cōsilio deterruisset, nisi plus apud me pōderis habuisset, tum illius hortationis vestre auctoritas, tum etiam multò magis ea quam dixi de Opt. Max. Dei benignitate fiducia: accedente præsertim maximorum tum Græcorum, tum Latinorum Theologorum iudicio, qui tantum ab eo abfuerunt, ut an hic liber esset in canone scriptura retinendus dubitarent, ut etiam passim illum commendare, imò inter monachos quoque interpretari, laboriosissimis denique commentariis illustrare non sint veriti. Ad me quidem quod attinet quamuis perexiguum sit quicquid ad huius Cantici interpretationem cōtuli, prout diuinorum in eo comprehensorum mysteriorum maiestas requirit: gaudeo tamen quòd hìc quoque sint vobis obsequutus. Magnam enim inde consolationem ex istarum rerum meditatione percepi. Et meum hunc laborem, coniecturam inde facio, neque inutilem neque iniucundum auditorum cœtus fuisse, quòd à me non pauci con-

tende-

EPISTOLA.

tenderunt, ut, contra meum morem, quæ fueram publicè concionatus, domi, quoad eius fieri posset, recognita perscriberem: quo labore tum erudiri, tum etiam confirmari non paucos posse considerēt, in ijs præsertim cōtrouersis quæ nunc præcipuè de veri & falsi Christi discrimine, & de vera Ecclesia ab adulterina discernenda notis, agitur. Hūc enim spectasse me fateor in hac ferè tota huius Cantici explicatione. Et, nisi vehementer fallor, fuit hic Solomoni præcipuus in hoc libro propositus finis, in quo graphicè prorsus nobis, tum huius Sponsi (id est veri Christi) proprias, ac ut ita loquar, formales qualitates depingit, tum huius Sponse. (veræ videlicet Ecclesie) natuum & expressum veluti vultum oculis penè nostris subiicit. Sed ecquis tandem magni Solomonis istius Sapientiæ sicuti meretur animo complecti queat? & ut à quopiam istud præstari posse demus, quisnam vim illam eloquentiæ inimitabilis representare se satis posse existimauerit, qualis & quanta fuit, in isto tam arduorū mysteriorū longè diuinissimo interprete? Sunt tamen ista certè scripta nō ut sepulta delitescant, vel adorentur non intellecta, sed ut in Ecclesia Christiana explicentur, intelligentur, ad usum denique suum applicentur. Quod si tempus unquam ullum fuit in quo foret istarum rerum explicatio necessaria, hoc illud ipsum est in quo nunc versamur, eo planè hominum genere, si unquam aliàs refertum, quorum in veritate sophisticis præstigiis adulteranda, incredibilem audaciam, & impudentissimam impro-

EPISTOLA.

*bitatem animaduertimus. Confido igitur futurum
 ut nullos veritatis amantes, aut vestri consilij, aut
 mei obsequij pœniteat : qua in re si passa non est
 ingenij & iudicij mei imbecillitas ut vestra &
 auditorum expectationi satisfacerem, spero ta-
 men fore ut & rectæ conscientia & alicuius dili-
 gentiæ testimonium à vobis non inuitis obtineam;
 minimè certè recusans, ut in cæteris etiam omni-
 bus, sic etiam in hoc meo qualicumque scripto
 quod hic vobis offero, vestri iudicij censuram su-
 bire: reliqua fort. esse recogniturus, si difficillima
 & negotiosissima hæc tempora patientur, & v-
 tilem Ecclesis hanc nostram operam futuram
 censueritis. Quod superest, venerandi fratres &
 collega, Deum Opt. Max. quanta fieri potest a-
 nimi contentione precor, ut vos omnes suis illis
 donis ad sacrosanctum istud obeundum munus
 necessariis magis ac magis cumulet, & quidem
 in primis ut nos, sicut adhuc pro bonitate singu-
 lari sua fecit, in eiusdem veritatis in hac Eccle-
 sia Geneuēsi nobis cōmissa sensu & professione cō-
 iunctissimos foueat. Mei denique curriculi quic-
 quid superest velim etiā atque etiā ut vestris pre-
 cib⁹ Domino cōmendetis, ut inoffenso cursu in por-
 tum appellere, & feliciter prouehi tandem ali-
 quando mihi quoque concedatur. Geneuæ, 20.
 Augusti, Anno vltimæ Dei patientiæ, 1586.*

Vester in opere Domini
 sincerus frater & collega
 Theodorus Beza.

ARGVMENTVM PSALMI

ET PSALMVS IPSE 45. QVI EST
libri huius Solomonis Cãtici Can-
ticorum tanquam summa.

Totus hic Psalmus merè est allegoricus & eiusdem
prorsus argumèti atque Canticum Canticorum:
neque iis assentiri pessum qui *ἰσιδαλάμιον* esse pu-
tãt, id est, nuptiale carmen Solomonis & filiæ Pharao-
nis. Præterquàm enim quòd inscriptio Hebraica id nõ
prætermisura fuerat, video matrimonium illud diser-
tè, & meritò quidem, damnari à Spiritu sancto, 1. Reg.
ii. vt perabsurdum mihi videatur id existimare fuisse
tantæ rei typum. Describitur autem in eo diuinissimè
spiritualis illa copulatio Christi & Ecclesiæ, allegoria
à matrimoniis communibus sumpta, quam sæpe po-
stea illustrarunt Prophete, & Paulus ipse Rom. 7. 2. Cor.
ii. & Eph. 5. Sed obseruandum est sicut in coniugiis hu-
manis primùm sponsalia contrahuntur, deinde nuptiæ
celebrantur: sic Christum Sponsum Ecclesiæ confide-
rari in duplici quodammodo statu, nempe infirmita-
tis, quam possumus cum sponsalibus cõparare, & glo-
riæ, quam à resurrectione adeptus est, verus nunc &
gloriosus Ecclesiæ, etiam aliquatenus in terris adhuc
hærentis, Maritus: in hoc autè Psalmo proponi vt glo-
riosum & qui nuptias ipsas nobiscum inierit. Christus
igitur est Rex ille Ecclesiæ Maritus, quo certè nihil est
pulchrius, vt qui omni labe careat. Quæ sit autem eius
suadela vis, nõ tantùm in alliciendis, sed etiam in mu-
tandis hominum animis, apparet ex Euangelij prædi-
catione ac virtute inenarrabili. Idem quatenus Homo
accepit spiritum non ad mensurã, sed quàm abundan-
tissimè, adedò vt in omnes Sanctos redundet. Additur ei
gladius quem non ostendet velut *εἰς ὄλον* sed quem
etiam distingat, illum nimirum penetrantem ad diui-
sionem animæ & spiritus. Itémque sagittis est munitus
quibus

A R G V M E N T V M .

quibus hostes omnes suos transfigit, vnde summa laus
 ei & præstantia tum in seruandis suis, tum in frangen-
 dis superbi optimo iure debetur. Itaque inducitur po-
 stea quasi tribus equis inuectus, Veritate videlicet,
 Mansuetudine, & Iustitia, quæ à Verbo tanquam Auri-
 ga regantur: cui diuinissimæ allegoriæ explicandæ
 pro rei grauitate ac dignitate, integro volumine opus
 esset. Verum ex antithesi potest hoc summam in intel-
 ligi: si quis videlicet consideret quibus contra consue-
 uerint non equis sed truculentissimis bestiis inuehi
 Reges ac Principes spiritui contrario obsequentes, vi-
 delicet ambitione, fastu, ferocia, crudelitate, luxu, &
 horreda subiectorum oppressione: & valde obseruan-
 dum est, quod adicitur, nempe vtrunque mundus hoc
 iustissimum simul & moderatissimum Imperium de-
 trectet, Regem tamen iustum prosperè omnia gerere.
 Et quò magis illi obsistitur, eò magis potentiam suam
 ostendere, tum in illa suorum tam iusta tamque secura
 defensione, tum in hostibus suis diuina virtute intus
 lethaliter vulneratis: quum eos videlicet in reprobum
 sensum tradit, vt sint suæ ipsorum perniciæ organa.
 Hæc autem omnia etsi quotidie accidunt, Rege isto o-
 mnes suos electos tutante ne quis ex iis pereat, & ho-
 stes suorum prout libuit vlciscente: tamen insigniter
 apparuit in ipso istarum nuptiarum re ipsa celebra-
 rum initio: quod hic innui videtur, quum de ingrata
 Synagoga horribiles pœnas sumpsit, quæ etiam hodie
 perseuerant, seruat tamen electorum reliquiis, pecu-
 liari quadam erga genus Abrahæ, tam rebelle, miseri-
 cordia. Hac autem parata victoria Rex iste in suo folio
 collocatur quod æternum esse dicitur, vt significetur
 ex hoc mundo non esse: non modò quoniam, vt inquit
 Solomò, Iustitia stabilis thronum Regis, sed quia Rex
 ille simul verus & æternus Deus, & verus est Davidis
 filius secundum carnem, cui etiam quatenus Homo est,
 omnis in cœlo & in terra potestas data est supra omne
 Nomen collocato, sicut citatur iste versiculus sextus
 Heb. 1. 8. vt neque plures sint Reges (quum vnica vxor
 plures non possit habere maritos) neque rursum ipse

A R G V M E N T V M .

sic Deus esse intelligatur, vt non sit Homo (quoniam alioqui non esset cōueniens huius Ecclesię quę ex hominibus constat Maritus) neque sic Homo, vt non sit Deus verus & æternus, quoniam alioqui satis potētem Maritum Ecclesia non haberet. Subiicitur postea istius Regni, Ecclesię videlicet, sanctissima gubernatio. Nā sola Ecclesia regitur vera iustissimę moderationis in singulis publicis ac priuatis vocationibus norma, quā ibi demum regnet Spiritus Dei, iudicium piorum informans, & eorum affectus gubernans. Huius autem dicti ratio quę adiicitur maximi est ponderis, quod videlicet Rex iste, tum quod ad ipsam personam, tum quod ad diuina dona attinet, sit vnctus præ confortibus suis, id est, ex reliquorum Regum numero eximendus. Nam præstantissimi quique Reges, & ipse quoque Dauid multis magnisque vitiis laborarunt, in hoc autem Rege nihil prorsus desiderari potest. Quę denique de ipsius pretiosissimo vestitu dicuntur, pertinent partim ad illam Patris ipsius vocem, *ὁ ὡς ἐυδοκῶσα*, qua significatur nostri Immanuelis tum personali integritate tum obedientię vique ad mortem crucis fragrantissimo odore Patrem nobis fuisse reconciliatum: partim verò ad illud Apostoli dictum 2. Cor. 2. 14. Christi bona fragrantia sumus, vt qui sit nobis factus Sapientia, Iustitia, Sanctificatio & Redemptio. 1. Cor. 1. 30. idque ex tabernaculis eburneis, cęlesti videlicet sede ex qua nos respicit, & hæc omnia, immò etiā seipsum, in nos quodammodo instillat.

Hanc Mariti Regis descriptionem sequitur Ecclesię Coniugis ipsius, & Regiarum nuptiarum absolutissima descriptio, in qua adiunguntur Israelitis sanctis (qui Regiņę personam sustinent) alia, filia & ipsa Regum, eius comites, quę omnes vni Marito addictę sustinēt quidem Vnicę Catholice Ecclesię Personam: sed tamen ab illa tāquam Principe vxore distinguntur: quoniam videlicet sanctorum Iudæorum, Prophetarum & Apostolorum ac cæterorum naturalium ramorum priores sunt partes, à quibus etiam in illum Regis thalamum sumus perducti, cuius auro ac splendore ipsi quoque

A R G V M E N T V M.

quoque refulgemus. Sed illud inprimis obseruandum est quòd hæc omnia ornàmèta istę Reginę non ex suis *κειμηλίαις* dicuntur desumpsisse, sed à Rege ipso accepisse, vt omnia illius benignitati accepta ferantur, qui nuditatem nostram texerit, ac proinde veram illam demum Catholicam habendam Ecclesiam, quæ sola Christi iustitia gratis imputata incedat cum suis comitibus coronata: quanquam iustitiam illam altera quoque consequatur in nobis inchoata, & filios lucis à filiis tenebrarum distinguens, quod simili allegoria adumbratur ab ipso Christo, Matth. 22.

His expositis quibus vniuersa penè salutis nostrę mysteria continentur, conuertit sermonem Propheta ad ipsam Ecclesiam vel singula potius eius membra, adhortans illam vt magis ac magis sese approbare studeat Marito à quo tantoperè diligitur: simulque ostendit quàmnam id ratione sit consecutura: nempe si illum diligentèr audiens (est enim fides ex audi u sine qua placere Deo nequimus) & ad illum conuersa, (id est, ipsius voluntatem in legis speculo assiduè intuens) omnes corruptelas tum sibi ingenitas, tum à maioribus acceptas, tum longa consuetudine confirmatas, abiciat, vt Vni huic Marito tanquam Capiti ac Domino magis ac magis discat obtemperare. subiicitur adhortatio prima illa nascentis in Iudæa Ecclesię Christianę incunabula respiciens. Tum enim quàm tenuis, e-gens, & calamitosa fuerit Ecclesiã secundum carnem, nempe centum viginti capitum duntaxat, & ex pauperculis cõstans, ex historia ipsa cognosci potest. Illam igitur solatur, prædicens fore vt tandem ipsi quoque Tyrij (quo nomine gentes, & quidem comprehensis ipsi quoque magnatibus, intelligit) sese illis adiungant: sed ita vt admoneat omnem illum splendorem de quo egerat, & qui sit omnibus quãtumuis pretiosis ornamentis Reginarum omnium infinitè excellentior, internum esse, ac nunc quidem carnis oculis non patère, sed tamè suo tempore, in Regina & toto ipsius gynæceo tam splendidum appariturum, vt omnium captum superet: tunc videlicet, quum Christo, vt ait

ARGUMENTVM.

Apostolus, occuremus, & perpetuò cum ipso erimus, palatium eius ingressi. Sed quid, inquires, fiet interea? nempe gignet hæc Regina filios suo Marito, eosque omnes instar maiorum illorum suorum, cuiusmodi veteres illi Patriarchæ fuerunt, eximios, & per orbem terrarum veros Reges, domitis videlicet Satana, peccato & morte, ac se ipsis, regnatos. Ex quibus efficitur sempiternum hoc coniugium futurum.

Eiusdem Psalmi quadragesimi quinti

PARAPHRASIS.

INTERPRETATIO.

AEstuat animus usque ad leò ut erumpere sit prorsus necesse quod intus accepit, magnificum videlicet de Rege & quidem ipsi Regi consecratum carmen, idque tanto cum ardore ut nullus calamus videatur loquentis vocem assequitur.

Tu certe pulcherrimus es hominù & inest labellis tuis faciendia & suadela incõparabilis. Deus enim te præ cæteris quàm benignissimè donis istis omnibus, & quidem nunquam tibi auferendis, exornauit.

Prodi agedum gladio illo tuo accinctus, Heros fortissime, & decus illud tuum maiestatis plenum conspiciendum præbe.

Prodi, inquam, prosperrimè gesturus omnia, triumphali curru inuectus, Verbo quidè ceu aurga illis regere, quæ Veritas, Mâ suctudo, & Iustitia trahât: O quâ magna & quâ admiranda viribus istis cõfecturum te video.

1 Bullit cor meum verbum bonum: dixi ego, opera mea ad Regem spectant: lingua mea erit calamus scribæ velocis.

2 Pulcer es præ filiis hominù, diffusa est gratia in labiis tuis: eò quòd benedixit tibi Deus in æternum.

3 Accingere gladio tuo super femur, ô Heros: decore & gloria.

4 Et decore tuo prospere age: equita super verbum veritatis & mansuetudinis & iustitiæ: docebit te terribilia dextera tua.

Nec enim defuturi sunt, ô Rex qui tibi obsistat. Sed te vicissim armatum sagittis præacutis cõspicio, quibus hostium pectora transfodias, atque ad eò populos totos discicias.

Solum enim tuum, Deus, ipsa etiam peremitate perẽnius est; & ut nihil est tuo imperio firmitius, ita tibi sceptrum est ipsa rectitudo.

Amas enim iustitiam, & quicquid ei adversatur, odisti. Nam ô Deus Rex ille noster, omnem in te benignitatem effudit Deus verè tuus, ut nemo sit hominum qui comparari tecum possit.

Extrinsicus verò de palatiis eburneis procedente sese suavissimus odor effundit vestium tuarũ, quibus nihil fragrantius esse possit: ideoque certatim omnes ad te gratulabundi concurrunt.

Adsunt & filie Regum tuis muneribus ornatae, inter quas adstat tibi ad dexteram assidens Regina, coronam ex auro obriso gestans.

Audi igitur filia, considera diligenter, cui Marito sis adiuncta, discite ex illo ipso quid ex te requiratur, tuæ gentis, ac paternæ domus, cæterorum denique oblita, quum in potestatem & familiam huius Mariti trãseris.

Sic futurum est ut illi magis ac magis gratiosa evadatis: cui uni ut Domino tuo subiiciaris

5 Sagittæ tuæ sunt acutæ, populi sub te cadent: in cor inimicorũ huius Regis cadent.

6 Solum tuum, Deus, stabit in seculũ: virgã sceptrum rectitudinis sceptrũ regni tui.

7 Diligis iustitiam & odio habes iniquitatem, quoniam vnxit te, Deus, Deus tuus oleo exhilarationis, præ participibus tuis,

8 Myrrha & aloë, cassia, sunt omnia vestimenta tua, ex palatiis tuis eburneis deproprie vnde tibi gratulentur omnes.

9 Filie Regum adsunt ornate tuo mũdo: adstat coniux ad dexteram tuam auro coronata.

10 Audi filia, & vide, & inclina aurem tuam, & obliuiscere populi tui, & domus patris tui.

11 Et concupiscet Rex decorem tuum: quoniam hiã hic est Dominus

PSALM. XLV.

oportet.

Eris autē vicissim peregrinis etiam populis venerabilis, quorum opulētissimi quique te reueriti amicitiam tuā expetent.

Sed intus inprimis & apud maritum ornatissima sedebis, tota vestibus auro intertextis amicta.

Tali igitur tamque pretioso habitu exornata Regi sistēris, virginibus sociis tecum ad Regem pergentibus comitata:

Donec unā omnes maxima cū letitia & applausu palatium ingrediamini.

Hic filios quos Marito pepereris, videbis florentes, nec clarissimis illis maioribus tuis inferiores, per orbis terrarū prouincias regnatos.

Tuum igitur Nomen, o Rex, perpetuis etatibus commemorabo, & mecum tibi populi nullis unquam saeculis desintras laudes canent.

tuus, & adorabis eū.

12 Filia autem Tyri, ditissimi quique, cū munere vultum tuū deprecabuntur.

13 Tota gloriosa est filia regis intrinsec⁹: & vestib⁹ auro intertextis indumētum eius.

14 Cum vestibus acupictis adducetur Regi: virgines post eam sociæ eius adducentur tibi.

15 Adducetur in lætitiis & exultatione: ingredientur palatium regis.

16 Pro patribus tuis erunt filii tui: constitues eos principes in vniuersā terra.

17 Celebre reddā Nomen tuum in omni generatione & generatione: propterea populi cōfitebuntur tibi in seculū & perpetuū.

Idem Psalmus quadagesimus
quintus, versibus
expressus.

- 1 **E**N gravidò ebullit ructatum pectore cårmen;
*Rex, tibi sacrata laudes: Tu scriba citata
Fac calamus linguæ properantia verba sequatur.*
- 2 *Huc ades ô hominum pulcherrime, cuius inundãs
Infedit penitus mellitis suada labellis,
Quem beat æternis Patris indulgentiæ donis.*
- 3 *Prodi agedum ferro accinctus, Fortissimè Regum,
Ore decus toto ostentans, quem gloria totum
Cingit, & æterno exornat splendore coruscum.*
- 4 *Te curru aurato Verum lustumque sedentem
Ecce vehunt: trahit alma tuas Clementia bigas:*
- 5 *Nec te impunè tamen quisquam deriserit hostis,
Quin te terribilem potius vultuque manuque
Sentiet ima tuis trãfixus corda sagittis,
Et populos magna calcabis strage superbos.*
- 6 *Quinetiam æternum solium tibi contigit istud,
O Deus, ô recto sceptrum moderamine tractans,*
- 7 *Iuris amans scelerumque hostis. Te scilicet unxit
Præ sociis Deus, ille tuus Deus, omnibus unum.*
- 8 *Prodi age, tẽque procul thalamo dum egressus eburno
Gratantum voces inter procedis, euntem
Myrrhæ, aloes castiæ prodant fragrantis odores.*
- 9 *Ecce tibi Regum natæ famulantur ouantes,
Quas inter Coniux longè pulcherrima cunctas,
Ad dextram residet gemmis auroque coruscans.*
- 10 *At tu audi virgo, vide & audi singula: namque
Et patria, & domus est tibi dediscenda parentum.*
- 11 *Tu nostri nunc Regis amor, quem casta Maritum*
- 12 *Ac Dominum venerêre. Tibi sua munera diues
Ecce Tyrus, ditèsque ferunt ad limina qui que,
Reginæ vultus apidi spectare beatos:*
- 13 *Nec modò tu speciosa foris. Pars maxima longè
Intus opum decorisque tui. Hic tot Regibus ipsa
Nata atavis Regina, auro gemmisque rigentem*
- 14 *Pallam induta sedes: hinc vultus Regis ad ipsos,*

PSALM. XLV.

- Arte laborato splendens velamine tota,
Progredieris, Dominam; comites quam mille sequuntæ,
Hinc atque hinc circum effusæ glomerantur euntem.
Lætitiæ festoque sonant latè omnia plausu,*
- 15 *Tèque tuasque simul donec sublimia tandem
Obuius excipiat Rex intra tecta receptas.*
- 16 *Hinc tibi progenies, ô Rex, nascetur auorum
Quæ genus & mores referat, surgentque nepotes
Quos mundus Reges deinceps subiectus adoret.*
- 17 *Sic te perpetuis dicam, Rex inclyte, seclis,
Tèque omnes mecum memorabunt undique gentes.*

PSALM XLV.

... laborato...
... in comitatu...
... in die...
... in...
... in...
... in...
... in...
... in...
... in...
... in...

IN
CANT. CANTICORVM
SOLOMONIS, HOMELIÆ.

Precatio.

Adiutorium nostrum sit in nomine Domini, qui fecit cœlum & terram. Amen.

Exhortatio.

Fratres, vnusquisque nostrum se Domino fistat, suaque peccata confiteatur: ac me his verbis præeuntem, mente subsequatur.

Confessio.

Domine Deus, Pater æterne & omnipotens, agnoscimus & ingenuè profiteremur apud sanctam maiestatem tuam, nos miseros peccatores esse conceptos & natos in iniquitate & prauitate: ad nequitiam procliuēs, ad omne autem bonū opus inutiles: nosque, vt vitiosi sumus, nullum transgrediendi sancta tua mandata finē facere: quo fit vt exitiū à iusto iudicio tuo nobis accersamus. Attamen, Domine, anxie gemimus quòd te offenderimus, ac nos vitiaque nostra damnamus, cum vera pœnitentia, optātes vt gratia tua nostræ succurrat miseræ. Tua igitur nos misericordia dignare Deus & Pater clemētissime, ac summè misericors, in nomine filij tui Iesu Christi, Domini nostri. Et vitia nostra delēs, omnēsque sordes nostras

2 IN CANT. CANTICORVM.

abluens, in dies dona sancti tui Spiritus nobis adauge: vt corde intimo iniquitatē nostram agnoscentes, magis ac magis nobis displiceamus, atque ita ad veram pœnitentiam stimulemur: hæc autem nos cum omnibus peccatis mortificans, fructus iustitiæ & innocentiae tibi gratos producat: per illum ipsum Iesum Christum, Dominum nostrum:

Superiores Preces sequitur ordinarij Psalmi decantatio, qua peracta subiicit Minister.

Inuocemus Benignissimum illum Deum & Patrem nostrum, precantes vt cum in ipso vno posita sit omnis veræ sapientiæ plenitudo, dignetur nos sancti sui Spiritus lumine, vt diuini ipsius verbi verum sensum percipiamus, ne corruptæ nostræ carnis & intelligentiæ sensu polluatur: sed vt potius eo fideliter nobis explicato, & viua fide à nobis comprehenso, doceamur nos ipsos abnegare: & omni nostra fiducia in ipso collocata, ritè ipsum colere & omni honore prosequi discamus: eo videlicet timore & honore, quo veri filij suo Patri, & serui Domino suo obstringuntur, quandoquidem nos pro bonitate & misericordia singulari sua, in numero filiorum & seruorū suorum recenset. Quod ab ipso petemus in nomine Domini nostri Iesu Christi vnici ipsius filij, quemadmodū docuit & præcepit vt ipsum inuocemus.

Pater noster qui es in cœlis, sanctificetur nomē tuum: adueniat regnum tuum: fiat voluntas tua in terra, sicut in cœlo. Panem nostrum quotidianum da nobis hodie: & remitte nobis debita nostra, sicut nos quoque remittimus debitoribus nostris: & ne nos inducas in tentationem, sed libera nos à malo. Quia tuum est regnum, & potentia, & gloria in secula. Amen.

IN CANTICVM CAN-
TICORVM HOMILIA

PRIMA.

*Quod sequitur extat in titulo tertij libri
Solomonis.*

Canticum Canticorum quod
est Solomonis.

Hic libellus, tum in vetere Isra-
elitica Ecclesia, tum etiam a-
pud Christianos, comuni per-
petuoque consensu, non mo-
do inter eos numeratus est, qui
Sancto Spiritu dictante exscripti sunt, ideo-
que pro norma fidei nostrae habendi: ve-
rumetiam commendatus, ut qui peculiari
quodam diuini afflatus splendore refulgeat,
sitque praeter ceteris spirituali intelligentia
concipiendus. Neque tamen in Ecclesia fuit
quibusuis explicatus, sed iis duntaxat pro-
positus, qui iam essent de caelestibus myste-
rijs edocti, ac iudicio solidiore praediti. Pri-
mum quoniam est genere dicendi prorsus
allegorico, atque aded aenigmatico exaratus,
arcana spiritualia complectens corporeis in-
uolucris & inde petitis similitudinibus ob-
ducta, quas neque facile cuiuis possit per se
percipere, neque commodè semper vsui ad-
aptare. Deinde perpetua hic seruatur allego-
ria a terreno coniugio desumpta: quod qui-

*Libri huius
praestantia:
illiusque a-
pud vtram-
que ecclesia
auctoritas.*

*Quod cum
delectu per-
petuo expo-
nendus le-
gendusque
fuerit.*

*Doctrinam
ipsam com-
plecti ardua
& aenigma-
ticam.*

4 IN CANTIC. CANTICORVM

dam (vt sunt res humanae) nãuis vitiis que plurimis inquinatum esse cõstat, ex quo peccatũ in homines peruasit. Nemo enim est qui plus satis non norit quot sordibus & lasciuuis obnoxij sint homines, quæ rotidẽ sunt castorum in coniugio amoris pollutiones, in quibus etsi multa sunt ad quæ Deum pro bonitate singulari sua conuiuere oporteat, tamen verum illud manet quod ait Apostolus Heb. 13. 4, Esse nimirum honoratum inter quosuis coniugium & cubile impollutum. Hinc factum est vt nõnulli, animo expedientes huius seculi impuritates, & non paucas in hoc libello loquendi formulas occurrere, prout illorum temporum simplicitas minimẽ mala ferebat, quibus facilẽ nonnulli possent abuti: re Christiana fore duxerint, si ex Ecclesiæ pulpitis hic libellus exularet, metuentes ne plus inde detrimenti quàm vtilitatis ad plerosque redundet. Alij verò audaciores, eoque temeritatis progressi sunt, vt illũ etiam ex ordine librorum canonicorum tanquam prophanum expungendum censeant, quasi inter impuras voluptates atque adedò in medio luxu à Solomone perscriptum. Ac sunt profectò laudandi priores illi, quatenus illis non placet, vt quiuis inconsideratè nullòque delectu ad hoc veluti sacrarium admittatur: ex illo Apostoli dicto. 1. Cor. 3. 2, lacte initidò alendos esse tyrones vt demum firmam & solidam escam ferre possint: quod etiam est studiosè huc vsque à piis huius Ecclesiæ pastoribus

storibus obseruatū. Verūm quod ad illos attinet qui hunc librum damnare præsumunt, nihilo magis audiendos illos esse affirmo quàm qui præcipiti arrogantia in ipsum Dei spiritum insurgunt, quum de hoc scripto Ecclesia contrarium semper senserit, & sentiendum prodiderit, utpote quod à veteribus doctoribus & Græcis & Latinis, & quidem in ipsis cænobiis, adhuc purioribus, accuratè sit explanatum. Ad hæc accedit illud maximi ponderis argumentum quòd in hac ipsa coniugij allegoria manifestè & prolixè versentur alia quoque scripta non ambiguae fidei, & inter sacros ac diuinos libros citra controversiam relata: veluti Psalm. 45. qui totus est huiusce libri tanquam epitome, itidemque Esa. 62. 1. 6. Jerem. 3. Ezech. 16. & 23. Ose. 2. Mar. 25. Ioan. 3. 29. Rom. 1. 2. & 2. ad Corinth. 11. Præsertim verò huc spectat quod scribit Paulus Eph. 5. vbi eadè verba adscripta sunt quibus vsus fuit Adam in prima coniugij institutione: videlicet quòd Ecclesia sit caro Christi & os ex ossibus eius. Deniq; Dei Spiritus Apoc. 12. 21. & 22. verus est quodammodo huius libri interpres, huic castissimæ sponsæ meretricem illam impurissimam opponens ca. 17. descriptam. Nec etiam est cur moremur quorundam argutias, ideo hunc librum ex canone expungendum esse sibi persuadentes, quòd nullus ex eo locus in nouo testamento citetur. Etenim præter hæc quæ modò diximus, si quod est huius argumenti pondus,

*De hoc lib.
Ecclesiæ Christi-
anorum
purioris iudicium.*

*Eandem at-
que hic se-
quutos esse
allegoriam,
alios sacrae
scripturae
autores.*

6 IN CANT. CANTICORVM

pari iure damnandi fuerint alij quoque veteris testamenti libri, qui tamen absque vlla controuersia inter Canonicos recensentur.

Itaque mediâ quâdam ratio nobis tenenda est, in huiusmodi scriptura explicanda; nempe vt eodem loco ac modo, quibus decet, tractetur in Ecclesia, in qua certè Dominus nihil esse vult penitus abditum & occultum; eorum quidem quæ per Prophetas & Apostolos Ecclesiæ suæ perscripsit, vt in ea perpetuò resonent, prophanarum religionum auctores minimè imitatus, sua mysteria non immeritò occultantes, vt qui nihil magis metuant, quàm ne diuulgatis ipsorum arcanis, impostoresprehendantur. Nec aliam sanè ob causam hodie videmus, in falsa Ecclesia prohiberi sacrarum scripturarum in vernaculam linguam translatarum lectionem; quas tamen constat à Prophetis & Apostolis, & ore & scriptis, communi omnibusque noto sermone promulgatas, vt à quibusuis intelligerentur: sicut in Christo non est gentis,

Nulla pars sacræ scripturæ ecclesiasticam fraudandam.

Pontificiorum erga suos preces iniuquitas.

Scriptura loca minus dilucida, locis clarioribus illustrari. Excursus de Spiritus arcana sua, modo apertius, modo obscurius profertur.

nec lexus, nec ætatis discrimen, Gal. 3. 28. Faciendum tamen est, non vbique pari genere dicendi usum fuisse Dei spiritum: sed modò clariùs, nonnunquàm etiã aliquãto obscuriùs loquutum. Sed vicissim tenendum est, quod iam dudum admonuit quidam ex veteribus, Vnius loci obscuritatem & breuitatem, perspicuitate & amplitudine alterius temperari: neque obscure interdum loquutum esse dominum aliam ob causam, quàm vt partim

in

in nobis desiderium acuat, perscrutandi quæ nobis non statim patent, partim, ut eò preciosiora nobis sint eius sapientiæ mysteria, postquam scientia salutis, summo demum studio, ac diligenti lectione, & accurata locorū scripturæ collatione, sumus adepti. Hoc illud est igitur (fratres) quod nunc molior, & præstiturum me, Dei gratia, vestrisque precibus fretus, in huius libri interpretatione, spero. Quum enim Dei lumen in hac Ecclesia annis ab hinc quinquaginta affulserit, absit ut istorum vos nondum esse capaces suspicer, ac si adhuc pueri ac rudes sensibus essetis, quum potius in eorum numero censeret vos deceat, qui sicut scribit Apostolus Hebr. 5.14. sensus habent ad discretionem boni & mali exercitatos.

Cæterum, ad eorum de quibus dicturi sumus intelligentiam, plurimum refert scire in primis, quamobrem spiritus Dei, hanc coniugij similitudinem præ cæteris seligere, & adeò sollicitè persequi voluerit, quum, uti diximus, multa impuritate, plurimisque maculis scædatum inter homines coniugium, quâvis Domino summo suo iure nobiscum non agente, comperiat. Enimvero hæc illius deligendæ ratio fuisse videtur, quòd nullum in rebus humanis sit arctius vinculum connubio. In cæteris enim contractibus & pactis omnibus, ex quibus nascitur obligatio, agitur tantum de bonis huius seculi, quæ extra personas sunt: aut si in ipsum corpus ius

*Quamobrem
Dei Spiritus
hic, coniugij
metaphoram
elegit, eamque
que perfectus
sit.*

8 IN CANT. CANTICORVM

acquiritur, vt fit in feruitutibus personarum ibi nulla est recipiatio: immò quantum ex huiusmodi obligatione vni accedit, tantundem alteri detrahitur. At in contrahendis nuptiis, præter quàm quòd intercedit specialis quædam ordinatio, indissolubili hominibus nexu, virum & vxorem copulans: accedit etiam illud quòd mutua ac reciproca est personæ alterius erga alteram obligatio, adèò vt alter in alterius corpus ius habeat & quodammodo vnã personam coniunctione maritali ambo constituent. Præterea effectus matrimonij, nempe humani generis propagatio, quæ est Ecclesiæ seminarium, vtique est quiddam diuinum potius quàm humanum: Deo, per hunc contractum, hominibus tanquam instrumentis quibusdam vtente ad opus sibi conueniens, liberos videlicet ex patribus procreando, ex quibus Ecclesiam suam ædificet. Etsi enim vox illa Dei, Crescite & multiplicamini ad omnia animantia dirigitur, in quibus etiam Homines cēsentur, tamen sicut aliam creandi humanis generis in mare & fœmina rationem sequutus est Deus, quàm in animalibus cæteris, ita statuendum est Deo visum esse humanum genus propagare propria & peculiari quadam ratione, maritali videlicet coniunctione: quam peculiariter instituit, & cui per sui Spiritus inspirationem & inuocationem sui nominis benedixit. Itaque quū Deo visum esset nobis per Solomonē, mysterium illud

Matrimonium, Ecclesiæ seminarium.

SOLOMONIS. homilia j. 9

illud quod mentium nostrarum imbecillitatem longè latèque superat, videlicet illum fidelium cum Christo Iesu spiritualem arctissimúmque nexum declarare, ex quo confortio gigneretur in animis credentium (quorúm cœtus Ecclesia est) veritatis notitia, qua demum fiat vt rectis sanctisque motibus præditus fidelis vnusquisque cum tota Ecclesia vitam illam veram viuat: nihil ad hoc nobis depingendum accommodatius & expressius deligere potuit quàm hanc sanctam coniugalem copulam: quò respiciens Petrus, verbum Dei, receptum fide ac fructificãs, admodum appositè & significanter incorruptibile semen appellauit: quò etiam tendit secunda illa generatio quæ ex Spiritu est, de qua *Spiritualis generatio.* copiosè loquutus est Dominus noster Iesus Christus cum Nicodemo Ioh. 3. Sed agè plenius rem istam totã declaremus, in qua certè magna ex parte sita est nostræ salutis basis.

Omnes ergo fatentur omne bonum à Deo manare, siue ipsum *E s s E* quod Deus cunctis rebus creatis indidit consideremus: siue diuersas ipsarum rerum qualitates, ac media quibus vnàquæque illarum fouetur, expèdamus. Id quod innuit Apostolus Act. 27. 28. quum ait nos in Deo viuere, & moueri & esse: ac si diceret Deum creatorem seipsum *Dei cum suis creaturis generalis coniunctio.* in suas creaturas quodammodo ingerere ac insinuare, vt clarius vim ac efficaciam illam diuinam exerat, qua vnãquamque rem & cõdidit & pro ratione mensuræ ac diuturni-

tatis ab ipso conditore constitutæ cōseruat: quāuis si propriè loqui volumus, eſſētia diuina neq; extra, neq; intra mūdum eſſe, dici poſſit, ſed cuncta ratione minimè comprehenſibili ſic comprehendere, vt à nullo cōtineatur: verumenimvero duæ ſunt præterea rationes, quibus Deus homini coniungitur, multū ab illa de qua loquuti ſumus diuerſæ, & quarum effecta, maioris planè ſunt momenti. Vna, qua æternus ille, & vnicus Dei Patris filius, cum humana carne ſeſe in vnā personam vniuit, myſterio iſtis etiam Angelis inſcrutabili, quo verbum illud Patris caro factum eſt. Ioh. 14. adeò vt ab eo momento, per Altissimi virtutem hæc persona, quæ vocata eſt Ieſus Chriſtus Matth. 1. 16, verus Deus, verusque ſimul homo extiterit, citra vllam proſus harum duarum naturarum ſeparationem, aut cōfuſionem, aut tranſmutationem, quod eſt magnum illud pietatis myſterium, de quo Apoſt. 1. Timot. 3. Ex hac autem connexionẽ pendet altera, qua fit vt omnis anima fidelis, ac conſequenter tota Eccleſia, quæ inde compacta eſt, iſtius ſponſa & vxor dicatur, ſpirituali ratione Ieſu Chriſto tam arctè adhærens, vt fiat caro ex carne iſtius, & os ex oſſibus eius. Non quod aut corpus Ieſu Chriſti reipſa corpora noſtra ingrediatur, aut anima Chriſti noſtras animas permeet: quod ſanè nõ patitur, nec corporis, nec animæ Chriſti, naturæ & ſubſtantiæ veritas, ſicut talis coniunctio huic myſterio,

Dei cum homine in Chriſti perſona vnio peculiaris.

Chriſti cum Eccleſia arctiſſima copulatio.

SOLOMONIS. homilia j. II

rio, quod omnino spirituale est, atque ad vitam spiritualem planè contendit, nullo pacto quadrat. Sed quemadmodum anima corpori humano, cui ab ipsa natura confociatur, vim ac vitam impertit omnibus illius membris, quæ quidem iuxta naturalem structuram illi coherent: sic etiam Christus, sponsus ille spiritualis, suæ Ecclesiæ, vi sui sancti Spiritus, & humanæ suæ naturæ interuentu, quæ nobis est congener, ad eò arctè ac fortiter, fide qua illum apprehēdimus media, nobis adhæret, vt nobis meliorem illam vitam inspiret, tum in intelligentia nostra videlicet, tum in voluntate vim suam exerens, instaurandæ illi Dei imagini, à peccato obliteratedæ, vt tandem plenè participes fiamus gloriosæ illius immortalitatis, vltimò die illo, in quem perfecta & actualis cōsummatio sancti huius ac spiritualis matrimonij differtur. Hinc illę familiares Apostolo voces, quas ab ipsomet Christo didicit, videlicet nos in Christo esse, Rom. 8. 1. Christū in nobis esse, nōsque in ipso, Galat. 2. 20. In sanctis suis habitare, Io. 4. 23. quo etiam sensu, Christus sese cum vite, nos verò cum ipsi insitis palmitibus fructuosis confert, Ioh. 15. 1. Quin etiam corpus ipsius, idcirco vocatur cibus noster, illiusque sanguis, noster potus, Io. 6. Sicut enim cibi & potus vsu, hæc vita corporea fouetur & conseruatur, ita ex Iesu Christo, sese nobis eo quo diximus modo insinuante, & vt ita dicam, recepto, comeso, atque ad eò

Christi Spiritus, ecclesiæ anima.

velut visceribus interioris hominis, per fidē concocto, vitam illam veram & æternam haurimus. Itaque ad huius libri auditionem cauendum est ne carni sensus illos afferamus, sed è contrario mens à terrenis illis ac pollutis cogitationibus remota afferēda est, qua, exemplo Solomonis, maritum hunc, & has nuptias, & quæcunque de illis dicuntur sanctè in animo concipiamus: memores tum eius quod scribit Apostol. I. Cor. 6, Eos nempe qui Christo adhærent, vnum cum ipso spiritum fieri: tum eorum quæ Dominus ipse denuntiat Ioh. 3. Spiritum nimirum cum esse qui sit ex Spiritu genitus.

*Ab omni
terrena co-
gitatione re-
motum hu-
ius libri le-
ctorem esse
conuino ex-
pedis.*

*Quæ hoc in
dialogo in-
ducantur
personæ: &
socius libri
argumentū.*

*Sponsa fide-
lium cætum
referens.*

Cæterum vt planiùs etiam percipiamus huius cantici contextum, sciendum est illum dialogisimum constare sermocinationibus plurium interrogantium, ac inter se miram quadam arte responsantium. Sponsa quippe interdum ad alias puellas sermonem dirigit: mox sponsus suis comitatus gregalibus ac amicis inducitur, more planè sponsalibus ac nuptiis nostratibus, quæ quidem rite ac decenter peraguntur, consentaneo. Sponsa cætum credentium refert (qui Ecclesia est) vnica personæ instar, prout vniuerso credētium gregi cor vnicum, & anima vnica tribuitur Act. 4. 32. Ex hoc tamen cætu quoniam Solomon vnā quandam omnium nomine loquentem producit, & facilè est animaduertere distinctionem ab ipso seruari inter hanc quæ veluti regina ac domina loquitur & Hie-
rosoly-

rosolymitanas cæteras, quod etiam obser-
 uatum est Psal. 45. Per alias illas puellas intel-
 ligere nobis licet, tum eos qui nomine tenus
 potius quàm re in Ecclesia versantur, tum il-
 los qui ex Ecclesia quidem sunt, sed adhuc
 tenelli & inexercitati, tanquam infantuli
 matrem suam sectantur, quam instar reginæ
 virginum ac pedissequarum agmen cõmita-
 tur. Porrò Sponsus est ipse Dominus noster
 Iesus Christus, cuius amicos in primis inter-
 pretamur in hac sponsalium celebritate, bea-
 tos spiritus quorum opera semper ille vsus
 est, vtiturq; ad suę Ecclesię structuram: quod
 Psal. 34, & Heb. 1. passim denique in tota sacra
 scriptura indicatur, mirificis cum ipsorum
 ministerij effectis. His autem præcipuè ad-
 iungendi sunt illi templi architecti, nempe
 Prophetæ, & Apostoli Eph. 2. & Apoc. 21. de-
 nique pastores & doctores qui sedulò ope-
 ram nauant ornandæ diuinæ huic sponsæ, vt
 inquit Apost. 2. Corint. 11. & coagmentando
 sanctorum corpori Eph. 4. Præterea notan-
 dum est, quemadmodum in cõtrahendis ter-
 renis nuptiis, tribus veluti gradibus proce-
 ditur: primùm per stipulationem qua pro-
 priè sese despõsant vir & mulier, vnde spon-
 saliorum, sponsi & sponsæ appellationes du-
 ctæ. Deinde solenni celebratione nuptiarum
 quo die iam nuptę dicuntur: ac tandem con-
 summatione, qua peracta, mariti demum &
 vxoris nuncupationes vsurpantur. Ita in hoc
 matrimomio spirituali, Dei Filius primum

*Sponsæ om-
 nium asse-
 claris non eos-
 dem esse af-
 fectus.*

*Sponsus ipse
 Christus est.*

*Sponsi ami-
 ci sponsam
 deducentes
 & exornan-
 tes, qui?*

*Christi ad
 Ecclesiam
 appulsus ap-
 posita simi-
 litudine des-
 cripsi.*

Ecclesiam suam veluti desponsauit, illa promissione Adamo facta de mulieris semine; serpentis caput contrituro: quam denuò Abrahamo, Isáaco, & Iacobo confirmauit. Dehinc vltèriùs progressus, intituit sacerdotiũ, ac sacrificia Leuitica, aliãsq; vmbrias Evangelicarum promissionũ, quarum res ac substantia, in Christo erat, Col. 2. quo tempore; nuptias quidem dici posse videtur quòdammodo celebrasse cum sua sponsa, sed absens, ac veluti per legatos. Hiñc illud est quòd hec Sponsa huius dialogisimi initio, à Solomone inducitur, mirè incensa desidio & expectatione, suum illum sponsum præsentem ac proximum intuendi. Is verò postquam multis modis, certissimisque sui erga illam amoris argumentis, eam confirmauit atque consolatus est, tandem sese coràm sistit, in illius conspectum, sic nimirum prædicente Solomone, diuino afflatus Spiritu; Filij Dei sequuturam tandem in carne manifestationem, & realem in media sua Ecclesia conuersionem, sed tamen haud diuturnam: complemento huius sanctissimi ac diuinissimi coniugij, in vltimũ illum diem dilato, quum celebrabitur in cœlis, erit que Deus omnia in omnibus. 1. Cor. 15. & reipsa apparebit, quid sit Ecclesia: quæ ipsum qualis est intuebitur 1. Ioh. 2. & 3. Ad hunc igitur præsentaneum sponsi aduentum duplicem, diem illum, inquam, & hunc secundum: sponsa mirò affectu animum intendit, quod Mat. 13. & 1. Pet. 1.

*Perpetua
Sponsa in-
sentio.*

explicatur de veterum Prophetarum desiderijs, expressius verò & clariùs Pauli exemplo declaratur; cupientis dissolui & iam esse cum Christo; Philip. i. Cuius exéplo, sollicitè cuncti fideles quotidie precantur vt Dei regnum adueniat, idq; cum gemitibus inenarrabilibus, Rom. 8. Interim verò euenturas Ecclesiæ afflictiones, & persecuciones à suis met alumnis excitandas; nequâquam præterit Solomon: quinimò & gentium vocacionem attingit, adhibitis saluberrimis & solidissimis solatijs, & nouis ac sæpius iteratis promissionibus: iis que certissimis collatis, denique plurimis maximisq; spiritualibus beneficijs, id est, totidem illius secundi sui cum summa gloria aduētus pignoribus, illius desiderium solatur.

Hæc est igitur summa, hoc, inquam, argumentum huius Cantici: quod *Canticum canticorum* appellat, quoniam inter cetera, quæ *ob excellensiam.* in sanctis scripturis leguntur, plurimùm excellat (tantum abest vt sit à nobis repudiandum) vel quòd ex pluribus, ac diuersarum personarum interloquijs constet. Denique ne *Solomon canticum huius scriptor haud ambiguus.* quis sit huius cantici scriptor ambigeretur, Solomonis nomen illi adscriptum est: Solomonis, inquam, non delirantis, sed illud ex verè diuina sapientia depromentis, cuius abundantia tunc redundabat. Ipsius autem sequuto lapsu turpissimo, admonemur Deum esse nobis precandum vt cum fructu, sacrum

hoc Canticum legamus, & superato hac in re ipso Solomone, illud conseruare in cordibus nostris diligenti cura valeamus, quæ illi misero exciderunt: nisi malimus coniectare scriptum hoc canticum à Solomone iam senē, & spiritu resipiscentiæ donato, vt & Ecclesiasten: licet de ipsius seria resipiscentia taceat scriptura, & ipsius idolomaniam constet multis etiam post eum seculis viguisse.

Sed agè, hoc omisso, de quo nobis non liquet, librorum Solomonis seriē potius consideremus. Dico igitur Prouerbiorum libro Solomonem homines docere vitæ huius terrenæ ducendæ certissimam rationem, idque documentis ad eò familiatibus, vt præceptoris in scola discipulos suos priuatim instituentis vices quàm optimè præstiterit. In Ecclesiaste verò nos tanquam ex humili planitie in altissimum mōtem prouehit, vnde velut ex sublimi specula, anfractus illos varios, & multiplicia diuerticula prospectâtes, quibus omne mortaliū genus oberrans seipsum seducit, præeunte nobis inter hæc diortia Solomone, & rectum iter demonstrâte, quo fit nobis incedendum, ne ad huius sæculi vanitates delabamur: sed huius potius vitæ curriculum sic conficiamus, vt hoc velut itinere ad fœlicitatem æternū duraturā perueniamus. Idē denique Solomon in hoc demum Cantico ita institutos & prouectos, tandem velut supra nubes ipsas secum abripit ad cœlestium rerum contemplationem,

*Trium So-
lomonis li-
brorum ad
suorum in-
stitutionem
ordinata dis-
positio.*

SOLOMONIS. homiliaj. 17

ac si iam nunc cœli ciues essent, aut saltem ad ipsas iam cœlorum fores pulsarent, eò intro- mitti gestientes. Hæc autem omnia sunt, vt iam pridem à quodam ex veteribus obseruatum est, ad Templi Dominici ab ipso Sôlomone constructi, tripartitâ distinctio- nem allegoricè, admodum eleganter & scitè accommodata. Erat enim ibi in primis area siue atrium, in quod populus conueniebat, cui parti responder liber Prouerbiorum: In- de verò demum in locum Sanctum solis sa- cerdotibus patentem, ac tandem in Sanctū sanctorū siue sanctuariū ibatur, soli Pontifici Maximo peruiū. Sic igitur libro Prouerbio- rum velut ab atrio communis hominū vitæ, videtur Ecclesia per Ecclesiasten ad Săcti lo- ci aditū introduci, vbi ab hoc Cantico Can- ticatorum excepta, hinc tandem ad ingressum in ipsum aditum sensim progreditur, vesti- gia sui Sponsi, æternique summi sacerdotis Iesu Christi premens, in hoc sacraſium prio- ris ingressi Heb. 9, vt illuc quoque nobis ac- cessus pateret, ibique domicilium suæ sponſe pararet. Ioh. 14. ibidem suo tēpore recipien- dæ, sicut ipse Deum Patrem est deprecatus Ioh. 17.

*Structuræ
templi vete-
ris allegori-
ca distinctio*

Iam superesset vt ad cōtextum ipsum ve- niamus, quod tamēn in præsentia nō aggre- diemur. Agedum verò ista quæ dicta sunt in vsum nostrum accommodemus, illum pre- cati qti pro immensa sua benignitate, nobis hoc ingens beneficium præstat, vt in ipsius

*Exhortatio
ad utilitatē
ex hac expo-
sitione cap-
sandam.*

Ecclesia procul ab immunditiis, & à tot ac tantis idololatriis ac superstitionibus immunnes versemur, vt nobis largiatur sancti sui Spiritus virtutem, qua tum audire, tum rectè comprehendere possimus sanctam illius doctrinam, nobis tam abundanter domi ipsius id est in Ecclesia præbitam: qua freti in dies magis ac magis in illius timore proficiamus, animo complectentes eius immensæ misericordiæ abyssum, qua, pro eo quod merebamur quàm longissimè proiici, dignatus est nostras sordes eluere, vt nos sibi tanquam virginem castam ac pudicam consecraret. Absit igitur vt tantam illius erga nos beneficentiam aspernati, sanctum ipsius purificationis Spiritum contristemus. Contra verò potius faxit ille vt opus suum in nobis quàm potentissimè, ex fide in fidem progredientibus, perficiatur, interim dum vigilantes & intentis sursum animis secundum eius aduētum expectamus: quo demum tempore gloria illa sempiterna & inenarrabili, quam ipse nos hodie sperare iubet, plenè perfruemur. Amen.

Hanc sequenti doctrinam, precemur illum, vt nostri misereatur, Hac formula.

Deus omnipotēs, Pater cœlestis, agnoscimus & ingenuè profitemur, quod & verum est, indignos eue nos qui in cœlum oculos attollamus, vt coram te nos sistamus: nec tantum debere nobis arrogare vt exaudiatum à te iri preces nostras speremus, si eorū quæ tibi afferimus rationem habeas. A propriis enim ac-
cusa-

SOLOMONIS. homilia j. 19

cusamur conscientis, nostraque peccata aduersum nos testimonium ferunt: te verò iustum esse iudicem nouimus, qui peccatores & nequam homines non iustifices, sed in eos animaduertas qui tua mandata violaerint. Hinc fit, Domine, vt dum totius vitæ nostræ statum reputamus, nostri nosmet pudeat, nec aliud quam animum despondere possimus, perinde ac si iam in abyssum mortis demergeremur. Verumtamen, Domine, quum pro tua immentâ misericordia dignatus sis nobis imperare vt te inuocemus, idque vel ex intimis inferis; & quo magis viribus destitui nos videmus, tãto magis ad tuam summam bonitatem confugiamus: quum præterea pollicitus sis nobis te precibus nostris fore exorabilem, in nomine Domini nostri Iesu Christi, (quem nobis aduocatum & intercessorem contituisti) eiusque merito: non autem spectatam, quid meriti sumus: ecce, omni humanæ fiduciæ renuntiantes tuæque sola bonitate freti, in conspectum tuum prodire tuumque sanctum nomen ad obtinendam misericordiam inuocare non dubitamus.

Primum Domine, præter infinita beneficia, quæ assidue in reliquos quoque homines quotquot terra sustinet confers, peculiariter etiam nobis tot gratiæ dona impertiuisti vt ea recensere nequeamus, imò verò nementem quidem satis complecti possimus. Hoc verò singulare, quòd ad notitiam sancti tui Euangelij vocare nos dignatus sis, miserabile quo nos Diabolus premebat seruitutis iugum excutiens, & ab execranda idololatria vanisque superstitionibus quibus immeriti eramus, liberatos ad lumen veritatis tuæ adduxeris. Nihilominus tamen (quæ nostra est ingratitude) obliuioni bonorum quæ manus tuæ nobis largita est, a recta via declinauimus, & te relicto carnis nostræ concupiscentias sequuti sumus. Quinetiam sanctum tuum verbum debita reuerentia atque obedientia fraudauimus, nec tuum nomen quibus decebat præconis prosequuti sumus. Et quamuis assidue fidelibus verbi tui admonitionibus aures nostræ personesint, eas tamen negleximus. Peccauimus itaque Domine, & te offendimus.

mus: ideoque pudore suffundimur, nos grauium scelerum apud tuum iudicium reos esse agnoscentes: adeo ut si dignas nobis pœnas infligere velis, aliud quàm mortem & damnationem expectare nequeamus. Nam si nos excusare velimus, at nostræ ipsorum conscientia nos accusant, nostraque nequitia tuis oculis ad nos condemnandos patet. Ac profectò re ipsa, Domine, ex castigationibus quas iam nobis immisisti, te iustissimis de causis aduersus nos excanduisse cognoscimus. Quàm enim æquus sis iudex, tuos non immerentes affligis. Tuis igitur verberibus cæsi tuam aduersus nos ipsos iram prouocasse agnoscimus. Sed & nunc manum tuam ad nos puniendos extentam videmus. Gladii enim quibus ad exigendam ultionem uti soles, stricti nunc sunt: & ea quæ peccatoribus sceleratisque hominibus minitari coniecuisti, parata esse cernimus.

Quamuis autem multo etiam grauioribus quam antea de nobis pœnas sumeres, atque adeo plagas centuplo plures infligeres, adeoque horrendæ illæ clades, quibus olim peccata populi tui Israëliti castigasti, nobis ingruerent, nos illis dignos esse, ac sceleribus nostris promeruisse confitemur. Sed enim, Domine, tu Pater es noster, nos aliud nihil quàm terra & lutum: tu Creator es noster, nos tuarum manuû opera: tu nobis Pastor es, nos tibi ouile sumus: tu noster es Redemptor, nos populus abs te redemptus: noster es Deus, nos hæreditas tua. Ideo ne ita irascaris nobis ut in furore tuo nos castiges: ne recorderis nequitia nostræ ad eam puniendam, sed pro tua clemètia nos leniter castiga. Accensa quidem est aduersus nos ira tua, propter peccata quæ commisimus: sed nomè tuum inuocari super nos, tuamque non tesseram gestare nemineris. Conterua potius opus quod gratia tua in nobis inchoasti, ut te nostrum esse Deum & seruatore[m] totus orbis agnoscat. Hoc certè nosti, mortuos qui apud inferos sunt, & quos perdidisti ac fuditus prolligaueris, te nequaquam esse laudaturos, sed tristes & omni consolatione destitutas animas, corda contrita, conscientias sensu culpæ sue oppressas, tuæque gratiæ fauorem sitientes, gloria
&

& honore te affecturas. Tuus Israeliticus populus flagitiis tuam sæpe iram prouocauit, túque eum, iusto tuo iudicio, afflixisti: verùm quoties ad te conuersus est, semper illi ad tuam clementiam aditus patuit: & quantumuis grauia essent eius scelera, tamen propter fœdus quod cum seruis tuis, Abrahamo, Isaac, & Iacobo, inierras, flagella tua & clades quæ illis imminebant auertisti: adeo vt nunquam preces eorum repulsâ apud te passæ sint. Atqui nos præstantiore fœdere dignatus es, quo apud te niti possumus: eò nimirum quod pepigisti in Iesu Christi Seruatoris nostri dextera, quódque sanguine eius scribi, & eiusdem morte obsignari uoluisti. Quapropter, Domine, nobisipsis renuntiantes, omnique alia spe valere iussa, ad faustum hoc fœdus confugimus, quo Dominus noster Iesus Christus corpus suum tibi in sacrificium offerens, nos tibi réconciliauit. Intuere igitur Domine in Christi tui faciem, non in nostram, vt eius intercessione ira tua placetur, facièsque tua super nos ad gaudium & salutem refulgeat: ac nos posthac tuo Spiritu sancto regendos & gubernandos suscipias, qui nos in meliorem vitam regeneret, per quam *Nomen tuum sanctificetur, ueniat regnum tuum: fiat uoluntas tua, quemadmodum in cælo, sic etiam in terra. Panem nostrum quotidianum da nobis hodie: & remitte nobis peccata nostra. etenim ipsi remittimus omnibus qui debent nobis. Et ne nos inducas in tentationem sed libera nos à malo. Quia tuum est regnum, & potentia, & gloria in secula. Amen.*

Quamuis autem indigni simus qui pro nobismet ipsis os aperiamus, & te in rebus aduersis inuocemus, quum tamen mandaueris vt alij pro aliis precaremur, nos pro omnibus fratribus, eiusdem corporis mēbris, quos nunc tuis flagellis castigas, preces tibi fundimus, & vt iram tuam ab illis auertas obsecramus: nominatim yerò pro N. & N. Memineris Domine, eos quoq; filios tuos esse, sicut & nos: atque idèd, quamuis te offenderint, ne tamen bonitatis tuæ & misericordiæ erga eos cursum interrumpas, quam perpetuam erga tuos omnes fideles fore promissisti. Tuas igitur omnes Ec-

clesias oculo tuæ clementiæ intueri digneris, omnesq; populos, quos nunc, aut peste, aut bello, aut alio flagelli genere cædis, & singulos homines qui verbera tua sentiunt: qui videlicet carcere cōstrikti sunt, morboue aut pauperie affliktantur: cōsolationemque omnibus, prout illis opus ea esse cognoscis, afferens, & castigationes tuas ad vitæ emendationem illis vtilēs reddēs, patientia eos instruere, seueritatiq; tuæ moderari, ac tandem eos liberando, plenam illis materiam exultādi in tua bonitate, sanctūmque tuum nomen benedicēdi præbere digneris. Præcipuè verò in eos qui pro tua veritate decertant oculos conuertere velis & publicè & priuatim, vt inuicta eos constantia robores, tuteris eos, & vbique opituleris, omnes hostiū illorū tuorūque technas & machinas irritas reddens, furorē eorum refranans, omnes eorum conatus ignominie dampnans. Neque Christianismum omnino deploratum esse permittas, ne memoriā nominis tui in terris penitus aboleri sinas: ne eos super quos nomen tuum inuocari permisisti, luctuoso interitu obrui patiaris: ne Turcæ, Ethnici, Barbari, Papistæ aliique infideles nomini tuo cum blasphemis insultent.

Tibi igitur preces fundimus, Pater cœlestis, pro omnibus Principibus & magistratibus quorum ministerio ad nos gubernandos vteris. Potissimum verò pro huius vrbs præfectis: vt Spiritum tuum, qui solus bonus est & verè principalis, impertiri illis atque in dies augere digneris: adeo vt Iesum Christum, Filium tuum, Dominum nostrum, dominatorem dominatorum regemque regum esse certò persuasum habētes, quemadmodum tu illum omni potestate in cœlo & in terra donauisti, ita & ipsi in suo principatu cultum illius & regni eius amplificationem sibi ante omnia proponant, suos subditos (qui sunt manuum tuarum opificia, & pascuorum tuorum oues) pro tuo arbitrio gubernantes: vt & hic, & in alia quavis orbis terrarum parte, pace stabili fruētes, te cum omni sanctimonia & puritate colamus: metūque hostium nostrorum liberati, materiam celebrandæ tuæ laudis toto vitæ

vita nostræ tempore habeamus.

Deinde Precibus nostris tibi commendamus, Pater verax & Seruator, omnes quotquot fidelibus tuis pastores constituisti, quorum etiam tutelæ animas commisisti: quos denique sacrosancti tui Euangelii dispensatores esse voluisti: ut eos sancto tuo Spiritu regas, quò probi fidelesque gloriæ tuæ ministri comperiantur: huc studium omne conferentes, conatusque suos dirigentes, ut omnes miseræ oues, quæ adhuc sunt errabundæ, recolligantur, & ad Iesum Christum Dominum nostrum, præcipuum pastorem, & episcoporum principem, reducantur: ut in dies maius iustitiæ & sanctimoniam incrementum in eo accipiât. Interea autem omnes tuas Ecclesias è faucibus rapacium luporum eripere & ab omnibus mercenariis liberare digneris, qui gloriæ tantum aut lucri cupiditate ducuntur, de tui nominis illustratione tuique gregis salute nihil planè solliciti.

Insuper tibi preces nostras offerimus, Deus clementissime & Pater summè misericors, pro omnibus in vniuersum hominibus: ut quemadmodum totius humani generis agnosci vis Seruator, per redèptionem à Iesu Christo Filio tuo præstitam, ita ii qui adhuc ab illius notitia sunt alieni, tenebrisque immerfi & ab erroribus ac ignorantia tenentur captiui, affulgente illis sancto tuo Spiritu, tuoque Euangelio auribus illorum insonante, ad rectam salutis reducantur viam: quæ in eo sita est ut agnoscamus te solum verum Deum, & quem misisti Iesum Christum. Rogamus & ut illi quos iam gratiæ tuæ fauore dignatus es, quorumque mentibus per cognitionem verbi tui illuxisti, quotidie in melius proficiant, spiritualibus tuis benedictionibus ditati: ut simul omnes vno & corde & ore te adoremus, Christumque tuum, Dominum nostrum, regem & legislatorem, honore debito prosequamur, ac iusto obsequio colamus.

b. iij.

Prece[m]ur etiam illum vt fidem in nobis adaugere velit , cuius & corde & ore confessionem edemus, dicentes.

Credo in Deum Patrem omnipotentem, Creatorem celi & terra. Et in Iesum Christum eius Filium Dominum nostrum. Conceptum de Spiritu sancto, natum ex Maria virgine. Supplicio affectum à Pontio Pilato, cruci suffixum, mortuum, & sepultum. Qui descendit ad inferos. Tertio post die resurrexit ex mortuis. Ascendit ad cœlos, sedet à dextris Dei Patris omnipotentis, inde venturus vt iudicet viuos & mortuos.

Credo in Spiritum sanctum. Sãctam Ecclesiam vniuersalem. Communionẽ sanctorum. Remissionem peccatorum. Carnis resurrectionem. Vitam æternam, Amen.

Sequitur ordinarij Psalms decantatio, qua absoluta, Minister populo discessuro Benedictionem hanc precatur, ex Num. 16. desumptam.

Benedicat vobis Dominus, vósque seruet incolumes. Dominus vos splendore vultus sui illustret, vobisque sit propitiu[s]. Conuertat Dominus faciem suã ad vos, & omnia prospera vobis largiatur. Amen.

IN CANTICVM CAN-
TICORVM HOMILIA
SECUNDA.

Auxilium nostrum fit à Domino, &c.

Quod sequitur extat in Cap. I. vers. 2.

2 Osculetur me osculis oris sui.

SVperiore cōcione diximus, breuibus ad *Certus huius operis scopus* quem scopum dirigenda sint quæcun- que in hoc cantico continentur, & quænam hinc sit nobis doctrina, velut ex limpidissimo fonte hauriēda, nēpe quod ita nos dege- re in hoc mūdo oporteat, vt mūdani neuti- quam cēseamur: quin potius mente & cogi- tatione in cælos vsque abrepti Phil. 3. 20. sic vtamur iis quę hīc in sensus nostros incidūt, vt cuncta ad Dei gloriam, atque ad eò ad hāc felicissimam cōiunctionem, ad quam eniti- mur, referamus: ad perfectam, inquam, frui- tionem Domini nostri Iesu Christi, quam is nobis à Patre postulauit & obtinuit. Ioh. 17. 24, & cuius nunc spiritum arrabonem habemus, 2. Corinth. 5. 5. Donec Deus sit omnia in omnibus filiis suis. I. Cor. 15. 28. Hoc igitur il- lud est, quod hīc nobis sub persona Ecclesiæ, quæ ex cunctis veris fidelibus cogitur, pro- positū est. Licet enim in terris quodammo- do reptent, iam nunc tamen cælos affectu & votis occupāt, haud secus ac Sponsa nuptia- rum diem sollicitè expetens: qua quidem cu-

ra maximè nos angere quotidie æquum est : à Deo petentes vt nomen illius sanctificetur, & regnum ipsius adueniat. Etenim ne ipsam quidem salutem nostrā nobis pro votorum nostrorum vltimo fine proponere nos decet, verūm ad ipsius Dei gloriam vsque respiciēdam nobis est, ad quam admonet Apostolus vt cuncta nostra tanquam ad vltimum electionis nostrę terminum dirigamus, Eph. 1.6, & 1. Cor. 10. 31. Interea verò non præterit Solomō ærumnas quibus Ecclesia obnoxia est, exercendęque sunt singula ipsius membra, quoad suo desiderio potiantur : sed ita vt iis allenandis, Sponsus è cœlis ad consummationem vsq; seculi manus ei porrigat, suamque Sponsam miris modis soletur, suo tempore, in suos amplexus illā euocaturus Matt. 28. 20, & Ioh. 14. 18, iam nunc in nobis gemitus illos ciens inenarrabiles, nūquam à Deo neglectos, Rom. 8. 16.

Cæterum in hoc exordio, quatuor sunt præcipuè & sigillatim nobis obseruanda. Vnum, quamnam persona hic loquatur : diximus enim superiore concione, plures personas in hoc cantico induci. Deinde, ad quem isti sermones dirigantur. Tertiò, considerandum est quid à postulante petatur. Postremum, quomodo, quouē sensu istud postuletur. Vt duo igitur priora ex istis simul absoluiamus, Sponsa est, quæ hinc Sponsum suum compellat. Nam quod veluti de absente quopiam loquens. *Deosculetur me*, inquit, nō autem,

*Animam fi-
delem ad Dei
gloriam præ-
cipuè colli-
mare: extre-
mum videli-
cet electionis
nostrę ter-
minum.*

tem, *Deoscularare me*, ita fert idioma Hebrææ linguæ, qua scripsit Solomon. Nec propterea exitimandū est, ad alium, quàm ad Spōsum, eūque præsentem, orationem hanc dirigi.

Quod autem illa prior Sponsum compellat, id quidem videri posset omnino à virgineo pudore alienum, nullóque pacto illibata castitati conueniens, quandoquidem in nuptiis ea qua decet honestate cōtrahendis, omnium gētium moribus receptum est, vt puella prius à proco ipsam ambiente interpellatur. Attamen nihil est in hoc sermone præposterè dictum aut factum: immò in hoc spiritali contractu, verè iuxta Sponsaliorum optimas leges, sese gerit qualibet anima fidelis. Quauis enim hic Sponsa præoccupare videatur Sponsum, illius nimirum amore accēsa, haud secus ac Cerua illa cupidissimè refrigerium aquarum expetit, Psalm. 42. absit tamen vt desiderium, quod fecit vt in hunc sermonem erumperet, ab ipsa prior exortum cēscamus. Etenim Sponsus haud dubiè is est, qui prior eam interiùs alloquutus, istos in ipsius mente motus excitauit, & hac eam impulit, vt tanto ardore Sponsum quæreret, ac sectaretur: quod innuit Propheta, Psalm. 116, Credidi, inquit, id est, fidē in Deum habui, ideo loquutus sum: sicut Rom. 10. 10, scriptum est, Corde nos credere ad iustitiam, ac demum ore confiteri ad salutem. Et certè, ex Ezechielis cap. 16. Vbi huius coniugij primordia exponuntur, fatis con-

28 IN CANTIC. CANTICORVM

stat, causam sponso non præbuisse priorem, Sponsam, vt quæ illic sub imagine repræsentetur miseræ puellæ, recens ex utero matris eductæ, sanguine penitus adhuc conspurcatæ, & in sordibus iacentis: quod apertè Paulus, nullòque velamine explicat, misera nos vocas cadauera: & quidem in peccatis mortua, Eph. 2. 1. Quare fateantur oportet, etiam iustissimi quique, Deum immenso nos amore suo anteuertisse, ideòque abluisse, Apoc. 7. 5. Ioh. 4. 10, electos nimirum, non in nobis, seu quòd esset nostræ alicuius dignitatis præsciis: prout nec vlla vi nostra, facti creatiue fuimus, Psal. 95. sed in illo suo dilecto, neque cò quòd iam sancti essemus, sed vt sancti fieremus, Eph. 1. 4.

Tanti beneficii in mortales collati exempla.

Exempla requiritis? Abrahamus Dominum quidem sequutus est, sed ex idololatria eductus diuinitus, in qua cum cæteris immerfus erat, Ios. 24. 2. Isaac filius quidem est Abrahami sed ex vi promissionis, quam pater Abrahamus fide fuerat amplexus, ideòque præter leges naturæ còmunes genitus, Gen. 18. 13. Rom. 4. 2. Dei enim fuit liberos Abrahamo suscitare, & ex iis Ecclesiam constituere: Abrahami verò, neutiquam, vt Deo familiam daret, ex qua Ecclesiam colligeret. Iacobus benedictionis hæres fuit, cò quod, Deus illum vltro, repudiato Esauo, dilexerit, Gen. 25. 23, & Malach. 1. 2. Moses populum in libertatem asseruit, sed ad hoc exequendum opus penè inuitus extrusus, Exod. 3. 11. Populus introdu-

troductus est in terram Canaan, sed renitēs,
 & vi pertractus. Loquuti sunt Prophetæ, sed
 Spiritu Dei superueniente. Apostoli Iesum
 Christum sequuti sunt, sed tūc vocati, quum
 rebus suis, suæ videlicet piscaturæ, penitus
 essent intenti. Paulus singulari Dei benefi-
 cio, quum blasphemus, & Ecclesiæ Dei de-
 structor esset, factus est vas electum. I. Timo.
 1. Deniq; ne tam procūl ista petamus, ecquis
 nostrūm, qui ex omnibus ferè Europę regio-
 nibus in hanc Ecclesiam conuenimus, in sei-
 psūm inquirens, ausit iactare, quod prior
 Deum agnouerit, vel etiam compellarit: ac
 nõ potius ingenuè fateatur, quod Dominus
 Esa. 65. 1. loquens, Feci vt inuenirer, inquit, ab
 iis qui me minimè quærebant? Ecquis enim
 illi prior dedit? Rom. 11. 35. quū ne minimam
 quidem de Deo cogitationem, animos no-
 stros subire, tanquam ex nobis, sit certo cēr-
 tius. 2. Cor. 3. 5. Itaque vt ad rē regrediamur,
 hīc quidem prior apertè loquitur Sponsa, sed
 quia illam haud dubiè prius Dominus inter-
 nè vellicarat: rectè propterea precante Da-
 uide, Domine labia mea aperies, & os meum
 annunciabit laudem tuam. Tracta est deni-
 que à Patre, Io. 6. 44. vt obturetur os vnicui-
 que, & tribuatur gloria Deo, qui vnus est
 gratis, & principium & medium, & consum-
 matio nostræ salutis. Quomodo enim suspi-
 rata Sponsa ad Sponsū, nisi se ab illo diligi
 firmissimè crederet? fide, inquam, quæ nõ ex
 nobis, sed à Deo est, Eph. 2. 8. quia nobis datur

vñ credamus, Phil. 1. 29.

Amor reciproci Sponsæ in Sponsum sicut ab eo nascitur quod Sponsus Sponsam diligit, sic ab eo nunquam separari potest.

Sed hinc præterea meminimus oportet eius quod de suo in Deum amore reciproco sponsa nobis testatur: Illam videlicet dilectionem Dei erga nos, aliam in nobis dilectionem parere, qua Deum redamamus, & fratres quoque mutuò se diligunt. Io. 3. 10. & 4. 20. quæ duo vsque ad eò sunt inter se cõnexa vt dilungi nulla ratione possint. Hinc enim manifestum est nos esse filios Dei, quòd eum diligamus: & hanc rursum dilectionem testatur altera illa qua nos inter nos amamus, sicut accuratissimè nos monet Christus illa diuinissima concione, quam postremam habuit ad discipulos suos, quam ad mortem properaret: quod etiam subinde à dilectissimo illo discipulo prima ipsius Epistola catholica inculcatur. Sic quoque Dominus Luc. 7. 47. de illa muliere antea peccatrice loquens, dilexit, inquit, multum: ex quo colligit multa illi peccata fuisse condonata. Quid nos igitur magis optare & curare decet, tot tantisque beneficijs per Dei misericordiam cummulatos, quàm vt his monitis obsequuti, & verè ad Deum cõuersti, tum illum diligendo, tum nos mutua charitate complectendo, verè nos esse ex eorum numero testificemur, quos ipse tantopere & tam serio dilexit.

Quid per os eulæ Sponsæ intelligat Sponsus.

Sed in primis dispicere operæ pretium est quidnam sponsa petat, quod tertio loco animaduertendū docuimus. Ditissimus quidem ac liberalissimus est is ad quem illa suspirat,

cun-

cunctæque tum præsentis tum futuræ vitæ benedictiones sitæ sunt in ipsius vnus potestate. Sed illa nihil præter osculū, osculum inquā, oris Spōsi non temerè efflagitat. Neq; causa est, cur tantam hâc familiaritatem miremur, nec enim hæc Sponsa, quæ Dei Ecclesia est, Spiritum timoris ex legis damnatione accepit, Rom. 8. 15. sed sanctâ illam fiduciam quæ nos ad thronum vsque gratiæ impellit, Hebr. 4. 16, non quidem aliqua nostra dignitate fretos, sed pia confidentia in eo reposita qui pax nostra est, Eph. 2. 15. id attestante Spiritu ipsius in cordibus nostris, vt qui clamet Abba, id est Pater, adeò vt etiam palàm fiat quod inquit Matth. 11. 12. regnum Dei à violentis rapi: Deo ipso veluti sponte nobis cedente & in hac manifesta lucta sese vinci à suo Israele sinete, sicut in Iacobi historia scribitur Gen. 32.

*Pia fidelis
animæ con-
fidentia ex
Spiritu di-
lectionis.*

Quod ad osculum autem attinet, alludit ad mores passim omnique tēpore vsitatos, quibus homines decentibus quibusdam ritibus mutuam beneuolentiam demonstrant: variè tamen, ac pro cuiuslibet gentis more & arbitrio. Sic in his regionibus consuetum esse videmus caput aperire, corpus inclinare, & procidere in pectus honoris atque amicitiae ergo, talique gestu sese quodammodo alios aliis summittere: dexteras etiam, alter alteri dare solemus, eo restantes paratos esse nos, facultates nostras, atque adeò cor ipsum amicis tradere: sed inter cætera, cuiusmodi ne-

*Petus mos
sese mutuò
osculandi
quid desig-
naris.*

scio quid singulare obtinet exosculatid. Quū enim vita in respiratione sita sit, & ore Spiritus meet ac remeet, os ori adinouere, est veluti signum, nos libenter animam pene ipsam in amicum, si fieri posset, insinuatuos. Qui mos ab omni æuo obtinuit, præsertim apud Oriētales populos, & quidem in primis iam olim, inter populum Dei, atque adeò in Ecclesia Christiana vetere, tū Orientis, tū Occidētis, vt apparet ex Rom. 16. 16, & 1. Pet. 5. 14. & aliis Apollolicarum Epistolarum locis.

*Sanctorum
rituum in-
præ imita-
tiones inter
Pontificios.*

Sed & nunc quoque mos iste, quod ad eternā ceremoniam à monachis obseruatur, & huius ritus imago quædam est, id quod in Papisticis missis canoris, pacem vocāt: quam deosculandam singulis præbēt, submota interim sacræ cœnæ communionē, ad quam, huiusmodi osculis, sese fideles olim, tanquam veræ concordie & charitatis symbolo, comparabant. Verū huic consuetudini vsuuenit, quod multis aliis antiquis, & suo tempore minimè inutilibus institutis: nempe vt tot corruptelis scædata sint, atque conspurcata oscula: vt vix ac ne vix quidem mos ille, purè & sanctè possit, in Ecclesiasticis cōuentibus in vsu reuocari. At augustissima purissimāque sunt hæc oscula, quæ ab hac Spōsa flagitantur, immò iis quoque infinitè castiora, quæ vel moderatissimus vllus maritus, vxori quantumlibet venerandæ vnquam libarit. Castiora, inquam, sunt, quàm quæ vllō æuo vsurpari inter homines potuerint, merè

nimi-

nimirum spiritualia sunt, & illustre ac certissimum, speratæ illius suæ futuræ cum sponso coniunctionis, pignus, qualia Spiritus sanctus monet, vt vicissim Spōso præbeat Sponsa, Psal. 2. 13.

At cur, inquires, disertè oris illius oscula Sponsa postulat, quum nō nisi ore præbeantur? Sciendum est igitur, hoc osculo nobis mysticè significari, in primis ordinariam illā rationem, qua Deus seipsum cū Ecclesia sua copulat, quæ est verbi Diuini prædicatio, cū vi & efficacitate sancti Spiritus coniuncta. Huius autem mysticæ significationis analogia, ex eo constat, quòd os sit illud verbi organum, quod propterea Dei potentia, ad salutem cuius credenti, ab Apostolo Rom. 8. 16. nuncupatur, & incorruptibile semen Ecclesiæ dicitur, 1. Pet. 1. 25. quamuis tota illa efficacia, propriè Spiritui Dei competat, Io. 3. 8.

Sed præterea, quum accuratius istud considerantibus, constet sponsam istā nunquam fuisse verbo destitutam, (nusquam enim absque verbo extiterit vnquam Ecclesia) manifestum est, aliquid hic amplius Spōsam à suo Sponso requirere: ac si diceret, hætenus, mi Sponse, literis & internuntiis à te salutata & deosculata sum, sed iam te ipsum cupio & reposito, aliòqui nequaquam mihi satisfactum puto. Itaque ab ipso quidem mundi exordio, Dominus Seruatorque noster, sibi suam Ecclesiam despondit: cum Adamo & Eua pacifcens, ex quibus illā sibi seculis omnibus col-

Cur Oscula postulans Sponsa, disertè oris vocabulum exprimat, ratio prima, initium fœderis respiciens.

Ratio altera sub Abrahamo usque ad Legem.

legit. Idem quoque hæc sponsalia cum Abrahamo, Isaaco, & Iacobo, tanquam cum credentium patribus renouauit. Sed hæc nihil tamen fuerunt aliud, quàm huius matrimonij futuri stipulatio.

*Ratio tertia
sub lege.*

Et quanuis postea Spōsus sese huic Sponsæ quodammodo stiterit, & spectādum præbuerit, in Legis ceremoniis, quibus, aliquāto propinquior illi factus, expressioribus partibus Ecclesiam sibi desponsauit, vt significat Apost. Hebr. II: Id tamen omne, quasi inter longè distitos, nec perfectè gestum fuit, Heb. II. 13. adhibitis videlicet figuris & vmbribus, quarum corpus & veritas est Christus, Coloss. 2. 17.

*Ratio quarta,
sub Christi
sibi exhibitio-
ne in carne.*

Itaque sufficiebat quidem istud fide apprehensum, ad patrum salutem, adeò vt beatorum sedes ea de causa, sit dicta Abrahami sinus, Luc. 16. 22. vt qui Christi diem viderit, & sit gauisus, Ioh. 8. 56: sed eorum desiderium minimè sic est expletum, spe nimirum illorū ad ea respiciente, quæ suo demum tempore peragenda, & perficienda tunc norāt, quum ipsemet hæres ad vineam suam erat accessurus, Matt. 2. 28. Itaq; meritò Dominus noster Iesus Christ⁹, Luc. 10. 24. Multi reges (inquit) & Prophetæ, cupiuerunt videre quæ videtis, nec viderunt, & audire quæ auditis, nec audierunt: cui Petrus suffragatur, I. Pet. I. II. Hoc est igitur quod intelligit requiritque Sponsa: ac si diceret, Domine, mi Seruator & Spōse, abundè mihi abs te venerunt nuntij, satis super-

superque salutationum accepi, & testimoniorum tui futuri ad celebrandas nostras nuptias aduentus. Sed quando tandem illud felicissimum tempus aderit, quo meipsam tibi reipsa coniuges, & os illud sanctissimum, purissimè & sanctissimè suauandum præbebis? Nam certè nunc demum dici potest, ac debet Dei filius nos deosculatus esse, immò plusquam deosculatus, quum ad eò sese proximè nostræ naturæ adiunxit, ut homo quem assumpsit, non modò imago Dei creatoris sui sit, ac dicatur, sicut prior ille Adamus, verum etiam Deus verus, idemque verus homo existat, in vnica persona: & quidem ea vnitione, quæ nunquam sit æternùm dissolueda: qua ratione, os illius ori nostro, perpetuo osculo, eòq; sanctissimo, agglutinatum permanet.

Sed ne hæc quidem sufficiunt ad istius osculi tantopere à Sponsa expetiti præstatiã cognoscendam, & animo perfectè concipiendam. Licet enim Dei Filius, qui Sponsus dicitur, assumpserit naturam toti generi humano communem, minimè tamen idcirco cunctos homines illum deosculatum esse, existimandum est: sed suam illam duntaxat Sponsam, id est Ecclesiam. Quamobrem sicuti neque vir quilibet, cum quacunque muliere, neque mulier quæuis, cum quolibet viro in vnã carnem coalescit, quoniam ut vir quispiam vnicus, & quæpiam mulier, vna caro fiant, vltra eam coniunctionem qua na-

Sponsus quæuis omnium hominum similis quod ad ipsam naturã humanã attrinet: tamen solam suam Sponsam est deosculatus.

turaliter homo homini congener est: & quaterque sexus in eadem specie conueniunt; alia peculiaris corporum duorum copulatio requiritur: ita ad hunc de quo hic agitur spiritualē nexum, alia quoque per fidem vtrunque datam & acceptā vnitio requiritur, qua Iesus Christus Ecclesiæ suæ vir fiat, & illa vicissim os ex ossibus eius, & caro ex carne illius euadat, Ephes. 5. 30.

Stipulationem huius coniugii fieri in hac vita, matrimonium in futura vita perfici.

Spiritualementem autem hanc stipulationē, scriptura docet duplici gradu perfici. Primò namque sponsus hic, in terris Ecclesiæ suæ seipsum tradit, illa verò ipsum fide recipit, cuius pacti instrumentum est Euangelium, sigillis duobus, Baptismo videlicet & Sancta Cœna Domini, communitum. In hoc tamen non subsistimus, sed hac vnitionis, per fidem ac spem, specie freti, tanquam alterius pignore, ad illam cōtendimus: ad illam videlicet realem, & certissimè actu ipso sequuturam vnitionem, vltimo illo die, quum id quod spe non inani sumus, perfectè ac re ipsa toti existemus: tum inquam, quum ipsum Sponsum prout est intuebimur, 1. Io. 3. 2. eritque ipse Deus omnia in omnibus, 1. Cor. 15. 28. quum deniq; nō ex parte, seu per enigmata, Sponsum illum cernemus, 1. Thess. 4. 17. vnum cum ipso facti, sicut ipse à patre postulauit, Iohan. 17. 21.

Perpetuis osculis erigi & foueri, ad

Sed & illud obseruandum est, Sponsam non de vno solo osculo agere, sed oscula postulare: ita demonstrantem, sese non simpliciter

citer appetere Sponsi aduentum in terras, *consumma-*
 in carne, quem tamen sciebat coram ac præ- *tionem v-*
 sentem sibi sibi oportere. Verùm oscula of- *que, id est æ-*
 culis superaddi desiderantem, consciam uti- *ternæ gloriæ*
 que breuis illius, & veluti fugacis commo- *communicationem,*
 rationis in terris, & locum verè consumma- *stulat Spon-*
 tioni huius sanctissimi coniugij destinatum, *sa.*
 non in terra, sed in cœlis situm esse, vbi rex
 suę Sponsę coronam imponet, & suam illam
 gloriam cum illa communicabit, prout à Pa-
 tre postulauit, Io. 17. nempe vt eò introduca-
 mur, vbi futurus tum erat, & vt vbi nunc est,
 ibi nos quoque cum ipso simus. Nouerat, in-
 quam, hæc Sponsa, illum descensurum in ter-
 ras, non vt ibi confisteret, sed vt ipsam sur-
 sum post se traheret, Io. 12. 32. & anteuertens
 ipsi pararet aditum, ac nuptialem thalamum
 institueret, Io. 14. 2. Itaque singulari osculo
 minimè contenta, ad extremum illum diem
 aspirat, nullis illecebris huius terrenæ vitæ
 detenta, Col. 3. 1. quod à Deo continuis votis,
 omnibúque momentis exigere, singuli mo-
 nemur, nimirum vt illius regnum adueniat:
 quē diem nomine nostræ liberationis pro-
 pterea designamus: & quo appropinquante,
 capita nostra erigere iubemur, Luc. 21. 28.
 Cuius etiam desiderio exclamat Apostolus,
 Rom. 7. 24. Miser ego homo quis me eripiet,
 ex corpore huius mortis? & alibi, Cupio
 hinc demigrare, & esse cum Christo, Phil. 1.
 28. sciens nimirum ac profitens, se nondum
 metam attigisse, sed adhuc currere, & ad pal-

mam ferri, Philip. 3. 13.

Trinis gradibus, ad perfectam cum Christo Sponso copulationem perveniri, multiplici, atque adeo dispari intermixta de osculatione.

Idem autem alibi tres gradus sibi statuere consuevit, quibus ad summam usque desiderij sui metam, ultimo demum illo die, conscendat, in quo reposita sibi iustitiæ corona potiatur, 2. Timot. 4. 8. Primus igitur horum graduum hic est, & primū hoc osculum quod nos hic Sponsus dignatur, quum nos sibi in hac vita per sanctum Spiritum adiungit, Io. 14. 21. Ad alterum autem gradum progredimur ex hac vita demigrantes, ad alterum excipiendum osculum, tantisper dum ultimus ille dies illucescat. Quāvis enim ex hac mortali vita discedentes beatorum Spiritus ad Sponsum aggregentur, illos osculo beatiore & pressiore suaviatē, testibus ipsius Christi verbis ad Latronem, Luc. 23. 43. & Stephani precibus, Act. 7. 59. quia tamen altera nostri portio, (corpus videlicet) iacet adhuc in pulvere & ignominia mortis, inde fit ut oscula illa plena & integra ad ultimum usque diem differantur, quū obviam ibimus Sponso, & ipse nos vicissim hac tam fausta salutatione excipiens, Adeste, inquit, benedicti Patris mei ad possidendum regnum vobis à iactis mundi fundamentis præparatū, quum, inquam, aduenienti Sponso occurrent prudentes illæ virgines, Matth. 25. 6.

Hic etiam in terris contimuis osculis donore gratiæ, illisque

Præterea etiam si duntaxat illius status ratio habeatur, quo suam in terris Sponsam Dei Filius osculari dignatur: non immeritò tamen illam dixerimus à suo Sponso, non vnicum

nicum osculum sed plura flagitare, nempe vt *gradatim au*
 fide, spe, charitate quotidie augetur, cun- *gescentibus,*
 ctorum donorum quæ ad salutem conferunt *Ecclesiam*
 multiplici serie, perpetuòque tenore cumu- *ad se Chri-*
 letur. Est enim Christiani hominis vita cur- *stum allicere*
 riculi instar, in quo magis magisque progredi- *ac tandem*
 endo, sensim eò peruenimus, vbi proposita *perducere.*
 nobis est corona: sicut Apostol. pluribus in
 locis admonet, declarans etiam oportere vt
 Christus in nobis adolescat, nòsque in illo
 Philip. 3. 12. Eph. 4. 13.

Cæterùm etsi Sponsa non postulat vt sibi *Mutua esse*
 Spòsum osculari liceat, sed oscula sibi à Spon- *hac oscula.*
 so dari postulet: tamen quum vtrunque vno
 eodémque actu transigatur neque aliter fieri
 possit: sic admonemur oportere nos officij
 nostri memores vicissim Sponsum deoscula-
 ri, quod fieri tamen nò potest, quin ille prior
 ad nos accedens deosculandum os suum præ-
 beat: impura siquidem, vel etiam simulata
 forent oscula quæ proprius aliquis humanus
 affectus suggereret, cuiusmodi sunt omnes
 superstitiones, & cultus omnis humanitus
 excogitatus Esa. 29. 13. Col. 2. 29. Omnes deni-
 que virtutes etiam morales vulgò vocatæ, &
 à non regeneratis profectæ. Ro. 14. 23. Quin-
 imò Spòsæ quoque ipsius oscula sic cum os-
 culis ab ipso Sponso priore præbitis cohæ-
 rent, vt tamen magna imparitate inter se dif-
 ferant. Etenim quæ à Sponsa inferuntur nul-
 lius per se sunt pretij si ex se æstimentur, tan-
 tùmque quia Sponso grata sunt non ab ipso.

rum pretio seu valore, sed à mera ipsius gratia proficiscitur.

*Quomodo
affectam ef-
se deceat
Sponsam ad
oscula Spon-
si excipienda*

Præterea (vt ad quartū thematis nostri caput accedamus) quū ad Sponsi osculationem ventum est, vt ei clientelaris illa fides præstetur, à potentissimis etiam quibusuis præstanda, Psal. 2. 13. cauere nos magnopere decet, ne temerè & superbè statim ad os ipsius procuramus, quin potius demittere nos oportet, & ad pedes illius aduolui, exemplū sequutos mulieris illius peccatricis, quæ pedes illius lachrymis suis lauit, capillis deterfit, & pretiosis vnguentis vnxit, Luc. 7. 38. prius ab illo videlicet internis resipiscentiæ & donis fidei perfusa. Osculum igitur Domino præbituris nobis ordiendū est ab impuritatis nostræ agnitione minimè ficta, illius miseri publicani exemplo: qui pudore suffusus procul stabat: neq; propius accedere audebat, Luc. 18. 13. Cor igitur illud deiectum & contritum præferentes, (quod tantum abest vt à Domino spernatur, vt illi potius suauissimi sit odoris sacrificiū, Psal. 51. 19. & ad pedes eius prostrati, tum demum vnà cum hac Spōsa, ex sacratissimo eius ore, constanti fiducia, oscula petamus, mox ex illius ore nos suauante, vocem illam inenarrabilis gaudij plenam audituri, Condonata sunt tibi peccata tua: tandē etiam ad huius sancti coniugij veram consummationem admittendi. Sed agè, tandem ad quartum nostræ distinctionis articulum accedamus. Dicimus ergo nos hîc quoque

commonefieri, expendendum esse diligenter qua ratione, & quo modo hæc oscula sint nobis à Sponso postulanda, affectu nimirum inconcussa fide repleto, & flagranti zelo æstuante, eius nimirum fructus indice, quem Spiritus ille Dei ex pœnitentiâ de qua loquuti sumus elicit. Sic autem appello piam illam confidentiam, & penitus pacatam conscientiam, quæ per Dei gratiam viua fide apprehensam, nos à Deo diligi sibi certo persuadet, id attestante nobis adoptionis Spiritu, Ro.8.16. à quo docti sumus quæ de nobis Deus ab æterno decreuit. I. Cor. 2. 16. Est autem hoc donum eiusmodi vt eius nobis donati nunquam Dominum pœniteat. Rom. 11. 29. ad eò vt nulla vi ab ipsius charitate & dilectione vllò tẽpore disiungi possimus: Ro, 8 35. Hinc ergo gignitur in nobis desiderium illud ingens quo impulsus ac roborati, posthabitis omnibus, summa vi, Apostoli exemplo, stadium hoc percurrere nullis retinaculis detenti contendimus, donec ad vltimam metam perueniamus, vbi Sponso occurrentes dicamus cum Dauide, Psal. 16 5. Domine, tu es fors mea, & portio hæreditaria mea, non autem hic mundus cui sum crucifixus Gal. 4. 14. & rursus, Satiabor quum gloria tua apparuerit, Psal. 16 15.

Quænam igitur est ista Spõsa quam Spon-

*Antithesis
eorum qui
dignè ad hæc
oscula accedunt* &

eorum qui ab his sua propheticitate arcantur. rena quærunt. Nam certè cœlum in terris situm non est: neque quisquam hoc Sponso frui potest nisi qui serio illum quærit, semet ipsum in primis abnegans, testate vera Spōsa, quum ait Osculetur me, sese omnem suam fœlicitatem in illo vno habere repositam, quinimò sese sui ipsius oblitam illum vnum perquirere donec inueniat. Neque illis igitur hoc beneficium tribuitur quibus venter est Deus, quibus nihil dulcius est quàm seipsos spumantes dissuauiri: nec etiam auaris qui auri argentique oscula insanè concupiscunt: quum tamen Deo & Mammonæ simul seruire nemo possit. Iob. 31. 24. Matt. 6. 24. In summa quicumque fieri cupit eius coniunctionis particeps quæ his osculis adumbratur, & in qua vinea sita est nostra omnis firma ac perpetua beatitudo, is necesse habet agglutinari Domino, ac vnus idemque Spiritus esse cum Christo, I. Cor. 16. 17. Rom. 8. 1. oportet, inquam, vt principem huius mundi abneget, vt seipsum ceteraque omnia, siue sublimia, siue infima, siue media, quibus ab hoc proposito abduci potest, semel penitus euret.

applicatio
oburgato-
ria supra-
dictorum, ad
præsens se-
culi mores.

Hæc verò quum ita se habeant, & videam puræ huius vitæ vix tenuia quædam vestigia inter nos apparere, vigentibus adhuc apud nos tot tantisque corruptelis ac flagitiis, licet assiduis monitis corripiamur, atque ad eò clarissima nostris oculis obuersione iræ diuinæ testimonia: nescio profectò quid aliud

aliud nobis expectandum dicam vel cogitem, quàm quæ de diuortio apud Ezech. 23. scripta sunt, nisi fortassis interuenerit clementissimi Domini immensa indulgentia: quum tamen illam ipsam grauissimam pœnam mereamur quam Christus incolis Chorazin & Bethsaidæ & Capernauntis interminatus est, Matt. II. 21. Nec est cur prætexamus idololatriam à nobis abiectã vt Sponsum oscularemur; quum perniciosissima omnium idololatria quæ inuisibilis est, etiam nunc in cordibus nostris regnet, & parum sit abdicasse Sathanam ac superstitiones, nisi Christus induatur. Enimuerò (quod non sine maximo dolore dicam, & dicam tamen) maxima pars nostrum in eorum classem reicienda est, de quibus Dominus apud Esa. 29. 13. Populus hic, inquit, labiis me honorat, cor autem illorum longè abest à me: horum autem oscula annò iis simillima dixero quibus Ioab Abnerum, & Dominum Iudas deosculati sunt? prorsus certè ab iis aliena quæ Spõsa nostra expetit simul & præbet, cuiusmodi affectu Dauid, Psal. 42. 1. Anima mea, inquit, Deum viuum desiderat, vt Cerua sitibunda torrentes aquarum. At cõtra Sponsus vt suis nos osculis dignetur, primùm requirit, vt à manifestè prauis cogitationibus, & palàm vanis sermonibus, aut operibus iniustis alieni simus, quibus Spiritus Dei qui nos docet vnà cum Spõsa suspirare, haud dubiè contristatur, ac tandem extruditur, vnde fit vt

ultima conditio deterior euadat priore Mat.
12.45. Cuius calamitatis eheu satis superque
exemplorum passim ob oculos habemus.

*Dona Dei se
pe astutia
Sathanae fi-
unt homini-
bus incautis
exitii instru-
menta.*

Deinde hoc præterea flagitat, vt perpetuò
hûc quoq; incumbamus, & toti in eo simus,
vt mutua hæc oscula perpetuo tenore conti-
nuerentur, tum maxime quum Deus eo fauore
nos prosequitur, vt operetur in nobis. Ea
siquidem est vetulissimi aduersarij astutia, vt
dona etiam Dei in nos collocata in suum cõ-
modum sæpissimè conuertat, & iis quoque
velut instrumentis (quod est pene incredibile)
in nostram perniciem vtatur. Quotusquisq;
enim est qui ex præclaro aliquo seu dicto seu
facto, cuius exequendi gratiã Deus illi sit lar-
gitus, non statim sibi gloriolam quampiam
arroget? qui si quid recti dixit aut fecit, sta-
tim illud non vitiet à seipso fascinatus, nisi
ipse sibi tẽpestiuè & diligenter, etiam atque
etiam ab ambitionis & arrogantiaë peste ca-
ueat? Exempla requiritis? Abraham & Sara
ingenti cupiditate tenebantur promissæ po-
steritatis, nec erant vera viuæque fide desti-
tuti. Quinam enim absque fide futurum istud
sperassent? Ecce præstò adest insidiator Sa-
than, & sic illos callidè aggreditur iniecta in
fidem illorum præcipiti impatientia, vt pro-
pemodum maxima sua culpa, tanta expecta-
tione exciderint. Persuasit quippe Sara ma-
rito, vt cum Agara ancilla concumbens, pro-
lem ex illa suscipere fatagaret: vnde natus est
Ismael, ille Isaaci filij promissionis, & vnici
illius

illius in sancto fœdere hæredis infectator. Sic etiam Rebecca quum iis credidisset quæ de duobus suis filiis ipsi prædicta fuerant, adhuc illos in utero gestanti, Gen. 25. 23. tamen Sathanæ proculdubio suggestione, quum animaduerneret Esauum mox à Iacobo benedictum iri, impatientia sua penè rem totam euerterat, nisi Deus suo Spiritu insigniq; clementia, Iacobum quamuis incautum in hoc negotio gubernasset. Nec alij sanè causæ quàm isti supplârationi, qua cômotus Esauus tam atrociam in fratrem comparauit, acceptæ ferendæ sunt ærumnæ, quæ Iacobum postea exercuerunt: licet demû Deus ex illis tenebris clarissimâ lucem eduxerit. Habemus etiam huius rei luculentum in Martha Mariæ sorore quâuis non tam tristè exemplum: quæ nescia satis prudenter regere optimum illud desiderium commodè ac comiter apud se Dominum excipiendi, potiorem partem neglexit, à qua penè decidit, Luc. 10. 42.

Agedum igitur fratres, oremus omnes asfiduè, & quàm ardentissimè Deum illum nostrum, ut nos omni tempore nō modò qualibuscunq; donis suis, sed ea potissimùm gratia dignetur, quæ rectum cæterorum ipsius beneficiorû usum nos doceat, quod etiã hîc peroptare videmus Sponsam, non osculû sed oscula numero multitudinis postulantem, oscula inquam oris ipsius: significans omnino, ad hoc ut idonei euadamus ad obtinendam hanc tam expetendam cõiunctionem, requiri ut Dominus

*Exhortatio
ad preces &
osculorum
Sponsæ, pro
vocationis
ratione, me-
ditationem.*

gratiam gratiæ superaddat: quæ quidē omnia
 beneficia ex ore illius proculdubio in nos e-
 manāt, & ab eodem ipsius Spiritu ad rectum
 ordinē & finem diriguntur: quod etiam pla-
 cet ad vos fratres propius accommodare.
 Ecce video vos, venerādi magistratus, sedu-
 lam operam iuri dicundo & dirimendis ci-
 uium controuersis nauare, quæ uestra est
 sancta vocatio, in qua obeunda cura, faxit
 Dominus vt quā integerrimē ac studio-
 sissimē vos geratis. Verum si fortē tanto stu-
 dio ciuiles disceptationes absoluēdi tenemi-
 ni, vt hæc vacua subsellia cernamus, quibus
 insidere vos maximē deceret Dei verbum au-
 dituros, id est vestri quoq; istius negotij nor-
 mam: istud quid aliud fuerit quā boni præ-
 textu, id quod primarium est negligere? Sit
 etiam concionator quispiam domi priuatis
 sacris studiis semper intentus, vt abūdet pa-
 bulo quod suo gregi suppeditet: fuerit certē
 hæc cura maxima laude digna, vtpote non
 vtilis modò, sed etiam necessaria. Sed quid si
 dum perauidē circa libros domi satagit, Sa-
 than vnā quampiam ex ip sius ouibus, foris
 absente Pastore abripiat? id profectò nequa-
 quam fuerit ritē officio Pastoris fungi, cui
 non id solum curæ esse debet, vt multa legat,
 Timo. 1. 13. sed etiam, vt tum super vniuersum
 gregem, tum etiam super singulas oues excu-
 bias agat, Apostoli exemplo, Act. 20. 20. De-
 tur etiam bonus quispiam paterfamilias in-
 dustrius œconomus, & strenuē laborans, vt
 fami

familiam alat: detur (quod sanè rarissimum est) honestus mercator, bene sibi conscius, & qui mercaturam non tam sibi quàm vtilitati publicæ exercent. Hæc quoque laudanda atque adedè sancta sunt studia. Sed si qui iis curis detenti domi hærent, vel suis officinis affixi tenentur quo tempore vox Dei in templis resonat, vnde petenda illis fuit recta gubernandæ familiæ, & exercendæ mercaturæ ratio, istud profectò fuerit officij sui præstandi specie, verum officium negligere. In summa igitur, sollicitudine quàm maxima simul & quàm ardentissima, concupiscenda sunt oscula oris Domini, & toto corde ad beatissimam illam Christi nobiscum cõiunctionem est anhelandum: quod necessa-

rium ad salutem desiderium, his
precibus petemus vt Deus in
nobis accendere magis
ac magis dignetur.

Omnipotens
Deus, &c.

* *

*

IN CANTICVM CAN-
TICORVM HOMILIA
TERTIA.

Auxilium nostrum sit à Domino, &c.

Quod sequitur extat in Cap. 1. vers. 2.

2 Amores enim tui vinum bonitate superant.

AVdiuimus Sponsam palàm cōtestatam nihil sibi optatius, quàm oscula ex ore Sponsi excipere, eoque solo voto sese, cæteris vniuersim posthåbitis teneri. Nunc autem ne videatur insano quodam affectu rapi: sed planè prudenti consilio, tum quæ sunt expetenda, tum quæ declinanda perpendere, ad-
dit flagrantissimi huius desiderij causam, e-
amque firmam ac solidam: Amores nempe siue dilectiones Sponsi sui. Quæ quidem verba quum vtrinque flexibilia sint, at que tam de Sponsi erga Sponsam dilectione, quàm huius in ipsum beneuolo affectu intelligi possint, nobis in primis statuendum est hic agi de amore quo Sponsus suam prosequitur Spõsam. Nimiùm enim illa sibi sumeret, amores suos iactando: qui mos est à sanctis prorsus alienus. Hic igitur est sensus, Spõsam non temerè, neque absque grauißima causa, hoc vnum concupiscere, vt à Sponso suo Iesu Christo diligatur, eoque vnico perfruatur, cuius sancto desiderio, capta sit ipsa sui ipsius oblita.

Omne gaudium Sponsi ex eo esse, quod Sponsus Nam prior amaris

oblita. Et meritò quidem : quum ea demum sit vera felicitas si à Deo diligamur : vnde ex aduersò efficitur, eum demum verè sapere qui in illum solum affectus omnes intendat. Sed huius sanctissimi amoris exordium ab illo est, qui prior nos dilexit, 1.Ioh.4.10, alioqui neque ipsius notitia nobis vnquam salutari futura, neque nobis vnquam de ipso diligenter cogitaturis.

At enim immensitatem huius abyssi quam nunc ingredimur, dilectionis Dei videlicet erga Ecclesiam, quis tandem scrutando metictur? Deus vtique noster immensus est, cuius nullum opus, quantumuis exiguum, animo complecti valemus : quòd nulla sit inter infinitū, & id quod terminis clauditur proportio. Quòd si quis est eius cognoscendæ immensitatis modus, in eo certè positus est, vt eius amplitudinem nullis terminis defini-ri vltro nouerimus & profiteamur. Nec enim Deus hominem in eam finem condidit, vt sese in eo allequendo quòd comprehendere nequit, frustrà fatiget : sed eius bonitatem, sapientiam, potètiā, in rerum omnium creatione, dispositione, gubernatione denique, summam agnoscat & adoret. Itaque mētem illi indidit ea facultate præditam, qua vtcun-que extremas tantę maiestatis oras attingat, prout illi huius orbis structuram contem-plandam, & eius partes summas & imas spectandas præbet : in quibus tanquam limpidissimis speculis, sensuum organis percepti-

*Creationis o-
pus primum
testimonium
esse dilectio-
nis Dei erga
genus huma-
num.*

bilibus, ipsam creatoris aternitatem, omnipotentiam, & conditoris præsertim in ipsum humanum genus singularem beneuolentiam intueatur. Quantum enim illud beneficium est, quòd hominem omnibus inferioribus regendis rebus præfecit, cui quodammodo volucrentur sydera, spirarent venti, tota denique huius mundi machina quodammodo subserviret, sicut passim in Psalmis admonemur, & ab Apostolo I. Cor. I. 21. Rom. I. 20.

*Redemptio-
nis opus ma-
ius atque
admirabi-
lius argumē-
tum esse di-
lectionis Dei:
verum illud
proprie ad
Spōsam per-
tinere.*

Verumenimvero posteaquam homo mētis suæ oculos ita ipse sibi effodit, ut iam intueri in opere creationis tantum sui creatoris beneficium, nec velit nec possit: ecce præstò adest Spōsus, longè certiori ac dilucidiori testimonio suam illam declarans beneuolentiam, opere videlicet redemptionis, longè alteri creationis operi anteponendo, siue modum ac rationem operis perficiendi, siue opus ipsum per se spectemus. Quod enim Deus hominem initio creauit tam excellentem, ut esset ipsius conditoris quædam imago, immensè profectò fuit bonitatis. Verùm quid hoc rei est, præ illa prodiga charitate, qua impulsus est ut hoc alterum opus aggredere, id est, non alterum quempiam hominem illo priore puriorem & perfectiorem aliunde desumptum conderet, sed ex illa ipsa per se corrupta, per Spiritum tamen sanctum sanctificata massa, hominem Deum, còæterno Filio suo carni nostræ personaliter vnito, proferret: carni, inquam, nostræ,
omnibus

omnibus infirmitatibus excepto peccato, ad tempus obnoxia: cui denique omnia peccata nostra debitis pœnis luenda imputaret. In quorum istud, quæso, gratiam? nostram certè, qui eramus iurati ipsius hostes, ex quibus tamen suam Sponsam charissimam elicit, vt ad hoc tatum & omnium abditissimum mysterium quasi obstupesci, Eph. 3. 18, & 5. 32. vnà cum Apostolo clamemus. O profundas diuitias tum sapientiæ, tum cognitionis Dei! Rom. 11. 33.

Sed aliud præterea huius tantæ dilectionis testimonium sese in hoc nostræ redemptionis opere exerit. Quoniam enim eo consilio Dei Filius in terras sese non demisit, vt in terris coniugium cum sua Ecclesia consummaret, sed potius vt illam è terris in cœlos eueheret, nempe ad sacrarium illud quod prior ipse terras deserens ingressus est, Hebr. 9. 24. nobis aditum patefacturus in æternum domicilium, Io. 14. 2, & 2. Cor. 5. 1. vt interim dum à nobis corpore suo procul abest, viua Filij Dei imago animis nostris perpetuè obuerfetur, Galat. 3. 1. Imaginem sui nobis ad viuum expressam, in doctrina per Apostolos perscripta reliquit, in qua quicquid fidelem nosse & credere oportet, tum de illius persona, tum de Dei Patris, quod ad salutem nostram attinet, immutabili consilio, continetur Act. 20. 27. non minus profecto verè & dilucidè, quinetiã certius & efficacius, quàm si duntaxat carneis nostris oculis spectadum d. ij.

*Dilectionum
Dei testimonia in Scripturis haberi.*

se sifteret, aut his auribus vocem illius percipere, manibúsq; eum palpare nobis adhuc liceret. Hoc enim posterius permultis contigisse constat, qui tamen illum ad salutem neque cognouerunt, neque sicuti decebat apprehenderunt. Quid amplius? Ecce rursus dilectionem dilectione cumulata. Quoniam enim frustra cæcis proponeretur pulcherrimum etiam quidpiam, idcirco Dei Filius, cum illo suo verbo & ab ipsomet prædicato, & à suis Apostolis scripto, tantam sancti sui Spiritus copiam Ecclesiæ impertit, quanta ad rectum salutis iter dignoscendum, eique insistendum requiritur, sicut pollicitus fuerat ministerio Prophetarum ac præsertim Ioelis, ut à Petro citatur & exponitur, Act. 2. Nempe ut ab eo Spiritu in omnem veritatem introducamur, Ioh. 16. 13. acceptis ab eodem oculis ad videndum, & auribus ad audiendum: qui denique in cordibus sanctorum regnet ad extremum usq; diem illum, quo sanctum hoc coniugium plenè consummabitur, Mat. 18. 2.

Cur vino præstantiores hinc dicantur Dei dilectiones, & quare vocem dilectionum numero plurali proferat Sponsa. Mirum non est igitur hanc Sponsam arraturi pleni coniugij fretam, cui soli datum est tantam suauitatem decerpere, tanto ipsius potiundi Sponsi desiderio flagrare, ut nihil aliud expetat aut requirat, quam illius sui Sponsi oscula, præ quibus nihil ipsi dulce videatur. Hic enim obseruandum est *vini* vocabulo non solum significari liquorem illum, cuius proprius effectus est cordis exhilaratio

vt ait Propheta, Pſal. 104. 15. ſed quaſcunque delicias, atque adeò res omnes creatas vnde quidpiam delectamenti ſumi poteſt, idque nulla penitus earum excepta. Hęc etiam cauſa eſt cur Sponſa *dilectiones* commemoret multitudinis numero: non quòd in Dei eſſentia plures ſint numero dilectiones, quum in eo omnia ſint vnum, & ipſemet Deus vnus, ſed noſtri demũ reſpectu, quoniã in hac terrena vita Deus innumeras, tum qualitate diuerſas, tum quãtitate impares dotes in nos effundit: præfertim autem propter inexhauſtum illum theſaurum æternæ felicitatis, quo Eccleſiam ſuam, quum erit omnia in omnibus. 1. Cor. 15. 28. cumulabit: & iis decorabit donis quæ oculus non vidit nec auris audiuit, neque in mentem cuiquam vnquam venerunt, Eſa 64. 4, & 1. Cor. 2. 9.

Denique ex hac Sponſa diſcendum nobis eſt, quo pacto ſit à nobis rectè ac vtiliter imenſa illa dilectio Sponſi excipienda atque perpendenda, vt quemadmodum ille nos dilexit nullo ſuo commodo, ita nos illum viſiſſim idcirco redamemus, quòd is ſit ſolus amari dignus: qui locus omnino flagitat vt aliquantò copioſius de vero amore iuſti que odio diſſeramus, quòd hi duo affectus cæteris omnibus ſint legis ac normæ vice. Rogatus igitur Dominus noſter Ieſus Chriſtus Matth. 22. quodnam eſſet maximum & ſanctiſſimum mandatum, primam citauit legis tabulam, ſic pauciſ comprehendam, Diliges

Mutuam dilectionem

Sponſa erga Sponſum legis eſſe ſummam, & quã

variè mortales amore & odio abutuntur.

54 IN CANT. CANTICORVM

Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, & ex tota anima tua, & ex tota cogitatione tua. Et certè mutuus omnis amor, siue rectus siue prauus, eò nos rapit, vt qui verè amat, nihil cupidius & ardentius expetat, quàm ei quem diligit gratificari. Hinc illud est quod anima fidelis, (quæ Sponsæ nomine recta hoc loco inducitur, vt nos doceat quanto ac quàm vehementemente affectu tota ad Deum suum anhellet) statim ab ipso exordio, testatur & prædicat hoc vnum à se expeti, vt Iesu Christo suo Sponso penitus adhærescat, & quasi in illum ipsum transeat, cui ex animo obsequatur, & omnem gloriam & honorem tribuat. Nam certè verus & legitimus scopus ad quem non modò quicquid agimus, verumetiam quicquid cogitamus & volumus meritò refertur, hic vnus est, vt verè cum Apostolo dicamus Christum in nobis viuere & nos in illo Gal, 2.20. Amoris nâque affectio vt omnium ardentissima est, ita sunt illius effectus vehementissimi, quod testatur his verbis Dominus, Vbi est thesaurus ibi est cor tuum, Luc, 12.34. Sed hîc præcipuè laborandum est vt id demum ametur quod amari dignum est, & ita quidem ametur vt amari meretur. Nam ad hos scopulos plerunque offendunt homines, quòd ament quæ odisse oportuit, & contra oderint quæ amari conueniebat: immo tunc etiam quum expetunt meritò expetenda, aut refugienda refugiunt, vix, inquam, contingit vt eo quo decet modo quidpiam ament

ament aut oderint: sed vel amplius vel minus quàm equum sit vnum expetant, alterum refugiant, idque non eo quem oportuit sine & scopo.

Vt igitur tanto malo mederi possimus, Sponsa nos exemplo suo docet, Deum solum propriè amandum esse, & ita quidem, vt hu-
Deum solum propriè & præcipuè amandum esse.
 ius amoris nostri nullam vel minimam particulam ab ipso auersam in aliam rem vllam, siue sursum positam, siue mediam, siue infimam, transferamus: quod ipsa quoque ratio quantumuis deprauata docet. Nam omnino duo sunt, quæ ad sui amorem homines pellunt, Pulchritudo videlicet & Bonitas, nunquam seiungendæ, nisi falli vltro volumus, teste ipso quoq; per vulgato prouerbio, Pulchritudinè à bonitate separatam nullius esse pretij, imo vanissimū esse illicium quo ad res turpes abripimur. At qui fatèdum est omnino solū Deum verè bonum pulchrūmq; esse atque adè ipsammet bonitatem atque pulchritudinem, modis omnibus absolutissimā; quādoquidem quicquid inest pulchri vel boni in vlla re creata, tanquam riuulus quidam est, ex ea quæ planè perfectæ ac essentialis est in Deo creatore, tum pulchritudine tum bonitate, deductus.

Quoniam autè Deus ne ab intellectu quidem nostro, sicuti diximus, comprehēdi potest, nedum vt videri, audiri, odorari, gustu vel tactu percipi queat, fortasse videri posset, hinc effici frustra nos de eo cognoscendo at-
rerum amore esse rei certæ & priusagnitæ: & qua ratione homo
 d. iij.

*ante ipsius
lapsum Deū
amaris, no-
ueris que.*

que demum amando laborare. Constat enim
amori notitiā necessariò præire. Quod si
ita est, nullus illum certè vnquam ex animo
coluerit: vana fuerit ac prorsus inanis spes
& fides nostra: omnis denique religio eua-
nuerit. Quibus incommodis vt occurramus
sunt ista rursus à nobis diligentius peruesti-
gāda. Discimus igitur ex sacris literis quam-
uis Deus res omnes gloriæ suæ causa condi-
derit, Prouerb. 16. 4: nempe vt laudi ac ho-
nori Dei cedant (quod quidem fieri nequit
nisi sese quodammodo in illis agnoscendum
præbeat) minimè tamen à Deo sic omnes es-
se conditas, vt eius notitiæ sint capaces: sed ea
facultate Angelos duntaxat & homines do-
nasse. Ac de Angelis quidem non hic est di-
cendi locus. Sed quod ad homines attinet,
quum Moses imaginis ac similitudinis Dei
vocibus vtitur, de hominis creatione disser-
rens, hoc liquido innuit, Deum quum ani-
mam primi hominis conderet, illius naturæ
sunt clarissimam quandam lucem atque ad-
mirabilem sapientiam indidisse, quibus freta
conditorem illum sui cognosceret, præstanti
quodam intelligentiæ gradu: paritèr que vo-
luntatem illius donasse præstanti quadam
integritate, qua nihil prorsus expeteret ipsius
voluntati repugnans, & quod non esset verè
bonum & rectum. Hoc enim Apostolus ex-
ponit vocibus veritatis in intellectu, & ius-
titiz in voluntate, declarans Eph. 3. 9. quæ
fuerit illa imago ac similitudo Dei ad cuius
exem-

SOLOMONIS. homilia iij. 57

exemplum Adamus fuit initiò conditus : id-
 que vt ab homine agnosceretur & glorifica-
 retur. Præterea indidit Deus omnibus aliis
 rebus creatis, infinitas quasdã notas, tum suæ
 immensæ sapientiæ & liberalitatis, tum aliarũ
 virium, quæ sunt in ipso omnibus numeris
 absolutissimæ: ac demũ his vniuersis regẽdis,
 vicarium quodammodo dominium homini,
 vtpote in illius vsum cõditis attribuit: vt co-
 piosè in multis Scripturæ locis, ac in primis
 Ps. 8. & 19. explicatur: eo videlicet consilio, vt
 harũ rerũ intuitu foueretur, ac cõfirmaretur
 in homine, tum illa ipsa Dei notitia, tum vo-
 luntatis humanæ integritas: tot ipsi propo-
 sitis speculis, admirabilis illius perfectio-
 nis, quam in Deo creatore agnoscere par
 est, quot res creatas in hoc orbe cerneret: &
 tot argumentis expressam Dei erga se boni-
 tatem probatam spectaret quam multa sunt
 ipsius vñibus condita, & eius administrationi
 subiecta. Ab hominibus igitur agenda sunt
 Deo gratiæ non de beneficiis dũtaxat in ipsũ
 collatis sed etiam de cunãtis illis donis, qui-
 bus res alias hominum causa conditas exor-
 nauit: quæ veluti totidẽ sunt gloriæ Dei pre-
 cones, Ps. 19. Neq; dubitandum est quin si res
 illæ intelligẽtia & organis oris ac vocis præ-
 ditæ essent, his clamoribus homines fuerint
 compellaturæ: Homines, quorum causa
 conditæ sumus, gratulamini Domino, no-
 stro nomine, ipsiusque gloriam magnificate.
 At illẽ cõtrà ex quo lapsus est homo, miserrimæ
 seruitutis iugo factæ obnoxia, Gen. 3. 17.

aduersus hominem ingemiscūt, & ad Deum vindicem prouocant, Rom. 8. 22. Res igitur illæ conditæ, quum sint & pulchræ & bonæ pro vniuscuiusque modulo, vt idem Moses apertè testatur in creationis historia; Pulchritudo verò & Bonitas propria sint amoris obiecta: natura denique sit ita comparatum, vt nemo iis moderandis quibus offendatur operam libenter impendat: consequens est, hominem, ante lapsum, instinctu ipsius naturæ, cunctis rebus creatis fuisse delectatum, easque omnes amore quodam singulari prosequutum: & ita quidem vt in ipsarum elegantia specie ac bonitate, tot bonorum auctoris Dei præstantiam contemplaretur: ac proinde non tam res illas conditas quàm earum conditorem in illis diligeret.

An boni & mali notitiã habere poterint Adam & Eua ansequam peccarent.

Cæterum quum amor & odium ex diametro inter se opponantur, omnino necesse fuisse videtur, vt quum homo Honestum & Bonum amaret ante lapsum, vicissim Turpe & Malum odio prosequeretur. Id verò quàm fieri potuit, quum ante hominis lapsum nihil in mundo non pulchrum & bonum existeret, cuiusmodi videlicet res omnes Deus condiderat Gen. 1. 31. Fatendum est igitur quum in mundo nihil turpe, nihil malum extaret, hominem priusquam laboretur, nihil odisse, immò conditorem suum in rebus omnibus dilexisse. Sed quum esset ea intelligentiæ luce præditus, vnde intelligeret qua in re suum amaret conditorem: illi certè non defuit

fuit contrarij, siquod sese forte offerret, dignoscendi facultas. Et ita profectò maximo nostro malo mox euenit, Satana illo perduto (qui in veritate non perstans Ioh. 8. 44. turpissimus & pessimus euaserat) sese illi offerente, & satis apertè quisnam esset & quanto odio dignus declarate, quum Deum Opt. Max. inuidiæ & falsitatis accusaret. Hoc illud est igitur Adami & Euæ facinus, quod excusari nullo modo potest, vt qui abutentes ea qua præditi erant huius impostoris de-regendi ratione, aures illi præbuerint: quo facinore tum sibi tum posteris suis omnibus miseram illam corruptionem accersuerunt, Rom. 7. 14. Inde fit igitur vt omnes tum cæcitatem tum improbitatē in amore & odio prodamus.

Etenim si quomodo sese quisque gerat in hoc mūdo consideremus, quid aliud comperiemus, quā vnos quidem errore deceptos, bonum à malo, turpe ab honesto non discernere? alios verò contra conscientiam quod odisse oportuit vltro amplecti, quod diligendum fuit odisse? Exempla requiritis? si de diligendo & colendo Deo quæritur, en tibi superstitiosos & idololatrias, vsque ad cò fascinosos, vt non modò neque agnoscere neque amplecti veritatem possint aut velint, sed etiam aures & oculos auertant, ne loquentem audire, & in oculos incurrentem intueri cogantur: quinetiam illam omni sœuitiæ genere persequuntur. Ecce altera ex

*Nullam a-
mandi rectā
regulam sibi
constituere
homines ne-
que velle ne-
que posse,
priusquam
regenerentur.*

parte impios & omnis religionis irrisores, quibus hodie conspurcatus est omnis terrarum orbis, eius impietatis vindicē Deum in- clamans. Quod si expēdamus quales sese homines hominibus præbeant, & quibus studiis dies ac noctes vacare cuiusvis ætatis & ordinis homines cōsueverint, alios inuenimus honorum affluentia crepantes, quibus vel leuissimæ delitiæ sunt ipsa æterna vita chariores: alios miserè seipsoꝝ assiduus laboribus tota vita fatigantes, nō vt Deo seruiant, sed ne fame pereant, animam & verbum illud saluificum præteritio peritatos aspernari: alios qui quod habeat non possideant, sed suis facultatibus & corpus & animam addicant: alios porcorum instar sese in mediis sordibus volutantes: alios auiditate quadam in- explebili honoribus & dignitatibus inhiantes: alios denique vanissima quæque pertinacissimè captantes, vt ex huius eiusdem sapiētissimi Solomonis concionibus non ita pridem intelleximus. Hinc illud miserrimum euenire plerisque consuevit, vt in amore & odio decepti, priùs ex hac vita excedant, quàm à quo & quorsum in ea fuerint collocati, didicerint.

Modum a-
mandi à solo
Dei Spiritu
Sponsam do-
ceri, licet reni-
sensem. &
immorigerā.

Et hæc quidem est huius tanti mali origo, & hic progressus. Cedò verò quodnam tanto malo remedium adhibebimus? Nempe ad illum ipsum est nobis confugiendum à quo sicut initio conditi, sic refringi nunc possumus, eadem illa nimirum virtute, quæ verus est

est cum Patre & filio Deus, nostræ mentis oculos illustrante Eph. 1. 18. & Act. 26. 18. creante in nobis cor nouum Psal. 51. 12. ciente in nobis velle & facere, Philip. 2. 13. à capite ad calcem vsque nos renouate, 2. Cor. 5. 17. & vt paucis omnia comprehendam, tales nos statuente qualis hæc Sponsa nobis hic spectanda proponitur, & qualem illam nobis Ezechiel tum in eo in quo reperta fuit, tum in altero ad quem euecta est statu cap. 16. graphicè prorsus depingit. Opus certè Deo optimo iure assertum ab Apostolo 1. Cor. 9. 1. Deo, inquam, soli, quod ad veram eius effectiõnem attinet 1. Cor. 3. 7. & summè difficile, ac laboriosum vsque ad eò, vt nobis pertinacissimè obsistentibus, vix nec nisi maxima cum difficultate, ac veluti machinis omnibus adhibitis Spiritus sanctus superior in nobis euadat. Dicere me verò quod res est nõ aliunde meliùs intelligere possum, quàm si dispiciamus qualem illam in Deum & proximum perfectam charitatem esse oporteat, duabus illis diuinæ legis tabulis expressam, & vtcunque à prophano quodam scriptore paucis declaratam, quum de mutua hominũ inter se amicitia differens, Vera, inquit, amicitia est idem velle, idem nolle. Nam hæc est certè certissima vitæ rectè instituendæ norma si ad Dei voluntatem qualis est nobis ipsius verbo patefacta, dilectionem & odium exigamus: & hoc semel positum retineamus, hoc ius esse Sponsi capitis in Spon-

fam, vt eius voluntatem arbitrio suo regat,
prout & ipsa quotidie illum compellat in-
quiens, *fiat voluntas tua.*

*Arduū cer-
tamē à Spōso
pro ipsius Spō
sa susceptū.*

Vt autem quā sit nobis ista diuinæ vo-
luntatis regula necessāria plenissimè omnes
intelligent, aedum hunc ipsum Sponsū, id
est Iesum Christum nobis pro exemplo pro-
ponamus: qui in hunc mundum idcirco in-
gressus vt hāc Sponsam, sicut ipsa postulauit,
suis ipsius osculis dignaretur, in ipso ad-
uersus illum, à quo hāc ipsius Sponsa vi reti-
nebatur, suscepto certamine, in has etiam vo-
ces erupit, *fiat id quod tu vis, non quod ego volo.*

Eminuero quid istud rei est? Num enim que-
piam inter Dei Patris & Iesu Christi volun-
tatem fuerit repugnantia? Absit. Nam alioqui
neque Deus, neque probus & integer homo,
nedum seruator Christus extitisset. Quate-
nus igitur Pater, Filius, & Spiritus sanctus
personis quidem sunt distincti, essentia verò
vnicus & idē Deus, ea ipsa fuit Filij quæ Pa-
tris & Spiritus voluntas. Quatenus autem
homo est, vt alteram naturam, sic alteram
habet numero voluntatem, minimè tamen
diuinæ voluntati aduersantem. Cuius igitur
hec verba sunt? Iesus Christi certè, Dei & ho-
minis simul, sed hominis propriè & distinctè
in hoc agone decertantis, & seipsum quo-
dammodo, quatenus est Deus & peccati iu-
dex & vltor, superaturi: vt vnus & idem in
hoc certamine oppugnet & oppugnetur,
vtrinque tamen victor appareat. Sed ecquid

illi

illi voces istas expressit? nulla certè repugnā-
tia humanæ aduersus diuinam in vna & ea-
dem Christi persona voluntatis: sed diuer-
sitas duntaxat, non aliunde exorta quàm ex
vehementissima horrendæ illius maledictio-
nis Dei apprehensione, aduersus omnia éle-
ctorū omniū, Christo quamuis omni peccato
immuni, imposita peccata: tali tamen appre-
hensione, quæ sese voluntati diuinæ penitus
subiiceret, ac proinde nullo prorsus esset vitij
labe contaminata. Quod si hoc sermone v-
sus est Sponsus ille, in quo nihil ad summam
perfectiōem desiderari potest, quid nobis
faciendum censebimus, in quibus vixdum
est ista moderatio inchoata?

Idcirco dixi innouationem istam, qua da-
tur Sponsæ vt idē amet & oderit quod Spō-
sus, non esse vnus horæ, vel mensis, vel anni
opus, sed tam diuturnum certamen, quàm
longa est nostra hæc vita, inter Hominis re-
nouati spiritum, & carnem hominis adhuc
antiquum retinentis. Quod igitur hoc loco
testatur Sponsa, sese videlicet tota mente ad
hunc suum Sponsum ferri, in quo felicitatem
omnem suam reponat, verè quidem testatur:
(nec enim mendacij sed synceritatis & veri-
tatis schola est Ecclesia) sed id de illa accipiē-
dum est in qua peccatum etsi non dominatur
Rom. 6.14. tamen adhuc quantum potest re-
sistit gratiæ Spiritus. Eius autem rei vnus ex
huius Sponsæ vel præcipuis membris Apo-
stolus est testis, omni exceptione maior, cla-

*Diuturnam
esse Spiritus
& Carnis
colluctatio-
nem.*

mans se facere malum quod nolit, nec bonum facere quod velit, ac rādem etiam vociferās, O me miserum, quis me ex hoc mortali corpore liberabit? Rom. 7. 24. Est igitur omnino per Dei gratiam hæc Sponsa, id est fidelium cœtus, & quod ad intellectum attinet quo bonum à malo rectè discernat, & in affectibus instaurata, quibus bonum quidē amat & prosequitur; malum verò odit & detestatur. Sed tamē in hac cognitione promoueat oportet ex fide in fidem Col. 1. 10 & 1. Pet. 3. 18. & in illius etiam praxi & vsu proficiat necesse est, eò vsque vt non tantum rectè diligit & oderit, sed etiam quantum diligere & odisse oportet: in quo tenendo modo maximæ quoque difficultates occurrunt.

Ps sese inuicem, ceserāsq̄ que creaturas amare debeant homines.

Quis iste tamen sit modus facile est intelligere. Quum enim Deus toto corde sit diligendus, nulla huius amoris particula fuerit inde decerpenda. Itaque proximi dilectio quam illi secundum Deum & propter Deum præcipientem debemus, non est noua quædā alterius amoris species, cuius causa noster hic animus velut in duas partes secetur: sed est quasi riuus quidam ex ea dilectione qua Deum ipsum prosequimur, deductus. Deus enim ardēs tum gloriæ suæ, tum huius Sponsæ zelotypia, riualem pati nullum potest. Quod autem in diligendo proximo seruandum esse dixi, valet cæteris etiam in rebus ad vsum nostrum conditis, ad quas sollicitè cauendum

uendum est ne amorem nostrum traduca-
mus; auaros secuti, suis opibus vt Idolis addi-
ctos Eph. 5. 5. vel alios luxui deditos quo-
rum Deus venter est? quotquot denique affe-
ctibus suis abrepti mentem & corpus vllis
crearis rebus mancipant, quibus potius cum
gratiarum actione vtendum fuit 1. Timor. 4.
4. adhibito etiam modo ne vel in qualitate
aut in quantitate, vel in scopo aberremus, ad
quem illarum vsus est referendus, qui est i-
pſius Dei conditoris gloria 1. Cor. 10. 31. sicut
passim in sacris literis admonemur. Et hæc
quidem est huius sponsæ dilectio totum ani-
mum eò referentis vbi situs est eius thesau-
rus, pro recepta sancti Spiritus mensura.

Quantum autem ad odium attinet dile-
ctioni ex aduerso oppositum, satis liquet tam
odisse nos Malum oportere quàm Bonum
diligere, verum quum Malum nõ sit res que-
dam condita & subsistens, sed deprauatio
quædam & vitium quod rebus bonis initio
conditis superuenit, accuratè est adhi-
benda & obseruanda inter rem ipsam & e-
ius prauitatem distinctio, quantum quidè id
fieri potest ac debet. Hanc autè exceptionem
addo vnus rei conditæ causa, tantopere de-
prauatæ, & æternæ Dei execrationi tam ob-
noxia (quoniam omnis & in sese & in homi-
ne mali ac proinde peccati & mortis est ori-
go) vt omni ac perpetuo sit omnium odio di-
gnissima, Diabolum dico & ipsius Angelos.
Hic enim ille est, fratres, hic ille est, inquam,

*Perpetuas
cum Sathana
exercendas
esse inimici-
tias.*

huius nostri Sponsi perpetuus hostis, utpote cuius caput attritum Gene. 3. 15. huius Sponse pedibus quotidie subicit Rom. 16. 20. hic ille est nobis ut Leo famelicus insidians I. Pet. 5. 8. & vetus ille Draco rufus ecclesiam insana rabie persequens Apoc. 12. 4. Agedum igitur, istum; fratres, odio prosequamur irreconciliabili: hunc illa christiana panoplia totis viribus oppugnemus Eph. 6. 14. & I. Thessal. 5. 8. hunc denique perpetuò execrabilem detestemur.

*Quæ ratio o-
dij impravos.* Cæteris autem in rebus observanda est accurata distinctio: quoniam enim inter res omnes conditas solus Homo totus intus & foris est illius draconis veneno contaminatus, seorsim ac distinctè considerandus est, & ea in re peculiaris certâ quædam est tenenda ratio. Nam certum quidem est vniuersum hominum genus esse penitus deprauatum ac proinde singulos homines ab ipso conceptu Psal. 51. 7. fieri indignationi Dei obnoxios Eph. 2. 3. Sed & illud fatendum, requirere amicitia legem, ut communes sint hostes & amici, ac proinde quos amat Deus amemus, quos odit oderimus. Sed quoniam Deo summè misericordiv visum non est, sicuti Satanam & eius Angelos, sic etiam singulos homines exitio perpetuo damnare, immò verò Sponsam id est Ecclesiam ex illa corrupta massa elicere, nobis autem conpertum non est, nisi ex incertis quibusdam & fallacibus cōiecturis ecquos odio suo perpetuo destinavit, & bene sit

ne sit nobis potius de quibusuis sperandum
 idcirco relictis penes Deum arcanis ipsius iu-
 dicijs, communes quidem cum illo amicos
 & hostes habere nos oportet Ps. 139. 21. sed
 indefinitè, id est hac obseruata lege, vt hunc
 vel illum pro reprobo & æternę maledictio-
 ni addicto minimè habeamus. Contra verò,
 quum simus ipsimet in nobis re ipsa experti,
 in illius esse potestate positū vt hostes ipsius
 natos Eph. 2. 3. sibi amicos reddat Rom. 5. 8. &
 Eph. 2. 11. odisse nos malum & vitium ipsam
 & eius fructus omnes oportet, tum in nobis-
 ipsis in primis, tum in alijs, & quidem odio
 profus irreconciliabili: at ipsos homines mi-
 nimè, quos potius studere oportet eiusdem
 beneficij Christi participes facere, tum con-
 tinuis adhibitis precibus vt ipsius regnum
 adueniat, tunc certè plenum futurum quum
 expletus fuerit electorum numerus 1. Cor. 15.
 24. tum omnibus sincerę charitatis officijs,
 etiam erga extraneos, vt quodammodo co-
 gantur ad conuiuium intrare Luc. 13. 14. vt &
 erga domesticos quidem sed foras ciectos, vt
 eos miserę suę sortis pudeat 2. Thess. 3. 14. er-
 ga illos ipsos denique à quibus crudelissimè
 vexamur Matth. 5. 14. quum ex prima Petri
 concione liqueat Act. 2. 37. non frustra preca-
 rum fuisse Dominum pro ijs à quibus cruci-
 figebatur Luc. 23. 34. & ex Pauli conuersione
 minimè vanas fuisse Stephani preces pro ijs
 fusas à quibus lapidabatur. Act. 8. 60. Nec ali-
 ter accipiendæ sunt preces Davidis plurimis
 e. ij.

Psalmorum locis aduersus inimicos suos cōceptæ, exceptis tamen propheticis, quales etiam nonnullæ apud Apostolum extant Gal. 5.12. & 2. Timoth. 4.14. quas valde cauendū est ne temerè in exemplū trahamus, sedulo suos discipulos, exemplo Helię abutentes, ea de re admonente Domino Luc. 9. 35. Sic etiam intelligendum est quod de vitando dissolutorū hominum consortio præcipitur 1. Cor. 5.9. & 15.33. quum Iesus Christus ipse cum publicanis & peccatoribus cibum etiam sumpserit, cuius rei rationem reddit Matth. 9.13.

*Quam ini-
que nostri
causa odio
prosequamur
Creaturas.*

Ad res verò cæteras ad vsum nostrum cōditas quod attinet, minimè sunt à nobis in sese, vel propter se odio habendæ, quum res sint bonæ diuinitus creatæ: qua in re tum à fanaticis nonnullis peccatur quorum meminit Apostolus. 1. Timot. 4.3. tū ab ijs qui legalem ciborum distinctionem in vsum reuocare studebant Col. 2.21. quorum hodie sunt nō dissimiles nonnullis de quibus agitur Matth. 23.24. quibus religio fuerit flosculum odorari: quum tamen hæc Sponsa vinum minimè damnet, sed Sponsi sui dilectiones illi vt infinitè præstantiores anteponat. Multò minus igitur sunt res illæ nobis in sese diligendæ, nec illis addicere mentes nostras decet, vt est à nobis paulo ante explicatum. Immo quæcunque nos ab eo quod Deo & proximo debemus auocant, sedulò fugere nos oportet, ne parentibus quidē, vel vxore, vel liberis exceptis, quod odij vocabulo intelligitur, quū
omnia

omnia sine exceptione Dei gloriæ & vocatio
ni nostræ postponere iubemur Deut. 33. 9. &
Luc. 14. 26. Denique hæc illa est Sponsa mun-
do crucifixa, & cui crucifixus est mūdus Gal.
6. 14. mundo sic vtēs vt eo nō abutatur. I. Cor.
7. 31. & sic intra mundum collocata, vt tamen
non sit ex mundo Io. 17. 11. & 16.

Hæc est igitur, Fratres, huius Sponsi nostri *Epilogus re-*
erga nos suā Sponsam charitas, vnde nostra *Et rationis*
salus oritur. Hæc est vicissim dilectio qua dili- *amoris &*
gere ipsum debemus, qua in re positum est *odij.*
electionis & salutis nostræ testimonium I.
Ioh. 4. 10. Denique hæc est veri amoris & odij
norma in quibus sita est vitæ Christianæ sum-
ma. Hanc viam tribuat nobis Dominus vt &
bene nouerimus, & constanter teneamus:
quod, vt & cætera omnia nobis ad sa-
lutem necessaria, his verbis ab
ipso postulabimus.

Omnipotens
Deus &c.

IN CANTICVM CAN-
TICORVM HOMILIA
QVARTA.

Auxilium nostrum sit à Domino, &c.

Quod sequitur extat in Cap. 1. vers. 3.

3 Ob odorem vnguentorum tuo-
rum optimorum, nomē tuum est vn-
guentum effusum, idcirco te puellæ
diligunt.

*Sicut unguā
si fragrantia
odorantis de-
siderium e-
xcitat: ita e-
ius præstan-
tia considera-
tio qua
Sponsus hic
excellit, accē-
dit in Sponsa
penitus illū
cognoscendi
ardorem,*

Quæcunque in hoc cantico continētur,
eò summam referenda sunt, vt inde
discamus, animam omnem piam ac fidelem,
quin & ipsam vniuersam Ecclesiam, ita in
mundo versari, vt interim toto corde feratur
in cælos, & hoc vnum cogitet ac concupif-
cat, vt tota quàm arctissimè illi adhæreat, Ie-
su Christo videlicet, in quo situs est omnis i-
psius thesaurus. Quare suum hoc ingens de-
siderium Sponsa tam clarè prius testata, nūc
addit eò sese non temere adductam, vt cun-
cta quibus homines hîc detinentur, præ illo
quem vnicè amat, aspernetur, quoniam, in-
quit, nihil illo fragrantius reperiri potest, cuius
suauissimis odoribus, tum ipsa, tum illius
comites captæ sunt.

*Quale fuerit
sacramenta-
le suffimen-
tum Iesum
Christum de-*

Est autem nobis in primis obseruandum,
Sponsam, in ista similitudine, præcipuè ratio-
nem habuisse vnguentorum quæ sub lege fue-
runt diuinitus instituta. Etsi enim aroma-

tum

tū vsus inter gētes orientales ferè omni tem-^{signans, ad}
 pore frequētissimus fuit, vt ex historiis, tum ^{quem Spon-}
 sacris, tum prophanis pater: tamen Spōsa hoc ^{sa intentā}
 in loco nihil vulgare cogitat, sed ad sacrum ^{est.}
 illud oleum mentem erigit, ex terrenis odora-
 tis ita constitutum, vt tamen minimè ex ho-
 minum institutione, sed Dei ipsius præscri-
 pto speciatim componeretur. Exod. 30. 23. ad-
 dita quoque seria prohibitione ne illius vsus
 vni sacrosancto Dei cultui consecratus, ad
 alias res vllas transferretur Exod. 30. 32. Erat
 igitur hoc vnguentum, Sacramētum ab alijs
 odoriferis mixtionibus distinctum, haud se-
 cus quàm aqua Baptismi à communi discrimi-
 natur, & panis ac vinum, quibus in sacra
 Domini Cœna, à pane atque vino commu-
 nibus, quod ad vsum videlicet, discernuntur:
 rebus illis alioqui in pristina sua materia &
 natura permanentibus. Hoc igitur Sacramē-
 tum (vt & cetera) signo significante, & re quę
 significabatur sacramentali ratione coniun-
 ctis, constabat, id est eo significationis gene-
 re, quæ rem significatam mentibus non tan-
 tùm repræsentaret verùm etiam certo con-
 firmaret id ipsum verè ac re ipsa præberi & tra-
 di animæ fideli, quod eo signo externis sensi-
 bus patebat. Inde fit, vt in Sacramentis, sæ-
 piùs rei significatæ, tum nomen tum effectū
 signo attribuat, veluti quum externus Ba-
 ptismus peccatorum nostrorum ablutio dici-
 tur Act. 22. 16. quod propriè competit inter-
 nę abluioni, quæ fit à Spiritu Dei 1. Pet. 3. 21.

& Matt. 3. 11. Sic quoque in Cœna Domini, pani & vino tribuitur ab ipso Christo, corporis pro nobis traditi, & sanguinis pro nobis effusi appellatio. Pari ratione idem ipse Iesus Christus, quem Solomonis ætate sacri illi odores designabant, & qui simul est, vt mox exponemus, vngens & vnctus præ confortibus suis, Pl. 45. vnguentorum nomine hoc in loco designatur, idque numero multitudinis: cuius rei causam mox explicabimus. Sic igitur statuendum est, Spontium hunc Ecclesiæ & cuiusvis animæ fidelis, illum eundem esse nec alium quæquam de cuius vnguentorum redolentia sermo habetur, vt qui Apostolo teste Col. 2. 17. sit quaruncunque vmbrarum legis, corpus & substantia, cuius excellens præstantia & infinitas numero multitudinis per hæc vnguenta significabatur.

*Hoc suffimẽ-
tũ vni Spon-
sæ bene o-
lere, & in
Christo confi-
derandiũ se-
cundũ v-
tramque na-
turam, non
eadem tamẽ
ratione.*

Cæterum quoniam Iesus Christus verus Deus & verus homo sit, planè constat illum, habita Deitatis ratione, vnicum esse fontem, ac veram omnium bonorum & omnis excellentiæ, quantamcunque animo concipere possumus, scaturiginem, cuius odore perfusæ sunt initio res omnes creatæ, quatenus in illis quasdam bonitatis ac pulchritudinis suæ notas insculpsit. Sed hîc agitur de pigmento quodam peculiariter Spontæ suæ, cæteris hominibus in illa sua impuritate & fœditate iacentibus, impertito. Odores igitur istos Christi in ipsius persona, Dei & hominis, id est, si-

est, simul ac coniunctim considerabimus, ne naturas ipsas cum Nestorianis separemus: sic tamen vt illos ex Filij Deitate assumente, in ipsam assumptam humanitatem emanare nouerimus, per quam huic Sponsæ adhæret, vt eam faciat horum donorum, ac demum etiam gloriæ & vitæ illius æternæ participē. Itaque Apostolus hac de re differens, nō simpliciter ait Iesum Christum mediatorem esse inter Deum & homines: sed eū nominatim hominem appellat, non quasi suo quodam modo non sit etiam secundum diuinam naturam inter Patrem & nos mediator, testante rectè quodā ex veteribus, neque Deitatem Christi absque humanitate, neque humanitatem absque Deitate mediatricem esse: sed quod interuentu humanitatis, qua nobiscū coniungitur, hoc mediationis beneficium ad nos pertineat, vt ad Deum vsque conscendere & vitam æternam inde consequi valeamus. I. Timot. 2. 5. & Heb. 2. 14. Hoc ipsum igitur Ioannes spiritum vocat, Christo absque mensura datum Ioh. 3. 34. quod illa columba quæ in Baptismo ipsius apparuit, repræsentabat, Hoc, inquam, illud est, quod nunc à Sponsa vnguentorum vocabulo designatur, qua loquendi formula Iesaias quoque vsus est vt quodammodo videri possit huius loci interpres, Ies. 61. 1.

Ceterum in omni Sacramento requiritur certa quædam inter signa & res significatas analogia siue conuenientia: quam ob causam

*Prima Sacramentalis
suffimenti
conformatio
cum Christo.*

Dominus, sub nouo fædere, ablutionem spirituales peccatorum ac macularum nostrarum designare volens, aquæ signum in baptismo adhibuit: & vt nobis ostenderet vnde sit nobis æterna vita haurienda, panis & vini signa vsurpauit: quamobrem necesse est vt similis quoque cōgruentia in hoc sacramento inueniatur. Est igitur in primis obseruandum, sicut huius conficiendi pigmenti, non homo quispiam sed Deus ipse auctor fuit, ita gratias istas in Christi humanitate cōsultere, quatenus illam æternus ille Dei Filius ex solis Dauidicæ, virginis videlicet Mariæ substantia, atque adeo ex ipsius Adami generis propagatione, in vnitatē personæ assumpsit. In quo, inquam, Adamo, natura hæc humana imaginem illam Dei perdiderat, & à peccato subacta fuerat Rom. 7. 14. Natus est tamen ex illa Christus secundum carnem, absque vlla peccati labe, vt pote ex Spiritu sancto in Virginis utero conceptus, & inenarrabilibus donis sanctissimis ornatus, vt esset ornatissimum ac omnibus modis sacrū perpetuumque ipsius animæ domicilium: animæ, inquam, sanctissimæ, & supra cæterarum rerum crearum modum integerrimæ, omnibusque numeris absolutissimæ: denique vt in ea humanitate persona filij Dei vnici, coessentialis ac coæterni, tanquam in augustissimo, & simul sibi personaliter vnito templo, perpetuo existeret, ex ipso temporis momento quo concepta est in utero Virginis ac proinde

Iesus

Iesus Christus verè Deus & homo fit, & quidem iustorum iustissimus, sanctorumque sanctissimus.

Deinde & illud animaduertendum est, si- *Secunda Col-
latio.*
cut mistura diuini istius legalis vnguenti ex naturis per se terrenis constabat, sic harum gratiarum siue horum donorum nomine, quorum humana in Christo natura sedes ac veluti vas quoddam existit, & quæ hoc in loco à Sponsa celebrantur, minimè intelligi quæ sunt in ipsa Iesus Christi Deitate essentialia: qua in re seipso fallunt Euty chiani, sed qualitates in Christi humana natura à natura diuina creatas: vnde nos qui membra ipsius sumus, eas alioqui recipere nulla communicatione siue participatione possemus. Eph. 2. 21. Sunt autem, ista, fateor, ardua mysteria, & humanam omnem sapientiam exuperant Eph. 5. 32. & 1. Timot. 3. 16. sed quum iam pridem in hac Ecclesia res istas diuinas audierimus, excusare tarditatem nostram nequimus, nisi sensus planè formatos & ad hæc intelligenda exercitatos habeamus, Heb. 5. 14. Quum itaque Deum Sapientem, Iustum, Bonum esse asserimus, sic nos quidem pro intellectus nostri captu loquimur: sed ad ipsius Dei naturam accommodatiùs erimus loquuti, si Deum esse ipsammet Sapientiam iustitiam, ac bonitatem dixerimus, ita nimirum vt sit illud ipsum, quod verè est, non à quotalis esse dicatur, quod rebus creatis conuenit; Sic enim Dei naturam graphicè ex-

primeremus. Vnguenta verò siue pigmenta vocamus hoc loco effecta ex illa Deitatis præstãtia in caput excelcissimi ac æterni nostri Pontificis effusa, vt in Psal. 133 adũbratur.

Tertia collatio.

Tertiò, vt rectè congruentiam illam signorum cum rebus significatis intelligamus, maximè nos expendere decet, quamobrem dotes illæ quibus à Filij Deitate imbuta est Christi humanitas nomine vnguentorum appellantur. Dico igitur primum id fieri, quòd vt vnguentis odoriferis foetor ex qualibet re corrupta ac putrida expellitur, ita summa illa atque perfectissima vis quæ humanitati mediatoris nostri, & iis omnibus quæ nostri causa gessit indita est, omnem corruptionis nostræ graueolentiam, ac quicquid sordium inde manare potest, apud Deũ abolet, vsque ad eò vt nos ipsi accepti gratissimique siamus in illo quem vnice diligit, & in quo vno acquiescit Matt. 3. 17. & Eph. 1. 6. Adhæc, vt suffimenta odorata sursum feruntur, licet proximè adstantium sensus afficiant: ita Iesus Christi dona, & vis illius Spiritus viuifica in nos defluens, vt vera nos suavitate mirabiliter recreet: quemadmodum illa ex alto prodeunt sic supera repetunt, & nos sursum subuehant. Idcirco Christus, homo cœlestis, illa duplici nimirum ratione, ab Apostolo vocatur. 1. Cor. 15. 48. & docemur patrem precantes addere, *qui est in caelis*, quòd videlicet tanquam spei quibusdam alis, sursum erigimur, ac si cum illo iam in illis cœlestibus

cœlestibus locis, consideremus: ad quæ properat hæc Sponsa, & nos omnes illa duce cōtendimus Col. 2. 6. Et hæc quidem tria illa sunt hoc loco in primis obseruanda. Nempe signum illud legale, sacris pigmentis sensui corporis perceptibilibus constans. Deinde, res ipsæ vnguentis istis designatæ, vires videlicet illæ ac virtutes perfectissimæ, quibus Iesus Christus plane instructus est. Ac tandem significatarum rerum cum ipsis signis congruentia siue proportio.

Solus igitur Iesus Christus est vas illud, quo sanctissimi & præstantissimi odores isti continentur: At enim hæc omnia vana essent, & quod ad Sponsam attinet, inutilia, si ad solius vasis vtilitatem intra ipsum concluderentur. Ideo minimè dixit illa, *Ob optimos tuos odores, sed, ob odorem vnguentorum tuorum optimorum*: Neque ait, *Nomen tuum est tanquam vnguentum*: sed, *nomen tuum vnguentum effusum*. Agedum igitur odorem istius vnguentis suauissimum, & eos in quos effusus dicitur, propius perpendamus. Pater profectò Domini nostri Iesu Christi primus est ac præcipuus, ad quem horum vnguentorum vapor ascēdit, tam ipsi gratus ac suavis, vt eo fuerit in æternum iis recōciliatus, quorum causa sese gratissimus ille obtulit suavis fragrantiaë victimam, vt inquit Apost. Eph. 5. 2. Quod enim Moses sacrificiis legalibus hoc passim tribuit, eatenus illis competit, quatenus erāt tantæ huius gratiæ figuræ: non quod in san-

*Sacrum hoc
suffimentum
in primis a-
pud Deum
spargi oport-
uisse, vs eius
suauitate
delinitus, ip-
sum propitiū
haberemus.*

guine taurorum aut hircorum vis illa propitiatoria, siue in totū, siue aliquatenus inesset; Heb. 10. 4. Hinc illud Iohannis Baptiste, Ecce agnus ille qui tollit peccata mūdi, Ioh. 1. 36. & illud Petri, Peccata nostra sustulit super lignum. 1. Pet. 2. 24. & illud Pauli, Quem admodum per vnus hominis inobediētiam peccatores cōstituti sunt multi, ita per obediētiam huius, iusti constituti sunt multi, Rom. 5. 19. Obediētia quidem ad mortem vsque, mortem inquam, crucis. Phil. 2. 7.

Eundem suffitum pariter in membra Ecclesie, quam hęc Sponsa representat, diffundi necesse fuisse, ut illis odoribus sapientia, obediētia & puritatis Sponsi, perfunderentur, gratuita imputationis beneficio.

Porro secundū Deum Patrem ad quem ascendit hic suffitus effusa est hęc fragrantia, effunditurq; quotidie in vnumquodq; Sponsæ Christi membrum, quemadmodum olim omnia sacra sub lege sanguine aspergebantur, Heb. 13. 18. quem ritum Petrus ad Christi sanguinem refert. 1. Pet. 1. 2. quam ob causam Angeli huius Sponsi natiuitatē, & huius vnguenti redolētiam mox actu ac re ipsa spargendam annuntiantes, ad quam hęc Sponsiam inde ab ipsius Solomonis seculo anhelabat, non modò dixerunt natum esse eo die saluatorem, sed vobis (inquebant) natus est hodie saluator. Idēque cœlestes Spiritus epinicia lætissima præclaro illo hymno celebrantes, non modò cecinerunt gloriam tribuendam esse Deo in excelsis, sed etiam pacem atque beneuolētiam hominibus in terris exhibitam renūtiarunt. Hic igitur demum est suauissimus ille odor, auream illam & incōprehensibilem pacē conscientias afferens, quam

quam dare mundus non potest, Iohan. 14. 27. Rom. 5. 1. & Philip. 4. 7. idque merito: quando quidem Iesus Christus vnus nobis factus est à Deo Patre Sapientia, Iustitia, Sanctificatio atque Redemptio, 1. Cor. 1. 30. vt qui non modò sustulerit quicquid faciebat vt Deo fœderemus, verum etiam earum sordium loco, nos, vt quodam suffitu, perfudit, iis omnibus quæ Deo Patri grata esse possunt. Primum enim sincera ac perfecta Sapientia illius, in quo reconditi sunt omnes Sapientiæ atque Intelligentiæ thesauri, Colos. 2. 3. nobis per fidem communicata, ignorantia ac cæcitas quibus mens nostra obruitur, contactæ quasi euanescent. Præterea peccatis nostris omnibus expiatis, per illius satisfactionem qui Iustus pro iniustis mortuus est, 1. Pet. 3. 18. ac demum plena & integra omnium Dei mandatorum præstatione in eo inuenta, qui sese legi subiecit, Gal. 4. 4. vt nostra causa iustitiæ omnem adimpleret, Matth. 3. 15: his, inquam, peractis omnibus, & nobis instrumêto fidei imputatis, non tantum immunes euadimus ab omni iniustitiæ nostræ fœtore, verum etiã odore fragrantissimo obedientiæ fratris nostri imbuti, cõparemus, vt non tantum morti eximamur, verum etiam quod præstantius est, æterna vita potiamur. Denique imputata nobis in eiusdem Spõsî persona perfecta naturæ nostræ instauratione, quã fieri nequeat quin is qui nobis ipsum donat, omnia itidem nobis cum ipso largiatur, Rom. 8. 32: inde fit,

vt totitantarúmque sordium loco, quas nullo modo ferre posset Dei pura ac perfectissima sanctitas; mundi, puri, elegantes apud ipsum in huius Sponsi persona; atque ad cœlestibus odoribus imbuti, compareamus, tales in ipso habiti, Eph. 1.4. & 16.

Esse & aliud sacri huius sufficitus effectum, nempe sanctificationem nostri. Opera verò sanctificationum, non ali qua sui dignitate, sed quòd hoc suffitu perfusa sint, Deo bene olere.

Nunquid verò amplius? Sanè aliquid etiã amplius: nempe vis illa Spiritus Dei, qua in initio creati sumus ad imaginem & similitudinem Dei, & quæ rursus eandem in nobis tam miserè depravatam naturã, multò etiam plenius & efficacius in Iesu Christo fratre nostro sanctificauit: qua de causa dicitur vñctiq nostrã, 1. Iohan. 2. 27. Vis igitur illa, in eorum corda qui per hanc Sponsiam designantur, & huic Sponso adherent, sese insinuans, huius sanctitatis effecta in illis gignit, veterem illam nostram spurcitiem sensim abolens, & nouam ac planè diuersam indolem in nobis efficiens, Pet. 1. 23. vt quæ Dei sunt velimus & faciamus, prout in nobis sese vis illa exerit: Phil. 2. 13. vt peculiaria plurima dona prætermittã, quæ Spiritus ille, sanctis, prout & qua mensura libuit impertitur. 1. Cor. 12. 11. ex huius Sponsi veluti penu deprompta, Ioh 16. 26. sicuti sacræ literæ locis pene innumerabilibus proposito nobis nouæ generationis beneficio, testantur. Hinc est quòd Christianorum opera, propter Christum Dominum nostrum in nobis operãtem, quoniam hoc suauissimum vnguentum redolent, Rom. 8. 14. Deo grata acceptaque sunt Rom. 12. 1. Inter

ter hæc autem opera excellit Diuini nominis inuocatio, de qua differens Propheta, & ad vnguentum istud mysticum alludens, Psa. 141.2. *Valeat, inquit, precatio mea pro suscipiente ante te, & manuum mearum eleuatio pro vespertino sacrificio:* cuius etiam fit mētio Apoc.8. 4. Inuocationem proximè sequuntur opera, quibus charitatem erga proximum testamur: ad maiestatem vtique ipsius Dei pertingentia, Act.10.4. & Phil.4. 18. qua etiā ratione Sponsi nomen Sponsa cum effuso vnguento cōfert. Nam idcirco tum Sponsus iste, Christus id est vnctus vocatur, tum nos ab eo Christiani denominamur, id est ipsius saluari vnguine per regenerationem delibuti: vt & Iesus nūcupatur, quòd nos ab omnibus peccatorum fordibus asserat, Matth.1.21. Sed interim cauendum est in primis, nequid dignitatis operibus nostris attribuamus, quasi vel vllum satisfactionis locum vel præmium vllum iustitiæ mereantur. Hoc enim non aliud fuerit quàm sanctum hoc vnguentum fœditate longè maxime inquinare. Sufficiant igitur nobis aromata & verè digna merita vnus Iesu Christi in quo plenissimè consummatur, Col.2.10, quibus Deus ex mera sua gratia ac misericordia sancti sui Spiritus in nobis opera recipiat, & licet minimè commerita mercede remuneretur.

Quid igitur factò opus est? nempe vt exemplum Sponsæ sequuti, nihil præter vnū Christum nobis bene oleat: Cætera verò,

*Exhortatio
ad visandum
omnem fa-
torem huic*

*purissimo
sufficiens op-
positum.*

quatenus quidem à nobis inquinantur, & conspurcantur, tanquam fimum & stercora ducamus: quatenus illis quoque per nos est aliqua maculæ species inulta. Quum enim Moses ait Dominum propter hominis peccatum terræ maledixisse, cui prius in illius gratiam benedixerat, Gen. 3.17. satis apertè docet nihil in hoc mūdo existere, cui notam aliquam maledictionis nō impresserit: quod ipsa quoque experientia demonstrat, & quò Paulus respicit, Rom. 8.20. Sed hoc in primis ex eo conspicuum est, quòd homines, & seiplos, & cæteras res omnes, ad vsum sui conditas, contaminare nō desinant: vt qui quandiu sunt in hac vita superstites, illis licuti par est, id est ea qua decet veneratione, & bona conscientia duce, ad Dei conditoris gloriam vti, nec velint nec possint. De rebus alioqui licitis & imperatis loquor, & quorum vsum esset legitimus, nisi illis abuteremur. Huiusmodi sunt, exempli gratia, labor ad hanc vitam comparatus, esca, potus, vestitus amor parentum & patriæ, & cætera huiusmodi, in quibus semper aut excessus, aut defectus, aut turpissimū illud vitium inuenitur, quod nimirū ad Dei gloriam studia nostra minimè referamus. Quæ quum ita se habeant, quid tandem de iis statuemus, quæ ex professo contra Dei voluntatem patrantur, & quibus orbis terrarum intus & foris scatet? Faxis igitur Deus Opt. Maxime, vt satis tandem sermō tantam hanc spurcitiem agnitam deteste-

ste-

stemur, & è contrario, suauissimum & |pre-
 riosissimū hunc odorem nobis ab hac Spon-
 sa propositum sectemur, ex eburneis illis do-
 mibus manantem, quorum fit mentio Psal.
 45.9. & cuius fragrantia Sponsa sese delibutā
 prædicat. Discite, igitur, Auari, quā Deo
 pudeat & sit abominabilis ista vestra spurci-
 ties, & pro eo quòd fugacibus istis diuitiis
 acquiescitis, 1. Timo. 6. 17. erectis sursum ani-
 mis, ibi thesauros vobis parate, vbi puræ pe-
 rennēque vigent opes, Luc. 12. 33. Discite,
 Ambitiosi, quanta sit honorū & dignitatum
 vanitas, quarum splendore fascinati. Et
 vos Helluones, quibus nil præter vinum sa-
 pit & qui solum culinæ nidorem sectamini,
 quarum rerum finis & terminus est fœda an-
 nihilatio, 1. Cor. 6. 13. Discite tandem aquam
 illam viuam inquirere, quæ sola refrigerium
 in vitam æternam tribuit, Ioh. 4. 14. Verum
 illum panem vitæ, Ioh. 6. 27. vinum illud de-
 nique, cor hominis vera solidaque lætitia
 exhilarās. Zachar. 10. 7. Scottatores denique,
 infames animæ, & bipedes porci, quousque
 tandem in isto fœdissimo turpissimarum vo-
 luptatum cœno volutabimini? At nos, dile-
 ctissimi Fratres, si qua nos cura verę vitæ rā-
 git, & illius veræ lætitie quæ describitur Ps.
 23. & 138. & 36. 9. & vanissimis acturpibus
 illis deliciis, Psal. 17. 14. & alibi passim con-
 numeratis, ex diametro repugnat: attendamus,
 amabò, iis quæ ex altero Solomonis libro,
 Ecclesiaste videlicet, didicisse nos oportet.

*Quomodo
cunctos fide-
les esse vir-
gines oportet,
& quã-
sus iam olim
error in Ec-
clesiam hac
in re irre-
pserit.*

Attendamu, inquam, estis huius Sponsæ
verbis *Idcirco te puella diligunt.* Age igitur
cuncti tum viri, tum mulieres, tum iuvenes,
tum senes, harū virginum cœtui, cuius etiam
Apoc. 14. 4. fit mentio, sedulò nos adiunga-
mus, vel potius omnes, istius loquētis & nos
inuitantis Sponsæ personam puram & im-
maculatam sustineamus, quãdoquidem hoc
elogio Ecclesiam totam Apostolus exornat
2. Cor. 11. 2. Nec enim agitur hoc in loco de
corporis virginitate, in qua sanè per se con-
siderata Dei regnum non magis situm est
quàm in cibo vel potu, 1. Cor. 7. 36. & Rom.
14. 17. sicuti neq; ex coniugio vlla cuique ma-
ior accedit sanctimonia in eo posita, vt siue
coniugati siue cœlibes simus, purã & castam
vitã exigamus. Nihil igitur hæc Sponsæ ver-
ba faciunt ad virginitatem corporis coniu-
gio oppositam, sed de pudicitia & castitate
spirituali intelligenda sunt, omnibus impu-
ris affectibus & actionibus carnis seu veteris
hominis, vt Scriptura loquitur, repugnãtib⁹,
quæ omnia nisi abnegeamus, & patiamur à
Dei Spiritu sensim in nobis aboleri, sed è cõ-
trario in his peccati fordibus permãserimus,
nihil nobis est commune cum Christo Iesu,
& regno Dei, 1. Corin. 6. 9. Rom. 8. 9. Aberra-
runt igitur à scopo qui cœlibatum ed vsque
extulerunt, vt quandam omnium Christia-
narum virtutum epitomen esse censuerint,
quorū hyperbolis Satan, et si contra illorum
institutū, tamen adeo efficaciter abusus est, vt
praua

praua religione mortalibus iniecta, votisque
 temerariis exortis, ipso frustra reclamante
 Apostolo, 1. Cor. 7. 35. Ecclesiam tandem in
 Sodomam atque Gomorram transformarit,
 tum per impurum illum clerum Romanum,
 etiamnum hodie & à multis seculis, tum per
 cloacas illas impurissimas monachorum &
 monacharum, quorum detestanda fœditas in
 cælum ipsum vsque perfertur. Hæc autem
 nihil ad illam corporis virginitatem de qua
 hîc agitur pertinere vel ex eo constat, quòd
 huiusmodi cœlebs vita, fuit Solomonis æta-
 te vsque ad eò incognita, vt si quis filiam
 innuptam retinuisset, probrum familiæ suæ
 conciliassè videretur. Deinde si de virgini-
 bus huiusmodi locum hunc intelligamus,
 excludendi fuerint vtique ex hoc cœtu præ-
 stantissimi quique & præcipuum in illo lo-
 cum obtinètes, Abrahamus nempe, Isaacus,
 Iacobus, Iosephus, denique patrum primo-
 res, & quotquot magni nominis homines in
 Ecclesia ante Domini aduentum extiterunt:
 immò & ipse Petrus inde fuerit abigendus,
 quem tamen nonnulli Ecclesiæ caput fuisse
 contendunt, Matt. 8. 14. caterique itidem A-
 postoli & fratres Domini, 1. Corin. 9. 5. atque
 ad eò Paulus ipse si plerisque creditur veteri-
 bus claris interpretibus, Philip. 2. 20. Sed ad
 rem. Sponsa paucis istis verbis tria nos docet
 magnopere obseruanda. Vnum, si Christi
 confortes esse volumus, oportere nos Virgi-
 nes esse, id est peccatum in nobis aboleri, ne

nobis dominetur, immò quemadmodù Deus noster sanctus est, ita nobis quoque toto affectu sanctitati studendum esse, mortificanda membra nostra terrestria: Christum denique imitandum, vt sicut ille incessit ita & nos incedamus, Col. 3. 5. Eph. 5. 1. & 1. Ioh. 2. 6. Alterum, animaduertere nos sollicitè oportere quo medio ab impuritate nostra ad puritatem illam transeamus, illo videlicet suffitu siue vnguento quo totus madens Sponsus suam Sponsam perfundit, dans nobis vt credamus, Phil. 1. 29. & Eph. 2. 8. & vt velimus atque perficiamus pro ipsius gratuita beneuolentia. Phil. 2. 13. Tertium, attendendum esse nobis quismam sit istius vnguenti in corda nostra effusi præcipuus effectus: amor ille videlicet quo Deū vicissim prosequimur, amor huius mundi ex diametro repugnans, & virginearum lampadum illarum flamma, quarum fit mentio, Matth. 25. id quod etiam maximè inculcatur ab ipso Iesu Christo vltima illa concione quam moriturus habuit apud discipulos suos, & qualis est a Ioāne tota prima ipsius canonica epistola descriptus.

Summa eorum quæ hoc tertio versiculo comprehenduntur.

Itaque vt paucis omnem à me habitum sermonem concludam, habemus in hoc tertio istius Cântici diuinissimi versiculo descriptâ, totius verè doctrinæ Christianæ summâ: ex quo tum veram illam Ecclesiam ab adulterina discernere possimus: quarum illa tota ab huius Sponsi gratuita benignitate pēdet, hæc verò vel in totum, vel ex parte sibi salu-

tem

tem suam tribuit: tum etiam tesseram certissimam ac perpetuam discere queamus verè Christianorum: in quibus vt censeamur, non satis est vnguento Euangelij perfundi, sed præterea requiritur vt intus imbuamur sanguine Sponsi & Spiritus sanctificationis virtute, 1.Pet.1.2. veram fidem bonorum operum testimoniis confirmemus, vt in nobis adimpleatur quod scriptum est Psa.133.id est, vt illo pretioso vnguento, quo vnctum est caput illud nostrum Iesus Christus ad nos vsque prolapsus, eum diligamus sicuti nos ille prior dilexit, Eph.5.25. tandem illo vltimo die reipsa & plenissimè æterna ipsius gloria in cœlestibus replendi, Cui in vnitae cum Patre ac Spiritu sit laus & gloria sempiterna.

Amen.

f.iiij.

IN CANTICVM CAN-
TICORVM HOMILIA
QVINTA.

Auxilium nostrum sit à Domino, &c.

Quod sequitur extat in Cap. i. vers. 4.

4 Trahe me, curremus post te.
Quum Rex nos introduxerit in con-
clauia sua, exultabimus & lætabimur
inte. commemorabimus tuas dile-
ctiones magis quàm vinum.

*Vocabuli
trahēdi quā-
sum pondus
& quanta
sit hominis
qualis quidē
nascitur na-
tura aduer-
sus Deum &
ipsum veri-
tatem repu-
gnantia.*

HActenus audiuius ardentissimum
Sponsæ desiderium, animo de fixē in il-
lius tui Sponsi præstantiam: cuius æternam
& beatam coniunctionem vehementissimè
concupiscit. His autem nullo modo videtur
conuenire, quod nunc adiicit, efflagitans vt
ab ipso trahatur. Eos enim qui sponte pro-
perant qualis est hæc Sponsa, quam veriùs
volare non incedere diceres, quid opus est
trahere? quorsum equo in cursum effuso cal-
car addere? Hoc enim nō nisi tardis & igna-
uis conuenit, ac multò etiam magis resisten-
tibus & calcitrosis: quod huic certè Sponsæ
tribui nisi maxima cum iniuria non potest.
Quamobrem diligenter expendenda est hu-
ius verbi *Trahere* interpretatio, vt inde non
mediocrem vtilitatem percipiamus. Primum
itaque fatendum nobis est, si quando verè
bona

bona, id est ad Dei gloriam tendens sicuti par est animos nostros subeat cogitatio, istud nequaquam ex nobis, quales nati sumus, oriri. Nihil enim in hac hominis natura reperiri potest præter superbissimam ac peruiacissimam rebellionem, donec Dei Spiritus tenebras in primis ex mentibus nostris abigat, quæ neque possunt neque volunt ex sese quæ Dei sunt cogitare, 2. Cor. 3.5. ac demum peruersitatem voluntatis nostræ corrigat, ipsi Deo, & omni verè bono inimicæ Rom. 5.10. & 8.7. Apostolo præterea testante Eph. 21. non solum nos esse saucios sed omnino in offensis & peccatis mortuos: & quodam huius Cantici vetere interprete, rectè scribente, duo esse in nobis diuinitus purganda, intellectum vt moueat, voluntatem vt velit.

Duo sunt igitur nobis hic cauenda præcipitia. Vnum, eorum qui ignorantes primi hominis lapsus grauitatem, quo, ne iis quidè exceptis qui adhuc in vteris matrum latent, omnis illius soboles comprehenditur, existimarunt hominem intellectuali vi ac naturali iudicio præditum, non in aliū vsum egere lege Dei scripta, quàm vt plenius ac melius voluntatem conditoris sui cognoscat: haud secus ac puero boni ingenij bono præceptore opus est, & vt pura charta quæ quicquid inscribitur vltro recipit. Alterū verò eorum est qui nos tanquam claudos pedibusque infirmos esse somniant, quibus duntaxat aliquo

Duplex error perniciosissimus illi doctrinæ oppositus.

fulcimento ad rectè incedendum sit opus. Et hæc est hodie illorum sophistarum quibuscū contendimus sententia, cōcedentiam quidē, nos gratia Dei egere, quæ nos, propter infirmitatem illam naturalem ex corruptione hæreditaria in genus humanum propagatā, & anteuertat & comitetur: sed ita vt gratiam illam contendant esse veluti scipionis instar, vnde ipsi postmodū merita quæ imaginātur eliciant. Horum igitur primi, supernaturalem Dei gratiam funditus tollunt, quæ tamen est nostræ salutis basis præcipua, quapropter meritò iam pridem explosi sunt ac damnati. At posterioris erroris fautores, liberum, quod vocant, naturæ arbitrium cum Dei gratia copulantes, alia quidem via, in eādem tamen erroris grauissimi voraginem præcipientes ruunt. Tam enim in Deum peccat istorum quàm illorum dogma, quoniam è contrario fatendum est ac palàm testandum, sola & prorsus vnica Dei gratia & misericordia nos inire salutis iter, non quæ debilem nostram iuuet naturam, sed quæ ipsius peruersam qualitatem immutet, vt ex tenebris ad claram lucem pergamus, Act. 26. 18. & Eph 5. 8. & quæ nos ex morte ad vitam traducat Eph. 2. 1: quam gratiam qui eo vsque non agnoscit, neque adhuc nouit quid sit Euangelium, neque hæc verba Domini intelligit ex Ioh. 6. 44. Nemo venit ad me nisi Pater traxerit eum. Atqui, istud est (inquiunt illi) ex hominibus stipites facere, aut illos in saxa trans-

transformare, intelligentiæ nimirum & voluntatis vsu spoliatos: quam fanè conclusionem falsò ac ineptè ex doctrina nostra extorquent. Nouimus enim per Dei gratiam primum hominis lapsum, neque mente neque voluntate illùm priuasse, quibus facultatibus adhuc à bestiis distinguitur: tantùm abest vt hominem ligneum aut saxeam statuamus, licet scriptura passim cor hominis nondum regenerati lapideum vocitet oppositum carneo, id est quod Dei gratia maceratum sit ac emollitū. At quod ad saluificam veri Dei notitiam attinet, id est ad doctrinam Euangelicam, quæ est Dei potentia ad salutem omni credenti Rom. i. 16. affirmamus illam nobis neque in totum, neque vlla vel minima ex parte, à carne & sanguine, id est naturali intelligentia qua præditi nascimur, patefieri vel oblatam admitti: sed necessario oportere vt illam nobis Filius reuellet Ioh. i. 15. Matt. 16. 17. minime id quidem quasi nobis videndi facultate præditis, duntaxat sit opus, aspectabile obiectum oculis subiicere: Verùm quod necesse sit vt Deus ipse nobis oculos tribuat, id est secundùm Apostoli phrasim Eph. i. 18. illuminet oculos mentis nostræ antea cõfossos ac cæcos penitus, ad cernendam salutis notitiam. Idem quoque de voluntate plane peruersa ac Dei voluntati repugnante, sentiendum esse affirmamus. Intellectum igitur nobis reliquum esse fatemur quidem, sed tenebris ignorantia obrutum & nullatenus

illius veræ scientiæ capacem: imò Dei veritatis hostem Rom. 8.7. Voluntate itidem præditi sumus sed malitia ac vanitate penitus auersa. Ideo Dominus de prima ista gratia differens, vocabulo regenerationis vtitur Ioh.3.3. quod primam originem status ac conditionis vitæ spiritualis designat: quantum quidem ad duarum istarum facultatum nouas à gratia creatas qualitates, non autem quod ad ipsas facultates attinet. In summa quod Apostolus ait hominem ante primam hanc gratiam mancipatum esse peccato, eiq; penitus obnoxium Rom. 7. 14. & animale[m] hominẽ, id est sua ipsius anima duntaxat uiuentem, qualem ordine naturæ accipimus, minimè idoneum esse ad intelligenda quæ sunt spiritus Dei, istud, inquam, de toto homine in illa sua natura permanente, intelligendum esse, planè & absque vlla exceptione asserimus.

Trahi nos oportet esse quãdã diu in hac vita degimus.

Tractus tamen huiusmodi nequit huic Sponsæ conuenire, vt ex ipsius præcedente perspicuo & minime fucato sermone liquet, satis testante ipsam iam antea pertractam, atque adè hac gratia supra nubes abreptam fuisse, cuius rei certissimum argumentum est vehementissimus ille vlteriùs progrediendi affectus. Quare ijs quæ diximus hoc etiam addere par est: vt prior illa & nostrã intelligentiam ac voluntatem immutans gratia, nobis est prorsus necessaria: ita non minus nos egerit altero, imò & tertio, ac consequenter perpetuo

petuo Dei fauore, vt ad extremum vsque halitum omnibus horis cunctisque momentis vociferetur anima fidelis *Trabe me, Trabe me, in quã, Domine: vsque ad cõ refractarij sunt etiam qui obsequentiſſimi videntur, & ignaui torpent celerrimi quique. Has autem omnes gratias ex eodem fonte prodire neceſſariõ ſtatuendum eſt, videlicet ex illa merè gratuita Dei noſtri liberalitate, qua mouetur ad perficiendum opus ſuum in nobis, non autem vt vlla merita noſtra quaſi debitor noſtris operibus factus, remuneret: ſed quod pari liberalitate tam in præſtando quàm in promittendo vtatur. Quamobrem diſtinctio illa operum, in ea quæ fidem præcedunt & à ſophiſtis præparatoria dicuntur, & illa quæ fidem ſequuntur, vnde merita condigni fabricantur, eſt proculdubio exquisitum Sathanæ artificium, quo vix aliud magis idoneum potuit ad perdendos homines excogitare facile ſibi ad perſuadẽdũ pronos, ſe meritis aliquibus Deum ſibi obſtrinxiffe. Atqui proſus alia, immò repugnans eſt Apoſtoli oratio Rom. 7. 25. qui reliquias corruptionis in ſeſe adhuc vigentes ſentiens quantumuis regenerato, quum in hos clamores erupiſſet. Miſer ego homo quis me liberabit ab iſto corpore mortis! ſuos poſtea labores minime iactat, ſed gratias agit Deo per Ieſum Chriſtum Dominum noſtrum, teſtatũrque alibi, etiam ſi certus eſſet brauij ſtrenuo cuique ac ſideli athletę promiſſi 2. Timor. 4. 7. minime idem*

velle reperiri sua iustitia ornatus quæ ex lege est: sed illa quæ est ex fide in Christum. Itaque Leonis primi hoc nomine ex priscis episcopis Romanis, verissima est hæc sententia, qua omnia venalium veniarum seu Indulgentiarum figmenta, à pravis ac degeneribus illius successoribus excogitata, his verbis penitus euertit: Iusti, inquit, nequaquam coronas donarunt, sed acceperunt: & ex fidelium constantia prodierunt exempla tolerantia, non autem dona iustitiæ. Non igitur sufficit donum illud Dei quo desiderium ipsius cognoscendi & colendi in nobis creat: nisi etiã inceptis faueat, & vires nobis addat quibus id pro nostro modulo possimus, alioqui mox in fumum abituro omni nostro conatu: adeo vt posterior conditio nostra deterior prior sit futura: cuius rei, Eheu, quàm multis abundamus etiam recentibus exemplis, quibus satis superque cõformantur quæ scripta sunt Matt. 12. 45. & 2. Pet. 2. 20. Itaque quum Sponsa inquit *Trabe me*, perinde est ac si diceret, Eheu mi Sponse, adeone parui facis meos clamores, vt nihilo magis te mihi propinquum fieri experiar? Hoc igitur est desiderium illud ingens quo ardebant Patres 1. Pet. 1. 11. & cuius meminit Christus Matt. 13. 17. Ergo, inquit Sponsa, oportet vt ipse propius ad te accedam: verùm licet totis illis viribus quas tu ipse mihi suggeris istuc contentam: videor mihi tibijs carere, tam sunt tarda & torpida. Euolarem equidem ad te libens,

bens, sed debiles alas ægrè traho, Attrahe me igitur, obsecro. Nisi enim (vt ait quidam) ad me accesseris, non attrahar: nisi me attraxeris, ex hoc cœno nunquam extrahar. Et his certè precibus quotidie nobis est opus: licet verè iactare nos possimus Sp̄sum nobis proximiorum factum, quàm Solomonis tempore, & ante oculos nostros depictum Gal. 3. 1. cuius Spiritu trahimur, per quem ad Patrem peruenitur, vt vera sit cuiusdam ex Patribus hæc sententia, Nos per Christū ad Christum peruenire.

Deinde & illud obseruandum est, has preces conuenire non tantum singulis Ecclesiæ membris, prout & spiritu sunt infirmi, & uoluntate debiles: sed singulis etiam Ecclesijs totis, atque adeo Ecclesiæ catholicæ id est uniuersaliter consideratę: perpetuis & hæreticorum sanam doctrinam oppugnantium rixis vexatę, & offendiculis variis, tanquam maculis deformatę, vt omnes historiæ veteres ostendunt. Istud verò seridè expendere oportuit tam eos qui, vt olim Cathari, & nostris temporibus Anabaptistę, perfectionem somniant in vnoquoque Ecclesię membro: quàm eos qui apud se imaginantur ideam quandã Ecclesiæ Catholicæ, carentem hoc seculo ruga & macula: quod spectrum postea, nulla ratione & nullo scripturarum testimonio freti, in Romana sede collocant. Nec tamen hæ residuæ maculę obstant quominus vera Ecclesia sit velut armarium veritatis Dei, cuius

Hominiis prauitatem tum in uniuerso corpore Ecclesiæ, tum in singulis quibusque illius membris percipi.

fundamentum semper firmum & immotum permanet.

Quibus qua
si. fionibus
Deus ad se
Sponsam tra
has.

Sed cum his vocibus *Trabe me* simul est arripendus funis quo nos ille sursum ad se pertrahit. Quid enim aliud fuerit quàm Deum ludificari, si petentes ab illo vt nos in altum attollat media nobis ad hoc oblata contemnamus? Funem autem vocamus in hoc argumento, sacram & synceram Euangelij prædicationem. Est enim Euangelium Spiritus Dei ordinarium organum, quo mentes nostras aperit vt attentis & intelligentes fiamus Act. 16. 14. quo nobis aures ad audiendum perforat Psal. 40. 7. quo tribuit nobis oculos ad videndum Psal. 119. 18. quo denique nos rãdem in omnem veritatem introducit Ioh. 16. 13. & ad extremum vsque corroborat: & hæc est omnium Christianorum perpetua meditatio. Frustrà igitur diuini verbi contemptores vociferati sunt *Trabe nos*, quod perinde fuerit ac si dicerent, fac Domine vt absque anima viuamus, & absque luce videamus.

Vnum ab al
vero vicissim
trahi oportere,
vs uno eodemque cur
su ad eandẽ
mesam con
tendamus.

Sed hîc fortassis quæsierit aliquis cur Sponsa *Trabe me* numero singulari potius quàm *Trabe nos* pronunciarit, quum mox de suis equalibus loquens dicat, *Curremus post te*. Sciendum igitur est Sponsam hîc nõ vnica duntaxat personam, sed fidelium vniuersum cœtum vera fide præditorum repræsentare, cœtum inquam iam aduultorum, alios subinde Sponso secum aggregantium, quos hoc loco sibi tanquam comites adiungit. Istos igitur,
licet

licet de se speciatim loquuta Sponsa, minimè
 tamen neglexit, quasi eorum oblita: sed eos
 vt adhuc tyrones siue neophytos, exemplo
 suo docet quid eos facere deceat. Et hoc illud
 est quod eos facere zelus gloriæ Dei & cha-
 ritas iubent, qui sunt in Ecclesia prouectio-
 res, nempe aliis minimè rudioribus esse gra-
 tiæ Dei instrumenta, vt simul alij alios ma-
 nu deducètes, ascendamus omnes ad sacram
 illam Dei ædem quò contendimus Ies. 2.3.
 quod quidem est præcipuè pastorum munus.
 Addit igitur Sponsa gregalibus suis sese ad-
 iungens *Curremus post te*, id est cursu te se-
 quemur: quibus verbis indicat quo fine effla-
 gitarit vt à Sponso traheretur: nempe vt non
 solum animosiùs incedat, sed etiam currat.
 Hic ergo carpitur ignauia ac desidia maximæ
 partis eorum qui tamen videri volunt expe-
 ditiores: in eo culpâdi, quòd, prout sunt igna-
 ui, dona non excolunt sibi diuinitus conce-
 ssa, ex fide ad fidem progredientes, ac subinde
 gradum promouentes vt admonemur Psal.
 84. 8. nec vnquam currendo defatigati Heb.
 12. 12. quòd nos, exemplo suo impellens Apo-
 stolus, hortatur vt eorum quæ à tergo sunt
 obliti, & ad ea quæ sunt à fronte respicientes,
 scopum versus ad palmam supernæ vocatio-
 nis Dei in Christo Iesu contendamus Phil. 3.
 14. Idè etiam propterea vitam hominis Chri-
 stiani alibi stadium esse inquit, in quo multi
 quidem currunt: vnus autè apprehendit præ-
 mium: is scilicet qui non temere currit sed

ita opportunè vt præmium præcipiat, 1. Cor. 9.24. Quod si reprehendendi sunt qui minus gnauiter currunt, multò minus excusandi fuerint qui pedetentim & testudineo gradu ambulant. Quid verò de illis censendum qui non modò non procurrunt sed etiam retrocedunt? Quid de illis qui non solùm pedem referunt, sed etiam terga vertètes, suis instar lutum repetunt, & canum more ad vomitum redeunt? 2. Pet. 2.22.

Huius doctrinæ vsus, aduersus ignauos refractarios, & diuerticula querentes.

Quid autem ad hæc dixerò. Fratres? id sanè quod res est. Quauis Dominus, mira quadam ac continua suorum beneficiorum serie, & tolerantia singulari, non desinat nos inuitare, allicere, vrgere, nos inquam qui hìc præfentes astamus ad eò sonora voce aduocare, vt ab vltimis vsque orbis terrarù oris sit exaudita: non ausim tamen affirmare apud nos quenquam reperiri qui ad cursum seriò sese accingat. Sed, Eheu, tardorum, ignauorum, furdorum, claudorum, frigescentium, imò etiam retrocedentium plus satis. Testis est mihi Deus quanto cum dolore ista commemorem, quæ nunc videmus cum ijs quæ paulò ante vidimus conferens, quum inter nos sese prodebat is zelus & còcursus ad audiendum Dei verbum, vt illis nulla Pastorù quantumuis magna diligentia satisfaceret: non absque vbere fructu tum in reipubl. cæ administratione, tum in priuata disciplina: quum, inquam, vbique priuatorum ædes ac singulorum familiæ Psalmis & Canticis ad Dei laudem

personabant, quum vicinus à vicino doceba-
tur, scelera minimè dissimulabantur, peregrini
blasphemias, cæteraque praua, velut ad vr-
bis portas, deponebant Geneuam ingredien-
tes. Denique si fœlix illud tempus cum hoc
nostro conferatur, currere cunctos ad Deum
non ambulare dixisses: & Deus vicissim miri-
ficè nobis opitulabatur, potentissimorum
hostium rabiem, quanuis tunc feruentibus
in pios odiis, & passim sæuientibus flam-
mis, coercens. Nunc verò quales sumus, &
quantum ab illis mutati? aded quidem alij, vt
vix nomen retineamus eius pietatis cuius so-
lida apud nos substãtia vigeat. Nobis itaq;
nobis competit illa aduersus Galatas Apосто-
lica increpatio, vt qui exorfi Spiritu, in carne
desinamus Gal. 3.3. Quærit suum vnusquisq;
Auaritia ac dissidentia corda nostra expugna-
runt, nullis legibus frænari potest luxus, ne
nunc quidem, quum ad cinerem & saccum di-
uinitus vocemur. Ludi, scortationes, adulte-
ria quoque in nonnullis nullum iam reme-
dium admittunt. Denique non modò non
progredimur sed etiam retrocedimus, ita sese
gerentibus quamplurimis, ac si quis, ad cur-
rendum sese comparans, quo sit expeditior,
pluribus sese pellitis stragulis oneret, quum
potius oportuerit cuncta ad interiorẽ vsq;
lineam vestem abijcere, siquid illorum nos
remoraretur. Sic curis huius mundi omnes
inuoluuntur, tantum abest vt ea meditemur
quæ nos à mundo auertant ne cum ipso pe-

reamus: Deferbuit ardor ille quem potius magis ac magis exardescere oportuit. Quid multis moror? Ea inter nos apperet sagina quæ nos per angustam portam ingredi nullo modo deinceps patiatur. Res certè miserrima, & summè deploranda, cuius vos in nomine Domini cum lachrymis admoneo, dum adhuc ille clamat, Venite ad me: & illius si non prorsus patent at certè adhuc hiant fores. Alioqui, Fratres, maximo nostro malo sentiemus re ipsa Dominum fuisse vitæ nostræ inspectore, & quis tam cæcus est qui non illum animaduertat sese aduersum nos instruere? Tunc igitur clamantibus nobis quid aliud responsurum illum arbitramini, quàm quod vocatis ad conuiuium responsum est Matth. 7. 23? & stolidis illis virginibus Matth. 25. 10? In summa igitur vt ad nostrum contextum reuertar, sancti tanquam in mundo peregrinantes, profitentur hoc in loco, sese ad ciuitatem illam properare cuius conditor & artifex est Dominus Heb. II. 10. totis illis viribus fretos quas eis idè ille suppeditat, à quo sursum trahuntur.

Non satis est currere, sed cursu præeuntem Sponsam sequi oportet: & quoniam in hac decursione vitandæ anfractuositatis sui et agationes.

Sed hæc voculæ *Post te* nequaquam sunt leuiter prætereundæ. Nam vt aliquo peruenias, currere minimè sufficit, sed primùm omnium recta via currendum est. Deinde in illa pergendum: & ita quidem vt neque ad dexteram neque ad sinistram deflectas. Denique ad ipsum verum scopum quod propositum est contendendum, alioqui quò longius

gius curritur, eò magis aberratur. Hęc autem omnia in vno Iesu Christo assequimur. Nam ab ipsius Spiritu oritur tum currendi desiderium, tum efficax ipsa rectè currendi facultas Phil. 2. 13. & ille ipse est via: immò & ipse omnis recti cursus scopus Ioh. 14. 6. Itaque si rectum iter nosse & errores omnes vitare, metam ipsam denique opportunè attingere volumus, necesse semper est vt ipse quidem præcurrat nos autem præeuntem sequamur. Quamobrem quotquot sibi ad vitam æternam diuortia perquirunt, id est Deum colunt proat ipsis in mentem venit, aut aliorum quorumcunque hominum inuenta tanquã ducam sequuntur, quantumuis & à multis seculis & à quamplurimis hominibus tutæ sint istæ semitæ, & sese somnient nonnulli istos tam diuersos calles tandem ad ipsam viam regiam concurrere, tandem sese frustra diu multumque laborasse experiuntur, nihil aliud assequuti quàm quod prædicitur Esa. 29. 13. & Col. 2. 8. Eiusmodi sunt hodiè qui sibi persuadent operum merita cum gratis imputata Christi iustitia consentire: frustra contrariũ tam sonore vociferante Apostolo, tota ad Romanos & Galatas præsertim epistola. Itidem qui sanctorum defunctorum inuocationes cum officio mediatoris vnici Iesu Christi congruere autumant: qui essentialis ipsius corporis, in altaris, quod vocant, sacramento præsentiam conciliari cum ipsius Christi corporis veritate, & eiusdem in cœ-

los ascensione, & secundo quem expectamus aduentu, posse, adhibito omnipotentia diuinae fuco, imaginantur: qui denique vlla contradictoria simul esse posse vera statuunt. Itaque tribus istis voculis *Curremus post te*, prauæ quæcunque religiones destruuntur: quarum Apostolus, eodem illo loco, nempe Col. 2. 18, tria notat genera. Vnum, earum quæ ex speculationibus quibusdam inanis sapientia fuco illitis deducuntur: veluti sanctorum mortuorum intercessionibus, quæ, aulici moris prætextu, fulciuntur, nempe quod ad reges & principes absque fautore & auctore quopiam vix cuiquam pateat aditus. Adhæc (inquiunt) si sancti illi dum in his terris vitam agebant, gratia ac fauore apud Deum valuerunt, multò magis valebunt cum Deo in cælos recepti. Mater verò cum filio in summa semper est gratia. Hinc & illud purgatorij foci fundamentum, quod vel hinc vel in futuro seculo peccata supersint expianda. Itè (aiunt alij) quum optimus quisque reipublicæ status ad vnitatem maximè spectet, consequitur in Ecclesiæ vniuersalis administratione, vnum aliquod caput necessariò constitui oportere. Talia sunt denique omnia huius farinae commenta, eorum qui religionem sibi suo arbitrio constituunt, iudicio nimirum humano, quod plane abnorme est, ea quæ extruere cupiunt metiti. Secundum genus vitiosæ religionis est crassæ illius superstitionis fetus, cuius falsissimæ absurditates omnibus patent, iis exceptis qui studio

clarissimam lucem auersantur, aut planè cæci sunt. Hinc omnibus seculis innumeri extiterunt ritus, quibus homines in animum induxerunt peccata sua posse deleri, atque adeo ipsummet Deum reliquatorem effici: cuiusmodi sunt in Pseudecclesia Romana nostri temporis, aqua illa lustralis, cera consecrata, globuli precatorij, peregrinationes religionis ergo, certa ratio vestitus, ingeminata signacula crucis, ritus denique histrionici innumerabiles: nullo sensu, nullaque ratione, nè humana quidem, in Ecclesiam inuecti. Tertia falsæ religionis species ab iis orta est Apostolorum tempore, qui ceremonias iudaicas cum Iesu Christi Euangelio miscebant: in quarum locum successerunt hodie fatuæ traditiones infinitæ, quibus non modo obruta iacent Dei mandata, premunturque miserima seruitute Christiani, verum etiam ipsius Christi euangelica gratia prorsus extinguitur: aded nihil sani puriue istiusmodi erroribus superest, siue doctrinam siue Sacramenta consideres. Hoc autem omne est in genere deos alienos frustra sectari, licet plausibilibus titulis, ista defendi consueuerint: prætextu videlicet cultus diuini, auctoritatis ecclesiæ, antiquitatis, atque bonæ intentionis. Figmentis autem humanis omnibus semel explosis, solus hoc loco nobis Sponsus ille proponitur, in illa sancta & vnica doctrina sese intuendum, agnoscendum, sequendum præbens: quem Propheta primùm, prout tem-

porum opportunitates ac dispensationes tulerunt, ac deinceps Apostoli ab ipsomet missi & edocti, tum voce prædicarunt, tum scriptis, Spiritu Sancto dictante prodiderunt: ita ut illorum monumētis quicquam addere vel detrudere, ne Angelis quidem licuerit Gal. 1. 8. 2. Joh. 10. quod est fundamento superstructa sit ecclesia, Eph. 2. 20. & Apoc. 21. 14. Hoc idem passim & innumeris locis testatur scriptura, alioqui manca & infirma ad euertendas falsas doctrinas futura: quod quidem sine blasphemia proferri nequit. En igitur quale nobis percurrendum est stadium, & quod constitutum est præmium metam attingentibus. Caterum non solum hic agitur de retinendis huius doctrinæ placitis quæ Christiana fides vocantur, & toti Ecclesiæ audienda & credenda proponuntur: sed in primis de morum & ipsius vitæ norma, ad quam singulorum cogitationes, deliberationes atque actiones sunt dirigendæ: sollicitè, nimirum quotidie petito sancto Spiritu, quem vnum ducem nos dirigentem sequamur, illum neutiquam anteuertentes, & nusquam ex oculis amittentes eius mandata, ut dilucidè & copiosissimè doceamur toto præsertim Psal. 1. & 119. Fœdè itaque lapsus est olim Petrus statim ab ipsius egregia fidei confessione, ausus suo magistro quasi prudentior præire, quo nomine tam grauitè fuit reprehensus, ut etiam Satanas probrosè sit à præceptore appellatus quòd illa quæ Dei sunt non intelligeret

ligeret, sed tantum humana: addito demum ab ipso Iesu hoc mandato, si quis (inquit) vult venire post me, abneget semetipsum ac tollat crucē suam ac me sequatur. Ut igitur paucis absolvam, si volumus Christiani esse, præire Christo non oportet, sed præeuntem sequi.

Addit Sponsa, *Quum Rex nos introduxerit in conclauiam suam, tum exultabimus & latabimur.*

Quibus verbis sese verā esse Ecclesiam pro-
dit, tantopere iam nunc de iis exultans quæ
nondum quidem nisi quadamtenus norat, I.
Cor. 13. 22: sed certa fiducia expectat: beatitu-
dinem illam videlicet cuius arrabonem Spi-
ritum tam arctè retinet, I. Cor. 1. 22. ut iam in
cœlestibus locis sedere sibi videatur, Eph. 2.
6. Prophetæ exemplo, Psal. 84. exclamantis,
Quàm amanda sunt tabernacula tua æternè
Deus exercituū: quæ tam auidè quoque ex-
petit, Psal. 42 de iis vmbriis incredibiliter etiā
exultans, Psal. 122. quarum corpus est ipse Ie-
sus Christus, Col. 2 17. Conclauiam igitur eius
qui Rex hoc loco dicitur, & verè, ac seriò, ex
Dei Patris decreto, quod ab hominibus irri-
tum fieri nequit, Rex est Psal. 2. 6. prima siue
primo sese loco offerentia, sunt reuelationes
mysteriorum Dei, quæ ad salutem nostram
in Iesu Christo adipiscendam spectant, Pro-
pheticis oraculis patefactæ. Fuit enim pro-
phetica doctrina veluti vestibulū siue atrium
quoddam cœlestis basilicę, in quod introdu-
cti sunt sancti, qui, ante Iesu Christi manife-
stationem in carne, promissiones venturi

*Quenam iā
olim fuerint,
& nunc sint,
& deinceps
sunt futura
conclauiam, in
quæ admissi
oblectemur.*

Christi eminus viderunt, ac procul adhuc remotas salutarunt, Heb. II. 13 : diem illum Domini, veluti velo interposito, prospicientes, de quo gauisus Abraham dicitur ab ipso Iesu Ioh. 8. 56. Est autem in horum numero etiam hæc Sponsa, minimè dissimulans sese melius ac perfectius aliquid sperare : magnū illud nimirum pietatis mysterium, quo Sponsus in carne præsens exhibendus erat, idemque à Spiritu iustus pronuntiandus, conspicendus ab Angelis, gentibus annuntiandus, cui fides in mundo adhibenda erat, tãdem etiam in gloriam cœlestem recipiendus, & Timot. 3. 16. Tum enim introducta fuit hæc Sponsa in interiora conclauia, vbi propiùs & dilucidius ipsum spectare licuit, annuntiantem Patris cœlestis impletam voluntatem, Ioh. 15. 15 : atque ad eò illū reipsa intueri in quo ratæ sunt cunctæ Dei salutiferæ promissiones, 2. Cor. I. 21. Quapropter Iesaias Euāgelium vocat Dei brachium. Esa. 53. 1. & Paulus potentiam Dei ad salutem cuius credenti, Rom. 10. 16 : vnde meritò Simeon Seruatorem nostrum inter vlnas gestans, summo gaudio sese afficere testatus est, Luc. 2. 29. vt optimo iure pronuntiarit Christus, cum Apostolis suis lōgè meliùs actum esse, quàm cum veteribus piis ac Prophetis ipsis, Matth. 13. 17. Nos tamen fatendum est adhuc tanquam nube circumfundi, neq; apertè prorsus sed aliquatenus duntaxat illum intueri, 1. Cor. 13. 12. Nondum enim reipsa illud apparuit quod futuri sumus,

sed

sed in vltimum aduentum Sponsi differtur, 1. Ioh. 3. 2. Accessimus igitur ad interiora vsque conclaue, sed eatenus vt quasi ex limine duntaxat gloriam Dei conspiciere nobis tāquam ex speculo liceat, 2. Corin. 5. 16. expectantibus videlicet donec ad intima ipsa penetralia introducamur, quò profectus est Sponsus nobis locum præparaturus, Ioh. 14. 3. vbi plenè tandem ipsam intuebimur qualis est, 1. Ioh. 3. 2. in suo vero regno, vnà cū ipso in æternum permanentes, 1. Thessal. 4. 17. Satiandi tunc demum ipsius gloria, Psalm. 17. 15. & eorum cōpotes facti, quæ oculus minimè vidit neque auris audiuit, quæque in cor hominis nunquam venerunt, 1. Cor. 2. 9. Hæc itaque sunt conclauias illa, hic ille verè sanctus sanctorum, non terrenus ille & ymbratilis, sed cœlestis, quò omnis anima fidelis aspirat, tāquam ad certam perennemque requiem, ac ineffabilis gaudij domicilium, nimirum in Domino ipso tunc quietura vt hic innuit Sponsa, quatenus is vnus est, non modo totius istius gloriæ benignissimus largitor, sed etiam vnicus terminus ac finis, vltra quem progredi ne velint quidem fideles, vt qui salutem suam non alia de causa expetant, nisi vt gloriam ac honorè Dei celebrēt: nequaquam anxij quenam sit deinceps illorum fors futura, modo cantare ipsis cum summa lætitia liceat excellentissimum istud canticum Deo. Non nobis Domine sed nomini tuo da gloriam, propter veritatem ac beni-

gnitatem tuam, Psal. 115.

*Cuncta ab-
que exceptio
ne dilectioni
Sponsi post-
ponenda.*

Non temerè est igitur, quòd beatissimus hic cœtus (quod tamen nemo intelligit nisi ex Spiritu rursus natus, & sensibus præditus ad discernendum bonum à malo exercitatis, Ioh. 3. 6. Heb. 5. 14.) pollicetur fore, vt cæteris deliciis omnibus dilectiones illas sui Sponsi anteponat: vtens rursus numero multitudinis, copiam atque exuberantiam bonorum sic exprimes, quæ Deus suis largitur, sic quoque supra de cœclauibus eodem numero loquuta: quo sensu Sponsus ipse testatus est in domo Patris sui multas esse mansiones excipiendis electis paratas, Ioh. 14. 2. Cæterum *vini* nomine, dubium nō est quin accipere oporteat, non solum ea quæ in hac vita sustinenda, vltra naturæ necessitatem redundant, quæ de re loquens Apostolus, monet vt contenti simus victu & vestitu quandoquidem neque in mundum quicquam intulimus, neque inde aliquid efferre possumus, 1. Timot. 6. 7: verum etiã alia omnia, siue summa, siue media, siue infima, quæ procul abiicienda sint, ne nobis quidem ipsis exceptis, & quibus dicere nos oporteat, Non noui vos, Deut. 33. 9. si modoverè Christiani haberi & esse volumus: nempe si quid inde oriatur impedimenti, vel aliquid moræ ad ea quæ Deo debemus præstanda, nobis afferatur. Istud enim est quod his loquendi formulis Dominus innuit, Si quis venit ad me & non odit patrem suum & matrem, &c. Luc. 14. 26. Si manus tua vel pes tuus

tuus facit vt tu offendas, excinde ea, & si oculus tuus facit vt tu offendas erue eū, Matt. 18. 8. & 9. ad eò quidem vt ne vita quidem cum animæ detrimento retinenda sit homini Christiano, Matt. 16. 25. Sunt enim hæc minimè prout voces sonant accipienda, vt prophani nonnulli Christianæ religionis hostes ridiculè scripserunt, ac si iis mandaretur sui ipsius interfectio: neque vt hypocritæ vel infani monachi sunt interpretati intelligenda, quasi summæ cuiusdam perfectionis sit opus, patriam, parètes, proximum denique, violatis & Diuinæ legis & ipsius humanitatis legibus, vltro deserere, vt in heremo ac solitudine, neque tibi neque aliis utilis viuas, vanis contemplationibus indulgens, vel teipsum supersticiosissimis simul & specie religionis contemptus sui ipsius, superbissimis quæ vocant exercitiis teipsum enecans. Nihil enim est superstitioso, qui se aliquid esse putat arrogantius. Verùm ita hæc sunt interpretanda, vt nos docet prima Diuinæ legis tabula, à qua depēdet altera. Ibi enim mādatur vt Deū toto corde diligamus, à quo certè tamdiu longissime absumus, quandiu nostri vel particulam mundo, in quo & ipsi censetur, decidimus. Hoc enim est mundo perperam abuti, sicut rerum huius mundi legitimè tunc demum vtemur, quum cuncta ipsius commoda, ad cōditoris gloriam referemus, nihil ex iis aliud quàm simplicem & moderatum vsum, cum gratiarum actione coniunctum,

captantes. Et hoc quidem illud est in quo versatur alter ille Solomonis liber sanctissimus & eruditissimus, Ecclesiastes inscriptus: in quo nos vir ille sapientissimus per sinuosissimum & implicatissimum huius vitæ labyrinthum circumducens, tum verum & vnicum rerum omnium vsum quem sequamur, tum varias oberrationes fugiendas demonstrat, quod etiam monet Apostolus 1 Cor. 7. 31. & 1. Timot. 5. 17. Sed & Psalmista Psal. 49. hæceadē quàm vberrimè persequitur. Quod ergo Sponsa dicit hoc loco, se potiore loco habituram Sponsi dilectiones quàm omnes huius vitæ delicias, neutiquam sic accipiendū est, ac si sese & suas comites significaret his utrisque daturas operam, sed potiore sibi futurum sponsi amorem: nam contrà sic declarat sibi & suis comitibus ne in mentem quidem venturas vllas huius vitæ commoditates in diligendo sponso penitus intentis. Eodem modo quod Psalmo 52. 5. dicitur, Diligis malitiam supra benignitatem & Ioh. 3. 19. Mundus dilexit tenebras magis quàm lucem, sic intelligendum est, vt significetur homines nihil præter malum & tenebras diligere, non autem quòd benignitatem ac lucem minus ament quàm malum ac tenebras.

Cætèrùm non est quòd quisquam miretur vini potius quàm alterius rei appellationem hic vsurpari, damuando generaliter rerum huic tuendæ vitæ destinatarum abusu. Etenim

Cætèrùm non est quòd quisquam miretur vini potius quàm alterius rei appellationem hic vsurpari, damuando generaliter rerum huic tuendæ vitæ destinatarum abusu. Etenim

enim

SOLOMONIS. homilia v. III

nim si qua re maximo cum suo malo seculis omnibus abusi sunt homines, illa ipsa est vinum: quod ipse primus Noachus, vir alioqui iustissimus, tristissimo exemplo suo nos docuit. Tam enim est vulgare istud vitium ut pro vno vel altero auaro, libidinoso, homicida, aut alio quopiam impuræ vitæ homine: quin etiam pro guloso vno, mille facile reperias ebriosos, aut alioqui immoderatè sese vino aut aliis potionum generibus, siue à natura sint, siue arte comparentur, ingurgitantes: immò quibus abuti ludus sit, ac iocus ebrietas: tam inueterata ista, in re tam turpi, peccandi consuetudine, ut quàm largissimè bibere ac etiam inebriari, pro magna gloria iam dudum à plerisque habeatur, ut testatus est ante tam multa secula Iesa. 5. 11. & 22, à cuius ætate quàm in peius proruerit, & quàm hac perdita intemperantia pessum iuerit maxima pars mortalium, plus satis constat: ut eipisa confirmata sit hæc Apostoli sententia Eph. 5. 18. in vino potissimum sitam esse lasciuiam, atque etiam aptissimè scriptum sit à quodam ex veteribus scriptoribus, cui tamen ne nomine quidem notus erat Christus, Ebrietatem esse prouinciæ omnium vitiorum metropolim, Tantum igitur hoc malum detestari nos docēs Apostolus, monet ut potius sancto spiritu magis ac magis quodammodo inebriemur, & clamantem Dominum Iesa. 55 laudiamus, Adeste quicumque sititis cōparate absque pretio lac & vinum. Siue autē

huic sanctæ doctrinæ parcamus, siue illi repugnemus, quoquo modo sese res hæc habeat, ratum erit & inuiolabile Dei decretum istud, Ebrij hæreditatem regni Dei non possidebunt 1. Cor. 6. 10. Huius autem animaduersionis tanquam præludia sunt, horrenda Dei iudicia in quæ quotidie, ob huiusmodi intemperantiam, corpõra ebriosorum incidere cernimus: ad eò vt verissimo prouerbio vulgus iactet; Multò plures scyphis quàm gladiis interire.

*Summa Do-
ctrina huius
quar: uersu-
culi.*

Sed age hunc tandem sermonem finiamus. Sanctissima igitur hæc regina cum suis comitibus, agnoscens omne bonum à Deo nos ad se trahente proficisci, denuntiat sese cum suis, ubi sibi concessum fuerit admitti in interiora regis conelauia, externorum omnium velut oblitæ, nunquam retro ad hoc vel illud respecturas: sed toto pectore totaq; mente Regem illum vnicum quo tum potentur, amplexaturas, & in id vnum intentas fore, quod vltimo demum illo die plene consequentur. Quod interim in his ipsis terrenis domiciliis feliciter ordiri & constanter persequi nos oportet, exemplum vxoris Lothi minime imitatos, sed potius cum Dauide Psal. 16. & Apostolo Gal. 2. 20. & 6. 4: profitentes Deum vnum esse portionem ac sortem nostram, atque ad eò nos in nobis ipsis non viuere, sed Christum in nobis, quibus mundus utiq; crucifixus est, vt & nos mundo vicissim cum Christo simus crucifixi, cui sit laus & gloria sempiterna. Amen.

IN CANTICVM CAN-
TICORVM HOMILIA

S E X T A.

Auxilium nostrum sit à Domino, &c.

Quod sequitur extat in Cap. i. vers. 45.

4 Recti diligunt te.

5 Nigra sum, sed formosa, filia Ierusalem sunt tabernacula Kedar & sicut tentoria Solomonis.

Desiderium quo Sponsa exæstuat superioribus sermonibus intelleximus, ipsam nempe in ea solâ cogitatione totam esse, vt verè ac re ipsa sibi liceat sponso suo adherescere, in quo sita sit omnis sua beatitas: flagitans propterea vt vel ad ipsam suauandâ accedere sibi concedatur, vel vt ille ipsam ad se pertahat. Huius autem sanctissimi desiderij exempla nobis in primis suppeditant illi prisci patres, qui ab ipsius ecclesiæ primordiis, liberatoris aduentum cupidissimè exoptarunt, sicut ipsemet Sponsus testatur Matt. 13. 7. & Petrus priori suæ catholicæ 1. 11. nec non Dauid plurimis in Psalmis, cantans ac exultans, ac si iam tunc supremum hunc Regem oculis intueretur Psal. 96. & 97. aliisque psalmis sequentibus: quo pertinet etiam quod Dominus inquit, Abrahamum exultasse quum vidisset diem Domini Ioh. 8. 56. Sed Patres procul illas promissiones sub lege adumbratas

Repetitio summe precendentium homiliarum: & cur Sponsa à priore sermone digrediens, oculos in comites coniciat.

conspexerunt Heb. 11. 13, quæ desiderium ip-
 forum potius auerent quàm explerent, vt
 mirum nõ sit pias illas animas adhuc aliquid
 ampliùs optasse, vt ex cantico Simeonis ap-
 paret. Sed & nos ipsi priore ipsius Christi in
 carne aduentu minimè satiati, reditum illius
 impensè expetere non desinamus, quotidie
 petentes vt regnum ipsius adueniat, ac etiam
 optantes emigrare & esse apud illum Rom.
 7. 24. Philip. 1. 23. siue trahi relictis huius cor-
 poris exuiis, donec in statũ incorruptibile
 transformetur. 2. Cor. 5. 5. Hoc autem finito
 sermone sponsa quo sese veluti supra ipsas
 nubes alis fidei ac spei subuecta extulerat, a-
 liò nunc se conuertit, quasi suas comites, at-
 que adedò sese & alios ipsam spectantes cir-
 cumspeisset. Neque id Solomoni temerè
 excidit vt ex ipsius orationis serie constabit.
 vix enim fieri potest quin huiusmodi cogi-
 tationes præstantissimorum etiam quorum-
 cumque hominum animis subeant, quibus
 tempestiuè occurrere necesse est, ne illis in-
 fultribus, quod nimium multis accidit, pro-
 sternamur. Sibi igitur pollicita Sponsa fore
 vt si à Sponso traheretur, ipsa vicissim illi cù
 maximo & magnificētissimo gregalium co-
 mitatu occurreret: deinceps ad suas comites
 oculos deflectens, & ipsas cum earum turba
 conferens, quas filias Ierusalem appellat, &
 de quibus paulò post conqueritur, subsistit
 quidem initio quasi pudore suffusa, sed mox
 suarum ornatum potius quàm numerum
 attendens

attendens animosè in hæc verba prorumpit,
Rectitudinis amantes te diligunt, ac si diceret,
 Ad te accedimus exiguo quidem infrequen-
 tique comitatu, sed per bello & eximio. Nihil
 enim apud te sisto quod non sit rectum at-
 que integrum tuique amantissimum. Præ-
 stat autem pura sinceræque paucitas, futili ac
 improbæ multitudini.

Et est istud profectò solatium omnibus se-
 culis Ecclesiæ necessarium, quod his verbis
 indicat Dominus Luc. 12. 32. Noli timere pu-
 sille grex, vos enim ij estis quibus patri ve-
 stro placuit dare regnum. Falluntur igitur illi
 omnium maximè, humano etiam iudicio,
 qui veram Ecclesiam, (cui nos aggregari o-
 portet si salui esse cupimus) à falsa (necessario
 vitanda ne pereamus) ex multitudine discer-
 nunt. Primùm enim etiam quum agitur de
 huius seculi rebus, cogitur vnusquisque fate-
 ri longe maiorem semper fuisse stultorum
 quàm sapientum numerum. Quid igitur
 de supernaturali sapientia ac probitate sta-
 tuendum arbitrabimur? hîc verò, nisi ipsius
 Domini verbis assentiri simpliciter malimus
 de porta spatiosa differentis qua plurimi
 transeunt, & de angusta porta quam inue-
 nire paucissimis contingit Matt. 7. 13: saltem
 perpetuæ experientia, stultorum etiam ipso-
 rum magistræ, credamus. Quinam enim erat,
 obsecro, filiorum Dei numerus quum, dilu-
 vio superueniente, saluis tamen octo homi-
 nibus vniuersus mundus interiit? deinde

*Ecclesiæ ex-
 xiguis est
 grex.*

quænam fuit familiæ Abrahami species si vel cum solis Cananæorum populis conferatur? Quid est Israeliticus ipse populus, recensitis etiã hypocritis & falsis Israelitis, ad cæteras mundi nationes à Dei fœdere alienas? Eph. 2. 12. Quod si præsertim tēpus illud consideremus quo Sponsus ipse in terrã, suos inuisurus & collecturus aduenit, quinam illum repudiarunt? certè vniuersus, vno & altero vix exceptis, architectorum templo Dei præfectorum numerus. A quibus toties inclamatum est, tolle, tolle, crucifige? à multitudine. At cōtra, quantulus erat ille centū viginti capitū numerus vnde exordiū habuit Ecclesia Christiana Hierosolymitana, ceterarum mater? Act. 1. 13. Denique si eorum qui hodie nobis aduerfantur, & tantopere paucitati nostræ insultant, numerus ineatur, quid esse videbuntur præ tam multis gentibus quæ per orbem sparsæ Christum seruatorem non agnoscunt? Tantum igitur abest vt multitudo sit certa veræ Ecclesiæ nota, vt è contrario maiorem numerum nobis suspectum esse oporteat.

Neque magnus neque exiguus omnis numerus est Ecclesia: sed recte incedentis cæ-
115.

Minimè tamen hinc sequitur nobis probandum esse quemuis paruum numerum. Sed hoc & in magno & in paruo numero requiritur, vt talis sit cætus qualis hic appellatur, recti nimirum studiosus assertor. Estque nobis istud diligentissimè perpendendum, non tantum vt veram Ecclesiam à falsa in genere dignoscere possimus, verum etiam

vt vera

vt vera ipsius membra ab aliis discernere queamus. Vera igitur illa est Ecclesia in qua pura rectaque Dei veritas nobis ad salutem tradita, purè verèque docetur: & ij demum sunt ex Ecclesia qui animo istam veritatem amplexi, factis etiam illam cōfirmant. Porro vera illa rectitudo quid aliud est quàm Dei nostri voluntas, perfectè & certissima fide in scripturis Prophetis & Apostolicis prodita? in lege videlicet, quod attinet ad illa quibus re ipsa præstandis operam dare nos oportet pro gratiæ vniciquæ collatæ modulo: & in Euangelio, quoad illa quæ nobis ad salutem credenda sunt. Neque igitur Ecclesia Christi est vllus siue frequens siue rarus cœtus qui hanc rectitudinem non tenet: neque in veræ Ecclesiæ membris numerandus est quisquis aliter sese gerit aut aliter credit.

Sed & illud est diligenter notandum, hanc rectitudinem ac simul dilectionem Dei res esse fortissimo nexu inter se deuinctas, nec vlllo modo separatas: vnde efficitur nullam doctrinam esse rectam illud cuius hîc fit mētio, quæ vel tantillum à dilectione Dei nos abducat (vt sunt cunctæ adulterinæ religiones in hoc præcipuè inter se conuenientes, quòd hominum mentem in totum vel aliquatenus in sui ipsius amorem reflectunt, aut ad alias res creatas ablegant) & vicissim neque rectum & Christianum vllum esse qui se verè Deum amare & reuereri suis moribus non testetur, etiamsi omnia verè religio-

*Rectitudinē
& Dei dilectionem, res esse prorsus inseparabiles.*

nis arcana teneat : quum proximi dilectio sit amoris index quo Deum diligimus, & quicumque Deum à se diligi profitetur & proximum non diligit, sit mendacij reus, Ioh, 13. 35. & 1. Ioh. 4. 10.

Tria puellarum genera Sponsam istam comitantur: unum verè suarum, alterum perduellium, Tertium earum quæ neutrorum sum vergunt.

Sequuntur mox Sponsæ verba ad filias Hierusalem, hic verò maximè nobis utendum est distinctione, quæ probas rectasque illius Sponsæ comites, ab ijs de quibus paulo post ipsa sub nomine filiorum matris suæ cõqueritur, separemus. Quare quum huius Sponsæ nomine veram Dei Ecclesiam intelligamus, virgines autem ipsius comites interpretemur fideles in ipsa indies genitos, & Domino educatos, ac demum filiorum matris ipsius appellatione, hostes intestinos Ecclesiæ accipiamus, auctoritate sua ad ipsius perniciem abutentes: consentaneum est ut filias Hierusalem dici existimemus vulgarem illam plebeculam, quæ etsi in Ecclesiâ censetur, attamen de religione non admodum anxia, ut cunque res se habeant utitur foro, quod aiunt: &, ut apparuit in Iesu Christi damnatione apud Pilatum, sese plerumque ipsis Ecclesiæ hostibus adiungit.

Cur filie Hierusalem iste vocentur: & qua ratione ad veram ipsarum matrem aggregari possint.

Hanc turbam igitur nomine filiarum Hierusalem Sponsa compellans, ea potissimum de causa quod Hierusalem ciuitas Dei vocabatur, primùm illis ostendit quàm ingenti beneficio sint à Deo affectæ, si modò bene illo utantur: Deinde illarum ignauiam insectatur, ac si diceret. Quis sit ut vos quos video cir

cunstantes, neque tamen sese mecum adiungentes, cœtum hunc meum dedignemini? Nec enim estis aut Palestinæ aut Idumææ, sed huius ciuitatis Dei ciues. Hęc meæ scilicet fuscæ solis ardore facies, vobis candore nitentibus, ac venustis non arridet. Neque verò me fuscam esse inficior: sed à me tamen nō abest elegantia & amabilis venustas quam vos minime respicitis. Et si enim hac exteridri specie tam sum nigra vt videri possim in tugurijs ac mapalibus Ætiopum & Arabum educata: tamen si quis me penitus introspiciat, cōperiet me speciosa & splendida forma, nullis cādidiis illis Solomonis potentissimi ac ditissimi illius regis tētorijs cedere. Istis autem addit postea, fuscum hunc colorem sibi natiuum non esse: sed idem sibi euenisse quod miseræ puellæ, paterna domo, vbi potius illam habitare & commodè degere oportuit, à nefariis fratribus procul expulsæ, & solis ardoribus cæterisque cœli iniurijs expositæ.

Hęc autem Sponsæ verba, vt i cætera huius Cātici plane allegorica sunt: quæ vt gemino sensu intelliguntur, hoc in primis animaduertēdum est, nigro quidem colore ferè apud omnes gentes tristitia & minime grata significari consueuisse, sicut è contrario albo colore grata & iucunda designantur. Sed hac nigredine quam hic agnoscit Sponsa, minime certè designatur deformitas illa fœda & abominanda, in qua Sponsus illam initio deprehendit, vt scribitur Ezech. 16. Sponsus enim

*Quo sensu
Sponsa nigrā
sese agnoscat
& qualis sit
color & ha-
bitus, huius-
modi nigredi-
ni, & squa-
lori opposi-
tus.*

illam ab his sordibus iam repurgarat puris illis ac limpidis aquis quas commemorat Iesaias cap. 51. id est suo ipsius Sponsi Spiritu: cuius purgationis habita ratione Ecclesia qualis in suo Sponso censetur, caret enim ruga & macula Eph. 1. 4. & Col. 1. 22. intrinsecus verò & in sese eò usque purgata est, vt peccatum quidem ipsi non dominetur, sed tamen non nisi sensim in ipsa aboleatur, donec vltimus ille dies adueniat, in quo demū abolita omni corruptione & corpori glorioso Sponsi sui cōformata Phil. 3. 21. erit prorsus in sese quoque ab omni ruga & macula immunis. Nullo igitur pacto naturalem illam nigredinem hoc loco attingit Sponsa: sed miserandum illum statum respicit in quem sæpe redigitur Ecclesia, idque dupliciter. Primū quidem quod ad illam pulchritudinem attinet quam velut in dotem accepit: deinde, quatenus plurimis & varij generis afflictionibus in hac vita ab ipso Sponso modò exploratur, & exercetur, modò etiam castigatur: quod vtrunque pleniorē explanationem requirit. Propriā igitur & dotalem huius Sponsæ pulchritudinem qua Sponsus illam cunctis, non prorsus cæcis, insigni splendore conspicuam & admirabilem reddit, appello primū lucem illam veritatis, & suæ illius beneuolentiæ qua Spōsam illam dotauit, qui decor totus est intrinsecus qualis describitur Psal. 45. 13. & in homine interiore & spirituali situs 1. Timot. 2. 9. Secundò pulchritudinem Ecclesiæ voco pulcherrimum

cherrimum illud sancti ministerij & exterioris cultus diuini decus, quod olim certè spectatores omnes in admirationem illius rapiebat, magnificentiã illam & opulentiam spectãtes, primùm quidem tabernaculi, deinde templi Solomonis: siue structuram ipsam, siue quicquid ibi ex Dei mandato peragebatur consideremus. Et tamen hæc omnia sicut docemur Colo. 2. 17. & tota ad Hebr. Epistola, nihil aliud erant quàm figuræ & umbrarum Christi ipsius, tum præstantiæ ministerij Euangelici, quod quãtò simplicius est ac minus terrenum, tantò apud veris oculis præditos splendidius est ac pretiosius. Tantum enim abfuit vt exterioris illius Leuitici cultus apparatus licet excellens, per se & nisi ad suum illum scopum referretur, speciosum quiddam esset apud Deum; vt contrà, sicut testati sunt prophetæ, Deus illum vt rem fœdam & detestandam abominaretur. En igitur duplex sponsæ decus quo instructa & ornata sese formosissimam certè prodit: vt è contrario si quando est illo spoliata, tam deformis apparet, vt non nisi à perspicacissimis dignosci possit.

Sed hic animaduertendum est huius duplicis ornatus altero, interiore illo videlicet, Sponsam nunquam spoliari, vt qui sit illi instar Sponsalitij annuli, perpetuò gestandi, quo amisso, pro Sponsa amplius haberi non possit. Reliquum autem aspectabilis ornatus, & exteriores conspicuæ notæ, quo-

Hæc Sponsa nunquã interiori sua pulchritudine priuatur externis autem ornamentis spoliatur ad tempus, quoties id Sponsa placeat.

ries Sponſo viſum eſt, Sponſæ detrahuntur, ſiue quòd numerus tanti decoris contemptor, eius aſpectu ſit indignus, ſiue quòd expediat vt ad tempus Spõſa corripiatur donec rurfum cum Sponſo in gratiam redeat, vt illi promittitur Ief. 54. 6. & 7. tum quidem lu- gens & illo ſuo conſpicuo ſplendore carens, minimè tamen ipsis oculis Sponſi deformis, quibus illam perpetuo intuetur & obſeruat.

*Exempla
afflicti &
miſerita-
tus Sponſæ,
in veteri
Eccleſia.*

Hæc vt exemplis conformentur, expendenda ſunt tempora exitij in Ægipto, Iudicũ, plerorumque, regni Saulis, ſiue decem tribuum apoſtaſiæ, itidem ſtatus regni Iuda ſub plerisque regibus, & tempus captiuitatis Babylonice, in qua ne veſtigium quidem vllum extitit neque ciuiliſ neque eccleſiaſticae gubernationis, miſerrimæ deniquæ Iudæorum gentis calamitas ſub Ægipti, & Syriæ, regum, ac deinceps Romanorum iugo ad extrenam uſque tẽpli, vrbiſ & gentiſ ipſiſ ex- cidium. Conferãtur, inquam, eorum temporum Eccleſiæ facies cum illo magnifico Eccleſiæ ſplẽdore ſub Moſe & Aarone, Dauide, Solomone (quandiu quidem ſapuit) Aza, Iofaphato, Ezechia, Iofia, Nehemia aliifque ſimilibus principibus dum tales habuit rectores. Falluntur ergo & alios fallunt qui de Eccleſia ſtatuunt ex illa exteriori ſpecie, quaſi perpetua ac eſſentiali ipſiſ nota: quum è contrariò Eccleſia ſæpiſſimè illo toto aſpectabili ornati nudetur: nec tamen propte-

rea desinat ab iis agnosci, quorum oculis conspicua est germana illa & velut essentialis eius pulchritudo.

Quod ad Christianorum autem & Apostolicam Ecclesiam attinet hoc in primis notandum est: decuisse veterem Ecclesiam fulgido illo ceremoniarum mundo extrinsecus quasi sequenturi coniugij arra & tessera exornari, quod huius contractus promissiones essent obscuris adhuc verbis per pronubos conceptæ, tantisper dum præsens ipse Sponsus adueniet. Illo igitur sicuti pollicitus fuerat adueniente & sese conspicuum præbente, sicuti penitus est Spirituale istud connubium, & ad spiritualem vitam fertur, ita externis illis omnibus finem imposuit: longè aliter familiæ suæ ministeriis ac functionibus, totoque suo cultu constitutis: simplici nimirum & huic planè Spirituali coniunctioni consentaneo. Itaque Sponsus iste, vni sibi seruata summi & æterni sacerdotij auctoritate, & regia ipsa dignitate retenta, pro iis omnibus in Leuitica illa administratione institutis, in primis templum spirituale sibi in vniuersa terrarum orbis area, (Ecclesiam videlicet Christianam) extruxit, architectis vsus Apostolis Prophetis & Euangelistis: cuius demum ædificij positis optima fide immotis fundamentis, & eccellente superstructa superficie, pastores simul instituit ac doctores, qui ad consummationem vsque seculorum, sancti verbi Diuini prædicatione sin-

*Exempla e-
iusdem Spon-
sæ erumna-
rum in Chri-
stiana Ec-
clesia.*

cera: & pura sacramentorum administratio-
 ne, factum rectum istud templum præstarét:
 quibus tum Seniores adiunxit, morum cæ-
 terarúmque rerû quæ ad disciplinam eccle-
 siasticam pertinent, Pastoribus adiunctos
 disceptatores: tum etiam Diaconos, quibus
 eleemosynarû & sacri ærarij cura commit-
 teretur. Bina verò duntaxat instituit sacra-
 menta perpetua & Christianis omnibus cõ-
 munita, eaque quàm fieri potuit simplicissi-
 ma: siue ipsorum materiem, siue ritû ac for-
 mam consideres: eo nempe consilio ne his
 terrenis velut affixi hæreremus, quasi salutis
 & sanctitatis quidpiã sit in illis propriè & per
 se collocatum. Tunc demum itaque maximè
 & specialissimè floruisse constat Christi Ec-
 clesiam quum hæc simplicitas viguit diligẽ-
 ter & sollicitè obseruata, temporibus vide-
 licet ipsorum Apostolorum, quibus verè for-
 ris & intus splendida & natio illo suo de-
 core refulgens emicuit, qualis Esa. 54. & 60.
 describitur. Sed, Eheu, nimium verè dici po-
 test, splendorem istum tanquam fulgur fuis-
 se, quod ab Oriente ad Occidentem excur-
 res mox sensim cœpit euanescere: vt à Domi-
 no prædictû fuerat, Matt. 24. 27. Etenim iam
 tum quum Apostoli adhuc superstites essent,
 qui ex circumcisione erant, non potuerunt
 à ceremonijs Iudaicis auelli: olim quidem,
 id est ante Christi in terras aduentum, obser-
 uandis, post illum autem mundo exhibitum
 abolitis. Alij verò, falso pietatis prætextu iam

tum sua commenta planè vana ac superstitiosa vèditarunt. Alij quasi Deo ipso sapientiores essent, in eum quidem certè iniurij: huius spiritualis diuinitus instituti cultus purum & gèneum nitorem humanę sapientiæ facè inficere non dubitarint: frustra talibus commentis toties tótque modis repugnante Apostolo, à quo sunt etiam omnium illarum corruptelarum genera in catalogum redacta, & perspicuè distincta, Col 2. 16. & sequentibus. Hinc profectò manarunt pleræque omnes ceremonię ex Iudaismo in Christianismum tradactæ, cuiusmodi sunt aqua lustralis, sacerdotales vestes, luminaria quę vocant, Templorum ornamenta multo auro argentoque interlita, gemmisque distincta, instrumenta omnis generis infinitis sumptibus comparata, & cæteræ id genus vanissimæ nugæ, & cum puppis ab ipsis prophanis poetis collatæ, quibus inuectis viluit etiam purus ille administrandorum sacramentorum ritus. Itaque Baprisimo superaddita sunt, aquę consecratio planè magica, chrisimatis contactio, in qua ipsum quoque instar numinis salutat, sal, sputum, cereus, linea vestis & huiusmodi pene infinitæ sordes. Ipsum autem sacrę Cœnæ sacramentū primum transubstantiationis horrendo figmento transformatum, tandem excogitata oblationis realis idolomania, in expiatorium sacrificium degenerauit. Quid amplius? huius humanę audacissimæ stultitiæ, falso sapientiæ nomine

sese venditantis, tanta iam inde à plurimis
 seculis fuit auctoritas, vt illi licuerit Ecclesi-
 sticas functiones diuinitus definitas ad Ro-
 mani imperij exemplar deformare: Ecclesiis
 in diœceses ac metropoles, illius exemplo,
 distributis, vt Iohannis prædictio de imagi-
 nis bestię reipsa cõfirmaretur. Inde deprom-
 ptæ sunt Episcopales & Archiepiscopales di-
 gnitates, & in locum Aristocraticæ Episco-
 porum id est Pastorum gubernationis suffe-
 ctæ, vnde tandem factum vt sese extulerint
 duo illi Papæ siue Episcopi œcumenici, quo-
 rum alteri nempe Mahumedes vngues præ-
 cidit: Alter verò occidẽtem horribili tyran-
 nide premit, ambo sedẽtes super septem col-
 les, præsertim is qui Occidẽte subactõ, Re-
 ges ac nationes etiãnum hodie inebriat, fra-
 tribus illis suis, nouo nimirũ satellitij genere
 quos Cardinales vocant, fretus. Superstitio-
 num cumulos omitto quorum vel ipsammet
 Sathanam pudere credibile est. Et tamẽ si hu-
 ius Antichristi palponibus creditur, hic ille
 est decor, hæc elegantia atque pulchritudo
 Christianæ Ecclesiæ, si modò impudentissi-
 mę ceruffatę meretrici, ab adulteris suis om-
 ni fucorũ genere adornatæ, fas est castissimæ
 ac modestissimæ Christi Sponsæ nomen v-
 surpare, quæ neque in sese neque circum sese
 quicquã possidere vel gestare sustinet, quod
 ex castissimi Sponsi sui liberalibus manibus
 non acceperit, iis vnis ornamentis conten-
 ta quæ Apostoli, fideles illi Dei artifices,

ipsi concinnarunt & adaptarunt. Quocirca quanto magis ornata Apostolico contenta incedit, tanto formosior apparet Ecclesia, quicquid istius fucatae & adulterae Ecclesiae amatores allatrent. Quod si vetus afflictata Ecclesia quae hic loquens inducitur, non immerito cōquesta fuit, sese ab iis deformatam ac fœdatam, qui vero illo exteriori eius ornato, donis videlicet sui Sponsi spoliaram, prophanis cultibus ipsam onerant, ut passim referunt Prophetæ: Eheu quanto iustior rem de illis expostulandi causam habet Ecclesia Christiana, qui dū ipsam formosiorē reddere stultè se posse somniant, quàm ipse Sponsus illam instruxerit, tantopere illam deformatum? Et hæc certè sunt eius quærelæ apud suum Sponsum iam pridem effusæ, quas hæc ætate nostra cœpit exaudire, excitationis verè piis Principibus ac Christianis magistratibus nonnullis, qui fucis, quo fœdata tam diu fuit, deterso, ipsam in pristinū decorem restituere contendunt: In quo sanctissimo conatu faxit Deus ut magis ac magis feliciter pergant, donec videre nobis liceat impletum quod Apoc. 21. Spiritus sanctus prædixit.

Nunc restat ut dicamus de secundo nigredinis illius genere quæ ex afflictionibus ac miseris præsentem vitam comitantibus oritur. Hæc altera igitur nigrities, pro Dei providentia multis variisque de causis Ecclesiae oboritur. Sic enim à Domino interdum castigatur, aut potius excitatur quàm somno-

Hæc Sponsa interdū eorumque deformatur, ut vix ab hominibus dignoscatur.

lenta torpet. Nonnunquam etiam illam sic infuscari ac inquinari patitur, ut ipsa melius sese norit, aut ut ex eius patientia ac constantia quã ipsemet illi tribuit, gloriam suam amplificet. At siue eam corrigat, siue exerceat, siue exploret, istud omne bene feliciterque illi cedere certissimum est. ut Psalmo 44. confirmatur, & Rom. 8. 28. Porro vexationes illæ quæ Crucis appellatione significantur in scripturis, nempe perpeffiones quibus propter nomen Sponsi ac iustitię causa afficitur Ecclesia, siue ille ab hostib⁹ domesticis ac rectoris, siue ab exteris apertisq; persecutoribus infligatur, sunt ornatisimũ, exquisitissimũ & planè gêmeum illud ornamentum quo solet Ecclesia Dei à Sponso decorari: fide nimirum superaddita, ut Apostolus testatur Phil. 1. 29. ad eò quidem ut illud sit de quo Sponsa non quidem ut meritis aliquibus suis, sed ut de gratuita sui Sponsi benignitatis testimoniis gloriatur Rom. 5. 3. Matt. 5. 12. & Gal. 6. 14. & alibi passim. Nec certè (ut ex omnium temporum Ecclesiæ historiis liquet) florentior vnquam illustriorque visa est Ecclesia, quàm sub ipsius crucis pressura, ut sic confirmetur quod ait Apostolus 2. Cor. 12. 9. Potentiam Dei nimirum per infirmitatem nostram adimpleri. Euenit igitur subinde Ecclesiæ ut veluti caligine obducta, quod ad ipsius notas his oculis conspiciendas attinet, maxime hominum parti ad tempus ignota lateat ac si nulloquam

*Hæc Sponsa
semper est
Deo & omni
bus acris cer
nentibus for
mosa.*

quam esset, siue quod attinet ad apparentem eius pulchritudinem quæ posita est in prædicatione verbi & sacramentorum administratione: siue spectetur excellēs illa functionum sacrarum dispositio, violētia persecutionum, vt diximus, ad aliquod tēporis spatium perturbata, vel etiam penitus interclusa: siue domi intra ipsa Ecclesiæ viscera sæuientibus siue foris insurgētibus, & ita in vnum eodem tempore sese exerentibus vtriusque (de quo diximus) generis nigredinis istius causis. Talis fuit veteris Ecclesiæ domi & foris status, tum sub Mose tam malè à suis habito in illa Ægyptiaca seruitute, tum sub Iudicibus plerisque, ac præsertim ciuilibus belli contra Beniamitas suscepti tempore, quum nullus esset legitimus magistratus in Israële, ac quisque quod sibi videbatur rectum faceret, Iud. 21. 25. necnon summum sacerdotium tenente Eli, quum sermo Dei rarus erat, 1. Sam. 3. 1. item sub finem regni Saulis, ac deinceps ipso mortuo ad alteram vsq; Davidis vnctionem. His inquam temporibus quàm & densis tenebris obductæ fuerunt illæ visibiles Ecclesiæ notæ? quales etiam erant sub Iesabela: immò penitus deletæ in regno Israëlis: aded vt Elias in eam opinionem deuenit se solum relictum esse qui Deum verū coleret, 1. Reg. 10. 10. Quod ad Iudæ verò regnum attinet ea sæpe ibi fuit Ecclesiæ conditio vt à Iuda Israel iustificaretur, quod illi obiectat Ezechiel. 16. Qualis autem erat Dei cultus sub Achazo,

2.Chronic.28. & sub Manasse, 2.Reg.21.& 2.Chron.33. Denique in captiuitate illa Baby-
lonica 70. annorum, ac demum grassante
Antiocho vsque ad expiationem templi? An
vel nomen populi Dei tunc audiebatur?
Quod si propius ad Christianam videlicet
Ecclesiam respicias, quænam fuit illa desola-
tio in vniuerso pene terrarum orbe, Arrianis
passim ac nõ vno seculo vigētibus & trium-
phantibus? sed præcipuè expendenda sunt
tempora Mauritium & Phocam Imperatores
consequuta, tam in Oriente vbi Mahumetes
illiúsque successores Ecclesiam hęc miseram
adeò deformarūt, vt vix illius vestigium ple-
risque locis appareat, quàm in Occidente vbi
perditissimus ille in templo Dei sedet, adim-
plens quod Dominus de illo prædixit, Luc.
18.8. & post illum Apost. 2.Timoth.3.1. & 2.
Thessal.2.3. & adhuc apertiùs Apoc.12.14. Sed
illud interea summopere obseruandum est:
quemadmodum Sol Lunæ obiectu defectum
patiens aut opacitate nubium aliqua impe-
ditus quo minus terras clarè & apertè illu-
stret, penes se tamen natiuam ac genuinam
lucem retinet, adeò vt qui acutissimè vident,
nitidum illius splendorem etiam per ipsa
nebulæ obstacula perspiciant, ita hęc
Sponsa licet indignè vexata, videatur sua na-
tiua pulchritudine & syncera venustate pe-
nitens excidisse, adeò vt Arabis aut Ætiopiæ
alicuius speciem præ se ferēs vix à quoquam
agnosci queat: attamen sub illo squalore

perpetuum seruat suæ pulchritudinis nitorem : immò vt album nigro oppositū clariùs splēdet, ita afflictiones illo nigrore designatæ, efficiunt vt formosior & venustior tum apud ipsum Sponsū, vt ex sequentibus versiculis huius capituli patebit, tum apud eos omnes appareat, qui acutioribus oculis illā, qualis in sese per illam aduentitiā nigredinem emicat, intuentur, vt Paulus 2. Cor. II. 31. & Gal. 6. 14. & 17. ostendit. Hęc itaque causa est cur Sponsa sese nigrā quidem esse agnoscat, sed simul formosā prædicet, nigrā videlicet qualia sunt Arabum tesqua & mapalia : albam verò ac fulgidam instar tentorium Solomonis tempore. Neque verò temerè hic exprimitur Solomonis nomen Kedarenis oppositi. Totus enim huius Spōsæ splendor ac nitor à vero illo Solomone procedit, qui verus est Rex pacis, & à quo tū est ipsa quicquid est, tum illius ornatus omnis dependet, sicuti Luna à Sole lucem mutuatur, quod etiam attingit, Psal. 45. 9. Istis igitur Kedarenis, id est, vt fert nominis interpretatio, tenebricosis, opponitur Rex ille lucis, quibus cū hoc Rege neq; cum hac Regina nihil est omnino negotij : apud quos etiam conqueritur Dauid se plus satis commemoratum, Psal. 120 5.

Cæterum ex istis quæ nunc à me sunt explicata, & ex huius nostri seculi ærumnis, facile est perspicere, ac penè palpare, (nisi omnino cæci ac stupidi sumus) quàm experi-

Hanc doctrinam esse hæc præsertim aetate summè necessariam.

diat, immò quàm sit penitus necessarium, vt ad discernendas Ecclesiæ purioris notas, extra quam nulla est salus, simus quam instructissimi, vtpote quæ partim nunc adhuc sint non paucis locis prorsus obsoletæ, partim iâ pridem ita falsatæ vt internosci nili ab oculatissimis, illa vnica veritatis norma adhibita, nequeant: adhibita videlicet luce verbi Domini, à Prophetis & Apostolis perscripti, cuius summam habemus Apostolico symbolo comprehensam. Hic autem in primis attendant & sibi caueât isti qui temporarij seruiunt, incertis animis fluctuantes, quos hodie politicos appellant, & quos præcipuè notat hoc loco Sponsa: caueant, inquam, isti sibi, & pro eo quod huius Sponsæ vili in hac vita conditione offenduntur, nisi vltro perire malint, suæ conscientiæ consulant: sui ipsorum denique commiseratione tangantur, & illud assiduè animo versantes quod in eiusmodi homines modò in hanc, modò in illam partem vacillantes pronūciat Helias, 1. Reg. 18. sese potius huic Sponsæ adiungant, vt simul omnes nostro Sponso, ad vitam æternam in ipso & per ipsum obtinendam, occurramus Amen.

IN

IN CANTICVM CAN-
TICORVM HOMILIA

SEPTIMA.

Auxilium nostrum sit à Domino, &c.

Quod sequitur extat in Cap. I. vers. 6.

9 Ne me sepectate quòd fusca sim,
eò quòd Sol me intuitus est. Filij ma-
tris meæ in me excandescentes sta-
tuerunt me custodem vinearum: vi-
neam verò meam mihi (*attributam*)
non custodiui.

AVdiimus quibus verbis Sponsa Hiero-
solymitanas illas compellarit, sic illos *Superioris
homiliæ summa.*
appellans qui ante & post tempora Solomo-
nis, Israelitæ nomine tenus erant: utpote
qui de vera cognoscenda & exercenda reli-
gione, inter tot dissidia cum vicinis gentibus
exorta, nihil aut parum admodum labora-
bant, aut etiam neglecto pusillo & calamito-
so filiorum Dei grege, (sicut prophetarum
scripta docent & ut ipsi Christo vsuenerit
Matt. II. 6. Mar. 6. 7.) primoribus sese & suam
conscientiam addicebant: quibus illa signi-
ficauit, sese nihilominus suum illum verum
decorem retinuisse, quem illos potiùs ambire
& amplecti oportuerat. Istis verò nunc illa
grauissimam cohortationem adiungit, cuius
tres constituendæ sunt partes. Primùm eniã

indicat ex illo sui vultus nigrore non esse suam pulchritudinem æstimandam. Deinde se non tam esse nigram quàm plerique existimarent. Tertiò nigrorem istum sibi natiuum non esse: ac proindè perpetuò minime duraturum. Postremò declarat quorum culpa nigrorem istum contraxerit.

Ecclesia non desinit esse Ecclesia, etiã si nãuis ali- quibus labo- ret vel in do-ctrina vel in moribus.

Quomodo hãc sese gere- re unũ quẽq; oporteat, ut suã conscien- tiã consultat.

Quod ad primam igitur partem attinet, in qua monentur isti, non esse huius Sponsæ speciem ex illo extrinseco nigrore æstimandã: quàm sit hæc admonitio necessaria, ex eo constat, quòd vix quicquã est in rerũ natura quod non fastidiamus, si neglecto, quod illis ipsis rebus inest bono & pulchro, vitia & defectus attendamus: Sunt igitur vt rectè & vtiliter de re quacunque iudicemus, singula in vtranque partem consideranda & expendenda: quod si vlla alia in re, in hac sanè de qua differimus, sedulò nobis est præstandũ. Huius rei triste quoddam exemplum præbuerunt Cathari vocati, nec non Donatistæ, & hac nostra ætate nonnulli Anabaptistæ, absolutam quandam pulchritudinem Ecclesiæ in hoc mundo imaginantes, quam suis peculiaribus cætibus attribuunt, & idcirco sese à cæteris segregantes, in eo quidem miserè dupliciter decepti: Primùm quòd in solis Ecclesiæ nãuis hærent, quasi Ecclesia propterea esse desinat: Deinde quòd in aliorum oculis festucam vel tenuissimam animaduertant, in suis verò crassissimam trabem non deprehendant. Est igitur in primis adni-
maduer-

maduertenda vitiorum distinctio, quibus
 Ecclesia deformatur. Nam alia quidem ad
 mores spectant, quibus quantumuis deprava-
 uatis, siue in grege, siue in ipsis pastoribus,
 non oportet eò usque offendi, vt propterea
 nullam ibi Ecclesiam esse iudicemus vbi hæc
 vitia cernuntur: dummodo nihilominus ibi
 doctrina veritatis audiatur. Sic enim nos ad-
 monet Dominus, qui de Scribis & Phariseis
 differens, quatenus in cathedra Moſis seden-
 tes, ea quæ Moſes tradiderat docebant, Fa-
 cite, inquit, ea quæ dicunt, at non quæ ipsi
 faciunt Matth. 23.2. Nihilominus tamen qui
 meritò vitiis istis offenduntur, iubentur ab
 huiusmodi hominum priuata consuetudine
 abstinere, sicuti monentur ab Apostolo. 1.
 Cor. 5. 11. Prophetæ exemplo Psal. 17. 4. &
 Psal. 1. ac etiam Lothi 2. Pet. 2. 8. vel ad purio-
 res quoque cœtus sese cõferre, si qui fuerint,
 vbi minus sit ipsis à contagione periculi. Sed
 quid si in ipsa doctrina sit vitium? ibi quoque
 adhibenda est moderatio. Sunt enim multæ
 in huiusmodi defectu circumstantiæ, quas
 perpẽdere magnopere conuenit, priusquàm
 Ecclesiam eo malo laborantem, quasi Eccle-
 siæ nomine indignam damnemus: siue mul-
 titudine abundet, siue sit infrequens ac pu-
 filla. Sic enim esse faciendum docet nos exẽ-
 plo suo Apostolus ad Corinthiorum Eccle-
 siam scribens, in quam non modò irrepse-
 rant mores corruptissimi, sed etiam Ecclesia-
 stica disciplina negligebatur, docendi ratio

vaniloquio & eloquentiæ ostentatione prophanabatur: atque adeò, quod erat maxime deplorandum, de capite resurrectionis mortuorum sermò vel etiam contentiosè in utrâque partem disceptabatur: cuius tamen capituli tantum est momentum, vt eo sublato frustranea sit euangelij prædicatio I. Cor. 15. 17. Nihilo secius tamen ab Apostolo, ista Corinthiorum Ecclesia, vera sanctâque Dei Ecclesia vocata est & habita. Inter Galatas autè res adhuc in deterius erant prolapsæ, inter quos plerique à falsis apostolis decepti, à præcipuo Ecclesiæ Christianæ fundamento, nempe à gratuita iustificatione, quam vnus Christi sola satisfactione adipiscimur, defecerant. Et tamen hos etiam Ecclesiæ nomine cohonestat Apostolus. Causa verò cur non illos statim damnet, quod ad Corinthios quidem attinet, ea fuit, quòd illi neque peruiaces neque deploratos adhuc sese præstiterant, & vt inter ipsos essent nonnulli, qui resurrectionis capit aut ignorarent aut perperam interpretarentur, corpus tamen ipsum Ecclesiæ veritatem retinebat. Galatæ similiter nequaquam in doctrinæ Apostolicæ veritatem insurrexerant, sed plerique ab eaduntaxat deflexerant, leuitate nimirum aliqua & humano duntaxat lapsu. Præterea ex iis quæ Apostolus ad Timotheum scribit & ex 2. Pet. & Iudæ epistolis, videre licet iam tunc fallaces doctores Ecclesias inuasisse, perditosque discipulos vbique sibi ascivisse: neque propterea

propterea tamen illos cætus Ecclesias appellare dedignatur Apostolus: quemadmodum videlicet quispiam vlcere vel verrucula deformatus, nihilofecus homo est, & fortassis etiam homo egregius. At si de corpore penitus putrido, vel de cadauere queritur, aliter statuendum est: cuius generis erant synagoge omnes iudaicæ, prædicationi Apostolicæ insanabili peruicacia obsistentes, à quibus Apostolus propterea Ecclesiam Ephesinam segregauit, vt & Romanam Act. 19. 8. & 28. 28. prout etiam eius rei normam tradidit Philip. 3. 2. nec aliter profectò hac ætate fuit vel est iudicandum aut statuendum de quibuscunque cœtibus, siue magnis siue paruis, qui palàm & ex professo firmis principiis & fundamentis Christianæ religionis resistunt: qualis est hodie inter cæteras, illa meretrix Romana septem montibus insidens, & directè Christi regnum, cuius nomine abutitur, oppugnās, ideoque nobis meritissimè execranda ex Apostoli doctrina Gal. 1. 8. Vt autem vnde digressa est redeat oratio, summopere cauendum ne quum hac de re agitur, ita simus præcipites & morosi, vt ex vno aut altero næuo hanc illamue Ecclesiam respuamus: sed ita demùm de illis statuamus oportet, vt à ratione quam Deus præscripsit minimè deflectentes, excusemus quæ tolerabilia sunt, & opportunum remedium iis adhibeamus quæ curatione indigent & remedium patiuntur: cauentes interim ne cum oscitantibus, vt di-

citur, oscitemus, aut ex carbonaria nigrorem contrahamus: sed in eo laborantes vt alter alterum ædificet, quemadmodum Apostoli & Prophetæ nos vbique, tum scriptis tum etiam exemplis docuerunt.

*Cruce nõ de-
formas Ec-
clesiam, im-
mò est vna
ex Ecclesiæ
notiis.*

Sed hoc loco Sponsa de alio nigroris genere loquitur, nempe de externa Ecclesiarum ruina & dissipatione, persecutionum vi & impetu oppressarum, propter quas plerique discrimen inter terrestrium regnorum splendorem ac genuinum illum fulgorem regni spiritualis ac minimè mundani nescientes, & facillè sub lustri aliquo nitore extrinseco decepti, aut ab ingressu in Ecclesiam prorsus abstinere, aut ingressi ad vomitum retrocedunt 2. Pet. 2.22. At illi certè vel non didicerunt, vel oblitii sunt non esse in illa ingrata speciè crucis insistendum, sed penitus esse pulchritudinem veram ac natiuam Ecclesiæ in mediis ipsius ærumnis obseruandam. Idcirco Dominus postquam admonuit Luc. 17. 20. regnum suum nulla huiusmodi præcunte obseruatione aduenturum, addit beatos esse qui ad ipsius conspectum non offenduntur, quem interea Ies. virum dolorum appellat, & qui Psal. 22. 7. cum vilissimo vermiculo confertur: Cui tamen est necesse vt Ecclesia (si vera est Ecclesia) cõformis fiat Rom. 8. 29. Tantum igitur abest vt crucem obstare oporteat quominus Ecclesiam veram dignoscamus, vt è contrario vera sit eius nota: qua solis verè fidelibus datur vt pro Christi nomine

nomine affligantur: (Nam alioqui martyres non facit pœna sed causa) clamante Apóstolo sese de hac vna re in domino gloriari Gal. 6.14. Matth. 5.10. Phil. 1.10. & alibi passim. Et huc etiam refertur altera huius admonitionis Sponsæ pars, postquam se fuscam esse agnouisset, deinde hierosolymitanas istas compellantis, ac si diceret. Collata quidē vobiscū nitidis & succulētis, ita sordescit mea facies, vt nulla alia magis deformis videatur: sed si satis acutē cerneretis, statim animaduerteretis me, licet ardoribus solis infuscatam, neūtiquam tamē esse Arabem aut Aethiopissam. Præterquam enim quod diximus de felici afflictionum Ecclesiæ exitu, permagnū est discrimen inter miserrimum eorum statū, quos Deus vel iratus vlciscitur, vel in illo natiuo nigrore deserit: & piorum sub cruce pro iustitia & gloria Dei exultationes. Deinde ne in calamitoso quidem suo statu considerata Ecclesia tam misera est quàm esse in speciem videtur. Deus enim, vt Apostolus inquit, omnino fidelis est, neque patitur suos vltra ipsorum vires tentari. 1. Cor. 10. 13. Itaque verē quidē premimur sed non opprimimur: egeamus sed non destituimur: persecutionem patimur, sed non deserimur: deiicimur, at non perimus. 2. Cor. 4. 8. Denique si de rerum natura ex vltimis illarum effectis iudicandū est, color hic fuscus nobis iter est ad verum illū ac nitidū candorem. Nullius enim sunt momenti huius mundi perpeffiones collatæ ad

pondus æternæ gloriæ quæ nobis proposita est, 2. Cor. 4. 17. ad quã itinere crucis peruenitur, qua iustitiæ causa ac propter Christũ afficimur, Mat. 5. 11. Et hæc illa est consolatio, Hierosolymæ terrenæ ciuibus, de quibus hic agitur opponēda, qui nos tanquã miserimis miseris oppressos despiciunt, ignorātes quæ & quantæ nostræ sint opes: sicut olim, ita nunc quoq; tenebris Ægyptũ occupātibus, & sola luce terram Gosen illustrante. Age igitur stantiant illi de nostro colore, siue atro siue fusco, quicquid ipsis libuerit: nobis autem illud satisfaciat quòd aliter de nobis Spiritus sanctus pronuntiet, ad quem prouocamus, certissimi fore vt causa non cadamus.

*Præcipue
desolationes
Ecclesiarum
ortæ sunt à
malis guber-
natoribus.*

Tertiũ huius expositulationis caput in quo declarat Spõsa fuscã se natã nõ esse, sed filiorũ matris suæ culpa factã, à quibus expulsa est ac sub dio degere coacta apud exterorũ vineas, quũ in sua ipsius vinca versari potius debuisset, excellentẽ quoq; doctrinã continet. Eã verò vt intelligamus, notandũ est in primis natiuo eo nitore cui Spõsa adustionẽ aduentitiã opponit, minimẽ significari statũ in quo ipsi quoq; filij Dei nascuntur, filij iræ videlicet, vt cæteri omnes, Eph. 2. 3. ac perinde scedissimi atq; spurcissimi: qua de causa Ecclesia quæ sanctorũ est cœtus, quod ad naturalẽ illã generationẽ attinet, cõparatur cum immunda & sordida puella ex utero matris procedente, Ezech. 16. 6. Sed eius nitoris (per hũc nigrorẽ postea deformati origo perēda est ex

illa

illa Spōsæ gratuita vocatione, siue spirituali regeneratione, Ioh. 3. 6. Ezech. 16. 4. cui suffragatur id quod de Abrahamo dicitur Iosue 24. 2. Huic igitur splendori, siue fœlici statui, qui cōiugij appellatione in hoc Cântico significatur, & cuius Spōnsalia luculêto apparatu trāfacta sunt in mōte Sinai, quū ibi erigetur tabernaculū, adhibitis sacris illius ritibus, quorum corpus ac veritas est Iesus Christus Dominus noster, Col. 2. 17, Heb. 9: huic, inquā, splendori qui lucidior etiā sub Dauidis ac Solomonis regno emicuit, opponitur fuscus ille, & nigrās Spōnsæ color, qui dupliciter potest intelligi. Nā aut ista referre possumus, ad horrēdas illas turbas & cōfusiones, quæ populū Dei à morte Iosue ad etatem vsque Dauidis non semel exagitarunt, vt ex Iudicum historia liquet: aut ad eas desolationes accommodare, quibus tum regnum Iuda sub plerisq; Regibus, ex stirpe Dauidica, tū Israeliticū, oppressa sunt, quoad misera Ecclesia ad barbaras gētes fuit deportata: quinetiam iis calamitatibus adaptare quæ reditū Ecclesiæ ex Babylone sequuta sūt, imperātibus Græcis ac postea Romanis, vsq; ad Iesu Christi aduentū, & eiusdē in cœlos discessū: quæ quidē omnes miseræ videntur hoc loco à Solomone prophético Spiritu prenūciatę. Sed obiectabit fortasse quispiā ex p̄sē hic agi de eiectione quā passa sit Spōsa, nō ab exteris, sed à domesticis ac propinquis, quos propterea matris suę filios appellat. Ego verò ad hoc respōdeo,

insigniores clades, quibus affecta est Iudæorum Ecclesia, nequaquam illas esse vel à vicinis aut intra ipsam Cananitidem relictis gentibus, vel à remotioribus, putà Assyriis, Chaldæis, Ægyptiis, & cæteris populis in sacra historia connumeratis illatas: sed eas potius quæ ipsorum Sacerdotum & Regum culpa acciderunt, vt ex Iudicum historia patet, præsertim ex cap. 2. 10. & 4. 1. & 6. 1. & 8. 27. & 10. 6. idque præcipuè grassante civili bello. ca. 12. atque ad eò sub ipso Samsonè, cuius vitæ series clarè demonstrat quam negligenter Sacerdotes ac Leuitæ muneribus suis defungerentur, Nec minus hoc idem testantur impiorum regum acta, tum in decem tribuum regno, in quo legitimus Dei cultus vsque ad eò desit, vt ipsis profligatis Leuitis, Prophetarum reliquiæ in deserta & speluncas profugere sint coacti, in quibus delitescens, boni cuiusdam viri singulari pietate, pane & aqua sunt sustentati, 1. Reg. 18. 3. tum etiam in regno Iuda, in quo nullos atrociores aduersarios sunt experti fideles serui Dei quàm ipsos Reges & Sacerdotes, præsertim sub Achazo, 2. Reg. 16. 12. & Manassè 2. Reg. 21. 9. Præterea illud quoque obseruandum est, quoties per exteris gentes Dominus populum suum iustis pœnis affectit, istud ferè semper factum propter scelera quæ domi, tum à Sacerdotibus, tum à cæteris gubernatoribus patrabantur: ad eò vt inæstissima hæc Sponsa totius calamitatis ac deformationis

ipsius,

ipſius, culpam in filios matris ſuæ deriuet, à quibus extra vineam ſuam ſit extruſa, & ardoribus ſolis expoſita: id eſt omnibus omnium iniuriis obiecta, quas pati poſſet miſera oberrās ac vaga puella, ad ipſos uſque hoſtes foras abacta.

Cæterùm notandum eſt non hoc duntaxat loco hæreditatem attributã Eccleſiæ Iudaicæ, nempe terram Chanaam, aſſimilari vineæ diligentiffimè plantatæ & excultæ, ſepibúſque & foſſa accuratè munitæ, vbere denique fructuum copia beatæ: ſed etiam Pſal. 80. per Aſaphum ætate Dauidis & ipſius Solomonis & poſtea ab Ieſ. 5. 1. & Ierem. 2. 20. & Ezech. toto 17. quod demum expoſitum eſt à Domino Matth. 21. 23. Neque temerè Spiritus ſanctus hac ſimilitudine uſus eſt: ut pote aptiſſima, quòd nullum agri genus reperitur æquè fructuoſum & quod diligentioſiorem cultorem requirat. Quoniam autem ut vnus eſt Deus, vna fides, vna Eccleſia, ſictùc quoque vna duntaxat erat regio Deo ſacra, vnus populus aſcitus in fœdus, vnicus locus verè religioſus, extrinſeco & ordinario cultui Dei dicatus Hieroſolymis: ideo Sponſa de vna tantùm vinea loquitur numero ſingulari, cui extraneæ vineæ, numero multitudinis, opponuntur, quarum videlicet maximus eſt numerus.

Apertè igitur conqueritur quòd per filios matris ſuæ ipſi non liceat vineam ſuam poſſidere, vbi ali commodiſſimè, & natiuū ſuum

*Cur Sponſa
hæc faciat vñ
neæ menſio-
nem.*

*Quo ſenſu
Eccleſia va-
cet eos ma-*

*ris sua filios
à quibus af-
figitur.*

decorem fouere potuisset. Quod si quis roget cur nō potius istos de quibus exostulat, patris quàm matris suæ filios, aut etiam fratres appellet: Respondeo idcirco id factum vt matri & vterinis fratribus suis parceret: modestia optimè cōueniēte huic Ecclesiæ veræ, cuius personam hæc Sponsa sustinet: sic tamen vt reticere noluerit matris suæ culpam, id est eiu sdem quidem Ecclesiæ, sed cōsideratæ tanquam in persona matris, quæ hanc Sponsam de illa vt matre sua conque- rentem genuerit, prætermittere: vt pote quæ initio quidem bene & honestè se gesserit, hac verò Deo genita ex se filia, ad deos alienos sit euagata & turpiter cum iis scortata, quod est illi passim & à Mose prædictū, & à sequē- tibus Prophetis exprobratum. Agnoscit igitur hæc nostra Sponsa, istos quos hic incusat, nempe malos rectores & vinitores, se- cum ex eadem matre, sed illegitima copula procreatos, vt copiosè ab Ezechiele differi- tur cap. 16. à me toties citato & cap. 23. sub nominibus duarū sororum quibus duo re- gna Israelis allegoricè significantur: vt & ab aliis passim Prophetis: quæ adulteria ab ipso Mosis tempore cæperunt & sub Iudicibus viguerunt. Hoc igitur perinde est, ac si illos spurios apertè nominaret, vt Psal. 144. II. ver- bis tamen mitioribus, & sermone mode- stiore vsurpato, exemplo Dauidis Psal. 69. 9.

*Unde oria-
tur fratrum
spurium ira*

Diligenter verò attendendum est illud e- tiam quod addit: hos fratres in ipsam excan-
duisse

duisse: cuius iniuriæ causa exponitur Ioh. 3. *aduersus so-*
 20. nempe quoniam qui malè agit odit lu- *rorem inno-*
 cem, à qua produntur mala ipsius opera Ioh. *centem: eò*
 15. 19. & quod inter Ecclesiam & mundum *usque inter-*
 tam male conuenit, vt qui vnum amat alte- *dum progre-*
 rum oderit Iacob. 4. 4. Sic igitur sese gerit *diens, vt i-*
 mundus in ipsam quoque Ecclesiam irrepēs, *psam ad tē-*
 immeritò exosam. Et illum quidem vicissim, *pus ex posses-*
 odit Ecclesia, sed diuerso prorsus genere, vt *sione suæ hæ-*
 pote quæ non homines ipsos oderit, sed eo- *reditatis de-*
 rum vitia qui se perditos volunt, & quorum *icians.*
 contrà saluti studet, bonum pro malo repen-
 dens. Denique & illud obseruandum est, spu-
 rios istos in sororem insurgentes, eò vsque
 interdum, quoties videlicet Deo sic visum
 est, progredi, vt illam ad tempus extra suam
 vineam exulare cogant, tantisper illam oc-
 cupantes dum in integrum Diuinitus resti-
 tuatur, Psal. 80. & Matth. 20.

Est autē hæc obseruatio nostris istis tem- *Applicatio*
 poribus, si vnquam aliàs, pernecessaria, iis *huius doctri-*
 admonendis quibus tam nouum & incredi- *næ ad Eccle-*
 bile videtur quod docemus, & quod euiden- *sie statum*
 tissimè demonstramus: nempe præsentem *qualis fuit à*
 Ecclesiæ Christianæ subuersionem, ex malis *multis iam*
 huius vineæ cultoribus prodiisse: quorum & *seculis, &*
 ignauia, & scelere, vinea Domini vsque ad eò *nunc etiam*
 inculta euasit, vt ante annos 70. vix illius ve- *plerisque lo-*
 stigium vllum appareret. Hoc igitur illis tam *cis durat.*
 nouum & alienum ab omni ratione videtur,
 vt hodie plerique ad hunc scopolum impin-
 gentes, ferre nequeant miseram ita defor-

matam Sponsam recognosci, & antiquum illum suum nitorem paulatim recipere suę vineę restitutam, quę nunc non est vnica regiuncula vel ciuitas, sed orbis vniuersus: à quo hunc Sponsum agnosci & coli oportuit. Ex hac enim amplissima dititione depulsam illam à duobus Antichristis, Mahumete videlicet in Oriente, & Romano Pseudepiscopo, in Occidente affirmamus, & ex Dei verbo ostendimus: quorum ille funditus templum Dei subuertit: iste verò in ipso Dei templo sedet, vt prædixit Apostolus, 2. Thess. 2. 4. Idem quoque quoties olim Ecclesię Iudaicę accidit? adeò quidem, vt meritò affirmare liceat inter illius gubernatores vix duodecim recenseri posse, qui nõ magis illam destruere quàm extruere studuerint, vt sacrę omnes historię testantur, tandem etiam reipsa impletis in ipsum Dominũ præsentem, iis quę de ipso prædicta leguntur, Psalm. 22. Ier. 28. 6. Matth. 23. 33. ipsa quoque Hierosolymorum vrbe Prophetarum interfectrice appellata. Agedum igitur Prophetia quępiam vel promissio Evangelica proferatur, vnde liqueat Romę irrogatum fuisse priuilegium, ex quo vniuersalis Ecclesię metropolis censenda sit: vt olim fuit Imperij Romani caput: & præterea hoc illi tributum, vt errare nunquam potuerit. Atqui tantum abest vt talis illa sit, vt contrà veluti digito demonstretur sedes ibi futura defectiõnis, tũ ab Apostolo, Thess. 2. 3. tum à Iohanne Theologo in Apocalypsi,

nec

necnon à plerisque veteribus, tum Græcis, tum Latinis: licet mysterium hoc quod iam ipsis viuentibus struebatur ignorarent. Neque hoc duntaxat accidit sedi, quæ est bestię, id est Imperij Romani imago cui successit: sed in reliquis etiam Ecclesiis quacunque patet terrarum orbis, vt perfacile sit demonstrare prædictionis Pauli, Act. 20. 30. euētum, vix vllam videlicet hæresim in Ecclesia ab Apostolorum temporibus exortam, quæ vel non sit à falsis Episcopis Pastoribus aut Monachis exorta, vel ab iisdem promota & adornata. Nec alij sunt qui nostra ætate opus Domini impediunt ac disturbent, ægerrimè nimirum ferentes vineam Domini, quam adè flagitiosè neglexerunt, &, quantum in ipsis fuit, perdidērunt: sedula fidelium Pastorum ope suo Sponso restitui. Sed hoc tamen suo tempore proculdubio vineæ Dominus, gemitibus ac lachrymis suæ Sponsæ mœrentissimæ exauditis, præstabit, quod facere iam nonnullis locis pro bonitate & clementia sua incepit, & ab ipso sic precantes postulabimus. Deus omnipotens, &c.

IN CANTICVM CAN-
TICORVM HOMILIA
OCTAVA.

Auxilium nostrum sit à Domino, &c.

Quod sequitur extat in Cap. I. vers. 7.

7 Indica mihi (*tu*) quem diligit anima mea vbinam pascas: & vbi cubare facias (*pecus*) in meridie.

*Unde sumē-
da sit Eccle-
siæ emenda-
tio, & quàm
infœlici suc-
cessu hoc o-
pus aggre-
ssisint cum
veseres sum-
nostra ætatis
hominesquã-
plurimi.*

Ecclesiæ status qualis præcedente versu descriptus est, ad ea intelligenda nobis gradum facit, quæ nunc istis subiungit Sponsa, ad Sponsum sermonem dirigens, & quorum hæc est summa. Sese licet à spuris ac degeneribus suis indignissimè expulsam & vexatam, confidere tamen quòd, quantumuis decolor, nihilominus ab illo Sponso sibi vicissim charissimo diligatur: ac proinde suppliciter illum inclamare, ut ex ipso intelligat vbinam ipse versetur, ut non modò in pristinum honorè restituatur, verum etiam illi proximior quàm vnquam antea facta, magis magisque formosa & ipsi grata euadat. Hoc igitur in summa nobis hic proponitur explicandum, unde luculentam & pernecessariam doctrinam eramus, hoc præsertim seculo, in quo de hac ipsa quæstione, id est de vera Ecclesiæ instauratione, tam miserè à suis pastoribus habitæ disceptatur. Cæterum nulla hic est vocula quæ

quæ suo pondere careat, ac proinde quæ non sit diligenter expendenda. Itaque attendere nos decet in primis, ad quem verba faciat Sponsa, & quanta vehementia loquatur istis verbis vtēs, *Tu quem diligit anima mea*, Suum fanè Sponsum alloquitur, nempe Dominum nostram Iesum Christum, idque minimè simulate, sed ex intimis animi medullis suum erga illum feruidam amorem exponens, vt ab eo responsum eliciat. Primùm igitur hinc discamus quoties de restituenda in pristinū suum splendorem Ecclesia quæritur, non esse consulendum hominum cerebrum animale. 1. Cor. 2. 14. sed os illius vnus Sponsi per prophetas Esa. 8. 20. & Apostolos loquuti Rom. 10. 8. Huic enim vni fas & ius est suam charissimam Sponsam arbitrio suo vestire & ornare: quam vnā rationem nisi penitus & nusquam aberrantes sequamur, futurum est necessariò, vt quo magis illam sataget quispiam decorare, eò magis eam deformet, & modò in hanc modò in illam speciem transmutet, vt Ecclesiæ Christianæ iam pridem euenisse videmus, & nobis magnoperè metuendum est ne rursus hac ipsa ætate nostra eueniat. Vnde enim irrepsit in Ecclesiā Christianam hæc transformatio nisi ex eo quòd qui primis pastoribus Ecclesiarum ab Apostolis institutarum successerūt, pro eo quòd ipsos oportuit in illo simplici & natiuo huius Sponsæ vestitu, qualem ipsi concinnarāt, disposuerant, aptarant, veri à Iesu Christo

designati Apostoli, acquiescere, nouum cultum prout i psis libuit excogitarunt, adhibitis ritibus, aliis quidē à iudaismo manifestè mutuatis, aliis verò ex ipso paganismo petitis, aliis denique certorum arbitrio excogitatis. Nam postea, prout vel autoritate certæ pollebāt Ecclesiæ, vel opinione sanctitatis celebres erāt Episcopi, huiusmodi ceremonie sunt eò facilius in alias ignobiliore Ecclesias inuectæ, còvsq; vt tādē Catholicæ, id est vniuersales euaserint. Nihil autē hīc à me afferitur, quod nō possit grauissimis ac euidentissimis testimoniis prebari, si tēporis spatiū pateretur. Quinam istud verò? inquit. Certè religionis prætextu, nempe vt Christianus cultus eò fieret commendatior. Et quò res tandem deuenit? Eò videlicet, vt hac ratione vafer ille noster hostis, eorum etiam ipsorū opera vsus qui nihil minus cogitabant, tandem id quod optabat obtinuerit, id est pura & casta Domini Sponsa paulatim expulsa, scortum omni meretricio cultu speciosum in templo Dei collocarit. Idem quoque accidit Israeliticæ Ecclesiæ quum Pontifices & alij ab iis discedentes quæ diuinitus accepta tradiderat ac studiosissimè obseruabat Moses, Heb. 3. 6. addito mandato vt cuncta iuxta exemplar quod in monte fuerat illi monstratum, exequeretur. Exod. 25. 40. addita etiam prohibitione arctissima, ne quicquā iis quæ Deus expressè verbo suo constituerat, adderet aut detraheret Det. 4. 2. ausi sunt vnà mi-
fcere

scere vanissimas traditiones & commenta, non modò inanissima, vt loquitur Esaias 29. 13. sed etiam abominanda tandem, & præceptis diuinis ex diamerto opposita. Matt. 15. 6. Sic ergo, postquam semel à verbo Dei sensim aberratum est, fœnum & palea superstructa sunt, retento nihilominus fundamento sicut prospexit & prædixit Apostolus. 1. Cor. 3. 12. Inde verò tandem nec ita multò post, eò usque deuentum est vt ipsi Deo leges præscribere non dubitarint stulti mortales, spretis salutaribus Apostoli monitis 2. ad Timoth. 3. 1. & ad Colos. 2. 18. Nunc igitur quum de instauranda Ecclesia disceptetur, exorto die Domini, quo fœnum illud & palea consumantur, flammeo illo ancipiti que verbi gladio Apoc. 1. 16. & armis spiritus omnis potestas sese aduersus Christum erigens aboletur 2. Cor. 10. 4. meminerimus ad solam Dei sapientiam nobis apertè significatam atque accuratissimè scriptis mandatam, esse recurrendum, & sic in illius præscripto permanendum, vt nihil nostri admisceamus, ne in eisdem illos errores incidamus, quibus emendandis studemus. Vtinam verò diligentius istud animaduertissent, & essent sequuti còplures, qui non vno loco, præpostera quadã moderationis specie, retinuerunt quæ radicitus erant initio extirpanda, cuiusmodi sunt Idola in Templis olim religioso affectu posita & culta, cruces, pallia, casulæ, cantus infracti, lineæ vestes, pilci cornuti, aliæque notæ

sacrificulorum Baaliticorum peculiare: quæ omnia à nonnullis in numero rerum semper indifferentium recensentur, nulla habita ratione contrariæ censuræ Domini, quum de Phariseorum lotionibus loquitur Marc. 7. 2. quamvis alioqui manuum ablutio verè per se res esset, non solum indifferens, verum etiã sub prætextu munditiæ laudanda. Rursus autem non desunt alij qui sacris functionibus domus Domini, à Dei spiritu institutis, minimè contenti, & plerosque reges Iuda alioqui non pessimos imitati Ecclesiam sic emendantes, vt interea excelsis locis parcerent, laruatæ quidem illi Ecclesiæ, caput præciderunt, Papam videlicet & Cardinales, sed reliquum imaginis bestię id est meretriciæ illius hierarchiæ retinuerunt: aded, vt nisi Deus prouiderit, periculum sit ne vitatis cineribus in prunas incidât, ac pro vnico, plures Papas, vel etiã aliquid magis pudendũ tolerare cogantur. Hoc autè pro sua misericordia vtinam potius auertat dominus: ac potius ita instauretur Ecclesia sicut hoc loco nos docet Sponsa, & ex Sponsi quoque responso intelligemus.

*Emendationẽ
Ecclesia (quæ
gratuitum
Dei beneficiũ
est) pura mē-
te expetendã
& persequẽ
dã esse: & quo* Solius igitur Dei est tradere formam, siue condendi, siue instaurandi ædificij, quod propterea domus Dei dicitur, I. Cor. 3. 9. Sed hoc addimus præterea, ipsius vnus esse munus, postquam Ecclesiam suam exornarit, nobis oculos tribuere, quibus ipsam qualis est dignoscamus, vt ei aggregemur. Futurum enim

est

est alioqui vt Euangelium , quod est orna-
 mentorum Sponsæ præstantissimum, & quo
 maximè honestatur, & à mundo cuius appa-
 rentia decipimur segregatur , 1. Cor. 7. 31. no-
 bis proculdubio vel offendiculo sit, vel ludi-
 brio, 1. Cor. 1. 23. Omnino igitur necesse est, vt
 nobis Deus, & oculos ad videndum, Psal. 146.
 8. Ies. 35 5. & aures cordibus nostris ad audi-
 dum largiatur, Act. 15. 14. Psal. 40. 8. In summa
 doceri nos ab illo necesse est , Iesa. 54. 13. eius,
 inquam, vi qui nos ad veritatem omnem in-
 trodudit, Ioh. 16. 13. id quod efflagitat Sponsa
 in hac rerum confusione , quam hodie quo-
 que spectamus, etenim si lucem istam ne tum
 quidem quum ob oculos posita loqueretur,
 mortales intueri non sustinuerunt, 1. Cor. 4.
 4. quid miramur illam rursum apparentem,
 postquam eam Dominus tot sæculis sic me-
 rentibus hominibus obruit , à paucissimis a-
 gnosci? Deus igitur is demum est quem his
 verbis compellare nos oportet , *Indica mihi
 vbinam pascas gregem tuum.* Neque satis est
 istud petere, nisi sincera & feruens deside-
 rium eius rei cognoscendæ, & Dei gloriæ am-
 plicandæ afferamus. Hoc enim istud est quod
 declarat istis verbis Sponsa. *O tu quem diligit
 anima mea,* id est, mi Sponse ac Seruator , in
 quem omnes affectus meos effudi, &c. Quo-
 circa minimè mirum est quòd opus Dei
 videamus hodie, non modò non progredi,
 sed etiam retro relabi: & nò paucis locis qui-
 bus Sol ille veritatis clarè cœperat lucere,

*consilio Spõ-
 sa faciat sui
 in Sponsum
 amoris men-
 tionem.*

tenebras duplicatas cernamus. Docet enim experientia nimium multos esse, qui meretricem quidem istam monilibus suis spoliarunt, at non sanè eo consilio, ut Moysen in Vitulo aureo, Exod. 32. 20. aut Ezechiam in Serpente aëneo, 2. Reg. 18. 4. imitaretur: (quod etiam nequaquam semper faciendum esse fatemur) neque ut quæ impiis superstitionibus seruierant, ad rectos & pios usus deinceps traducerent, sed (auferim hoc dicere? certe audebo) ut sacrilegiis, ditati, Christum relinquerent, aut nudum, eorum militum exemplo à quibus fuit crucifixus, aut pessimè certè vestitum, ut iam experimur: cuius rei admoneri maximè oportet, tum eius sceleris conscios, ut de hoc emendando cogitèr, tum alios qui sanctius in eo sese gesserunt, ut eo nomine Deo gratias agant, & nihil vnquam tale aggrediantur. Hoc enim non est Deum, sed Dei bona supra Deum & extra Deum amare, quum è contrariò testetur Sponsa sese Deum toto corde, & quantum potest quicquam diligere, diligere.

*Quo consilio
Sponsa faciat
sua in
Sponsum dilectionis
mensionem.*

Quod autem illa de dilectione sua erga Deum commemorat, nequaquam ita interpretandum est, ac si merita sua commendàs, Deum tãquam sibi vllis meritis obstrictum debitorè interpellaret. Quum enim is amor quo Deum nostrum prosequimur, sit donum ab eius liberalitate profectum, qui prior nos dilexit, 1. Ioh. 4. 10. tunc quoque quum ipsum oderamus, Rom. 5. 10: efficitur eo ipso nomi-

ne nos esse illi obstrictos, non autem ipsum nobis quòd ipsum amemus: Deinde quum ex eo quòd illum amamus nihil illi prorsus accedat, quàm absurdum, quæso, fuerit, & gratiæ Dei repugnans, meritum vllum huic nostro in illum amori affingere? Hæc tamen non obstant, quominus illi possimus, ac etiam debeamus dona quæ ab ipso accepimus repræsentare, vt ex illis tanquam notis quas nobis vt omnibus suis impressit, agnoscere nos non dedignetur.

Cæterùm pergamus & Sponsæ nostræ postulatam expendamus, nempe *vt illi Indiget Sponsus vbinam pascat atque cubare faciat pecus* siue gregem *suum meridie*, id est calente Solis æstu. Hic est ergo communis vsus scripturæ, vt pastoris quidem nomen Iesu Christo Domino nostro, gregis autem appellatio Ecclesiæ tribuatur: vnde efficitur hoc pabulo quidem verbum Dei, pascuis verò loca in quibus verbum istud syncerè proponitur, intelligi: quæ res nulla indigent probatione, quum huiusmodi loquutionibus pleni sint vtriusque fœderis libri.

Omissa verò pleniori explicatione fundamenti cui superstitur hæc allegoria, in primis nodum hîc nobis sese offerentem soluemus. Etenim si Ecclesia, quæ vnica est, inducitur hic loquens, atque ipsamet grex Domini habetur: quemnam alium gregem hîc ab ipsa requiri existimabimus? Huic igitur quæstioni si quis ita responderit vt dicat vni-

Sponsi cum Pastore:

Sponsæ cum grege collatio.

Quomodo sit accipiendum hoc Sponsæ desiderium gregem sui Sponsi inquirentis.

cam esse quidem Ecclesiam Dei, sed tamē bimembrem, cuius videlicet pars quidem vna iam in cœlos recepta sit, quæ communiter Ecclesia triumphans appellatur iustorū spiritibus constans Heb. 12 23. altera verò hîc in terris adhuc versetur quam militantem Ecclesiam vocant, qua etiam distinctione vsus est Paulus itidem hanc Dei familiam in duas partes diuidens Eph. 1. 10. Col. 1. 16. & 20. Siquis, inquam, ad hanc difficultatem ita responderit, dixerit quidem verum sed parum appositè. Nam in cœlis quidem propriè loquendo vera pax nostra sita est, sed ibi rectè nullus est æstus meridianus. Hic autem agi de solanda ac instauranda Ecclesia, quæ sit persecutionibus miserimè vexata, & penè obruta, tum ex huius loci verbis, tum ex superiore versiculo, atque mox sequente Sponsi responsione liquet: vt etiam supra plenissimè exposuimus. Cæterùm licet verè vnica sit duntaxat Ecclesia, hoc tamen nihil impedit quominus, vt est per diuersas mundi partes dispersa, alicubi meliùs, alicubi deteriùs habeat. Sic hodie videmus in plerisque orbis terrarum regionibus Ecclesiam Dei externo illo eximio ornamento publicæ veri Christianismi professionis destitutam, quod in nonnullis singulari Dei Opt. Max. benignitate floret, perfugium aliquod vexatis & oppressis suis aperientis. Sed omnino videtur adhuc aptiùs & congruentiùs, Sponsa vni-

uersaliter considerata, miseris oppressa, at-
 que deformata petere à suo Sponso, vt de
 modo ac ratione doceatur, quibus solitus
 sit Ecclesiam suam pascere, inter huius muni-
 di turbas atque tempestates: ac si diceret,
 sese in maximas quidem angustias conie-
 ctam esse, minimè tamen animò frangi,
 neque propterea in illum aliter quàm prius
 affici, vt Psalm, 44. 18. & 89. 39. habetur,
 sed tempore tam procelloso, in quo tãquam
 in desertis ac solitudine versetur, recti trami-
 tis vestigia non agnoscere, ideòque à Sponso
 exposcere, vt illa sibi demonstret, & tutam
 semitam prænotet, quo possit ad tranquil-
 las sedes penetrare. Vt autem huius loci ge-
 nuinum sensum eruamus, agedum confide-
 remus qualis fuerit in vniuersum Ecclesiæ
 Christianæ ante annos circiter 80. status:
 quo tempore si quis ex iis qui sese pro Chri-
 stianis immò pro Ecclesiæ Christianæ co-
 lumnis iactabant, quaesisset quidnam li-
 bri essent Biblia, & Nouum in primis Testa-
 mentum: vix millesimus quisque habuisset
 quod responderet: tantum abest vt de Legis
 & Euangelij discrimine, & vero Dei cul-
 tu quicquam ipsis innotuisset. Neque du-
 bium est quin ij quibus hoc tribuit Do-
 minus, vt de recta via inter vastas illas so-
 litudines sibi & nobis inuestiganda labo-
 rarent, idem quod hoc loco Sponsa, in eo-
 dem statu positi, assiduis à Deo precibus ex-

postularint, alioqui & ipsis & nobis vnà cum reliquorum turba haud dubiè perituris. Imò etiam hodie quid aliud tot pias animas in variis orbis regionibus languentes & suspirantes, facere existimauerimus, quàm Deū precibus fatigare vt in istis tam sinuosis labyrinthis ab ipso rectum iter edocti, ad illa pascua fœcundissima vbi Dominus quàm turissimè ad satietatem vsque suas oues reficit, tandem peruenire possint?

*Quantoperè
fallatur qui
quieta sta-
tione Eccle-
siae neglecta.
procelloso
mari huius
mundi sese
committunt.*

Hæc sunt igitur proculdubio verorum Dei filiorum assiduæ preces cum suspiriis inenarrabilibus fuscæ, iis bonis destitutorum quibus abundamus. At nos contra, tantam hanc Dei benignitatem, Eheu, quàm impiè aspernamur, & flagitiosa vita gratiam & misericordiam nobis in Euangelio præbitam certo nostro malo in horrendum aduersum nos iudicium conuertimus? Quid autem illis fiet qui iam in illam huius requietis regionem ingressi, Sodomam atque Gomorram quærunt, vt olim Lothus Abrahami domo sponte demigravit? Gen. 13. 10. Idque maximo cum suo totiusque suæ familiæ diuinitus tandem maledictæ, & ex Ecclesiæ consortio eictæ, malo, Gen. 14. 12. Deut. 23. 3. At, inquiunt illi, Euangelium vnus, neque prouinciæ, neque vrbs mœnibus includitur. Hoc ego verò illis vltro cōcedo, sed eos admonéo, vt etiam atque etiam attendant Sponsam hîc quærere de eo demum loco, siue iis locis vbicunque siti sint, vbi gregem suum pascat. Neque maioris

ioris est momenti quod iidem rursus excipiunt, fore videlicet, vt quocumque venerint verum Deum colant : &, vt verbum Dei publicè audire nequeant , tamen priuatim illud, precibus adhibitis, legant & meditètur. Quibus respondeo Lothum quoque Sodomæ afflixisse animam suam, 2.Pet.2.8. (quod tamen ex istis plerique non faciunt) sed tamen neque ipsum, neque eius filias ibi sapientiores euasisse, Gen.19.8.& 16.31.

Quare meminisse nos in primis decet, huius petitionis Sponsæ summam in hoc versari, vt doceatur quonam recipere se , alioqui cum mundo peritura, debeat, vt æternæ vitæ pabulum nanciscatur. Hoc autem his verbis declaratur, *ubinam pascas*, in quibus illud quoque obseruandum est, minimè dicere *ubi sunt pascua*, sed *ubi tu pascis* : & ita nos moneri, tum hoc pabulum nobis extra nos omnino quærendum esse, nimirum in illo, de quo vnico dictum est, quòd vitam in seipso habeat, Ioh.5.26.& sit panis vitæ, Ioh.6.35. tū cauendum esse, ne hoc pabulum extra ipsius pascua quæramus, ibi demum sita vbi Dei verbum personat. Testis est eius rei Petrus, qui Ioh.6.68. quònam iuerimus? inquit. verba vitæ æternæ habes: Audiuerat enim à Domino paulò ante, Verba quæ dico vobis, Spiritus & vita sunt. Quamobrem etiã Christus, 1. Ioh.1.1. verbum vitæ dicitur. Hic enim est verus & propriè vnicus ille animarum nostrarum pastor, pascens oues suas : patres ab initio mul-

Nullibi certã quietem reperiri, præterquam in eorū consortio, quos ille pascit, quæ & re, & nomine verus Pastor est.

tis vicibus multisque modis affatus, ac tandem totius voluntatis paternæ præfens factus doctor & explanator Ioh. 15. 16. & is demum qui pastores atque doctores perpetuo sufficit Eph. 4. 11. de quibus loquens in Apostolorum persona, Quemadmodum inquit, pater me misit ego vos mitto Ioh. 20. 21. missis certè Apostolis non ut doctrinæ à magistro iam ante annunciatae vel tantillum adderēt aut detraherent, sed ut intra præscripti mandati terminos sese continentibus diuinitus dictata prædicarent, Matt. 28. 20. & Act. 4. 20.

Falsorū pastorū & falsi gregis not. 2. à quibus summo perē cernendum est.

Hinc verò duo emergunt axiomata cognitu pernecessaria. Vnum, minimè ibi esse Ecclesiam Dei ubi homines pascunt, id est suas traditiones & à se excogitata venditant, siue prorsus noua ut Ies. 29. 13. siue quibus, ut modò diximus, doctrinæ iam à prophetis & Apostolis prædicatæ quicquam adiicitur, aut detrahitur, quod nomine fermenti Pharisaici Dominus perstringit. Matt. 16. 11. & copiosè differit Apostolus Col. 2. à versu 16. ad finem vsque capituli. Alterum, Ecclesiam minimè eam censendam esse in qua oves non pascuntur, sed cantionibus ac verè histrionicis ritibus, lingua etiam peregrina demulcentur: in qua qui pastorum personam sustinent canes sunt muti, & oves tanquam panem deuorant Ps. 13. 4. nō modò rerum ad illorum munus pertinentium penitus imperiti, sed etiam ipso nomine Christianorum sese indignos præbentes,

bentes, ut pote quibus vix vnquam contigerit Christi religionem ac fidem rite ut decet degustare, nolentes ipsi regnum cœlorum ingredi, & alios ab illius aditu prohibentes Luc. II. 52. Denique quibus verè conuenit quod prædictum est Iesâ. 28. 9. & sequentibus eius capitis versiculis. An verò talis sit hodie & à multis annis Pseudoclerus Romanus sub Ecclesiæ Catholicæ nomine delitescentis, vel ipsi pueruli iam norunt.

Addit deinceps Sponsa, & *ubi cubare facias pecus in meridie*: quibus verbis significatur discrimen inter hoc pabulum & cætera omnia. Nam ut animo complectamur quæcunque homines excogitarunt ut sibi tranquillitatem aliquam animi compararent, meras nugas esse illa omnia, quod ad illum finem consequendum attinet, fuisse comperiemus. Quod enim ad illos omnium primos attinet Philosophos appellatos, concorditer quidem illi & verè asseruerunt nusquam perfectam quietem nisi in summi boni adeptione sitam esse: At quod sit istud summum bonum quum inter ipsos nunquam conuenire potuerit, quânam illius adipiscendi viam demonstrare potuissent? Illorum igitur alij, porci potius quàm homines appellandi, fœlicitatem in corporis voluptate posuerunt: alij non tam manifestè aberrantes, illam in animæ præstantia ac perfectione constituerunt, arbitrati sitam illam esse in sapientia, id est, rerum diuinarum humanarumque notitia: quam quidem homo

Philosophi frustra in sua Philosophia quietem quasi fuerunt.

suapte ingenio, propriâque intelligentia assequi possit. Alij ipsius animæ subtiliorem dissectionem aggressi, differentes accuratiùs de animæ facultatibus & illarû usu & effectis ad hanc benè & honestè exigendam vitam comparatis, vera & præclara multa pronuntiarunt: verum enimvero quum veram ac præcipuam illam sapientiam ignorarent, neque hominis lapsum & vnicum eius remedium, veras denique virtutes illas quæ non alibi quàm in schola Domini discuntur, ignorarent: & ne vnus quidem adhuc sit visus iis præditus virtutibus quas ipsi describunt, vtiq; spe sua frustrati in suis cõmentis euanuerunt. Sed & vlteriùs progressi nonnulli, de animarum quoque immortalitate, & tum de sceleratorum post hanc vitam suppliciis, tum de iustorum spirituum cum Deo coniunctione non nihil veluti per somnium viderint. Sed quorsum illa, quum Deum verum nescirent, & æquè illis esset ignota via qua ad ipsum peruenitur? immò de resurrectionis corporû doctrina ne cogitarunt quidem. Quamobrè illud ipsi accidit quod à Paulo Atheniensibus obiectum est Act. 17. & quod ad Rom. 1. 21. scribitur.

*Falsum esse
quendam
Christianis-
mum & Chri-
stum adulse-
vinum.*

Hoc autem numero comprehendimus etiã eos qui Christianismi nomẽ profitentes, tamen ab eo prorsus aberrarunt: alij quidem in his quæ ipsius hominis sunt, vt de Pelagianis constat qui supernaturalem Dei gratiã penitus abolent, vt faciunt etiam nostri temporis

poris semipelagiani, qui igné & aquam, id est, Dei gratiam, cum libero arbitrio naturali suisque meritis consociari posse somniant. Alij verò in iis quæ ad ipsum Iesum Christum spectant, vel quod ad ipsius personam vel quod ad ipsius summi, vnici ac perfecti mediatoris officium attinet, falsissima sibi & alijs persuadentes, qui omnes, quantumlibet de vera felicitate inuenienda laborantes, nunquã tamẽ eã istis itineribus assequuntur.

Per verum igitur Iesum Christum ad verũ Christianismum deueniendum est, admonente nos ipso Christo, in eo sitam esse vitam aternam, vt Patrem esse illum solum verum Deum nouerimus, & eum quem misit, nempe ipsummet Iesum Christum Ioh. 17. 3. ideo Matt. 11. 28. & 29. testificantem omnes in ipso inuenturos animabus suis requiem, vt qui solus fatigatos recreet, ideóque Ies. 9. 6. princeps pacis appelletur, illi vni imposito nostræ reconciliationis munere Esa. 53. 5. quæ omnia sunt nobis sigillatim explicanda. Affero igitur conscientiam nulla ratione bene pacatam reddi posse, nisi penitus ex ea tollantur quæcunque ipsam meritò perturbant: & nisi è contrario iis omnibus prædita cõperiatur, quæ ipsam certò confirmare possint. Quicquid autem eam perturbat vnica vucula Peccati intelligimus, à quod issidium inter Deum & hominem exoritur, Ies. 59. 2. At quidnam est peccatũ? Quicquid, inquit Iohãnes, est abnorme, id est vo-

*Quis sit v-
rus Christus
quo vnico se-
cura quies a-
nimi nosti
inueniunt.*

luntati Dei nobis in ipsius lege declarata repugnat. 1. Ioh. 3. 4. Istud autem omne in tria commodissimè distribuitur, quorum primū genus est vitium illud nascentibus omnibus ab Adami lapsu innatum, & radix vnde putres & corrupti fructus omnes prodeunt, pollutio nimirum illa & fœdissima totius hominis intus & foris corruptio, propter quā filij iræ ab ipso exortu dicimur Eph. 2. 3. atque adedè cadauera in peccatis mortua Eph. 2. 1. & 5. adedè vt ne cogitare quidem ea quæ Dei sunt possimus 2. Cor. 3. 5. mente ipsi Deo inimica præditi Rom. 8. 7. vt sit in nobis nihil reliqui quod veri & recti speciem habeat, præter illud quod nobis omnem excusationem adimit Rom. 1. 20. Est autem eiusmodi sententiis vniuersa referta scriptura, dilucidè demonstrans totum hominem nulla ipsius parte excepta illi miserrimæ corruptioni subiacere quam originis peccatum vocant: hoc tamen peccati genere minimè (sicuti phanatici quidam nostra etiam ætatē docuerunt) ipsius animæ corrupta substantia intelligitur (licet corpus eo peccato dissolutioni, & in cinerem resolutioni factum sit ad tempus obnoxium) sed lux quidem intelligentiæ in tenebras: rectitudo verò volūtatis in peruersitatem planè conuersa: atque in summa extinctio imaginis Dei quæ in prima hominis creatione tantopere nitebat. Secundum autem peccati genus appellamus primos etiam animi vel leuissimè prætereū-

res motus ab illa vitiosa radice prodeuntes: omnia denique cogitata, dicta, facta à Dei voluntate nobis in ipsius lege patefacta vilo modo dissidentia, immo etiam non penitus congruentia, cum perfecta quam Deo & proximo debemus charitate. Tertium peccati genus in eo situm est, quòd quum à Deo conditi rationis capaces, non solum teneamur ab omni peccato abstinere, sed etiam nos totos obsequentissimos ipsius voluntati, quæ est omnis iustitiæ certissima regula præstare, & hac quoque ex parte mancos debile (que nos fateri cogamur, hic quoque defectus in nobis inuenitur, quòd ista obediëntia destituimur, quod nisi sit qualis & quanta in lege Dei præscribitur, pro nulla censetur, quod ad iustitiam quidem attinet qua opus est homini apud Dei tribunal vt æternæ felicitatis particeps fiat. Quodlibet autem ex his tribus capitibus proculdubio nos perpetuæ damnationi deuouet, quando quidem peccati seuerissimus vindex existit Deus, (peccati vero stipendium mors est Rom. 5. 23) nullam ne minimam quidem labeculam impune abire sineas 2. Cor. 6. 14: & suæ iustitiæ atque sanctitatis (vt in nostro sponsore apparuit) seuerissimus assertor. Vt autem quarant & inuestigent homines aliquid aduersus illa remedij, nusquam aliud inuenient quàm vnicum Iesum Christum. Hic enim agitur de immenso iræ Dei pondere sustinendo, ita vt ab illo non opprimamur. Ecquis

autem huic oneri perferendo par fuerit, quin sit Deo equalis id est verè Deus? imò (vt ita dicam) seipso valentior? cuius rei typum habemus in Iacobi colluctatione. Et quum ipsi Angeli qui à prima sua bonitate exciderunt Io. 8. 44. tanto oneri sufficere neutiquam potuerint, ideoque irreparabili ruina sint obruti Iudæ 6. 2. & Pet. 2. 5. quæ tandem humana vis, etiam si quis non esset natus in peccatis ac idcirco Deo abominabilis, tantum onus sustinere valeat: quo istius imbecillitatis ratione perpetuus in æternum ignis sceleratis, id est omnibus extra Christum positis, sit paratus: quod videlicet iram Dei exhaurire nunquam possint? Ad quem igitur refugiemus nisi ad illum qui oues suas quiescere & accubare tutò facit sub meridie? ad illum inquam vnum, qui quum filius Dei sit, non est dedignatus homo fieri, vt nobis plenè sit Iustitia, Sanctificatio & Redemptio I. Cor. 1. idcirco conceptus ex Spiritu sancto & natus ex virgine secundum carnem absque vlla peccati macula, vt per illius natiuam atque omnibus numeris absolutam puritatem, nobis per fidem cum ipso vnitis ingenita nobis omnis impuritas aboleatur? Qui præterea factus dignus Sacerdos, immaculatus, nulliusque criminis reus, ac itidem sancta integræque victima & oblatio, pro nobis peccata nostra in se recipiens, illa super crucis lignum in corpore suo sustulit I. Pet. 2. 24. corpore denique & anima pœnas omnes, omnibus,

omnibus omnium electorum Dei à con-
 ditio mundo commissis, & ad finem vsque
 seculorum committendis peccatis debitas
 exsoluit. Quamobrem testatur Isa. 53.5. mul-
 tam correctionis nostræ ipsi fuisse imposi-
 tam, & Paulus clamat illum pro nobis ma-
 ledictum factum Gal. 3.13. vt benedictio in ip-
 so coram Deo fieremus. Restat tertij mali cu-
 ratio, illius videlicet defectus obedientiæ, quã
 omnino à nobis afferri oportet apud Dei
 tribunal, vt non modò mortem effugiamus
 eo quod diximus remedio, sed etiam iustitiæ
 coronam obtineamus. Hoc autem rursum in
 vnico Iesu Christo reperiemus: eius videli-
 cet obedientiam, sanctissimorum quoque
 hominum inchoatæ & imperfectæ iustitiæ
 oppositam Philip. 3.9. Hic enim vnus is est
 qui natura nostra legi obnoxia indutus, vt
 nos illius non impletæ reos, pœnæ & male-
 dictioni persolutione pœnæ ab ipso præstita
 exemptos, vita quoque dignos in sese effi-
 ceret, patri nostra causa factus obediens ex
 prioris tabulæ præscripto vsque ad mortem,
 mortem autem crucis Gal. 4.4. Philip. 2.8. &
 quod ad secundam tabulam pertinet, vita
 pro suis hostibus deposita Rom. 5. 8. vt videri
 possit aliquid etiam amplius quàm lex ipsa
 postulet præstitisse: vt qui nos non tantum
 vt seipsum sed etiam multò magis quàm se-
 ipsum dilexerit, vt & ab omni condemnatio-
 ne in ipso liberemur. Rom. 8.1. & quod am-
 plius est, reperiamur etiam illa ipsius iustitia

Ornati, Philip. 3. 9. cuius vi participes æternæ vitæ, vt perfectè præstita in ipso lege, fiamus. Et quo iure hæc omnia? certè per impurationem ex mera ipsius gratia & misericordia, nõ autem ex vlllo nostro merito, vel vlla nostri quâtulacunque dignitate quæ huius gratiæ cõmunicationem vel antecedit, vel consequatur: siue causam, cuius impulsu Pater Filium nobis dederit, consideremus, siue spectemus ecquid Iesum Christum commouerit, vt se traderet pro nobis: siue denique habeamus rationem instrumèti, quo Christum cum suis donis apprehensum nobis applicamus: fidei videlicet, quæ & ipsa donum Dei est, Ier. 31. 18. 2. Timot. 2. 21. Ioh. 6. 44. Eph. 2. 8. & omnino verum sit illud Pauli dictum pulcherrimum, & dignum de quo assiduè cogitemus: Quid habes quod non acceperis? 1. Corinth. 4. 7.

Quis sit ardor iste meridiei de quo hic fit mentio.

Non temerè igitur exemplo suo Sponsa nos docet in hoc vnico suo Sponso quærendam esse veram requiem ac pacem, quam mundus dare non potest, Ioh. 14. 23. præsertim dum feruet meridies, id est grassantibus omnis generis calamitatibus & grauissimis ærumnis, Apostolo testante ita nobis tribui, vt cap. ad Rom. 5. in ipsis oppressionibus gloriemur, quibus capiti nostro conformamur: Sunt enim illa nobis certissima quædam argumenta, fore vt victoria quoque potiamur, & cum ipso coniuncti triumphemus. Rom. 8. 17. **Quin & idem Apostolus seipsum**
pro

pro exemplo proponens, nulla alia de re se gloriari testatur, quàm de oppressionibus propter Iesum Christum, Galat. 6. 14. quod & ipsum est pretiosum Dei donum, Philip. 1. 29. Ceterum certum quidem est istud ad eas demum oppressiones referri, quas pro tuenda veritatis Dei iustissima causa subimus: quibus ingruentibus, Christus nos admonet, tum maximè adesse tempus gaudendi & exultandi, Matt. 5. 12. Sed quid si Domino iustas de nobis pœnas expetente, meridianis solis ardoribus exponamur? quid tum sperare nos decet? Certè tunc quoque refrigerium & quies nobis in eodem Christo non defuerint, si Paulum loquentem audiamus, 2. Cor. 6. 9. & Epistola ad Hebræos. 12. 6. id est si tunc quoque agnouerimus Deum sese nobis tunc quodammodo vicinum & amicum sistere, quum veluti Pater benignus legitimos suos filios castigaturus aduenit, quod seduli patris benevolentiam arguit, si sub eius ferula erudiri nos sinamus: cui sit laus & gloria sempiterna. Amen.

IN CANTICVM CAN-
TICORVM HOMILIA

N O N A.

Auxilium nostrum sit à Domino, &c.

Quod sequitur extat in Cap. i. vers. 7.

7 Cur enim essem apud greges
sodaliū tuorum quasi delitescens,

*Sponsæ pu-
dorem, ipsi
Sponso curæ
esse.*

SPonsam è vinea sua vi expulsam audiui-
mus ardentissimè precantem Pastorem
ac Sponsam illum suum, vt ad ipsum quàm
proximè accedere sibi liceat. Huic petitioni
nunc addit quiddā longè maximi momenti:
nempe quod alioqui si repulsam patiat in
periculum maximum incidere ipsam necesse
sit, tanquam videlicet perditam prorsus ac
deploratam, quod haud aliter in ipsius Spōsi
summam infamiam sit redundaturum, quàm
si maritus quispiam vxorem perditæ riu-
lium libidini exponens.

*Quo sensu
dicere fas sit
Christum ha-
bere comites
est sodales.*

Vt autem quanti sit ponderis hæc ratio
planè intelligamus, operę pretium est in pri-
mis, quānam sint isti sodales, & quānam
eorum greges dispicere. Num enim fas
est vllos Christo sodales adiungere? Minimè
profectò, si proprie loqui volumus: quod
est nobis accuratè explicādum, vt pernicio-
sissimos errores vitemus. Duo sunt igitur no-
bis præcipua in Christo Iesu consideranda,
persona videlicet ipsius & Mediatoris offi-
cium,

cium. Et quidem quantum ad ipsius personam attinet, nulla est profectò inter illum vt Deum, & res vllas conditas proportio siue collationis ratio; & nobis est sine exceptione retinendum istud, Deum nemini vnquam neque integram neq; vlla decisa particula (quàmnam autem in partes secaretur, quod est infinitas ipsa?) vlli alteri cessuram: quo quidem dicto omnis idololatria conuellitur. Quod ad humanitatem autem attinet, distinctè consideratam, verè quidem Filius hominis dicitur, id est verus homo eiusdem atque nos tum anima, tum corpore naturæ & substantiæ, &, quod ad hoc quidē attinet, ab Adamo originem trahens, teste Luca Christi genealogiam describente, Luc. 3.38, Sin autem qualitatem affectionum humanæ naturæ inhærentem respicimus, longè & latè ab iis diffidet, qui per Dei Spiritum de-nuo geniti non sunt: inter quos & ipsum nulla magis statuenda est cōuenientia quàm inter lucem & tenebras, 2. Cor. 6. 4. Quoad alios autem Spiritu Dei renouatos, maxima quidem est inter illum & istos congruentia & cognatio, quòd nisi eundē habeant moderatorem, Spiritum Dei videlicet, eorum mētes illustrantem, Rom. 8.4. Eph. 1.18. & in ipsis creantem velle & facere, Philip. 2.13. vt ipsum Christum imitentur, Eph. 5. 1. & ambulent, sicut ipse ambulauit, 1. Ioh. 2.6. qua etiam ratione dicuntur quoque Filij Dei, Ioh. 1.13. & lucis appellatio ipsis tribuitur, Eph. 5.6.. Sed

in huiusmodi collatione maxima occurrit imparitas. Primùm enim Christus quatenus Deus est, essentialis est origo omnis creati boni, & ipsa bonitas: deinde quatenus homo est, instar est vasis seu peluis in quẽ perfectissimã quãq; gratiã, ex æterni filij persona, in assumptã personaliter humanitatẽ sunt quã abundantissimè profuse, vt ex illius plenitudine vnusquisq; demensum accipiat, Ioh. I. 16. & I. Cor. 12. 12. nõ quasi sic illi quicquã decedat, siue quod ita nobiscũ diuinis suas dotes partiat, & sibi retenta sua portione, reliquum nobis impertiat. Sed quòd ipsius abundantia in nos absque vlla imminutione redũdet. Et de Christi quidem persona hæctenus.

Nunc poscit ordo vt de Mediatoris officio dicamus: qua in re nobis est semel obseruandum Filium Dei idcirco in carnem venisse, vt sui ipsius pretio istam sibi Sponsam acquireret, tam esse zelotypum, vt nõquam de suo in illam amore quicquam cuiquã vnquã cedere sustinuerit: immò etiam illam quauis ab ipso recedentem nõ semel ad se iterum receperit, Ierem. 3. 1. Vt autem istud plenius intelligamus, & Christum neuerimus in iis quã Sponsã suã causa præstitit & præstat vt Mediator, nullum riualem siue collegam admittere, hoc omne ad tria capita referemus ex Epist. ad Heb. nõpe ad Regiam dignitatẽ, Propheticum munus, & Sacerdotij functionẽ, nisi malimus Prophetiã cõstitueret alterã Sacerdotij partem: in quibus tribus si

pro-

Christũ nullum patrivalem, ea in dilectione qua Spõsam suam profecquitur. Nec quemquam ferre posse in Regia sua maiestate socium.

propriè loqui velimus, nullū habet collegā,
 sed ministros & seruos, quorum opera & mi-
 nisterio in nonnullis vtitur, idque certis cō-
 ditionibus, qua in re sicuti, Deo fauente,
 indicabimus, grauissimè à multis peccatur.
 Is igitur Iesus Christus omnino omnium
 Rex est, non modò iure creationis quo vnà
 cum Deo Patre ac sancto Spiritu, summa po-
 testate, res omnes conditas moderatur: ve-
 rùm etiā speciatim eius regni respectu quod
 non est ex hoc mundo, conscientiam videli-
 cet respiciens: nimirum spirituale & æternū;
 ita vt penes illum vnum sit potestas animis
 aliquid in his rebus imperādi vel prohibēdi,
 Io. 13. 13. itidēmq; dānandi & absoluedi, 1. Cor.
 5. 4. vt qui clauēs ad aperiendū & claudēdum
 gestet, Apoc. 5. 7. Itaque nulli, ac ne Angelis
 quidē vnquā licuit aut nūc licet, aut deinceps
 licere potest leges consciētis imponere, ne-
 que Ecclesiæ disciplinam (quod ad eius sub-
 stantiam attinet) constituere. Causa verò hu-
 ius rei tum iustissima, tum manifestissima est.
 Iustissima quidem, quoniam quum hæc ad-
 ministratio ipsum naturæ ordinem, & mun-
 dana omnia longè latèque superet, cōsequi-
 tur nullum huic ordinandæ gubernationi
 parem esse posse, præter vnum illum qui
 verus est Deus, & præterea quatenus verus
 homo est, ea præditus est tum sapientia tum
 virtute quæ ipsorum etiam Angelorum ca-
 ptum superat. Manifestissima verò, etiam ex
 eo quòd si prohibitum est quicquam positis

diuinitus legibus addere vel detrudere. Deu. 4.2. & 12.32. minus certè multò licet nouas leges condere, clamante propterea Domino per Esaiam, Ecquis ista de manibus uestris requisit? Esa. 1. 12. & testante quoque alibi eodem Dei Spiritu, omnia humana mandata in hoc spirituali regno nullius esse ponderis nec momenti, Ies. 29.13. Epist. ad Colof. 2.8. & 22. & 1. ad Cor. 7.23. Sit igitur hoc firmum ac cõstitutum quod ad regnum Christi attinet, neminem illi fuisse vel esse, vel vnquam futurum consõrtem: sed Christum vnum sibi totum hoc regium imperium Ecclesiæ suæ ad fines vsque seculorum regendè vindicare, vt ex multis passim testimoniis, ac præsertim ex Psal. 2.8. & 110. Ioh. 5.27. ac etiam ex elogio ipsius cruci Iudæis nequicquam renitentibus affixo, & ab imprudentis Pilati manu perscripto apparet.

*Neque in
Propheticum
suo munere
collegã aut
sodalem vl-
tum admis-
sere.*

Age verò nunc ad alterum munus Christi Mediatoris nẽpe Propheticum accedamus, quo nomine non intelligimus angustiore significatione donum illud futura prædicendi, præsertim de futuro Iesu Christi aduentu, & legis minas aut promissiones suis temporibus applicandi, quales fuerunt quindècim illi Prophetæ quorum scripta extant, & alij multi quorum in Scripturis fit mentio, sed latiore notatione Prophetam hic appellamus generaliter, volûtatis Diuinæ interpretem, in iis in quibus posita est æterna salus. Hoc enim sensu Prophetam antonomasticè dictus

ctus

ctus est Iesus Christus, quem audire sub exterminationis pœna necesse sit. Deu. 18. 15. interpretate Petro, Act. 3. 22. Quum enim Iesus Christus propriè sit Ecclesiæ fundamentum, 1. Cor. 3. 11. ab ipso Deo positum, Ies. 28. 16. vt & in ipso vnico electa est Ecclesia ante mundi constitutionem, Eph. 1. 4. consequens est vt is à Patre sit ab eterno solus designatus, per quem omne suum de nobis seruandis consilium patefaceret. Idcirco Paulus disertè Christum dicit fuisse populi ducem in deserto, 1. Corint. 10. 9. & Iohannes ait illius fuisse gloriam quam Elaias vidit, Ioh. 12. 41. Petrus quoque hunc ait extitisse, qui in diebus Noe Spiritu veniens (per ipsū Noachū videlicet) immorigeris eius seculi prædicarit. Is est denique vnus qui manifestatus est in carne, vt voluntatem Patris declararet, ac ita mūdum inexcusabilem redderet, Iohan. 15. 22. & 18. 37. vsque adeo, vt minister Circumcisionis (Iudæorum videlicet) à Paulo sit cognominatus. Rom. 15. 8.

Sed age nūc de Sacerdotij æterni functione differamus duabus in rebus sita, expiatione videlicet peccatorum, & apud Deum Patrem intercessione. Expiationis igitur vocabulo in primis animaduertendum est intelligi plenissimam & absolutissimam eorum omnium quorum rei fuimus persolutionem, qua fiat vt Deo planè & penitus satisfiat. Deinde illud quoque tenendum est, nos fuisse mortis reos, ex Dei decreto, Gen. 2. 17. Ro. 5. 12.

*Sacerdotis
Christi muneris nullas
omnino alij
tributas esse
partes in
Sponse redemptione.*

Heb. 9. 27, mortis autem nomine non modò
 significari animæ à corpore diuulsionem
 quam huius corporis corruptio in sepulchro
 sequitur, Gen. 3. 19. sed secūdam quoq; mor-
 tem designari, quæ est horrenda illa numinis
 indignatio & maledictio: numinis, inquam,
 æternis pœnis peccata hominum extra Chri-
 stum in ipsorum corporibus & animabus
 vindicantis. Tertio, considerādum est in hoc
 argumento neutiquam hîc agi de vnus aut
 alterius peccatoris: sed de omnium libera-
 tione, neque de vnus aut alterius peccati
 sordibus ablutis, sed de cunctis sceleribus ac
 flagitiis quæ vnquam ab electis Dei edita
 sunt, aut in futurum ad finem vsque mundi
 admittentur, purgatis & expiatis. Quarto,
 minimè prætereundum est oportuisse huius-
 modi persolutionem ab eo præstari, qui per
 se quidem nullo modo foret maledictioni
 Dei obnoxius, sed pro cunctis debitoribus
 quotquot sunt Spōsor esset, vt loquitur au-
 ctor Epist. ad Hebr. 7. 22. Etenim si reus ipse-
 met in sese vllò pacto, ac proinde peccator
 extitisset, nihil ab ipso proficisci, nihil ab eo
 profectū recipi, vtpote pollutū & impurum
 potuisset. Non igitur Deū placare potuisset,
 sed ipsius irā potius exasperasset, quod in le-
 ge designabant prohibitiones, tū de ferment-
 tatis panibus offerendis, Leuit. 2. 11. (vt eum
 locum explicat Apostolus, 1. Cor. 5. 8) tum e-
 tiam de immundis intra domum Dei non
 admitteendis, Psal. 26. 6. Ad hæc quum præter
 illam

illam debitorum persolutionem, ad hoc, ut digni essemus vita æterna ex Dei pacto, Deu. 30. 19. Matt. 19. 17. omnino necesse fuit Sacerdotem istum & conciliatorem, purum esse ac nulla labe inquinatum hominem. At qui omnes homines in peccatis nascuntur, Psal. 51. 7. ut ex ipsa mortis pœna, peccati nimirum fructu, constat, cui subiacent cuncti, Hebr. 9. 27. ne ipsis quidem puerulis exceptis, qui actum non peccarint, Ro. 5. 14. Vni igitur Christo ius æternæ vitæ ex Legis pacto debetur. Primum enim in isto solo inter homines reperitur ea perfecta naturæ humanæ puritas quam Lex præsupponit & exigit, perfectum Dei, & proximi amorem præcipiens, ut qui sit creatus & conceptus in Virgine intemerata, vnius Spiritus sancti virtute, Luc. 1. 35. & sine peccato, 2. Cor. 5. 21: non autem, ut cæteri sine exceptione homines qui dicuntur carniati ex carne, Ioh. 3. 6. Præterea ad hanc perfectissimam ipsius humanæ naturæ integritatem istud accedit, quod solus legem plenissimè præstitit, Deo quidem Patri obsecutus (quod est prius mandatum) ad mortem usque, & quidem mortem crucis, Phil. 2. 8: nos verò non modò, non proximos (quod est alterum mandatum) verùm hostes sibi infestissimos, tanto persecutus amore, ut vitam etiam pro nobis vtrò fuderit, & quidè cū maledictione Dei cõiunctam, quod est sane quempiam non ut seipsum, sed etiam ultra seipsum diligere, Iohan. 10. 11. Rom. 5. 8. Iure igitur ex

pacto Legis vitam æternam iis qui ipsam adimpleuerint promittentis, sicut eum execratur, qui vlllo pacto fuerit ipsam transgressus, Galat. 3. 10. Christus solus dicitur vitam æternam fidelibus cūctis promeritus, cuiusmodi Sacerdote nobis omnino fuit opus, vt morte deuitata, vitam adipisceremur, Heb. 7. 26. Itaque in eo non magis quàm in cæteris nullum ipsi collegam adiungi absque insigni blasphemia posse certum est.

Restat vt alterum Sacerdotalis functionis caput dispiciamus, Christi nempe apud Deum Patrem intercessionem pro nobis, quæ & ipsa bimēbris est. Primùm enim considerata nobis est vis illa mortis ipsius interueniens inter Deum & nos, quia nisi præeat nobis ad Patrem accedentibus, vtique ab illo repudiabimur, qui tenebras nullo modo ferre potest, 2. Cor. 6. 14. Secūdò nosse oportet eunctas preces nostras Deo offerendas esse ipsius nomine, Ioh. 16. 26. id est ita vt petamus propter illum exaudiri in quo solo Pater acquiescit, Matth. 3. 27. & qui tanquam primogenitus frater noster sese coram Patre sistit, Heb. 7. 25. minimè id quidem hominum more, ac si genibus flexis, supplicem libellum patri sedenti offerret: sed quòd nos in sese repræsentans, preces nostras sanctificet, & ratas efficiat. Quamobrem etiam Aduocatus noster dictus est. Ioh. 1. 2. & Heb. 7. 25. Magnoperè autem nobis hic quoque cauendum est ne intercessionem qua ipse nunc fungitur,

in

in cœlis, quod ad ipsum attinet, deuictis hostibus, nomen adeptus, quod est supra omne nomen, Psalm. 2. 9. & omnem potestatem in cœlis & in terra obtinens, Matth. 28. 18. cum illis precibus confundamus quibus vsum illum fuisse legimus diebus infirmitatis suæ. Tum enim non tantum, vt nobis exemplo suo præiret, verum etiam quia vt hostem sibi & nobis communem prosterneret, neque ipsi vt sponsori nostro imposito grauissimo peccatorum nostrorum ponderi succumberet, illi vtique fuit opus virtute & potentia diuina quibus sustentaretur, quã et si penes se & in sese habebat, quatenus Deus est, Patri coæternus ac coessentialis, ad eum vt sibi tanquam Deus subministraret, quod vt homo à Patre petebat, verum tamen à Patre petere, & Patri acceptum ferre consuevit, ostendens quousque sese vt mediator, accepta serui forma, demiserit, non vt suæ veræ Deitati quicquam detraheret, vt blasphemarunt Arriani. Hinc factum est vt totus horrédum in modum consternatus patrem in illo agone sit deprecatus, tum pro se, Ioh. 12. 27. Mart. 16. 39. Heb. 5. 7. tum etiam pro nobis, vt toto Ioh. 17. & aliis locis docetur. At posteaquam captiuam duxit captiuitatem. Eph. 4. 8. seditque ad dexteram Patris, gloriæ ac honoris corona recepta, Hebr. 2. 9. patitur quidem adhuc quodammodo persecutionē in membris suis, Act. 9. 4. & Col. 1. 24. quod scelus improperabit sanè impiis nouissimo die, Mart.

25. 45. immò etiam infirmitatum nostrarum sensu afficitur. Heb. 4. 15. Sed ista cœlesti quadam ratione fieri, absque vlla gloriosissimæ carnis imbecillitate existimandum est, nobis penitus ignota: nec ideo fingenda nobis est intercessio uel deprecatio, qualem huius vitæ modus postulat. Quem modum respiciens ipse Christus testatur se non amplius precaturum patrem, postquam in cœlos receptus fuerit: nempe vt precari ante consummatû nostræ reconciliationis opus consueuerat. Minimè id tamẽ quasi non semper oporteat efficaciam illius sacrificij interuenire: & Patrem non aliter quam in huius mediatoris nomine inuocari, in quo vno gratæ sunt illi nostræ preces. Horum autem omnium hæc summa est, Christum in Sacerdotij munere sustinendo vllos collegas non magis admittere quàm in Regia maiestate & Prophetico munere obeundo: quã omnẽ cõtroversiam dirimit Apostolus paucissimis verbis, scribens vnum esse Deum & vnicum mediatorem inter Deum & homines, nẽpe hominem Iesum Christum, 1. Timot. 2. 5.

*Diluantur
quæ variè
obiici possẽt
circa Christi
regnum.*

Hæc itaque est Dei veritas, hoc vnicû spei nostræ fundamentû, quod vt etiã clarius intelligatur, nonnullis quæ huic pernecessariæ doctrinæ quodammodo aduersari videntur, respondendû videtur, vt omnibus rite explicatis, dilucidè internoscere nobis liceat, quoniam sunt isti sodales à quibus hæc sibi Sponsa metuit, tanquã ipsi exilium molientibus.

Pri-

Primùm igitur obiici posset iis quæ supra differuimus, id quod eadē planè allegoria & in hoc ipso argumēto scriptū est, Ps. 45. 8. videlicet Regē hunc vnctum esse oleo lætitiæ supra confortes suos, qui confortes eodē illic vocabulo lingua Hebræorum quo hîc à Solomone designātur, vt & hoc ipso libro cap. 9. v. 3. Quod igitur ad Psalmum illum attinet, Sodalium nomen illic, nō in vitio, vt hoc loco, sed in laude vsurpatur, clarè ostendente auctore Epistolæ ad Hebræos, quo sensu cōfortes & sodales illo loco ipsi adiungantur, Hebr. 2. 11. & 14. nimirum quatenus humanæ naturæ nostræ assumptione nos sibi fratres effecit, vnctus tamen, inquit Psalmista, supra confortes suos, ne pares suo primogenito reliqui fratres censeantur. Nā fratres quidem sumus omnes, quatenus ex Adamo, sed hic est primogenitus, Rom. 8. 29, & Dominus domus, Gen. 27. 37. hic est natura ipsa vnicus Dei Filius, etiam quatenus humanitas illa in persona Filij vnici atque coætorni subsistit: at nos adoptionis iure censemur in ipso Filij, Iohan. 1. 12. Solus hic in suo gradu constitutus est vniuersalis omnium hæres & Dominus, Heb. 1. 12: sed pro benignitate singulari sua nos in partem huius hæreditatis adsciscit, vt eius gloriæ cohæredes simus, sine vlla tamen ipsius iuris diminutione, Iohan. 17. 22. & Rom. 8. 17. Quod ad alterum autem huius cantici locum attinet, cap. 8. 23. nulli commemorantur illic Christi sodales,

sed de fidelibus agitur, eiusdem fidei & charitatis nexu inter se cohærentes, vt Deo fauente suo loco explanabitur. Præterea posset etiam obiici, quod discipulos Christus amicos suos, Ioh. 15. 15. non seruos appellet. Sed quo sensu Christus hæc dixerit, ipse mox explicat, nempe non quod in officio mediatoris eos sibi adiungeret, sed quod quàm familiarissimè mysteria Euāgelica illis explicaret: interim ius Domini siue magisterij tanquam sibi proprium vèdicans, Ioh. 13. 13. & Heb. 3. 6. Sed hic oritur aliunde maior dubitatio super eo quod diximus Christū in Regia maiestate neminem admittere collegam. Scribitur enim Apoc. 5. 10. nos ab ipso factos esse reges, & I. Pet. 2. 9. nos esse regale Sacerdotium, siue Sacerdotale regnum: item coronam nobis paratam esse in cælis, 1. Timot. 4. 8. & adhuc expressius, Luc. 22. 29, Ego (inquit ibi Christus) paciscor vobis prout pactus est mihi Pater meus regnum. Verūm absit vt ex his locis intelligamus monarchiam hanc filij vlla ratione diuidi posse. Nam Regiæ dignitatis sanctis cōmunicatæ nomine, nihil aliud intelligitur quàm Spiritus sancti vis, qua afflari & instructi Diabolum, carnē, ac mundum, nos ipsos denique superamus. Deinde sic designatur æternæ gloriæ in æterno regno irradiatio in nos Christi membra deriuanda. Pactio autem illa cum Patre, quam eandem pasciscitur Dominus cum discipulis suis, Luc. 22. 29. inquit eos insidentes duodecim

thronis iudicaturos duodecim tribus Israel, ad æternæ gloriæ participationem refertur, non autem quòd ad ius regendæ suæ auctoritate Ecclesiæ, 1. Corin. 7. 35. & 1. Pet. 5. 1. nisi quatenus fidi serui fuerunt, 1. Cor. 7. 25. mensura quoque Spiritus peculiari donati, Ecclesiæ Christianæ videlicet quodammodo ab ipsis fundamentis ministerio suo erigendæ constituti, quod etiam Apoc. 21. 14. in visione cœlestis ciuitatis designatur. Sed apertius etiam Paulus huius loci genuinū sensum nobis tradit, 1. Corin. 3. 10. docens Apostolos instar manuū fuisse, quibus Dominus vnicum suæ Ecclesiæ fundamentum (seipsum videlicet) substernebat: cuius synceræ doctrinæ respectu (non autem quòd ius habeant, & imperium, quod is solus sibi vindicat, quem ipsi Angeli adorant, Heb. 2. 6) scriptum est etiam de cunctis fidelibus, fore, vt nouissimo die iudicium ferant de ipsis Angelis (demonibus videlicet, & eorum affectis) 1. Cor. 6. 2. atque ad dexteram Filij Dei sessuros, Psalm. 45. 2. & Eph. 2. 6. Cæterum obiici possent & alia testimonia quæ dissentire aliquatenus videntur ab eo quod de iure legū conscientia ferendarum diximus: veluti quod scriptum legimus, legem ipsam per Angelos ordinatam esse, Gal. 3. 19. & per Mosem, Exod. 19. 17. & Act. 7. 38. Sed hoc facile potest declarari, tum ex contextu Iacob. 4. 12. vbi Iesus Christus dicitur vnicus Legislator: tum ex ijs quæ prolata sunt de Angelorum potestate, & fun-

ctione, & ea administrandi ratione, quam Moses & alij fidi Dei ministri perpetuò sunt sequuti. Dicuntur autem Angeli Spiritus administratores, non domini, Pſal. 103. 21. Heb. 1. 14. Moses verò, sic rogante populo, narratur profectus in montem, vt sequester, & interuentus, non vt legem ipse ferret, sed vt referret, quæ à Domino edicerentur: idque sincera & religiosa fide, nihil prorsus edictis Diuinis addendo vel detrahendo, Exod. 20. 19. Deu. 4. Quamobrem etiam neque de blasphemorum, neque de violantium sabbatum pœnis quidquam decernere inconsulto Domino, ausus est, Leuitic. 24. 11. & Num. 15. 34. quauis de pœna ciuili & corporibus irroganda quæreretur: tantum abest, vt Mosis vel Aaroni venerit vnquam in mentem, vt cultus Diuini regulas excogitarent & leges cōscientiis dictarent, iussu Mose ad exemplar quod in monte ostensum ipsi fuerat, omnia fabricare, Exo. 25. 40. Quamobrem etiam sub regibus Dauide & Solomone nequaquam humano arbitrio templum fuit constructum cum omni suo instrumento, & dispositæ Sacerdotum ac Leuitarum vices, sed iuxta Propheticas reuelationes, 2. Chron. 29. 35.

*At possit
Ecclesia le-
ges conscien-
tiis impone-
re.*

Sed obicere præterea quispiam possit, Regij imperij potissimam partem videri faciendæ gratiæ potestatem: Petro verò ac vndecim aliis apostolis, atque aded Ecclesiæ pastoribus in Apostolorum persona datas esse clauis regni cœlorum, ligandi videlicet

ac soluendi facultatem Matth. 16.19. & Ioh. 20.23. At ego istis oppono quod alibi scribitur, nimirum Dei solius esse condonare peccata Marc. 2. 7. vnde satis liquet longè aliud esse leges pro sua potestate condere, iubere, promulgare, quàm leges ipsas iudicâdo exercere. Deinde multum interesse inter ipsum agendi & exequendi ius nulli obnoxium, & delegatum ab altero ministerium certis finibus circumscriptum. Aio igitur regni Spiritualis imperium, penes quod seruandi seu damnandi sita est potestas, & quod ipsis cordibus ac mentibus leges dictat, soli Deo in Iesu Christi vnici Filij ipsius persona competere: quem ab æterno designauit istius imperij caput Heb. 1.2. Eph. 1.22. Col. 2.10. Quod verò ad istarum legum vsum & executionem attinet, prout res quæque postulat, Christus sacrum suum ministerium instituit certis limitibus definitum, nempe vt non nisi ex legum positarum præscripto, iudicia nomine legislatoris exercentur: irritis alioqui iudiciis quibuscunque futuris. Rem autem ita se habere vel ex eo constat, quòd alioqui fatendum esset Iesum Christum & ipsius discipulos magnam reprehensionem mereri, quòd synedrij interdictum neglexerint Ioh. 9.22. & 16.2. Christus enim cōtrà, Sinite illos (inquit) cæci enim sunt & cæcorum duces. Paulus verò de doctrina quam annuntiaret generaliter loquens, illam Dei consilium appellat, Act. 20.27. quod ne ad reuelationem aliquam

interiorem torqueamus extra scripturas, idē de institutione Cœnæ sermonem habens, Quod vobis, inquit, tradidi, illud à Domino accepi: & de cœlibatu differens testatur se minime laqueos iniicere velle Corinthiis 1. Cor. 7. 35. quibus suffragatur Petrus monens pastores quoscunque vt caueant ne suis gregibus, quos Domini sortem vocat, dominemur. Ideo hæc Apostoli verba 1. Cor. 7. 12. *Reliquis autem dico ego non Dominus*, coniugatis videlicet quorum alter à fide esset alienus; minime sunt ita sumenda, ac si arbitrio suo vel priuata potestate mandatum aliquod Ecclesiis obtrudere cogitaret; sed ita loquutus est Paulus, vt ea distingueret quorum mandata expressè & totidem verbis scripta extabant, ab illis de quibus nihil expressè cautum erat, quæ tamen à scriptis editis minimè dissiderent. Nec enim singula queunt legibus comprehendi, vt est à nobis, quum illam epistolam interpretaremur, demonstratum. Denique non desunt qui Traditionis vocem quàm longissimè possunt trahentes, vrgeant Ecclesiæ authoritatem, qua temporibus ipsorum Apostolorum in condendis Ecclesiasticis legibus vsam illam fuisse legimus. Act. 15. 28. & 16. 4. 1. Cor. 11. 2. & 34. Sed & eiusmodi traditionum exempla ex epistolis Pauli proferunt, veluti de velandis mulieribus, de modo annunciandi verbum Domini in publicis conuentibus, de ratione colligendi eleemosynas cæteraque huiusmodi: quæ cuncta sigillatim

gillatim totidem concionibus essent explicanda, ut facere quoque suo loco consueuimus. Sed ea in presentia possunt vno verbo expediri. Aliud planè munus est leges conscientis dictare, id est ea quæ sunt credenda & facienda cum imperio, additis promissionibus, præcipere: vel contra, quæ credere vel facere nefas sit, additis minis prohibere: nec non functiones ac munera distribuere, quibus Dei Filio placet Ecclesiam regi. Hæc, inquam, longè diuersa sunt ab eo munere ac studio, quo tenentur certi homines ad hoc designati ea procurare quæ ad vsum & praximum doctrinæ tum disciplinæ à Domino constitutæ spectant, pro locorum temporum ac personarum circumstantiis. Quum enim hæc sint infinitis mutationibus atque ad eam repugnantis obnoxia, Dominus promulgato nouo fœdere quod ad omnes populos spectat vsque ad seculorum finem, noluit & (si ita loqui fas est) non potuit de istis singulis mandata vel specialia vel perpetua præscribere: quoniam tota hæc administrationis ratio accidentale & contingens quiddam est, nec propriè vel doctrinæ ipsius, vel Ecclesiasticæ politiæ substantia, sed vtriusque ritè exercendæ modum spectat. Quapropter satis esse Domino visum est si de istis generale quoddam præceptum ederet, nempe ut quæ ipse mandauerat eo ordine, eaque sancta & conueniente ratione qua decet, domus suæ, id est in Ecclesia, exercentur. 1. Cor. 14.

46. Hi sunt igitur termini in quibus se continere vnūquemque pro sua functionis ratione oportuit. Hoc autem ita esse cōfirmatur eo ipso, quòd fèrè omnes illæ Apostolicæ constitutiones supra commemoratæ & ab istis citatæ, paulatim antiquatæ sunt, variatis temporibus, & ipsis cessantibus causis propter quæ introductæ fuerant. Nam id sane nequaquam euenisset si in iis sita fuisset aut doctrinæ aut Ecclesiasticæ administrationis substantia, vtraque inuiolabilis & perpetua ad extremum vsque mundi finem. Scribis autem & Phariseis super cathedram Moïsis sedentibus, sed in eius doctrina & Leuitico ministerio vt erat diuinitus constitutum non acquiescentibus, (quod si fecissent obtemperandum illorum dictis fuisset Matth. 23. 21.) & idcirco ausis leges nouas condere, & suas traditiones rituum cultui à Deo legislatore constituto adiicere: Dominus eorum impia arrogantia commotus, potius maluit illis esse offendiculo, quàm eorum audaciam alere Marc. 7. 6: clarè sic ostendens traditiones huiusmodi minimè ex eorum esse numero, quæ sunt indifferètia: sed esse potius propter adiunctam cultus opinionem, meras mandatorum Dei corruptelas Marc. 7. 13. & fermentum illud à quo magnoperè cauendum esse docuit Matth. 16. 12. Est autem à me idcirco de nouo fœdere facta mentio, quoniam quum Ecclesia, sub altero vetere fœdere, intra vnus populi, vnus regionis, vnici denique

denique sacrarij finibus, & quidem ad certū tempus esset conclusa, Dominus non tātū ipsius fidei doctrinæ & eorum rituum, eius denique regiminis substantiam eo tempore declarauit quo familiam illam suam gubernari volebat, sed etiam eius administrationis exercendæ tempora, & loca, & quid à singulis fieri velle ordinarat, definiuit, addito interdito nequid ex illis mutaretur, adderetur, detraheretur. Deut. 4.2. Ies. 1.12. & 29.13. At sub nouo fœdere cum omnium gentium hominibus ad consumationem vsque seculorum inito, necessitas ipsa postulauit vt Ecclesiis liberum esset constituere quæ speciatim & peculiariter ad Doctrinæ & disciplinæ vsum & executionem spectant, prout, habita circumstantiarum varietatis ratione, ordo & singularum Ecclesiarum ædificatio postularret. Et hæc quidem hæctenus de illius supremo imperio dicta functo: in cuius femore scriptum est, *Rex inquam & Dominus dominorum*. Quæ verò tum ad propheticum, tum ad sacerdotale ipsius munus spectant in alteram proximam concionem differimus. Interea etiam atque etiam rogandus est nobis Dominus vt hæc doctrinam animis nostris insculpat, qua freti possimus, istis præsertim miseris temporibus, veram Ecclesiam, inter tot larvatas sese vndique ingerentes discernere, eaque deprehensa constanter in vera salutis doctrina perseuerare, donec sælix illa dies appareat in qua cū capite nostro recipia coniuncti,

190 IN CANT. CANTICORVM
coniuncti, æterni regni gloria cum ipso per-
fruamur : cuius interea misericordiam his
verbis supplices flagitabimus: Deus omni-
potens &c.

IN CANTICVM CAN-
TICORVM HOMILIA
DECIMA.

Auxilium nostrum fit à Domino, &c.

Quod sequitur extat in Cap. I. vers. 7.

7 Cur enim essem apud greges so-
daliū seu consortium tuorum quasi
delitescens?

DE Regio Christi imperio abunde su-
perioribus cōcionibus disserui, in quo
nullos ipsum admittere collegas à nobis de-
monstratum est. Nunc idem censendum di-
co de ipsius prophetica authoritate ; ipsi
quoque propria non modò eius temporis
habita ratione quo præsens ipse loquutus est
hominibus, verum etiam omnibus à condito
mundo seculis. Deum enim (inquit Iohannes
I. 18.) nemo vidit vnquam, sed eū nobis filius
Dei qui est in sinu patris enarrauit. Iure igitur
illi quoque proprium esse ius prophetan-
di statuo. Nam quod ad cæteros attinet, qui
& ipsi prophetæ ; Apostoli, Pastores, & Do-

ctores

*Lariis expo-
nitur hīc quo
modo Iesus
Christus per-
petuus fuerit
atque vnicus
Dei patris
voluntatis
nuntius ad
suorum salu-
tem.*

ctiores dicti sunt, idcirco sic appellatur quoniam ab hoc filio Dei missi sunt, & mittuntur, tanquam eius legati ac præcones: idque non quasi eorum opera necessario indigeat hominum instar, quibus in alicuius muneris obeunda functione, ministris opus est, quoniam ubique præsentem se sistere non possunt: sed quòd eo usque sese Deus ad hominum infirmorum captum ad eos familiaritè docendos, certis tamen præscriptis conditionibus adhibitis demittat. Primùm enim ad Moysen usque patriarchis non licuit proferre quidquam nisi quod à Deo accepissent, ut ex Abrahami exemplo liquet Gen. 18:19. & 20. 7.1. Quæ à Patriarchis primis de manu in manum tradita doctrina diu fuit conseruata, ut non tantum ex Melchisedeci historia sed ex eo quoque constat quòd Abrahami ætate, ne inter Cananæos quidem erat prorsus abolita, Gen. 20.3. Deinceps verò postquam Deo visum fuit Abrahami sobolem, quæ in populum immensum excreuerat, certis legibus à reliquis populis segregatam regere, Moysen delegit qui huius Spiritualis regni leges (ut & politicas de quibus hoc loco non agimus) ex ipsius ore exceptas perscriberet, prout ipsi Dominus primum in monte deinde in Tabernaculo extra ordinem apparere dicendum. faciendum scribendum dictabat: quibus dictatis, neque ipsi Moysi, neque alij cuiquam, ne Angelo quidem, addere vel detrahere quicquam licet Deut. 12.32. Hanc præceptionem sequuti sunt

veri omnes Prophetæ, vsque ad Iohannem Baptistam, quorum munus fuit, tum benefacta, tum iudicia Dei declarare, & prout peculiaribus visionibus iuebantur denuntiare. Tandem verò Magnus ille Dei Filius ipsemet sese cõspicuum in carne præbens, 1. Ioh. 1.1. vt Dominus in domo Patris, finem vmbri omnibus imposuit, quarum ipse corpus erat, Col. 2.17: & vt autoritate plena præditus, Matth. 7. 29. voluntatem eius omnem saluificam docuit, ore primùm suo Iudæis, Hebr. 1.1. Ioh. 15. 15: deinde verò vniuerso terrarum orbi per suos illos Apostolos, siue legatos, quos suæ illius domus fundatores cõstituit, tam in ipsa tradenda veritatis doctrina, quàm in eius administrationis ordine & statu itabiliendo, prout à Magistro didicerunt, Matt. 28. 20. docente etiam illos in singulis Spiritu sancto: quod ipsi quoque religiosissimè obseruarunt, Act. 20. 27. 1. Cor. 11. 23. adè vt ne Angelis quidem ad ista quicquam adicere fas fuerit, Gal. 1. 8. Denique illis successerunt Pastores & Doctores, non qui à fundamentis Ecclesiam extruerent, sed qui posito ab Apostolis fundamento bonas & solidas instructiones, exhortationes, consolationes, reprehensiones, superstruerent, 1. Cor. 3. 10. Eph. 4. 11. 2. Timoth. 3. 6. Secundò, notandum est omnibus operariis, tum ante, tum post aduentum Domini, impositum fuisse onus exterioris duntaxat curandi operis, id est Euangelium auribus audientium

mulgandi, & illa quæ vocamus sacramenta foris, ad motis ritibus diuinitus institutis, præbendi. Vim autem illam, intus operantē, vni sibi seruauit integram Dominus: intelligentiam nimirum, & cordis præparationem ad dispositionem totam ad illud semen intus recipiendum, vt sancti Spiritus virtute germinet, crescat, & fructificet 1. Cor. 3. 7: docete nos propterea scriptura, salutem nostram nulla ex parte esse volentis aut currentis, sed miserentis Dei Rom. 9. 16. creantis in nobis velle & facere ex mera sua gratia Phil. 2. 13. vt supra in vers. quartum abundè exposuimus. Itaque hac duntaxat neque vlla alia ratione fideles verbi Dei Ministri ab Apostolo vocati sunt cooperarij Dei 1. Cor. 3. 9. vt indicat etiam illa communis prophetarum præfatio. Sic ait Dominus: Iesu Christo contra cum summa auctoritate his verbis vtente, Amen Amen dico vobis Matth. 9. 21. vt qui sit Dominus in Domo patris Heb. 3. 6. cuius Spiritu acti prophetæ loquuti sunt 1. Pet. 1. 11. & 2. Pet. 1. 21. Et de Regio quidem Christi imperio hætenus dictum esto.

Nunc de sacerdotio ipsius disseramus quod positum esse diximus tum in expiatione peccatorum nostrorum semel peracta, tum in intercessione quæ etiamnum viget. Horum autem ne minimam quidem particulam in alium quenquam transferri posse, certissimis argumentis ex scriptura sacra desumptis demonstrauimus. Quod si quis nobis obiiciat

Iesum Christum unicum peccatorum nostrorum expiatorem esse, & quid sit iis & quomodo respondendum qui promissioni-

*bus factis legatum preceptorum ob-
servatoribus,
abutuntur.* salutis promissiones iis factas qui legis man-
datata obseruauerint: respondeo, quum ca-
perfectissimam & absolutissimam obedi-
entiam præsupponant, quæ in nullo profus
homine alio quàm in vnico Iesu Christo re-
periri possit, vt qui solus ab omni peccato
semper fuerit immunis, hinc efficitur nunquã
fuisse latam legem vt per eam iusti in nobis
fieremus, & Deo per nos ipsos reconciliare-
mur, nostris videlicet bonis operibus, siue
nostra obedientia: sed contra vt nos peccati
& mortis reos ad illum accurrere doceret, in
quo omnes salutis ratæ sunt promissiones:
quoniam videlicet is vnus cuncta legis man-
data plenissimè impleuit pro nobis, à quibus
est fidei veluti manu apprehensus. Rom. 3.30.

Gal. 3.21. & 22. & 4.5.

*Responsio ad
ea quæ obii-
ciuntur, ex
promissioni-
bus quæ fa-
cta sunt iis,
qui secundum
Deum vitam
ducunt, licet
non perfectè
adimpleant
legem mora-
lem.* Si quis præterea nobis opposuerit promif-
siones, tum præsentis tum futuræ vitæ, cum
iis pactas qui secundum Deum ambulauerint
I. Timot. 4.8. tamen si eorum opera manca &
imperfecta sint: minimè quidem inficior iis
demum ad vitam æternam promitti qui
resipiscentes in viis Domini ambulauerint:
(hoc quippe vniuersa scriptura testatur) sed
addo longè inter se differre hæc quæstiones,
Quibus detur vita æterna, cæteræque Dei
benedictiones, & Quam ob causam detur id
quod datur. Etenim vita æterna iis datur qui
se verè resipuisse veræ pœnitentiæ fructibus
testantur quod interdum ad extremum quo-
que vitæ tempus differri constat, ex illo la-
tronis

tronis vnà cum Christo crucifixi, exemplo Luc. 23. 43. & ex iis qui hora demum diei vndecima vocantur Marth. 20. 9. Sed hic meminerimus oportet quum de illa posteriore questione agitur, homines à Deo nihil consequi quasi bene agendo istud sint commeriti: vel in totum aut aliquatenus pro suis peccatis Deo satisfecerint: sed bonis operibus de fide, tanquam effectis inseparabiliter coniunctis, testantibus; & ipsa fide vicissim apud Deum nos certiorante ex hac pacti Euangelij formula, Qui in filium crediderit saluus erit, credentes fieri meritorum ac iustitiæ Christi participes: quos idcirco immensæ Dei gratiæ atque incomparabili misericordiæ placeat acceptos habere, & in Iesu Christo filio suo, vnico scelerum nostrorum expiatore, cœlesti gloria coronare, vt extra controuersiam ex cunctis Prophetiis & Apostolicis scriptis liquet.

Nullius etiam est ponderis obiectio promissionum expiationis, ritibus legalibus sacrificiorum adiunctæ. Nunquam enim sanguis taurorum aut hircorum, vt Apostolus demonstrat, præstare potuit vt Deum nobis placaret: quia vis hæc est propria oblationis sanguinis vnici Iesu Christi, quem designarunt ad tempus terrena illa sacramenta Col. 2. 7. Heb. 10. 4. Itaque Leuitico cultui addita fuerunt promissa expiationum, non vt quicquam derogarent virtuti propriæ filij Dei, sed vt, huiusmodi sanctionibus, distin-

*Responsio ad
obiectiones
quæ ex obser-
uatione lega-
lium ceremo-
niarum pe-
tuntur.*

guerentur ritus atque ceremoniæ sacræ, ab aliis communibus operationibus quæ nihil ad vitam spiritualem pertinent.

*Quid respō-
dendum sit
eis qui Sa-
cramentis
Baptismi &
Cenæ expia-
toriam vim
tribunt.*

Id etiam locum habet hodie in noui fœderis sacramentis, veluti quum ablutio siue purgatio peccatorum nostrorum Sacramento Baptismi tribuitur: & nostra cum corpore Christi communio, vnde cuncta in nos Christi beneficia emanant, Sacræ Cænæ Domini adscribitur. Non enim magis nostra peccata lauat siue purgat aqua nostro Baptismo exteriori adhibita, quàm veterum lustrales aspersiones, aut sanguis bestiarum: sed ita ostenditur discrimen inter aquam Baptismi & aquam communem, non quidem in ipsa aquæ substantia, neque in ipsius aquæ naturalibus effectis, sed in eius vsu peculiari positum: vsus enim communis aquæ nihil ad vitam æternam facit: at in Sacramento Baptismi adhibetur aqua, vt nobis efficaciter, nisi per nos steterit, internè significetur, Spiritum sanctum id intus in nobis efficere, quod foris in exteriori Baptismo cernimus, id est à peccatis nos purgare, & à naturali corruptione, beneficio mortis Christi per fidem apprehensi vindicare. Neque alia de causa aquam hic adhiberi censendum est, quam vt credenti significet id quod fidei organum, in verbo & signis oblatum, amplectitur, solius autem Spiritus vis nobis applicat: vt duplicis Baptismi distinctio apud Matth. 3. 11. & 1. Pet. 3. 21. clarè demonstrat. Haud secus existimandum est de altero

altero Christianorum Sacramento id est de Cœna Domini. Summopere namque cauere debemus, ne vel Pani aut Vino, vel corporeæ & externæ illorum sumptioni tribuamus, quæ propria peculiariâque sunt ipsi Christo, spiritualiter per fidem apprehenso & nobis applicato. Debile præterea & prorsus inualidum esse telum dicimus quod in nos vibrant nonnulli ex istis Apostoli verbis. 1. ad Timoth. 4. 16. *1. stud si feceris & te ipsum seruabis & eos qui te au diuerint.* Vnicus enim est Iesus id est seruator Act. 4. 12. qui peccata nostra expunxit Ioh. 1. 29. cuius obedientia iusti facti sumus Rom. 5. 9. Neque apostolo venit in mentem vt in Timothei persona, pastores Iesu Christi loco substitueret: vel Christo vt efficientes salutis causas subordinaret: Absit enim vt de tanto Dei seruo tale quidpiam cogitemus, quum ipsemet clamet se propterea non censendum iustum apud Dei tribunal quòd nullius culpæ sibi conscius esset in sui ministerij functione 1. Cor. 4. 3. Timotheû igitur sic alloquitur respiciens pastorum munus, in eo positum vt mysteria Dei annuntient. 1. Cor. 4. 1. id est doctrinam reconciliationis 2. Cor. 5. 18. & 20: Euangelium videlicet quod est, non hominis, sed Dei virtute potes ad credentes omnes seruandos Rom. 1. 16.

Mira autem ac intoleranda est illorum impudèria, qui idololatriæ seu potius impietatis suæ tuendæ causâ, illud proferunt quod de se inquit Apostolus ad Col. 1. 24. sese videli-

Quibus rationibus resellendi sunt qui potestatem, quæ solius Domini

est, seruis ac ministris communicatam volunt, & de imaginariis meritis martyrum.

cet reliquias afflictionum Christi explere in carne sua pro corpore ipsius id est Ecclesia, quasi ipsam vniuersam doctrinam proculcans Apostolus suas afflictiones vnà cum sanguine Christi permiscere cogitaret: aut quasi per se vnus Christi meritum ad semel expianda nostra omnia peccata, & acquirendum nobis æternæ, vitæ ius nõ satis sit efficax, qua blasphemia nulla neque execrabilior, neque à mente Apostoli magis aliena proferri potest. Non enim eiusmodi quicquam cogitauit fidus ille Dei Minister, sed ita significauit sanctorum vexationes ad Christum haud secus pertinere, quàm si per ipsorum latus ipsemet transfoderetur: quo spectant illa ipsius Christi tonitrua, Saul, Saul cur me persequeris? Act. 9. 4. insigni præterea consolatione ad Ecclesiam redeunte, sanctorum constantia & fide confirmatâ, Phil. 1. 2. 1. Cor. 1. 4. & 2. Timoth. 2. 10.

Christi nullos admittere sodales in ea intercessione qua pro nobis functus est apud Deum & qua etiamnum perdurat.

Cæterum consequens est vt intercessionis caput excutiamus, in quo munere Christum itidem nullos admittere sodales diximus, haud secus quàm in redemptionis functione: Huic enim assertioni opponunt nonnulli mutuas preces Christianorum, quibus alij pro aliis immò etiã pro suis inimicis Dei gratiã implo- rant. Atqui inde non consequitur in hoc precum mutuarum opere constitutos esse precantes fideles eminentiore quodam inter Deum & homines gradu, quàm illi sint pro quibus precantur. Immo sic illi inter se preces mutuas coniungunt ad illum directas qui

vnicus

unicus verusque est inter Deum & homines
 Mediator : & à quo vno penitus dependet
 omnis nostrarum precum efficacitas , siue
 pro nobis siue pro aliis ex mutua charitate
 illas concipiamus. De sanctorum vero mor-
 tuorum quos vocant inuocatione , id est
 quorum spiritus iam in cœlum receptos esse
 credimus, mox dicemus.

Hæc autem omnia quum ita se habeant, *Invidos Chri-*
 haud difficulter agnoscere licebit quoniam *sti sodales*
 sint isti quos Sponsa sodales sui Sponsi vocat, *potissimum*
 & quorum consortium merito auersatur: *eos esse, qui*
 quotquot nimirum quippiam eorum quæ *leges consciē-*
 sunt Sponsi vnus sibi arrogat, iis similes *tiis imponere*
 qui ad Sponsalia vel nuptias vocati vt Spon- *audent.*
 sum officij causa comitarentur, tanta vteren-
 tur procacitate , vt ipsam sibi Sponsam arri-
 perent: quod de sociis Sansonis dicitur Iudic.
 15.2. At quoniam isti sunt? in primis qui nouis
 mandatis conscientias obstringunt contra
 expressam Petri prohibitionem quæ 1. Pet. 5.
 3. habetur : contra Apostolorū præscriptum
 mandatum Act. 28.20. denique contra pecu-
 liare Pauli exemplum 1. Cor. 7. 35. digni pro-
 inde non quibus obediatur, sed quos execre-
 mur speciali Dei mandato. Deut. 18. 20. &
 Gal. 1.8. etiamsi cœlestes essent Angeli.

Eodem crimine teneri certum est, eos qui *Quibus ar-*
 insigni arrogatia novas vocationes siue pe- *tibus Anti-*
 regrinas functiones in Dei domum inuche- *christum suū*
 re sunt ausi: quas primùm in quosdam di- *sis fabrica-*
 gnitates euererunt, ac tandem in tyrānidem *rus Sathana*
 inducunt *inducta falsa*

merè sathanicā, id est, Christi regno ex diametro oppositam extulerunt: re ipsa profectò implentes quod Iohannes in Apocalypsi prædixit de imagine bestia, ad exemplar Romani imperij effigiāda, quod imperium ipsa quoque tandem euertit, vt Paulus prædixit, 2. Theff. 2. 7. Est autem in hoc scelere patrandò Sathan, quod penè videri possit incredibile, tanto vsus astu, vt multos etiam bonos, ac pios, & doctos quidem homines, sed haud satis circumspectos fefellerit, nō animaduertentes, qua fraude nonnulli sacrorum munerum ab ipso Filio Dei institutorum nominibus ad illa ipsa euertēda abuterentur. Ita igitur factū tandem est, vt ille votis suis potitus pulcherrimum illum ordinem ab Apostolis exactissimè definitum & obseruatum, in falsam illam Hierarchiam quam vocant transformarit. Huiusmodi sunt speciosæ illæ appellationes Pastoris, Presbyteri, siue Senioris, Doctoris ac Diaconi: inter quas functiones quum idem & vnum esset munus Pastorum & Episcoporum, & inter Pastores nullus esset gradus, sed ordo duntaxat absq; vlla eminētia, vel in suos cōpresbyteros potestate: placuit istis Episcopales gradus distribuere in Episcopos, Archiepiscopos, Primate, Patriarchas, donec tandem ex illa colluue emergeret Oecumenicus ille Episcopus, cui (vt nihil ad confusionis cumulū deesset) adiuncti tandem fuere Reuerendissimi Cardinales.

*De falsis
Presbyteris.*

Pastorū verò & Presbyterorū loco irrepserunt,

rūt, Officiales, Pœnitētiarij, Decani, Canonici, Procuratores fori Ecclesiastici, Datarij, Bullistæ, Copistæ, Curati, Vicarij, Capellani: & nequid maneret in Ecclesia salui, numinis sui panacei, quod ipsius Iesu Christi nomine exornarunt, creatores, atq; adeò (non tamen sine pecunia numerata) eiusdē deuoratores.

Quod ad Diaconos autem attinet, eleemo- *De falsis*
 synis colligendis, & Ecclesiæ bonorum dis- *Diaconis.*
 pensationi ab Apostolis designatos: vt vno verbo omnia complectar, hæc est in vniuersum huius Hierarchiæ functio, si modò Diaconum esse, & exemplo Iudæ sacrilegum esse, vnum & idem est. Sed retenta Diaconi appellatione, quæ histrionicæ illi actioni subseruiret, quam Magnam siue Altam missam vocarunt, additi sunt illis Archidiaconi, Curatorum censores, ac demum Hypodiaconi, qui oblationes carpendo miseris ouiculas illuderent.

Ad Doctores autem & scholas quod atti- *De falsis Do*
 net, Dominus, pro immēsa sua misericordia, *ctoribus.*
 nèquaquam passus est hæc Ecclesiæ semina-
 ria penitus aboleri, vt cetera ferè omnia tuē-
 do suo cultui necessaria: sed diuersis seculis
 & locis excitauit clementissimus Deus Im-
 peratores ac Reges aliquot, à quibus funda-
 tæ & dotatæ sunt Academiæ: consilio nun-
 quam satis laudato, & quo potissimum verè
 dixerimus vsus fuisse Deum Opt. Max. ad hu-
 mani generis tuitionem, bonarum artium ac
 disciplinarum notitia sic demum barbarissi-

mis etiam seculis conseruata. Verum excellentissimam huius summi beneficij partem, Theologiæ videlicet studium, Sathanas lethali veneno sub melle latente suo more corrupit. Effecit enim in primis, vt in scholis Theologicis, abiecta lectione & expositione cõtextus sacrorum voluminum, quæ est huius vniuersi studij basis ac fundamentum, irrepserit cum Theologia scholastica sic vocata, somniorum ac commentorum humanorum impurissima colluies, quorum quedam peperit futilis curiositas, quedam ab ineptissima absurditate redundant: Plurima verò tam sunt horrenda impietate detestanda, vt huiusmodi Theologiæ Doctorem esse nihil aliud sit quàm omnis veræ ac solidæ scientiæ salutis expertem esse, aut deprauandæ veritatis artem tenere: quod de sui quoque seculi Mateologis testatur Apost. I. ad Timot. 14. &

4.7.

*Regiam Christi
si maiestatem
immixtam esse,
adiuncto illi
conforte: qui
etiam supra
ipsum Dominum
se se
arsollit.*

Dehinc Sathan cuncta scholarum instituta sursum deorsum euertens, tandè turpissimas iuris Canonici quod vocat fornices ibi constituit, ac tabernas, in quibus pararentur simoniæ ac sacrilegij instrumenta: vnde demum postea sumeretur qui miseris Ecclesias degluberent. Tandem denique, vt velut extrema manus huic absoluendo mysterio iniquitatis imponeretur, Oecumenicus ille Ecclesiæ Christianæ prostrator, prædam cum fascinatæ siue dementatis regibus ac principibus Orbis terrarum partitus est impudentissimè.

tissimè, abrogato semel omni in committendis Ecclesiasticis functionibus ordine legitimo & Apostolico, licet Ecclesiasticis postea probis canonibus plurimis confirmato. Et hic quidem est miserabilis status in quem redacta est Ecclesia, perfidorum præsertim seruatorum scelere, qui pro seruis euaserunt proditores sodales, latrones ab ipso Domino appellati, Matth. 21. 13. Quod si quis aduersus me excipiat hic in loco minimè videri posse de istis loquutus Solomon, qui tot seculis istis antecesserit: Respōdeo non modo Spiritum propheticum non pati, vt in Solomonis seculo consistamus, sed longiùs multò nos perducere, sicuti alibi videbimus: sed etiam longè ante Solomonem, nempe ab ipso Iosua (vt Iudicum historia testatur) in populum Dei horrendas corruptelas inuasisse, quibus hæc Sponsa non semel est vnica sua possessione spoliata: sed profectò, vt verum fatear, leuior videri meritò potest sodaliù appellatio, quam vt illa de quibus diximus scelera satis significanter exprimat. Non enim in iis de quibus differimus agitur de portiùcula quæpiam bonorum huius Spōsi vsurpata: (quod tamen ingens scelus in Dei maiestatem esse nemo non fatetur) verùm (quod est omnium scelerum maximum) de propria Spōsi persona violenter impetita, de ipsius ex suo folio deiectione, de castissimæ ipsius Sponsæ loco introducta obscœna meretrice, quæ etiam nū hodie Reges & Principes orbis ter-

rarum, propinato abominationum suarum poculo dementat: idque tam deplorata cum impudentia, ut persuasum esse velit, spurcissimis istis suis commentis cum maxime honestari, quem scepro & corona spoliauit.

*Propheticis
muneris Christi
sibi usurpatione.*

Neque minor est istorum audacia aduersus Prophetiam Domini nostri Iesu Christi functionem, ut qui sua somnia & commenta audeant Spiritus sancti inspirationes appellare: quali scilicet quæ à Prophetis & Apostolis tradita scriptaque fuere de salute nostra, vel non sufficient, vel emendatione quam indigeant. Denique quum eòsque vesanus furor ipsos abripit, ut dicant, atque adeò obstinatis animis assueverent, attributo sibi Ecclesiæ nomine, se in doctrina labi neutiquam posse, atque adeò suum Papam vsque adeò abesse ut errare possit, ut etiam nemo possit illi dicere, Quid facis, ne si quidem animarum turmas plenis curribus ad æternas pœnas pertraheret: quum deniq; hoc, quo nihil esse potest impudèrius, prætextu, quicquid ipsis libuit addant, detrahant traditæ & perscriptæ diuinitus doctrinæ. Quid est Filio Dei Propheticum munus, quantum quidem ipsi possunt, abrogare, si hoc non est?

*Sacerdotii
Christi in-
uasio, & i-
psius expia-
torii sacrificii
affectatio.*

Iidem quid intactum tandem reliquerunt in Christi sacerdotio, ausi peccatorum nostrorum expiationi ab illo præstitæ quæcunque illis in mentem venerunt adiicere. Et quænam tandem? aquam execratam, Christina, Oleum, Ceram, Sputum, globulos peccato-

catorios, peregrinationes, infinita denique vana, ridicula, impia ab illis excogitata: eò vsque tandem (proh nephas) progressi, vt aliam quotidianam realem & substantialem Iesu Christi oblationem commenti sint, Sacrificulorum suorum manibus peragendam pro viuorum & mortuorum etiam ipsorum peccatis: additis tamen tum viuorum qui sunt adhuc, vt ipsi loquuntur, viatores, tum mortuorum sanctorum in suis letaniis comprehensorum meritis. Mortui enim sancti, id est quos ipsi indigitarunt, tam multis meritis scilicet abundarunt, vt infinita supersit illorum copia, quæ, accepta ab emptoribus pecunia, his vel illis egenis isti distribuunt. Ista verò an non tam absurda simul sunt & tam detestanda, vt mirum sit, quæquam adhuc vel tam amètem inueniri qui vebistis fidem adhibeat, vel tam profligati pudoris qui istorum abominationes tueatur?

De Christi verò intercessione quosnam istis melius statuisse dixerimus, qui tot illi myriadas intercessorum in cœlis, quanuis aliquantulo infra Christum inferiore gradu collocatorum, adiecerunt? Imo nullum præterit temporis momentum quo non isti sibi novos patronos seu intercessores comminiscantur, cuiuslibet etiam eorum sigillatim hoc vel illud munus assignantes. Quin & ipsam sanctissimam beatissimamq; Virginem matrem, ea iniuria afficere non dubitant, vt quæ sese ancillam Domini dixit, eam Regi-

*Intercessoribus
muneris
(quod pars
est Sacerdotis
Christi)
occupatio.*

nam cœli & misericordiæ, suam spem & aduocatam vocitent, ac tanquam supremum numen colant & adorent: eo vique progressi, vt etiam ab illa flagitent, vt maternæ auctoritatis iure filio suo imperet: quæ quum ita sint, audent tamen isti impudentissimis impudentiores affirmare, istud esse Deo in sanctis suis honorem tribuere. Atqui animaduertere saltem ipsos oportuerat, quoties vllæ preces ad eos qui ex hoc mundo excesserunt diriguntur, toties illos in Dei locum substitui: sic enim illis tribui necesse est, id quod est vnius Dei proprium, nimirum cordium perscrutationem, ac omnium quæ in terris dicuntur & geruntur cognitionem, quod est sanè prorsus impium, & nullo pacto tolerabile, etiã si excipiant, sanctos istos hanc potestatem, non ex sese, sed aliunde & precariò obtinuisse. Deinde quum illis vnicus Christus intercessor minimè sufficiat, necessarium est ipsos de illius potestate aut voluntate ambigere: quæ incredulitas ex aduerso cum fide pugnat, extra quã quicquid fit peccatum est, & sine qua Deo placere nemo potest, Heb. ii. 6. Rom. 14. 23. Certissimum est igitur preces huiusmodi futiles esse, & irritas hoc vno dubitationis & fluctuationis vitio reddi, Iac. i. 6. Denique si quis quicquid vanæ stolidæque superstitionis gentes olim congererunt, cū iis impuris ritibus cõferat Pseudoeclesiæ quam hodie Catholicam vocant, inueniet profectò recētem hanc inanitatem

ab illa vetere, non alia re quàm diuersis nominibus idolorum diffidere: hoc vno excepto quòd qui miseram plebem istis mendaciis pascunt, tenebras ornantes lucis appellatione, & sacrae Scripturae lucem obscurantes, centuplo sunt prophanis illis gentibus solo naturae lumine abutis deteriores.

Hi sunt igitur sodales siue consortes illi, de quibus hoc loco Sponsa acriter conqueritur, optans vt ab illis liberata priorum gregi restituarur, relictis gregibus quos sic appellans multitudinis numero, significat vnicam esse veram Ecclesiam catholicam, quum tot sint perfidorum illorum sodalium greges, quot sunt illorum sectae, sic loquente Domino, Quicumque mecum non colligit, spargit, Matth. 12. 30.

*Expositio
tionis Spon-
sae conclusio.*

Quod autem attinet ad haec verba, quasi delitescens, variè ab interpretibus exponuntur. Sunt enim qui ad eum habitum istud referant, quo Thamar sese adornauit, vt Iudam socerum suum deciperet, Gen. 38. 15. inde colligentes moris fuisse meretriculis velato capite incedere: quam sententiam si sequamur, perinde istud fuerit ac si Spōsa dicat futurum, vt si diutius cum illis commoretur, illorum scortatorum similis euadat, sicut plerunque euenire solet, & ipsis Lothi filiabus vsuuenit. Peruersorum enim familiaritate, & consortio diuturno vix fieri potest, quin turpissime maculae contrahantur, sicut eos denigrari videmus quibus diutius in carbonaria ver-

*Quam sic
infelix &
periculis ob-
noxius sta-
tus piorum
qui inter im-
pios degunt.*

fari contingit, qua de re seriò nos monet Apostolus, I. Cor. 15. 33. Sic enim Deus propterea contagionis virandæ causa tam sollicitè suos Israelitas à Prophanis gentibus segregauerat, vt etiam ipsa vestitus specie à cæteris gentibus differrent. Hinc illi clamores Dauidis exilij sui tempore, Psal. 45. & 120. & aliis passim locis, de quo nos etiam diligenter admonet Apostolus, I. Cor. 5. 11. Quod vtinam nò pauci sese istis monitis præstitissent obsequentiores, quorum præsens status miserimus ac maximè deplendus est, vtpote qui sese Leonis raptoris vnguibus laniandos vltro præbuerint. Hæc igitur doctrina quæ ex huiusmodi interpretatione eruitur salutaris quidem est atque ad eò pernecessaria: sed quod ad istud dicendi genus attinet, vereor ne firmo careat fundamento. Nec enim est verisimile impudicas illas mulieres quæ ex suo corpore quæstum facerent, & sua præcipuè forma illaqueandis viris abuterentur (vt earum artes describit hîc ipse Solomon, Prou. 6. 25. & 7. 10.) vultum operire consueuisse. Nam hac certè ratione vix à pudicis & honestis matronis, quarum mos erat velari, discernere meretrices licuisset. Neque dicit Moses Thamaram habitam fuisse pro meretrice, eò quòd texisset faciem: sed hoc potius innuit, illam minimè agnitâ fuisse Thamar à Iuda pro nuru sua, quoniam viduitatis vestitu deposito, faciem obtectam haberet: quam tamen idcirco meretricem esse putauit,

uit, quòd alioqui exulta & ornata, & sola in triuio consideret. Idcirco nonnulli vocem illam interpretantur quasi diuortia quærentem, atque ab itinere deflectentem, quoniam interdum apud Hebræos ista significatione vocabulum istud vsurpatum inueniatur: ac si diceret Sponsa fore vt, quandiu apud eiusmodi nepharios versabitur, vagari & errare cogatur. Sed ista malo simpliciore sensu sic accipere, vt sese testetur Sponsa non posse inter istos impios versari, quin sibi sit acerba vita, vt omnino vel latebras quærare cogatur, vel faciem ipsa sibi operire ne sit tot scelerum spectatrix, aut quomodo illis vel nutu indicet assentiri, sicut professus est Dauid sibi tam inuisos esse Deos alienos, vt ne nomina quidem illorum sustineat appellare, Psalm. 16. 4. & Apostolus itidem nos admonet, vt non solum à malo, sed etiam ab omnibus quæ mali speciem præ se ferunt abstineamus, 1. Thessalonic. 5. 22. Quinetiam sic testatur Petrus iustum Lothum afflixisse animam suam iustam, quum scelera Sodomitarum cerneret vel audiret: rectius tamen facturum si vel nunquam ab Abrahamo diuertisset, vel ad ipsum reuertisset.

Faxit autem Dominus vt sacram hanc doctrinam assiduè meditemur, omni quidem tēpore, sed nunc in primis prorsus necessariã in hac tanta caligine, qua conatur Satanas

*Conclusio tēpore
tius super
rioris tra-
ctationis.*

tanta cū spiritus erroris efficacia lucē illā clarissimam nobis rursus diuinitus missam in tenebras conuertere: ne sese rursus excæcari sinant illi quibus ipsemet Dominus oculos aperuit, contrā verò vt benignitate singulari sua iis qui adhuc in tenebris & in vmbra mortis versantur, hoc donum veræ lucis impertiat. Denique vt omnis lingua honorem ac gloriam Domino Deoque nostro in vera ipsius Ecclesia exhibeat, per vnicum nostrum Mediatorem Iesum Christum: qua

in re quum ad hunc vsque diem ignaui

& ingrati officio nostro defueri-

mus, veniam ab ipso toti-

dem his verbis pete-

mus. Omnipoten-

tens, &c.

* *

*

IN

IN CANTICVM CAN-
TICORVM HOMILIA

VNDECIMA.

Auxilium nostrum sit à Domino, &c.

Quod sequitur extat in Cap. I. vers. 8.

8 Si tibi hoc ignotum est, ô pulcherrima inter mulieres, egredere, sequuta vestigia gregis, & pasce capellas tuas apud mapalia Pastorum.

QUUM veritatis notitia cunctis in rebus sit nobis itineris recti verus index, neque sit quicquam salutè pretiosius, utpote quæ nos ultra huius quoque vitæ metas deducat, efficitur nihil esse veritatis ignorantia, in iis rebus in quibus nostra sita est salus, ac proinde verarum Ecclesiæ notarum deformatione perniciosius, quum extra Ecclesiam nullus salutari veritati sit relictus locus. Hoc autem illud est quod nunquam vel factum esse vel fieri posse falsi Pastores student incautis persuadere, quoties Domino placet veritatis suæ contemptum gravissimo illo flagello ulcisci: Atqui notas Ecclesiæ non semper splendere & nitere non modo liquet ex iis quæ sæpe Dominus interminatus est ac etiam exercuit, tum apud Prophetas (velut integris Psalmis 44. 79. & 86. & Psal. 89. 39. Iesa. 29. 14. & alibi) tum novi fœ-

*Sathan ab
omni ano a-
dulteravit
veræ Eccle-
siæ notas.*

deri tempore (vt Matth. 24. 24. Act. 20. 29. 1. Timoth. 3. 1. 2. & 2. Theslal. 2. 6. 1. Ioh. 2. 18.) sed etiam experientia omnium temporum confirmat, vt est à nobis superioribus concionibus demonstratum. Hic ille igitur est status in quo nobis proposita est afflicta iacénsque Ecclesia verbis supra explanatis: nutans penè ac incerta quónam sese rebus ad eò perturbatis conuerteret.

Ecclesia veram suam speciosam formam coram Deo retinet, quantum illa Satan intervis deformer.

Diligenter est igitur animaduertendum quid ille suæ Sponsæ respondeat qui solus propriè quid hoc rei sit intelligit, vt qui sit ipsamet veritas, neque suos opis indigos vnquam destituit. Sic igitur Sponsæ responder, vt breui quadam præfatione ipsam erigat & soletur, formosissimam mulierum illam appellans: ac si diceret, Etsi te, mea Sponsa, fuscam & oberrantem video, mihi tamen apparere non desinis formosa, & quidem pulchritudine minimè vulgari, & quam alia iactare nulla possit. Et ita quidem agere consuevit Dominus cum Ecclesia sua, castigationibus subiiciens consolationes, teste his verbis Esaiæ, apud quem quum paulò antè dixisset Ecclesia, Æternè Deus præstolamur te in iudiciis tuis, sic inducitur mox Dominus illi respondens, Vade, popule mi, & ingredere in conclauiam tuam, & post te claude ostia tua: lateas paululum, vel ad momentum, donec prætereat indignatio, Esaiæ 16. 8. & 16.

Ecclesiæ quantumuis

Porro hæc consolatio duplici firmamento, & quidem vtroque à benignitate Dei pro-

pro-

profecto, nititur. Primum quod nunquam *astu Satanae* pati possit Deus, ut veræ religionis principi- *deformata* priorum ac fundamentorum notitia in Eccle- *perseuerat* sia sua penitus aboleatur: licet illorum non- *esse Ecclesia,* nulla variè multis locis torqueri, ac interdū *contra Ca-* etiam domi & foris falsis interpretationibus *tharos &* corrupti ab his & illis contingat, adeo ut *Donatistas.* penes paucissimos integra & illibata maneat illa veritas: sicut accidisse videmus in Israele viuente Elia Propheta, & in regno Iuda, non semel in ipsa Hierosolymorum vrbe, quum Dominus ipse præsens ibi conspiceretur. Alterum autem huius cōsolationis firmamentum, in eo situm est, quòd benignissimus ille Pater non simpliciter considerat, & agnoscit Ecclesiã, prout ipsius donis ornata refulget, utpote quæ sæpe tam obscura sint, ut vix ab hominibus conspici possint: sed illam in illo firmissimo fœdere suo, atq; aded in filio suo cui illam despondit contemplatur, in quo vno verè iam nunc cernitur non tantum omni labe & macula carens, Coloss. 1. 22. verum etiam, quod potius est, induta illa absolutissima reconciliatoris & obedientiæ iustitia, Phil. 3. 9. Itaque licet apud nonnullos de doctrinæ vno aut altero capite cōtrouertatur eoque fortassis præcipuo, (quæ est aliorum quidem infirmitas, aliorum verò improbitas) non ideo tamen statnendum est nullam ibi esse Ecclesiam. Testis est huius rei Corinthiaca Ecclesia, in qua contigit, ut apud nonnullos resurrectio mortuorum

in contentionem veniret. Testis est quoque Galatarum Ecclesia ita concussa, vt non minima ex parte videri possit funditus corruisse Gal. 1.6. quas tamen propter hos n̄uos non desuit Paulus dignari Ecclesiarum appellatione, vtpote quas ipsemet fundasset: sequutus in ea re id quod aliis præcipit, Rom. 14.7. Itaque vetusta illa Catharorum & Donatistarum deliria, nunc in quibusdam Anabaptistis renata, qui perfectam ideam puritatis Ecclesiæ requirunt, quam se assequutos esse somniant, sunt penitus damnanda.

Babylon Occidentalis extructa in media Ecclesia, nihil minus est quam Ecclesia: sed Deus ex illa eduxit & educit quotidie suos, admirabili cum clementia excitatos.

Certè longè aliud est de re quapiam quam non nôris discendi studio disceptare, quàm pertinaciter sese veritati opponere, ac tandem etiã doctrinam prorsus ab articulis fidei Christianæ discrepantem tueri & auctoritate sua confirmare. Sic tandem hodiernæ Ecclesiæ Romanæ vsuuenit, ideo sane nomine Ecclesiæ Christianæ non aliter dignæ quàm olim regnum decem Tribuum populi Dei nomen merebatur, postquam ad impietates Ieroboami filij Nabath apertè defecisset: etiã si, vigente illa defectione, restabant nonnulli Dei electi, quos ipse sensim collegit, suâque benignitate fouit, ad diem vsque exitij illius regni, quale Babyloni quoque Occidentali imminet. Itaque non inficiamur patrum nostrorum ætate Ecclesiam, id est veros filios Dei, nonnullos in media colluuië tanquam cõclusos fuisse, Nam etiã ex scriptis quoque monumentis probari potest singulis

gulis seculis extitisse idololatriam, & superstitiones detestatas in illa Babylone inualescentes: quam etiam ante 300. annos quidam eorum poeta, templum heresecon appellauit, & in qua propterea, id est electorum causa, non est passus Dominus, vt Baptismus, vtpote Ecclesiæ Christianæ tessera aboleretur: sed inde tamen non efficitur hanc Apostaticam sedem, & quæcunquē cum illa cohærentes, à vera Ecclesia ex diametro dissident, vnquam veram Ecclesiam fuisse vel esse. Nec etiam dubitemus nostra hac ætate qua Domino visum est prostratum vexillum suum rursus erigere, multos adhuc in ea lacuna tanquam immersos degere, quoad æternum Dei decretum ad veram illam Ecclesiam pertinentes, qui paulatim, prout Deo placet, ex illa voragine emergētes, re ipsa suo tempore fiunt Ecclesiæ veræ membra. Huius rei vos quos hic præsentem alloquor, testes certissimi estis, & quotquot ex illa Babylone nostris temporibus Dei manus eduxit. Hæc illa est igitur cōsolatio cuius hic fit mētio, ex qua docemur, quid sit respōdendū impudētissimis illis rabulis qui Ecclesias nostras vt nouas inchoant ab illis præstantissimis viris & fidelibus Dei seruis, diuinitus annis ab hinc septuaginta excitatis, non vt nouam Ecclesiam fundarent (vt illi falsissimè nominare nostros cœtus consueuerunt) sed vt miseris ouiculas, Pastoribus destitutas, & inter lupos illos dispersas recolligerent, quos hæc

Sponsa ementitos Iesu Christi sodales appellat, ut est à nobis abundè suprà declaratum. Addit deinde Sponsus *Si tibi istud ignotum est*, quasi diceret, fieri ne potest, mea Sponsa, ut penitus oblita sis eius quod à me postulas, id est ubi mea sunt pascua, & ubi pecus meum colligam sub meridie quieturum? Neque id verò Sponsus ait exprobrandi animo, vel ut eius mœrorem augeat: sed potius ut quasi sopitam excitet, & commoueat, ut seipsam melius scrutetur: haud secus ac si quempiam languentem hortaremur tantùm ut aliquid auderet, monentes adhuc ipsi plus virium superesse quàm ipse sibi persuasisset. Hic igitur sese rursus admirabilis Dei bonitas erga suã Ecclesiam exerit, nos commonefaciens, ut languescente in nobis fide & spe, duò contraria extrema vitemus: nempe ne vel, Petri exemplo, nobis ipsis freti quidpiam supra vires aggrediamur, quod illi tam malè cessit; vel torpere in nobis Dei dona per ignauiam sinamus, ut Apostolus discipulum suum, Timotheum studiosè monet, 1. Timoth. 4. 14. Nimis enim sæpe contingit, ut præclaras à Domino concessas nobis dotes, quas habere nos non sentimus, pusillanimitate quadam nobis effluere patiamur, quibus nos tandem indignos ostendimus, ut in talentorum parabola nobis ostenditur, Matth. 25. 28.

Exeundum est ex Babilone aut cum ea pereundum.

Hæc autem præfatus Spōsus, illam in primis admonet ut emigret, quemadmodū olim iussus est Abrahamus patrio solo & domo paterna

paterna excedere, Gen. 11. 33. & postea Propheta populum compellans. Ier. 51. 6. Exite, inquit, ex Babylone, fugite ex Chaldæa: ac demum Angelus, Apoc. 18. 4. Exite, inquit, ex illa mi popule. Nam certè vera redeundi in rectam viam ratio à qua aberratum est, in eo posita est, non vt in eadem semita pergat qui aberrauit: sed contrà vt, ea relicta, quam citissimè fieri potest, iter repetat à quo deflexerat. Quod si quis hic roget, an iste qui hic præcipitur recessus necessariò loci mutatione requirat: respondeo non semper hanc esse necessariã. Præcipuus enim hic discessus est, à mendacio ad veritatem transitio, quod ad doctrinam attinet: quoad mores autem, auersio ab iniquitate, & puritatis amplexatio Psal. 119, 2. Timo. 2. 19. quod in sacris literis intelligitur conuersionis appellatione.

Sed in hoc argumento magna occurrit exemplorū diuersitas atque adeò repugnantia. Iosephū enim videmus in Aegypto mansisse: itidemque Danielē & eius socios Chaldæam minime deseruisse. Mosē contra ex Pharaonis aula sese subduxisse legimus. Iudæis etiam quibus graue fuit in patriam reuerti quum iam tertium illis paterent fores pessimè cessit hæc ignauia & cunctatio: Quid igitur in hac diuersitate statuendum? Huius certè difficultatis explicatio minimè fuerit iis difficilis, qui sibi ipsis minimè aduantes, sincerè sibi pro scopo tum Dei gloriam, tum charitatē proximo debitam pro-

*Exemplorū
Iosephi, Dani-
elē, & Mo-
sē applica-
tio ad præ-
sentem Ec-
clesiæ Chri-
stianæ sta-
tū, in Baby-
lone captiue*

posuerint, suas denique vires ad illud vtrumque præstandum diligenter secum expendierint. Basis igitur huius totius deliberationis hæc est, Deo prorsus esse (sine vlla exceptione) ita vt ferunt eius mandata studiose obtinenda, sic vt neque retrocedamus, neque vel ad dextram vel ad sinistram declinemus, Hoc posito, si quis ibi sit vbi verbū Dei purè annuntiatum audire possit & Sacramentis à Domino ad nostram fouendam & augendam fidem institutis frui, superest illi quiddam præterea ex ipsius Christi monitu considerandum: nempe vt rationes suas subducatur priusquam ædificet aut prælietur Luc. 14. 18. In primis igitur oportet vt secum reputet num satis habeat virium quibus, fauente Deo, sperare audeat parem se futurum superandis insultibus & violentis impressionibus quæ pietatem apertè proferentibus inter profanos & superstitiosos haud dubiè imminent. Deinde an eo sit donatus fidei & zeli robore, quo fretus sibi à malis infinitis exemplis subinde occurrentibus cauere possit. Quisquis igitur sese, Dei beneficio, talem esse non temerè existimat, auctore in loco non mutabit, sed potius suaserim vt officio suo defangens, tanquam fax splendidissima in medijs tenebris refulgeat Phil. 2. 11. quanquam nihil prohibet quominus qui alicubi suæ conscientiae & saluti consulere non incommodè potest, meliorem etiam conditionem, sicubi fuerit sibi oblata, amplectatur. Cæterum iis
qui

qui munere publico, præsertim ecclesiastico alicubi funguntur, summopere cauendū est, ne periculorum metu terrefacti ab officio discedāt, quod ipsa quoque vita multò charius ipsis esse debet, vt suo nos exemplo cuncti pij fidelisque Dei serui docuerunt, & quidem inter cæteros Iosephus & Daniel. Sunt autem ij demum existimādi stationem suam deserere qui loco redūt, vel hominum metu, vel alicuius priuati commodi causa, vocationem suam mininè perpēdentes esse Dei vocem, cui sit vltro, siue stare, siue discedere iubeat, obsequendum: digni profectò qui ab Imperatore suo exauctorentur, vel etiam vt quasi emansores vel potius transfugæ puniantur. Sanctè igitur Abrahamus, accepto Dei mandato, patriæ cognatisque subitò valedixit. Est enim omnis legitima & obligatoria vocatio, quasi ipsius Dei vox auribus ipsis insonans, ad cuius præscriptum vel sit permanendum vel demigrādum. Mosem autem speciali quidem monitu iussū fuisse non legimus vt aulam Pharaonis relinqueret Heb. ii. 24: sed præterquàm quòd nullo munere publico legitur fuisse Pharaoni obitricus, ea quæ mox illius ex aula discessum sequuta sunt satis ostēdunt illum peculiari sancti Spiritus motu fuisse impulsū: quod etiam demonstrat aperte Stephanus Act. 7. 22. Danielem contra credere par est, nisi mors illum in extrema senectute in Perside oppressit, munere suo publico quod optima fide ad Dei

gloriam & populi tuitionem exercebat, fuisse, quominus cum cæteris in patriam rediret, quasi iniecta ipsius Dei manu retentum. Vt ibi quoque tum Esdras tum Nehemias aliquandiu post Cyri & aliorum regum edicta restiterunt: idque singulari Dei providentia, ut tanquam succenturiati & pro subsidio collocati extremum agmen populi rurtim redeuntis firmarent: At ij certe non habent quod ignaviae suæ prætexant, qui tanta opportunitate reditus neglecta, in prophanarum gentium sordibus hæserunt. In summa in huiusmodi angustiis nequaquam defuturum est rectum & sanum consilium iis qui sincerè gloriæ Dei studebunt, & suæ conscientiae tranquillitatem quærent. Neque verò istud fuerit gratiam Dei cuiuspiam regioni asfigere, vel alicuius vrbis mœnibus cõcludere: quum ubique Deo puris sublatiis manibus sit seruiendũ 1. Timot. 2. 8. sed contra huiusmodi doctrina eò tendit ut omnes intelligant ei quem Deo debemus cultui cuncta sine exceptione esse postponenda, illo præsertim tam preciosa iis pollicito, qui ipsius causa domos, fratres, parentes, uxorem, liberos, cuncta sua denique reliquerint, quantumuis illos mundus inter stultos & insanos habeat.

*Non exit ex
Babilone
quisquis lo-
cum mutat.*

Hinc etiam admonemur minimè sufficere simplicem à superstitionis vel etiam deterioribus aliquibus discessum: Nihil enim prodest mutare locum, nisi veterem illum hominem exuamus, & quum eò appulimus ubi purius

purius & liberius licet Deum colere, illud re ipsa præstemus. At istud certè non omnes præstant, vt magno meo cum dolore fateri me cogit veritas. Sunt enim Eheu niniùm multi, qui tantum absunt ab eo vt vel sint istiusmodi emigratione mutati, vel meliores euaserint, vt contrà ex quo sese ad nos receperunt, vsque ad eò facti sunt deteriores, vt eos præstiterit & nostra & ipsorum causa, vel nunquam ad nos aduenisse, vel eò vnde uenerunt semel reuerti.

Nihilo magis hæc doctrina hypocritis illis Monachis patrocinator qui sese iactant mūdū, sectandi Iesu Christi causa, deseruisse: quod tūm demum verum esse conperietur, quum probauerint suæ quam vocant regulæ auctorem esse Christum: & doctrinam Apostolicam amplecti, demonstrauerint idem esse atque in monasterium ingredi, vt ibi ex alieno uiuant, & alij sese in onagros trāsformant: alij meri ventres & omasi euadant: alij infulas & pileos aucupentur: alij falsitatis omnis fautores & patronos sese ex professo constituent: (quales sunt in primis hodie nuper illi nati Capucini, & qui pretiosum illud Iesu nomen ausi sibi vindicare, ruentis Antichristi solium fulciunt) alij denique miserorum animas, quasi procuratoriis instrumentis apud Dei tribunal muniti, venalibus precibus & meritis nundinentur, Deum ipsum scilicet, si fides ipsis habenda est, subductis suorū meritorū rationibus obstrictum

*Monachismū
amplecti non
est Mundum
deserere. 1*

tenentes. Quum hæc inquam, isti ostenderint ex Apostolorum & Prophetarum doctrina desumpta, id est tenebras esse lucem, tū certè in illorum sententiam transibimus. Sin minus, absit vt illorum putidissimis mendaciis assentiamur: quātumuis monasticam vitam, inter cæteros ex veteribus quidam (quod illius pace dictum sit) vir alioqui eximijs donis ornatus, neque de ista pseudomonachorum colluie quā mox Sathan euomuit loquutus, sed solitariae vitæ opinione iam tum inualefcente fasciatus, eò vsque extulerit, vt cuidam etiam suaserit per calcatum patrem ad monasterium pergere: hyperbola plane pharisaica, cuius fit mentio Matth. 15. 6. & contra Dei leges, de votis etiam legalibus & diuinitus institutis aliter prorsus statuētis. Num. 30.

Falli vehementer illos qui Babylonem & Ecclesiam inter se conciliare student.

Hoc igitur primum ac præcipuum statuatur necesse est quisquis sese cogitat Ecclesie verè cætus adiungere, falsam Ecclesiam esse incūctāter alacrique animo eiuandam atque deserendam vt admonemur Luc. 9. 6. & Phil. 3. 3. quū disertis etiam verbis Psal. 45. 11. iubeatur Sponsa, si modo Sponso grata & accepta esse velit; patriæ suæ & paternæ domus obliuisci. Istud verò vtinam ij præsertim etiam atque etiam cogitent, qui hæc atate, in vtramuis partem claudicantes, ignem aquæ confociare se posse somniant, & transformatores Ecclesie vocant, quibus curæ est illam ad verbi Dei præscriptum instaurare: deteriores certè homines quàm qui apertū veritati bellū indixerūt.

Cæterum

Cæterùm quoniam ab vno diuerticulo in aliud trāsire, nihil eum iauat qui à recta via deflexerit, sed magis etiam illum extra viam abducit: ideo Sponsa admonetur vt à spuris illis matris suę filiis discedens, confestim veri gregis vestigia relegat, & repertis pastoribus adhæreat. Hoc autem vt cuiusmodi sit planè intelligamus & secundùm illud nos componamus, tenèdum est longè aliud esse nouum aliquod iter aperire, quàm vetus iam pridem tutum, sed viatorum paucitate defuetum & sentibus obsitum repetere. Quoniam igitur hoc loco non agitur de noua instituenda via, quasi tunc demum inchoanda fuerit Ecclesia: sed de repetenda via longa defuetudine oblitterata: idcirco ad antiqua vestigia Sponsa hoc loco amandatur. Id ipsum est autem quod prædicarunt Prophetæ, vt pote qui in temporum suorum angustiis auios & vagantes perpetuo ad legem & ad testimonium reuocent Ies. 8. 20. & alibi passim. Sic etiam Abrahamus apud Luc. 6. 29, Mosem (inquit) habent & prophetas, illos audiant. Quibus etiam suffragatur Petrus 2. epist. 1. 20. haud oblitus sermonum magistri qui cæcos ad scripturas relegās, Scrutamini, inquit, scripturas: nam illæ testantur de me Ioh. 5. 39. Et tamen, quum sic loqueretur Dominus, ita verarum priscarum ouium vestigia vix apparebāt in eo ipso populo qui Deum Patrem & auctorem iactabat, vt illas miraculis ac signis minimè vulgaribus opus fuerit quasi notari,

*Aliud esse
nouam viam
aperire, quā
ad verum
vetus iter
regredi. Et
quòdam sit
hoc vetus
iter.*

vt à redimitibus recognoscerentur Matth.
9.36.

*Duo sunt
Patrū gene-
ra, & varia
hic occur-
runt viarum
diuortia, di-
ligenter ob-
seruanda &
evitanda.*

Quotiescunque igitur ex hoc loco aduer-
sarij sine discrimine asserunt patrum tradi-
tionibus ac vestigiis insistendum esse: memi-
nerimus Sponsam nō quōuis, sed ad certum
quendam reuocari, id est, ad verarū ouium
aggregationem. Duo sunt enim patrum ge-
nera, quorum non pauci & decepti fuēre &
alios seduxerunt, de quibus conquerens Do-
minus apud Ieremiam, Deseruerunt, inquit,
legem meam quam ipsis tradidi, neque audi-
uerunt vocem meam, neque ambulauerunt
in ea, sed sequuti sunt peruersam libidinem
cordis sui, & post Baalim quos docuerunt
eos patres ipsorum Ier. 9.13. & Ezech. 20.24.
post idola, inquit, patrum suorum fuerunt
ipsorum oculi. Hi sunt igitur patres quos
deuitare nos decet, alioqui cum ipsis peritu-
ros, vtpote quibus gregis huius nomen mi-
nimè conpetat, quoniam oues non sunt, quæ
vocem pastoris non audiunt & ipsum non
sequuntur. Ioh. 10.27. Ad veros autem Patres
& antecessores quod attinet, ij demum sunt
quorū vestigia studiosè sunt à nobis digno-
scēda, à quibus neque ad extreram, neque ad
sinistram deflectamus. Sic isto nostro seculo
varia sunt ac multiplices falsæ religiones &
sectæ, quæ omnes sese pro vera Ecclesia ven-
ditant, Ecce hinc Iudæi, inde Turcæ rectam
religionem sibi vendicantes. Atqui Alcora-
num constat esse recens inuentum, itaque

non

nō possint Turcē per huius gregis vestigia intelligi. Iudēi verò hodie, & ex quo euersum est corū templum cum tota ipsorum politia, speciem quidem veræ religionis, & gloriantur de vero Deo à Mose & prophetis annunciato, sed frustra quum illum non agnoscant, immò blasphemant, ad quem nos reuocāt lex & Prophetæ Ioh. 5. 39. Luc. 24. 27.

Ecce verò alia ex parte Romano throno addicti, antiquitate longa serie episcoporum, fœderis deniq; vtriusque tabulis prolatis, Ecclesie Catholicæ nomē sibi vēdicāt: quib⁹ respondemus, quum hierarchiæ quidem ipsorum qua nituntur opus, partim ex officina humana prodierit, quod paulatim in manifestam Antichristianā tyrannidem euasit: doctrina verò quæ ab ipsis prædicatur ex diametro scriptis Prophetiis & Apostolicis repugnet, hanc illam viam esse non posse veteris Ecclesie Apostolicæ pedibus tritam, quā tamcunque annorum & episcoporum seriem proferant. Idem omnino de Anabaptistis & Libertinis statuendum, sua deliria interferētium scripturis diuinis & suos enthusiasmos venditantium. Nec aliter etiam est de cæteris seu veteribus, seu interpolatis, seu recens natis hæreticis statuendum, quibus omnibus commune istud est quòd sese non continent intra doctrine Apostolicæ & Propheticæ fines, vt est canonicis libris idcirco perfectè comprehensa, vt essent nobis & contextus & certa eius interpretatio.

Succesio Episcopalis Babilonica nullo ceruo fundamento nititur.

*Quenā sint
vera Ec-
clesiæ ma-
palia ad
quā amāda-
tur Sponfa.*

Hæc itaque causa est quamobrem Sponsus suam Sponsam monet de quærendis pastorū tuguriis : fidos videlicet Ecclesiæ pastores docens esse peruestigandos, & ex ipsorum tū sermonibus tum scriptis dignoscendos, ut qui semper fuerint vero gregi per fugium & tutus receptus. Nam reuera vnicus & singularis est grex iste Catholicus; id est, generaliter consideratus, & ex quibusuis populis collectus, siue paruus siue magnus: sed tot sunt caulæ siue tuguria illi recipiendo & pacendo gregi, quot locis verorum pastorum id est Apottolorum & Prophetarum vox auditur, & ad fines vsque seculorum audietur, ex fidelium pastorum ore qui illis successerunt & succedent, ut tota ouium illarum multitudo ad hanc vocem collecta, ad illum vnicū pastorem Spōsum videlicet adducatur.

*Cur Solomō
faciat ex-
pressam ma-
paliū mē-
tionem.*

Sed & fortasse Sponsus his verbis vtens ad Abrahamum, Isaacum & Iacobum speciatim respexit, qui re ipsa vitam pastoritiam egerunt, ut plerique omnes prisca patriarchæ, ac ipse etiam Moses, quum inter Madianitas degeret, ad quorum etiam familias sanctamque disciplinam amandatur Sponfa. Certum enim est tum ipsos fuisse veros pastores tum eorum doctrinam synceram, ipsorum denique domos ac familias (si refractarios ac prophanos quosdam exipias, veluti Ismaelē & Esauum quos potius in illis quàm ex illis domibus fuisse dixerimus) veram Dei Ecclesiam extitisse. Nec illud etiam prætereūdem, disertè

disertè nominari pastorum caulas, quod illorum historiae consentaneum est: vixerunt enim illi reipsa in tabernaculis tanquam in hoc mundo peregrinantes Heb. II. 9. Immo sic quoque docemur Ecclesiam minimè querendam esse intra turritas basilicas, aut pyramidas sublimes, & reliquum eiusmodi terrenum luxum, sed potius ex vilibus & vulgaribus hominibus compositam Luc. 14. 21. & 1. Cor. I. 16. cuius etiam caput & princeps Christus in stabulo nasci; & vti vulgari victu voluit Matth. 8. 20: Quod si nobis hic quispiã obiciat tabernaculi ornatum splendidissimum, & Solomonici templi incredibilem pene magnificentiam, & tum ipsius Solomonis opes, tum populi sub illo rege diuitias tantas vt argentum non pluris fieret quàm lapides 2. Chroni. 9. 27. respondeo omnem illum apparatus atque cultum sacerdotij Leuitici, ipsiusque templi opes, figuras fuisse diuitiarum spiritualium æterni templi Dei, nempe Domini nostri Iesu Christi sub Legis pædagogia, quæ penitus abolita est, & vnà cum suis appendicibus euanuit. Ad opulentiam verò populi quod attinet, equidem non inficior Dominum his etiam præsentis vitæ commodis dignatum fuisse populum suum, quoties sic illi visum est, cuius cultui adiunctæ sunt & huius præsentis & futuræ vitæ promissiones 1. Timot. 4. 8. Neque etiam nego, Deum in Ecclesiam suam tum diuites tum pauperes adsciscere quos & quot ipsi

placet, teste Lazaro mendico in Abrahami diuitis sinu requiescente, Luc. 16. 23. Sed hoc dico, basilicam illam conuiuij quæ commemoratur Luc. 14. 13. ab omni æuo fuisse potius infirmorū, claudorū, cæcorum è medijs plateis petitorum turba refertam, quàm opulentis & magnificis conuiuis qui in Regum domibus versantur. Matth. II. 8. Adde insuper, tametsi neque ex diuitiis neque ex paupertate vera Ecclesia sit discernenda, tenuitatem tamen atque ideo inopiam immò etiam crucem esse perpetuas illius comites. Neque verò nunc ago de crucibus aureis vel argenteis quas isti in idola detestabilia transmutarunt, sed crucem illam grauē intelligo, humeros nostros prementem, & hostem carnis perpetuam. Aio præterea locupletes illos qui in Ecclesia floruerunt neuiquam ex Ecclesia fuisse, quatenus opibus istis corruptibilibus abundarunt, sed quatenus pauperes fuerunt diuitiis vtentes ac si nullas haberent, vt nos monet Apostolus 1. Cor. 7. 33. 1. Timoth. 6. 17. & seipfos vsque ad eò emaciātes vt per acus foramen transire possent Matth. 19. 24. Thesuros denique suos reponentes in cælis Matth. 6. 29. Dauidis illius diuissimi atque piissimi regis exemplo Psal. 16. 5. Affirmo denique analogiam & conuenientiā mutuam esse oportere inter ædificia & instrumentum Ecclesiæ & doctrinam ibi sonātem, que luxum omnem respuit, & Ecclesiæ
bona

bona viuis extruendis lapidibus impendit
 1. Pet. 25. vt Apostolorum temporibus facti-
 tatum fuit Act. 4.35. & quandiu (sicut iam o-
 lim ex Patribus quidam scitè dixit) aurei qui-
 dem erant, vasa verò sacra lignea.

Magnopere igitur iam inde à Constantini *Reprehensio*
 Magni temporibus peccarunt veteres epi- *luxus in locis*
 scopi, qui non modò sustinuerunt, sed etiam *sacris, & re-*
 affectarunt, suisque cohortationibus effece- *liquo Dei*
 runt, vt tam immodicis sumptibus templa *cultu Chri-*
 erigerètur, nulli certè vsui aptiora quàm re- *stiano, unde*
 darguendis & petitoribus & donatoribus & *facti vt Ec-*
 illorum quidem auaritiæ, istorum verò am- *clesia sit in*
 bitioni oculis ipsis spectantium demòstran- *officina am-*
 dæ. Et hinc certè palàm est euenisse vt spiri- *bitionis &*
 tualis illa Ecclesiæ Christianæ pulchritudo *auaritiæ*
 in futilissimam vanitatem ac luxum non *transforma-*
 simpliciter mundanum sed plane epicureum
 transferit: licet huic turpitudini religionis
 cura prætexatur: hinc autè etiam constat quã
 sit desperata illorum impudentia qui tam
 falsis & tam ridiculis fabulis ausi sunt Aosto-
 lorum historiam, vt est Lucæ à Sancto spiritu
 dictatata, conspurcare: nihil veriti sanctos
 Christi Apostolos, in templorũ architectos,
 crucium fabricatores, aquæ lustralis asperso-
 res transformare. Quæ (Deus immortalis) i-
 storum nullis piaculis diluenda audacia fuit,
 qui Petri scilicet patrimonium partim à
 principibus emunxerunt, partim infinitis
 sceleribus arripuerunt? Quæ belluæ illius,
 monstri, inquã, illius horrèdi, triplici corona

superbientis abominatio, quod hominum humeris gestatum, vsque ad crepidæ osculum adoratur? nunquid tale Petrus ipse cuius iste se successorem in Apostolatu, immò (proh scelus) in principatu iactat? Act. 10. 26. 1. Pet. 5. 3. Ad quid pompa illa speciosa, partim ex manubiis ac spoliis regum & principum orbis terrarum, quos hæc meretrix philtris suis fascino, conflata, partim ex piorum in spiritualem Ecclesiæ usum collationibus, per sacrilegium auersis, concinnata? ne scilicet yana fieret Apocalypsis prophetia tam expressa, vt etiam nominatus sit locus & officina tantæ confusionis. Neque sane hæc nostra est interpretatio, quum eum locum ita exposuerint veteres tum græci tum Latini, quorum scripta ille ipse Papa non audet palam improbare. Quid præterea existimabimus de innumerabilibus illis Patribus & Fratruellis, paupertatis, scilicet, voto adstrictis, impudentibus mendicabilibus, quorum impudentissima mendacia lapides ipsi & magnifica ipsorum palatia refellunt? Quid de istis locustis, & occidentalibus psitacis sentiendum quas recens euomuit abyssus? ex quorum præsertim fœce emerferunt detestandi illi sanctissimi nominis Iesu profanatores, qui, aliorum accipitrum nidis occupatis, exiguo temporis spatio, plus opum hinc inde corraferunt, quam per totos quingentos annos ab aliis omnibus accumulari potuerint? qui quidem mihi in mentem re-

quod à Physicis traditur, serpentes videlicet serpentibus deuoratis, dracones euadere. At nos tenuitate nostra contenti, casulas ac tuguria priscorum fidelium pastorum hoc loco commemorata, toti illi pópæ & fastui mundano, alacri animo opponamus: ibi veram Ecclesiam non autem in illo prophanae illius opulentiae splendore inuenturi, in quo regnum exercet princeps huius mundi, nomen Ecclesiae sibi attribuens. Nos, inquam, Mo-
 sis exemplo, calamitates populi Dei & Iesu Christi opprobrium, cunctis Aegyptiorum thesauris antepo-
 namus Heb. 11. 25. in hoc, inquam, rege nostro acquiscamus: sic in cœ-
 lis gloria coronato vt interim adhuc in ter-
 ris in mēbris suis spineā illā coronam gestet
 Col. 1. 24. Istos autem contrā semel missos
 faciamus, qui Christi spolia inter se partiun-
 tur.

Cæterum vocem illam Hebraeam quam
 Mapalia siue Tuguria sumus interpretati,
 quamuis sæpe pro quouis domicilio acci-
 piatur, sic tamen hoc loco vsurpari constat,
 ex eo quod Pastoribus attribuatur: quales
 etiam Abrahamus, Isaacus & Iacobus re ipsa
 fuerunt, ac etiam Moses quandiu in desertis
 Arabiae vixit, & Dauid ex ipsis caulis ad re-
 gnum assumptus. Sic autem præter illa de
 quibus antea diximus, admonemur à Spiritu
 sancto, quemadmodum ea est Pastorum con-
 ditio, vt sæpe ex vno loco in alterum demi-
 grent, ideóque casas gestatorias habere con-

*Mapalia
 Ecclesiae non
 sunt illi loco
 certo affixa.*

fuerunt, vt in veterum Patriarcharum hi-
 storiis legimus, qui cum suis gregibus modò
 hùc modò illuc transeuntés secum Ecclesiam
 Dei transferebant: ita cauendum esse ne cui
 vel genti, vel vrbi, vel etiam vico Ecclesiam
 affigamus, tanquam ibi perpetuò mäsuram.
 Nam contrà memores esse nos oportet ho-
 rum Christi verborum, Matth. 24. 23. & 28.
 Siquis vobis dixerit, ecce hic est Christus aut
 illic, ne credite. Vbinam igitur est quæren-
 dus? vbi cunq;e, inquit, fuerit cadauer (cor-
 pus videlicet mortuum ex quo vita haurien-
 da nobis est) ibi congregabuntur aquilæ: id
 est, vbi Iesus Christus ille verus prædicatur,
 in cuius solius morte vita inuenitur, & quæ
 solum, eumque crucifixum sibi cognoscent-
 dum merito putauit Apostolus, Cor. 2. 2. ni-
 mirum purè annunciatum: ibi oportet ag-
 gregentur aquilæ: fideles nempe, quibus v-
 nus est gratus cibus illo crucifixo pasci. Nã
 ibi demum est nec vsquam alibi vera Eccle-
 sia. At vbinam Iesus ille Christus inuenietur?
 In casulis illis & mapalibus Pastorũ, id est in
 scripturis Prophetarum, quas huius seculi
 homines, præ suis Philosophicis & rhetori-
 cis scriptis, vt plebeias vel etiam ineptas nar-
 rationes contemnunt, vel etiam derident. At
 quocunq;e loco ab hominibus habeantur,
 ibi demum fundata & extructa est Dei do-
 mus illa, cui nihil habet simile mundus vni-
 uersus, I. Cor. 3. II. Ephes. 2. 20. & Apoc. 21. 14.
 Verum, aiunt isti, si dum quæritur ibi Chri-
 stus,

stus, quispiam scripturarum locus incidat, qui perperam exponatur, quónam recurrendū erit, vt de genuino illius sensu doceamur, & contrariam falsitatem deprehendamus? Iterum sane ad Pastorum tuguria deueniendum esse dicimus: quandoquidem præter hoc verbum scriptum, nulla est lux, nulla certitudo in Ecclesia. Ad illud autem amandamur, & expresso Domini mandato, vt supra à nobis dictum est, & ipsiusmet exemplo, qui falsum Sathanæ testimonium ex scripturis prauè ab illo detortis eadem scriptura repulit, Matth. 7. iisdem verò telis vsos fuisse Apostolos haud ambiguum est, etiam aduersus Sacerdotes sedentes in Hierusalem, Act. 4. 7. illis frustra suas traditiones aduersus Apostolos proferentibus, & illius suæ sedis auctoritatem prætextentibus, tūc in speluncam latronum, vt iam olim Romana, transformata, sicut illis exprobrat Dominus, Matth. 21. 15. Sic etiam sese cum Paulo gesserunt Iudæi Berroes suo maximo bono, Act. 17. 11. Neque tamen interea contemnendum ducimus, immò plurimi faciendum veræ Ecclesiæ testimonium atque consensionem: sed ea cautione semper adhibita, vt veram Ecclesiam à falsa, ex ipsius testimonij cum scripturis consensu discernamus: quod etiam in suis legendis scriptis obseruandum esse, prisce patres & suorum temporum clarissima illa lumina præmonuerunt.

Valde fuit igitur insignis & exitialis hæc *Insignis er-*

*vox eorū qui
 ſucceſſioni
 personali vel
 locali Eccle-
 ſiam alli-
 gant.*

Satanæ impoſtura, qua perſuaſit credendum eſſe abſque doctrinæ ad verbi Diuini normâ examine, Spiritum ſanctum eſſe iſtis Paſtorum perſonis velut alligatum à quibus nunquam recedat: ad eò quidem vt ipſas quoque ſacras Scripturas illorum opinionibus & decretis ſubiecerint: non minus abſurdè proſectò, quàm ſi quis architectus, non ipſum parietem ad regulam & perpendicularum, ſed e contrario regulam ac perpendicularum ad ipſum parietem exigat. Atqui obſeruare potiùs aduerſus hūc aſtum Satanæ oportuerat, Ieſum Chriſtum lapidem illum angularem, ab omni æuo pleròſque præcipuos, (nomine tamen non reipſa) architectos agnoſcere noluiſſe, immò etiam malitioſè repudiaſſe, Pſal. 118. 22. quod experti ſunt in primis Prophete, Matth. 23. 37. ac deinceps ipſe Chriſtus Matth. 21. 23. Act. 4. 11. vt etiam diſertè prædictum fuit Eccleſiæ Chriſtianæ euenturum, Act. 20. 29. & verè prædictum fuiſſe experientia hodie quoque conuincit. Nihilominus tamen ſpecioſius tum fuit quorundã prætextus, cur ſine exceptione ſtaretur in iis quæ gens illa amplecteretur, quam vnã Deus inter omnes elegerat, atque ad eò cur ſpecialim omnes acquieſcerent in Sacerdotum ſententia quos Deus ſupremos eſſe iudices, in cauſa religionis iuſſerat, Deut. 17. 9. Nã ipſius quoque ſedis Hieroſolymitanæ nullus ignorat quãta fuerit auctoritas, ciuitatis Dei nomen ſortitæ, Pſalm. 122. Et tamen quãnam illi

fuc-

fuerunt de quibus loquens Dominus, Sinite illos, (inquit) cæci enim sunt & cæcorum duces, Matth. 15. 14. quænam Christum & discipulos excommunicarunt? Ioh. 9. 22. à quibus coactus est Pilatus Christum ad crucem damnare? Matth. 27. 20. quænam incircumcisi corde manus suas piorum seruorum Christi sanguine cruentarunt? Act. 7. 52. Maxima igitur fuit occasio assentiendi sine exceptione longè maximæ parti Iudaici populi, & Scribarum, infidentium Mosis legislatoris cathedræ, id est Mosis successorum prout Deus constituerat. Et tamen isti ceciderunt in fossam, & suos sectatores secum eodem traxerunt, Matth. 15. 14. At vbinam tandem scriptum fuit Romam futuram Ecclesiæ vniuersalis sedem? Episcopum Romanum nullius iudicio esse obnoxium, sed caput esse omnium sine prouocatione Ecclesiarum? potestatem habere cælos & inferos aperiendi? omnia denique suo arbitrio constituendi? vt alias infinitas blasphemias horrendæ impietatis plenas prætermittam. Dixit quidem Dominus noster Iesus Christus se perpetuò nobiscum fore, vsque ad mundi consummationem: sed Romæ se habitaturum neutiquam dixit. Immò per suum illum charissimum discipulum Iohannem nos commonefecit, Romam fore magnæ illius meretricis sedem, quæ Reges ac Principes orbis terrarum inebriaret: quod etiamnum hodie oculis ipsis cernitur, & tamen animaduertere volūt

pauci. Immò, (qui penè incredibilis fuit stupor) illi ipsi veteres patres qui de hæc ipsa Romana sede hæc viderunt & scripserunt, vsqueadè tamen cauere sibi non potuerunt, vt & ipsi miserè fuerint hac in re decepti, & alios non paucos in eandem induxerint.

Summa totius huius tractationis.

Summa autem huius desperationis hæc esto, Dominum suos Pastores & suas caulas habere, certos veritatis testes, Prophetas nimirum & Apostolos, ad quos sit omnibus piis accedendum, & quorum doctrina, scriptis ipsorum plene comprehensa, est vnicus ille Canon ex quo verè Pastores à falsis dignosci, ac proinde vera illa Iesu Christi Spõsa cui capellas aggregari oporteat, vt verè pascantur, ab illa infœlici adultera discerni quam quisquis perire non vult effugere teneatur. Hanc igitur doctrinam amplexi Dominum Deum & Seruatorem nostrum precemur, vt benignissimis illis suis oculis miseram suam Ecclesiam intueatur, plerisque adhuc locis tot sentibus obsitam & tam incultam, vt illic vix vllum iter vix vlla rectæ semitæ vestigia appareant: vt inquam illam respicere, & ad veras verorum Pastorum caulas per tam vastas & horrendas solitudines perducere dignetur: &, quandoquidem illi visum est hac nostra ætate sancti sui ministerij vexillum rursus attollere, placeat etiam illi sese isti Babylo ni quàm fortissimè opponere, & Apostaticam sedem illam oris sui

fui Spiritu funditus euertere : placeat, inquam, illi Electis suis oculos donare, quibus lucem Evangelicam intueantur : aures illius Pastorum Pastoris voci audiendæ tribuere : suas caulas instaurare, in quibus ipsius famelicæ capellæ ad ipsius gloriam & honorem pascantur. Quoniam verò, quæ nostra summa est segnities, hoc sacrum pabulum nobis tam benignè subministratum, tam parum adhuc auidè sumpsimus, & nunc quoque penè fastidimus, agite mecum, Fratres, tantum hoc peccatum à Deo Opt. Max.

deprecemur & eius misericordiam istis precibus imploremus. Omnipotens

Deus, &c.

* *
★

IN CANTICVM CAN-
TICORVM HOMILIA
DVODECIMA.

Auxilium nostrum sit à Domino, &c.

Quod sequitur extat in Cap. I. vers. 9.

9 Amica mea similem te esse dico!

*Felicis Ec-
clesiæ instau-
ratae status
comparatio
cum eiusdem
desolatione:
quã instau-
rationem
omnes pro-
curare oportet.*

In signem profectò doctrinam audiui-
mus ex Sponsi superiore responso, certissimas
videlicet veræ illius Ecclesiæ notas, cui nos
obtinendæ salutis æternæ causa necesse est
aggregari: vnde licet etiam intelligere veram
& vnicam Ecclesiæ instaurandæ rationem,
postquam ad tempus Pastorum nonnullor-
um negligētia & falsorum Doctorum per-
fidia vastata & deformata iacuit. Sic autem
feliciter & efficaciter instaurata quàm admi-
rabili decore sit conspicua, nunc graphicè
nobis declaratur, cui curando negotio nunc
omnes intentissimos esse oportuit. Nam hoc
illud caput est, de quo etiamnum hodie con-
trouertitur, idque optimo iure, quum adhuc
maxima ex parte Christianum orbem in mi-
ferrimam vastitatem redactum videamus.

*Quid Eccle-
siæ instau-
rationē im-
pediat.*

Sed (proh facinus) tractatur, immò etiam
fouetur à plurimis hæc controuersia, non a-
liquo illam tandem decidendi studio: sed
contra vt illis obstant, qui huic tollendò
malo quãtam possunt operam nauant. Nam
falsi

falsi Pastores hoc vlcus tangi nullo pacto patiuntur: quorum alij quidem negotium istud nihil vel non multum curant: pauci verò quidam manum quidem huic operi admovent, sed vt Ecclesiæ gubernationem ex humano suo sensu metiti, non ordinem, sed, quasi cum ratione insanientes, confusionem instituant, sua commenta sequuti: quum, vt supra testatus est Sponsus, istius domus Dominus, vestigia veri gregis obseruare, & ad fidorum pastorum caulas sese recipere oportuerit.

Ad primos igitur illos quod attinet, quum *Pseudosynodorum larua.* Pharisæis & Scribis similes sint, atque aded illis deteriores, mirum non est ipsos non ferentes vt in suas impietates inquiratur, Domino illi suo strenuè seruire, qui pertinacissimè quantum potest suam arcem propugnat, Luc. II. 22. Sed fateri tamen ij interdum coguntur Ecclesiam suam non paucis corruptelis scædatam, quod in suorum conciliorum præfationibus testantur: ac etiam in ipsis concionibus nonnunquã istud Crocodilinis lachrymis deplorant. Sed quorsum id faciant; res ipsa mox ostēdit. Quum enim de his emendandis vel semel tollendis agitur, nunquam doctrinæ deprauationem attingunt, (à qua tamen ordiri necesse fuit quū in ea periculosissimè peccetur) sed de pileorum formis, de barbarum tonsura, de cæsarici productione aut decurtatione disceptāt, quibus nugis, ne nihil aliud agere videātur,

aliquid intermiscerent de non coaceruandis ab vno quopiam simul pluribus Sacerdotiis, de residentia Episcoporum, & aliorum quibus animatum (vt ipsi loquuntur) cura incumbit. Bellè id quidem, quasi vnicuique sacrilego singularis quædam prædæ portio assignetur: & vnicuilibet latroni certi fines statuatur, intra quos præsens grassari liceat. Hæc illi mera esse conuicia exclamabunt. Sed age. Corrigant igitur, si fas est, ipsius Christi sermonem, qui de domus Patris sui prædatoribus disserens, Matth. 21. 13. Vos, inquit, domum Patris mei in speluncas latronum cõuertistis. Quod si etiam legitima quæpiam decreta de morũ honestate, vel emendandis Ecclesiasticæ administrationis corruptelis decernant, quis non videt ista per ludibrium ab illis statui, quum totidè inde in ipsorum Bullis clausulæ derogatoriæ quas vocant nascantur, Papa quolibet certo pretio legibus quibusuis soluente? Huius rei publicum testimonium perhibet saltem pragmatica sanctio quam vocant Concilij Basiliensis, à Leone X. P. abrogata, vocatis in prædæ partem regibus: impudètia certè maiore quàm olim milites illi qui supra vestem spoliati Domini sortem iecerunt. Quid? illius Tridentini conciliabuli prædatorij pleræque sanctiones huiusmodi hodie prorsus inutiles, annon deploratæ perfidiæ ipsos arguunt, qui fuerunt illarum auctores, & plenis buccis eam ipsam illius auctoritatem prædicant, cuius abrogationem

tionem ipsimet mercantur?

Quid hinc igitur in tanta rerum confusione consilij capient Pastores & Magistratus Christiani? Expectandumne est (vt inquit isti derisores) dum istis quoque corruptelis Papa & Antistites (Apostolorum scilicet successores) medeantur? id est, lupanaria repurgent meretrices? vsitatum enim est scripturis spiritualem scortationem cum corpora conferre. At ex aduerso Christus, Sinite, inquit, illos, Cæci enim sunt, & cæcorum duces, Matth. 15. 14. Quin etiam argentarios, arrepto flagello, & euersis eum ipsorum pecunia mensis, semel atque iterum ex ipso templo eiecit, Ioh. 2. 15. Luc. 19. 45. Sic trecentis abhinc annis Deus Occidentem & Meridiem terribili suæ indignationis flagello, summissis videlicet Turcis Saracenorum successoribus, castigauit: & nostra quoque memoria Romani ipsam iectu non leui flagellauit. In nos autem contra immensos misericordiæ suæ thesauros effudit, excitatis diuinitus maximis illis & præstantissimis beatæ in æternum memoriæ viris, qui, correptis veris illis Christianorum armis, 2. Corin. 10. 4. Spiritus videlicet eius Domini, 2. Thessal. 2. 8. qui gladius anceps vocatur, Psal. 49. 6. Heb. 4. 12. domum Dei pro viribus repurgarunt, in qua nos hodie, Dei beneficio, stamus. At hic nobis nonnulli obiectant, non illis tantum armis, sed ferro quoque nostrates vsos fuisse: his verò qui sese ferro quoque tutati sunt,

Officium veterorum Pastorum & Christianorum Magistratum, aduersus desolationis Ecclesie auctores & fautores.

certè non defuit quod in suos illos accusatores, vniuerso teste mundo, regerent. Fatemur, inquit, ita rem se habere: & Satanam quoque latrones & prædones aliquos nostris permiscuisse, quod & ipsi Dauidi vsue- nit, quum Saul illum persequeretur. Sed quisquis cognouerit & expenderit cur ad vim vi repellendam fuerimus adacti, comperiet istorum, à quibus vt seditiosi insimulantur, iustiorè causam non esse, quàm grassatorum qui sese conquererètur in quopiam nemo re transeuntibus insidiantes, à nonnullis auctoritate publica armatis, aliquatenus cohibitos, ne quosuis prout ipsis libuisset iugularent.

*Quam sit
pretiosum
Amicæ no-
men à Spon-
si huic Spon-
se attribu-
sum.*

Sic igitur hac ætate nostra visum est Deo, alibi quidem Ecclesiam suam exercere, alibi verò mitius cum suis agere. Sed agnoscere & conqueri maximo cum mœrore meo cogor hanc nostro tempore quasi cœlitus rursum misso Christo, patefactam Dei beneficentiam, minime, sicut oportuit, exceptam & applicatam fuisse. Nam alij excelsa reliquerunt intacta, eorum exemplum sequuti, quorum saepe fit in libris Regum mentio. Alij Gedeonis Ephod statuerunt. Iud. 8, 27. Alij Ecclesiasticas gubernationes nō ad veteris gregis, & cularum antiquarum exemplar, in quibus hæc Sponsa capellas suas pascere iubetur, instaurant: sed omnia, vel pleræque, potius ad humanæ suæ sapientiæ, ac imaginationis normam direxerunt, vt planè, nisi Deus sua be-
nigni-

hignitate isti malo occurrerit, futura sit illorum posterior conditio priore deterior, ut ait Dominus, Matth. 12. 45. quod iam etiam in multis Ecclesiis atque ad eò regionibus accidisse videmus.

Faxit autem Deus ut ij quorum hoc munus est, omnes animi neruòs hùc intendant, prouideantque ut Sponsa tãdem eum splendorem ac nitorem recipiat; quem designat Spòsus illam bigis rhedæ Pharaonis comparans. Et si enim hæc similitudo prima fronte videri potest huic Sponsæ parum cõueniens, attamè aptissimam illam esse cõperiet, quisquis quorsum tendat diligenter expendet, neque longiùs illam protrahet: quod nisi in istiusmodi similitudinibus obseruetur, infinita consequerentur penitus absurda. Sic ut significetur verã illam esse Ecclesiam quæ ad Christum refugit vbicunque fuerit, adhibetur similitudo aquilarum vbicunque cadauer fuerit aduolantium. Quid verò fuerit ineptius quàm filios quidem Dei dicere carniuoris auibus similes: Christum autem, qui omnium est sanctissimus, cum fœdo cadauere conferre? Itidem ecquis Christum nisi horrendè blasphemans dixerit esse furem, ex eo quod dicitur tanquam fur venturus? 1. Thessal. 5. 2. aut aliquid habere simile iniquo iudici Deum & homines spernenti? Luc. 13. 2. Itaque si quis hìc arbitretur Spiritù Dei Ecclesiam suam simpliciter conferre cum iumento, falletur. Hac enim similitudine non

Ratio comparationis huius Sponsæ cum bigis Aegyptiis.

aliud voluit declarare Sponsus quàm, propterea quod fœminarum non minimum decus situm est in eo, vt sint alta quadam & erecta corporis specie, quales sæpe apud prophanos poetas depinguntur, immò etiam Psalm. 144. 12. vbi cum Regionum palatiorum celsis & tectis columnis conferuntur: idcirco Spiritus sanctus volens Ecclesiæ veris suis Pastoribus adhærentis præstantiam velut oculis nostris subiicere, hanc similitudinem delegit, Est autem hæc illi miserrimo statui cuius antea meminuit opposita, quum squalido & obstipo, vultu iaceret. Quod enim exprimitur Pharaonis potius quàm alterius cuiuspiam nomen, non aliam ob causam fieri certum est, quàm quod equi Ægyptij tum forma tum generositate cæteris omnibus præstabant, vt ex multis Scripturæ locis videre est, præsertim I. Reg. 28. 10. quemadmodum hodie Hispanici & Turcici etiam supra cæteros celebrantur: neque est alia nobis eius appellationis ratio quærenda.

*Quàm sit
preiosum
Amicæ no-
men à Spon-
sibus Spon-
sæ attribu-
tum.*

i. Sed illud accuratè nobis est obseruandum, quòd suo ipsius ore Sponsus in ipso orationis initio Sponsam amicæ appellatione dignatur: Sic enim nobis demonstratur quod omnem humanæ mentis captum superat: nempe inenarrabilis illa beneuolentia qua Christus Ecclesiam suam prosequitur, vt inde vnum ex primariis doctrinæ salutis nostræ capitibus discamus: quicquid nimirum
habet

habet hæc Sponsa, non aliunde quàm ex mera Sponsi liberalitate profectum: nec esse quicquam in vniuerso mundo quod verè boni vel pulchri appellationem mereatur præ gemmis & monilibus illis quibus Deus Ecclesiam suam exornat, tantisper dum adueniat nuptias plenè consummaturus: quod tamen omnium maximum beneficium tam malè notū est & tantopere negligitur, vt ab ingrato mundo vltimum illud irati Dei iudicium non procul abesse videatur. Nullus enim in Deum magis est ingratus quàm qui sibi persuadet idcirco se ab eo diligi, cui tamen seipsum & omnia sua debet, quòd in se se aliquid haberet, vnde sit ille ad ipsum amandum pellectus, & quòd ipsius beneuolentiam si non summo iure, at certè aliquatenus mereretur. His autem omnibus commētis quibus homines sibi ipsis blandiuntur opponere vel illud satis esto, *Amica mea*, toties deinceps in hoc Cātico iteratū, & quod ipsemet præsens Sponsus hoc ipsum coniugium stipulās, Nequaquam (inquit) vos dico seruos meos, sed amicos vos appello, Ioh. 3. 29. & 15. 15. Cedò verò cur amicos? Quia (inquit) ego prior vos dilexi, 1. Ioh. 4. 10. At quòd nam, Domine, tam comi Amicæ appellatione compellas? certè tibi ab ipso exortu inimicos, immò auitas inimicitias tecum exercentes. Cur igitur illos dilexisti? vt supra ipsam peccati superabundantiam exuberaret gratia, Rom. 5. 20: eius rei causa non

alibi reperta, quàm in tua ipsius bonitate. Et quòvsque illos dilexisti? eòvsque vt tuam ipsius vitam pro illis profuderis, I. Io. 3. 16. En igitur (Fratres) summè pretiosam voculam, eius arcani interpretem, cuius lōgitudinem, latitudinem, profunditatem, nulla mens humana capere possit, Eph. 3. 18. & 19. Oro vos igitur & obtestor etiam atq; etiam, Fratres, vt perpetuò inhareat mentibus nostris hæc compellatio, *Amica mea*: Sit (inquam) nobis hæc vocula summè pretiosa. Ne, quæso, nos fascinet huius mundi philtrum, quod est odium aduersus Deum, Iacob. 4. 4: Ne fluxæ & euanidæ diuitiæ nostras mentes possidento: Ne nostri amore infatuati, tanto nos ipsos thesauro spoliemus: Ne tantā benedictionē, exemplum Esau sequuti, vili offulæ postponamus. Heb. 12. 16. Personet potius continuò dulcissimum istud *Amicæ* cognomentum, in auribus & mentibus nostris virtute sancti Spiritus illustratis, quæ profundissima quæq; Dei arcana scrutatur, nepe quæ nobis Deus donauit, I. Cor. 2. 10. & 12. vt vita hæc nostra sit vicissim perpetua ac reciproca dilectio qua illum ex animo redamemus, qui nos est tanta dilectione complexus.

Psus huius comparationis Sponsæ cum equorū præstantissimorum bigæ.

Sed age, accedamus ad præstantis huius Sponsæ speciei & habitus descriptionem. Quotiescūque animā vigens & vegeta, corpus nacta est optima membrorum constitutione compactum, in quo nihil obstat, vel vilo modo impediatur, quominus vires animæ

se se

sefe liberè diffundant, & huc illuc commo-
ueant: tum proculdubio sefe actiones & ea-
rum effecta, palàm à capite ad imos vsq; pe-
des exerunt. Haud secus hæc Sponsa quàm
sui Sponsi Spiritus vita spiritali animat, alit
& fouet, suam vndique præstantiam illam
prodit, caput quidem ad cœlos vsque attol-
lens, pedibus autem Satanam conculcans;
mūdum, peccatum, mortem ipsam atque in-
feros prouocat, Osee 13. 14. 1. Cor. 15. 55. alibi
propterea cū excelsis arboribus secus aqua-
rum riuos plantatis comparata, quibus nulla
cœli iniuriâ nocet, quominus semper virêtes
fructificēt, Psal. 1. 3. & 92. 11. & 13. Sæpe tamen,
fateor, euenit vt hanc vineam prædones, vi-
nitorum culpa depascant, ac etiam grando
& aliæ tempestates cœlitus grauitè lædant,
ad cō vt quæ modò palmites longè latèque
diffundebat, miserè prostrata & vastata ia-
ceat, Domino deorsum illam non minus de-
primente, quàm altè prius eam extulcrat: Sed
illam certè idcirco, Dominus vineę deiicit, vt
eam rursus erigat, suum in ipsam amorem
istis castigationibus probans, Ies. 49. 21. Sem-
per enim magnum discrimen constituitur
inter Sodomæ euerfionem, & visitationem
Sionis, Ies. 1. 9. & quamuis grauitè commo-
tus, iram tamen suam certis veluti finibus
circumscribit, Psalm. 30. 6. & 103. 10. & 125. 3. &
Esa. 26. 20. Denique nōnunquam veluti nun-
tio illi remisso, ad aliquod tempus Sponsam
ablegat, qualis erat Ecclesię facies antè annos

circiter 70. Sed postea cū illa in gratiā redit, Ier. 3.1. Premimur ergo modis omnibus, at non opprimimur: egemus, sed non destitui-
mur: persecutionē patimur, minimē verò de-
ferimur: deiicimur, sed nō perim⁹, 2, Cor. 4.8.

*Cruce est hu-
ius Sponsæ
currus triū-
phalis.*

Sed quo tēpore (inquies) sic erecto & valido corpore hæc Sponsa vixit? Certè nunquam ad eō vegeta & florens visa est atq; Apostolorū tempore. Nunquam enim Euangelij do-
ctrina tam purè & tam diligēter fuit annun-
ciata: nunquā tā alacriter & animosè audita:
nunquā tam efficaciter probata. At enim, in-
quies, tū fuit calamitosissima, teste cum Apo-
stolo, 1. Corin. 4. vniuersa historia Apostoli-
ca, immò hoc ipsum est quod dictū volo, cru-
cem videlicet esse veluti triumphalē currū,
quo hæc Sponsa triumphans & hilaris vehi-
hitur. Gal. 6.14. & 2. Cor. 4.10. Et, quæso, hoc
ipso nostro seculo, quando verbum Dei mā-
ximè floruit? annon in mediis flammis? Con-
tempta enim morte, etiā ultra ducētissimum
miliare, vidimus huc accurrentes ouiculas,
vt vel micam huius cœlestis panis gustare
sibi liceret. Non vitæ retinendæ studium,
non diuitiarum splendor homines remora-
batur, regnum Dei denique quasi vi & impe-
tu arripiebatur.

*Euangelii
audiendi ple-
nam conces-
sam liberta-
tem mox con-
sequitur eius
contemptus.*

Nunc verò quid sit? promulgatis edictis
quibus aliqua libertatis species nobis con-
ceditur, vilescit quod pro foribus adest. Si
fortè in suburbia reiicimur, aut paulò lon-
giùs, eòvsque pergere grauamur; si quid sti-
pis

pis conferendum est quo tenuiter sustententur operarij, aut egenis succurratur: grauius id onus videtur, quàm vt diutiùs ferri possit. Denique mannam, initio visam nobis tam suauem, fastidimus. Hæc vtinã Deus clementer emendet, & hominũ animos pro sua misericordia ad officiũ faciendũ reuocet, Pacẽ & quietẽ expetimus, sed vt molliter viuamus. Itaq; tantũ beneficium nobis velut è manibus sensim elabatur, quo nos nimirum abufuros nouit ille à quo vno promanat.

Age igitur nos totos Deo cõmittere dicamus, à quo nobis & nostris fratribus tranquillitas, post tam graues & diuturnas tempestates, concedatur: & diligenter caueamus ne equorum nimium bene curatorũ more, aduersus Dominum recalcitrantes, sellam & frenũ pati recusemus, Deu. 32. 15. & Esa. 34. 6. Quod si visum ipsi fuerit durioribus etiã flagellis nos exercere, probemus re ipsa virtutẽ ipsius in infirmitate nostra perfici, 2. Cor. 12. 9. exultemus eo nomine quod ex Dei dono capiti nostro ista perpetiẽdo conformemur, Rom. 8. 29. Philip. 1. 29. & Act. 5. 41. Denique certaminibus istis non hebetetur, sed contra magis ac magis virtus illa cœlitus nobis donata exacuatur. Ridebit nos mundus interea, & tanquam furiosos subsannabit: sed ille vicissim suo tempore plorabit, nos autem ridebimus, postquam apparuerit quod Dei beneficio sumus, 1. Iohan. 3. 2.

*Exhortatio
ad Euangelium
quã
audissimè
excipiendũ.*

*Cum Sponsa
potius cum
bigis quam
cum equo
singulari cõ-
paretur.*

Ceterum animaduertendum est Sponsam non cum vnico equo generoso, sed cum bigis appositè comparari. Nam Ecclesia (quæ nomine Sponsæ in hoc cantico designatur) quatenus, secundum ipsius Christi postulat- tum Ioh. 17. 11, nos sumus vnum cum ipso, ac veluti membra corpus vnicum constituentia 1. Cor. 12. 12. quid aliud est quàm cœtus multorum qui simul quasi combinati ac subiuges & mutuo sese tum voce, tum exemplis cohortantes, Ascendamus (inquit) in mō- tem Domini Es. 2. 3. & cum Dauide integrum Psal. 122. decantant? Denique plena est vni- uersa scripturâ huiusmodi cohortationibus, vt omnes velut anima vnica præditi, ad vnū eundemque scopum, non modo gradatim sed cursim ferantur vt supra. vers. 4. diximus, robustiore infirmiore sibi adiunctum non opprimente, sed tolerante Gal. 6. 2. & Thess. 5. 14. Nam idcirco, nempe ne vnum animal ab altero sibi socio opprimeretur, sub Lege Deut. 22. 10. interdictum erat boue simul & asino arare. Hæ sunt igitur illæ sanctæ bigæ quarum insigne habemus exemplar quò for- tassis respexit hoc loco Spiritus propheticus: Apostolis videlicet, binatim non singularim enumeratis Matth. 5. 2. & 6. 14. idque, non temerè, sed, vt est probabile, ea serie qua solebant bini magistrum suum affectari: se- rie, inquam, siue ordine, non gradu, qua- ti vnus gradu quoquam super alterum emi- neret: qua de re certè, inter eos non fuis-
set

set tam sæpe quæsitum, si quis iam tum inter ipsos fuisset supra cæteros, vt vicarium aliquod caput, constitutus, vt perditus ille Occidentalis Antichristus confinxit.

At, huius controuersiaë decisione repudiata, cuius auctor est ipse Dominus, Matth. 20. 25. belli isti successores Apostolorum Petri & Pauli, (qua ratione possit etiam sceleratissimus optimo cuiuis in quocunque statu succedere) ordinem hunc in gradus, dignitates, prælaturas quas vocant intolerabili audacia transformarunt: eò vsque sensim progressi vt à iugalium eundem currum trahentium loco & ordine, in currum ipsum transcenderent, cuius habenas qui abripuit vt eius moderationem sibi soli vendicaret, ausus etiam est dicere, & in decretorum suorum tabulas referre, etiamsi currus animabus refertos in tartara pertraheret (ipse nimirum cæteris illuc præiens) neminem esse qui huius facti rationem ab ipso possit reposcere. Hæc enim ausus est quidam ex istorum numero suis decretis inferere. Et mirabimur hunc currum fuisse, per tot secula transversum per devia sursum deorsum actum, ac tandem etiam euersum? Nec sanè meliore iure bigæ istæ mōdicabulis illis conuenerint, binatim quoque incedentibus, vel turmatim potius locustarum instar orbem terrarum arrodentibus.

Denique opponitur hæc sancta bigarum copulatio vagis ac dissolutis illis erronibus huc illuc donec collum fregerint discursan-

*Falsæ bigæ,
cum hac vera
collatio.*

*Reprehenso-
eorum, qui
huius Sponsi
iugum subi-
re recusant.*

tibus: & qui suaue illud Domini iugum subire recusantes, Abrumpamus, inquit, istorum vincula, & eorum funes procul à nobis abiiciamus. Psal. 2. 3. minimè cōsiderantes verè reges esse qui Deo seruiunt, sese verò (quī sint peccati mancipia, Ioh, 8. 34. & præcipites à Satana quocunque ipsi libuit abripiantur, 2. Timot. 2. 26.) omnium esse miserrimos. At nos ex aduerso Dominum audiamus vt si volumus esse ipsius discipuli, iugum ab ipso nobis impositum vltro subeamus. Matth. 16. 24, firmis semper poplitibus, Heb. 12. 12.

stadium nobis propositum
decurrentes, donec
ad metam ipsam
perueniamus,

Amen.

* *
*

IN

253

IN CANTICVM CAN-
TICORVM HOMILIA
DECIMATERTIA.

Auxilium nostrum sit à Domino, &c.

Quod sequitur extat in Cap. I. vers. 10. II

10 Decoræ sunt genæ tuæ murænulis, & collum tuum inter torques.

11 Murænulas aureas faciemus tibi cum clavis argenteis.

QVæ nunc à nobis exponenda (vt & huius canticæ pleraque) mutuas blanditias Sponsi & Sponsæ sibi restitutæ continent: qua allegorica narratione declaratur tum immensa illa Iesu Christi benevolentia erga suam Ecclesiam, quam exquisitissimis donis decorat & exornat: tum vicissim reciprocus Sponsæ in suum Sponsum amor, in cuius extollenda præstantia sibi satisfacere non potest, in illo vnico tota prorsus acquiescens.

Vt autem hæc omnia planè intelligamus tres nobis obseruandi sunt huius sancti matrimonij gradus. Vnus, Sponsalium sub veteri fœdere inter absentes facta stipulatio. Alter, huius stipulationis inter præsentis rati- habitio, & quædam propioris coniunctionis species, ad Iesu Christi aduentum in carnem & Euangelij promulgationem referenda. 2.

Quid designetur blanditiis Sponsi, Sponsæ suæ reuersæ aduentum gratulantis.

Discrimen obseruandum inter huius coniugii primam inter absentes stipulationem, eiusdem inter præsentis rati- habitio- nem, & plenam consummationem.

Cor. II. 2. Tertius denique gradus consummationem illam plenam ac perfectam nuptiarum respicit quam expectamus, & quæ per virginum parabolam adumbratur Matth. 25: plenam autem hanc consummationem dico, quoniam licet iam olim Iesu Christi vis illa spiritualis ab ipsa sub veteri fœdere desponsatione & nunc post eius inter præsentis ratihibitionem sese illi Sponsæ re ipsa insinuarit vt fructus iustitiæ gigneret, quod referuntur quæ commemorantur Ezech. 16. 8. & Rom. 7. 4. & Eph. 5. 3. Deus tamen nondum est omnia in suis omnibus, nec etiam erit ante vltimum illum suum aduentum I. Cor. 15. 28. Itaque blandi isti sermones quibus hic Sponsus suam Sponsam demulcet, ad illud tempus Sponsaliorum referendi sunt: quod apertis verbis ipsemet Sponsus apud Ezechielem loco proximè citato demonstrat.

*Hic ornatus
Sponse, mi-
nime patro-
cinatur fe-
minarum
lxxvi.*

Quod si quis istum Sponsæ commemora-
tum hoc loco cultam eò detorqueat quasi
mulierum luxui & immodico ornatui patro-
cinetur, paratum est responsum ex Petro
grauiter ista reprehendente I. Pet. 2. 4. & 8. &
ex Paulo I. Timot. 2. 9. Ad hæc verò si quis ex-
cipiat, Deum igitur non semper eandem re-
gulam præfinitisse: planè ex scripturis con-
stabit, Spiritum sanctum nunquam sibi ipsi
contradixisse. Aurum quidem certè & argē-
tum proculdubio bonæ res sunt, vt pote ab
opifice Deo creatæ, quarum vsum situm non
non

fuisse duntaxat in vendendo & emendo, verum etiam ad corporis decus & ornamentum pertinuisse, constat ex certissimis & vetustissimis sanctorum patrum exemplis: sed in primis non est cur arbitremur luxum illum redundantem, inter sanctos auro & argento sic etiam videntes, viguisse. Testantur enim sacra historia quae tum fuerit hominum simplicitas, ab omni fastu & specie mali procul remota: cuius rei exemplum luculentum nobis suppeditat quod narratur Gen. 24. 22. Abrahami seruum videlicet Rebeckae Domini sumus futurae donasse monile & armillas binas, sed per exigui pretij. Et ut constet Rebeckam, licet non tenuis sortis familia nata, (quum tunc temporis, ut vulgari proterbio iactatur, Reges essent pastores,) fuisse extra omnem luxum educatam: diserte dicitur ipsamet hydriam humero gestans ad aquam ex fonte petendam descendisse, sicut proculdubio factitare consueuerat. Sed & quum sit mentio filiarum ditissimi & potentissimi regis Dauidis, tantum dicuntur versicoloribus vestibus induta fuisse, qualibus hodie fortassis germanicae puellae vestiuntur. Et, quae so, ecquis immodicus ornatus ex argento esse potuit Solomonis tempore, quo tanta fuit illius copia, ut vix plus fieret quam lapides? 2. Chron. 9. 27. Caeterum sicut reges & alios Magistratus Dominus in sublimem auctoritatem attollit Rex ille regum, ita dubiam non est quin velit aliquibus specialibus or-

na mentis & eorum munus commendari, & augustiores iis quibus præsumt haberi, quod illa Solomonis cultus magnificentia, liquido declarat. Et certe sic quoque gradus societatis humanæ distingui par est, modo & ipsi Reges intra amplitudinis suæ fines consistant, alioqui pœnas, ipsi Regum Regi daturi. Nebucadnezaris & Agrippæ exemplo. Daniel. 4. 25. Act. 12. 22. Neque hæc illa est personarum acceptio in scripturis damnata.

*Quis scio in
corporis cul-
tu modus te-
nendus.*

Immo potius pro phantasticis habendi sunt qui cunctos contendunt pari veste indui debere, ut & ij qui indumentorum aliarumque exterarum rerum usum sola necessitate metiuntur: sic male detorquentes quod ait Apostolus, victu & vestitu contentos esse nos oportere. 1. Tim. 6. 8. Nam certe Deum evidentissime constat hominibus ultra simpliciter necessaria, infinita pene vtenda concessisse ad suauitatem & iucunditatem destinata. Verum si quis sine magnatum siue tenuiorum propter hanc Dei indulgentiam velit voluptates & luxum excusare, magnopere in Deum peccat, eius auctoritate ad id approbandum abutens quod ubique Dei spiritus abominatur, ut testatur seuerissimi iudicij diuini exemplum in Hierosolymitanas præsertim mulieres editum, ut ab Esaia copiose describitur Esa. 3. Et hæc quidem de auro & argento dicta sunt. Cirros autem & miris artibus intortas comas, fucum, & cætera eiusmodi quis excusauerit? Neque sanè mirum est

est Apostolos simul & pariter de aureis & argenteis ornamentis & de coma statuisse. Et si enim est aliquod in his discrimen vt antea diximus: tamen perdifficile est modum vel in his vel in illis seruare. Et certè inter eos quibus ista non sint simpliciter interdicta, laude digni sunt qui quàm moderatissimè iis vtuntur, sed sapientissimi sunt qui, vt ad ruborem cogant tenuioris sortis homines, & vt exemplo suo doceant ab istiusmodi vanissimis rebus remotissimos esse omnes Christianos decere, penitus ab iis abstinent: multò sese præbentes hac ratione honoratioris iis qui extrinseco cultu, quales intus & in corde sint, ipsis penè cæcis testantur.

Quod ad nos attrinet, moderatiùs quidem aliquantò agere hîc videmur, neque capita auro micantia, gemmeisque monilibus conspicua in hac ciuitate visuntur: sed profecto quòd eiusmodi multis rebus superfluis caremus, ipsa potius egestas quàm Dei timor facit. Quàm autem istud nobis indignum & quàm pudendum est, quòd non modò de rebus istis quæ inter nos supersunt, increpari nos sit necesse, verum etiàm quòd tam inutiliter ista nobis repetantur & inculcentur? Nam quæso, quínam sumus, siue indigenas siue aduenas spectare libet? Etenim dignatus quidè est Deus hâc ciuitatem libertatis dono nulli alij obnoxie. Sed an Reges, an Duces, an Comites sumus, aut quidpiam aliud inter Respub. potentes spectabile? Immodò an non

*Applicatio
huius doctrine
ad Ecclesiam Gene-
uensem.*

potius aliorum per Dei gratiam similes sumus de quibus Paulus I. Cor. I. 26. Videtis, inquit, fratres vocationem vestram, vos videlicet non esse multos potentes, non multos nobiles, non multos sapientes secundum carnem? Nos autem aduenæ, & in hac ciuitate, beneficio piorum ciuium Geneuensium singulari, hospites, (inter quos nimium multi, quum sese profiteantur, veræ religionis causâ patriam vltro reliquisse, sordes tamen istas secum hac aduehant.) quânam, obsecro, secundum carnem sumus? certè vel exilio multati, vel Sponte profugi, & in summa exiguis pauperû hominum manipulus. Interea nemo est qui sese pede suo metiatur: nec capere iam nos turgidos nostra pellis potest. Frustranæ sunt admonitiones. Palàm violantur edicta, videntibus hoc omnibus, si illos excipias quos oportuit primos id animaduertere & emendare. Annonæ caritas, pestis ad portas, belli districtus gladius nobis imminens, miseriæ & calamitates ad quas reductæ sunt tot Ecclesiæ, quæ nos ad cilicium & cinerem vocant, cupiditates nostras potius acuit vt tantò magis illis indulgeamus. Sicubi in Gallia aut alibi vestis aliquod genus indecens, vel monstruosum potius excogitatum est, confestim ad nos traducitur: cuiusmodi sunt prægrandes illæ corrugatæ fasciæ circa colla serpentes, thoraces illi tumidi, ac prodigiosè prominentes ventres, gossipio aut nescio quibus aliis infarti, pallæ muliebres,

liebres, solo quo appellantur nomine detestandæ. Cinnamulos autem & calamistratos androgynos quo loco censebimus? Apage, apage, apage inquam, tam impia, tam fœda, tam ab omni etiam honestate, nedum à Christianitate aliena, Vtinam verò quum nihil hic valcant humana remedia, Deus ipse corruptelas istas manu ipse sua aboleat. Et certè ita facturum prædico.

Sed agè ad contextum nostrum redeamus: *Quid declaratur istis huius Sponse torquibus & monilibus.*
 Hæc de Ecclesia narrari constat, tanquam de nobilissima quapiam regina auro gémisque magnificè exulta, quomodo etiam Psal. 45. 10. 14. & 15. describitur, itidemque Ezech. 16.

Sunt autem hæc ornamenta dona spiritualia & interiori homini inhærentia; quorum fit mentio apud Petrum & Paulum locis paulò ante citatis. Sed quænam illa sunt? nempe, vt paucis omnia cõplectar, ipse Iesus Christus, ac quæcunque sunt ipsius. Habet autem is in sese Spiritum Sanctum & omnia ipsius effecta: nò modò quatenus ipse Deus est coæternus & coessentialis patri & Spiritui Sancto, sed etiã, quod ad effecta & dona, ratione suæ humanitatis, quæ Spiritum non recepit aliquatenus, vt nobis, pro bona Spiritus ipsius voluntate, distribuuntur 1. Cor. 12. 8: sed plenissimè & absque mensura Ioh. 3. 34. Est igitur Deitas vt ipsum bonum, ita origo & fons à quo omnia creata bona promanât, Iac. 1. 7: humanitas verò Christi est amplissimi vasis instar, in quod infusa sunt sancta & spiritualia illa dona om-

nia quàm abūdātissimè Ioh. I. 14, ita vt homo ille quemadmodū verus Deus Filius est vniōnis gr̄atia, sic ratione qualitatum in illa humanitate creatarum, sit homo supra ipsos etiā Angelos ineffabiliter diuinissimus: quod designauit columba dum Baptizaretur Ioh. 1. 33. vt Esaias prædixit & interpretatus fuerat cap. II. 2. Idque non vt in se se illa conclusa permanerēt, sed vt inde in sua membra, quorum collectio est hæc Sponsa, diffunderentur pro Sponsi quasi capitis voluntate, & prout singulis suis membris vti ipsi libuit, illa Baptizās & irrigans interius, sicut exterior Baptismus oculis repræsentat Ioh. 1. 33. Eph. 3. 20. & 21. & 4. 15. & 16. Quamobrem etiam Angeli natiuitatis Domini præcones, pastoribus non simpliciter *Natus est seruator* (aiunt) sed *Vobis natus est seruator* Luc 2. 11. Cæterum hæc dona non sunt vnius generis. Quædam enim communia sunt omnium Christianorum, eaque in quatuor species distincta ab Apostolo I. Cor. 1. 30, vbi ait Christum nobis à Patre factū esse Sapientiam, Iustificationem, Sanctificationem & Redemptionem. Quicquid enim scimus & credimus de salutis doctrina: & tota illa Iustitia & integritas qua freti audemus sancta fiducia Deum inuocare, & apud ipsius tribunal comparere: itidemque nostri omnis immutatio, qua fit vt incipiat nobis verè malum vt malum displicere, & verè bonum vt bonum placere: ac proinde omnis illa nostra liberatio cuius consummationem

nem expectamus: hæc, inquam, omnia ab eo emanant in quo sunt omnes sapientiæ ac intelligentiæ thesauri Col. 2. 3: in quo nulla est vitij vllius labe 2. Cor. 5. 21: qui peccata nostra in ligno in corpore suo portauit 1. Per. 2. 24: & cuius obedientia iusti fimus Rom. 5. 19: qui denique efficit in suorum cordibus ipsam rectè volendi & agendi facultatem Phil. 2. 3: in summa qui noster est vnicus Iesus, id est Seruator, & redemptor Matth. 1. 21. non autem alius quisquam Act. 4. 12. Ultra hæc dona sine quibus nullus est verum Ecclesiæ membrum, alia quàm plurima dona speciatim Spiritus sanctus distribuit, ea qua ipsi libuit mēsurā, pro modo vocationis in qua vti constituit huius vel illius opera. Et hæc etiam ille pro sua liberalitate, interdum nonnullis nihilo melioribus futuris largitur, vt contigit Absolomo, Achitopheli, Sauli, Iudę proditori, & aliis de quibus scribitur Matth. 7. 26. Itaque ad illa prioris generis dona respiciendum nobis est, & in iis est insistendum. Et hæc quidem sunt illæ gemmæ, hi torques, hæc monilia inæstimabilis pretij quibus hic describitur liberalissimè hæc Spōsa à suo Spōso cumulata. Quid enim habemus quod non acceperimus, 1. Cor. 3. 4. & cum ipso nobis omnia donantur. Istis, inquam, smaragdis, istis sapphiris, aliisque exquisitissimis Capillis extracta est ciuitas illa Dei de qua Esa. 54. 15. & Apoc. 12. 8. quod quidem sub lege adumbrabatur iis duodecim gemmis quæ Vritu

& Thumim ob radiantis fulgoris summam præstantiam vocabantur, in pectorali summi sacerdotis collocatæ Exod. 28. 17.

Gratis increpationis & scelerum illis huius Sponse ornamentis contrariorum: & adhuc in Ecclesiis grassantiū, quæ de Euāgelii nomine gloriantur.

An verò nos (sunt enim hæc Ecclesiæ eumonia de cuius nomine gloriamur) sumus beatus ille cœtus ex iis donis compositus qui filij lucis dicuntur & tanquam luminaria in mūdo refulgent? Phil. 2. 15. Certè quod ad Deū attinet, verè testari possumus ac debemus, illum inter nos faciem illam purissimæ suæ veritatis rursus accendisse, Psal. 19. 9. & 119. 104; adeò ut mundus vniuersus oculos in nos intentos habeat. Sed solis splendor cæcos quid inuat? quid prodest eos compellere qui surdi sunt & esse volunt? Quid profuit veram lucem inclaruisse iis qui tenebras affectarunt? Ioh. 3. 19. Et quid ego potius hic dixerim quam nos esse omnium hominum maximè ingratos & infelicitissimos, nisi de nobis ipsis sermò etiā atque etiā cogitemus? Ecquis enim fructus carnis (sicut ab Apostolo commemoratur Gal. 5. 19.) inter nos non cernitur? Tot admonitiones ex hoc ipso loco auditæ; tot iustæ leges in scortatores & adulteros in hac repub. sancitæ, tot exempla in viros & fœminas edita: num hæc flagitia coercere inter nos potuerunt? Minimè. Nam è contrariis non fiat per nonnullos quominus legum istarum vincula, si non vno velut actu sciantur, at certè sensim dissoluantur, & tandem aboleantur. Auari, raptores, fœneratores, qui miserorum fratrum vestrorum egestatem obseruatis,

uatis, & ex eorum calamitatibus versute lucrum captatis, quibusuis prædonibus detestabiliores, famis artifices, cyclopes viuos homines crudelissime deuorantes, quousque tandem in Ecclesiæ sinu versabimini? Vos ganeones, ebriosi, gulæ mancipia, nunquámne ad alium Deum quam vestrum ventrem conuertemini? Vos monopola, ponderum & mensurarum falsatores, cultores mammonæ, perditissimi idololatræ, nunquámne discetis equo & moderato lucro acquiescere? Rixosi, contumeliosi, inuidi, implacabiles, litigiosi, quandiu vos feret Deus in illa sua pacis & charitatis domo? Vos litium forensium fomites ab imis inferis excitati, ex aliorum contentionibus lucrum aucupantes, lites ex litibus ferentes, semperne per vos sacrosanctum iustitiæ nomen inquinabitur? Dissoluti, inertes, otiosi, hypocritæ, concionum sacrarum dicis causa auditores, vel vt cò suauius in templo stertatis, quando tandem quorsum nati sitis seridè cogitabitis, antequam ex hac vita euocemini? Aleatores, vestrarum alienarumque fortunarum decoctores, ad cõne citò obliuiscitis functæ illius concionis à quodam non ita pridem sub manu carnificis habitæ? Homines denique semper homines eritis? semper prioris illius Adami filij? semper caro ex carne? nunquámne auctor ille æternæ vitæ, posterior ille Adamus, sibi vindicabit? Quid plura? Mesceatur vestri Deus.

Deus faxit vt tandem aliquando sordibus illis semel abiectis, coram ipso mundi & pretiosis istis quæ hic commemorantur ornamentis splendentes compareatis, voce Prophetæ excitati Psal. 110. 3.

*Cur genarū
& colli Spō
sæ fiat ex-
pressa men-
tio.*

Cæterum est hoc quoque obseruandum, quamuis, vt postea audiemus, in hac Sponsa nihil non singulari pulchritudine decorum à capite ad calcem appareat, nō temerè tamen Sponsum speciatim genas atque collum illius commendare. Sunt enim partes illæ in corpore humano maximè conspicuæ, & adedò insignes vt cæterarum partium deformitatem possint aliquatenus obtegere. Sic enim docemur, horum quidem cœlestium donorum, de quibus discernimus, sedem esse in intimo corde sitam teste Apostolo ad Colof. 3. 16. & ipso Sponso Matth. 14. 27. qualis etiam hæc Sponsa describitur, Psalm. 45. 14: sed, vt vultus est naturale cordis speculum, sic animam fideliem oportere simplicitatem, puritatem; quæcunque dona denique diuinitus recepit, testari externo gestu, habitu, intuitu corporis, sese qualis est ad imaginem Dei videlicet instauratam declarantem, vt nihil in homine Christiano cōspiciatur, quo pij quidem non ædificentur, impij verò redarguantur, sicut contra in miseris huic seculo addictis hominibus, à capite ad talos omnis sese vanitas & turpitudine exerit.

*Sponsa pre-
siosiores or-*

At enim, inquires, quænam ista sunt quæ præterea Sponsus Spōsæ suæ pollicetur prioribus

ribus donis additurum? Num enim aliquid ^{natum in-}
 habet seipso & iis quæ habet pretiosius? Ni- ^{dies expe-}
 hil profectò. Vnus enim ipse est omnia: sed ^{ctat.}
 nos simul accipere nequimus omnia quæ
 nobis largiri decreuit. Quod si etiam illa cū-
 cta simul & semel in nos effunderet, neque
 nossemus vnde illa nobis superuenirent, ne-
 que illa suo pretio æstimaremus. Sic nobis
 datum est illum nosse, sed ex parte duntaxat,
 tantisper dum hîc in terris agimus, 1. Cor. 13.
 11. Datum est nobis vt credamus, Eph. 2. 8: sed
 adhuc cum diffidentia certat fides in nobis,
 Matth. 9. 24. Datum est vt velimus & efficere
 possimus: sed clamat Apostolus, Non quod
 volo bonū facio, sed quod nolo malum hoc
 facio, Rom. 7. 19. Non est itaque nobis in iis
 quæ recipimus subsistendum, multò minus
 de beneficiis qualibuscunque receptis super-
 biendum, 1. Cor. 4. 7: sed potius iis quæ trans-
 acta sunt pene oblitis, perpetuò vltteriùs pro-
 grediendum, Phil. 3. 13. Immò indefesso cursu
 pergendum crescendo in Dei notitia, Ephes.
 4. 13. Col. 2. 19, Huc tendunt exhortationes
 illæ toties in scripturis inculcatæ, vanæ certè
 & inutiles future, nisi nos hæc promissio ful-
 ciret, Dominum quantumuis nos antea be-
 neficiis innumeris in nos collatis sibi deuin-
 xerit, noua tamen præterea beneficia nobis
 præparasse quibus præcedentia cumulet, vt
 qui thesaurum possidet, qui exhauriri nun-
 quam, immò ne imminui quidem possit. Et
 hæc quidem sunt promissiones cunctis fide-
 li-

bus factæ. Verùm si hanc promissionē Sponsi, alia ornamenta pretiosiora Sponsæ pollicentis, ad Ecclesiam vniuersaliter considerata, qualis tum erat sub Legis pædagogia, referamus: ita significabitur ille quem Patres non nisi procul adhuc positum, fidei & spei oculis viderunt, vmbri Legis obuolutum, Gal. 3. 24. Coloss. 2. 17. & Heb. 11. 13. & 39: quem vnus præsentem complexus Simeon, propterea gentium lumē & gloriam Israël appellat, Luc. 3. 32. Hæc est igitur in summa promissio fœderis illius noui & præstantioris patribus facta, & tandem ab ipso Sponso præsentem præstita, Heb. 1. 2. & 8. 6. Ex quibus perspicuum est meliorem esse Ecclesiæ Christianæ conditionem quàm veterum Patrum ante Domini aduentum in carnem, quamuis alioqui & ipsi, & nos itidem tempus expectamus plenę illius sanctæ in cœlis coniunctionis consummationi destinatū, 1. Thess. 4. 17.

Cur Sponsus de se loquens, plurali numero utatur. Verùm quum vnicus sit Sponsus, cur numero plurali utatur, in quo multitudine utens dicat *Nos faciemus?* Istud quidem magnatum loquendi more dictum videri posset. Solent enim illi ferè per numerum pluralem de se quasi nunquam solis loqui, vel quòd singuli multis alijs præponderent. Sed si quis propius consideret quòd res est, comperiet hoc etiam loco nobis designari mysterium trium personarum in vnica Deitate, & actionum externarum distinctè in ipsis personis consideratarum, absque vlla essentiæ vel diuisione, vel multiplicatio-

ne in opere nostræ salutis peragendo, & in donorum in Ecclesiam & eius membra colatione. Sicut ergo Pater nobis Filium suum dedit: ita Filius semetipsum pro nobis tradidit assumpta serui forma, itidemque Spiritum illum nobis donat, fidē in nobis creans, qua ipsum Filium apprehendamus. Sic Pater operarios mittit, Matt. 9. 18. & Filius quoque ait à se mitti, sicut Pater ipsum misit, Ioh. 20. 21. dans Doctores & Pastores Eph. 4. 11. Sed & iidem à Spiritu deliguntur & diriguntur, Act. 13. 2. & 20. 28. Quis autem illa dona nobis confert & auget? Patr qui nos in Filio elegit & vocauit, Eph 1. 4. Filius ex cuius plenitudine illa desumuntur, Ioh. 1. 16. itidemque Spiritus sanctus ex ipso Christo illa in nos deriuans, Ioh. 10. 14, introducens nos ad veritatis lucem, & dona vnicuique prout ipsi libuit distribuens, 1. Cor. 12. 11. Quod nos etiam docet nostri Baptismi formula qua in nomine Patris, & Filij, & Spiritus sancti abluimur, Siquidem horum trium quilibet vnus idem ac solus ille Deus est, qui faxit pro misericordia singulari sua, vt hæc regni cœlorum mysteria ex ipsius verbo discere, & meditari possimus ad ipsius honorem, & gloriam & salutem nostram, sicut ab eo supplices his verbis petemus. Deus Omnipotens, &c.

IN CANTICVM CAN-
CORVM HOMILIA
DECIMAQVARTA.

Auxilium nostrum sit à Domino, &c.

Quod sequitur extat in Cap. 1. vers. 12. 13. 14.

12 Interim dum Rex est in mensa sua orbiculata, Nardus mea edit odorem suum.

13 Est mihi amicus meus fasciculus Myrrhæ, & moratur inter vbera mea.

14 Dilectus meus est mihi Botrus Copher, in vineis Engedi.

Felicis status Ecclesia Sponso suo restituta descripsio, sumpta similitudine à sacrificiorum Ieriticozum oculis.

Blanditias Sponsi quibus Sponsam occurrentem excepit superiore concione audiimus. Illa verò ingenti præ gaudio exultans apud se, & valde cupiens ab omnibus intelligi quantum sit hoc beneficium quo fuit affecta, nunc exponit quomodo sit ad sui Sponsi epulum deducta, & qualem se se illi assidens præstiterit, vt eius præsentia perfrueretur. Est autem hoc argumentum planè excellens, modo rectè intelligatur & vsurpètur. Certum enim est in omni rerum natura non posse quidquam inueniri cum eo gaudio conferendum quod anima omnis fidelis, ac proinde vniuersa Ecclesia, percipit, quâ illam Dominus illo Spiritu suo intus solatur:

latur: quod nobis in Psalmis plurimis describitur, & præsertim diuinissimè in illo beatissimæ Virginis Mariæ Cantico. Hoc etiam illud est quod nobis similitudine conuiuij passim in Scripturis sanctis designatur: non modo quoniam mutuo conuictu amicitia & familiaritas declaratur; accedente quoque animorum hilaritate: sed speciali in primis respectu conuiuiorum quæ erant sacrificiorum appendices, Domino videlicet tâquam præfente, & superiore loco, nimirum in altari suo discumbente, in quo sua illi portio adolebatur: reliquum verò partim inter Sacerdotes, partim inter eos qui victimas offerebant, ex legalium rituum formula, distribuebatur: cuius ritus elegans extat exemplū 1. Sam. 4. Hæc autem non erant certè pascendi ventris causa instituta, sed vt mentis oculis subiicerent cibum illum cœlestem, & verum animarum alimētum, vt ipsemet Christus copiosissimè totam illam analogiam explicat, Ioh. 6. & sæpe Prophetæ de spiritualibus beneficiis agentes, meminerunt vini, lactis, mellis, aquæ viuæ, quod mysterium exposuit ipse Christus cū illa Samaritana colloquens, Ioh. 4. Sed præterea proculdubio Solomon respexit ad instaurationem, & decus illud cultus diuini, quum, (post tam varias mutationes, atque adedò interruptiones, quæ mortuo Iosue, & demum regnante Saule, necnon Dauide bellis implicito, inciderrant) tabernaculi loco, erectum esset augu-

stiffimum illud templum, dispositaque in eo ministeria Ecclesiastica admirabili cum magnificentia: idque ex præscripto Domini, ac iuxta Prophetarum tum viuentium monita, 2. paralip. 29. 25.

Orbiculata mensa designauit futurum ut adueniente in terras Sponso ex toto terrarum orbe colligeret ipsi a se futuram Ecclesiam in Euangelica prædicationis epulo.

Est autem obseruandum vocabulum illud quod *mēsam orbiculatam* interpretati sumus, cuiusmodi apud veteres non infrequens fuit accubitus. Aliquid enim magis amicum & familiare declarat hic discumbendi ritus, quàm si Rex seorsim solus cibum caperet, aut lineatim & in longum ac rectum alios haberet assidentes: Nam in orbiculata mensa, summus locus ex dignitate confidentis, non ex ipso situ æstimatur, propter formæ rotunditatem. Deinde probabile est Solomonem Spiritu Prophetico, vt & vniuersum legalem cultum, ad epulum illud respexisse, in quo Christus erat cunctos populos ex orbe terrarum euocaturus, id est Ecclesiæ cibum illum vitæ exhibiturus, Psal. 2. 8. Matth. 8. 11. Ad hoc igitur epulum Spōsa gloriatur se introductam, proximè suum Sponsum accubuisse, vt etiam Psal. 45. 10. expressum est. Quid autem fuit apparatus ille tēpli vniuersus quantuncunq; magnificus, præ illa aspectabili huius Sponsi præsentia? & omnium Leuitici cultus rituum munera, præ Euāgelij clara exhibitione, quod est potentia Dei ad salutem omni credenti, siue Iudæo siue Græco? Rom. 1. 16. Propriè igitur Christiana Ecclesia post Iesu Christi præsentis osculum, illa est Spōsa

sa quæ sese gloriari potest ad istud Regium epulum introductam, vt ipsemet Spōsus testatur, Matth. 22. 2. & Luc. 14. 16: qui vterque locus est huius allegoriæ vera explicatio. Sed hoc tamen sic accipiendum est, vt meminerimus hoc etiam conuiuium esse duntaxat præludium quoddam illius æterni epuli quod expectamus, nobis in cælis iam olim paratum, Matth. 7. 22. & 25. 1. cui nunc quidem sola spe intersumus, Ephes. 2. 6.

Hoc igitur conuiuium (inquies) de quo hic loquitur Sponsa, vbinā terrarū agitatur? Respōdens Christus ipse, vbicunque, (inquit Matt. 18. 20.) duo vel tres congregati fuerint in nomine meo, in medio illorum sum. Itaque ne longius locum illum quæramus, hîc, hîc, inquam, & hoc ipso in loco & hoc ipso tempore agitatur hoc epulum: hîc sternitur sacra hæc mensa: hîc, adstantibus Angelis amantissimè Sponsus suam Sponsam excipit: vt & omnibus iis in locis, vbi purè veritas ipsius annunciatur, & eius nomen ritè inuocatur.

Quo in loco terrarum celebretur hoc epulum.

Sed quæ nobis hîc fercula apponuntur? Certè ipsemet ille Sponsus inprimis, vtpote verus panis viuificus qui è cælo descendit, & vera illa caro, ac verus ille sanguis, vnde nobis haurienda est vita æterna, Iohan. 6. 50. Cibus non corporis dentibus, sed ore fidei sumendus: Cibus non in ventriculum traiciendus & ibi consumendus, sed mente fi-

Quæ fercula à quibus, & quomodo in hoc epulo apponuntur.

deli recipiendus, vt nos incorruptos reddat: Cibus semel tantum in æternum apparatus quum in cruce mactaretur, & nobis nunc vbi, & quoties Ecclesiæ cœtus cogitur, ad vescendum præbitus, non tamen manibus, neque ministerio hominum, nisi quatenus illum nobis præbent, vt diuinorum mysteriorum ordinati sunt dispensatores, & velut architriclini in his sacris & spiritualibus epulis constituti: idque non vt in patinis aureis vel argenteis, vel alterius vllius materiæ situs, sed in Spiritualibus vasis in hunc vsumentum nostræ propositis. Sunt autem hæc vasa imprimis, diuini verbi prædicatio, quod cibus vitæ spiritualis dicitur, non quod propriè loquendo, verbum externum & aures feriens, sit ille ipse cibus, sed quoniam eo alimentum istud menti nostræ repræsentatum veluti continetur. Deinde vtrunque ex duobus Ecclesiæ Christianæ sacramentis instar catini esse asserimus, quo sacra Spiritualis esca nobis apponitur. Baptismus enim propterea lanacrum regenerationis appellatur. Pari prorsus ratione pani Cœnæ tribuitur corporis pro nobis traditi appellatio, & vinum illud dicitur esse sanguis ille Christi pro nobis effusus: sacramentali videlicet minimè vana significatione.

*Præstantia
epuli Euan-
gelici supra
Leuiticum.*

Vt autem huius Euangelici epuli supra Leuitica sacrificia dignitatem & præstantiam noscamus, (quæ quidem Solomon hîc designauit, sed figuram cum veritate coniungēs) scien-

sciendum est Patres quidem vna eadēque
 promissione ac fide qua nos fuisse donatos,
 ac proinde eadē atque nos escam edisse, &
 eundē atque nos potum Spiritualem bibisse,
 nempe Iesum ipsū Christum: extra quem
 nulla vnquam promissa neque data fuit vita
 æterna, 1. Cor. 10. 3: sed quod ad ipsum conui-
 uandi modum attinet, si diligentius rem to-
 tam expendamus, hoc dicere fas erit, Spon-
 sam in illis Leuiticis sacrificiis duntaxat asse-
 disse suo Sponso, fidei duntaxat illius ventu-
 ri expectatione, qui nihilominus fuit ipsius
 fidei præsens. At in Euangelico conuiuio,
 (in quo etiam non nisi eiusdem fidei oculis
 Sponsus cernitur,) mutuo sese propius, & ar-
 tius Sponsus & Sponsa spirituali nexu co-
 pulant: efficacissima nempe illa mutua, per
 inenarrabile sancti Spiritus operationē, in-
 sinuatione spirituali, 1. Cor. 6. 17: qua fit hæc
 Sponsa os ex ossibus & caro ex carne eius,
 quod mysteriū propterea magnum appellat
 Apostolus, Ephes. 5. 30: cuius virtus mira-
 bilis in cunctis eo cibo pastis sese demōstrat.
 Et vt istud duorū fœderum, quamuis eodem
 spectātium, discrimen certius etiā appareat,
 dico propterea sub lege conuiuas fuisse qui-
 dem oblatæ victimæ participes, sed ita vt de
 altaris ipsius & Sacerdotum portione nihil
 degustarent, & sanguinis vsus penitus esset
 illis interdictus: testante Spiritu sancto per-
 fectius aliquid esse sub noui fœderis exhibi-
 tione expectādum, quū in Euangelicis epulis

ipsummet Christum fide spiritualiter manducemus & bibamus: & signa sacramentalia sine exceptione vlla partium, sumimus.

Allegoria Attendamus autem quod demum addit
Nardi Specie unde sumpta. Sponsa: nempe quum Sponso assideret, Nardum odorem suum edidisse. Nardus igitur frutex ob vim illam odoriferam apud Orientis populos summo fuit in vnguentis, in pretio, & magni inter conuiuantes vsus: quod etiam ex historia Euāgelica liquet, Luc. 7. 37. & Ioh. 12. 3. in eo cōuiuio in quo Ecclesia verè ac visibiliter cum suo Sponso personis Apostolorum & Mariæ illius repræsentata, cibum sumpsit, & ipsum Sponsum odore suo perfudit, vt eò quoque specialiter videri possit quodammodo fortasse Solomon Prophetico Spiritu respexisse.

Non satis est assidere huic mensæ, sed requiritur etiam Sponsæ suauolentia. Sed quum hæc accommodatio subtilis sit potius quàm solida, quiddam hîc aliud nobis spectandum est, vnde maiorem fructum percipiamus. Hinc igitur discamus nequaquam nobis sufficere ipsam ad has epulas inuitationem: sed eò introeundum, ac etiam accumulandum esse: alioqui nobis ad damnationem cessura inuitatione, quemadmodum (Eheu) si vnquam aliàs, nimis est istud hodie frequens, plerisque mundi solitudine sic occupatis, & omnis generis vanitate sic fascinat, vt paucissimi de isto tanti pretij conuiuio seridè & assiduè sicut factum oportuit, cogitent. Inde verò quid consequetur? nempe vt inde quoque, sicuti merentur, repulsi, fleant

& strideant dentibus in æternum, Matth. 22.

7. & 8.

Sed & postquam illuc ventum & accubatum est, oportet vt præterea bonos suos odores Nardus illa nostra eiaculetur. Immo, inquires, oportet potius vt accumbentes apposisis cibis vescamur: At in hoc conuiuio nulla fit neque comedendi, neque bibendi mentio. Obseruemus igitur hoc conuiuium non esse instructum vëtris & corporeorum illorum ciborum, sed spiritualis vitæ causa: Itaque fit hîc mentio duntaxat Nardi, Myrrhæ & Botri Copher, ea videlicet de causa, quòd, inter ea quæ sensibus percipiuntur, nihil est odoribus ad res spirituales designandas accommodatius, vtpote qui ad cerebrum sic deferantur, & eo percipiuntur modo & ratione præ cæteris (excepto auditu, ex quo etiam fides est) sensibus, tam subtili ac plane spirituali, vt omnem humanum captum ea res superet: Cæterorum enim trium sensuum obiecta, nempe quæ videtur, gustantur, tanguntur, sunt crassa & materiata, quæ verò audimus & odoramus, subtilissima & tenuissima sint oportet. Neque hæc consideratio videri debet longius & extra sacras literas, petita, sicuti mox planum faciam. Verùm ex iis quæ dicta sunt collegerit fortasse quispiam Sponsam à Sponso potius, quàm à Sponso Sponsam hunc odorem videri accepisse, vtpote quæ odoratam suam Nardum hîc commemoret. Atqui aliter prorsus rē se habere

*Cur in hoc è-
pulo non fiat
esur aut pe-
sus mentio:*

liquidò ex eo patet, quòd Sponfa initio testata est, cupere se à suo Sponso osculum accipere, nò autem sese iactare quòd osculum ei præbuerit: & quòd postulauit, vt ab illo traheretur; vt vnâ cum suis comitibus illum posset assequi, & ipsius odoribus perfundi, apertè demonstrat, nihil hîc ab ea offerri suo Sponso, quod non prius ipsi acceptum ferat, vt id ipsum ad illum referret. Fateor interea in veterum sacrificiis adhiberi consueuisse carnem, panem, vinum, quibus verè & reipsa reficerentur: & nos hodie quoque in Baptismo aqua perlui, ac in Cœna Domini panem & vinum corporis ore percipi, res ad sacrum vsum institutas: Verùm semper illud memoria tenendum est, iram Dei minimè per carnes aut sanguinem hircorum vel Taurorum, quæ in priscis sacrificiis adolebantur, placatam fuisse, Heb. 10. 4: sed iam tum Iesum Christum, (tempore suo seipsum Deo Patri in suauissimi odoris sacrificium oblaturum, & per mactatas illas pecudes, sacras videlicet figuras, designatum) fuisse semper vnicam pro nostris omnibus peccatis expiationem: & quod fideles sacrificantes ad salutem recipiebant, nequaquam illud fuisse alimentum illud corporis, ore & dentibus sumptum, sed veram remissionem peccatorum per eum sanguinem quo vno delentur peccata, Rom. 3. 24. & 1. Petr. 1. 19. Neque sanè Deus propriè hostiam quæ sacrifici-

crificabatur, & alias corporeas oblationes respiciebat, sed sacrificantis piam rectamque mentem, ut innuitur Psalm. 50. 8. & 14. & 51. & 19. Hæc illa igitur semper fuit Nardus, quam hoc loco commemorat Sponsa. Pari ratione, in sacramentis Ecclesiæ Christianæ, aqua illa visibilis ac corporea nequaquam sordes nostras internas eluit: sed sensibus externis testatur, id quod, si vera fide percipiatur, verè nos lauat & sanctificat, aspersionem videlicet & energiam inuisibilem atque spiritualem sanguinis Domini nostri Iesu Christi, 1. Pet. 1. 2. & 3. 21. Sic quoque in sacra Domini Cœna nequaquam nos ad vitam æternam nutriunt quæ videmus, tangimus, comedimus, bibimus: sed ea demum quæ panis ille & vinum illud, menti fideique nostræ per sacramentalem significationem repræsentant, nempe corpus illud traditum, & sanguis ille effusus pro nobis: Ipsemet denique Iesus Christus totus, Deus & Homo, à quo, spiritualiter, per fidem, virtute sancti Spiritus, animis nostris applicato, siue nostro facto, remissionem peccatorum, augmentum sanctificationis, succum denique vitæ æternæ, ad animi corporisque nostri salutem æternam, haurimus. Itaque quoties vel in veteri Testamento propiciatio Dei sacrificiis adscribitur: vel in Apostolicis scriptis, voces ablutionis peccatorum, indutionis Iesu Christi, communionis corporis & sanguinis Christi,

signis visibilibus & corporeis accommodantur, istud eo sensu nequaquam accipiendum est, ac si signis tribuendum vlllo modo sit quod est vni rei significatæ proprium. Nullus enim est qui nesciat aquam ad animam vsque neutiquam pertingere, vt ipsius sordes mundare possit: & animam nec edere nec bibere. Sed istiusmodi loquendi formulas vsurpasse Spiritum Dei cogitandum est, vt quantum sit discrimen inter illarum rerum communem vsum atque ad mortalem hanc vitam pertinentem & earundem sacrum vsum, in quo non iam vt res communi vsui destinatæ, sed vt Sacramenta seu visibilia signa proponuntur, eorum quæ Deus inuisibiliter sub illis intelligenda nobis offert, & re ipsa perficit in animabus nostris, nisi per nos stet, id est nisi per incredulitatem dona & beneficia ipsius repudiemus.

Quid per huius Nardi fragrantiam intelligatur.

Quænam igitur tandem est ista Nardus, cuius fragrantia Sponsum adedè delectari significat Sponsa? In primis videlicet cor contritum & submissum, tantoperè commendatum, Psalm. 51. 19. Deinde Fides & illa sancta confidentia, gratiam & misericordiam Dei amplectens in vnico Seruatore Iesu Christo, sine qua fieri non potest vt Deo placeamus, Heb. 11. 6. Præterea Charitas minimè ficta, sed sanctis proximo præstitis officiis testata, 2. Cor. 6. 6. Item sacrificium gratiarum actionis Colos. 3. 16. Gen. 8. 21. Deniq; vita pia & Christiano homine digna: in cuius curriculo placere

cere Deo, pro Spiritus nobis donati modulo, studemus: nos ipsos totos Deo cōsecrantes, Rom. 12. 1. vt singuli muneribus vocatiōnis nostræ incumbentes, bona fragrātia Domino simus, 2. Cor. 2. 15. Hæc sunt igitur odorata illa quæ nos ad conuiuium istud accedentes importare deet, per vestem illā nuptialem designata, cuius fit mentio Matth. 22. 11: quam induere qui neglexerint, manibus pedibûsque colligatis foras in tenebras exteriores expellentur, vbi gemitus erit stridorque dentium æternus.

Dum autem ista mecum reputo, horret animus mihi cogitanti quid tandem futurum sit tam multis qui ad hoc sacrum epulum, sonitu nimirum campanæ acciti, properant quidē, sed neque in ingressu, neque in egressu quidquam boni huius odoris spargunt: sed domum redeūt magis etiam fœdi & impuri quàm hūc accesserint: Quum enim oportuerit omnes ita esse comparatos, vt extraneos etiam ipsos, effecta Spiritus Dei in illis spectantes, ad verum Deum glorificandum pelliciantur, Gal. 5. 11. Matth. 5. 16. plerique contra sese coram Deo & hominibus eò vsque conspurcant, vt ansam præbeant prætiosi illius blasphemandi nominis, quod est super nos inuocatum, Rom. 2. 24. Ecquis verò tam est placido, moderatōque ingenio, vt si quispiam ad cœnam ab ipso ex mera benignitate vocatus, eò ingrederetur, fœdissimū quidpiam disco aut manibus gestans & ipsi

*Applicatio
huius allegorix ad nostram hæc tem
pora.*

propinans, tam impurum hominem ferat? Ecquid verò aliud in ipsius Dei conspectu faciūt, qui pro eo quòd oportuit, corde contrito, & verè submissò in conspectu Dei prodeuntes, cum Dauide clamare: Cor mundum crea in me Deus, Psal. 50. 12: & cum illo Publicano dicere, Propitius esto Domine mihi misero peccatori, Luc. 18. 10, animo adsunt adultero, scortatore, insolente, mundanis rebus haud aliter quàm idolis obnoxio, veneficis aspectibus, & omnis generis pessimis exemplis proximos fascinantes, odiis ardentes, contentiosi, rixosi, factiosi, inuidi, ebriosi, helluones, & infinitis adhuc eiusmodi sordibus fædi? cuiusmodi nimirum adhuc multos inter nos (Eheu) cernuntur, ad sacratissimum hoc epulum inuitati. Itaque, Fratres, in nomine Domini vos etiam atque etiam clamans obsecro, exhortor, oro vt Domino reconciliemini, 2. Corinth. 5. 21. Resipiscite, inquam, Mortificate membra vestra terrena, Coloss. 3. 6: Ne Deum falli posse existimate, Galat. 6. 7. Edite fructus dignos pœnitentia. Securis enim iam ad radicem posita est: Omnis igitur arbor arida putrisue excindetur, ac in ignem mittetur, Matth. 3. 10.

*Tentationes
Satanae ad
sinistram ca-
uenda, in
hoc argu-
mento.*

Sed hic sollicitè cauendum est nobis à Satana tum ad dextram tum ad sinistram nos agrediente. Simus igitur vicissim armis illis iustitiæ vndique recti, 2. Corinth. 6. 7. Nam vtrinque aditum inuenit, cui nisi occurramus,

mus, fieri non potest quin vel insidiis illius irretiamur, vel eius aperta vi opprimamur. Ad sinistram itaque vrgemur, innatis nobis cupiditatibus, quibus nisi restiterimus, non minus certè rapidè flammam tormentarius puluis arripit, quàm statim pessum nobis abierint omnia. Nam vt aqua suapte natura deorsum labitur, ita natura nostra deprauata ad malum sponte sua præceps fertur, addè vt ipsi quoque per gratiam efficacissimè instaurati, difficulter admodum vel leuissimas tentationes superent. Neque ad id probandum opus est longissimè petitis exemplis, quum expeditissimi quique & maximè alacres certatores quotidie experiantur, quanta difficultate benè cogitare, & boni quidpiam exequi re ipsa possint. Acre est igitur istud cum Satana certamen, nobis persuadere conante, non esse necessariam hanc Nardum, quasi Dei gratiam velut in pera reconditam gestemus, & quasi salus æterna sit contemptoribus quoque & subsannatoribus illis parata: quorum peculiaribus in nonnullos beneficiis & exemplis facilè faciet, nisi obstiterimus, vt abutamur, ac tandem cum illis blasphemis dicamus in cordibus nostris, Peccemus vt abundet Gratia, Rom. 6. 1.

Altera porro tētatio nō minus facilis est illi nostro auersario, quoties nostra illa nobis innata falsa de nobis ipsis opinione, armat⁹ nos

Altera tētatio Satanae ad dextram, in qua:

*succubis qui
meritorium
constituunt
hunc Nardi
adorem.*

laccessit: & quidem in primis aduersus eos, qui eximiis donis à domino sunt exornati, siue in ipsa Ecclesia siue extra Ecclesiam versentur. Hinc sæpe videmus accidere, (quod etiam plurimis tum sacris tum prophanis historiis confirmatur) vt præclara quæque ingenia vel euanescant, vel euadant maximarum calamitatum instrumenta. Neque hac nostra ætate desunt tristissima huiusmodi exempla. Vndenam enim prodit impium, sceleratum, atque adeò diabolicum illud meritorum & expiatoriarum satisfactionum dogma, nisi ex illa falsissima, sed nobis ingenita, de nobis opinione, quòd quales nascimur alicuius pretij sumus? Hinc prodierunt Pelagiani, renouata Phariseorum doctrina, quos non immeritò Paulus crucis Christi hostes appellat. Nihil enim gratiæ Dei magis repugnans cogitari potest, quàm si quis aliquid à se proficisci posse existimet quod sua dignitate quidpiam apud Deum mereatur. Res certè absurdissima. Etenim vt emittam quod dissimulare nequaquam permittit cunctos arguens propria consciëntia, nempe sanctissima quæque hominum opera, id est vitij minus habentia, turpi ignauia, ignorantia, aliisque defectibus vbiq; manca & vitiosa manere: Cuius rei grauissimum testem habemus ipsum Paulum, qui altissima voce coqueritur, Se bonum quod appetit exequi non posse, malum verò quod improbat inuitum etiam facere: vt inquam hæc emittam, quis furor est, etiamsi angelos sanctitate æ-

quaremus

quaremus , existimare quidquam ex nobis
 manare posse , quod sua dignitate ita Deo sit
 acceptum, vt eius dilectionem ac beneficen-
 tiam promereamur ? Optimo igitur iure dā-
 nata est iampridem Pelagianorum hæresis,
 qui originale quod vocant peccatum nega-
 runt. Sed non propterea destitit Satan ab hoc
 incepto, neque sese victum falsus est, sed par-
 uo circuitu diuertēs , aliud quidpiam specio-
 sius obtrusit. Docuit enim homines fateri
 obfuscatam originalis peccati labe nasci hu-
 manæ intelligentiæ lucem , & pronam esse
 voluntatem humanam ad malum ac menda-
 cium. Nos igitur imprimis gratia Dei egere
 quæ infirmitatem nostram fulciat : defectus
 nostros corrigat: ac proinde quod deest bo-
 nis nostris operibus suppleat, ne summo iure
 in illa inquiratur: Deo propterea acceptante
 & in soluti rationes referente quod illi de
 nostro soluimus, prout ipsius gratia nos præ-
 uenit & comitatur. Bellum sanè turpissimi
 commenti velamen. Etenim si hæc ita sunt,
 quæ tandem fuerunt in nobis seruandis Iesu
 Christi partes? Is videlicet non qui nos ser-
 uarit, sed per quem nobis contingat vt ipsi
 simus nostri, si non in solidum, at ex parte
 saltem Seruatores : Itaque sanguis ipsius hæ-
 tenus pro nobis fuerit effusus, quod nostris
 operibus inspersus & immixtus, vim illis æ-
 ternæ nobis promerendæ salutis conciliet: &
 ad obtinendam veniam & vitam æternam
 neque sanguis Christi scilicet, absque operi-

bus nostris, neque opera nostra absque illo sanguine suffecerint. Hoc autem commento miseris mortalibus persuaso, tum demum Satan aperte prodire, & quidquid ipsi libuit palam cepit proferre. Mox enim eò ventum est vt sibi quisque suo arbitrio meritoria & satisfactoria opera confinxerit, & quidem tanta copia meritorum iis attributa, quos visum est pro sanctis primùm in paradisum intrudere, ac deinceps in letaniarum albo velut indigitare, vt etiam hodie plena sint huiusmodi meritorum horrea, quæ emptoribus, condicito pretio, boni isti mercatores animarum diuendant. Denique ne quid præter laruam ac inane spectrum meriti & satisfactionis Christo relinquerent, extractum est purgatorium, vnde meritis viuentium extrahantur mortui. Ecquid verò impurius, sceleratius, detestabilius hoc audacissimo commento excogitari potuit? Et tamen hic est ille suffitus, hic aromaticus nidor inanissimi fumi quo etiamnum tot miserimæ gentes demètantur. At nos istis opponamus puram hanc syncerâque Dei veritatē, Tibi, tibi soli, Domine, non nobis honor & gloria Psal. 115. 1. &, Ne intres in iudicium cum seruo tuo Domine. Nullus enim viuens coram te iustus est Psal. 143. 2. &, Si Abrahamus ex operibus iustificatus fuit habet quod gloriatur, at non apud Deum Rom. 42. Sit igitur sola crux Domini nostri Iesu Christi satisfactio pro peccatis nostris: sint illius perpeffiones, nostra

merita:

merita: sit vnica mors illius, victoria nostra.

Nihilominus autem interea Nardus nostra (id est illa Spiritus Dei virtus gratis nobis donata, & gratis in nobis efficax,) vere gratissimum odorem emittat. Soli enim illi censentur filij Dei qui ex Spiritu Dei regenerati sunt Rom. 8. 14: & vt ab illo iustificati, sic ab eodem ex peccati seruitute in libertatem asserti sumus Ioh. 8. 36. Sed magnum est inter has duas quæstiones discrimen: per quid filij Dei fiamus, & Quibus notis, Filij Dei necne simus appareat. Prior enim illa quæstio de causa, altera de effectis quærit. Sola igitur Dei gratia nos elegit: Sola nos ad salutem vocat: sola est salutis nostræ causa, initiatis ad finem vsque progrediens. Quod enim fides, in nobis ex pura Dei gratia creata, Iesum Christum & vitam æternam in ipso apprehendit, inde oritur, quòd sic Deo placuerit causas ordinare quibus æternum illud suum de nobis eligendis, vocandis, iustificandis, ac tandem glorificandis decretum exequitur. Fideles autem ac proinde ad gloriam æternam electi inde discernuntur, quòd gratia Dei immutati ab iniquitate recedunt, iustitiæ sectandæ causa, prout Deo placet eos maturius aut serius vocare, & suum illis Spiritum impertiri. Fideles igitur sunt ij qui ex bonis operibus dignoscuntur. Et hæc bona opera fatendum quidem est à Deo, tum in hac, tum in æterna vita coronari: sed ex mera gratia & liberalitate: non autem

Operibus tamē bonis sine huius Nardi odore nunquam caret Sponsa: & que sit hæc Nardus vera.

quòd vlla sit eorum vel tantilla dignitas, cui merces illa debeat: neque quòd satisfactoria apud Dei tribunal censeantur: (sola enim Iesu Christi oblatione sumus recòciliati) neque quòd respondeant iustitiæ quam lex requirit, & cui merces æternæ vitæ promittitur ex hac fœderis legalis formula, Qui hæc fecerit viuet in eis Gal. 3. 12. cui ex aduerso opponitur hæc còminatio, maledictus quisquis non manserit in iis omnibus quæ scripta sunt in libro legis, vt faciat ea, Gal. 3. 10. Itaque in solo Christo qui omnem iustitiam adimpleuit ratæ sunt omnes legales promissiones: ac proinde non nostræ, sed vni ipsius obedientiæ debetur, quæcunque nobis persoluitur merces. Præterea quamuis bene agendo non simus lapidum vel truncorum instar: tamen, quum benè velle & bene agere non sint in nobis innata, sed ex mera Dei gratia in nobis creentur: certè bona opera sunt ipsius potiùs in nobis agentis quàm nostra: ideòque, si propriè loqui volumus, sua potiùs in nobis inutilibus seruis opera quàm vt nostra, & ex nobis producta coronat. Denique, vt paucis hæc omnia complectar, quod Deus opera, etiam quàm optima quàm sanctissimorum acceptat & coronat: & Nardus nostra bene ipsi olet, hoc profectò nequaquàm oritur ab vlla ipsis in sese insita qualitate, sed ex eo quòd pro sua misericordia in illa seuerè non inquit cuiusmodi sunt in sese, & quatenus à nobis proficiuntur: sed ea conside-

rat in illo in quo sicuti nos eligere & respicere dignatus est, sic etiam nos sibi gratos habet, & quod ipsi per eius gratiam offerimus. Etenim si ex legis rigore vellet Dominus eorum etiam pietatem aut quantamvis feruentem Charitatem scrutari qui sanctimonia cæteris præstant, tot maculis turpe, torque vitiis corruptum qualecunque illorum bonum sese proderet, vt non modo futurum sit indignum quo Deus ad nos gloria sua ornandos impellatur, verum etiam è contrario æternis suppliciis dignum: quoniam optima etiam opera si in sese hac ratione æstimentur, planè sunt totidem diuinorum donorum pollutiones.

Itaque nostra hæc Sponsa nequaquam substitit in prædicanda sua fragrantia, sed ad Sponsum recurrit cum duabus odoratissimis arbutis collatum, Myrrhæ videlicet, & eo quod Copher appellat: qui frutex florem vel fructum edit vix non dissimilem, in vinetis Engaddi frequens, regione ob fertilitatem in sacris literis celebratissima. Primùm igitur ex istis Sponsæ verbis obseruemus aliud quidè esse Sponsam quàm ipsius Sponsæ Nardum: hanc autem Myrrham & istud Copher esse ipsummet Sponsum. Nam quidquid donorum habemus, & illorum fructus, nempe bona opera, qualitates certè sunt, nequaquam nobis ingenitæ siue congenitæ, sed aduentitiæ, nimirum ex mera liberalitate ac beneficentia eius qui efficit vt velimus & faciamus,

Sponsi myrrha; & Copher cõciliat omnem huic Nardo bonum odorem.

Ideò, si maximè propriè loqui volumus, non tam ex nobis prodit illa sua uolentia, quàm ex eo quòd Dei dona quibus decorati sumus, hoc ipsis præstent ut benè oleamus. Sponsus autem iste omnia in se continet, quatenus Deus est: & omnia à seipso recipit, quatenus est homo. Breuiter, idem ipse totus perfectus, totam perfectionem, eamque immensam apud se habet, quam distribuit iis quibus illi uisum est, & qua mensura ipsi libet: sicuti flores odorem suum in sese neutiquam retinent, sed illum spargunt, & appropinquantibus præbent. Propterea dicitur hic Sponsus alibi, non solum habere vitam, sed etiam esse uita ipsa atque resurrectio, vitam, inquam, in seipso habere, imò Spiritus, (inquit ipse Ioh. 16 14.) de meo accipiet: & alibi, Potestatem (inquit) habeo animam meam deponendi & eam rursus assumendi Ioh. 10. 18.

Vnde oritur & ad quem spectet hæc benedictio.

Et hæc est ratio cur hoc loco Sponsus non conferatur duntaxat cum vna Myrrhæ Lachryma, sed cum Myrrhæ massa, seu fasciculo: neque cum vnica bacca vel grano Copher, sed cum racemo: quoniam uidelicet de Spiritu quidem suo his vel illis admittitur quantum ipsi libuit, sed illum in sese immensum possidet. At nequaquam tamen hic odor in mundum effunditur, cui non sapit hic Sponsus, ut nec ipsi mundus. Cedò igitur quibus cedit odor iste uiuificus? iis nimirum qui in sinu suo fasciculum hunc Myrræ, & hunc racemum Copher premunt, id est iis qui, beatæ

beatæ Mariæ Virginis exemplum secuti, verba vitæ æternæ custodiunt, Ioh. 6. 68. in corde suo, Luc. 11. 28. & perpetuò, dies noctesque legem Domini meditantur Psal. 1. 2: in quorum cordibus hoc verbum copiosè inhabitat Colos. 3. 16: ac consequenter apud quos Iesus Christus cum patre residet, Ioh. 14. 23. nec non Spiritus Sanctus. Gal. 4. 16. vt ipsamet corpora nostra ipsius templum fiant. 1. Cor. 6. 19. Discamus igitur, quæso, ab illa ficta & fucata mundi specie, veram pulchritudinem synceramque bonitatem discernere: & Deum precemur vt nos magis ac magis immutet, procul à mentibus nostris fœtore omni ignorantiae ac falsitatis, & affectuum nostrorum sordibus abiectis, quarum loco, nobis suauissimis integritatis & obedientiae suæ odoribus intus & foris delibutis, emendare nos, & ad omnem munditiem & sanctitatem formare dignetur: vt illi pro misericordia singulari sua grati & accepti simus. Qua in re petenda, quum valde segnes adhuc fuerimus, immò verò ipsius bonitate ac patientia indignissimè abusi simus, superest vt eius misericordiam hisce verbis imploremus. Omnipotens Deus &c.

IN CANTICVM CAN-
TICORVM HOMILIA
DECIMA QVINTA.

Auxilium nostrum sit à Domino, &c.

Quod sequitur extat in Cap. I. vers. 15. 16. 17.

15 Ecce tu pulchra es amica mea, ecce tu pulchra es: Oculi tibi sunt columbini.

26 Ecce tu pulcher es dilecte mi, etiam venustus: sed & lectus noster vi-
ret.

17 Sunt nostrarum ædium trabes cedrinæ, & cupressina podia nostra.

*In hac mu-
tua Sponsi
& Sponse
cor. gratula-
tione, nobis
consideranda
proponitur
letitia in-
enarrabilis,
qua fideles
omnes con-
sciencie affi-
ciuntur, Chri-
stum illos per
suum Spiri-
tus alloquente
audienses.*

HUcvsque Sponsum & Sponsam velut ad Sponsalium conuiuium deduximus. Nunc verò eorum confabulationes audire expedit, inenarrabili sanè consolatione refertas. Quis enim animo complecti possit, aut eam dilectionem quam intrinsecus suæ Sponsæ omnique animæ fidei testatur Sponsus, aut purissimam illam voluptatem quam inde Sponsa tum propter bonorum quæ sic nanciscitur præstantiam, tum ob excellentiam eius à quo tanto honore afficitur? Quam autem summi istius boni vera æstimatio tanti sit pretij vt ignauissimos etiam cogat ad illius potiundi desiderium, sceleratos verò, postquam

postquam illud repudiarunt; ad deplorandam suam sortem adigat: tanto maiore studio debemus illorum donorum præstantiam attendere, ut eorum participes fiamus.

Postquam igitur Sponsus Sponsam suam blanda *Amica* appellatione demulsit, semel atque iterum illius formam commendat. Primum autem hic considerare nos decet quis & quantus sit qui hic loquitur: ille nimirum æternus Dei Filius, qui falsæ pulchritudinis specie falli non potest, vana huius mundi apparentia deceptus 1. Cor. 7. 31: neque dissimulanter quicquam profert Matth. 22. 16. Quare nullo pacto dubitare fas est quin formosissima sit Ecclesia, quandoquidem istud semel atque iterum ab ipso asseritur, ac proinde quin sit Deo longè gratissima. Idque non tantum ex eo colligimus quòd consentaneum videtur ut is qui veræ pulchritudinis ac bonitatis fons est, omni eo delectetur in quo appareant aliquæ impressæ pulchritudinis ac bonitatis vllius notæ, ut ex historia creationis mundi patet, & Prou. 8. 30. sed tiam ostenditur ex hac *Amica* dulcissima conpellatione, qua Spôsam suam hic Sponsus consultò dignatur. Sed quînâ, inquit aliquis, id fieri potest? Nam ille quidem lux est, nos verò tenebrę 1. Cor. 6. 14. Occurramus, Fratres, huic tērationi. Tenebræ quidem natura nascimur, ac proinde filij iræ Eph. 2. 3. At istud fuistis (inquit Apostolus) sed abluti estis 1. Cor. 6. 11. Hoc verò prudenter intelligere interpreta-

Formosissimam esse Ecclesiam, & quæ sit eius vera pulchritudo.

rique nos decet, ne vel ipsi nobis plus æquo placeamus, vel animos despondeamus, quasi nihil habentes cum hoc Sponso commune: 2. Cor. 6. 14, quum hic Sponsus sit hominum pulcherrimus, atque supra consortes suos vnguentis odoratissimis delibutus Psal. 45. 8. 81. Gloria & honore coronatus Heb. 9. & nomē habeat supra omne nomen Phil 2. 9: Filius denique sit ille in quo pater acquiescit Matth. 3. Tametsi enim Solomonis tempore adhuc istud præstitum non esset huic Sponso secundum carnem, tamen pro præstito iam habebatur, quod ad vim & efficaciam istius mysterij attinet. Quomodo igitur Sponsa præ ceteris forma non excelleret, spirituali ratione cum Sponso ita coniuncta? & quidem tam arctè ut caro sit ex eius carne, & os ex ipsius ossibus? Eph. 5. 30. Cur, inquam, non omnium pulcherrima & ornatissima esset hæc Regina, atque adeò omnis fidelis anima, quum idem Sponsus nobis à patre Sapientia, Iustitia, Sanctificatio, atque Redemptio nostra sit factus? 1. Cor. 1. 30. Sed præterquàm quod in ipso sumus, & ipse est eorum summa pulchritudo qui cum illo per fidem vnum sunt, sicut postulavit à Deo Patre Ioh. 17, 21. superadditur nobis regeneratio illa spiritualis, qua sumus vnus cum eo spiritus Eph. 4. 4. usque adeò ut non modò à præteritis peccatis abluamur, verumetiam noui homines fiamus ad iustitiæ fructus pro gratiæ ipsius mensura

mentura proferendos. Est ergo Sponsa in ipso, eleganti vsquequaque forma conspicua, & eiusdem gratia fit in dies in semetipsa formosior. Age igitur summo studio quanta sit hæc beneficentia seriò meditemur, ne sit in nobis infructuosa, sed vt potius illius virtute execrati, nosmetipsis totos illi consecremus qui nos ex illis teterrimis tenebris, ad purissimam & vere admirabilem lucem magis magisque inuitat. 1. Pet. 2. 9. Nemo est certè qui maculas faciei abstergere non studeat: At quanto magis animæ labes abolendæ? Si tanti fit regum atque principum viro- rum fauor, quantò pluris æstimanda est Filij Dei gratia, dulcissimo *amica* nomine nos compellâti: & eò vsque nos amplexi, vt illius beatissimi regni sui gloriam communem nobiscum esse velit? Matt. 25. 34. Luc. 22. 29. Rom. 8. 17.

Cæterùm pergens Sponsus, oculos illius esse testatur columbarum oculis similes. Neque temere est quòd Sponsæ suæ formam contemplatus, speciatim meminit oculorum. Nam vt in facie, supra cæteras corporis partes, eminet pulchritudo, ad eò vt formosus vultus quamlibet cæterorum membrorum deformitatem tegat: & contra, si turpis sit facies nihil in reliquo corpore gratum appareat: sic in vultu principes partes ad conciliandam gratiam tenent oculi, præcipuè in amoris affectu: qui vtique

Quid significetur per oculos columbinos.

t. iij.

oculis hauritur, iisque veluti fenestris quibusdam apertis irrepens, ad intimum cor-
 vsque penetrat: siue pudicè ametur, vt testis
 est Iacob Rachele visa: siue illicita cupiditate
 feramur, quemadmodum de Dauide legitur
 2. Sam. 11. 2. quo spectant verba illa ipsius
 Sponsi Matth. 5. 28. Sed ista similitudo, com-
 modè ad suum finem est referenda. Constat
 igitur columbarum mitem ac meticulo-
 sam esse naturam, quod præsertim in ipsa-
 rum oculis elucet, adeò vt ad demonstran-
 dam nobis illam summam Domini nostri
 Iesu Christi mansuetudinem, Spiritus San-
 ctus specie columbæ supra ipsius caput in e-
 ius Baptismo apparuerit Matth. 2. 16. Itaque
 ad demonstrandam conuenientiam & sym-
 pathiam illam inter hunc Sponsum & hanc
 Sponsam, (Ambos enim vnus idemque Spi-
 ritus regit Rom. 8. 14.) ad simplicitatem co-
 lombæ reuocamur Matth. 10. 16. Est autem
 hæc virtus opposita illi simulato, fucato, at-
 que versuto ingenio quod à natura contra-
 ximus, & in nobis perstat, quoad Dei Spiri-
 tu, veri Israelitæ Ioh. 1. 17. talisque euada-
 mus quales pij Psal. 15. describuntur. Cum hac
 etiam virtute pugnat impudens ille fastus,
 qui ex claris oculis deprehenditur, de quo
 Dauid Psal. 101. 5. & 131. 1. Ab hoc autem vitio
 plurimum abhorret Christiana lenitas ac
 demissio, qua intra fines nostræ vocationis
 omnino coarctamur, 1. Cor. 7. 10. nimirum ne
 supra quod liceat sapere velimus Rom. 12. 3.

sed vt potius Spōsi patientiam & cordis humilitatem imitemur Mat. II. 29: qui haud temerè agno similis esse dicitur Ies. 53. 7. Sed & ex oculis vagis & procacibus, de quibus loquitur Iohannes I. Epist. cap. 2. 16. & 2. Pet. 2. 14. impudicam libidinem argui notum est. Quin & toruo intuitu latens inuidia declaratur Matth. 20. 15. aduersus quæ vitia perpetua pugna est ei puritati, modestiæ, & castæ dilectioni qua cunctos veros Christianos præditos esse conuenit, & quarum notas quasdam in hoc auium genere obseruauerunt qui animantium naturas sunt perscrutati. Age igitur, singuli sese hîc diiudicent, vnusquisque secum expendat quantum à puris istis columbarum oculis absint homines fallaces, versuti, arrogantes, Dei & hominum contemptores, scortatores, & tum gestibus, tum corporis habitu molles ac dissoluti, inuidi, rixosi, litigiosi. Vbinam verò sordes istæ vigent? Certè plus satis apud nos, qui nihilominus Ecclesia Dei reformata videri volumus. Sed quo tandem iure, si plerique nostrum ex vita & moribus æstimentur? Et ita certè apud Dei tribunal censebimur, neque nos hic vlla fraus aut versutia iuuerit.

Sed nunc audiamus ecquid tam blandis istis sermonibus Sponsa vicissim respondeat. *Mi charissimè*, inquit, quæ certè est valde familiaris cum cœli & terræ principe colloquio, fateor. Sed quid agas? loquitur os ex cordis abundantia. Credidi, inquebat David,

Quod sit inter Sponsam & Sponsam in Sponsam amoris discrimen.

ideo loquutus sum Psal. 116. 10. Mutuus est igitur ac reciprocus hic amor, qui quum non possit aliunde quàm ex fide in hac Spōsa proficisci, non potest non esse Sponso gratissima ista mutua compellatio: cui nihil est gratius quàm si à sua Sponfa diligatur. Sed longe alia est ratio dilectionis Spōsi erga Sponfam, quàm Spōsæ in Spōsum amoris. Amor enim Sponfi quo Sponfam suam prosequitur, merè gratuitus est, nec aliunde ortus quàm ex illa Dei bonitate ac misericordia infinita, ad huius alioqui miserrimæ & impurissimæ tantam dilectionem sese demittentis, Ioh. 3. 16. & Rom. 5. 8. Amor autem quo Sponfa Sponsum prosequitur, multis atque adeò infinitis à Spōso profectis beneficiis debetur, quoniam non tantùm vt creatori, sed etiam vt suo à peccato, morte, ac inferno liberatori, & vt paucis dicam omnia, vnico suo Seruatori est obstricta, Prior ille amor præcedit, hic sequitur. Prior seipsum gignēs, alterum in nobis gignit ex mera gratia. Prior nihil ab altero recipit emolumentum. (Neque enim quod à nobis bonum est ad Deum vsque pertingit Psal. 16. 2. cui nihil neque adici neque detrahi potest) sed quod ex amore piæ fidelisque animæ erga Deum prouenit, in ipsam vnã redundat, quod Deo placeat iis benedicere à quibus colitur, Gen. 22. 16. 1. Sam. 2. 30. Psal. 91. 14. Quis verò cum Propheta in hæc verba non erumpat, Quid est homo mortalis, vt eius curam geras, & Filius hominis vt is tibi

curæ

curæ sit? Pſal. 8.5. & 144.3. Et idē alibi, Quid, inquit, referam Domino pro illis omnibus quæ in me contulit beneficiis quæ me ſuperant? Calicem hilaritatis, impetrata ſalute ſummam, & nomen Domini inuocabo, Pſalm. 116.12.

Addit demum Sponſa, *tu formoſus es & uenustus*: idque meritiffimè. Quid enim eſt in rerum vniuerſitate quod pulchritudine & gratia liberatorem ac Seruatorem noſtrum æquet? De quo loquens Propheta, licet eum eminus tantum conſpiceret per medias Legis umbras, (Hebr. 11.13.) Satiabor, inquit, quum apparuerit gloria tua, Pſalm. 17.15. Sed præterea notandum eſt Sponſam quæ hic loquitur, licet forma eleganti prædita ſit, ac eo nomine ſeſe à Sponſo commendari intelligat, neutiquam tamen in hoc acquieſcere: ſed ac ſi ſuæ ipſius formæ nullam haberet rationem, in pulchritudinem Sponſi penitus intentam atque defixam eſſe, tanquam ſolius verè pulchri, & contemplatione digni. Quod ſi meritò non tantum à Solomone, Prouerb. 27.2. verum etiam à Prophanis quoque ſcriptoribus reprehenduntur Thraſones quos nō pudet ſibi ſuffenos eſſe, & laudes ſuas prædicare: quānam pro vera Sponſa, id eſt germana Dei Eccleſia iſtorum cœtum haberemus, qui de ſuis virtutibus & meritis nunquam garrire deſiunt: etiamſi centuplo pluribus quàm ipſi ſibi atrogent, meritis abundarent? At enim (inquiunt illi ſuam in-

Hæc Sponſa ſolis ſui Spōſi radiis ſplēdore ſe formoſā iudicat contra quā faciō ſcortatrix Sponſæ nomē emenſa.

pudentiam regentes) istud non dicimus ex nobis ipsis duntaxat, sed ex Dei gratia quoque, & quidem in primis prouenire, qua nos præueniente & concomitante fit, vt meritoria sint opera bona nostra, alioqui tanti non futura. Sed ea sanè exceptione sese præbent non alios esse quàm superbo illi Phariseo similes, similiter prorsus de suis meritis Deo gratias agente, Luc. 8. 11. Quasi scilicet Dei gratiæ hic sit vsus, vt ipsi per nos redimamur & seruemur: meritis videlicet operum nostrorum cum merito Iesu Christi commixtis. Omitto præterea crassum & prorsus intolerabilem alterum illorum errorem, quòd manifestissimas idolomanias induunt meritorum appellatione. At contrà quid testatur, quid clamat vera Ecclesia? Nò nobis, inquit, non nobis Domine, sed nomini tuo tribue gloriam, propter benignitatem ac constantem veritatem tuam, Psal. 115. 1. Quis sum ego Domine, (inquit David, insignis ille Dei seruus) & quæ domus mea quod me tantopere euehis? 2. Sam. 7. 18. Et quid de Abrahamo credentium parente pronuntiat Apostolus? Si Abraham, inquit, ex operibus iustificatus fuit, habet de quo gloriatur at nò apud Deum. Dei porro Filij quum vltimo illo iudicij die de bene acta vita illis testimonium perhibebitur, annon hoc respondebunt, Quando vidimus te Domine esurientem sitientemue? Matth. 25. 37. Age igitur sicut nos monet Apostolus, Phil. 4. 8. omnibus pijs ac sanctis o-
peri-

peribus feriò & assiduè incumbamus, quibus constat omnium purè Ecclesię membrorum decus, & omnis à Domino collatus in hanc Sponsam splendor: & certò sciamus fore, vt quemadmodū bona hæc opera ipse in nobis efficit, creans in nobis velle & facere, Philip. 2. 13, sic etiã sit illa coronaturus: sed ex sua sola beneficentia, atque in illo, in quo vnico nos ei grati acceptique sumus, Eph. 1. 6. non autem vllius operum nostrorum valoris siue meriti vel dignitatis respectu. Nec enim quicquam boni aut recti habemus quod nõ gratis acceperimus, 1. Cor. 4. 7. Quod siquid etiam ex nobis haberemus, & omnia Dei mādata adimpleuissemus, nullus tamen inde fructus ad Dominum illū nostrū rediret, qui neque nobis eget, neque vllis operibus nostris, Luc. 17. 10. testante vniuersaliter Apostolo, etiamsi de sanctissimis & integerrimis agatur, vitam æternam esse Dei donū in Christo, Rom. 6. 23.

Denique perorans Sponsa. *Lectus*, inquit, *Hæc Sponsa*
noſter viret, ſuntq; noſtrarum adiuu trabes Ce- *in ſolo ſui*
drina, & podia noſtra cupreſſina. Quantum *Sponſi lecto*
autem ad lecti vocem, poteſt accipi non pro *conquieſcit.*
cubili in quo dormituri ſeſe componunt, ſed
pro diſcubitorio lecto, cuiuſmodi fuerunt in
vſu apud veteres cibi capiendi cauſa. Nec enim
ſedilibus aut cathedris vt nos vtebantur,
ſed puluinis ſubſtratis altera corporis
parte iacentes epulabantur, quæ propria eſt
eius vocabuli notatio quo vſa eſt Sponſa ſu-

Pra 1. 12. Et huic interpretationi quadrat quòd hunc lectum virere dicit, nempe frondibus & virenti gramine stratum. Nihil tamen obstat quominus etiam hic interpretemur lecti vocem pro gramineo quiescendi causa strato. Sed vtrouis modo lecti appellatio vsurpetur, merito dicit Sponsa, totum illum virere, siue frondeum esse : nempe vt ostendat quàm suavis & iucunda sit pax illa, quam mūdus nec dare nec eripere nobis potest, Iohan. 14. 27. quæ requies in vnico Iesu Christo reperitur, Matth. 11. 29. quum nulla sit in iis condemnatio, qui sunt in Christo Iesu, Ro. 8. 1. hæc illa eadem causa est, cur hæc Sponsa conferatur cum arbore procera ac semper virenti & maturos fructus proferenti, Psal. 1. 3. & 92. 15. & cur hanc coronam Petrus nunquam marcescere testetur, 1. Pet. 5. 4. Quod autem sequitur de trabibus Cedrinis & cupressinis podiis siue ambulacris, ex ædium illarum regionum forma intelligitur, sic extructarum, vt illarum summa tabulata essent plana, & podiis ac mænianis cincta, ex quibus spectare & ambulare commode liceat, vt apparet ex variis scripturæ locis, velut. Deu. 22. 8. Mat. 10. 27. & infra 6. 15. Hęc autẽ eò tendūt, vt hac similitudine, (ab his duabus arborū speciebus sumpta, quæ odoratæ sunt, & putredini obfistunt) doceamur ista Sponsi cum Sponsa coniunctione, fœtorem huius mundi à nobis arceri, qua nimirum fiat, vt ipsa quoque corpora, nedum mētes creden-

tium totidem sint sacra domicilia Deo consecrata, 2. Cor. 6. 16. & Ioh. 14. 23. qui omnes simul iuncti dicuntur viui lapides, ex quibus hoc spirituale templum, id est Ecclesia Catholica seu vniuersalis extruitur, 1. Pet. 2. 5.

Sed ne illud quidem leuiter prætereūdum est, quòd hîc distinctè mentio fit trabium & podiorum siue mœnianorum, nimirum præcipuarum huius edificiij partium, quales sunt in hoc ædificio spirituali Prophetæ & Apostoli, quorum scriptis etiamnum hodie fulcitur Dei domus, Eph. 2. 20. Talis est igitur domus Dei, & ita se habet vera ipsius Ecclesia, longè latèque sanè distās ab impura & spurca illa cloaca humanarum traditionum, erosis putribusque asserculis sustentatæ, quæ prima quidem fronte nitoris aliquid ostentant: sed die Domini illas explorante, statim instar fœni & palæ exustæ euanescent, 1. Cor. 3. 13. ignis videlicet illius ardorem non ferentes, cuius fit mentio Psal. 50. 3. Denique si Cedrus & cupressus, pro suæ in illis perdurantis naturæ vi, cum ipso tempore certant de diuturnitate: quorsum tantopere se fatigant tam multi in harum ædium trabibus deiiciendis & podiis euertentis? hoc enim certè nihil aliud est quàm id destruere conari, cuius fundamentum est ille cuius imperij nullum esse terminū Angelus ille Domini, beatæ Virgini, Gabriel testificatur, Luc. 1. 33. Regni enim illius sedes in terris est hæc Cedrina & cupressina domus: Sion videlicet nulla vn-

Quis fit huius Sponsi lectus semper virens: & quæ sint strabes ac columna huius domus, incorruptæ, oppositæ domibus ex putribus lignis extructis.

quam vi subuertenda, quandoquidem Dei
 verbum in æternum manet, 1. Pet. 1. 25. Faxit
 igitur clementissimus ille Pater & Deus no-
 ster, vt in hac sancta domo verè in æternum
 habitemus, in qua magis ac magis ipsius
 Sponsi decore splendentes, & in hoc Sponso
 suaueolentes, sempiterni ipsius regni cohæ-
 redes cum ipso regnemus: id quod ab ipso,
 peccata nostra detestati, hisce verbis postu-
 labimus. Deus Omnipotens, &c.

*Finis Homiliarum in primum caput
 Cantici Canticorum.*

IN CANTICVM CAN-
CORVM HOMILIA
DECIMASEXTA.

Auxilium nostrum fit à Domino, &c.

Quod sequitur extat in Cap. 2. vers. 1. & 2.

1 Ego sum Rosa Saron & Lilium
conuallium gaudens.

2 Sicut Lilium inter spinas: sic est
amica mea inter fœminas.

DOcuit nos sapiens hic noster superio-
re libro qui Ecclesiastes vocatur, nihil
mundanum in mundo reperiri, in quo ac-
quiescere, & firmam fidelitatem quærere o-
porteat: Sed aliùs esse, nempe ad ipsum
vsque mundi conditorem, Deum videlicet
illum immensum, nobis assurgendum. Sed
& huius doctrinæ vsus proximo quod ex-
planatum est huius Cantici capite idem
nobis proposuit, in ea quam huius Spon-
si Sponsam appellauit: id est in Ecclesia, quæ
Iesu Christo suo capiti ac Domino nostro
per Spiritum cohæret: in quo etiã quid-
quid est expetibile nanciscitur: licet non-
dum plenè re ipsa, sed ex portiuncula dun-
taxat, iis bonis fruatur, quæ ex eiusmodi con-
nubio adipiscenda miro cum ardore expe-
ctat. Huc autem etiã tendunt quæ nunc
sunt à nobis exponenda, atque ad eò quid-
quid toto deinceps hoc libro, in quo sub fi-

*Felicitas
Sponsæ in eo
sita est ut no-
rit sui Spon-
si præstan-
siam, ipsi vi-
cissim suum
in ipsam a-
morem te-
stificans.*

gura nuptialis epuli ac mutuarum inter Spō-
 ſos blanditiarum, noſtris quaſi oculis ſpe-
 ctanda proponitur, tum ſumma huius Spon-
 ſi præſtantia, tum fœliciſſima huius Sponſæ
 conditio. Idque in eum finem, vt & ipſi huic
 Eccleſiæ, id eſt credentium cœtui per huius
 Reginæ perſonam designato, quàm arctiſſi-
 mē inſiti, Ieſum Chriſtum & ipſius regnum
 cæteris rebus omnibus antepone- re diſca-
 mus.

*Quatenus
 liceat de ſei-
 pſo teſtifica-
 ri: & ſalutē
 noſtram ex
 eo inſitum
 ducere, quod
 Deus nobis
 ad ſe cognof-
 cendum pa-
 ſefecis.*

Hoc igitur loco Sponſus de ſeiſpo loquēs,
 duo genera florum pulcherrimorum & odo-
 rantiffimorum delegit, quibuſcum ſeſe cōm-
 parat: Roſam videlicet, & Liliū conualliū,
 eadem poſtea Roſæ ſimilitudine ſuæ Sponſæ
 accommodata: quem ſermonem illa exau-
 diens, Sponſum ſimilem prædicat pomo pul-
 cherrimis & ſuauiffimis pomis onuſtæ. Ne-
 que verò cauſa eſt cur ineptum & indecens
 hīc aliquid admiſſum ab hoc Sponſo arbi-
 tremur de ſeiſpo teſtimonium ferente. Quā-
 uis enim hoc ipſum expreſſè improbet idem
 Solomon noſter, Prouerb. 27. 2: & Apoſto-
 lum, ſiquando de ſe magnificè, aſſerendi ſui
 Apoſtolatus cauſa, loquatur, præfari & excu-
 ſatione vti videamus, eò vſque vt de aduer-
 ſariis conqueratur ipſum eò adigentibus, vt
 ſtultorum exemplū, quibus mos eſt ſuas lau-
 des venditare, quodammodo imitari cogat-
 tur. Tamen iſtud minimè dedecet eum qui
 hoc loco de ſe loquens, introducitur, quum
 Dei (eſt autem hic Sponſus, verus Deus) lon-
 gè

gè sit alia quàm hominis conditio. Ambitiosum enim hominum genus vix sese laudare potest, quin vel aliqua sui ipsius admiratione titilletur, vel omnia quæ de se prædicat, aut aliquam saltem illorum partem sibi arroget, quum tamen nihil prorsus habeat quod ex mera Dei gratia nõ receperit, 1. Cor. 4. 7. Nec etiam hîc possunt homines modum seruare, & suo sese pede metiri. Itaque tantum absunt à suis prædicandis laudibus modesti homines, vt contrà non sine rubore sese ab aliis præsentès laudari sustineant. Itaque si quando reticenda non esse vident donà quæ diuinitus receperunt, semper hoc obseruant diligenter, vt, optimo seruato modo, cuncta Dei benignitati accepta ferant, sicut studiosè factitare Paulum videmus, 1. Cor. 4. 4. & 15. 10. & alibi passim. Sin verò quempiam commendandū susceperunt, non dissimulant quæ de illo testantur esse Deo tribuenda: quod ex principiis præsertim Epistolarum Pauli constat, Rom. 1. 8. 1. Cor. 1. 4. Ephes. 1. 3. Philip. 1. 3. Coloss. 1. 3. 1. Thessal. 1. 2. & 2. Thessal. 1. 3. At quum de se Dominus tam magnificè & augustè loquitur, neque de se quidquam tâtum & tam sublimè testari potest, quin infinitè maiora ipsi cõueniant, quo fit vt non possit non esse firmum ipsius de se testimonium, Ion. 8. 14: neque peccare vlla ambitione potest quum & omnis illi debeatur honor & gloria: & illi nec adici nec detrahi quidquam possit: nec etiam alio con-

filio id agat, quàm vt nos ab hoc mundo ad-
ductos, ad se se pertrahat.

*Primi Dei
de se testi-
monium a-
pud homi-
nes, ex rerũ
creatarum
& sensibiliũ
contempla-
tione.*

Hoc autem facere duplici ratione factum
illud os Dei consuevit. Primum quidem re-
bus à se nostri causa conditis, & in sensus no-
stros incurrentibus, quasi oris & sermonis
quãdam speciem tribuens, quem sanè à cun-
ctis intelligi oportuit, licet illum plerique as-
pernentur. Spectandum enim se se in rebus
creatis præbens, vt Creatorem, Omnipoten-
tem, æternum, & , in administratione totius
mundi, benignissimum ac iustissimum, per-
inde facit ac præstantissimum aliquis pictor,
propositis certis in tabella figuris animos
spectantium minimè volēs in illarum rerum
pictarum visibili specie retinere, sed eorum
mentes ad quãdam altiora, per illarum exter-
nam speciem adumbrata, attollere, cuiusmo-
di fuerunt hieroglyphicæ quas vocarunt Æ-
gyptiorum literæ. Exemplo sit eiusmodi pi-
cturarum, (vt mihi paulisper digredi liceat)
illa Christophori pictura quam in idolum
Cyclopi conuertit posteritas. Nequaquam
enim quum hæc pictura initio fuit vsurpata,
talis quispiã homo extiterat cuius hæc esset
imago: Sed ita repræsentatus fuit quilibet
verè Christophorus, id est à Christo vere de-
nominatus: nempe Christum in se crucifi-
xum, quasi onus humeris suis impositum ge-
stans, & cum hoc crucis onere vastos huius
mundi gurgites robustissimorum gigantum
instar traiiciens, fidei videlicet cõto innitēs,

&

& verbi Dei luce ipsi tāquam ad portum vsque tutissimum præeunte. Talis igitur olim fuit ista Christophori imago: & euenit, vt minimè ferentibus priscis Christianis, vt illa imago, siue picta, siue sculpta, in iis locis vbi religionis causa conueniebant, cerneretur, huiusmodi Christophori Colossi pro foribus & vestibulis templorū fuerint collocati, vbi etiamnum hodie visantur: vt & pictura illa quam postea Margaritā, & diuum Georgium vocarunt, vtraque Ecclesiam per Christum è draconis faucibus liberatam repræsentans. Sed facilè postea fuit Satanæ non tantum hæc idola, sed etiam alia innumera, Deo tandem & ipsius veritate pulsis, in ædes sacras Christianorum introducere. Sed age ad nostrum hunc contextum reuertamus. Dico in summa, machinam huius mundi clarè & sonorè nobis Dei sui conditoris aternā sapientiam, potentiam & bonitatem annuntiare, quod prophani quoque scriptores non pauci obseruarūt, sed expressissimè nos docent Scripturæ, Psal. 19. & 45. & alibi passim, præsertim verò Apostolus ad Rom. 1. & in elegantissima & diuinissima illa concione, quam apud Athenienses habuit, Act. 17. At quotiescunque Deo visum est, aut ipsis seruis suis aut per seruos suos, harum suarum veluti picturarum mysteria declarare, tūm sanè factus est eorum interpret quæ nullus alioqui ex cœli ac terrarum, siue quarumcunque aliarum à Deo conditarum rerum, intuitu &

consideratione obseruaret. Et hûc referenda sunt sacrarum literarum innumera pene loca, quæ totidem sunt earum rerum explanationes, quæ tot eximix Dei creaturæ nobis licèt mutæ testificantur.

Alterum testimonium Dei sese hominibus ad eorum salutem per Euāgelii promulgationē Patribus promissi, postea verò re ipsa exhibiti patefacientis.

Quoniam autem ista tam excellæ atque adeo immensæ Dei maiestatis patefactio nos non posset non percellere, atque adeò, omnino nobis exultatione adempta, condemnare: ideo alteram rationem ad longè secretius quoddam arcanum nobis patefaciendū inuit, promulgationem videlicet reconciliationis gratuita, adiuncta illi patefactioni externæ virtute illa sancti sui Spiritus, mentes nostras & illustrantis, & ad imaginem Dei renouantis. Utitur autem hîc quoque rerum visibilibus ministerio, sed modo à superiore aliquantùm diuerso. Nam quod ad prius illud genus patefactionis attinet, de quo paulò antè diximus, Deus sese constituit libri naturæ interpretem: in hoc autem posteriore, res illas conditas adhibet ad finem multò præstantiorem quam sit earum creatio, desumpto variarum ex illis similitudinum genere, quibus magnopere mens nostra ad intelligentiam sublimis & supernaturalis mysterij nostræ salutis, atque adeò ad Filij Dei, illius salutis auctoris, & omnium quæ hinc dependent notitiam, magnopere iuuatur, analogia videlicet, & arcana rerum illarum corporearum cum spiritualibus, conuenien-

uenientia. Hoc ita esse liquet ex plurimis illis parabolis ac similitudinibus passim in Sacris literis, ac præsertim in historia Evangelica occurrentibus: quæ si mentibus nostris altè inhærerent, nihil profectò in nostros sensus incurreret, quo non statim ad sanctas de Deo cogitationes, & nostros ipsi consecrandos, vel inuiti adduceremur.

Hoc igitur loco morem illum suum retinens Sponsus, id est Iesus Christus, ut sui præstantiam quasi oculis nostris spectandam proponat, utitur similitudine Rosæ & Lilij conuallium: Rosæ, inquam, præstâtissimi generis, quales verisimile est in regione Saronis extitisse, cuius fit etiam mentio Esa. 33. 9. & 1. Chron. 27. 29. & Act. 9. 35. Neque sanè existimari potest aut debet hanc collationem temerè sibi delegisse. Etenim si flores propiùs consideremus, comperiemus vix quidquam esse in rerum natura admirabilius, ut cœlitus potiùs demitti quàm è terra prodire, videri possint: siue illorum tam puram ac subtilem materiem, siue quæ sint artificio contexti, siue pretiosissimos illos, siue suauissimos inde prædecentes odores, siue fructus inde nascentes, & hinc producta infinitæ diuersitatis semina consideremus. Itaque adèd vel florum minimus ad impios omnes diuinæ potètiæ & sapiètiæ hostes coarguendos sufficiat: ut meritò Christus Luc. 12. 27. testetur omnem Solomonis

Cur Sponsus similitudinem delegerit à floribus desumptam.

splendorem æquare Lilij decorem non potuisse. Hoc tamen verum est flores esse minime diuturnos: ideóque sæpe in Scripturis miseram & caducam nostram conditionem cum floribus citò exarescentibus conferri, vt Esa. 40. 7. Iohan. 14. 2. & 1. Pet. 1. 24. & alibi. Sed huiusmodi similitudines ad eum duntaxat finem sapienter accommodandæ & dirigendæ sunt, cuius causa proponuntur.

*Allegoria
Lilij candidissimi &
Rose rubentis, appositissima est ad huius Sponsi qualitates nobis representandas,*

Aio igitur hanc similitudinem à duobus hisce pulcherrimis & odoratissimis floribus desumptam, aptissimam esse huic Sponso, utpote pulcherrimo & spectatissimo nobis in duobus istis speculis representando. Istius enim Lilij nitore nihil est neque purius neque candidius, à connalibus cognominati, quòd illic fere nascatur. Et quid tandem, obsecro, conferri cum eius puritate & iustitia potest, qui fuit ab omni labe intus & foris immunis? qui Sanctus est sanctorum? cuius denique vnus iustitia & innocentia iram ipsius Dei placauit. Eadem est ratio similitudinis à Rosa candida petita. Verùm si malimus Rosam hinc significari ex rubro candicantem, quem colorem carneum vocamus, expressis etiam nobis hunc Sponsum representarit: non quidem ipsius naturæ diuinæ inuisibilis, & nullis externis sensibus perceptibilis respectu, distinctè in sese considerata: sed quatenus Dei Filius est in hac nostra assumpta natura corporca manifestatus, id est Deus verè homo factus oculis spectantium conspicuus.

Roseus

Roseus enim hic color inter omnes præstantissimus, vnicus in rebus his inferioribus venustè & temperatè rubètem vultum referat. Quænam est igitur tam suavis ruboris Rosa? Certè Christianæ religionis mysterium: Dei videlicet Filius ille verus, aspectabilis factus in carne, iustificatus Spiritu, conspectus ab Angelis, gentibus prædicatus, cui fides habitata est in mundo, tandem sursum acceptus in gloriam, 1. Timoth. 3. 16: inter multos fratres primogenitus ille Rom. 8. 29: omnium hominum pulcherrimus, Psal. 45. 3: summus Sacerdos noster, Sanctus, omnis vitij & labis expers, segregatus à peccatoribus atque sublimior cælis factus, Heb. 7. 26, gloria & honore coronatus, Heb. 2. 9: nomen denique adeptus quod est supra omne nomen, Philip. 3. 8. At quomodo tam altè prouectus? Mortis perpeffione, mortis inquam crucis Philip. 2. 8. En igitur Rosam illam non iam leuiter tinctam, sed totam illo suo sanguine rubentem, quo sumus à peccatis nostris repurgati. Talis erat quum illum virgis conscissum, ad populam producens Pilatus, Ecce homo inquit. Talis in crucis patibulo suffixus pependit, totus sanguine suo madens, propter scelera nostra percussus, ac propter transgressiones nostras vulneratus, ac deformis, Esa. 53. 5. Ecquis verò tunc erat huius Rosæ decor? Effloruerat certè, ac tantum non euauerat, quamuis breui reuicturus, Heb. 2. 9. vt qui eò vsque deuenisset, vt vilis vermicoli instar vi-

deri posset, Psal. 22. 7. Verum enim uerò quã pluris sit apud Deum obedientia quãuis uictima, 1. Sam. 15. 22: constet aitem nullam unquam aliam obedientiæ speciem huic obedientiæ parem extitisse, Philip. 28: efficitur tùm verè apud Deum hanc Rosam maximè emicuisse, & fuisse perfecto decore spectatissimam, quamuis sanguine redundantem: sed eo sanguine qui tantum abest, ut quod eo tinctum est commaculet, ut è contrario maculas omnes nostras absterferit. Et hoc ipsum fortasse designauit Dei Spiritus contrà quàm Pilatus & Herodes cogitarunt, quum ille quidem Christum sanguine fœdatum veste purpurea induceret, hic autem illum candida veste per ludibrium amiceret, Luc. 22. 7: quæ posterior vestis ad Liliam conuallium alludit. Immodò nisi & antè realem illam oblationem, & eo ipso tempore quo verè cruenta oblata fuit, & deinceps ad consummationem usque seculi hæc Rosa coram Patre adstitisset, & etiamnum hodie adstaret, & nisi illam odoratus esset, & odoraretur Pater ille cœlestis, illius odore longè suauissimo placatus, nulla unquam extitisset, extaret, aut esset unquã exitura Sponsa huius Sponsi, nec vlla nobis gloria & fœlicitas æterna. Nam in quoniam Deus ab æterno suam Ecclesiam elegit? Certè in Christo suo, præordinato ut suo tẽpore fieret quod factus est, & quæ præstitit præstaret Electorũ suorũ causa, Eph. 2. 4. Gal. 4. 4. Per quem autem placatus

tus est ab initio Deus? In agno illo qui, quod ad efficaciam attinet, ab initio mundi fuit mactatus. Apoc. 3. 12. In quem respexit Lex illa vetus? In hunc Sponsum, à quo sicut pro nobis implenda fuit, sic certè plenissimè suo tempore fuit completa, Galat. 3. 23. Quænam verò Legis substantia fuit, & ipsum corpus, cuius umbra fuerunt legales illæ figuræ? Idem Christus Coloss. 2. 17. In summa quamuis actus ipse huius cruenti sacrificij, & vnica huius semel factæ oblationis iam pridem præterierit, & nunc, morte subacta Iesus Christus apud Deum viuat: Rom. 6. 9. abductisque in captiuitatem omnibus suis hostibus triumphet, Ephes. 6. 8: tamen apud Deum Patrem, in quo nulla sunt momenta temporum, nullæ vicissitudines, nullum planè præteriti, præsentis, neque futuri temporis discrimen, vulnera huius Sponsi, quorum sanguine hæc Rosa maduit, etiamnum hodie quasi stillant, & in æternum stillabunt, ad iræ Dei Patris placamentum. Et quid aliud agimus quotidie, siue verbum Euangelij audientes, siue gratias illi agentes, (præsertim dum illius sacra mysteria celebramus) quàm quòd perfectionū & mortis illius memoriã renouamus? minimè id quidē illū denuò mactâtes, nec re ipsa semel mactatū offerentes Patri: (semel enim semet obtulit, vt vnicus sui ipsius Sacerdos) sed quasi adhuc pendentem & cruentum offerentes, quatenus ipsius sacrificium

semel peractum inter Deum & nos interse-
rimus, vt fidei & spei nostræ fundamentum.
Itaque semel statuendam nobis est, Deum
neque nostri neque nostrarum precum vl-
lam vnquam rationem olim fuisse vel nunc
esse habiturum, nisi rubentis illius Rosæ &
purissimi candentis Lilij interueniente obla-
tione: quorum, florum color, obedientiam,
satisfactionem & innocentiam Sponsi testi-
ficans, est summè Patri gratus: gratior etiam
odore, quem legalis ille suffitus adombra-
uit, vt suo loco exposuimus. Ita sunt igitur à
nobis in hoc Sponso consideranda, vt ad ar-
ctissimam cum eo coniunctionem appeten-
dam magis ac magis incendamur.

*Cum Sponsa,
vt & Spon-
sus cū Lilio
conuallium
corferatur.*

Nunc autem audiendum nobis est quod
Sponsus de Sponfa sua prædicat, vt illi etiam
Sponsæ aggregari studeamus, alioqui ab ipso
quoque Sponto excludendi. *Anima mea* (in-
quit) *est inter scæminas vt Lilium inter Spinas.*
Quod ad *Amica* appellationem attinet, o-
stendimus quàm illa sit eximia, quum omnè
benedictionem comprehendat, atque adeo
ipsum omnis illius boni fontem demòstret,
nempe Dei planè gratuitum in nos, alioqui
natos ipsius hostes, amorem Ioan. 3. 16. &
Rom. 6. 10. hoc igitur nunc prætermisso
audiamus cur hæc Sponfa cum Lilio con-
uallium comparetur, & quorsum adiciantur
hæc verba *inter Spinas* Pij homines, quo-
rum cætus mysticum Christi corpus con-
stituens Ecclesia vocatur, haud rarò similes
dicuntur.

dicuntur arboribus proceris, & omni tempore fructiferis, vt Psal. 1. 3: interdum etiam cum Palma & Cædris libani comparantur Psal. 92. 13: nonnunquam cum vinea exculta & fertilissima Psal. 80. 9. hoc autem in loco Sponsus Ecclesiam cōfert cum Lilio conuallium cui sese quoque similem esse antea dixerat, nimirum vt nōs doceat quanta sit inter se & suam Sponsam consensio. En igitur duos Lilij conuallium plantas pulcherrimas & suauissimas. Sed earum quidem, prior est in sese & à sese id quod est: & ita quidem vt nihil quidquam in ea desiderari possit. Posterior, autem, quum in sese sit emortuum & putre quiddam, euasit Liliū: quoniam Lilij cui insita est succum & naturam hausit, contra quàm in communiter vsurpata insitione accidit: in qua surculus qui inseritur naturam suam seruat, stalo verò cui inseritur alteri seruit. Dicuntur itaque fideles fructiferæ arbores, sed hoc illis aqua præstante qua radices eorum assiduè irrigantur. Psal. 1. 3. Palma quoque vocantur & Cedri, sed in Dei domo plantatæ Psal. 9. 13. Dicuntur etiam vinea longè & latè propagata: sed quam Dominus ex Aegypto transportarit Psal. 8. 9. & diligentissimè excoluerit Math. 21. 38 Cultura namque siue ager Domini est Ecclesia. 1. Cor. 3. 9. Neque mirum est quòd Liliū hoc loco, vt & ipse antea Sponsus, nuncupetur, quum ipsam quoque Christi appellationem illi tribuat Apostolus 1. Cor. 12. 12. nempe quòd vnum

corpus cum ipso fiat. Eph. 5. 30. Quinam enim absurdū videretur Liliij nomen vtrique, nempe & Sponsæ & Sponso accommodari, quum illam quoque euadere sanctam & iustam, viri sui sanctitate ac iustitia, certum sit? 1. Cor. 1. 30. & propterea odorē, Deo suauissimum spargat, 2. Cor. 2. 15 Talis est igitur vera Ecclesia ex Dei solius benignitate ac gratia: in eo videlicet qui verè factus homo per omnia nobis similis, excepto peccato, vnumquemque fidelem postea sibi conformem reddit: carnem illius in Spiritum mutando vt omnes fiant vnus in ipso Spiritus, 1. Cor. 6. 17. Quod si hæc est Liliū verè odoriferum, efficietur plantam illam esse adulterinam, quæ nihil nisi fœtidum & agreste sapit, qualis videlicet nata est: quantumuis sese vaporare & suffire studeat, iis quæ falsò vel sua vel sanctorum merita nuncupat Philip. 3. 9. Sed & multò minus etiam Ecclesiæ nomine censetur eorum cætus qui scelerata & detestanda vita sese reddunt Deo & hominibus abominandos. 1. Cor. 6. 10: quibus Euangeliū in mortis odorem vertitur. 2. Cor. 2. 16.

*Ecclesia in
terris nun-
quam nō est
Spinis cir-
cūcincta.*

Quod autem additur à Sponso Liliū in stud inter Spinas situm esse, docet nos veræ Ecclesiæ statum in terris. Est enim illa lucis fulgentis instar inter mundi tenebras Philip. 2. 15: quasi ouicula inter medios lupos Matth. 10. 16: denique veluti eximia pulchritudine nitens planta, inter confertas & densas sentes, & inter fœtidas & lethiferas plantas, suauissi-

uiffimum fundens odorem. Neque verò spinæ Liliū istud circumstant duntaxat, verū etiam sese intrò inferunt, & tum ipsam plantam tum eius flores suffocare conantur. Ad hæc incommoda illud quoque accedit, quòd hæc Spinæ ante vltimum diem nunquam penitus extirpabuntur, vt significatur Zizaniorum parabola Matth. 13. 24. Immò nullus est sanctorum qui Spinarum istarum, quibus obfiti nascuntur, reliquias in corde suo non circumferat, incredulitate fidem suffocare conante: diffidentia spem oppugnante: denique carne aduersus Spiritum insurgente: in quo certamine duris profectò transfigimur aculeis Matth. 13. 22. Gal 5. 17. Rom. 8. 23. hæc est igitur fors corporis Ecclesiæ & singulorum eius membrorum, vt probat perpetua omnium ætatum experientia: qua de re nos admoneri necesse fuit, ne putemus nos esse posse Liliū cuius odore mundus delectetur: sed vt è contrario, subductis omnibus rationibus, statuanus futurum, vt quò magis ad naturam huius Lilij odoratissimi accedemus, eò magis in odium canum & porcorum quibus nihil sapit præter sordes, incurramus, quandoquidem perpetuum est inter Deum ac mundum dissidium Iac. 4. 4.

Hoc vtinam inprimis animaduertant sapientes isti & circumspecti, qui rationem quandam Lucis cum tenebris conciliandæ inuenire se posse sua sagacitate sperant: stultissimè id quidem, quoniam fieri non potest

*Fallitur qui
inuenire se
posse somniat
rationem conciliandarum
tenebrarum
cum luce.*

vt duobus tam disparibus Dominis quisquã placeat. Si Liliũ esse cupis, omnino necesse est inter Dumeta sic verferis vt cum illis nunquam te coniungas, nisi cum illis perire sit tibi constitutum. Cæterum neque vapores inhibere possunt solis ortum quo dies à nocte discernatur: neque nocturnæ tenebræ efficere possunt quominus Luna & stellæ sint id quod sunt: quamuis interdum nebulæ fulgorem syderum nobis in inferiore mundi parte constitutis adimant. Itaque nos inter mundanas tenebras filios lucis esse decet, vt legimus terræ Gozen illuxisse Solem quum cætera Ægyptus densa operiretur caligine Exod. 10. 13. Filios, inquam, lucis esse nos decet, vt sceleratis quibusuis etiam renitentibus, innotescat luminum Pater, Matth. 5. 16. & redarguatur à nobis prauus & corruptus mundus Philip. 2. 15.

*Quod sit
piorum of-
ficiũ inter
impios.*

Esto igitur & maneat mundus quandiu volet, ager iræ Dei deuotus, pro quo Patrem Christus nõ est deprecatus, Ioh. 17. 9. dumis & sentibus oblitus, quorum aculeis venenatis cauendum est ne lethaliter vulneremur. Inter illas igitur deprehensi, ne cum illis persistamus, commercium habentes cum infrugiferis operibus 1. Cor. 5. 9. Eph. 5. 11: sed simus & maneamus arbores frugiferæ, robustę Palmę, Cedri Deo gratum & suauem odorem fundentes, magis ac magis in diẽs ad ipsius gloriam florentes. Hanc gratiam, Fratres, supplices à Deo nostro flagitemus: vt illo suum

SOLOMONIS. homilia xvj. 319

in nobis opus quod ipse incœpit perficien-
te , vitatis feliciter omnibus huius mundi
blanditiis , veram in ipso vno quietem quæ-
ramus & inueniamus:& fidelis Dei serui Mo-
sis exemplum sequuti , pluris faciamus Chri-
sti opprobrium quàm Ægyptiarum om-
nium diuitiarum ingentes aceruos Heb.ii.24
denique vt in hac etiam media mundi cama-
rina collocati , fructus edamus & dulcedine
& suauitate gratos illi qui nos ex hoc mundo
in sanctam illam domum suam transtulit. In-
terim verò nostræ segnitiei & ingratitude
nobis conscij, veniam ac clementissimi

Patris misericordiam sequenti-
bus precibus inuocabimus.

Omnipotens

Deus &c.

IN CANTICVM CAN-
TICORVM HOMILIA
DECIMASEPTIMA.

Auxilium nostrum sit à Domino, &c.

Quod sequitur extat in Cap. 2. vers. 2. & 3.

2 Qualis est Pomus inter Sylvarum arbores: talis est Dilectus meus inter iuuenes. Eius vmbra[m] expetiui, & (*sub ea*) sedi: & (*fuit*) fructus eius palatio meo suauissimus.

3 Introduxit me in domum conuiuij: Vexillum eius super me est Dilectio.

*Sic Sponsus
quoque con-
paretur cum
Pomo.*

Præcedente versu Sponsus, & sui status egregiè gnarus, & conditionis suæ Sponsæ apprimè intelligens, testatus est tum suam præstantiam, tum quem in Sponsa sua ornatum decentem ac sibi gratum habeat. Nunc illa vicissim prædicat quæ bona in tanta sui Sponsi præstantia obseruauerit simul & in se receperit. Eum itaque confert cum Pomo fructibus suauissimis onusta, quam agrestium plantarum ac planè arbori dissimilium sylua circumfideat: in qua similitudine ardua sanè & recondita mysteria continentur. Primum igitur, verum quidem est si vitæ spiritualis qualis sit in sese alimonia spectetur,

vel

vel vnica rosæ, vel alterius cuiuslibet suavis floris simplici odore, expressiùs & conuenientiùs illam nobis repræsentari, quàm vlla cibi solidioris materia, veluti Pomi, Pyri, aut huiusmodi generis fructuum substantia. Sed vt certiores fiamus eorum quæ ad æternam illam vitam necessariò requiruntur, fidei nostræ infirmitas postulat vt doceatur ratione quadam nostro captui accommodata. Quoniam igitur homines neutiquam odoratu nutriuntur, sed esu & potu indigent: idcirco Dei Spiritus eundem Sponsum quem paulò antè Rosæ atque Lilio similem dixerat cum Pomo vel eiusmodi generis arbore comparat. Vocabulum enim quo vsus est Solomon sua lingua vulgari, vt & Pomi appellatio apud Latinos, comprehendit vniuersim arbores omnes, quarum fructus cedunt mortaliù alimento, cuiuscunque generis illæ sint: siue ex acinis, siue ex nucleis nascantur. Haud aliter sub legis pedagogia visum est Deo Sponsum istum & quidquid ex illo percipimus, sacrificiis & oblationibus solidiorum, ac magis, vt ita dicam, corpulentarum creaturarù, Ecclesiæ suæ representare. Immò etiam idem in nouo fœdere ab ipso factum videmus, aquã in Baptismo, panem & vinum in sacra Domini Cæna nobis ordinante, vt sint earum rerum exteriora signa, quas ipse spiritualiter in nobis efficit, idque vsque ad consummationem huius seculi.

Arbori igitur pomiferæ assimilatur Spon-

*in mundum
inuenta per
hominis Lap-
sum compu-
tatio: & in-
ter hanc Po-
mum & cæ-
teras arbo-
res quantum
interfit.*

lis à Sponsa, sed inter nemorum saltus, & a-
lias arbores ipsi prorsus dissimiles plantatæ.
Vnde conspicere licet quæ sit conuenientia
& cognatio inter Ecclesiam, quæ Rosæ inter
spinas enatæ assimilatur, & illius Sponsum
cum arbore suaues fructus edente, sed inter
nemorum arbores sata, collatum. Caterùm
ante lapsum hominis longè aliter sese res ha-
bebant. Omnes quippe res conditæ, & illarum
fructus cum Deo creatore conspirabant: nec
quidquam erat quod ab ipsa Hominis natu-
ra dissideret, idcirco conditi vt hæc inferiora
regeret, & in illis secundum Deum impera-
ret. Sed spinis & tribulis per hominis pecca-
tum enatis Gen. 3. 18: mirum non est tantam
immutationem mundi consequutam. Sed est
potius cur admiremur tantam esse potuisse
Domini bonitatem, vt aliquam orbis terrarum
particulam sustineat repurgare, & in qua ip-
se sese vt arborem ipsius æternæ vitæ fera-
cem repræsentet collocare, sub cuius umbra
certos aliquos diuinitus electos pascat. Apud
Danielem (Daniel. 4. 20.) legimus quidem po-
tentissimum illum regem Nebucadnezerem
cum arbore procera & patula conferri, cu-
ius umbra maxima pars mundi tegetetur.
Sed fuit hæc potestas temporaria duntaxat,
& parum diuturna. Sunt enim huiusmodi ar-
bores non tantum succisioni, sed etiam ex-
tirpationi, atque aded consumptioni obno-
xiæ. Sed Pomus illa de qua hic agitur, illum
nobis repræsentat cuius regnum est æter-
num,

num, vt ei promisit Pater à quo est plantata: cæteris agrestibus plantis suo tempore excindendis, ac in ignem æternum coniciendis. Hic est igitur furculus ille ex Isai trunco proditurus, sub cuius ramis populi orbis terrarum omnes erant quietem inueniuri, Esa. II. I. & IO. Hæc illa est arbor vitæ, per illam in horto Edem satam adumbrata Gen. 2. 9. ex qua quisquis edit non moritur. Apoc. 2. 7. Sed obseruemus diligenter quod addit Spōsa. Quorsum enim nobis hanc arborem qua nō vtamur? Beata sunt vbera quæ suxisti, inquebat illa muliercula Luc. II. 27. & beatus vterus in quo gestatus fuisti. Immò, respōdit ei Dominus, beati sunt qui verbum Dei audiunt, & illud obseruant. Et hoc illud est quod hīc ait Sponsa, sese vdelicet sub arbore illa consedisse, & ex eius fructu edisse, cuius suauitate sit mirum in modum delectata, quæ singula ipsius verba sunt diligenter expendenda.

Expetiui, inquit, *eius vmbra*. Est igitur *Vnde oria-*
 nobis hæc appetitio, quam etiam vulgato *tur appeti-*
 prouerbio vocant omnium ciborum condi- *tio vescendi*
 mentum, imprimis necessaria. Sed illa, quæ *huius arbo-*
 so, an ex nobis est? Minimè profecto vt expē- *ris fructibus*
 rientia demonstrat. Tantū enim abest vt *oppositæ illi*
 mundus hunc cibum appetat, vt contra vix *arbori quæ*
 ex centum hominum myriadibus vnus inue- *fuit primis*
 niantur, qui aures ad audiendum, pedes ad *illis nostris*
 ambulandum, manus ad hunc cibum peten- *parentibus*
 dum & recipiendum habeat: quamuis iam *mortifera.*

olim Sponsus per illum Prophetam suum vociferatus, Adeste (inquebat) ad aquas quibus sitit: & quibus deest pecunia, adeste, cōparate, comedite, venite, comparate absque pecunia, & absque prætio vinum & lac I. Cur expenditis pecuniam pro eo quod cibus non est, & laborem vestrum pro eo quod non fatiat? Quin potius mihi auscultate vt comedatis bonum & in pinguedine oblectet se anima vestra? Erigite aurem vestram, & ad me venite, audite & viuet anima vestra: feriam enim vobiscum fœdus sempiternum, misericordias Dauidis certissimas. Esa. 55. 1. Sed & ipsemet postea in medio templo stans, & suo iptius ore inclamans, Si quis sitit (inquit) veniat ad me, & bibat. Qui credit in me flumina aquæ viuæ ex eius ventre promanabunt. Ioh. 7. 37: & alibi, Venite (inquit) ad me omnes qui fatigati estis, & onerati, & ego faciam vt quiescatis, Matth. 11. 28. Quinetiam quàm plurimi alij ex inuitatis ad hoc epulum, planè illud aspernantur. Alij (quod planè miserimum est) tantum absunt ab eo vt cibum receptum & manum concoquant, sicut oportuit, vt illum etiam euomant. Agite igitur, Fratres, quum ita simus ex naturæ nostræ corruptione comparati, vt nihil appetamus nisi quod est nobis noxium vel etiam lethiferum: sedulò Deum precemur vt in nobis cōtrariam appetitionem creet, quæ nos ad huius pulcherrimi simul & suauissimi fructus confi-

considerationem & fruitionem allicitat. Legimus Euan primam generis humani parentem, serpentis veneno afflatam, cupiuisse illo interdicto fructu vesci, qui aspectu pulcher esset, & bonus ad vescendum. Neque sane in eo fallebatur quod illū aspectu pulchrū esse iudicaret: sed, si mentis compos fuisset, nunquam aptum esse ad vescendum existimasset, cuius esum sibi interdictū esse ex ore ipsi s. Dei intellexerat. Eadem fraude Satan etiamnum hodie vititur, cupiditatibus nostris nos adoriens, exteriori specie nos pelliciens, ac tandem in transgressionem vsque præcipites agens: grauius sanè quàm olim peccantes. Arbor enim illa quam pulchram esse Eua iudicauit, erat sanè perpulchra, quamuis minimè esculenta. Nos autem non modo pulchritudine & bonitate rerum conditarum abutimur, Eux exemplum sequuti: verūmetiam ea obruimur mentis caligine, vt sapius nobis honestiora videantur quæ turpissima sunt, & suauiora videantur quæ sunt amarissima: donec Deus pro immensa benignitate sua, sensus nostros instruat ad veram boni & mali dignotionem Heb. 5. 14. Denique hæc illa arbor est ex cuius fructu quisquis edit, mori non poterit: illi ex diametro repugnans quam antingere citra mortis periculum non licuit.

Quum autē huius interdictæ arboris degustatio appetitum hac altera vescendi in nobis *Non satis est illam ar-*

*borē v: pul-
chrā spectare
& laudare:
verū est
sub illius
umbra con-
sidendum.*

extinxerit, quæ tamen præsentaneum est ad-
uersus mortem remedium: quid potius face-
re nos oportet, quam vt à Deo efflagitemus
vt nos donet vera bonorum istorū fructuū
notitia, quæ desiderium in mentibus nostris
excitet, sub huius arboris umbra confidendi,
quod est vnice à nobis experendum: Nam
inter commoda quæ nobis arbores impedi-
tant, istud non est infimum, quod aduersus
æstum, locis præsertim calidioribus & Sole
exustis, gratissimum præbeant umbraculum
& saluberrimum. At qualis est ardor, quales
cum eo conferendus quo totus hic mundus
æstuat, & quem in sinu circumfouemus quasi
inferorum fornacem? vbi ardet ignis ille nū-
quam extinguendus? Hoc tamen verum est,
infelicis illius suæ conditionis inmemores
homines (vt diues ille epulo de quo Luc. 18.)
aliquod etiā refrigerium in istis mundanis
commodis sibi videri sentire, vsque adeo vt
nullos habeant magis exosos, quam illos à
quibus ad auram illam temperatissimam re-
trahuntur. Sed tandem miserimos illos tan-
ti neglecti boni sero pœnitent, quia ab illo suo
in quo sibi tantopere placebant æstu, in ar-
dentissimam & immedicabilem febrem inci-
derunt. Hæc demum igitur arbor illa est, cu-
ius vnus umbraculum quietem conscientis
præbet, ideoque summè experenda: quod nos
ipsemet inuitat Matth. II. 24. His autem quæ
diximus adiiciendum est quod ait Sponsa, se-
se videlicet sub hoc umbraculo Pomi sub sti-
tisse.

tisse. Quid enim profuerit aliquò venire vt inde mox discedas? Huius inconstantia pœnas luunt hodie, non pauci lenissimi & volaticides homines, quorum speciosa initia turpissimos habent exitus. Dum scilicet alij in vtramuis partem claudicant, incerti quò se vertant: quod sui temporis hominibus exprubat Elias I. Reg. 18. 24: alij fluctuantes, quouis vento abripiuntur Ephes. 4. 14. Iac. I. 6: alij denique retro pedem referunt quales sunt hodie tot perditissimi apostatae, quibus bonum foret nunquam extitisse. Hos autem omnes arguit Sponsa, testificans quòd sub eius umbra confederit: neque istos solum, verum etiam curiosos illos qui ad arborem quidem accedunt, sed spectandi duntaxat causa, aut illic confidentes annotandi: & negotiosos nonnullos qui ab hac quidem umbra neque discedunt, neque recedere cogitant, sed huc & illuc discurrentes ita perpetuò fatagunt vt vix vllum inde solatium solidum percipiant. In hoc certè peccauit Martha tant opere de hoc ipso hospite suo opiparè excipiendo sollicita, vt vero immortalitatis cibo pene neglecto, Mariam sororem suam interea sedere ad Christi pedes, ipsius doctrinae audiendae totam vacare, indignaretur. Quid autem illi Dominus? Martha, inquit, sollicita es de multis. Atqui vna re opus est: Maria bonam partem elegit, quae non auferetur ab ea. Vtinam verò nos ista Christi verba seriò tandem apprehensa, sicuti par est,

meditemur. Sic enim vera inter nos pietas vigebit, pro iis quæ passim maximo nostro cū dolore videre cogimur. Hinc enim illa turba otiosorum deambulantium, & de nouis rebus, Atheniensium illorum instar, curiosè inter se rogitantium de quibus Lucas Act. 17. 21. Hinc ganeones mentis totum diem assidentes. Hinc alij in suis recensendis & vendendis totis animis occupatissimi. Alij vndique ad sua debita exigenda vel fœnera potius properantes, tum maximè eo ipso tempore quo nos Dominus ad se audiendum, & ad saluberrimum illud opacum suum frigus captandum tam benignè inuitat: quibus de rebus iam pridem conquerimur, & singulos etiam corripimus. Sed frustra. Nam à filiis demum suis iustificatur, Sapientia Mat. 11. 19.

*Non sãtium
captanda est
umbra hu-
ius arboris,
sed etiam e-
ius fructi-
bus vescen-
dum est, &
eorum sua-
uitate foven-
dum.*

Sponsa igitur nostra non sic: immò contrà profitetur sese sub hac umbra confedisse: & quidem minimè otiosam, sed vt sedens huius arboris fructibus vesceretur, quorū suauitatem mirum in modum commendat. Cæterùm hæc Dei domus in quam deducta est hæc Sponsa, vnicum videlicet Ecclesiæ per- fugium, nõ est certè ædificium aliquod certo quodam spatio circumscriptum, vel instar Basilicæ, cuius tum cõcamerate porticus longa serie columnarum protendantur, tum atria varij ac peregrini marmoris incrustationibus, & auro vel argento refulgeant: neque vbi symphonicorum inanes concentus, vel organorum sonj solas aures demulceant.

Sed

Sed locus ille est in quo purus Dei sermo, cunctis adstantibus & audientibus, personat: adiunctis exhortationibus, consolationibus, admonitionibus, reprehensionibus opportunis, & ad salutem necessariis: vnde nullus inanis, sed optimè vero solidoque cibo pastus digreditur, quod ad illos quidè attinet, quorum animabus suauitas illius cibi incomparabilis sapit. Hic enim est cibus ille cuius dulcedine capti Petrus & alij Iesu Christi veri discipuli, cæteris abeuntibus, cum præceptore suo permanètes, voce Petri responderunt, Domine ad quem ibimus? Verba vitæ æternæ habes, Ioh. 6. 68: vt etiam Psal. 19. 8 hisce verbis describitur, Præcepta Iehouæ recta sunt, & cor exhilarantia: testimonium Iehouæ verax, illuminans oculos. Timor Iehouæ syncerus, permanens in seculum. Iudicia Iehouæ sunt vera, & pariter iusta, & desiderabiliora quàm aurum vel purgatissimum, & dulciora melle & fauis stillantibus.

Ostensa præterea Sponsa quàm liberallyter à suo Sponso non tantùm cibo, sed etiam potu sit refecta, testatur se ab eo introductam fuisse in penum vinariam: nisi potius ita significari malimus, ipsum locum nuptialibus sumendis epulis destinatum. Est autem hic in primis animaduertendum Sponsam minimè dicere se illuc vltro profectam, sed à suo Spõso fuisse illuc introductam: nempe vt mentionibus nostris istud perpetuò infixū maneat: quemadmodum à gratia salus nostra initium habet, rectam voluntatem in nobis creante,

Ab hac arbore cur Spõsa in Basilicã epuli deducatur: quæ nobis etiam hodie in Sacramentorum ac præsertim sacræ Cæne administratione Verbi prædicationi adiuncta præsentatur.

ita necesse esse vt eadem gratia voluntatem illam dirigat, alioqui statim aberraturam, & ad ingenium redituram: nobis, si ea destituamur, sumulatque pedem mouerimus, surpiter corruituris. Sed vt Sponsus Sponsæ præit, sic Sponsæ partes sunt, præeuntem ducem subsequi. Itaque non satis est priuatum illo fructu vesci, sed ad conuiuium est accedendum. Fratribus, inquam, adiungere se oportet, & coram hominibus palàm præclaram edere confessionem: ad quem finem ab ipso mundi initio dies septimus fuit à reliquis separatus: & sub Lege tres illi Festi dies solennes instituti. Talia fuerunt etiam initio Christianæ Ecclesiæ conuiuia illa quorum fit mentio in Actis Apostolicis, & 1. Cor. II. 20. & Iud. 12. coniuncta cum Cænæ Domini celebratione. Quid igitur fiet nostri seculi Pseudonicodemitis, & iis omnibus, qui hominum metu perculsi, latebras quærunt: & sibi persuadent non esse necessarium huic Epulo, id est sacris cœtibus, interesse? Immò verò vult quidem Dominus, vt ad hanc arborem assidentes, sigillatim pro se quisque verbum ipsius meditetur, & preces concipiat: sed idem etiam requirit, vt iu cœtum ipsum ingressi, in communi, hoc cibo vescamur, Matth. 10. 32: quamobrem etiam peculiari promissione sanciti sunt cōmunes Christianorum cœtus, Matth. 18. 20. & 24. 18. disertè quoque secessiones istiusmodi damnante Apostolo Heb. 10. 25: quem contemptum in
quàm

quàm plurimis feueriffimè Dominus vindicauit iam olim, & etiamnum hodie vlcifcitur. Sed & hinc difcamus oportet, gratiam gratiæ superaddi, bene vtentibus prioribus donis, vt in parabola talentorum docemur, Matth. 25. & hoc loco declarat Sponfa, quum ait feſe quum apud hanc arborem antea ſederet, eiusque fructibus auidè veſceretur, poſtea fuiſſe interiùs, nempe in Baſilicam uſque ſolennis epuli deductam: vbi copioſius fuerit paſta: uſque adeò vt tanta comitate tamque beneuola exceptione quaſi extra ſeſe abrepta, animo pene deficeret. Denique obſervatione digniſſimum eſt quod breuiter paulò antè attigimus: nos videlicet à Chriſto non modo cibo ſed etiam potu refici: vt certi ſimus in illo vno quærendū, & ex illo vno ſumendū quidquid ad alimētū & vitā ſpiritualē requiritur. Nam hoc quoque aperte nobis quaſi oculis ipſis vidēdum ac manibus palpandum tradidit, partim in Pane illo ſacræ Cœnæ, vt certo teſtimonio cōmunicati corporis pro nobis traditi: partim in Vino illo, quod eſt ſanguinis eiùſdem preciōſiſſimi, noſtræ ablutionis cauſa effuſi, ſacramentum: minimè id quidem vt corpus illud & ſanguis ille, Chriſtus ipſe denique & ipſius beneficia in illa ſacræ Cœnæ noſtris oculis oſtententur, quum non niſi internis animi in cœlum uſque ſubuecti oculis, cerni poſſint: ſed vt nobis ad ſpiritualē æternamque vitam in-

de ratione itidem spirituali hauriendam, per fidem communicentur. Idem statuendum est de ordinaria verbi Dei administratione: in qua idem Iesus Christus totus integérque nobis sese offert, fidei nostræ veluti manibus excipiendus.

Quæ & ubi sit hæc Basilica, & quomodo sese in illa gerere debeat. Quocirca (Fratres in Domino charissimi) memores nos esse decet, hoc ipso, inquam, in loco, & ubicunque congregantur Christum profitentes, (etiã si duo vel tres duntaxat conuenerint) illic, inquam, esse penam illam vinariam, & huius nuptialis epuli Basilicam, cuius fit mentio Luc. 14. 16. Ecquis est autem vsque ad eò impurus & impudens, vt ad capiendũ cibum ab aliquo potentissimo Principe inuitatus, turpe & sordidam quidpiam sciens prudens eò importet? Itaque muneris officiique nostri foret, ad tubæ Domini sonitum, tinnitum scilicet campanæ, quo ex more ad sacras conciones conuocamur, non modo illuc concurrere, sed etiam aduolare: idque non temerè, nec incogitanter, sed præeunte vera cordis contritione, & consideratione, tum mortis illius qui nos insigni sua misericordia præuentos inuitat, tum illius incorruptibilis thesauri, cuius nos in illo ipso conuentu participes efficere vult: vt ita affecti, coram ipsius facie animos afferamus dociles, & huius cibi sumendi auitos: denique vt desiderium longè maximum tam pretiosum cibum excipiendi, comedendi, gustandi, concoquendi afferamus: huius tam prætiosæ

prætiolæ alimonix effecta foris & domi,
 procul & proximè, omnibus corporis & ani-
 mi actionibus, omnibus sanctis testaturi. Sed
 quorsum & quibus ista? Mirum certè non est
 paucissimos istius liberalitatis immensæ fru-
 ctum nullum percipere: quum plerique il-
 lam prorius aspernentur, alij leuiter & dicis
 cauta illam delibent: paucissimi denique ci-
 bum illum concoquant vt eo nutriantur.
 Res, Eheu, miserabilis, & quæ caro nobis cõ-
 stabit, nisi melius nobis caueamus,

Cæterùm quænam est (obsecro) Basilicæ *Collatio hu-*
 istius epulis consecratæ conuenientia cum *ius veræ ba-*
 fædissimis illis lustris idolorum, quæ vocant *silicæ cum*
 idiotarum, siue plebeiorum hominum, li- *lustris falsæ*
 bros? vbi prætiolissimi honoris illius loco, *Ecclesiæ.*
 aures quidem vano boatu complentur, men-
 tes verò mille mendaciorû veneno inficiun-
 tur? vbi, pietatis pretextu, & quasi animæ
 piorum in Ecclesia per procuratores cibo
 vitæ pascantur, non modo priuatorum do-
 mus, sed etiam sceptræ & coronæ deuoran-
 tur? vbi pro vero Iesu Christo, panaceus mi-
 seris populis spectandus & adorandus pro-
 ponitur? vbi denique ne quid ad summum sa-
 crilegiun deesset alterum ex Sacramentis sa-
 cræ Cænæ Domini penitus sublatum est, al-
 terum in horrendum idolum est transmuta-
 tum? quod si grauissima condemnatione dig-
 ni sunt, vti sane sunt, qui tantis sceleribus ten-
 nentur: quid nõ meretur qui ad hoc epulû ritè
 instructû, & administratû, indignè accedunt?

*Descriptio
vexilli dile-
ctionis, sub
quo quiescit
Ecclesia.*

Cæterum leuiter prætereundum non est quod adicit Sponsa: nempe Spõti vexillum quo ipsa regitur, seu ad quod se recipit *Amoris* aut *Beneuolentia* nomine esse insigne. Quemadmodum in re militari signis distinguuntur cohortes, & manipuli, & singulis militibus quæ signa sequatur attributa sunt: sic Amor quo nos Christus prosequitur, vnus ille est quo singuli fideles in vnum corpus, quod est Ecclesia, congregati coalescunt: quo alij cum aliis firmissimo charitatis vinculo conglutinantur, quo in omnibus periculis & grauissimis pugnis sustentantur ac proteguntur. Quo enim hominum merito Deus ille Opt. Max. ille ctus orbis huius machinam in hominum gratiam creauit? Annon sola sua voluntate adductus, creaturam eiusmodi efformare ab æterno constituit, in qua singulare dilectionis & amoris testimonium demonstraret? & quam donis singularibus ornatam eò vsque extolleret, vt in omnes inferiores res creatas imperium ipsi attribueret: atque adeò cui, tanquam sibi solis referuatis cælis, in inferiora omnia dominatum concederet? Sic Psalm. 115. 16. Propheta exclamat; Cælum cæli Domino terram autem dedit filiis hominum. Maximum certè beneficium, imò tantum vt illius magnitudinè nemo facile possit mète complecti. Sed tamen quantulū illud est, quæso, præ eo beneuolentiæ testimonio quod in miserimæ, abiectissimæ, perfidiosissimæque istius

istius creaturæ redemptionis mysterio apparuit? Quis enim humana mente assequatur immensam illam bonitatem qua effectum est ut æternæ mortis supplicio dignus homo, non modò tamen non interierit, sed culpæ etiam suæ interuentu, ad tantum dignitatis fastigium euehatur, ut supra ipsos Angelos in Filio Dei emineat? Ephes. 1. 3. & 4. Inde fit ut optimo iure nobis exclamare liceat, (minimè quidem ut id quod malum est laudetur, sed ut omnem illi laudem deferamus qui lucem è tenebris educit,) ô bis tæque felicem lapsum qui tam altè nos sublatus euehis! felices tenebras, sine quibus verissima illa lux nunquam fuerat nobis apparitura! Nam futurus quidem erat homo, nisi tanto hoc lapsu ab ingentibus & eximijs illis dotibus excidisset quibus à Deo fuerat exornatus, velut pulcherrima inuisibilis creatoris spectanda omnium oculis imago. Ex lapsu verò quo brutis animatibus similis effectus est, occasionem sumpsit Creator, non tantum ad illum propius accedendi, sed etiam hominis sibi ad eò stricto & indiuiduo nexu vniendi, ut Homo & Dei Filius æternus, vnica sint persona, Homo Deus, & Deus Homo. Ecquid verò Deum ad istud tantum opus impulit certè sola ipsius bonitas & dilectio, ut Propheta exclamat, Psal. 8. 5. & 144. 3. Et quis contra sentiat? Quare denique adactus est Deus Opt. Max. ut, quod in consilio & mente sua æterna sic proposuerat, tam noua, tam inaudita,

tam admiranda ratione perficeret, vt Angeli ipsi in totum hoc mysterium penitiùs intueri auidissimè expetât: hoc iam olim indicante, figura duorum Cherubim qui Propitiatorio, id est, arcæ operculo insistentes, aduersis faciebus in ipsam arcam intuebantur? Exod. 25. 20, & 1. Petr. 1. 12. Hoc profectò non aliunde quàm ab eadem illa immentà dilectione promanuit, qua nos in Filio suo gratos habuit, Ephes. 1. 6. Ioh. 3. 16. Æternum porrò Dei Filium quid excitauit ad tam miseram istam, & omni sordium genere fœdatam puellam (Ecclesiam videlicet) sibi desponsandam, Ezech. 16. 8, & tot illi adulteria condonanda? Ierem. 3. 1. Quid amplius? ecquid illum ad Patris subeundam maledictionem, vt pro illa fieret execratio? Gal. 3. 13. ad semetipsum pro ea morti exponendum? ad peccata illius in corpore suo super lignum, lignum, inquam, crucis perferenda, impulit? 1. Petr. 2. 24. Philip. 2. 8. Sola illa nimirum eius Beneuolentia, cuius profunditatem, sublimitatem, latitudinem, longitudinem assequi humanarum non est virium, Ephes. 3. 18. En fidei nostræ firmum & immotum fundamentum, fiducia videlicet huius summæ Dei erga nos dilectionis. Quinam verò in illum sperare, quinquam illum inuocare auderemus nisi Spiritus sancti nos doceatis, & in nostris cordibus tantum Dei erga nos amorem ob signâtis testimonio niteremur? Rom. 8. 15. Gal. 4. 6. 1. Cor. 2. 12. Iacob. 1. 6 Denique vt rem in pauca conferâ, Sponsa

verbis

verbis istis testatur sese vnico illo Amore quo Sponsus eam complectitur fretam, & hoc vno Vexillo tectam, ad Deum vt ad asylum suum confugere, ab illo solatium in rebus afflictis petere, illius ope se ab omni metu liberam, & à mundi colluue discretam. Neque mirum est huic Vexillo nomē Amoris attribui, quum longè adhuc significantius Deus ipse Dilctio dicatur, cuius ipse sit origo, vt ad nos inde profluat. Est enim Deo velut insitus hominum Amor: eorum quidem quos in Filio suo elegit, iustificauit, sanctificauit, tandem in eodem glorificandos, Rom. 8.28. Hic autem Dei in nos Amor alium in nobis Amorem gignit, quibus datur, vt eum cuius tantus est erga nos amor, vicissim redamemus; quod ex hoc toto Cantico constat. Idcirco adiicit Sponsa se præ istius amoris mutui magnitudine deliquiū animi passam: quorum verborum explicationem in aliam concionem reiciemus.

Hoc autem superest, vt hanc doctrinam tam suauem & tam pretiosam minimè aspernati, suauissimos ex ea fructus referamus: id est diuinitus in hanc ædem huius epuli quotidie inuitati, exterioribus istis omnibus caducis & planè vanis neglectis, tam opiparo & lauto conuiuio perfruamur: mundi (inquam) huius deliciarū & nostri ipsius obliti, res istas terrenas præ se nescio quid splendoris & voluptatis ferentes, vanissimam esse vanitatem ex altero libro Solomonis discamus:

*Inuitatio ad
hoc epulum*

Vinum illud mentes instaurans in hoc con-
 iuio bibamus; dulces fructus vitæ æternæ
 comedamus. Cor denique nostrum supra
 omnes cœlos attollamus, in quibus à Domi-
 no panis vlnis amplectendi, & sinu ipsius
 fouendi expectamur: futuri, inquam, cohæ-
 redes & confortes regni cœlorum cum eo
 cuius in nos Amor & hæcenus fuit singula-
 ris, & est deinceps ad omnem æternitatem
 duraturus. Quoniam autem hæcenus officio
 nostro neglecto tam pigri, tam negligentes,
 tam mundo isti dediti, tam nostri studiosi,
 imò & tam contumaces tamque præfracti,
 tamque ingrati fuimus, vt nihil supra: agite,

Fratres, supplici mente, singuli miseri-

cordiam Dei nostri verbis istis

deprececur. Domi-

ne Deus, &c.

* *
 *

IN CANTICVM CAN-
CORVM HOMILIA
DECIMAOCTAVA.

Auxilium nostrum sit à Domino, &c.

Quod sequitur extat in Cap. 2. vers. 5. 6. & 7.

5 Fulcite me phialis: stipate me pomis. Nam amore languedo.

6 Læua eius sit sub capite meo, & dextra eius amplexetur me.

7 Adiuro vos, filiæ Ierusalem, per Capreas vel Ceruas agri, ne fuscitetis, & ne euigilare faciatis amorem hunc meum, donec velit.

Sponsam in Basilica conuiuij in statu longè optatissimo reliquimus: At contrarium nunc ex eius verbis colligendum videtur, haud aliter loquentis quam si, viribus deficientibus animam ageret. Est igitur ex istis generis humani agnoscenda imbecillitas, qua fit ut mortales neque res secundas neque aduersas, si vel tantillò quam ferant vires eorum maiores ingruerint, tolerare queant. Idem enim hinc euenit quod in reliquis humanis rebus, ubi saepe accidere conspiciamus, ut nimia tristitia corde coarctato, vel contra nimio aut nimis subito gaudio dilatato, homines repente exanimentur. Ita plerisque locis sacrae historiae videmus sanctos illos Patres ad temporis momentum aliquod deliquium

Nemo ne ex integerrimis quidem satis capax est suauitatis epularum huius conuiuii: sed non est propterea abiicienda horum ferulorum appetentia.

passos, si fortè splendidiùs & illustriùs solito, diuinę præsentis Maiestatis signū ipsis appareret. Sic etiã Apostolus, quum Deus illi ineffabilia patefaceret, ita se abreptū asseuerat, vt ne nouerit quidem an cum ipso corpore, an verò extra corpus sola mente illa conspexerit, 2. Cor. 12. 2: quod etiam Prophetis accidisse, aut non absimile, quum Dei Spiritu afflarētur, ex primi Sam. cap. 19. 24, & aliis plerisque locis apparet. Hęc etiam causa est, cur hoc loco Spōsa, tā lauto tamq; splendido excepta conuiuio, & immēsum in se Sponsi fauorē persentiens, & tam Mali istius dulcedine, quàm Potus fragrantia & sapore delinita, penè se exanimari dicat, quòd de repente tāti beneficij capax esse nequeat: nō tamen quòd eius cibi appetitum amiserit. Nā è contrario Vinū istud & hęc Poma sibi præberi requirit, sed ita sibi paulatim subministrata, vt ipsius vires quæ alioquin præ nimia abūdantia penitus defecturæ videbantur, paulatim instaurētur ac reficiantur. *Ergo, inquit, fulcite me vino illo, & mihi poma substernite quorum odore recreer*: vt moris esse videmus ægros deficiētes non cibo aut potu ampliore reficere, sed vini guttulis & odore recreare.

Expostulatio aduersus harum epularum contemptores.

Sed, proh dolor! quid hoc loco aliud eloquar, nisi quòd iam ante multos annos nulla penè ampliùs vt ita dicā in terris Ecclesia esse videtur. Nostro enim, nostro, inquam, tempore, quo Deus per immensam suam misericordiam nō modò huius conuiuij basilicam instaurauit, sed nos etiã in eā traduxit, & eun

dē in ea cibū, eundēmq; potū, tanto cū apparatu vt addi ei nihil possit, nobis quotidie prębet: vbi cōspicias nō dico quos prę tā immē-
 sę bonitatis & liberalitatis apprehēsiōne vires deficiant, sed qui ad hanc mēsam assidere, qui, si assederint, cibum hūc depascere, degustare cum appetitu & concoquere dignētur? An non cōtrā nobis idem quod Israelitis accidit, quos cibi cęlestis Mannę statim fastidium cepit, quam tamen ab initio tantopere laudauerāt? Exo. 16. 16. Num. 11. 6. Vtinā igitur Dominus in nobis hūc sanctū appetitum au-
 cuat, nostri gustus stuporē tollat, efficiat denique vt vera simus hęc ipsius Sponsa.

Est istud pręterea obseruatione dignum Sponsam nō de quolibet vino hic agere, sed *Vinum ex lagenis Sponsi haustum flagitare.* Nā est quoddam vinum mixtum, quale illud fuit quod potandū Pharisęi populo propinabant. Est & acidū & vappa, imō & venenatū: quale illud est quod à meretrice illa super septē Mōtes sedere propinatū, Reges & terrę incolas inebriat, Apoc. 17. 2. & ad infaniā redigit, vt de altera Babylone loquitur Iere. 51. 7. Quā obrē summopere cauendū est ne hac in parte decipiamur: est enim hęc atas feracissima, si vnquam alia vlla, istiusmodi cauponū vinum adulterantiū, id est Dēi doctrinam deprauantium & adulterātium, quā tamen simplicē & synceram proponi iubet Dominus, per Apostolū, testificans, 2. Cor. 2. 17. & alibi fidelium gregem admonens, vt omnia explorent, &

*Quod sit discrimen vini ex puris domibus hausti, & seu vappę, seu acidū ac etiam veneno infecti vini: & ex qua arbore decerpantur poma, quę vires deficientes in-
 staurant.*

quod bonū fuerit, retineant, 1. Theſ. 5. 21. Sunt igitur Beræenſes imitandi qui vt ex Act. cap. 17. 11. liquet, priuſquàm ſibi ab Apoſtolo, licèt fideli Domini miniſtro, vinum propinatum recipere, diligenter ſcrutati ſunt an benè illi cum vino veterum doliorum aut phialarum, ſcriptis inquam Prophetarum, cōueniret: quod vbi compererunt, tum demum illud exceptum ſumma cum alacritate voluptate permixta biberūt. Ideò dicit Dominus, Matth. 13 52, Omnem Scribam edoctrum in regno cœlorum, ſimilem eſſe prouido patri-familiàs qui profert è theſauro ſuo noua & vetera: quò etiam illud eſt referendum quod Sponſa Cantici huius capite ſeptimo v. 13. de fructibus veteribus & recētibus commemorat. Nec eſt minore rurfus diligentia & cautione fugiendus hac in parte Satanæ & miniſtrorum eius aſtus, perſuadere nobis nitentium, Vinum omne vetus ſine diſcrimine recipiendum & laudandum: falſò id quidem. Vetera enim multa vina non minùs quàm noua permixta & adulterata, adde & veneno infecta reperiàs: quod eſt ſumma diligentia præcauendum. Vt autem vel ex eo nunquam bibamus, vel ſi fortè bibere contigerit illicò euomamus, hic tenēdus eſt modus. Primùm, vt diligenter animaduertamus an ex veris phialis penus Domini depromptum ſit, quas vocamus ſcripta Prophetarum & Apoſtolorum ſiue Vetus ac Nouum Teſtamentum, & quicquid aliunde hauſtum fuerit, ſine diſcrimine

mine procul à nobis reiiciamus. Deinde, quoniam cauponum istorum tanta est verusitas, vt mero etiam ex ipsis Domini phialis deprompto venenum misceant: rursus hæc est adhibenda cautio, vt non tantum colorem, quem scitissime fucare norunt, sed etiam saporè & gustum diligenter obseruemus antequam vel guttulam inde in ventriculum traiciamus. Sic enim fiet vt verum an mixtum sit facillime percipiatur. Dico, inquam, attendendum & scrutandum esse an doctrinæ illi, quam isti obtrudunt, bene & per omnia cum fidei nostræ symbolo conueniat, quandoquidem fidei nostræ capita ex ipsis sacræ Scripturæ fontibus sunt certissima fide deprompta. Quod si factum erit, subito verane sit an falsa loci alicuius interpretatio patefiet. Eadem est etiam eius ratio quòd non simpliciter Sponsa optat sibi stratum ex Pomis subterni, sed ex Pomis demum illis, id est, ex vera Pomo collectis, quæ est vitæ arbor, ex qua quicumque comederit, nunquam morietur, sed in æternum viuet. Ioan. 6. 51.

Attende porrò Sponsæ tanto beneficio non acquiescentis maius etiam alterum desiderium. Expetit enim à Spòso, vt suum caput ipsius læua, dextra verò reliquum corpus fulciatur, idque duabus de causis. Omnis enim illa vis & facultas quam vinum istud, & hæc Poma, (id est prædicatio verbi & administratio Sacramentorum) habent ad nos reficiendos & instaurandos, non aliunde manant

Vis illa quæ vim nutriendi cibis istis conciliat, penes unum Deum residet: quæ in re grauissimè a nonnullis peccatur, tum in simplici

verbi præ-
dicatione, tū
in Sacramē-
tū.

quàm ab illa virtute & energia Spiritus sancti, nobis donati; sine cuius vi destitutum exterius istud verbum nihil aliud est, nisi sonus aures feriens, ac minimè penetrans: & Sacramenta ipsa, quidquid in suis scholis garrant Sophistæ, absque illo nihil aliud sunt nisi signa inania, quarum tamen cōtemptus, indignè ad eas res, ad verbum putà & Sacramenta, accedētes, reos mortis coram Domino peragit. Magorum enim & incātatorum est aliquā vim nudæ ac simplici verborū aut syllabarū, siue intellectarū & probatarū, siue secus, pronūtiationi attribucere: nō secus atq; etiā non solūm superstitio, sed infanda idolomania, docere signis Sacramentalibus vim quandā ac sanctitatē inhærere quæ in nobis operetur, quod ne de Angelis quidē dici potest. Tota enim ista vis intrinsecus in nostris animis operandi, ita Deo propria est, vt ad nullū alium possit traduci, & nobis per verbum & Sacramenta sua Deus tanquā per notas & symbola duntaxat repræsentat ea quæ solus ipse in fidei anima, vñica sua vi & potentia perficit, quod dum ex vulgō petita similitudine, vt ne amplius ad planè magicam hanc incantationem impingamus, notū facere conor, quæso, attēdite. Quū de corporis alimēto quæritur, quoniam iam inde ab initio sic Deo visum est, vt animalia omnia vitā terrestre & animalē, (sicut eam Paulus vocat 1. Cor. 15. 43.) iis omnib⁹ quæ terra produxerit tolerēt, extra controuersia est, Dominū simul
etiam

etiam pani indidisse vim quandam quam Ezech. 4. 16. vocat baculū panis, id est vim naturalem, robur & vires eius qui comederit & concoxerit sustentandi, & vino pariter vim & proprietatem occultam fouendi & exhilarandi modicè illo vtentes Psalm. 104. 15: quod etiam est de cæteris omnibus rebus creatis intelligendum quæ mortalibus vtendæ fruendæ cū gratiarū actione datæ sunt ab illo suo Creatore, 1. Tim. 4. 3. Idē etiā dictū esto de infinitis plantis & creaturis ad variis morbis ferēda remedia destinatis, quibus facile quiuis animaduertat vim inesse à Deo inauditā aduersus varia morborū genera, sibi tamē reseruato iure & potestate exerēdæ aut coercendæ illius facultatis ex suo vnus arbitrio: vnde non immeritò panem nostrū quotidianum ab illo petimus, panem agnoscentes vim nutriendi ab eo à quo & originē habet accipere, quantā & quò vsq; illā fuerit dimēsus, ac proinde à solo illo tanquam prima omnium causa & ortum nos ducere, & in solo illo subsistere: sed quod ad æternam vitam attinet, sic eam totam in vno Christo vero & solo pane vitæ inesse agnoscere nos oportet, vt nullā vnquam rem creatam nec fuisse nec futurā esse fateamur in qua vel minima scintilla huius vis & virtutis in æternam vitam verè viuificantis inhæreat. Quemadmodum enim Christus solus quicquid ad salutem nostram requirebatur, adimpleuit, sic totam vim & facultatem tum qua disponitur anima hominis ad percipiendum &

apprehendendum quicquid pro nobis effecit, tum qua per fidem sibi hæc salus applicatur in illius solo spiritu residere confitendum est per quem in nos ab illo defluit, qui & ipse est virtus Essentialis Patris & filij, & de quo idè dixit Christus, De meo accipiet, quod renuntiabit vobis. Io. 16. 14. Quodnam igitur est Angelorum opus in nostra promouenda salute? Vt superioribus potestatibus, sic iubente & ordinante Domino, resistant, vt videre est multis apud Daniele m locis: fideles instar agminis circumcingant: Gen. 32. 2. Psal. 34. 8: vt sint denique ministratores spiritus, qui ministerij causa salutis heredibus mittantur. Act. 10. 3. Heb. 1. 14. non quòd in sese vim ullam habeant qua nos ad Deum trahant, Ioh. 6. 44. aut corda nostra lapidea in carnea conuertant. Ezech. 36. 26. vel aures ad audiendum tribuant, Psal. 40. 7. siue nostrum cor aperiant. Act. 16. 14: multò minus qua nos aut sanctificent aut iustificent. Rom. 8. 30. Istud enim omne Dei patris nostri proprium est, per Spiritum Sanctum suum in Iesu Christo nos sibi gratos facientis. Hominum verò quos ad hoc ipsum opus eligit ac mittit, quæ partes sunt? Vt Christi nomine legatione fungantur, voluntatem eius nobis annuntiantes. 2. Cor. 5. 20. vt serant plantent rigent aruum quod illis est colendum traditum: verbum videlicet Domini prædicando, & signa seu symbola Sacramentalia administrando. 1. Cor. 3. 6. At quis aruum istud natu-

ra sua petrosum & infæcundum, ad semen
 istud excipiendum præparat & idoneum red-
 dit? quis crescendi, germen educendi, flores
 emittendi, fructificandi vim confert? Vnus il-
 le Sol iustitiæ, quem solum Deus dextra sua
 euectum constituit principem ac seruator-
 rem, vt det resipiscentiam Israeli & remissio-
 nem peccatorum. Act. 5. 31. Verbi igitur vsus
 quis est? Vt ea animis hominum per aures re-
 præsentet ad quæ significanda in quouis i-
 diomate adiuuenta sunt verba, nec quidquã
 amplius: ad eò quidem vt quod ad eos attinet
 quibus idioma illud ignotum fuerit cuius so-
 num audiunt, & eos qui idioma quidem
 intelligunt, sed id percipiendi quod eorum
 aures pulsant, discernendi & approbandi ca-
 paces non sunt, maioris non sit momenti
 vel efficaciam, quàm si mortuo verba fiant.
 Quanam verò Sacramentorum erit vis? Ea
 videlicet mysticè oculis exhibendi quæ Sa-
 cramentales promissiones auribus: & am-
 plius nihil. Quanam igitur est aquæ Baptis-
 matis in eius administratione vis & efficacia.
 Vt testetur oculis & cæteris sensibus eius qui
 baptisatur quum adoleuerit, sic iis qui cre-
 diderint omnia peccata morte & passione
 Christi deleri, & eosdem à corruptione nobis
 naturaliter insita, tandem aliquando in vita
 illa æterna glorificandos, repurgari, vt aqua
 communi fordes corporis eluuntur. En quid
 aqua illa repræsentet, tautùm, aio, repræsen-
 tet: tantùm abest vt illorum aliquid in nobis

inchoandi, ac multò minus perficiendi vim
 vllam habeat: Nam eadem etiam ratione Sã-
 cta siue sacra vocatur, non quòd aqua com-
 muni sanctior aut purior sit in seipsa, sed
 quòd, Deo sic ordinante, sancto illi fœderi,
 cœlesti & spirituali nobis repræsèntando sit
 consecrata. Idem prorsus de Sacramentali-
 bus in S. Cœna signis nempe de hoc Pane &
 hoc vino, vt sacris testibus, sentiendum: id-
 circo videlicet à Deo institutis, vt res inui-
 sibles & quæ sola vi & potestate Spiritus
 Sancti in Iesu Christo intra nos perficiuntur,
 oculis nostris exhibeant: nempe, quod que-
 madmodum corporali modo panem & vinũ
 sumentes succum & alimoniã huius vitæ inde
 trahimus, & vires nostræ ex illorum vsu au-
 gesunt sic iubente & ordinante Deo: ita e-
 tiam, Christus Dominus noster, verus Deus
 & verus Homo, nõ fucata fide, spirituali mo-
 do siue mente receptus, sit noster, & nos vi-
 cissim illius: adeoque arcto nexu illi vnimur
 & conglutinamur per spiritualem hanc per-
 ceptionem, vt ex eo solo verum succum vitæ
 spiritualis & æternæ trahamus, & sic tum
 corpore tum anima, quum vltimus ille opta-
 tissimus dies aduenerit, in ipso vitam æternã
 viuamus. Rursum igitur aio, non modò ma-
 nifestam esse ac detestandam superstitionem,
 sed etiam idolomaniam, vim vllam intrinse-
 cam verbis ore prolatis & demurmuratis, li-
 cet à Deo ordinatis, aut verbi, Sacramento-
 rum-ve administris, aut denique signis Sa-
 cramentalibus, tribuere.

Hoc,

Hoc, vt ad nostrum contextum redeamus, agnoscens Sponsa, *manus ambas*, idest robur ac vires Sponsi sui requirit, quibus tum isto Vino tum his Pomis vtiliter frui possit, & ita refocillari. Deinde istud ipsum postulat, vt probè edocta nihil in nobis perfici posse, imò fore vt cibum & potum, summo licet appetitu degustatum & depastum turpiter euomamus, & ita fiat còditio nostra vltima priorè deterior Luc. ii. 26, atque adè tãdem omnibus viribus deficientibus, in mortem præcipites ruamus, nisi primam gratiam secundam, & secundam tertiam & sic deinceps comitetur. Itaque si in illa vera Ecclesia censerì cupimus, cauendum ne ipsi nobis aliquid esse videamur, nèue in fide nobis etiam liberaliter admensa, simpliciter acquiescamus, ac si ampliore non indigeremus: sed opus est vt perpetuò aliquid amplius appetamus, & quod iam habemus in nobis augeri postulantes, singulis momentis nouas vires acquiramus: Deinde vt hoc à Deo sedulò & obnixè petamus ne nos in tentationem inducat, sed vt altera manu caput nostrum languidum fulciat, altera verò cor nostrum & voluntatem deficientem imò & rebellem amplectatur, vt in omnibus animæ & corporis actionibus fortiores effecti, stadium nobis propositum ita decurramus vt coronam gloriæ nobis præparatam assequamur.

Caterùm isto Vino & Pomis istis refocillata Sponsa, iam nobis quasi alto soporata

*Cur Sponsa
vtraque spō-
si manu pe-
ras sustensa-
ri.*

*Cibus in
hoc epulo
communis*

*sumptus,
priuata me-
ditatione cō-
coquendus
est ac dige-
rendus.*

somno proponitur, non quidem vt sanctarū deliciarum quibus in hoc conuiuio perfusa est, fruitione priuetur, sicuti videmus naturalem somnum esse quandam mortis imaginem, omni sensu nos priuantem, etsi Deus somno tanquam bono maximo ad imbecilli huius nostri corporis vires alterna requie reficiendas, & ad diurnum laborem instaurandas vtatur: sed per Somnum istum Sponsæ, dulcis illa & tranquilla quies intelligenda est, in qua fidelis anima ab omnibus terrenis curis sciuncta conquiescit: totum suum studium in iis quæ in hoc conuiuio comedit bene concoquendis, & in suam substantiam conuertendis, id est, in iis meditandis quæ in Dei Ecclesiâ & corporeis & mentis etiam auribus percepit: tum verbum summa attentione audiendo, tum Sacramenta participando: non secus ac cibo corporeo benè pastus aliquis, corporis actionibus inermis, dat se quieti vt benè concoctus cibus in eius substantiam & naturam conuertatur. Ista ergo quies, meditatio illa est cuius meminit Propheta Psal. 1. 2. & 16 7. 9. & cuius præstantissima nobis exempla in sacris canticis proponuntur, putà in Cantico Annæ matris Samuel. 1. Sam. 2. 1. Davidis 2. Sam. 7. 18. Zachariæ, Virginis Mariæ & Simeonis apud Lucam 1. & 2. cap.

*Satan & ip-
sius serui toti
in eo sunt vt
hanc conco-*

Tantum igitur abest vt hic Somnus sanctis loquendi facultatem adimat vt è contrario, ipsorum os maximè aperiat, non vt ægrorum somnia

somnia occinant, sed vt diuina myſteria, ve-
 lut in cælos rapti, diuinitus eloquantur, que-
 madmodum infrà cap. 8. videbimus. Illud ip-
 ſum eſt quod diuo Petro accidiffe legimus
 quum in traſformatione Domini noſtri Ieſu
 Chriſti, tantæ gloriæ apparitione fuit obſtu-
 pefactus. Marc. 9. 6. Cæterùm, ſicut homines:
 quietem & pacem iſtam dare Ioan. 14, 27, ſic
 nec illam abrumpere poſſunt. Nam ſæpe qui-
 dem, fateor, illam omnibus viribus intertur-
 bare & prorfus abolere nituntur: ſæpe ipſi
 ad hoc perficiendum multæ operæ præſto
 ſunt, imò nos ipſi ſæpe aduerſum nos non
 deſumus. Sed aio nihilominus in illorum
 poteſtate ſitum non eſſe, vt illam Eccleſiæ
 quietem poſſint abrumpere niſi quando &
 quòvſque Deo viſum fuerit. Iſtud nos docet
 Sponſus Hieroſolymitanas obreſtans tam
 expreſſa adiuratione, *Ne amica ſomnum &
 quietem interrumpant, ſed requieſcere ſinant, do-
 nec illa velit.* Vbi primùm aduertendum eſt
 perpetuam eius prouidentiam de quo canēs
 Propheta Pſal. 121. 3. Custos Iſraelis (inquit)
 nunquam dormit, ac ne dormitat quidem.
 Iſtud ergo ſit vnicum nobis perfugium: hic
 vnus ſit nobis aſylum, vt verè dicamus cum
 Dauide, Cubabo & obdormiam, & euigila-
 bo, quia Iehoua ſuſtentat me. Pſal. 3. 6. Idque
 non tunc ſolùm quum inuito Satana & om-
 nibus ipſius miniſtris, quietam & tranquillã
 vitam degimus; (quod beneficium nobis, no-
 bis, inquam, in hac Eccleſia ab hinc annos

*Elionem &
 digeſtionem
 impediunt:
 ſed Sponſus
 eorum cohi-
 bet, conatus
 prout ipſi
 viſum eſt.*

pènè quinquaginta, summa Dei clementia & misericordia, concessum est: & tanta quidem copia, vt meritò cum Dauide nobis gloriari liceat, Dominum cælestibus cibis abundè mensam nostram opiparè adornatam, iplis videntibus veritatis hostibus, instruere.) sed etiam tum maximè quum nos Satan maioribus procellis & tempestatibus actos mergere conatur, ita vt cum eodem Dauide meritò exclamemus, In adyto ipsius tentorij ingruente tempestate delitescam. Istis etiam verbis Dominus Ecclesiam suam per Prophetam solatur, Eia (inquit) popule mi, ingredi in tua cubicula, occlude super te ostia tua, absconde te ad temporis momentum, dum pertranseat indignatio. Vnus igitur Dominus suæ Ecclesiæ tranquillam pacem & vitam donat, solus eandem, prout expedit, conseruat.

*Necessè est
summopere
vt Deus in
primis coer-
eat inesti-
mos Ecclesiæ
turbatores.*

Sed quâsnam, esse Hierosolymitanas istas dicemus? Eas esse nonnulli volunt Virgines huius Sponsæ comites, ac si Reginæ cuiuspiâ Virgines Dominam suam excitare prohibeantur. Sed istiusmodi certè personis hæc obtestatio parum conuenerit, ad eos potiùs spectans quos certissimum sit quietem & tranquillitatem Sponsæ pro viribus alioqui fuisse nisi prohiberentur, turbaturos. Sponsus igitur per Hierosolymitanas istas intelligit easdem illas quæ superius cap. 1. 6, hæc Sponsa non Sorores suas, sed suæ matris filias appellauit, eos, videlicet, qui sunt quidè in Ecclesia, sed

sed de Ecclesia nō sunt. Ita etiam Paulus maximum discrimen inter externam & internā circunfionem statuit Rom. 2. 28. & filios Abrahæ esse negat eos omnes qui ex femine Abrahæ sint oriundi. Rom. 9. 7. Isti sunt igitur quos hic Sponsus obtestatur tanquam propinquiore atque idē magis metuendos Ecclesiæ hostes ac perturbatores: quod non frustra fieri quotidiana experientia demonstrat. Quis enim hac tempestate Dei regno maximè reluctatur? quis maximè illud remoratur? quis denique Ecclesiæ pacem & tranquillitatem interpellare nititur? Iudæos sanè ac Turcas in minimis aduersariis esse habendos dixeris, si eorum qui se Catholicos, imò & Ecclesiæ columnas esse prædicant rabiem, & aliquot nefarios apostatas ac Schismaticos, è nobis egressos, quod re vera ex nobis non essent, 1. Ioh. 2. 19. inspexerimus. Quid verò interea Dominus? Furorem illorum, sicut hīc docemur, quando & quatenus expedit cohibet & frænāt.

Et quod ad *Capreas* vel *Cervas* attinet, per quas istas Hierosolymitanas obtestatur, præterquàm quod ista loquendi formula est huius Cantici propria, in quō pastores velut in agris inter se colloquentes introducuntur, Domino & eius seruis istud nouum non est, vt res creatas in testimonium aduersum homines aduocent, veluti Cælum & terram Deut. 32. 1. boues & asinos, Esa. 1 2. Grues, ciconias & hirundines, Ier. 8. 7. montes etiam ip-

Deo sub seruiūt res omnes conditæ; ad exercenda seuera sua iudicia aduersus Ecclesiæ amantur turbantes.

fos mundi fundamenta Mich. 6. 1. quum reuera ex omnibus rebus creatis nulla sit neq; in cœlis, neque in inferis, neque in mediâ mundi regione constituta, quæ vindictam aduersus inobedientes & rebelles à Domino non expetat, Rom. 8. 12: & qua Dominus, quoties sic illi visum est, ad sua exequendâ iudicia non vratur. Huius rei testes idonei sunt, immanes illæ feræ quarum fit mentio I. Reg. 13. 25. & 2. Reg. 17. 25. ipsæ etiam ranæ & culices, Dei aduersus Aegyptios carnifices, ita vt horrendum sit in viuentis Dei manus incidere, Heb. 10. 31. Hoc illud est quod hîc Sponsus perturbatoribus Ecclesię suę, idest vnctorum Domini Psal. 105 15. & eorum qui Sponsi huius amore flagrant, hostibus minatur. En amorem, en blanditias Sponsi suam ad se Spôsam allicientis, O miseros igitur, ô tēq; quaterque infelices, qui tam amicis vocibus nec mouentur, nec duci se patiuntur, hoc præsertim seculo, quo Filius nobis, non vt seruis, sed vt familiarissimis suis, totum Patris arcanum patefecit, Ioh. 15. 15. & immensum illum ac ineffabilem erga nos amorem, sanguinis sui pro nobis quasi repetita effusione, sanciuit & ratum effecit.

*A medita-
tione ad a-
ctiōē pro-
grediendum:
qua in re
vibile sunt
hallucinati*

At quorsum hæc verba, *De se se velit exci-
tari.* Contrarium enim Petri fuisse votum in Domini transfigurationis historia constat Matth. 17. 4: perpetuò videlicet in illo monte permanendi cum iis quos in tanta gloria conspexerat. Agnosco igitur & lubens concedo,

cedo, ipso Dauide Psal. 63. 6, & 7. teste, istius- *falsum Mo-*
 modi meditationem &, vt ita dicam, recess- *nachisimum*
 sum animæ fidelis, rebus omnibus terrenis *amplexi.*
 esse anteponendum. Sed quoniam singula
 Ecclesiæ membra non sibi solum, sed etiam
 in vsum reliqui corporis totius aluntur: di-
 co non esse huic meditationi perpetuò va-
 candum, sed ad actionem esse reuocandam:
 ita vt singuli, in sua quisque vocatione, no-
 ctu & interdiu, operâ suam ad totius Ecclesiæ
 corporis ædificationem conferant. Hinc li-
 quet eorû qui vitam vniuersam meditando &
 contemplando extra cæterorum hominum
 consortium vsque ad eò huic vitæ renuntia-
 runt, vt nec sibi, nec aliis vsui fuerint, non le-
 uem fuisse, ne quid grauiùs dicam, errorem &
 culpam. Nam contra, legimus Christum ip-
 sum, verum & vnicum Christianæ vitæ ex-
 plar, sæpe quidem in secretiorem locum sub
 noctem meditationi & precibus vacaturum
 recessisse, vt tam suauis de qua hic agitur re-
 quie frueretur, sed ita dies totos eundo, re-
 deundo, docendo, tantòque ardore & stu-
 dio miracula edendo consumpsisse: vt cibi
 sæpe cum caperet obliuio Mar. 3. 20. Ita
 Paulum dubitantem vides vtrum eligat,
 an hinc, quod expetebat, emigrare, an verò
 diutius hinc commorari, Phil. 1. 22: vt tum pu-
 blicè, tum priuatim, & domatim, summa cura
 summòque studio docendis fidelibus Christi
 membris inferiret. En igitur cur Sponsus
 suam Sponsam quiescere quidem patiatur, &

vt ita dicam, alto se sopori ad fatietatem vsque dare: nullo somnum eius interturbaturo: donec ipse voluerit eam excitari. Vnius enim est Sponsi illam excitare, sicut vicissim Sponsa diuturniore frui somno non desiderat quàm illi Sponsus concesserit.

*Conclusio &
usus superioris
orationis.*

Itaque ex pulcherrimo isto loco, & singulari doctrina pleno, discamus in solo & vnico Deo perennem beatitudinem & summum bonum quærendum, sacrum eius verbum dies noctesque meditari ab eius prouidentia & patrocínio toti pendere, vsque dum in illam felicitatem æterni regni colligamur, in quo matrimonium istud sanctum & æternum est penitus tandem consummandum. Qua-

propter Deum Opt. Max. vt nobis hanc gratiam largiatur & ore & corde singuli mecum verbis

istis precantor. Do-
mine Deus

&c.

IN CANTICVM CAN-
TICORVM HOMILIA
DECIMANONA.

Auxilium nostrum sit à Domino, &c.

Quod sequitur extat in Cap. 2. vers. 8. 9. 10.

8 Vox (est) dilecti mei. Ecce ipse ve-
nit saliens super montes, subsiliens,
super colles.

9 Similis est dilectus meus Capræ,
& Hinnullo ceruorum: En, ipse adstat
post parietem nostrum, prospiciens è
cancellis, ostendens sese per cancel-
los.

10 Loquutus est dilectus meus, &
dixit mihi, Surge amica mea, Formo-
sa mea, & veni.

Sponsam in meditationis suæ solatio ve-
lut extra se positam reliquimus, nunc
eandem à Sponso excitatam, nec tamen eam
ista expergefactione turbaturo, sed veluti
ex voluptate in voluptatem aliam traductu-
ro, intueamur. Idem enim hic euenit quod in
corporeo & naturali somno, quo si quis vsus
fuerit modico & temperato, instauratur, &
quodammodo vitam resumit: contrà si im-
modico, segnescit & tardior efficitur, & tan-
dem inde vitiosum corporis habitum contra-

*Tres grauif-
simi errores
admissi in
vita quam
contempla-
tiam ap-
pellans.*

hit: ita etiam Spirituali isto somno anima apud se ipsam collecta summa voluptate fruatur, si quas à Deo dotes accepit meditetur, & in conclaui isto Matth. 6. 6. diu & interdum, Davidis in plurimis psalmis exemplum secuta, incubuerit. At si hæc meditatio in vitam contemplatiuam, quam falsò dicunt vitam Angelicam transformetur ac desinat, duplici errore istiusmodi contemplatricis vitæ admiratores impellit, & tandem in exitium trahit. Ita enim primùm à vero Christiani hominis officio disceditur, in ea re sito vt proximo suo quisque ex vocatione sua pro viribus inferuiat. Nam istud certe ab iis qui sic ab omni hominum consortio secedunt, & animum ad peculiare & priuatas actiones penitus applicant, præstari non potest: quum tamen ex Christi mandato id omne proximorum ædificationi debeamus quod in rerum seu diuinarum seu humanarum cognitione sumus à Deo consequuti. Ad hoc accedit, quòd istiusmodi perpetuis meditationibus plus æquo intenti, præsertim si victus ratio parior & strictior accesserit, tandem paucis exceptis aut nullis, in melancholiæ morbum incidunt. Tandem verò istiusmodi phantasias & opiniones longè deterius malum pedetentim, vt umbra corpus, sequitur, non modò videlicet damnanda illa Meriti, sed etiã Perfectionis opinio: quam ita se tandem attingisse isti gloriantur, vt dignos sese existimēt qui longè supra omnes cælos ipsos euehantur.

Hypocrisim omitto quæ Paupertatem ementita, & Precum amicta pallio, & Religionis nomine velata, illis tandem è suis lustris prodeuntibus, & pagos ac vrbes sordibus inquinatissimis ac fædissimis complentibus, ingentes diuitias & opes cumulauit. Huius rei testes idonei sunt nugæ illæ & phantasmata quæ tum in vitis (quas Legendas dicunt) istiusmodi venerandorum patrum conspicua sunt, tum in scriptis quorundam doctorum Contemplatiuorum: Et vt paucis dicam vnde prodierint hæc monstra, testantur tot errores quibus vniuersum orbem & præsertim Christianum fex ista & sentina infecit: idque tanta cum audacia & impudentia, vt ipsi Papæ nequis amplius Monachorum ordo innouaretur prohibere coacti sint: cuius rei fidem facit Lateranense Concilium ad hoc ipsum sancendum sub Innocentio Papa tertio coactum anno Domini 1215. En tamen nihilominus nouum Locustarum genus Capucinorum videlicet, & eorum qui intolerabili sacrilegio societatis Iesu, id est Ecclesiæ totius appellationem sibi vendicât, qui annis ab hinc plus minus quadraginta, ex abyssi puteo prodeuntes tam paruo spatio terrarum orbem formicarum instar compleuerunt, dignum profecto qui ab istis impuris infectis voretur & erodatur, & vniuersum orbem nihil minus sanè meritum multitudine sua opprimentium & depopulantium.

*Sola Sponsæ
vox gignit in
nobis desy-
derium ince-
dendi in no-
stræ vocatio-
nis via.* Sed age, ex hac cloaca emergentes, ad Sponsam reuertamur, quæ à suo Sponso excitata, ad Christianæ vitæ partem alteram inuitatur, id est ad alteram cum Sponso conuersationis speciem, & eorum quæ meditando didicerat vsum & praxin. Nam quid aliud est, Surgere, & Sponsum versus gressum dirigere, quàm vitæ cursum ad normâ Dei mandatorum, pro suâ vocationis ratione institueret? Verbum tuum, (inquit, Propheta, *II. II. 105*) lucerna est meis pedibus, & lumen semitæ meæ. Ideò diuina monent nos oracula, vt in Domini semitis ambulemus, & suos discipulos olim hortabatur Christus, vt quâdiu luce potiebantur, in ea incederent. At quomodo ingressuri sunt, quibus pedes nulli sunt? nempe per eum qui cæcis dat oculos & incuruatos erigit, *Psal. 146. 8*: à quo doceri se Dei statuta idem rogabat Propheta. Hanc ob causam Sponsi sui voce, nã autem à seipsa, excitatam se Sponsa profiteretur. Nam, obsecro, si quid precemur vt oportet non nouimus, *Rom. 8. 26*. quomodo à nobis ipsis & velle & facere habituri sumus? *Phil. 2. 13*. Vox enim hæc est audienda, & corde excipienda per Dei gratiam, cuius vnus est cor ad attendendũ aperire, *Act. 16. 14*. Id ipsum hic Sponsa testatur, ita se verã esse Ecclesiam ex Christi verbis demonstrans, oues suas vocem Pastoris, at non peregrini audire asseuerantis, *Iohan. 10. 3. & 5*. Denique, vt rem in pauca conferam, tanta est hominum segnities, vt nisi prior

prior ille nos sopitos excitaturus accesserit, & in nobis sequendi sui desiderium inflammarit, & (quod longè adhuc maius est) nisi priorem illam gratiam, id est sequendi desiderium, noua gratia, perficiendi videlicet & implendi illius desiderij facultate cumularit, ne illius quidem meminerimus vnquã: tantùm abest, vt priores ad illum simus venturi, vt ita in nobis Prophetæ dictum adimpleatur, Esa. 65. I. Curauit me ab iis inuentum à quibus minimè requirebar.

Quò verò ad huius doctrinæ confirmationem recurremus? potius quàm ad nos, qui in huc locum, partim indigenæ, partim ex plerisque nationibus, ab Oriente, Meridie & Septentrione coacti cõuenimus? Num enim ausi fuerint indigenæ prædicare à se prioribus Christum istum Sponsum, quæsitum & inuentum? An non contra prior ad illos accessit? An non eum illos ingenuè agnoscere & fateri conuenit Sponsi huius planè admirando aduentu, sese in auream hanc libertatem tum temporalem, tum maximè spiritua-lem assertos & vindicatos: in qua maximo cum omnium gentium stupore, sub illius auspiciis, & Vexillo conseruetur? Quòd ad nos autem attinet, qui ex quatuor totius orbis cardinibus huc appulimus, si attenta mente quisque nostrum considerauerit, ex qua nos abyssò, quando, quibus mediis extraxerit, an non meritò nobis erit in hæc verba erupendum, Tibi soli Domine, gloria, non nobis,

*Applicatio
huius doctrinæ
ad Ecclesiam
Geneuensem.*

Pfal. 115. Sed, proh dolor! quid miseris illis fiet, qui quum Dei mandatum audiuerint, & in vineam Domini ituros se dixerint, atque adeò reuera profecti sint, nihilominus tamen in surdos & prauos operarios euaserunt? illis nimirum, nisi seridò resipuerint hæc parata est sententia, Abite, operarij iniquitatis, Ego vos non noui, Matth. 7. 23.

*in enarrabili
solicitudine
huius Sponsi
in quærenda
& excitanda
sua Sponsa.*

Porro, si quòd gratis Sponsam excitans, illam quod sit in mariti ædes inductæ officium edocet, tantum est beneficium, vt illud mente consequi nequeamus, quid de inaudita sedulitate quam in hoc efficiendo adhibet, dicturi sumus? *Transilit enim montes, & saltitat supra colles, similis Capræ, vel hinnulo Ceruorum.* Ecquæ verò mens humana tanto meditando beneficio par fuerit? Sponte sua oues aberrarunt: insequitur sedulus pastor, cui non colles, non torrentes, non montes, non valles obstant, quominus omnia saltu transiliat, & errantem ouem repertam in suum gregem reducat, Luc. 15. 4. At quas oues? Peruicaces & rebelles, & lupum istius Pastoris odio requirentes. Quis verò est iste Pastor? Cui nullis ouibus opus est, quarum nec lana vestitur, nec carne vescitur, utpote quæ de suo nihil præter sordes afferre pastori suo possint, quas sordes nihilominus requirit, vbi que terrarum Sponsus, quamuis neque iis indigeat, neque si qua re indigeat vllū ab iis expectare possit emolumentum. Nam quid obstat quominus quod hîc de Sponsi sedulitate

rate in Sponſa ſua uiter quieſcente excitanda dicitur, de alio etiam ſomno quàm de quo hætenus meminimus intelligatur? Etenim, ut rem paucis cõplectar, niſi Deus opẽ ſuam acceleret, quis dubitat quin ſimus millies perituri priùs quàm cum Propheta exclamemus, Deus accurre ad liberandum me: Ieroua, propera ad opitulandum mihi, Pfalm. 70. 1. Non immeritò itaque nobis ſtuporem ac ueternum noſtrũ per Prophetam exprobrat Dominus his uerbis. Locutus ſum ad uos mane conſurgens, & loquens, & non audiuiſtis, & uocauì uos, & non reſpondiſtis. Ier. 7. 13. & 11. 7.

Hac autem expoſtulatione de quibus potiùs quàm de nobis ipsis quæritur Dominus, quos ab hinc annis quinquaginta fruſtrà monere & hortari non deſinit? Quum enim omnes iam pridem uigilare oportuerit Apoſtoli exhortationem ſequutos, Ephel. 5. 14. Eheu, quàm multi tam alto ſomno ſepulti iacēt, ut nec Dei iudiciis, nec fidelium Chriſti ſeruorum crebris monitis & adhortationibus locum ullum relinquunt? Et tamen ſi Sponſa Domini non tantum haberi, ſed eſſe uolumus, omnino eſt quod hoc loco docemur præſtandum, ut uidelicet, Sponſo loquẽte dicamus, *En Sponſi uocem*, & noſtris læpadibus inſtructi obuiam illi occurramus, ſicut in Virginum parabola docemur, Matt. 25. imò celeri pede curramus, ut tandem in nuptiarum ædes ab illo introducatur priùs

*Comparatio
huius ſolici-
tudinis cum
noſtra ſegni-
ſie.*

quàm iratus iuravit, Si vnquam isti promissæ
quietis hæreditatem cernant. Psalm. 95. II.

*Qui sunt
primi Mon-
tes illi altis-
simi quibus
nisiitur Sa-
tan Sponsam
à sui Sponsi
cogressu pro-
hibere, quos
omnes tamē
Sponsus in-
explicabili
celeritate
transiit.*

Vt verò nos segnitiei ac veterni noltri ma-
gis pudeat, propiùs hanc similitudinem at-
tendamus qua Sponsus hic noster *Caprea* vel
Hinnulo confertur, miræ celeritatis ac perni-
citatís animantibus, si præsertim vocem qua
vsus est Salomon, non de capreolo, sed de I-
bice intelligamus, quod est animal tantæ ve-
locitatis & audaciæ in defultandis rupibus,
vt illas peruolare potiùs quàm transilire vi-
deatur. Hic igitur Sponsus Sponsam suam
petens montes & colles transilire dicitur.
Quid autem aliud, obsecro, sunt isti montes,
quàm quod inter Deum & nos est interual-
lum, quo Deus ipse, si possit, ad nos propiùs
accedere prohiberetur? Sunt porrò montes
isti duplices. Primùm enim per Satanam eiùs-
que ministros & satellites non stat, quo mi-
nus Sponsus & Sponsa nunquam alter in al-
terius conspectum veniant. Nam quam tan-
dem sæuitiem & immanitatem nõ exercue-
runt, quas fraudes quas rethnas & dolos
non struxerunt, vt istud coniugium dissolue-
rent? Istud ita esse sacræ omnes historiæ vti-
que testantur. Sed ne longiùs exempla repe-
tamus, quid non moliti sunt nostro tempore
Reges & Imperatores ab illa meretrice Ro-
mana fascinati, & sub iugum missi? quod ge-
nus inauditæ & immanis sæuitiæ & crudeli-
tatis omiserunt? & quid aliud quotidie mun-
dus machinatur? Relegantur omnes supe-
riorum

riorum

riorum temporum & antiquarum persecutionum aduersus Ecclesiam notarum historia, Nulla similis reperietur, illi quam est Ecclesia nostris temporibus experta. Haussit ignis, aqua, mare, aer, terra, ultimos animam exhalantium fratrum nostrorum halitus. Nullo non horredi supplicij genere in illos innocentes sauitum est. Neque excruciantis innocetissimis fratribus, sunt duntaxat delassatae carnificum manus: sed inuitata, incitata, adacta plebs est ad placidorum & innoxiorum sanguine, nullo seruato sexus, aetatis, ordinis discrimine, & omni diuino & humano iure violato, cruentadas manus, & huius horrendae carnificinae cuius facta est licentia, non alicuius vel diffidij vel belli tempore, sed in media publicae pacis securitate. Quas verò techuas, Deus bone! quos dolos non commenti sunt, quas insidias non struxerunt? Sed omnia haec tam multa & tanti momenti obstacula caelo clausum Sponsum non retinuerunt, immò ne remorata quidem sunt. Adfuit enim suis semper omnibus superatis montibus & impedimentis. Nec sunt vlla tam atroce tamue saeva tempestate sui coluctati, quin eos, etsi prorsus deseruisse videbatur, adiuerit, & manu sua aliisque protexerit, felicitique exitu miseriam ipsorum, clauserit, siue illos quos admirabiliter è cruetis manibus hostium eripuit spectemus: siue quostato dignatus est honore, ut vitam apud eum inuenerint, cuius apud homines

iacturam fecerunt: ipsorum autem hostibus
 & persecutoribus funestum & exitiosum fi-
 nem attulerit, aliis quidem mox iusta &
 terribili pœna affectis, alios autem vt tri-
 ste spectaculum suorum spectandos propo-
 nens iudiciorum, quamuis tolerans, (quod
 multos fallit) tandem intus diu à conscien-
 tia sua excruciatos desperationi tradens, vt
 horrenda morte pereant, sicut sceleratè vixe-
 runt: alios quosdam etiam seruans, vt
 sint illius summæ patientiæ testes, qua Deus
 etiam sceleratissimos ad resipiscentiam ad-
 ducit, vt in ipso Paulo apparuit, alioqui
 tantam & tam diuturnam patientiam pœ-
 næ grauitate compensaturus, Rom. 2. 3.
 At irrisorum quibus hoc seculo redundat
 mundus quispiam dixerit tardè ista euen-
 tura. Contrà, aio, si quid sit tarditas sine So-
 phistica consideres, Tardare non esse simpli-
 citer diu subsistere, sed seriùs quàm par sit
 aduenire. **Exempli gratia.** Num Sol propter
 ea retardare anni tempora diceretur, quòd nò
 nisi duodecim mensibus ad idem suum pun-
 ctum redit? Ab insanis fortasse qui altiùs
 quàm ipse Deus suo iudicio sapiant: at non
 à prudentibus, quibus hoc est satis comper-
 tum, ea sapientia cœlorum motus & anni
 tempora Deum réperasse, vt in ea nihil pos-
 sit desiderari, vtpote quæ vniuerso mundo
 gloriam & Maiestatem Dei prædicet, Psalmi.
 19. & alibi, Ecquis verò ita est audax, vt dicat
 Dominum qui anni tempora tum malis tum
 bonis

bonis temperavit, prout Genes. 8. 22. docemur, nullum tempus domui suę regēdę præfixisse. Istud igitur ratum & fixum esto quod ab Apostolo Petro 2. Pet. 3. 9. docemur, Dominum nunquam tardare, sed in ipso necessitatis articulo omnibus superatis & procul amotis impedimento adesse suis consuevisse. Is enim vnus est, à quo tempus est conditum, quod omne prout necesse est metitur & cuius administrationi nemo iustiùs obloquatur, quam si contendat Solem, aut die iam medio aut iam occidētem, oriri tunc demum debuisse.

Cæterum ista de quibus hactenus egimus, *Alii asper-*
 non sunt præcipua impedimenta Domini *rimum montes*
 accessum prohibentia. Quis enim ignorat, *peccatorum*
 nullum dolum, nullam esse vim quæ Domini *nostrorum &*
 num vel ad momentum cohibeat? Sed si nos *Sp nro sit-*
 se volumus quibus altissimis & horridissimis *perati.*
 Montibus à Deo disiungamur, En paucis aperiam. Peccata, flagitia, immensa facinora, illa sunt quibus à Deo verè separamur. Esa. 59. 2. Nec est quòd nobis hac in parte indulgeamus: nam proculdubiò peccata illa nostra, sclera, flagitia, & facinora iam inde à tot seculis alia aliis imposita, in Mōtes altissimos euaserunt. Quid verò ab omni æuo præstitit Dominus? Annon suorum electorum miserus Montes istos omnes transiit? Quis & quàm horridus Mons fuit Adæ peccatum? quàm immensa rupes fuit inter Deum & homines interiecta confusio illa quæ diluuium

mundo peperit? Et si vlteriùs perrexerimus,
 & tempus illud quod sub Lege fuit inſpex-
 erimus, quid aliud comperiemus, quàm quod
 Daniel in eximia illa ſua precatone, Dan. 9. 4.
 diſertis verbis cõfitetur? Quid verò tunc tẽ-
 poris à Sponſo eſt præſtitum? Vix tanto la-
 pſu corruerunt Adam & Eua (quorum lum-
 bis continebantur quotquot fuerunt vel fu-
 turi ſunt Dei Filij in Sponſam allegendi dum
 Electorum numerus impleatur) quin omni-
 bus ſuperatis montibus præſens laturus au-
 xilium accurrerit. Nunc, Nonne eadẽ illa nõ-
 cte qua completi ſunt anni illi quadraginta
 Deus ex Ægypto ſuum populũ, ad eius libe-
 rationem cœlo ſimul & ſolo commotis, edu-
 xit? Annon idem proſus in captiuitate Ba-
 bylonica euenit, in qua ſeptuageſimo exeun-
 te anno præſto fuit populo ſuo Dominus?
 Eſt enim Dominus Deus noſter non ex parte
 tantũ, ſed vbique & ſemper verax. Si pre-
 mimur, En illum omnibus armis inſtructum
 quibus vim hoſtium repellat, & procul à no-
 bis arceat. Ad iram prouocatus, & pœnas de
 nobis ſumpturus, aſſumpto quidem verbere
 accedit, ſed ſuum figmentum nouit, ſæpe ſic
 illi indulgens, vt vix vellicãdo illud attingat.
 Sin exarſit in iram, & in ſuos eſt ſeriò ani-
 maduerſurus, ſic tamen ſuos præuenit, vt re-
 medium vulnerei præponat, ſic Eſa. 26. 20. ipſe
 ſuum Iſraëlem compellans, Vade popule mi,
 (inquit) ingredi in cubicula tua (illa eſt ca-
 ptiuitas Babylonica) oſtia tua ſuper te reclu-
 de,

de, ad temporis momentum illic dum furoris mei indignatio præterierit, delitescite. Sed longè præstantius & longè maius attendite Spõli beneficium, Vbi auctum est peccatum, ibi superabundauit gratia, Rom. 5. 20. Quantum verò istud est quod nostro seculo, & in nostram gratiam perfecit, & quotidie adhuc perficit? Omnibus, inquam horis, omnibus momentis, annon istis collibus ac montibus superatis, ad nos accurrit?

Quoniam denique ipsi ad suos accurren- *Sponsus ad*
 ti, in media via obstabat horrenda illa Dei *nos seruan-*
 iustissimè aduersus mortales irati maledi- *dos accurrès*
 ctio, qualem hic sese Sponsus præstitit? O *sustulit etiã*
 immensam bonitatem, ô infinitam chari- *in humeros*
 tatem! Ipse vnus in suo corpore Montem *suos immen-*
 istum peccatorum super lignum crucis sustu- *sum illud*
 lit, 1. Pet. 2. 24: ipse vnus in profundam illam *maledictio-*
 abyssum maledictionis Dei aduersus pecca- *nis Dei Pa-*
 tores in eorum vindictam armati pro nobis *tris onus, quo*
 sese totum immerfit, Gal. 3. 13: adedò vt excla- *iacebamus*
 marit, Mi Deus, Deus mi, cur dereliquisti *oppressi.*
 me? Matth. 27. 16. Ipse vnus licet mortuus,
 mortem ipsam in ipsa vsque domus ipsius
 penetralia, id est in sepulchrum persecutus,
 de illa pro suis triumphum solus reportauit,
 Osee 13. 14. 1. Cor. 15. 55. sibi que tandem per
 medios hostes viam faciès, ad miseram istam
 & languentem Sponsam accurrit, quam è
 densissimis tenebris in admirabilem suam
 lucem euocatam, 1. Petr. 2. 9. ex inferis tan-
 dem supra cælos ipsos euexit. En quam vera
 comperiantur quæ de sui Sponsi nunquam

fatis prædicanda velocitate Sponsa hic prædicat, à quo excitatur, regitur, & quum maximè vrget necessitas, liberata metu omni soluitur.

*Discrimen
veteris &
noui fœderis
similitudine
murim &
cancellorum
nobis repræ-
sentatum.*

Sed ne istud quidem leuiter est prætereun-
dum quod adicit Sponsa, Sponsum videlicet
post murum steterisse, seque duntaxat *per cancellos*
videndum præbuisse, quibus verbis discrimen
inter Vetus & Nouum fœdus ostendi-
tur. Et si enim extra omnem controuersiam
est, nullum vnquam alium iam inde ab omni
æuo fuisse præter hunc vnicæ Sponsæ, quæ
est Ecclesia, Sponsum, Mediatorem inter
Deum & homines, & Christum, quod ad ef-
fectum attinet, iam inde à mundi primordio
passum, Apoc. 1. 3. 8. ac proinde non aliam ef-
se patrum ac nostram fidem, Heb. 11: ratione
tamen modi & mensura qua fuit hæc salutis
scientiâ diuinitus patefacta, duo fœdera nu-
merantur: Vnum vetus quod desit, eo iure
institutum, vt ad realem vsque Seruatoris ad-
uentum, & plenam exhibitionem alterius
nempe noui fœderis quod per Salutis do-
ctrinam id est Euâgelium impletum, perdu-
raret. In veteri igitur fœdere, Dominus mul-
tis vicibus multisque modis locutus est, non
diuersam doctrinam aut substantiam propo-
nens, sed alio modo & aliâ mensura Patriar-
chis ante Legem, & sub Lege rursus aliter
per umbras & figuras Legis, quarum corpus
erat Christus, Hebr. 11. & 10. 1. Colos. 2. 17.
1. Cor. 10. 4. & 11. Gal. 4. 24. Sed in temporum
pleni-

plenitudine Deus per Filium suum vnigenitum loquutus est, qui Frater noster effectus, re ipsa nobis exhibuit & adimpleuit, quæ Patres per Ceremonialis Legis umbras eminus conspiciantur, Heb. ii. 13. Sub illo igitur veteri legali fœdere Sponsus ad suam Sponsam accessit, non sic tamen ut eam oris sui osculis, altero huius matrimonij expressiore pignore sit deosculatus, sed adhuc post murum istum stans, & Sponsam sic affatus, En adsum tui non oblitus, sed suo tempore promissa adimpleturus, & quæcunque tempestates ingruerint, nunquam tibi defuturus; cuius rei nobis historia sacra, ante Christi aduentum conscripta plenissimam fidem facit. Itaque per hunc murum in primis intelligamus oportet quod Veteri fœderi decrat, si cum Nouo comparetur, idque duplici etiam respectu. Nam præterquam quod effectum fidei veterum Patrum ab eo pende-
bat quod erat re ipsa per incarnatum Christum nostris seculis demum temporibus præstandum & exhibendum, ut absque nobis non cõsummarentur, ita docente Apostolo, Heb. ii. 40. istud etiam mysterium ipsis per varios tantum Legales ritus adumbrabatur, quos Montis instar transilire oportuit eos qui propius ad hanc Sponsam accedere cupiebant. Præterea, quod diuinitus planè ab Apostolo tota epistola ad Galatas explicatur, quo tempore nondum erat re ipsa ad impletam omnis iustitiæ impletio, & nostrorum pec-

catorum expiatio, et si Deo & oculis credentium illud beneficium erat præfens, Hebr. II. I. densissimus tamen adhuc inter Sponsam & Sponsam veluti murus extabat, Denique Deus vnico Israëlē sibi in peculium delecto, reliquas omnes Nationes abiecerat, siue id quod est præcipuum spectes, fœdus videlicet salutis, siue quæ ad Israëlīs Rempublicam pertinebāt, à quibus summotas fuisse reliquas gentes docet Apostolus, Eph. 2. 12. Erat autem hic intergerinus paries duraturus donec eo diruto Iacobi Testamētum impleretur, quo Messias, id est Sponsus iste Gentium expectatio nuncupatur: Genes. 49. 10. qualis etiam à Simeone, Prophetico Spiritu impulso, tota sacra consentiente Scriptura, prædicatur, Luc. 2. 32. Mirum igitur non est Sponsam status sui præfentis, & ad Sponsi incarnationem vsque duraturi, habita ratione, murum istum commemorare. Attendamus *Cancellorum* quoque appellationem, quo vocabulo significatur non fuisse tam solida huius muri materies, quin foris adstans Sponsus ab interiore parte cerneretur: neque hoc loco murum illam significari quo à Domino separatur impij, sed qui fenestratus & veluti cancellis apertus fuerit. Tale fuit vetus cum Abrahamo ictum fœdis, & deinceps Moſis Ministerio additis innumeris Ceremoniis & figuris auctum, sic tamen vt per eas nihilomi-

lominus penetrantes Patres diem Domini sint contemplati, & cum summa voluptate intuiti. Iohan. 8. 56. Et sanè extra omnem controuersiam hoc est, Solomonem à quo templum ædificatum est, hac loquendi formula vsus, muros illos respicientem, id est aulæ & cancellos quibus non tantùm infima plebs ab atrio Sacerdotum, sed etiam ipsum atrium Sacerdotum à Sancto Sanctorum dirimebatur: quod velum à summo vsque ad imum in morte Domini discissum fuit, Matth. 27. 51. vt diruta macerie quæ Israëliticum populum à reliquis gentibus dirimebat, & qua stante nondum impletas esse promissiones, ac proinde populo meliorem expectandam esse conditionem significabatur, omnes Nationes in Abrahami familiam adscitæ, benedictionem in ipso adipiscerentur, iuxta promissiones ipsi Abrahamæ factas, Fore vt in eo omnes terræ nationes benedicerentur, prout Paulus in Epistolis ad Galat. & Ephes. falsissimè doctrinam istam persequitur.

Sponsus itaque dicitur sese exhibuisse spectandum, & ipsam etiam Sponsam allocutus. Nam verus Christus non est mutum idolum, neque ligneus lapideusue aut inpanatus crucifixus, nec Deus in penu reclusus, nunquam in hominum conspectum, nisi circumferatur, venturus, aut à tincis muribusue arrosus, opem sibi metipsi aduersus illorum iniuriam minimè laturus: sed

Sponsus iste nunquam fuit mutus: & quantum hac in re sit error falsæ Ecclesiæ.

verus est ille Deus, iam tunc per Legis figuras
 & per os Sacerdotum officio suo defungen-
 tium populum suum alloquens, Matth. 2 7.
 per Leuitas & Legis doctores per singula
 Sabbata in Synagogis, Matth. 23 2. Act. 13. 27.
 & 15. 21. per Prophetas quoque in compitis
 passim tum verbis tum scriptis, Esa. 40. 6.
 Zach. 1. 24. Jerem. 36. 2. 1. Pet. 1. 11. Denique iam
 tunc Sapientia vocem suam in plateis exau-
 dire fecit per os eius à quo est istud Canticum
 decantatum, idem etiam reliquis eius scriptis
 confirmantibus, Prouer. 1. 20. At nequaquam
 per imagines siue Idola quę tãdem illi, libros
 idiotarum dixerūt, ad eos videlicet nihil nisi
 falsum docendos, & vt Prophetę monent, ad
 eorum adoratores in Idola transformandos,
 Psal. 115. 8. & 135. 18. quod sic euenisse & quo-
 tidie euenire, satis idoneo & locupleti Ido-
 lolatrarum testimonio confirmatur. Vera igi-
 tur & sola Ecclesia ea est quę de se hoc ve-
 rē profiteri potest, *Dilectus meus est me alla-*
gatus, quod nunquam de se prædicasset nisi
 arrectis auribus attentè illum loquentem
 audiuiſſet, & religiosè ipsi adhæſiſſet, nihil
 illius dictis neque detrahens, neque adii-
 ciens, nec etiam in iis immutans. Falsò enim
 hoc nomine adulterina Ecclesia gloriatur,
 quòd sit eam Spõsus allocutus, quam tamen
 si roges, ecquid Spõsus sit loquutus, tum se se
 dolus summa cum impudentia iunctus facil-
 limè prodit. Nam plebei quidem se in hære-
 sin incidisse arbitrantur, si fortè in verbum
 Domini

Domini communi & materna lingua interpretatum inciderint. Et quòd ad eos attinet quibus tota est hæc cura commissa, an, obsecro, multis è millibus vnum reperiás qui vel semel cura hæc incubuerit, vt sacras Scripturas euolueret, imò à limine salutaret? Reliqui sunt nescio qui mendicantes, quorum alij donec illis ora, velut iniecta quam captant offa, occludatur, garrire soliti sunt: alij claustra sua seu lustra commendare, & ita simul omnes rem suam facere consueuerunt. Vox autem Spósi vbi interea? Aut nusquã est, aut cum vlulatu, suffitu, & gesticulationibus, centones ex variis hinc inde discerptis scripturæ locis confuti, peregrina lingua, certis anni temporibus, ad eorũ gustum quos tales nugæ iuuant compositi, & prophanissimis additionibus adulterati recitantur. O modis omnibus miserum & deplorandum statum! Sed talibus certè Prophetis dignus est mundus.

Cæterum paulò antè dixi vocem Sponsi *Vox Sponsi* minimè sufficere, nisi aliis audita radices in *nihil nos iu-* nobis agat, & ad vsum applicetur. Quid au- *uat, nisi an-* tem Sponsus clamat? *Surge amica mea.* Vera *diatur, &* ergo Ecclesia ea non est quæ terrenis rebus *illa audita* inhæret, & ita sibi sapit vt sibi quidpiam vel *expergescit-* in solidum: vel in parte tribuat: vel, Pharisæi *mus.* illius exemplo, merita sua cum Domini gratia permisceat, Luc. 18. 11. multò verò minus quæ ab aliis mutuatur aut redimit falsò vocata merita quæ nunquam extiterunt: sed

sola illa quæ totam suam iustitiam & vitam in sola gratis parta dilectione quærit, Philip. 3.9.

Cur hæc Sponsa vocetur formosa: & eius cum Sponsa fucata collatio. Eandem vocat Sponsus, *Formosam suam*: idque optimo iure. Sola enim hæc Sponsa vel ex illa quam à Sponso desumit pulchritudine & forma conspicua est: ac proinde adulteræ illi, quam hominum figmenta, & inuentiones deturpant, vt docet Appollolus, Coloss. 2.2. longè absimilis. Multò minùs veram dixeris Ecclesiam, hypocritas dealbatis sepulchris simillimos, extrinsecus quidem speciosos, interiùs autem fœtore & immunditia refertos. Matth. 23. 27. Christianos (inquam) nomine tenus reformatos, sed vitiiis inquinatos: qui Papam quidem vnà cum eius figmentis & hypocriticis Ceremoniis ac superstitionibus exuerint, Christum verò & sincerum eius cum charitate cultum non induerint: qui aurea quidem, & lapidea vel lignea idola deturbarint, at non intrinseca & maximè omnium metuenda, quibus noctes dièsque toti inferuiunt, auaritiam dico, luxum, & reliqua istiusmodi, Coloss. 3.5. Philip. 3.19.

Vera Sponsa sicut à suo Sponso vocatur, sic ad nullum aliud sese conuertit. Adicit Sponsus Sponsam acclamans, & *Veni*, ad me videlicet, non ad vllum alium siue in cœlum intueare, siue in terram. Nullum enim ad latus aut riualem patior. (Quid autem faciunt aliud qui nouam Cœli Regnam adorant.) Immò, ne inferiorem quidem

dem inter me & te Mediatorem: multò yero minus superiorem tulerim. Hoc ipsum autem summa cum huius Sponsi contumelia factitari ab istis Mariæ Virginis cultoribus satis superque demonstrant boatus isti quos in antris suis Idololatricis edunt, Roga Patrem, Iube natum, Iure Matris impera? Est enim Sponsus iste vnicus inter Deum & homines Mediator, siue Redemptionem siue Intercessionem spectemus, licet superstites hac vita sancti pro se & fratribus non inanes preces fundant. Et ita sensit ac docuit omnis Ecclesia Prophetica & Apostolica iam inde à mundi initio, vsque ad huius vniuersalis defectionis tempus, quæ sensim pietatis obentu vires accipit.

Sed forsân quærat aliquis, quânam hæc inter se cohæreant, vt qui Sponsam excitatum venit, eam ad se venire iubeat. In promptu causa est. Nec enim vnquam accessuri sunt ad Christum homines, eius vocem siue audituri, siue ad vsum applicaturi, nisi quemadmodum prior ipse nos amauit, sic etiam prior nos ad se sequendum trahat. Nam si ad nos accederet, vt nobiscum in hoc mundo mansurus, esset regnum eius mundanum. At ipse contra crebris admonitionibus & adhortationibus, hoc agit, vt nos ab istis terrenis rebus abstractos, in cælum ad se transferat, Colos. 3. 1.

Prior Sponsus ad nos accedat oportet vt ad ipsum veniamus.

Sponsus nūquam Sponsam suam vocat ut in terris cum ea permansurus, sed illā semper in cælum ad se accersuit. Et quantum sit eorum error qui Christi corpus in terris quaerunt.

Ecquid igitur Sponsus agebat per veteres Prophetias & Legis ceremonias nisi quod sic homines compellabat, Venite ad me, adeste, ne terrenis istis rebus caducis inhærete: sed in eum intenti estote qui est ipsemet ad vos suo tempore venturus quod quum nec ab hypocritis nec ab ignaris esset animaduersum, ut qui suæ salutis spem in ipso templo & sacrificiis collocarent, meritò passim à Prophetis reprehenduntur & acriter obiurgantur. Immo, (quod est etiam atque etiā animadauertendum) ne tum quidem Sponsus quum ipsemet in terris sese videndū & palpandum in carne præbuisset, (quod meritò vocat Apostolus ingens mysterium secretum Ephes. 5. 32.) suos voluit diutiùs in illa sui corporis præsentia hærete: sed contrà, Confert vobis (inquit) ut ego abeam. Nam Pater maior me est, Ioh. 16, 17. Hoc est quādiu me corpore præsentem abiectum conspicietis, & humana omnia in me cernetis, futurum est, ut mente vestra nunquam assequamini quorsum venerim, & quam auctoritatem ac potentiam à Patre habeam, cuius possessionem tunc demum inibo quum in caelestem gloriam vnà cum Patre meo fruēdam ingrediar: & alibi, Proficiscor (ait) paraturus vobis locū in domo Patris mei Ioh. 14. 2. Vbinam verò illam domum, quum Deus sit vbique? Sanè vbique esse agnoscimus, ut est Deus infinitus. At in solis sui sanctis ac proinde in sola sua Ecclesia dicimus eum inhabitare, quum

de solo suo populo dicat, Habitabo in medio eorum. Ezech. 43. 7. & 9. Ephes. 3. 17. Immo tantum abest ut Sponsus iste in mundo habitet, ut contra Apostolus ex mundo migrare summo ardore expetat ut Christi presentia fruatur, Phil. 1. 23. alibi etiam testatus nos quandiu hic repimus, procul ab ipso peregrinantes abesse. 2. Cor. 5. 1. ac proinde cum suspiriis reditum eius avidissime expetere, non ut hic diutius hæreamus, sed ut ad illum sursum rapiamur, & in requie illa sempiterna, ad quam prior conscendit, inde ad nos supra cælos efferendos rediturus, cum eo in æternum regnemus. 1. Thess. 4. 17. nihil præterea curiosè de illius gloriæ ratione & modo inquirentes. Quod igitur sese nobiscum ad mundi consummationem usque fore dixit, Matth. 26. 20. de corporis eius presentia nequaquam intelligi potest, neque debet, (quæ verè & re ipsa sit à nobis sursum in cælum receptus, & inde ultimo demum die iudicij venturus, Act. 1. 11.) sed de spiritali eius in cordibus nostris habitatione, quatenus videlicet illa & potentia diuina suam Ecclesiam regit & fouet tantisper dum pugnae exitus & læta victoria tandem appareat. Nam alioquin, si hic in terris reali sui corporis presentia nobiscum versaretur, neque hinc verè diceretur excessisse, neque etiam huc rediturus, & nobis cum Petro obstupefacto, ac quid diceret olim ignorante, dicendum esset, Bonum est nos hic esse: faciamus hic taber-

macula, Luc. 9. 33. Et sanè mirum est eos qui & ipsi versantur & alios fouent in hoc tã crasso errore, quo salutis nostræ fundamenta, putã fidei nostræ articuli quibus domini nostri Iesu Christi vera Incarnatio, Ascensus in cælos & futurus ex cælis reditus funditus conuelluntur, non animaduertere quod ipsimet in Missã sua clamitant, nempe, *Sursum corda*, quod dictu foret absurdissimum, si Christi corpus in eius quem nostris oculis cernimus homuncionis sacrificuli manibus versaretur, & in illis esset quærendum.

*Hac vocula
Veni, est no-
stræ adipi-
scendæ salu-
tis epitome.*

Itaque, vt rem totam in pauca conferam, hac exigua vocula, *Veni*, tota salutis nostræ inuenturæ ratio continetur, in his duobus sita, vt quandiu fragilem hanc & caducam vitam agimus, altiùs ad meliorem assurgamus: ad quam vt perueniamus, omnibus istis blanditiis & illecebris quibus irretiti homines decipiuntur renuntiemus, & Pauli præceptum secuti I. Cor. 7. 31. & Gal. 6. 14. sic præfente mundo vtamur, vt & non abutamur, & ita nostrum quisque in eo statu & vocatione quam à Domino sortitus est recto pede incedens, ad Sponsum nostrum, mandatis eius obsequuti, pergamus, nulla nos regentes excusatione, vt solent hypocritæ de quibus Dominus agit. Luc. 14. 18. Hi sunt enim qui suauissimã illam Sponsi vocem non audient, *Venite, dilecti patris mei*, sed horrendo illo tonitru prosternentur nunquam erigendi, Abite maledicti in ignem æternum. Faxit ve-

rò Dominus Opt. Max. vt tam suauem tainq;
salutarem vocem læti tandem aliquando au-
diamus, & ab illius terribilis & audiendæ pe-
riculo penitus liberemur: quod vt i-
dem ille nobis donet, sic vnani-
mes ab ipso postulabimus,
Omnipotens æterne
Deus.

IN CANTICVM CAN-
CORVM HOMILIA
VICESIMA.

Auxilium nostrum sit à Domino, &c.

Quod sequitur extat in Cap. 2. vers. 11. 12. 13.

11 Nam ecce, hyems transit, pluuia præterit, abiit.

12 Florentia conspiciuntur in terra, tempus cantilenarum (*auicularum*) aduenit: turturis vox audita est in regione nostra.

13 Ficus ipsa protulit grossulos suos, & vites ipsæ prima vua edunt odorem.

Et perturbata sit in hoc mundo per hominis lapsum omnis illa harmonia calis & omnium elementorū.

SI primus ille noster parens à Dei conditoris sui mandatis nunquam recessisset, ea perstitisset inter calum & terram mutua temperatura & harmonia, vt non modò nullam ab illis lætionem, nullum incommodum, nullam mutationem fuerit homo passurus, sed etiam per illa fuerit in ea vita quam Paulus I. Cor. 15. 45. animale[m] vocat tandiu conseruandus, & quandiu Domino visum esset permanens. At quum homo tã turpi tãque fædo lapsu sese polluerit, meritò illum Dominus morti subiecit Rom. 5. 12. ac proinde totam eorum intemperiem, tum quæ in homine ipso insunt, tum quæ extrin-

trinfecus accedunt, secum lapsus illa inuexit. In his porro non vltimum locum obtinent tempestatum mutationes, quæ quum secum immensa frigora, violentos æstus, siccitates & humiditates trahant, nobis præconum instar peccatum hominis exprobrant, immò sunt iusti Dei iudicij meritò heminibus infensi non iniqui exequutores. Nihilominus tamen hic miram, immò immensam Dei bonitatem admirari nos oportet, qui istam intemperiem (de qua Moses loquitur, quum Genes. 3. 17. Deum dicit propter hominis peccatum terræ maledixisse) ita temperarit vt per illam mûdus foueatur, & quadripartitis illis temporum commutationibus sibi succedentibus continuetur: quam etiam ob causam Genes. 8. 23. inter alia beneficia quæ ex speciali gratia Deus in homines post diluuiû contulit, istud præcipuè recêsetur, quòd Veris iucunditate frigoris asperitas, non secus ac si mortem vita fugaret, terminetur, & Autumni temperatura immodicus æstatis atdor temperetur, prout Sol lucis & caloris arbiter propius ad nos vel procul à nobis recedit. Admiradum sanè, immò summi & immensi artificis opus immensum & incomprehensibile.

Porro sicut mundus iste aspectabilis & ad *Spiritualem* interitum vergens, tot tantisque mutationibus, annorum, temporum, mensium, atque *mundum,* *idest Eccle-* *siam, suas* *quadripar-* *itas habere* dierum est obnoxius ita quoque, & quidem multò magis mundus ille spiritualis, etsi ad

tempestates, immortalitatem comparatus, illis commu-
ipſius Sole tationibus ſubiicitur, vt res ipſa demonſtrat,
vel acceden- non quidem circa duo illa puncta, quæ Po-
te, vel rece- los Astrologi nominant, rotatus, ſed quòd
dente, quas axe Prouidentia diuinæ inferus feratur,
occulta Dei occulta plerunque & nobis inſcrutabili gu-
prouidencia bernatione, & certis quibuſdã motibus actus,
regat & qui minimè poſſunt in ſenſus noſtros incur-
moderetur. rere, niſi quatenus aliqua nobis priuatim &
 peculiari gratia patefacere dignatur. Mun-
 dum verò illum inteiligo cuius tollit peccata
 agnus ille immaculatus Ioh. 1. 29. propter
 quem Deus vnigenitum illum filium ſuum
 miſit in hunc mundum Ioh. 3. 16: illi alteri
 mundo proſus oppoſitum pro quo ſe Chri-
 ſtus orare negat Ioh. 17. 9. & à quo etiam
 ſeparamur. Ioh. 17. 16. Iſte denique mundus
 Eccleſia eſt cuius hic ſit mentio, quæ, quan-
 diu in his terris agit, ver ſuum, æſtatem ſuã,
 autumnum ſuum & hyemem ſuam experi-
 tur. Sed has illius temporum commutatio-
 nes, non aſtrorum curſus, ſed vt ante dixi, pe-
 culiariſ eius qui cælos terrãque condidit
 Prouidentia motus regit & temperat, vt &
 earum inde ducatur initium, & ibi finis ſit,
 vnde voluerit Dominus, quando, & qua ra-
 tione viſum illi fuerit. Nihilominus tamen
 quum ex hominibus conſtet Eccleſia, ex car-
 ne & offibus compoſitis, itidem vt ceteri ho-
 mines, humanæ conditioni, non eatenus exi-
 muntur, vt elementaris huius mûdi varia in-
 commoda, æſtum dico, frigus, & quæ ex illis
 oriun-

oriuntur, putà, sterilitatem, famem, pestem & alia id genus non itidem experiatur, & quidem sæpe multò plura quàm alij vlli mortales patiatur incommoda, sicut ista fulsissimè Psal. 73. Propheta persequitur. Verùm, non esse de Ecclesiæ temporibus iudicandum ex naturali ista rerum dispositione dico, quum sapissimè istud præter rerum humanarum naturam accidat, vt illa tunc sui veris amœnitæ ac iucunditate fruatur, quum cæteri mortales cum frigoris asperitate luctantur: & contrà vehementiùs hyemis suæ frigore perstringatur, quum cæteris mortalibus omnia quali vere nouo arident. Habet enim illa Solem suum seorsim, cuius ad eam benignus accessus, non vrenti ardore vehemens, sed grato calore viuificus; tum illi gratum ver aduehit, quo non tantum commodam sementem faciat, sed etiam germinet, & flores educat: tum æstatem temperatam vt fructum ferat: tum lætùm autumnum quo fructus maturi colligantur: hyemem denique ad fructuum collectorum fruitione & nouam sementem faciendam accommodatam. Contrà verò quò longiùs ab ea Sol eius recedit, vel lucem suam; calorémve suum, vt ferunt eius necessitates, non impartitur, eò maiore etiam videas rerum omnium perturbatione. Nullus enim tunc sationi, nullus messi, nullus vindemiæ locus est, sed vbiq; sterilitas, vbiq; fames, vbiq; lues tristissima, hyemis denique vbiq; tristis facies inhorrescit.

Nullus ibi decor, nullus viror conspicitur
 et si totius reliqui orbis incolæ summa cum
 pace & lætitia rerum omnium terrenarum
 abundantia perfruantur. Sol iste, Sponsus est,
 Sol, inquam, iustitię, in cuius alis radiat san-
 ctas Malach. 4.2. planta illa ex alto prodiens,
 Luc. 1. 78. Lux splendescens us quos umbra
 mortis premit, Esa. 9. 2. suam Ierusalem illu-
 minans. Esa. 60. 2. Quoniam igitur mundus
 iste spiritualis à suo Sole, eo quem ipse stabi-
 liuit ordine regitur, (pura videlicet verbi e-
 ius prædicatione, & suorum Sacramentorum
 administratione, Spiritu S. per illa efficaciter
 in electis agente, prout vel propius Sol iste
 ad mundum suum accedit, vel longius ab il-
 lo recedit,) inde necessariò consequitur, non
 esse ex mundi istius inferioris statu læto vel
 prospero, de Ecclesiæ serenitate, comoda
 vel aduersa conditione, sed ex sacri huius mi-
 nisterij vi & efficacia, in hominibus vel feli-
 citer aliquid operante, vel contra nihil effi-
 ciente; iudicandum: siue ad tempus Verbum
 istud eclipsin aliquam patiat, siue etiam,
 quantumuis terram irradiet, in hominibus
 tamen tenebras luci præferentibus, illius om-
 nino fructus nullus, vel saltem perexiguus
 appareat. Nonnunquam tamen etiam con-
 tingit, quoties Deo sic visum est, vt Sol Ec-
 clesiæ cum mundi istius Sole coëat, ita vt
 quodammodo inter se coniurēt, & ita Deus
 modis omnibus suæ Ecclesiæ indulgeat: v-
 tróque etiam contra nonnunquam simul re-
 cedent-

cadente, ita vt calamitosissima Ecclesie durissimam ac penè lethalem hyemem, iste recessus creet.

Huiusmodi temporū diuersorū ac etiam contrariorū exēpla passim in tota scriptura occurrunt, & hoc nostro seculo nimis nota sunt. Paucis tamen insignioribus contentus, ad quæ etiam non immeritò fortasse Solomonem respexisse dixeris, rem totam hanc expediam. Tempora, igitur Iosue & seculi illius gubernatorum & Magistratum (si qua unquam fuerunt felicia Ecclesie tempora) non fuisse serenissima & felicissima, quū tunc Israëliticus populus in terram promissam ab ipso Domino introductus, verum & officiosum Deo cultū tribueret; cuius extat Ios. 24. 35. luculentum testimoniū. Quæ deinde secuta sunt Iudicium ad Samuelem vsque tempora, talia sanè fuerunt, vt si qua ipsis serena Lux affulset, eam annus turbarum & procellarum plenus exceperit. Qualis verò & quàm horrida illa hyems fuit, quo tempore capta fæderis arca, euersaque Silo, rebus omnibus afflictis & prostratis, tristis & confusa rerum vbique facies apparuit? Postea verò discussit euidem Deus atras illas tempestates, misso Samuele suo, qui Prophetarū etiam scholas instaurauit: sed vis ista Lux oculis Ecclesie affulserat, quum ecce à Saule horrendæ illæ inuectæ tenebræ, longè lateque grassantes, ipsis etiam sacris cæsis sacerdotibus, beneficiis, & incantatoribus in integrum restitutis.

& quum ipse populus sine duce, tanquam sine capite trūcus iacens, hostium suorum esset ludibrio & despectui, omnia vehementer perturbarūt. Hanc tantam caliginem discussit Dominus. Deinde post sequillimas tempestates in solio stabilito: cuius demum tempore cæperunt istæ tempestates ponere, & tranquillitatis lætus dies apparere, qui ad plenum suum Meridiem Solomonis demū temporibus peruenit. Huic enim Dominus istud ex singulari gratia concessit, vt ipsi templum magnificentissimo apparatu intus & foris adornatum ædificaret: & Ecclesia, quandiu ipse regnavit, alta pace, cū temporalium rerum omnium vberē & abundantī benedictione, in longos annos frueretur. Hanc autem felicem rerum in meliūs commutationē hic videtur Spōsus oculis Sponsæ suæ proponere, quam à somno excitatam ad illius pacis fruitionem alliciat. Eandem esse nostrorum temporum annis ab hinc septuaginta rationem possumus & debemus agnoscere, quibus Dominus pro immensa sua bonitate fugauit dissipauitq; ex maxima orbis parte funestas tenebras horrēdæ illius idolomanix, qua meretrix Romana, tanta cum spiritus erroris efficacia, totum orbem fascinarat, vt etiamnum hodie maxima eorū pars qui sibi nomen Catholicorum & Christianorum vindicant, illius fascino demēta detineatur. Redditum itaque & denuò è cælo demissum fuit mundo ver illud benignum,

num, nostro seculo hinc quidem à Domino excitatis ad sacrosanctum suum ministerium insignibus illis luminibus, inde verò præstantibus Heroibus in Magistratum solio collocatis, qui instar optimorum illorum Regū, (Ezechiã dico, Iosã & reliquos istis similes) viriliter & animosè nonos istos Baalim & Astaroth profligarunt, ac penitè destruxerūt.

Quid porrò aliud fecerūt insignia illa Ecclesiæ lumina: & in quam magis curam & sollicitudinem incubuerunt, quàm vt Sponsam excitatam & ad Sponsi obsequium præparatam Sponso susterent, eamque in amœnissima viridaria plena solidarum deliciarū, quarum Prophet. Psal. 22. & 36. meminit, deductam comitarentur? Et à nobis ipsorum successoribus, quid aliud quotidie vestris auribus, ipsius Sponsi nomine inculcatum auditis, quàm, Adeste: Expergiscimini: hyems præterit: clara dies illuxit: ecce tempus adest acceptū: ecce tempus salutis? 2. Cor. 6. 2. Sed, proh dolor! surdis & alto veterno sopitis frustra canitur: Vobis, inquam, quibus, quia longa requie prorsus torpentibus, & crebras monitiones nostras aspernantibus, metuendum sanè est ne breui, longè aliis nuntiis, à vestro torpore excitemini. Interim magnificam descriptionem istius amœnissimæ tempestatis cuius meminit David Psal. 118. 24. perpendamus, vt qui aures habent, audiant quid hinc noster Sponsus dicat, & ad eius vocem excitati, reficiantur & refocillentur.

Qua ratione Sponsus fugatis astitis ardore, & hyemis asperitate Sponsam suam ad veris fructuam inuitet.

*Verna
tranquil-
litas Ec-
clesia de-
scripsio.*

Hyems, inquit Sponsus, transit, pluvia praeteriit, abiit. Satis hoc est cuius notum, hyemem, praeterquam quod frigora, & nubibus obuelati aëris obcuritas, hominibus cœli lucisque vsum eripiūt, esse instar mortis quæ mundus ipse interire videatur. Ecclesia verò contra est regnum lucis Ioh. 5. 6. & 1. Thessal. 5. 5. & quæm Iesus Christus fit ipsa vita, Ioh. 11. 25. imò vitam in se ipso habeat Iohan. 5. 26. inde sequitur solam Ecclesiam habere vitā, mundo in morte prostrato: & idcirco non immeritò cum sylua crebris arboribus decorata, non illis quidem emortuis & aridis, mōxque in ignem abiiciendis, Matt. 3. 10. sed virentibus, florentibus & crebro fructu, Psal. 1. 3. in ipsa etiā extrema senectā onustis, Psal. 92. 14. comparari. Additur autem eius rei ratio Psal. 1. 4: quòd nimirum secus lenes aquarum riuos plantatæ sint. At quales aquas? Aquas, inquam, in vitam æternam salientes Ioh. 4. 14. non autem pureales illas ex terrarū antris emanātes, sed quales, inquit Sponsus, ego do, è supernis scaturientes, & quas Sol iste nequaquam ex terræ cauernis attrahit, sed quæ ab eodem Sponso ebullientes in terras distillant: quamobrem etiā dicitur Ecclesia ex rore istius auroræ nasci, Psal. 110. 3. regenerita videlicet aqua supernè effusa quæ Dei Spiritus est. Ioh. 3. 5. Multò minus igitur aquam aliquam palustrem aut è limolo lacu hauriam intellige, sed purissimam & limpidissimam Iere. 2. 13. non ab hominibus effol-

lam, sed cælitus à Domino demissam, ad quã potendam suos Dominus inuitat Esa. 55. 1. Quæ si nos omnia ritè perpenderit, ex iis cognoscemus qua ratione verã Ecclesiam à falsa, viuentem à mortua discernamus, Apocalyp. 3. 1: verum Dei verbum è cælo in Prophetas & Apostolos effusum vt illud in mundum spargerent, Ephes. 2. 20. Apoc. 22. 2. à falso & ab hominum manante cerebro, variisve ipsorum commentis adulterato, Es. 29. 13. & Colof. 2. 22: ac proinde verum & sincerum Christianum, tam à superstitioso quàm fucato & hypocrita distinguamus.

Quæ de floribus subiicit Sponsus, quibus *Quibus floribus Ecclesia suo tempore decoratur.* tanquam rapetibus instrata terra decoratur, eòdem quo superiora sunt referenda, vt per eos Spiritus sancti in Ecclesia fructificantis efficacia denotetur, Deo seruorum suorum laboribus, prout vult, benedicente, vt ita Domini aruũ totũ sit floribus stratum: & quidẽ tantũ odorem spirantibus vt ipsum cælum pertingant, Deo grati. sed in Christo Iesu, sicut docet Apostolus 2. Cor. 2. 15. non autẽ in seipsis, nequis hic sibi nescio quæ merita coningat, ex illa florũ, quos hortus noster, licet supernè benedictus, protulerit, quantumuis pulchrorum suauitate & fragrantia: tantũ abest vt is ager quem pestilentes venti ex ipsis terrarum antris erumpentes vndique perfiant, eos flores de quibus hic agimus procreet, licet illa fœtida hominibus sua mirari solitis, bene & suauiter oleant, sibi persua-

dentibus nimirum suorum somniorum sordes, tum vetustas tum recentes, ipsi Deo suavissimum odorem effundere. Hi sunt demū flores quos Deus ipse in aruo suo ferit, 1. Cor. 3. 9. eorum vsus ministerio, quibus plantandi & rigandi onus imposuit. 1. Cor. 3. 16. quam etiam ob causam Paulus Philippenses suam coronam vocat, Philipp. 4. 1.

*Deus sua
missimis
floribus
agri Ec-
clesiæ suæ
per sacros
suos con-
ferit agri-
colas.*

Quis porro alius nisi vnus Dominus floribus istis agrum suum conferit, cælitus illis instillans per pretiosissimum suum verbum, eo quem ipse præscripsit ordine administratum? Esa. 5. 2. sub Lege quidem in templi & illius apparatus omnis structura: & in illo instructissimo ordinatissimoque Sacerdotū ac Leuitarum exercitu, ea magnificentia insigni quæ nobis velut in tabella, 1. Reg. & 1. Paralyp. spectanda proponitur. His adde Solomonis Sapientiam in extremas vsque orbis terras diffusam & refulgentem, cui præterea fuit adiuncta terrenorum omnium bonorum tam abundans copia, vt propterea Dei populum reliquæ gentes etiam procul remotæ (teste Sabæorum Regina) suspicerent. Et tamen florum istorum excellentiam, nullam vel sanè perexiguam fuisse fatendum est, si conferatur cum Evangelici ministerij Margarita, Matth. 13. 46. Hoc autem quum ab initio Dominus Apostolis & Evangelistis commisisset, illi vt fidissimi & diligentissimi plantatores & satores, 1. Cor. 3. 6. huius mundi aruum quam diligentissimè

exco-

excoluerunt & expurgarunt, ut verè tunc fuerit in nouum Paradisum transformatum, & ipsorum tempore non modò crebris floribus fuerit decoratù, sed etiam præstantissimis quibùsque super cœlestibus thesauris locupletatum, qui primum sine mensura in caput nostrù effusi, ab ipso deinde liberalissimè, imò profusissimè in suos Apostolos die Pentecostes, & deinceps in alios redundarunt, id quod Apost. facta illorum enumeratione ostendit, 1. Cor. 2. maximè verò Ephes. 4. 11. quum de vocationibus merè Ecclesiasticis loquitur, quæ sunt Ecclesie decantissima ornamenta. Hæc autem tanta noui fœderis beneficia non est quidem terrenarum opum affluentia consequuta, sicut olim quodm Solomonis templum & regum stetit, sed alia tantò pretiosiora quantò caducis præstant merè Spiritualia & incorruptibilia: inter quæ ipsa Crux veluti flos præcipuus supereminet, indicans Ecclesiam non esse ex hoc mundo: sed mundo quidem exosam, & à mundo affligi solitam, capitique suo quem mundus est persecutus conformem, Iohan. 17. 14. & 16. sed cui sicut in cruce conformatur, sic etiam tandem aliquando in gloria vera & sempiterna conformis euadat, Rom. 8. 28. & 2. Timoth. 2. 1.

Veræ itaque notæ Ecclesie Christianæ non sunt campanilia, non altæ turres, non alia operosa & sumptuosa ædificia, non tiara, non lituus aureus argenteusve, non aureus

*Comparatio
florū
istorū cū
Ipsenda-
ecclesie*

suo.

394 IN CANT. CANTICORNUM
 pannus, non gemmæ, non margaritæ, non
 cruces autem vel gemmæ: quorū omnium
 fuit olim vsus, vt mundi essent rudimenta, &
 eorum figuræ quorum Christus est verum
 corpus & substantia, Colof. 2. 8 & 17. & Heb.
 10. 1 quæ nunc autem sint meretricis illius
 ornamenta de qua Iohannes Apocalyp. 17. 4.
 Verum itaque & proprium suum ornamen-
 tum habet Ecclesia, quòd ad Deum attinet,
 sacri ministerij institutū ordinem & cultum
 suæ puritati restitutum: quòd ad se verò, cer-
 titudinem intelligentiæ, siue ἀληθοφροσίαν my-
 sterij nostræ salutis. Col. 2. 2, & à Spiritu san-
 cto editos fructus, quos pluribus recenset A-
 postol. 15, Gal. 5. 22: flores, inquam, Deo, ex
 pura pura ipsius misericordia gratos & ac-
 ceptos.

*Quærela
 super va-
 ritate istu-
 rum florū
 in omni-
 bus Chri-
 stianorū
 statibus.*

At quemadmodum quòd attinet ad illa
 quæ ex Dei bonitate recepimus, cogimur
 singularem ipsius gratiam agnoscere & præ-
 dicare, Eheu, quàm multa sese hic nobis of-
 ferūt, quòd ad nos ipsos contra attinet, deie-
 ctionis argumenta, & coram ipsius facie nos
 accusandi? Vbi enim apud nos, obsecro, fru-
 ctus istos reperias? Quòd si qui exant, (nec
 enim vnquam Dei verbum inane est & sine
 aliquo effectu. Esai. 55. 11.) an tam multi sunt,
 vt ex ipsis vel flosculum componere, & Spō-
 so nostro odorandam exhibere possimus?
 Vix ego quidem illud in hac veritatis cathedra
 sedēs ausim affirmare. Nam enim istius-
 modi flores multos nobis mercatorum ta-
 bernæ

bernæ suppeditarint? Minimè gentiù, quum
 istiusmodi hominibus nihil nisi lucrum sa-
 piat. Num ergo id compensabunt fora iuri-
 dicundo huc & illuc in orbe Christiano dis-
 persa? Vah! vt incuriam omittam, Deo tam
 ingratham: vt præteream personarum accè-
 prionem tantopere Deo fœtidam: quis in
 ista licium, clamorum, & rixarum patria, in
 qua falsitas longè latèque peruagatur, vbi ve-
 nalis est fides, vbi dira vindictæ libido, &
 ex alienis litibus commodorum priorù
 turpis captatio, & vstrum aucupium apertè
 grassantur, vel vnicum inueniat suavis odo-
 ris flosculum? Istis ergo relictis ad opifices &
 mechanicos trãeamus. Quid illic autem re-
 periemus? in vnis omne fraudis genus: in al-
 iis, ac præsertim in peritissimis quibusque
 artificibus, ignauiam, etiã in iis qui in diem
 vitam trahunt. Testantur hæc nobis vrbes
 compita, & celebriora extra vrbem loca, lu-
 dentium otiosorum pedibus attrita. Testan-
 tur quoque caupones quibus lógè quæstuo-
 sissima est istorù desidia. Testes sunt etiam la-
 chrymæ & gemitus, miserarum vxorum va-
 pulantium, & liberorum fame pereuntium
 eiulatus. Sed fortassis, istis relictis, apud ho-
 nestiores & opulentiores ciues, quos sunt
 annui reditus, odoratum aliquod tertum nã-
 ciscentur. Multò verò minus. Vestibulum e-
 nim illorum est, *Adfer*: ingressus reperies
 statim, *Accipe*, progressus intertus occurret,
Dissidentia & inexplebilis Auaritia. Conueni

396 IN CANT. CANTICORVM
 cum ipso, si potes, transige. Tota enim est il-
 li domus administratio commissa. Et, vt ni-
 hil ibi geratur gratis, ipsis lanis à miseris o-
 uiculis agendæ sunt gratiæ, à quibus in-
 cruento vulnere sunt iugulatæ. Sed vxores
 fortasse quum corollis & flosculis dele-
 ctentur, flores quos quærimus nobis sup-
 peditauerit. Nihil minus. Vnum est om-
 nium studium, qualis herus, talis hera. I-
 mò amplius quiddam inuenias in mulieri-
 bus quod culpes, vanum videlicet luxum, à
 vertice ad talos: quem neque positæ à Ma-
 gistratu leges, nec toties à nobis Pastoribus
 inculcatæ monitiones & increpationes: non
 ipsæ denique Dei animaduersiones cohibe-
 re possunt. Ecquem verò tandem vos qui-
 dem peccandi, nos verò comminandi finem
 faciemus?

Addit Sponsus, *Tempus adesse cantillan-*
tium autum, & esse vocem Turture exauditam.

*Cantica
 quibus
 Christia-
 norum tem-
 pla perso-
 næ, impu-
 dicis illis
 & impu-
 ris poe-
 riam car-
 minibus
 & mun-
 danis can-
 tionibus
 opposita.*

Quis verò nobis hic cantiones narrat? Certè
 non impura illa & obscœna poëmata, (tantè
 quidem spurcitæ plena, vt nullam vnquam
 cuiusuis fœdissimi lupanaris putidissimam
 clacã tantũ fœtorẽ euomere potuisse cre-
 dari) quæ tamen aliunde summo nostro do-
 lore hũc vsque impottantur. Non etiam
 inanes voces, lingua, tum ipsi cantori, tum
 auditori peregrina & incognita, in aërem
 iactatas, 1. Cor. 14. 15. Non infames illos ido-
 lolatricos hymnos, siue, quas barbarè vocant
 sut-

furdis suis idolis magno boatu à cultoribus idololatricis decantatas, I. Reg. 18. 16. Non illos ex sacris literis temerè decerptos & malè confutos cantones, quibus garrula modulatione demulceri stultorum aures solent. Nō denique ineptas illas futilésque cātiunculas, quibus messis, aut vindemiarum tempore, aër ipse totus personat. Sed eas hic cantiones memorat, quas ipse suos Dominus docet, & inspirat ipsorum cordibus, orique indit, Pl. 40. 4. quales sunt Psalmi, immò & hoc ipsum Canticum, à Spiritu sancto dictatum. In hac igitur harmonia ipse Sponsus Canticum præcinit, & eo Sponsam inuitat, vt secum illa paribus modis modulatos concentus obseruet.

Ecquam verò aliam Sponsi vocem, & inuitationem esse dixerimus, quàm sacrosanctum illud Dei verbum quo vniuersus orbis personuit, & quo diuinitus Deus suam Ecclesiam excantauit, primùm per prophetas, deinde suo tēpore sua ipsiusmet voce, mox per Apostolos, deniq. per Pastores & Doctores, qui etiamnum fidelem hodie ipsi operam in hoc ministerio impendunt? Ego sum Deus tuus, tuique seminis, cecinit ille Abrahamo, Gen. 17. 7. Et, in semine tuo benedicetur omnes nationes terræ, Gen. 26. 4. quē diem Domini ipse Abrahamus vidit & gauisus est, Ioh. 8. 56, Surge, (dixit Dominus per Esaiam) Ierusalem, & esto lucida, quādoquidem aduenit lux tua, & gloria Iehouæ super te orta

*Cantus
Sponsi in-
uitantis
Sponsam.*

est. 60. 1. Gaudium magnum quod erit toti populo vobis annūtiāmus, dixere quondam Pastores Angeli, Luc. 2. 14. Ipse verò Sponsus ore sanctissimo suo, Venite, inquit, ad me omnes qui laboratis, & ego vos reficiam, Matth. 11. 28. Quid item Apostolus? Gaudete in Domino semper, rursus inquam gaudete Phil. 4. 4. Ne verò Cruce, perpetua & individa Evangelij comite, gaudium illud peiturbauisse putemus, sic per Petrum Apostolum loquitur, Immo in eo quod consortes estis afflictionum Christi, gaudete, 1. Petr. 4. 13. Id enim Petrus à Præceptore suo didicerat, Matth. 5. 12.

*Cantus
Sponsæ
cunctis
Sponsi.*

En igitur tempus de quo Spōsus agit hoc loco: En illam vocem turturis patrem suam aduocantis, qui vicissim illi respondere pari affectu non cunctatur, quemadmodum ex sanctorum canticis omnibus videre est, quō nos etiam inuitant quodammodo ipsæ auctulæ, appetente suorum amorum tempore, ad quas ob hanc ipsam causam non sine graui obiurgatione reuocamur Ierem. cap. 8. 7. Sed illud etiam est hoc loco animaduersione dignissimum; quum de cantionibus agitur quas in Ecclesia exaudiri oportere diximus, nō haberi potissimam vocis rationem, (etsi eorum quæ corde credimus ore confessio fiat ad salutem) sed hoc primum requiri; vt illud intus sentiamus quod foras præferimus, & idem sit cordis & otis concentus: ne nos illud Prophetæ perstringat,

Popu-

Populus iste me ore suo & labiis honorat, cor autem eius à me procul abest, Esa. 29. 13. Et Propheta Psalm. 50. 16. Tene verò (inquit) enarrate decreta mea, & assume te fœdus meum in ore tuo? Quamobrem etiam alibi idem Propheta non simpliciter dicit laude dignum esse Deum, sed addit laudationem eius decere rectos, Pl. 33. 1. Deinde, fidelè totum esse oportet ut ita loquar, ex oribus & linguis compositum, & nihil cogitare dicere, facere, in se denique nihil habere quod non testetur eius gloriam, cuius ipse, est novum opificium ad eius gloriam conditum, Ephes. 1. 12. & 1. Cor. 10. 31. Sin minus, quale sit verum illud tempus ignoramus, Domini enim terra, terra est, sacris cantibus personans Psalm. 118. 15.

Idcirco Sponsus ut reliquas veris notas indicet, addit, *Ficum protulisse grossos suos & vices racemos edidisse*, ut ita doceat verè piis in Ecclesia Dei, non solum hanc à Deo gratiam concedi, ut velint, quod est floris instar, sed etiam ut faciant, quod est fructus, effectum videlicet voluntatis, Philipp. 2. 3. Ephes. 2. 2.

Selegit autem sibi Sponsus ad hanc similitudinem duas fructuum suavissimorum species, ut nos doceat quanta sit dissimilitudo inter illa virtutum simulachra quas Morales vocant, & quales in non regeneratis apparent, in quibus Deus quadantenus naturale vitium frangat (quas omnes nullius esse grati

Dulcissimi mos etiã fructus in horto Spõ se cum floribus inveniis.

Differètia inter horri què Sponsus excelsis fructus, & virtutes quas Morales vocant.

gustus nec saporis, vel ex eo liquidò constar; quòd, quicquid sine fide fit, peccatum est; Rom. 14. 3. & extra Christum nihil ad salutem Deo placere potest) & opera filiorum Dei, quos Spiritus regenerationis in ipsis habitans regit, Rom. 8. 9. quam etiam ob causam dicitur fides quæ sine operibus est, esse mortua Iacob. 2. 26.

*Arrium
Ecclesie
non denudò
cõseri post
præteritã
hyemẽ sed
iam inde
ab initio
constitum
permãsis-
se, & per-
manere:
& quan-
tum deci-
piantur
qui No-
uum pro
Vetere
contra Ve-
tus pro
Novo ac-
cipiunt.*

Nec istud etiã est leuiter prætereudũ, Spõ-
sam de Sponsa non agere tanquã de plãta rē-
cens enata, sed tanquã de agro incuria colo-
norũ inculto, quòd sit postea diligẽti cultu-
ra purgatum, & frugibus ferendis rursus ap-
tatum. Veram enim Dei Ecclesiam falsa illa
longè esse antiquiorem vel ex eo quiuis de-
prehendat, quòd nemo nescit priorem esse
mendacio veritatem, & prius esse integrum
quam corruptum. Sic prius est Adam ad Dei
imaginem creatus, quàm à peccato deforma-
tus. Post lapsum autem Adamo & Eua salutis
promissiones amplexis (nam alioqui nul-
lam tunc in mundo Ecclesiam fuisse diceremus)
cœpit esse Ecclesia quæ Dei ciuitas est;
prius quàm Satanica illa à Caino & eius si-
milibus ortum habens adhuc extaret. Ve-
rùm quoniam iam pridem multi Antiquita-
tem iactitant, cuius obtentu plurimos fal-
lunt, ex quorum ignorantia maximum quæ-
stum faciunt: inde accidit, vt qui nec ipsi
docti sunt, nec se ab aliis doceri patiuntur,
Novum pro Vetere, & contra Vetus sæpe
pro Nouo accipiant. Istius farinae iam olim
fue-

fuerunt ij quos Petrus 2. Pet. 3. 4. suo iam tempore, quum Apostoli secundum illum filij Dei aduentum summa grauitate non respicientibus denuntiarent, quem adhuc hodie futurum expectamus, testatur solitos fuisse cum risu & sannis minas istas excipere, quòd omnia, sicut erant primorum patrum temporibus, ita dicerent permanere: quos redarguens Petrus, Inmò, inquit, scire vos oportuit, mūdum non esse talem ab initio creatum qualis nunc est, & Deum prioris mundi corruptionem graui & horribili iudicio vindicasse. Non aliter etiam Iudæi quum abducerentur captiui in Ieremiam reiciebant omnium istarū calamitatum suarum causam, & quasi esset ipse illius desolationis auctor præteritum tempus illi exprobrabant, quo & patres suos antequam concionari inciperet feliciter vixisse, & sibi omnia prosperè successisse prædicabāt, quū Reginæ cœli libamēta offerret, Ier. 44. 17. Et, quòd non hominū audacia progreditur, quum ipsum Christum concionantem audientes dixerint, Quæ doctrina noua hæc? Marc. 1. 27: quibus cōtrà Christus respondens, Scrutamini (inquit) Scripturas, nam illæ de me testantur, Ioh. 5. 39. Reginæ autem cœli nomine illis hominibus Solem fuisse designatum constat ex lingua Hebraica. Iam verò nostrum istud seculū quid habet ab illo dissimile, nisi quòd Reginam cœli, non Solem quidem adorat, sed eius loco Virginem Ma-

riam statuit, quasi nos in cœlis Reginam aliquam matrem agnoscere oporteat. Reginam aio matrem. Nemo enim negat aliquam esse Reginam, sed huius Regis Sponsam videlicet iam nunc ex parte cœlos tenentem, ex parte verò adhuc in terris certantem: Ecclesiam nempe, Christi sui Sponsi cohæredem, & à Propheta Psalm. 45. 10. Reginæ nomine insignitam: non tamen vt adoretur: quod absit vt vnquam Ecclesiæ veræ in mentem venerit, nedum vt beatissima illa Virgo, vna ex præcipuis huius Sponsæ membris sibi vnquam vindicarit, aut etiam appetierit, quæ vni Christo Filio ipsius simul & Domino propriè & in solidum conueniunt, aut iis blasphemis (si modò illos exaudiret) delectetur, quibus, ab istis scilicet eius cultoribus, ornatur, quum Mediatrix nostra, mater misericordiæ, vita nostra, spes nostra, magnis clamoribus vocatur, atque ad eò Filio suo iubetur imperare, quæ blasphema voce quid dici possit horribilius? Et tamen ista reprehèdere, vel leuiter damnare, maius apud istos, qui se Catholicam Ecclesiam esse volunt, scelus habetur, quàm si quis millies Deum abiurasset. Ecce enim (inquunt miserè decepti homines) nūquam Mariæ inuocatione caruit Ecclesia Christiana, nec vllum fuit tempus quo sancti cœlestes istis honoribus non colerentur. Immò ridiculè sibi vltro persuadent, quàm plurimi omni tempore Missis fuisse litatum, & nunquam

quam nō extitisse Papam vices scilicet Christi in terris gerentem. Ergo, inquirunt, quale istud est nouum Euangelium? Vbi gentium erat ante annos quinquaginta vestra Ecclesia? Sunt autem isti miseri ad hunc cōtextum nostrum reuocandi, vt nos cum Sponso respondentes audiant, illam ipsam esse vineam, quæ ex Ægypto transplantata, in manus non colonorum sed perfidiam prædonum animas negotiantium inciderit: quibus iam per ipsius Dominum errepta, longè melioribus aliis colenda & instauranda traditur: fuisse hanc vineam à feris depastam, sed nunc à Domino restitui, cui & sepem circumdet, & in qua torcular ædificet, Psalm. 80. 15. Matth. 21. 33. Nosiras ficus esse illas ipsas antiquas ficus, quæ quum incuria colonorum obsoleuissent, nunc opportuna cultura reuirescunt, & ficus edūt, quemadmodū & vites racemos producant. Talis etiam fuit olim Ecclesiæ conditio post Saulis tempestates, cui instaurandæ quum Dauid variis remediis incubuisset, non tamen hoc efficere potuit, vt suæ puritati Ceremonialem cultum penitus redderet, & Domino templum ædificaret: quod quum filius eius Solomon perfecisset, istam instauracionem hoc loco comparat cum agro cuius ficus onustæ sint grossis, & vites multis vuarum rudimentis graues, quæ magnam vberriam vindemiæ spem faciant.

Et quid amplius? Grossos istas & racemos *Grossos istas*

& nascentes racemos ad maturitatē peruenire. adhuc dūtaxat inchoatos, ad maturitatem excrescere oportet, sicut infans non in eum finem lactatur, vt semper ab vberē matris pendeat, sed vt tandem à lacte depulsus, & solidiore cibo vsus, adolescat, 1. Cor. 3. 2. Denique in Christo regeniti sumus, vt in ipso sensim crescāmus in virum perfectam ad mensuram staturæ adulti Christi, Eph. 4. 13: & stadium ingressi sumus, non vt in medio curriculo cursum abrumpanus, sed vt decertemus donec coronam vitæ apprehenderimus, 1. Timoth. 6. 12.

Gravis exhortatio ex superioribus maxime verò ex ficis arida, cui Dominus maledixerat, similitudine deducta. Hæc itaque sunt nostri muneris & officij, ne similes infelici illi ficui simus, quæ miseræ Iudæorum gentis proximum excidium designauit: cuius meminit Euangelista, Matth. 21. 19. narrans Dominum quum ad eam accessisset, & in ea nullas ficus, sed sola folia reperisset, ipsi maledixisse, licet tum nō aduenisset ficuum legendarum tēpus. Cūnam id verò? Nempe vt hoc signo Dominus Iudæis denūtiaret quæ damnatio illis immineret, quoniam tempus gratiæ quod ignauiter contempserant præteriisset, quemadmodum ipsos præmonuerat, Luc. 13. 6. Idè discipulos suos fidelis magister admonēs, Sicut, (inquit) nostis adesse æstatem quum ficus germinat, sic quum videritis signa aduentus mei, scitote me prope iam & ad fores adesse, Matth. 24. 32. Ad hæc verò quid de nostris temporibus sentiemus? felicissimis illis, si modò visitationem illam ex alto nosse-

nossemus, Luc. 1. 68. & 78. & 19. 44. Sed quæ tamen infelicissima nobis reddit indomita mundi durities & contumacia, Esa. 5. 24? An non enim hoc ipso nostro seculo cœpit Dominus iacentem & desertam vineam suam redintegrare, & ficus suas ablaqueare? Nonne nostra memoria ficus istæ grossos, & vineæ botros produxerunt? Sic est profectò: imò & aliquid amplius ausim dicere, nempe, quæ Dei laus est, ficus istas & vineam Domini, non tantùm grossos vel rudimenta racemorū, sed plurimas pulcherri-
mas & optimas ficus & maturissimas vuas produxisse. Sed proh dolor! Præterquàm quòd tempestates, & grando, quas peccata nostra inuexerunt, arbores & vites excussas grauitè afflixerunt, adèd vt vineæ Dominus vindemiam suã maturare sit coactus, quis est hodiernus miserè iacentis istius agri status? quot enim ficus? quot vites à radicibus suis reuulsas? quot etiam grossos, quot racemos diffluxisse conspiciamus? Et quam nobis spem melioris status facit in posterum iuuentus? Sanè perexiguam, vt illud potiùs aduenisse tempus videatur de quo loquens Esa. 5. 2. Dominus, Expectabam (inquit) à vinea mea vuas & ecce labruscas protulit: Quid igitur aliud superest, nisi vt arida amputata sarmenta, & congesta in fasciculos, in ignem abiiciantur? Matth. 3. 10. & Ioh. 15. 6. Nam, obsecro, adèd ne cæcutimus, vt non animaduertamus quid Orienti, quid Occidenti, quid Meridici &

Septentrioni acciderit, & in dies adhuc accidat? an vsque adeò obsurduimus, vt necdum audiamus ingêtes securium ictus, quarum crebris ictibus domus Domini insignia laquearia confringuntur? Psal. 74. 5: necdum ad nostras aures immanis Leonis rugitus, & inflati maris fremitus peruenit? Esa. 5. 29. Quod si Dominus naturalibus ramis non pepercit, an syluestribus & insititiis parciturum eum esse arbitramur? Rom. II. 21. Vnum igitur istud reliquum est, vt aures ad audiendum à Domino petamus, & supplicibus eum votis precemur, vt nobis Spiritum conuersionis largiatur, & nobis Ecclesiæ reliquiis, quas etiam nō hodie tam admirabili patientia ad pœnitentiam præstolatur, magis magisque benedicat: nos, inquam, tueatur & conseruet, vt tandem aliquando veros Iustitiæ & Charitatis fructus, ipsi gratos, ad nominis ipsius gloriam & nostram salutem proferramus. Amen,

IN

IN CANTICVM CAN-
CORVM HOMILIA
VICESIMA PRIMA.

Auxilium nostrum sit à Domino, &c.

Quod sequitur extat in Cap. 2. vers. 13. 14.

13. Surge, amica mea: formosa mea,
& veni:

14. Columba mea (*quæ es*) in rimis
rupis illius, in latibulis ascensionis:
ostende mihi vultum tuum: fac vt au-
diam vocem tuam. Vox enim tua
suavis est: & vultus tuus venustus.

QVæ extremo versiculo decimotertio continentur, ea paulò antè fuerunt explicata quum versiculum decimum interpretaremur: hîc verò non sine causa repetuntur. Docet enim huiusmodi repetitio, dignum istud esse quòd attentius à nobis & sapius expendatur: & nos erudire quotidiana experientia debet, quanta sit hominum naturalis tarditas & quanto post regenerationis quoque beneficium veterno laboremus: quum alij medium iter abrumpan: alij, quos sublimè volare oportuit, vix humi reperere possint: alij denique ad carceres, vnde cursum inceperant, reuoluantur. Itaque nobis maximè opus est assidus admonitionibus & stimulis: Deo, qui nos vnica voce misericordie sua excitare

*Inuitatio
Sponsi ad
Sponsam
excitandam
toties itera-
ta, ostendit
quantus sit
alacriorum
etiam torpor
naturalis:
qui tunc de-
mum emen-
dari potest
quum Spõse
vox exaudis-
tur.*

potest, hac in re, vt & in cæteris omnibus, admirabili erga nos patientia vtente, &, vt ad se nos euehat, auribus nostris perpetuò insonante, quemadmodum graui cum exprobratione clamauit olim sese annos quadraginta tolerauisse antiqui populi mores corruptissimos Act. 13. 18. & Psal. 95. 19: quæ de re conqueritur etiam Ezech. 22. 30: quod & similitudo vineæ apud Matthæum 21. 23. luculentissimè demonstrat. Sed quid opus est vt exempla tam longè accersamus. Quid enim aliud egit Dominus annis ab hinc amplius sexaginta, ex quo sacrosanctū os suum aperuit? Quid verò aliud agit quotidie? Annon exclamat, Surgite, surgite, surgite? Eph. 5. 14. Quis verò exaudit? quis expergiscitur? quis aggreditur viam? Contrà, plerosque Dei verbum sannis excipere quis non videt? obgannientes alij tacere ipsum iubent: alij genere omni crudelitatis ipsum abigunt. Auari, ambitiosi, mœchi, helluones, voluptuarij confertim respōsantes: est aliud (inquiūt) quod agamus: Sinite vt rationes pecuniæ subducamus: nostris commodis operam demus: hac vita fruamur: receptis moribus vt cæteri viuamus: id est, vt paucis dicam omnia, Sinite vt ipsi nos demus ad inferos precipites, quod nullo tuo damno fiet. Quod si quis vnus est inter multos qui Deo vocanti respondeat, Ibo Domine, ferè fit vt cum egregiè imitetur cuius fit mentio Matt. 21. 30. Quis verò tandē istorū finis erit? nempe qui

describitur Psal. 95. 11. vbi, Iuravi (inquit Dominus) in ira mea si introibunt in requiē meam: & quod Dominus Sophon. 1. 12. Erit (inquit) tempore illo, scrutabor Hierosoly-
 mam, adhibitis lucernis, vt animaduertam in istos homines incrassatos in fœcibus suis, dicētes apud se, Nō benefacit Iehoua, neque malefacit. O infelicē miserāmq; conditionē! Itaque vos per Deū obtestor, Fratres, vt maiorē salutis nostræ curā habeamus. Satis superque sint præterita, 1. Petri 4. 3: Ne quod superest, iram Dei capitibus nostris accumulamus in diē iræ, Rom. 2. 5: & quoniā nobis adhuc istud, *Surge*, ingeminat, patrem nostrum Abrahamū iuitemur, qui simulatque Deus illi præcepit vt egrederetur Heb. 11. 8. egressus est: nec non Matthæum, qui apud suam mensam deprehensus audita voce illa Domini, Sequere me, ne numerata quidem vel collecta pecunia, immò neglectis omnibus, euestigiō vocantem sequutus est, Matth. 9. 9. Cæterum, vel his solis Sponsi Sponsam suam expergeficientis verbis, annon oportuit ipsos quoque pigerrimos quosuis excitatos, ad respondendū & accurrendum incitari? Quam enim magnificum est amicam dici optimi maximique illius Dei filij, qui nos seipso chariores habuit, vt qui suæ nos vitæ prætio à morte redemerit Ioh. 10. 15. 1. Petr. 1. 19. sibi que etiam cohæredes effecerit Rom. 8. 17? Quæ verò pulchritudo cum ea gloria que nos expectat conferri potest? 2. Cor. 14. 17.

1. Cor. 2. 4: & ceterius etiã nunc habemus arrhabonẽ, 2. Cor. 5. 15. videlicet cognitionẽ profunditatum Dei, 1. Cor. 2. 10. & opus sanctificationis, quam vt in nobis inchoauit, ita etiã sanctissima benignitate sua plenissimẽ ad finem vsque perducturus est, 1. Ioh. 3. 10. Valeat igitur mundus à quo seiuncti sumus. Valeat offa illa Esau, cuius gratia benedictionem repudiavit, quam postea nunquam adeptus est, Gen. 25. 32. Heb. 12. 16. Valeat imago, inquã, illa decepatrix, quæ instar somnij euanescit, vt idem Solomon in Ecclesiaste suo vberrimẽ nos docet, atque adeò Apostolus, 1. Cor. 7. 31. Quò nos igitur euocat? Ad se, ad se, inquamus: ad lucem illam gloriæ, 1. Petr. 2. 9: ad hæreditatem quæ corrumpi non potest, 1. Petr. 1. 4: ad regnum illud quod est nobis apparatus ante iacta mundi fundamenta Matth. 25. 34. Quisnam igitur adeò infelix fuerit vt hic velit iacere diutiùs: & non potius cum Dauide conquerens dicat, O longam molestãque inter Kedarenos & Mesecitos cõmmorationem! Psal. 120. 5. & cum Paulo, Cupio dissolui & esse cum Christo Philip. 1. 23. & O miserum, quis me liberabit à corpore isto mortis? Rom. 7. 14. Neque hîc excusanda est nostra naturalis sùrditas. Nos enim ad se vocãs Dominus, nobis etiam aures ad audiendum tribuit: quum vt veniamus præcipit, nobis quoque largitur pedes: quum vt in se intueamur imperat, nobis oculos præbet Psal. 40. 7. & 146. 8. Et hæc causa est cur dulcissima illa

formosa

formosæ suæ appellatione utatur, nempe ut nos doceat præberi ab ipso nobis, licet ipsius inimicis, quidquid à nobis efflagitat, nempe ut pro modulo Spiritus ipsius & velimus, & Faciamus, Sed quemadmodum primus ille generis humani parens nondum deprauatus, verùm ea præditus natura quam à creatore habebat integerrimam, sponte sua, sese illa mentis atque intelligentiæ luce & puritate voluntatis exiit: ita eius ferè omnis posteritas, eadem improbitate, quæ nunc est ipsi facta naturalis, tum medicum tum medicinam auersatur.

Sed audiamus quo sermone Sponsus uti pergat, suam Sponsam quæritans. *Columba mea*, inquit, *degens in fissuris istius petra, in latibulis ascensus*. Vah, quæ & quanta hîc latent mysteria! quæ utinam Deus ipse nos edoceat. Paulò ante diximus ita nobis hoc in loco exhiberi ac describi Ecclesiam, ut quamuis ope & præsidio Sponsi nunquã destituatur, modo tamè eius desiderio languescat, modo ipso fruetur, sed ut in Sponsalibus: idque interdum propiùs, interdum longiùs: interdum Sponsum vicissim quærens, interdum à Spõso quæsitã: quas circumstantias necesse est omnino ut probe obseruemus, ne nos fucatae illius Ecclesiæ larua incautos decipiat: qualèm videlicet sibi nonnulli confingunt, quibus hoc in animo sedet, semper ab Ecclesia Catholica splendorem illũ suum inuiolatũ retineri, quos tum historiæ sacræ series, tum

Sponsa timore frequenter percellitur adeò ut coacta locum hostibus cedat: Columba nihilominus semper manet, illibatamque sanctitatem custodit.

ea quæ postea confequuta sunt ad hodiernū vsque diem, fortissimè refellunt. Stulti certè homines, ac cum papilionibus planè comparandi, qui ardentis ellychini splendore pellecti alas ipsi sibi exurunt: aut etiā cum auiculis, quæ luce flammæ capiuntur, quam Solem esse existimant. Ista igitur falsissima & in primis cauenda est opinio, in qua libenter homines acquiescunt, vt qui sibi Euangelium tranquillum pacatūque, & Ecclesiam holoserico præfulgentem exoptent: quum spinis demum coronatus in cruce Sponsus triumpharit, nec ratio pati possit vt alio atque Sponsus vestitu ac cultu visenda Sponsa incedat. Itaque supra versiculo vndecimo, Spōsum de hyeme cum Sponsa colloquentem audiuius, & ver amœnissimum ipsi prænūntiantem. Eam ergo nunc affatur, veluti columbarum more prius perterritam, & extra peristerotrophium, in editi alicuius scopuli cauernis commorantem. Hac autem in re dignissimum est in primis quod in eiusmodi temporum articulis annotetur, eos videlicet qui verè sunt fideles natiuam columbarum indolem exhibere: neque fraudi fraudem, sed malitiosis mundi artibus natiuam genuinamque simplicitatem, patientiam superbiæ opponere, Luc. 16. 18. & quæcunque tandem occurrat periculi facies nunquam puræ & rectæ conscientiæ, quemadmodum David toties tum verbis tum re ipsa testatus est, oblitos: Deo vicissim illis mirè optulante

Pfal. 125. 3. & 1. Cor. 10. 13. dum, quoad eius fieri potest, furori hostium cedunt & Dei manum in silentio & patientia expectant. Luc. 21. 19. Hæc illa igitur Columba est quæ in cauernis commorata, exacta tempestate sæuissima, inuitatur à Sponso, vt in amœnam plautiæm descendat.

Non alia fuit afflictæ & humilis Ecclesiæ conditio, quum sæpenumero, tum Iudicum temporibus, ac præsertim Heli pontificis Maximi, arca ipsa fœderis in hostium potestatem redacta, deploratissimoque rerum omnium statu. Samuelis autem ætate, spatiū quidem respirandi nacta est, sub initium regni Saulis. Sed mox & in primis, exorta in Dauidem persequutione crudelissima, & cæde sacerdotum patrata, & post interfectum Saullem, inter Dauidem & Iphibosetum ciuili flagrante bello, vbi quæso delituerunt pusillæ fidelium copiæ, ipso Deo longè latèque ludæam totam castigante? quænam tum erat illius peristerotrophij conditio & facies? quæ tabernaculi? quæ totius diuini cultus? quum æquata solo esset Silo? arca fœderis in priuata domo viseretur, nempe Abinadabi, 1. Sam. 6. 22. à tabernaculo seiuncta quod in Nobe custodiebatur, 1. Sam. 21. 1. & inde Gabaonem postea fuit asportatum? 2. Chron. 1. 3. Nec prius desit hæc separatio, quàm ipse Solomon (huius Sponsi figura) pulcherri- mum illud templum tanquam columbarium erexit, ad quod hæc Sponsa nunc euocatur.

Exempla successus Ecclesiæ sub vesere fœdere.

catur. Nec dubium est quin hac iste referri debeat contextus, præsertim sacra historia duobus in locis 1. Sam. 6. 22. & 2. Sam. 6. 3. disertè commemorante domum Abinadabi, vnde arcam David hierosolyma deduxit, in colle sitam fuisse: quod & ipse fortasse Solomon expressè significatum voluit, scopuli concaui mentione facta, vbi dum hæc sæuiret tempestas, hæc Sponsa delituerit. Nihil tamè impedit quominus hæc allegoria longiùs etiam trahatur. Etenim hoc ipso regnante Solomone, idolis ab eo passim collocatis, à non è suo columbario rursus penè omnino exturbata fuit hæc Columba? Quid verò accidit postea? Hic enim nobis spectanda proponitur Ecclesiæ conditio, qualis non semel aut bis, non ter quaterue extitit, sed qualis esse plerunque consuevit: semper tamen, suo tempore, in planitiem à suo Sponso euocata. Mortuo igitur Solomone, ad idololatriam conuersis decem tribubus, quot columbaria, synagogæ videlicet prostratæ, Ieroboami vitulos recepère? Cuiusmodi tunc fuga fuit Leuitarum & piorum omnium ad hierosolymitani templi rupem gregatim conuolantium? 2. Chro. 11. 14. Et qualis, obsecro, tunc ille ipsius templi nidus fuit, à Roboamo ad Sedechiam vsque, sub plerisque Iudæ regibus? Nidus certè prophanus, & idolorum stercore infamis, quemadmodum & ipsa testatur historia, & sigillatim luculenter narratur Ezech. 16. Ecquid tunc igitur aliud agere piorum

reliquiæ

reliquiæ potuerunt. quàm, columbarum instar, in suis latibulis gemere? Non ab simili ratione propheta in deserta refugerant sub Elia & Elizæo 2. Reg. 4. 38. Imò fuerunt etiam ista illorum latibula grauitè ab impia Iezebele affecta, & penè funditus deleta, vsque adèd vt centum prophetas in duobus antris latitantes, quidam, pietate singulari præditus, pane & aqua pauerit 1. Reg. 18. 13. Ipse quinetiã Elias in eas angustias est redactus, vt in vastissimo deserto à coruis 1. Reg. 17. 6, & Angeli ministerio aleretur. 1. Reg. 19. 6. Tristissimis verò captiuitatis temporibus misera hæc Colūba horrèdo triplici turbine septentrionali, tam procul, templo demum & vrbe solo æquatis, annon tunc fuit in suis latebris velut impresso sigillo occultata? Sic enim hac de re loquitur Esaias 26. 20. Et vbi rursus versata est Ducem Matathiam sub Antiochi tyrannide sequuta? 1. Mach. 2. 17.

Quid autem deinceps? Incipiamus ab ipso Christo, id est ab hoc Sponso de quo hic agitur. Annon ipse vixdum in lucem editus, penè toto orbe terrarum eiectus est? Vbi natus? in stabulo, destinato pecudibus domicilio, siquidem illius matri nullum patuit hospitium Luc. 2. 17. Quid? annon inde in Ægypti latebras illum transferre oportuit? Matt. 2. 14. Vbi educatus? in paupere fabri domo Marc. 6 3. in oppido Nazareth petrae imposito Luc. 4. 29. loco tam nihili habito, vt queratur an inde boni quicquam oriri possent

Exempla eiusdem recessus sub nouo federe: initio facti ab ipso Christo.

Ioan. 1. 46. Hinc profligatus quò se contulit? in rupē vrbis Capernaum, Luc. 4. 31. & 10. 15. vbi ne locum quidē habuit in quo caput reclinaret, Luc. 9. 58. Ad extremū, quā abreptus est crucifigendus? in mōte Caluariae: vbi post mortem est conditus? in exciā rupis spelunca Luc. 23. 53. Ita hic ipse sponsus in terris agens non desinit velut à scopulo in scopulum volitare, donec tandē in cœlum euolarit. Hoc idem iter ingressa est præcun-ribus Apostolis prima illa verē Apostolica Ecclesia in mundo peregrinans 2. Cor. 6. 5. Heb. 11. 38: quæ conditio ad extremū vsque diem perdurabit, Ioannē teste Apoc. 12. 14.

Vultur Romanus hanc Columbam expulit ex planitie, ex qua cepit nostro tempore Sponsus illam euocare.

Nec aliam fortem vetus Ecclesia post Apostolorum excessum experta est, & quidem Romana in primis, ad Silæstrum vsque Romanum Episcopum, magno imperante Constantino, quum hæc colūba, quæ in cryptis & speluncis tot annis delituerat, sic capta est verna planitiei amœnitate, vt dum ibi non tantum quiescit, verum etiam soporatur, rapax interea genus auium columbarū speciem eumentum, illecebris adulationum & præstigiatarum, Romanam Aquilam vsque adeo demētavit, vt ad extremū Vultur quidē Romanus ipsi aquilæ coronam re ipsa eripuerit, quam capiti suo triplicem imposuit, ipsius Aquilæ pennis ornatus, & ipsius vrbis primariæ occupato folio, eò vsque nunc euectus, vt quod imperij Romani superest vel extrema pati vel bestiam adorare cogatur.

Itaque

Itaque imago illa imperij Romani, (scortum illud nimirum septem Romanis collibus insidens) eius cuius ipsa est imago naturam & ingenium retinens, eodem sibi scopo proposito, pro viribus in eo tota est vt colubaria subuertat, & iniectis in ipsas illarum latebras ignibus, ferro & flamma pavidas columbulas perdat, sicut semper factitauit & adhuc factitat. Quid autē ad hæc Dominus? nempe hyemis tempora semper circumscripsit, quemadmodum perpetua seculorum omnium experientia comprobauit. Quinetiam subitò quantas libuit tempestates & procellas cohibuit, vt legimus Psal. 65. 8. & vt reipsa Christus suis discipulis demonstra- uit. Matth. 8. 26. Hæc autē à me (Fratres) potissimum nostri causa dicuntur, qui regionē incolimus quam meritò quispiam nidū appellare possit, editis montium fastigiis affixum: in quem Dominus tot pavidas refugiētes columbas exciperet, nidum profectò singulari & omnium populorum admiratione dignissimum, diuina bonitate ac misericordia contra omnes Satanæ ipsiusque mancipiorum insidias adhuc conseruatum: cuius liberationis Deus faxit vt perpetuò memores esse nos & verbis & reipsa testemur.

Cæterum hoc etiam obseruatione dignum est, Columbam istam nō dici à Sponso ad rupes, sed ad rupem refugisse: nimirum vt rupem quandam certam hic significari intelligamus. Eorum enim demum est qui ab hoc

Columba sic exagitata nō descendit, sed sursum auolat ubi tutū habet recep- tum.

seculo dependent, in aduersis huc illuc incertos animi vagari; quemadmodum superstitiosis vsuuenit, vt sanctum quisque suum, & quasi domesticam habeat sacrorum religionem. Quos verò Deus pro filiis agnoscit vnicam habent petram in qua securi acquiescunt, quæ Dauidi solennis est ac trita in psalmis loquendi formula. Contrà verò infideles, & quibus Deus infensus est, serò tandem se falli ira Dei ipsos persequente, sentient, illo tandem indignationis die dicturi montibus, Cadite super nos, & abscondite nos à conspectu eius qui insidet throno Apoc. 6. 15. Ita sese quondã in cauernis abdiderunt quinque illi Chananæi reges, vt, qua digni erant, mercedem reciperent Iosu. 10. 16. Petra autem ista siue rupes non est certè vel Petrus ille vnus ex duodecim, quantumuis ex audaci & imprudente, per Dei gratiam, fortissimus & constantissimus tandem euaserit: ac multò minus vrbs illa septicollis, noua Babylon à Iohanne toties in Apocalypsi, & ab ipso Petro, vt veteres volunt interpretes 1. Pet. 5. 13. appellata: nec etiam illa Antichristiana cathedra, Petri nomen eumentita. Sed vnicum illud fundamentum quo Ecclesia nititur, 1. Cor. 3. 11. ab ipso Patre positum Esa. 28. 16. licèt Prophetarum & Apostolorum, non autem vnus Petri ministerio collocatum Eph. 2. 20. Apoc. 21. 14. Deus igitur ille qui sursum est, nobis per vnicum illum mediatorem reconciliatus, & noster ille seruator ad dexteram patris

patris sedens, & Spiritus ille Sanctus nos docens clamare Abba Pater, vnicum est piorum per fugium: qui quandiu in his terris permanent cum asperimis tempestatibus luctantes, quietem non alibi inueniunt quam in Sanctorum cœtu: inter quos suo Spiritu habitans Sponsus iste inuenitur, etiam si duo vel tres duntaxat in ipsius nomine conuerint. Ibi verò hæc Sponsa, in veræ Sionis arce collocata, terras infra se iacentes & Satanam sub pedibus conculcatum cernens, quantumuis mundus ipsam studeat deprimere, semper sursum caput erigit, non quidem per superbiam vt ille Pharisæus Luc. 18. 14. verum sancta fiducia, quam ipsi gratuito largitur Dominus, & qua sanctè confidens, suos omnes aduersarios, omniâque impedimenta certa cum spe victoriæ laceffit. Rom. 8. 35. Heb. 4. 16. Quin & occasionem arripit ex ipsis hostium conatibus sese ad Deum magis ac magis erigendi Rom. 5. 3. quod & ipsa Sponsi verba demonstrant, vt qui non in descensu sed in ascensu collocet rupem illam suæ Sponsæ per fugium, quamuis diuerso respectu, qua parte in montes ascenditur, etiam descendatur.

Sed audiamus quid præterea Sponsus efflagitet, *Ostende mihi vultum, inquit, tuum, Fac vt audiam vocem tuam*, id est, *Fac vt te videam & audiâ. Quid hoc autem rei est? an qui omnia videt & cognoscit Dominus: qui cogitationes antequam in mentem venerint, per-*

Sponsæ ex hac rupe ubi tam diu occultata & musa latuit euocata officium est sese clarè

*Sponsa spect-
andam præ-
bere.*

scrutatus nouit: qui verba intelligit nondum ex ore emissa Psal. 139. 4: qui solus corda rimatur Ier. 11. 20: qui peculiariter hanc intuetur Columbam Pl. 34. 6, an illam aliquâdo in cōspectu non habet? Nequaquam profectò. Sed hac in re Dominus facit quod præstantes solent artifices, qui quum opus aliquod præstantissimum ediderunt, quamuis ipsi illius effectores optimè intelligant quânam illud ratione & ex qua materia sit cōpactum, gratissima tamen operis cōtemplatione gaudent, & eius admiratione delectantur. Itaque Dominus, quum initio mundum creasset, contemplatus ipse dicitur suum opus, & quoniam bonum illud esse vidit, ei benedixisse. Nullum autem sub cœlo extat præstantius Dei opus (illo excepto cui datus est Spiritus absque mensura) quàm hæc Sponsa, utpote quam regenitam ad imaginem filij sui conformet, in quo etiam concorporata naturam spiritualem sortitur: utpote quæ non sit illius opus aliquod sensus & motus expers: sed cuius cordi inspirat ipse quid credere oporteat, & cuius ling. æ dicat quæ loqui oporteat Phil. 1. 19. Psal. 40. 4. Esa. 57. 19. Esa. 51. 17. quod mysterium excellentissimum copiosè Apostolus Rom. 6. 7. 8. Eph. 5. 30. Col. 3. & aliis pluribus in locis explicat.

*Exortatio ad
huius doctri-
næ usum.*

Hic ergo ab inducta Sponsæ persona, quæ vniuersam fideiū aggregationem designat, fideles singuli quibus hoc datum est, ut & bene velint & bene faciant, benignè compellantur,

lantur, vt sese, Sponso ostendere, & ipsum verbis audeant conuenire: id est vt interiùs & exteriùs Christo exhibeant illorum beneficiorũ effecta, quibus in hunc vsu eos affecit. Hoc etiã sub legali figura designatũ est, præcipiente Deo vt omnes masculi ter quotãnis apud ipsius ædem conuenirent: quasi Deus qui vbique est, atque omnia contemplatur, ita cum illis ageret, Vos estis tota regione dispersi in compluribus synagogis. Itaque seorsum abestis à me qui hanc mihi sedem collocaui: & quum velim conspectu vestro & vestra voce frui, iubeo vt Vos patres familiãs ter quotannis me domi inuisatis, & mihi clientelari fide præstita, mecum cibum hilariter capiat. Quis verò tantam bonitatem admiratus in istas voces non erumpat? Tibi parum est Domine, quòd me tot beneficiis cumularis, me, inquam, istis indignissimum, imò dignissimum quem execreris, nisi etiam (meæ tarditatis non inscius, ac proinde futurum vt nisi gratiæ gratiam adiungas, & tui agnoscendi voluntatem intra me excites, miserimus ego torpescens, quæcunque in me contulisses beneficia effluere mihi patiar) tu me excitatum inuites vt coram te compaream, tibi que ea ipsa exhibeam quæ in me congeffisti: & quæ, tertio quodam beneficio, quasi te non indigna dignaris approbare: illa nimirum considerans, non quatenus à me contaminatissimo promanant, sed quatenus illa vt nouæ creationis tuæ opus agnoscis.

Quod hic ergo dicit Sponsus, idem est atque illud quod habetur Pſal. 50. 23. Nam, inquiebat Dauid Pſal. 116. 12, Quid viciffim offeram Deo pro tot tantisque beneficiis præter gratiarum actionem, præeunte cordis agnitione & ſubſequentē oris confeſſione, conſtante? Neque verò nos huc illuc vagari oportet, quod hieroſolymitanis erroribus illis accidit, Chriſtum etiannum hodie in ſepulchro ridiculè quæritantibus: ſed quum is vbique ſuis adſit, & terra omnis nunc illi ſanctificata ſit 1. Cor. 10. 26. ideo quibuſcunque in locis vexillum erexerit, oportet vt puras manus attollentes, nos ei videndos audiendosque præbeamus 1. Timot. 3. 8. hic enim agitur de comparitione & inuocatione publica, cuius etiam gratia Sponsus è rupe Sponſam, velut è deſerto in platiem, verna reuecta amœnitate, euocauit, vt annis ab hinc ſexaginta peculiari ipſius benignitate mundo contigit. Quid nos interea? Tot buccinatoribus exciſtis promulgauit Dominus annum illum gratioſum qui nobis verus eſt Iubilæus: orbi etiam reſtituto illo decore de quo loquitur Eſaias 61. 2. & Luc. 4. 19. Immo (fratres) hoc ipſo in loco iam pridem his ipſis penè verbis nos compellauit & compellat, Columba mea, egredere è deſerto, oſtende mihi faciem tuam, fac vt illam tuam mihi gratam vocem ex audiam.

Reprehenſio Sed, Eheu, quanta facta eſt rerum mutatio!
ſum ſegnifici Zelus enim initio magnus extitit, cōcurrentibus

tibus etiam procul turmatim plurimis, & *tum ingrati*
 Christianorum officio fungentibus, vt de iis *animi quo-*
 traditur qui duce Iosue Chananæam sunt in- *rundam.*
 gressi, & de illius Reip. Israëliticæ præfectis
 Ios.24.3. Priores autem illi nunc in suum il-
 lum portû appulsi, videri sanè possunt quic-
 quid erat inter nos zeli, solidæque virtutis
 secum asportasse. Seruorum suorum ministe-
 rio vociferari non desinit Sponsus, Venite ad
 me, vestram mihi vocem audiendam præbe-
 te. Ad hæc verba multi auribus carent: mul-
 ti quid dicatur audiunt, sed non percipiunt,
 immò despiciunt: multi quoque, præsertim
 dum cætus solemnes coguntur, & publica
 concipitur inuocatio, spatiantur, cõuiuiis &
 ludis tempus terunt, mercium rationibus
 subducendis vacant, in compitis ac vestibulis
 ædium fabulantur. Nõnulli cætui quidẽ
 intersunt, num verò vt sua vox à Sponso e-
 xaudiatur? Id est, vt attentè Sponsi oratione
 audita, & inuocatione Pastoris cõproba-
 ta, illud Amen Christianorum corde & ore
 succinant? I. Corinth. 14. 16. Minimè profe-
 ctò. Nam res ipsa istud loqueretur. At è
 contrariò, alij quidem Psalmos modulantur,
 sed ore duntaxat, corde procul ab iis quæ
 cantillant remoto. Esa. 29. 13, Alij in cætum
 veniunt vt obdormiscant molliùs: Alij ne-
 que os neque aures aperire dignantur: Quod
 si quis roget vnde istud nouerimus, respon-
 deo partim ista me ex hoc ipso pulpito ocu-
 lis meis cernere: partim autem nosse ex iis

carnis fructibus, quos recenset Apostolus, Gal. 5. 19. Edhuc necesse est vt vos reuocem contemptores & hypocritæ, proposita vobis, nisi resipueritis, ea mercede, de qua Deus ipse loquens, Esa. 57. 16. Ego iudicabo (inquit) iustitiam tuam, & facta tua, quæ non profutura sunt tibi: & rursus Psal. 50. 21. Hæc te faciente (inquit) quoniam agebam surdum, cogitas me prorsus esse similem tui, Arguam te & ordinẽ obiiciam ista oculis tuis. O quam horribilis res est incidere in manus Dei uiuentis & irati. Itaque (Fratres) obtestor per ipsius Dei nomen: resipiscamus dum licet; consideremus quanta sit, & quàm infinita hæc Dei nostri bonitas, qui nos perterritas suas columbas è latibus deserti: & ferarum crudelissimarum lustris: ex illius denique immanissimi Leonis unguibus eripuit, & vt coram ipso comparere possimus, tam potenter nos conseruat. Properemus, inquam, ad illum (Fratres) vera freti resipiscentia, & illud cordis contriti sacrificium offerentes, Psal. 51. 19. & 19. 32. vt data nobis ab illo venia, in numero frugiferarum arborum habiti, gratuitis ipsius beneficiis magis ac magis ad ipsius nominis gloriam cumulemur. Omnipotens Deus, &c.

IN CANTICVM CAN-
TICORVM HOMILIA
VICESIMASECVNDA.

Auxilium nostrum sit à Domino, &c.

Quod sequitur extat in Cap. 2. vers. 15. 16. 17.

15 Capite nobis vulpes, vulpes paruas, quæ perdunt vineas, dum vineæ nostræ germinant.

16 Amicus meus est meus, & ego sum illius, pascentis (suos) inter Lilia.

17 Donec spuret dies, & fugiant umbræ, reuertere, similis esto Capræ, & hinnulo Ceruorum, super montes anfractuofos,

EX iis quæ nobis explananda sunt, apparet Columbam ad inuitantem Sponsum euolasse, à quo benignè suscepta est, quem admodum suo loco videbimus: quod & historia ipsa indicat, omnibus videlicet tribubus tandem ad Christum Domini coactis, nempe ad Dauidem, exinde verò ad Solomonem, qui ambo Sponsum hunc nostrum adumbrarunt. Cæterùm ne sibi Sponsa videretur illa compellatione & suo ad Sponsum accessu ad quietem peruenisse, suis omnibus numeris absolutam, opportunè monetur

*Sponsi vinea
obnoxia est
vulpium va-
stationi.*

hanc vineam superioribus ereptam procel-
lis, non tamen omni periculo vacare: quibus
tamen monitis nequaquam vtitur Sponsus,
vt illam perterrefaciat, sed potiùs, vt eam
mirificè consoletur. Nec enim dicit fore, vt
vulpes vineam deprædentur: sed esse potiùs
intercipiendas: quasi diceret, Ad sunt quidem
vulpes & vulpeculæ, nostram vineam vasta-
turæ: sed de capiendis illis constitui. Vt au-
tem ad nostram vtilitatem hæc omnia reuo-
cemus, in primis obseruandum est, eos gra-
uissimè labi, qui se visuros opinantur ita cõ-
positam Ecclesiam, vt internis aut externis,
aut vtrisque simul exercitiis careat: quæ o-
pinio seculorum omnium experientia con-
uicta est.

*Exempla huius
deuastationis sum
sub Vetere,
sum sub No-
uæ fædere.*

Hic ergo primùm annotemus, hoc in lo-
co nequaquam mentionem fieri Leonum &
Tigrum, à quibus constat aperta vi Eccle-
siam oppugnari: quales Israelitarum tempo-
ribus Edumæi, Moabitæ, Ammonitæ, ac tan-
dem Chaldæi atque Babylonij extiterunt.
Christianæ autem Ecclesiæ vastatores fuerunt
Romani & Sarraceni, ac deinceps hodie sunt
Persarum & Turcarum gentes. Nulla hic fit,
inquit, illorum mentio, sed eorum qui quum
versentur in sinu vineæ, vulpecularum instar,
vindemiam alioqui futuram deuastant, qui-
bus bestiis hæc vinea, licèt optimè confita &
exculta, nunquam caruit. Tales fuere dum
in terris Moses ageret, Coré, Dathan, & A-
byran, qui sicut scriptum est Num. 16. quum
in

in hac media vinea honestissimo loco versarentur, illam malitiosè diruere funditus conati sunt? eo prætextu quòd totus ille populus esset fundus Domini, conantes confusionem horrendam, qualem hodie Anabaptistæ cogitant, abrogato Mosis & Aaronis ministerio, inuehere. Tales quoque fuerunt Pseudoprophetæ plurimi falsam quietem Israeli spondentes, de visionibus etiam diuinis gloriantes, quemadmodum sigillatim exemplo tristissimo Sedechiæ contra Micheam liquet, 1. Reg. 22. & Haniaæ aduersus Ieremiam vers. 28: cui sceleris operam in primis accommodarunt, quibus hoc præsertim munus impositum erat, vt vineam Domini vulpeculis istis liberarent: Sacerdotes nimirum, vt omnis sacra historia abundè testatur. Quales autè fuere vulpes Pharisei, Scribæ, Saducæi, Essæi, Herodiani, aliique, toties ausi tam malitiosè tamque fraudulentè ipsummet vineam Dominum tentare? Dominum, inquam, illum vineam qui vt eam vastatam instauraret, è cælo descenderat: & quorum tandem improbitate coactus, ereptam illis potente manu vineam, aliò, vt erat comminatus, transtulit? Ose. 2. 23. cuius comminationis executio, Ephes. 2. 11. copiose describitur. Quæ deinde consequuta sunt tempora, egregios quidem ac felices nacta sunt harum vulpium venatores, qui hanc quoque vineam diligenter atque laboriosè consitam & excultam tenuerunt, eò vsque

excrescentem, vt ab Oriente ad Occidentem fuerit propagata: sed horum temporum historia nihilominus declarat, plus illis semper fuisse negotij aduersum vulpes istas, quemadmodum etiam magnus ille Pastor prædixerat, Mat. 7. 15. licet nomine rapacium luporum illos significans, quàm contra reliquos omnes aduersarios, quibuscum externo internoue bello decertandum apertè fuit. Hæ sunt enim vulpes illæ quæ Mosen cum Christo coniungere nitebantur, quarum perniciosissimus error patefactus est ac damnatus Act. 15: contra quos etiam Paulū diutissimè accerrimèque dimicare oportuit. Istos turmatim sequutæ omnis generis hæreticorum comæ: aliis diuinitatem, aliis humanitatem huiusce Domini vineę oppugnantibus: aliis, vtraque illa concessa, Christi personam diuidentibus: aliis (horresco referens,) monstrum quoddam eius loco, qui neque Deus, neque Homo sit, conflantibus: aliis suū illi Mediatoris officium abrogantibus: aliis multipliciter nostræ fidei capita oppugnantibus: aliis denique mille erroribus non tantum falsis, sed etiam monstruosissimis, Christianam pietatem adulterantibus.

*Vulpes istæ
quænam san-
dem euadant
in Lupos &
Leones, gre-
gibus nō par-
centes, ac
se ipsos etiam
mutuò deuorantes.*

Sed inter cæteras, vulpes illæ in primis, quæ nonnullis fidelibus Ecclesiæ Romanæ pastoribus successerunt, autoritate vrbis Romæ subnixi, quam nascentis Ecclesiæ temporibus hic Sponsus singularibus donis fuerat dignatus, tam insigniter vulpinam astutiam

stutiam exercuerunt, vt paulatim, atque a-
 deò (quod mirum est,) dum etiam pro virili
 vulpes alias ex hac vinea eiiciunt, tyrannidē
 ipsi sibi in illam vsurparint: & exuta pelle
 vulpina, quam tamen, quoties ipsis libuit,
 repetierunt, leoninam apertē induerint &
 vnguibus exertis greges adorti, fœdum in
 modum dilaniarint. Certum enim est istud
 axioma in hoc quidē argumēto, vulpeculas
 istas si adlescere sinantur, in Leones & Ti-
 gres mox degenerare, de quibus loquitur
 Mich. 3 5. Hoc satis supérq; testatur præsens
 orbis Christiani status calamitosissimus: &
 confirmât etiã Papatū vitæ, ab ipsorū etiã a-
 manuēsis conscriptæ: inter quos monstrū
 illud hominis emicat Bonifacius octauus:
 aduersariorum quoque testimonio dictus, vt
 Vulpecula ingressus, vt Leo regnasse, vt ca-
 nis mortuus. Quia vero differēs (Fratres) de i-
 storū moribus obscœnissimis non ago, qua-
 rum pœnas à Deo efflagitat ipsa rerum om-
 nium conditarum vniuersitas: sed precipuè
 ad falsam illam & execrandam ipsorum do-
 doctinam respicio. Nulla est hæresis, quæ
 quidem ad officiū Domini nostri Iesu Chri-
 sti pertineat, (qua veritate sublata, quæcun-
 que de ipsius persona & Christianorū sym-
 bolo nobiscum fatentur, ad nihil aliud pro-
 sunt quàm vt ijs tanquam fūco ad tegendas
 suas falsitates illito, Satanam illum patre. n
 suum imitati, abutantur, quem Dominus
 tacere iussit Luc. 4. 34.) quæ in istarum vul-

pium scholis cōcepta, non tandem ibi sit e-
 dita, & quæ etiamnum hodie foueatur &
 enutriatur in istarum Vulpium lustris, vel
 luporū potiùs: quos iure vocauerim ingen-
 tis illius Romani monstri vngues & dentes,
 qui, seruata sibi sceptrorum & corona-
 rum præda, facile quoduis illos quod ad do-
 ctrinam attinet audere sinens, cuius nimi-
 rum curam à se abiectam illis strenuis vt
 inde prædam capteñt, eius deprauatoribus
 & interpolatoribus futuris, commendauit.
 Tales sunt, inter ceteros, quatuor illi mēdi-
 cantium prædonum ordines, quos initio
 scola Parisiēsis dixit, & scripsit locustas illas
 esse ex Abyssi puteo emergentes, & in Apo-
 calypsi Ioannis cōmemoratas. Sed quo loco
 sunt omnes istę vulpes quantumuis in lupos
 euaserint habendę, præ infelicibus & conta-
 minatissimis istis, quę sacrū nomē Iesu omni-
 bus Christianis commune (tam enim idem
 est Christianus atque Iesuita, vt idem est
 Christus qui Iesus) ausi sibi vendicare, suas
 illas sordes, quas sese gratis & liberaliter,
 largiri dicunt, tam carè iis diuendunt quibus
 istæ merces sapiunt, vt quadraginta plus
 minus annis vberiore prædā in cauernas
 suas inde coegerint, quàm vulpes aliæ lupi-
 que omnes, qui etiam mira temporis oppor-
 tunitate sunt vsi, quingentū annorum spa-
 tio aceruare potuerint. Testes sunt reliqui
 mendicantes monachi, quibus nihil penè
 præter cucullatum verticem & caudam pen-
 dulam

dulam, nouum istud monstrorum genus reliquit, quorum. isti offa deuorata grandes, pingues & nitidi haud aliter nunc cernuntur, quàm serpentes, aiunt physici, aliis deuoratis serpentibus in dracones euadunt.

Cæterum omissis istis qui nunc persecutiones flabellorum instar accendunt & ipsi-
Exempla vulpis quæ vineam Domini instaurari nostris temporibus captam inuasurunt.
 met aperta sæuitia in Domini gregem grassantur, quantumlibet zelum religionis prætexant, videmus, quod etiam diligenter est nobis obseruandum, simulatque vineam suã Dominus caput hoc nostro tempore respicere, Anabaptisticas & Libertinas vulpes à Satana emissas irrepisse, varij inter se generis, in quibus fœdissimi & maximè infames hæretici ab inferis sunt reuocati, quos tamen non pudet, perfectionem Angelicam obtinere. Alia ex parte Arriani, belli scilicet vnitatis naturæ diuinæ patroni, rursus emerferunt: Alij, veriti ne Christi humanitas cœlo captiua teneatur, vel cum Nestorianis, persona Christi discerpatur, nisi, vt aiunt, eam credamus realiter & sua essentia vbiq; esse, ac præfertim in terris cum illo pane & illo vino sacrosanctæ cœnæ Symbolis: neue horum Sacramentorum vis & efficacia pereat, nisi ore quoque & dentibus ipsis realis caro Christi māduductur, & essentialis eius sanguis hauriatur, tum alteram filij Dei naturam, nempe humanam, in Marcionis spectrum à cōsequenti transformant, tum prorsus repugnantia in Christianam religionem inuehunt. Alij etiã

orti sunt , gloriæ humanitatis Christi, tum acres scilicet defensores, vt in naturis quidem duabus segregandis, Nestoriani: Eutychiani verò in essentialibus proprietatibus confundendis, euaserint. Denique, nescio an vlla vetus sit hæresis quam non in mediam Ecclesiam Satan interpolatam reducere conetur: neque noua vlla, quæ quidem excogitari possit, quam ipse non fabricetur, vt hanc vineam denuò non ita pridem instaurari cœptam opprimat, ne suos vnquam fructus ad maturitatem perducatur.

Harum vulpium prehensio Pastoribus ac Senioribus in primis est commissa.

Quid autem hic opus est factò? certè quod Sponsus ipse noster & vineæ Dominus præcipiens, *Prehendite, inquit, vulpes & vulpeculas quæ perdunt vineas.* Quos autem alloquitur? eos nimirum quibus huius colendæ vineæ munus imposuit, vt sint, tū in fodiendo, tum in omnibus quibus lædi potest vinea auerruncandis, summè diligentes ac industrij: diuina propterea potestate ipsis, vt Dei ministris attributa, partim commentitiam doctrinam vera opposita veritate redarguendi, partim etiam à reliquo sano corpore patria membra ressecandi. Et si enim illi quoque membra sunt Ecclesiæ, quam hoc in loco generaliter Sponsæ persona figurat: peculiaris tamen sui muneris habita ratione, quo iubentur cauere ne quid detrimenti Ecclesia capiat ipsis commissa, à corpore reliquo distinguuntur, qua etiam de causa illis speciatim præcipitur, vt istas vulpes venētur.

Huius-

Huiuscemodi quondam fuere & hodie sunt,
 & erunt ad consummationem vsque mundi,
 eximij doctores illi, quorum Sponsus ope-
 ra vsus est, sanctæ voluntati suæ patefacien-
 dæ, quapropter etiam os ipsius appellantur:
 nempe quod illos afflante sancto Spiritu sint
 loquuti, 2. Pet. 1. 22. ideoque sigillatim in sa-
 cris illis Scripturis homines Dei, Videntes,
 Prophetæ, Speculatores, Architecti domus
 Dei, Pastores, Doctores, Legati à Deo, Amici
 Sponsi, Proxenetæ nuptiarum Christi atque
 Ecclesiæ, vineę Domini Custodes, Dispensato-
 res mysteriorum Dei appellati, cognomen-
 tis certè & titulis tam apud Deum magnifi-
 cis, quàm apud homines vilibus ac despectis:
 sed qui tantùm secum pondus trahant, vt si
 summo iure Dominus cum seruis suis agat,
 nullus ei perferendo par esse possit, 2. Cor. 2.
 16. Itaque munus istud Apostolus non digni-
 tatem sed Opus appellat, contrà quàm illi so-
 lent, qui præclaram illam nobis, Apostati-
 cam certè, nō Apostolicam hierarchiam sunt
 fabricati, 1. Timoth. 3. 1. Opus autem siue mi-
 nisterium istud interdum generalibus voca-
 bulis Vigilandi & Pascendi designatur: inter-
 dū distinctiùs declaratur precandi & etiã ha-
 bendi Sermonis munere. Act. 6. 4. Aliquando
 etiam functione docendi verbi definitur, re-
 fellendi, instituendi, corrigendi, 2. Timoth. 3.
 16. necnon plantandi rigandique, 1. Cor. 3. 6.
 His autem duabus vocibus tota ista functio
 continetur, nempe vt attenta perpetuèque

prouidētia, bonū promoueatur, malum pro-
 fligetur : quod tum demum fit, quum dextra
 sinistrāque prout opus est, vibrato verbi Di-
 uini gladio, gregi toti atque singulis ouibus,
 recte Verbum Veritatis secatur ac dispensa-
 tur, quemadmodum scriptum est, Act. 21. 31. &
 2. Timo. 2. 15. Ergo hoc in loco Sponsus, *Agri-
 tedum* (inquit) *ô vinea mea custodes*, ac coloni,
 diligenter venandis pessimis istiusmodi feris
 incumbite, neque prius desistite ab hoc la-
 bore quam ab illis vineam liberaueritis. At
 qua tandem ratione? nempe rite expansis
 quibus intercipientur Diuini verbi retibus,
 quo etiam verbo, tanquam ignis fumo pa-
 leam falsitatis atque mendacij consumente
 in suis lustris & latibulis suffocentur, id est,
 1. Timoth. 1. 20. nisi se victas confiteri malint,
 & deposita ferarum natura, cicurari, & in o-
 ues transmutari, quo relinquuntur Dei iudi-
 cio, qui de extraneis illis statuet, 1. Tit. 3. 20.
 1. Cor. 5. 13. Eadem penitus est conditio cate-
 rarum, vulpium, quæ variis offendiculis &
 deprauatis moribus, isti quoque vineæ per-
 niciem afferunt : & alio nomine dicuntur o-
 ues scabiosæ, fermenti similes, quo massa to-
 ta acefcit, de quibus agit Apostolus in per-
 sona incestuosi, 1. Cor. 5. 5. & 11. Et hæc quidē
 dicta sunt de primariis & præcipuis istarū
 vulpium ac vulpecularum venatoribus. Nam
 propriè hæc vinea sicuti Spiritu otis Domi-
 ni feritur, sic etiam ab eodem colitur & con-
 feruatur.

Præter

Præter istos tamen, quibus hoc onus maximè & directè incumbit, alios vinea Domini venatores habet, quos minus segniores illis non esse oportet: Magistratus videlicet tum supremos, tū his inferiores, seruos etiam Dei specialiter vocatos, & Dei auctoritate ac baltheo communitos, Iob.12.18. Rom.13.1. atque aded institutos diuinitus, vt non tantum pacatè sed etiam piè viuamus, recto videlicet Dei cultu ex ipsius præscripta voluntate constituto, cuius custodes sunt, vt & posterioris tabulæ mandatorum, pij Magistratus, 1. Timoth. 2. 2: hos igitur illa omni quam à Deo acceperunt auctoritate ac potentia, tueri sacrum ministerium, Deique cultum oportet: qui tum puritate doctrinæ, tum Ecclesiastica disciplina cōtinetur, idque ex Dei verbo integerrimè obseruato, sicut est in vtriusque fœderis tabulis diuinitus perscriptum. Non dubium est ergo quin pro viribus in sua ditione comperescere teneantur veræ pietatis perturbatores, ac etiã si sit opus pro ratione criminis pœnas de iis sumere, qui destinata malitia, quæ aliter frangi non potuerunt, euertere societatis humanæ præcipua fundamenta, puram nempe sinceramque pietatē studuisse comperiantur: sic tamen vt res tota prout Deus ipse ordinauit, administretur, illibato videlicet Pastorum & Seniorum, sanctique aded ministerij iure, Matth. 20 25. Luc. 12 14. contra quàm fecisse rex Vhas dicitur, 2. Chron. 26. 19: sicut vicissim

*Hæc præhen-
sio Magistra
tibus quoq;
cōmissa est,
sed certis fi-
nibus circum
scripta.*

minimè fas est Pastoribus sese politicarum rerum administrationi immiscere. Abstineat autem inprimis Magistratus, à legibus conscientiiis imponendis, neque pro sua prudentia Dei domū regere præsumat: quod ne Pastoribus quidem ipsis licet. Imperium enim istud solius Dei est, prout suas Leges in sanctis literis noui fœderis ob signauit, ad cōsummationem vsque mundi permanuras. Quæ res si olim, vt oportuit, accuratè fuisset obseruata, aut si etiam hodie instauraretur, tum demum videre fas esset Ecclesiam rectè constitutam. Hac autem potestate vfos fuisse constat quondam sanctissimos reges, præsertim Dauidem & Solomonem sapientem, os Dei percontantes, & in sui iuris finibus permanētes, quorum etiam vestigia sequuti sunt, Aia 2. Chron. 15. 12. & Iosaphat 2. Chro. 17. 7. & 14. 11. Ezechias & Iosias, vt ipsorum historia testatur.

*Vinea tandē
ista conser-
uata, pereū-
ribus vulpi-
bus persistat.*

Sed obiiciet aliquis, an sufficit dixisse *prehendite*, quum tam multæ sint & tam multiplices istæ vulpes, & ij quos venatores vulpium esse oportuit, sæpe sint vulpes & lupi, longe omnium teterrimi? Mich. 3. 3. Act. 20. 29 Respondeo satis supérque vocem illam *Prehendite* sufficere, propterea quòd ex eius ore prodit, cuius efficax sermo vim simul largitur, & facultatē agēdi suis suppeditat, quæ ad modum ipsa rerum experientia docuit. Et enim, neque malitiosa istarum vulpium cal-
lidas

litas, neque sæua tigrum ac leonum violentia impedire vnquam potuit, quominus tēpore suo hæc vinea instaurata conseruaretur: illa, inquam, hæreditas huic data Sponso in æternū, Esa. 10. 4. ad mūdi vsque fines propagata: cuius Sponsi proinde regnum immortale esse oportet, hac vinea comprehensum. Licet enim interim dum illa dies aduenit, in qua demum ipsi Angeli penitus hanc vineam repurgabunt, & congesta omnis generis offendicula in ignem abiicient, Matthæi 13. 41. eritque Deus omnia in omnibus, 1. Corinth. 15. 25. diu multūque ab hostibus vexanda sit, eo tamen euentu vt nulla vi, vel vnica vera & germana huius vineæ vitis vnquam inde extirpari possit, Ioh. 17. 12. & 18. 9.

Idcirco addit Sponsa quæ continentur sequenti versiculo, cuiusdam incomprehensibilis consolationis pleno, *Sponsus* (inquiens) *meus est, & ego sum illius*. Quis enim & quantus hîc thesaurus latet? nenpe filius ille Deo Patri coessentialis & coæternus quatenus Deus est: ac quatenus homo est, longè perfectissimus, in quo pater acquiescit: in quo thesauri omnes scientiæ sunt absconditi: qui nomen habet supra omne nomē, & potestatem in cælo & in terra. Quis autē eo melior? maior? opulentior? liberalior? Nos verò quales sumus? in peccatis concepti: ne ad cogitandum ea quæ Dei sunt, & ad nostram salutem pertinent idonei: sed meritò æternæ maledi-

Quis & quantus sit hic thesaurus quem Sponsa prædicat.

ctioni obnoxij. Quis verò tantam queat liberalitatem animo complecti, siue donans siue donum ipsum spectetur? vel ij quibus istud donatur? Donator donatarium odifse meritissimè potest: quod donatur est ipsemer donator, donatarius non tantum indignus est hoc dono, sed contra dignissimus cui contrarium obtingat. Ista verò singula si, vtri par est, diligenter considerentur, quis est tam hebes & præfractus vt cum tam immensa bonitas in admirationem non rapiat? & quem sui non pudeat si tam excellentem gratiam illecebris propositis cõtempserit: Quid enim cõferri potest cum eo thesauro quem gratuito largitur Deus? quæuè homini dabitur pro anima sua compensatio? Matth. 16 25. Si commodum aliquod querimus vel animi vel corporis, quis illud tribuet nisi qui supra infraque dominatur? & tum hanc animam tum hoc corpus condidit & conseruat? & quomodo beneficium vllum hic donator ei denegauerit, cui seipsum donatione irreuocabili donauit? Itaque quando nobis eiusmodi commoda petentibus non obtigerint, nouerimus id ideo fieri, vel quòd Deus ipse optimè sciat quid nobis expediat vel quod malè petimus quæ alioqui nobis essent vtilia: vel etiam quod bonum sit aliquando nos repulsam pati vt in nobis acrius inuocandi Dei desiderium accendatur. Psal. 40. 1. His enim exceptis, verissimam esse oportet pollicitationem istã, Pulsate, & aperietur

rietur vobis, petite & dabitur vobis. Hoc autem axioma in eiusmodi rebus memoriæ mādandū est: nimirum, quod ad benedictiones temporales attinet, nullam à Deo factam nobis esse specialem eorum promissionē, qualis illa fuit peculiaris & expressa de regno Dauidi facta promissio: qua de causa, Dauid illud speciatim quoque petiit & accepit Psal. 2.6. & 4.4. & sæpæ aliàs: Sic etiam exactis septuaginta annis peculiariter concepit preces Daniel pro reditu Dan. 4.2. Sunt igitur nobis ista temporaria vel generaliter tantum sicut non nisi generaliter nobis promissa sunt, vel si specialiter & definitè à nobis petantur, non nisi addita conditione postulanda, Si modò nobis expediant, & Deo placeat illa nobis concedere. Quum autem ab illo misericordiam, quæ gratuita peccatorum remissione continetur, corde contrito petimus, sancta præeunte fiducia, quæ ipso Deo innititur, illa petere debemus. Heb. 4.16. exemplo etiam Apostoli aduersariis omnib⁹ prouocatis Rom. 8.37. Nam (inquit ille) qui suo filio non percipit, sed cum ad mortem pro nobis tradidit, quānam eum eo nobis omnia non gratificabitur? Audiamus igitur Sponsam, aut simus potius ipsi hæc Spōsa quæ ait, *Meus ille amicus, meus est, & ego sum illius.* Quānam ergo Satan, nobis obfuerit quum Sponsus iste noster sit vnā cum opibus suis? cur ad peccatorū sensum obstupescamus, quæ super lignum ille pertullit & expiauit? (1. Pet. 2. 24.) qui agnus

est tollēs peccata mūdi, & id quod passus est nobis imputat? An illius iustix atque perfectionis defectus, qua coram Deo opus est, trepidare nos coget, quum ille qui pro nobis perfectissimè legem implevit, noster sit, cum sua omni obedientia? Gal. 4. 4. & Rom. 5. 19. Nostre corruptio naturalis nobis desperationem iucutiet, quum ille in quo plenè natura humana sanctificata est pro nobis, noster sit cum sua omni sanctitate & integritate Rom. 8. 3? An mors denique nos suis vinculis constrictos detinebit, quum ille qui vita ipsa est, & qui mortem morte sua superavit, sit noster? Quis igitur sanctam in hoc nostro Sponso sitam securitatem euerteret?

Hæc donatio propter nuptias, est reciproca & irrevocabilis.

Sed & ut nostra sit certior fiducia, nō tantum dicitur *Hic dilectus esse noster*, verum etiam *nos dilectos esse illius*. Mutua igitur est hæc donatio. Sed ecquid ei nos attulimus, peccato tantum & sordibus inquinati, quum sese nobis omni delictorū genere coopertis adiunxit? minimè id quidem ut sese illis pollueret, immò contrà ut illis omnibus delectis, sua illa puritate & pulchritudine suam Sponsam exornaret, ut testatur ipse Ezech. 16. Agnoscamus ergo ingenuè, quod ad initiatē ipsius in nobis gratiam, nos nihil prorsus ei contulisse, sed, solius nobis etiam gratuita data fidei manu, ea quæ ipse nobis largitus est recepisse. Eph. 2. 8. Phil. 1. 29. Principem verò illam gratiam, à nobis receptam mox reliqua dona consequuntur, quæ nos illi postea,

ſtea, vt & nos ipſos offerimus Rom. 12. 1: ipſi quidem grata, ſed ex mera rurfus gratia, quã multis adhuc nãuis ſcateant, nec vllam inde vtilitatem ipſe percipiat. Pſal. 16 2. Luc. 17. 19. In ſumma quis ei quicquam donarit à quo prius omnia bona proficiſcuntur? Rom. 11. 35. & cui proinde nihil offerri poſſit niſi prius ab ipſo nobis donatum? Sumus igitur illius, quòd ſeſe ipſe nobis dederit, & ſui ipſius pretio nos acquiſiuerit, 1. Pet. 1. 18. non autem quod vllam mercedem ex noſtro ſoluen- dam viciffim cum illo pacti ſimus, quum ab eo cuncta gratis habeamus. Inanes tamẽ, fateor coram Domino apparere nos non de- cet, quum ipſe nobis largiatur quicquid à no- bis poſtulat Exod. 23. 15. Itaque ſi volumus fie- ri infiniti illius theſauri participes, vere ſimus illius toti, nec illas ſorores duas, quæ mere- tricio more vixerunt, imitemur, de quibus idem Ezechiel Propheta meminit Ezech. 23. Aliàs enim effudentur quæ acceperimus omnia & poſterior noſtra cõditio priore pe- ior erit. 2. Petr. 2. 2. Idcirco additur *Hunc Sponſum paſcere inter lilia*, hoc eſt ſedere & Sponſa ſua delectari inter lilia: quibus pu- ritas ac integritas fidei & morum notatur, & reliqui fructus quorum enumerationem lõ- gam inſtituit Apoſtolus, Gal. 5. 22. fatidis illis & mortiferis plantis in noſtris cordibus ſa- tis oppoſiti, donec eas Deus ipſe radicitus euellat.

Opponet aliquis fortassis Sponſum non- *Eccleſia*

*Israelitica
& Christiana
na una sunt
& eadem
Sponsa: &
qua ratione
sunt intelligē
da veseris
faderis um-
bra.*

dum hic venisse in terras quum ita Sponsa in hoc cantico loqueretur. Res verò ista sic accipienda est. Fides nunquam sine illo esse potest, ad quem ut ad scopum fertur & qui fundamentum fidei est, formās illam in suis. Is autem est Iesus Christus, verus Deus, & simul verus Homo, non autē Homo tantum aut tantum Deus. Vicissim, Ecclesia etiam sine fide esse nequit, quæ ipsius essentialis forma est. His verò positis efficietur, nisi statim atque Adamo facta est promissio, Iesus Christus verus Deus & verus Homo, in Ecclesia fuisse dicatur, nusquam aut fidem, aut Ecclesiam extitisse. Attamen (inquires) Christi humanitas non prius actu in rerum natura extitit, quàm virtute S. Spiritus in utero beatæ Virginis concepta est. Fateor, Sed adde cum scriptura, Iesum Christum (cuius nomen cum Mediatoris vnici officio denotat id quod est omnino necessariū, nempe ut illum fides consideret apprehendatque verum Deum atque Hominem in vna tantum persona) non modo extitisse, verumetiam oblatum fuisse ab initio mundi: quum Ecclesia ab æterno electa, in eo solo seruata sit Apocal. 13. 8. Quæ facillimè cōciliari possunt, si repetamus ea quæ dicuntur Heb. 11. 1. nempe fidem (hoc est donum illud Dei, quo singuli fideles de salute sua certi sunt, propter solum Mediatorem, qui verus est Deus & verus Homo) efficere, ut quæ fidelis spe duntaxat percipit, ea tamen iam ut sibi præsentia

contempletur , ac si re ipsa in rerum natura
 existerent , & offerre credentis animo ea
 quæ sub sensum oculorum minimè cade-
 re possunt. Humanitas ergo Iesu Christi
 (qua sublata noster Mediator non esset,
 neque verum & efficax nostræ fidei ob-
 iectum) non extabat quidem in rerum na-
 tura tempore Solomonis , neque pluribus
 seculis postea consequutis: fidei tamen ocu-
 lis verè & efficaciter præsens aderat ipso
 quoque Paulo teste , qui Christum vocat eū
 quem Patres in deserto tentarunt 1. Cor. 10.
 9: & Patres in deserto eundem atque nos e-
 disse spiritualem cibum , & ex eādē Spiri-
 tuali petra bibisse , quæ erat Christus. Chri-
 stus autem venturus , & Christus qui venit:
 Christus nasciturus & impleturus ea , quæ vt
 salui esse possemus erant implenda , & qui
 suo tempore natus est illaque omnia imple-
 uit , nequaquam duo sunt Christi: vt nunquā
 fuit neque futurus est nisi vnus Deus , & vna
 fides , vnāque Ecclesia. Differentia ergo sita
 est in variā dispensatione & manifestatione
 Iesu Christi , non autem in ipsa eius persona:
 quum istius Sponsi atque Domini diem A-
 braham videre nequiuerit , nisi oculis fidei,
 quamuis actu nondum extātis , Ioh. 8. 56. Hoc
 ipsum autem vltimo isto versiculo Sponsa
 intelligens , precatur Sponsum *vt redēat: do-
 nec aspirauerit dies ille, & fugerint umbra ista.*
 Umbra enim vocat conditionem illam in
 qua tunc erat , quum ei Sponsus nondum

nisi vmbri & figuris ceremonialibus tectus, obscure sese fide spectandum præberet, (Heb. 10. 1.) quarum corpus & substantia (Christus nimirum) emimùs tantum apparebat Heb. 11. 13. Nec tamen hæc adumbrata præsentia sic est accipienda, quali patribus satis lucis non præbuerit pro mensura ipsorum, qua possent ad æternæ salutis gloriam perducì, quum illa ipsa gloria in Abrahami sinu à Domino collocetur Luc. 16. 22. Sed hæc Christi manifestatio vocatur Umbra, quatenus cum eo die clarissimo conferretur, quæ suo nobis aduentu Sponsus attulit, exhibito re ipsa & explicato sigillatim nobis, Dei Patris omni de nobis seruandis consilio, Ioh. 15. 15. Matth. 13. 17: quod Apostolorum ministerio postea fuit toti mundo patefactum, & patefiet illorum verbo scripto nascentibus hominibus ad consummationem vsque mundi: legitimis Pastoribus atque Doctõribus ad illud annuntiandum diuinitus excitatis, Eph. 4. 11. distinguenda igitur est huiusce noctis umbra, ab ea quæ mortis umbra dicitur, de qua loquutus est Esaias 9. 2, & in qua omnes nascimur Ephes. 2. 1.

*Quis sit ven-
tus ille ori-
ense Euan-
gelii luce
exercitus.*

Hic etiam loquendi modus est in primis animaduertendus, *Donec aspirauerit dies ille*, formula loquendi ab eo quod naturaliter vsuuenit desumpta. Solet enim ferè orientis Solis ortum aura quædam lænis radiis illius excitata, luci nimirum cedētibus nocturnis

vaporibus, comitari. Hæc igitur aura cum illa maxima & incomprehensibili efficacia sancti Spiritus confertur, mundo rursus quodammodo incubantis, vt illum accensa Euangelij luce illustraret, & nouum illum mundum crearet de quo loquitur Esa. 65. 17. vento nimirum illo qui primum in Apostolos emissus, flabit ad finē vsque mundi Act. 2. 2. Matth. 28. 20. & Act. 20. 28: sicut in huius mundi visibilis & corruptibilis creatione dicitur idem Spiritus sese super illam terræ & aquarum molem agitasse, vt ad res inde creandas massam illam quasi sua incubatione foueret & fœcundaret: qua virtute & diuina potētia, naturā suam mille mutationibus obnoxiam etiamnum hodie conseruant, vt legimus Psal. I. 1. 24. & 30.

Cur autem Sponsa *redeundi* verbo vtitur? hac enim voce comprehenditur antecedens reditum discessio. Idcirco nonnulli perinde sunt interpretati, ac si ad hanc Sponsam redire idem significaret atque illam non relinquere. Sed præstat geminam huius quoque dictionis significationem retinere, quadam nihilominus adhibita declaratione. Nunquam enim certē Sponsus hanc Sponsam penitus deserit, ne tum quidem quum grauius lapsa est: idēoque sæpe apud Prophetas in vna eadēque Prōphetia, & correctionis vulnus & gratiæ medicina occurrit: quoniam nimirum Sion à Domino nunquam ita tractatur vt Sodoma & Gomorriha Esa. I.

*Quo sensu
dicatur Spō-
sus ad Spō-
sam reuersi,
quum tamē
eum nunquā
deseras.*

9. Sed propterea quòd aliquando Sponsus propiùs aliquando longius abest à Sponsa, interdum quòd Sponsa aliquantulum ab eo recedat, interdum quòd velit illam exportare, vt Psal. 44 8: denique quoniam Domino placet interdum splendidius, interdum obscurius splendorem veritatis fucò diffundere, prout apud se ab æterno temporum spatia definiuit, vt antiqua testatur historia, & præsertim à Iosue ad Dauidis ætatem: ideo precatur Sponsa, vt ad se propiùs accedens, quodammodo redeat, quòd illam veluti deseruisse videri possit: vt ab illo semper suo tempore fuit benignissimè factum, quamuis maxima pars hominum tam excellens beneficium magis ac magis sit aspernata. Hæ sunt igitur nobis pro ipsius accessu propiore perpetuò concipiendæ preces, idque nunc præsertim, quum Dominum iure optimo videamus paulatim à nobis ob ingratitudinem nostram, paucissimorù annorum spatio, tot clarissimis luminibus quibus indignus erat mundus extinctis, valde procul recessisse.

Qui sunt prærupti & confragosi montes, quos vocat Sponsa ut Sponsus consiliat.

Denique illud, quo vtitur, epitheton, istos montes *Confragosos & intercisos* appellans, nempe cauernis scopulisque præruptos, in quibus ibiges, aliæque id genus animantia vagantur, pernicitate mira & pene incredibilem rupium vertices superantia: Istud igitur epitheton ardorem huius Sponsæ, declarat, exoptantis vt nulla prorsus difficultas ad
uentum

uentum Sponsi remoretur, & cœlorum faciē vnde illū expectat : quodammodo representat: non eam quidem planam & nitidā qualis per sudum nobis apparet, sed potius quadam congerie nubium oppletam quas meritò quispiam oculis intuens montibus editissimis & miris rupiū anfractibus similes esse dixerit: vt Esaias hunc versiculum interpretari verbis istis apertissimè videatur **Es. 64. 1.** O vtinam diuideres cœlum & descēderes. Spōsa igitur exoptat vt , quemadmodum feræ scopulis non impediuntur quominus descēdant, & quò libet tanquam euolent, ita Spōsus ex nube in nubem saltitando ad se propiùs accedere dignetur. Quamuis enim Deus vbique sit, eius tamen in cœlis palatium dicitur speciatim collocatum. Sed peculiariter magnum illud mysterium, & angelorum etiā captū exuperans, nēpe quod filius ille vnicus Patri æqualis, & talis absq; rapina qualis Deus est, id est verus Deus, formam serui accepit: immò sese ad mortem vsque, & quidē mortem crucis exinaniuit , dici commode potest quædam cœlorum sectio per quam ad mundi infima descenderet **Phil. 2. 6.** **Eph. 4. 9.** & **5. 32.** Itaque talis etiam quæpiam visibilis fissura cœlorū Iohanni Baptistæ exhibita fuit quum Christum Baptizaret, vt qui cœlis ipsis apertis Sanctum Spiritum Columbæ forma in Christum descendere conspexerit. Quod si mōtes istos & rupes præruptas in terra quàm in cœlo quærere malimus, statuendum est

quum peccata nostra Deum à nobis sciungant, Sponsam istud in primis à Sponso flagitare, vt illa, licèt in cælum vsque accumulata, impedimenta nihil moretur, & more caprearum altissimos etiàm scopulorum vertices transilientium propiùs ad nos accedere dignetur.

*Exortatio ad
huius doctrinæ
praxin.*

In summa, quemadmodum antiqua Ecclesia spiritualis huiusce matrimonij arrhabone accepto, quo in omnium ipsius bonorum communitatem recipitur, Sponsum orat, vt discussis antiqui fœderis vmbribus, & tot peccatorum veluti speculosis montibus superatis, propiùs ad ipsam accedat: ita nos quibus seculum istud fœlix (si bona sua nosset) oblatum est, quo Sponsus iste in carne apparès, plenissimam salutis lucem mundo exhibuit, licèt pleno ipsius promissionum complemento ad vltimum suum aduentum prorogato, ardentius ab eo petere debemus, vt regnum eius adueniat: & in nobis interea verum illud obedientiæ desiderium accendat: & speciatim quidem vt sancto illo suo Spiritu tum Magistratus tum Pastores induat, vt animosè ad repurgandam Domini vineam eiectis eius vastatoribus incumbant: cunctis nobis denique ad nominis sui gloriam cumulatè benedicat. Omnipotens Deus, &c.

IN CANTICVM CAN-
TICORVM HOMILIA
VICESIMATERTIA.

Auxilium nostrum sit à Domino, &c.

Quod sequitur extat in Cap. 3. vers. 1.

i In lectulo meo quæsiui in nocti-
bus eum quem vnice anima mea dili-
git, quæsiui eum & non reperi.

INtelleximus superiore capite quàm co- *In maxima*
miser Sponsæ suæ Sponsus occurrerit, & *sua quiete*
quibus exceptam blanditiis in felicissima *Sponsa som-*
quiete collocauerit, tantisper dum ipsa lon- *no torpescēs,*
gè propinquiorem eius ad ipsam accessum *sua ipsius*
præstolatur: tempus illud videlicet quo ven- *desolationis*
turus erat tanquam Sol cœlitus ad hūc mun- *causa est.*
dum collustrādum exoriens, quo decem Le-
gales vmbrae finem erant accepturæ, vt Esa.
9. 2. perspicuè fuit prædictum, quod etiam
clarius expressit Zachariæ Ioannis Baptistæ
Patris Prophetia, in insigni illo cantico, Luc.
1. 78. Tunc igitur rerum omnium felix vide-
batur esse conditio, quum Domino sacrati
templi, quod tanta Solomon ædificauerat
magnificentia, structura esset absoluta: cul-
tus denique diuini tam pulchrè esset tota ra-
tio composita, Regnūque tāta cum sapien-
tia Rex ipse Solomon administraret. Et sanè
omnibus constare potest ac etiam debet ma-
ximum fuisse tunc Ecclesiæ splendorem, &

totius populi summam tranquillitatem. Idem etiam dici potest de Ecclesie statu qualis Iosue temporibus extitit, quibus Israeliticus populus est veluti in ipsam Domini requiem introductus, prout ipsemet testatur Dominus, Psal. 95. 11. Ah ecce, minimo momento maxima facta sunt temporum mutationes, vt fuerat olim à Mose prædictum, Deut. 32. 15. quod apprimè nobis describitur, & diuinissimè velut oculis depictum subiicitur hoc in loco, qui necessariam omni tempore doctrinam continet, ne cum salutis nostræ summo periculo decipiamur. Ecclesia siquidem Christiana paulatim cò miserie est redacta, sicuti narratur, Matth. 13. 25. vt ea nimia sua quiete abutentè, & consopita, hostis illius interea dum securè dormit, sedem suam in medio Dei domus, quemadmodum erat ab Apostolo prædictum, collocarit, & ita fixerit, vt quantumlibet hodie Dominus homines excitare studeat, plerique tam diuturna lippitudine laborent, vt oculos aperire nec possint nec velint: alij verò ita somno grauentur, vt licet excitati crebris flagellorū ictibus, in puluinar caput reclinent. Nam, vt paucis absoluiam, vbi feruet olla, ibi demum sancta mater & Catholica Ecclesia censetur: & si garritus istorum audias, facile tibi persuaserint inauratum Romæ Diui Petri templum, & cathedram in qua istic ipsum Petrum sedisse mētiuntur, essentielles, immutabiles, necessarias & minimè fallaces esse veræ

Religionis, & Ecclesiæ Christianæ notas, quam Romanam simul & Catholicam, id est particularem & vniuersalem appellant. Hæc autem omnia si intueamur, quomodo sint euecta, comperiemus nata ex nimia tranquillitatis securitate. Non desunt tamen istis speciosi prætextus quibus maiorem adhuc torporem inducant altum stertentibus & veteriosis. Prædicatur videlicet excellentia D. Petri inter Apostolos, quam in Primum commutât, & insignis illa Romanorum fides, quam Diuus Paulus suo tempore tantopere commendat. Quasi verò nox sit alba, quoniam diei succedit. Addunt præterea Episcoporum Romanorum præminentiam, quam nemo nescit maxima ex parte ex vrbe ipsius dignitate, quæ caput erat Imperij, natam, tum postea à pietate & insigni constantia Episcoporum Romanorum, tum ab eximiis martyrum exemplis maximum cepisse incrementum, ac tandem à primo Nicæno Concilio maximè confirmatam, quæ tamen ordinis erat, non superioritatis aut gradus, ne in Italicas quidem Ecclesias, nedum vt de Imperio in omnes Ecclesias, id est, de Christi inuadenda sede tunc ageretur: donec cessantibus persecutionibus, & ambitione vnà cum opulentia diuitiarum augete, aded se se hæc Sponsa, in hac quiete consopiuit, vt pro vera doctrina somnia inuecta sint, & vix tandem sentire ceperit expurgata in quàm miserum & calamitosum

statum sit prolapsa, in quo adhuc hodie gra-
 uiter afflictæ premitur ab istius meretricis
 ministris, quæ, dum illa veterno sopita iacet,
 pedetentim sese in hunc gradum verè Satanicum
 extulit. Et tamen illud ipsum tēpestiuè & di-
 sertè de Romana Ecclesia & à Paulo & à Io-
 anne in Apocalyp. si credimus ipsis antiquio-
 ribus tum Græcis tum Latinis interpretibus,
 fuit pronunciatum. Immò (quæ Dei est infi-
 nitis modis suspicienda prouidentia) ipsis I-
 talis, testibus istud confirmatur, quorū rith-
 mi hodie imprimuntur, & Romæ passim de-
 cantantur, à quibus omnibus Roma dicitur
 esse illa Babylon, avaritiæ & impietatis ple-
 na, domicilium iræ Dei, templum denique
 hærescos: quibus adde quotidianam expe-
 rientiam quæ non prorsus cæcutientibus
 omnium oculis istud subiicit. Ne verò pute-
 mus nostro, nec etiã patrum nostrorū seculo
 Satanam cœpisse sic operari. Ecquid enim
 gubernatores Ecclesiæ Iudaicæ, Aaronis suc-
 cessores, vnà cum fascinato populo, fidelibus
 Dei seruis olim obiectabant, doctrinæ falsi-
 tatem, & morum quam inuehebant corru-
 ptionem acriter reprehendentibus? Templum,
 templum, templum Iehouæ Ierem. 7. 4: non
 minore clamore, quàm seditiosus ille Deme-
 trius Magnam illam Ephesiorum Dianam,
 inclamabat, eodem nimirum illos omnes im-
 pellente Spiritu mendaci & homicida: hoc
 vnico excepto quòd Iudæi bono fundamen-
 to freti abutebantur. Nam reuera templum
 Domini fuerat ex eius præcepto cōstructum &

vèro Deo cōsecrarum, quod de Dianæ tēplo
 dici nec debuit nec poterat, vtpote Satana
 impulsore fallē Deæ dicatū. Sed tamē error v-
 terq; nō admodū fuit dissimilis, quādoquidē
 sacratū Dei templū locus erat in quo nomen
 eius fœdissimè polluebatur. Et hoc docere
 nos hoc loco videtur ipsius Spōsæ confessio,
 quę experrecta Sponsū suū quæsiuit, nec
 reperit in lecto suo, in quo Spōsus illā, ab ipsa
 nō procul recedens, collocauerat, vt à nobis
 superiore capite dictū est. Et vndenā istud ac-
 cidit? Nō aliunde quàm quòd Sponsa in lecto
 suo sese totā somno dediderat, in quo tamen
 fuerat à Sponso non vt in eo sopiretur con-
 stituta, sed tantū vt in eo vigilans quiesce-
 ret: quum ne iste quidem status culpa omni
 vacare possit, vt posthac videbimus; cap. 6. 2.
 Quid igitur aliud euenit quàm extrema de-
 solatio, quoties quiete concessa securè & in
 vtramque aurem dormitur, illis præsertim
 stertentibus quos sibi & aliis vigilare dece-
 bat? Matth 13. 25. At in quem tantorum ma-
 lorum culpam reiiciemus? Sanè non in Do-
 minum, sed in hominis prauitatem & mise-
 riam nescientis vti prosperis, neque aduersis,
 paupertate nec abundātia. Quòd si duo hæc
 extrema inter se comparemus, tum rationi-
 bus certis, tum etiam experientia ipsa edocti,
 comperiemus viam quietis quam felicitas &
 rerum omnium copia comitetur, esse altera
 longè periculosiorem. Res enim aduersæ &
 egestas omnium rerum stupidissimos quos-

que mouent ac etiam cogunt ad quærenda malis suis remedia, vt meritò dicta sit necessitas artium ac scientiarum inuentrix. At secundus rerum omnium successus, solertissimos quosuis decipere, atq; in lethalem somnum inducere sæpissimè consuevit. Testes eius rei locupletes sunt Adamus & Eua ante miserum ipsorū lapsum, Testis quoque Solomon licet tanta sapientia insignis. Testis denique tota veteris verè Christianæ Ecclesiæ Apostolicæ & Catholicæ historia. Floruit enim illa sub Petro & Ioanne, qui quum nec aurum nec argentum haberent, Act. 3. 6. tamen in tāta paupertate veras quas ipsis Dominus cōmiserat diuitias liberaliter dispertiebant, Act. 5. 21: & sub Paulo qui quū suarum etiam manuum labore sibi & aliis victum quæreret, nocte diēque tamen cum lachrymis euangelizare non cessabat. Act. 20. 31. & 34: At contra vbi primum pacis tranquilla libertas sub Constantino Magno fuit Ecclesiis concessa, cum abundantia fecundissima, ambitionis & luxus matre, non destiterunt Ecclesiæ ad nostrum vsque istud seculum, quòd ad res cœlestes attinet, indies imminui, prout terrenæ ipsarum opes adauctæ sunt. Luc. 18. 26. Quinam enim conueniret mundi regno cum Domini imperio? Luc. 18. 26. quum tam sint hæc duo inter se repugnantia? Iac. 44. En igitur quantum soporem adferat tranquillitas, non huic aut illi tantum, sed etiam toti Ecclesiæ generatim

ratim consideratæ vt sese vel exiguo intercedente temporis spatio Sponsa à Sponso suo procul auulsam inueniat.

Sponsus tamen, vt qui suæ Sponsæ nunquam obliuiscatur, ne si quidem iusto suo illam iudicio in extimas vsque terras à suo conspectu procul ablegauerit, rationem semper aliquam eius expergefaciendæ inuenit, & desiderium redeundi in Sponsi sui conspectum in ea excitandi, quod docetur Deut. 32. 39. & I. Reg. 8. 46. & à Sponsa nobis hoc loco indicatur, quum inquit, Sp̄sum ab ipsa fuisse quæsitum. Quomodo verò quæsiuisset nisi post suam ab ipso digressionem, pœnitentia ducta, tandem ad se rediisset? virtute videlicet illius qui interiùs loquens sic eam cõpellat, Excitare tu qui dormis. Ephes. 5. 14. & Esa. 26. 19: sed ista excitatio electorũ Dei propria, & à sola ipsius gratia nõ minus promanans, quàm illud beneficium quo nos in viam à qua deflexeramus reducit, discernenda est ab illo purgante peccati aculeo, quo ad desperationem reprobis impelluntur: sicut etiam dicit Scriptura, nullam esse impio pacẽ, Es. 48. 22: & horrẽdum illud Iudæ proditoris exemplum satis sup̄que demõstrat, Mat. 27. 4. Stimulus enim iste non aliunde quàm à peccato conscientia lethali ter sauciãs, facit vt peccator ad exemplum Adami faciem sui iudicis refugiat. Genes. 2. 8: at ille peccati stimulus Dei gratia temperatus, tristitiam secundum Deum, id est salutare vulnus nobis infligit,

Sporsum nihilominus Sponsam suo tempore excitare solitum: & quantum discrimen sit inter istam excitationem, & eam quæ à stimulo peccati est.

quæ nos ad eum ipsum quem offendimus iudicem allicit, quo respiciens Sponsa testatur, sese à Sponso excitatam illum quæsiuisse.

*Inquam
multis pec-
cetur in
quærendo
Sponso, unde
fit ut non
quisquis eum
quærit, re-
periat.*

At quid sibi volunt hæc sequentia Sponsæ verba, nempe non esse repertum, licet quæsitum ab ea Sponsum? Et quinam cohæret istud cum toti es reperita illa promissione & tot testimonijs comprobata, Pulsate & aperietur vobis, quærite & inuenietis? Matth. 7. 7. Luc. II. 9. & 10. Et si Deus inueniri se fecit ab iis qui ipsum non quærebant Esa. 65. 1. (pastor enim ouem quæ aberrauit prior quærit, non ouis pastorem Matt. 19. 12.) quomodo Sponsa non reperisse Sponsum existimabitur? Respondeo Sponsam hoc non dicere, quòd ipsum non potuerit vsquam reperire, (quod supra memoratis promissionibus ex diametro repugnaret), sed quæsitum in suo lecto non reperisse, nempe quòd in eo lecto non esset. Certè ut quidpiam reperias, non modò quærendum illud est, sed ibi quærendum vbi est. Mirum non est igitur à Sponsa non repertum in lecto suo Sponsum, quum in eo lecto non esset. Deinde, ut quod quæritur reperiat, tempore opportuno quærendum illud est. Luseris enim alioquin operam, nisi te ad tempus quo aperitur ianua te ipsum steteris Esa. 55. 6: & pulsandum est ad fores priùs quàm repagulis occludatur. Matth. 25. 12. Præterea quod petitur, ab eo demum petendum est à quo sunt omnia & qui se ludibrio haberi non patitur

I. Reg. 18. 27. Deniq; petere decet quod petitione dignum est, Matth. 20. 22. & ita ut petendum est. Iacob. 1. 7. & ad eum finem cuius causa peti oportet. Iacob. 4. 3. Ne miremur ergo, & multò minus culpam non in Deum sed in nos ipsos reiiciamus, si tam sæpe contingit ut quæ petimus non accipiamus. In nobis enim culpa inest. Quod si etiam nihil omnino in istis quæ modo recensuimus peccaremus, tamen hunc Deo nos honoré tribuere par est, ut eius arbitrio subiiciamus & tempus & media quibus quod ipse nobis largiri constituit impetremus, sic ab ipso omnia postulantes ut ipse nobis præscripsit. Credidit quidem Abrahamus Deo, & promissum filium, sed à promissione 35. denum elapsis annis, impetrauit. Dauid regnum est assecutus, sed postquam expectando expectasset Psal. 40. 1. aded ut oculos suos in altum suspiciendo dicat defecisse Psal. 119. 82. & vociferando se raucedinem contraxisse Psal. 62. 4: non quòd Dominus non sit infinitis modis promptior ad nos exaudiendos quàm nos ad ipsum inuocandum, quum ipsemet in nobis desiderium formet ipsum inuocandi, & nos doceat quid precemur. Rom. 8. 26. & labia nostra aperiat ad laudes eius annuntiandas Psal. 51. 17: sed quoniam expedit nobis ut Deus nostras preces quasi surdus procrastinet. quoniam alioquin parui facere solemus quæ nullo negotio & labore consequimur. Denique vnus ille est qui

tempora & opportunitates penes se sitas
habet Act. 1. 7.

*Maxima
Dei benedi-
ctiones tem-
porales &
spirituales
abusu fiunt
instrumenta
perditionis
hominum.*

At hoc loco dicitur Sponsa cum quærere
quem quæri oportet, neque sanè peccat nisi
in eo quòd ibi cum quærit vbi non est. Vbi-
nam? In lecto suo. Ecquis verò Spôsæ lectum
istum donarat? ecquis ipsam in eo collocarat?
Sponsus ipse profectò quum eam tam ex-
pressè inuissset, & tam amicè ad se pellexis-
set, sicut ex præcedentis capituli versu præser-
tim decimo cognouimus. Quî fit igitur vt
quasi profugus in eo ipso lecto non inuenia-
tur? Nimirum quòd obdormiscens Sponsa
donum ipsam pro donatore amplexabatur,
id est, huic quieti & tranquillitati sic totam
se se dederat vt in veternum incideret, Idem
vsu venire plerisque videmus, quum in ipsis
sive corporis sive animi bonis illis fruendis
toti occupantur. Exempli gratia: Vita qui-
dem, Dei donum est eximium, in quo sumus,
mouemur & viuimus. Act. 17. 28: sed si dixeris
cum huius seculi filiis, Omnium optimum
esse ipsum Esse, Næ viuendo mortuus es. I.
Tim. 5. 6. Nec aliter est de vitæ huius com-
modis reliquis iudicandum, etsi quibus benè
ipsis vti concessum est, velut Abrahamo, Iob-
bo, & aliis nonnullis, magno verè sint bene-
ficio. Verum! quid putas mortaliû maximam
partem etiam eorum qui veram pietatem
profitentur, in votis habere? an non vt in le-
cto suo paradysum, id est pacatissimum & trā-
quillissimum Euangelium, inueniant, in quo
molliter

molliter recumbant, & cum uiuentibus in otio & tranquillitate uitā ducant? Necdum eos hic ego commemoro quos effrænes cupiditatum suarum libido raptos in quælibet præcipitia impellit, sed eos commemoro quos etiam modum adhibere in rebus istis certum est. Quicumque uerò modus hic seruetur, si tuis commodis sic acquieueris ut in iis tuam felicitatem constituas, falleris miser, & teipsum prius recto & præcipuo omnium illorum bonorum usu, ut qui sit in eo positus ut ea sic uerses ac si manibus spinas contrectares Matth. 13. 22. & recepti potius fideliter administrandi, quam augendi curam habeas 1. Timoth. 6. 18. & ut Dauidicam illam protestationem pro uiribus imitère. Psalm. 16. 5, perscriptam.

Hæc, ut nobis specialius applicemus, & penitiùs scrutemur, fatendum certè nobis est Deum nobis hoc in loco, ut & in multis aliis locis, pulcherrimum lectum & quietem summam præparasse, siue quod primum & præcipuum est intueamur, nempe doctrinæ puritatem & aliquem Ecclesiasticum ordinem cum adiuncta bonarum omnium scientiarum & disciplinarum discendi facultate: siue ciuilem libertatem consideremus, & cum aliarum quamplurimarum gentium miserrima conditione comparatam spectemus. En igitur lectum Deus paulatim nobis strauit, quæ desiderabilem etiam annis ab hinc plus minus quinquaginta, aduersus quaslibet pro-

*applicatio
doctrinæ hu-
ius aduersus
nostri seculi
dormit. a to-
res.*

cellas ac tempestates factum tectum censeruauit: En, inquam, nidum hunc suum, vt ita dicam, halcyoneum, in medijs magni & irati maris fluctibus constructum. At si tanto freti beneficio in lecto nostro stertere ceperimus: si, concionaturū clamoribus pro nihilo habitis, solis istis terrenis & momentaneis commodis intenti fuerimus: si denique accessoria que vocant, neglectis precipuis summi boni loco habere pergamus, quid tādē futurū putamus, nisi quod iā accidisse quāplurimis certimus, vt nēpe quod præcipuum ac summum est, nobis effluat? Ideò Dominus vt nos excitaret, anno superiore, leuissimis quibusdā plagis stimulauit, sed quis ista curat? quis melior efficitur aut diligētior? Quapropter metuamus, metuamus inquā, ne Dominus virgis superinducat flagrū, & tandē virgā illam ferream exerat, qua non dormientes excitare, sed stupidos & veteranos opprimere & cōfringere solet. Porrò si in commodis etiam à Domino concessis occupari res est tam periculorum plena, qua in re nos Solomonis exemplum cautos facere debet: quid iis fiet, qui non modò in illis occupantur, sed toti illis inhærent, ad eò vt etiam ipsum omnium illorum largitorem obliuioni tradant? Vos ergo compello diuites, qui domos à maioribus acceptas, & omni rerum copia refertas possidetis, vel quorum solertix ac laboribus benedixit Dominus: in opibus autem vestris spem ponitis, in hoc vnum in-

tenti

tenti ut tenaci parcimonia rem augeatis: tum etiã vos qui contrario vitio vestris opibus ad luxum abutimini, & quibus venter est Deus. Vos, inquam, omnes quibus Deus cumulatifsimè benedixit, & quorum nihilominus postrema cura est ut acceptis beneficiis ad Dei gloriam utamini. Quãdo tandem resipiscetis? non tangit vos vlla sollicitudo istius confusionis? non veremini ne vos ille tandem infensus deserat, cuius benedictionibus adeò turpiter abutimini?

Quid autem illis futurum putamus qui nõ in lectulis à Domino sibi constrictis otiantur, sed in iis volutantur fordibus quas ex cupiditate & pravis artibus contraxerunt? cuiusmodi esse aio, malis artibus partas opes, omne quietæ & commodæ in speciem vitæ genus conscientia iactura redemptum: omne denique vitæ genus dånatum, in quo à scientibus prudentibus stertatur, siue in scortatione, cuius horrenda castigatio nobis tum in vna ex duodecim tribubus, tum in ipso Davide proponitur, qui in illo suo flagitio obdormiẽs, mox ex adultero proditor quoq; & homicida euasit: siue in helluatione cuius crebra nimis exempla nobis isti lusores, ganeones & omne genus istud nepotũ suppeditat, quorum tristissimos & miserrimos exitus quamplurimos videmus. Nec enim datur omnibus panitere, quod prodigo illi concessum esse in S. sacris legimus. Omiserum lectum, nõ illum sanè plumeum, sed spinis rubisq; con-

*Alia soporis
species quã
sepe lethale
veternum
sequitur.*

fitū & lethalibus aculeis plenu. O infelicem prosperitatem, quæ tecum æternam & immedicabilem calamitatem trahis! O somnum minimè somnum sed grauedinem lethargicam: qua verus omnis sensus & motus animæ in æternum consopitur!

*Quæ via sit
in his Chri-
stianismi
dissensionibus
insisten-
da.*

Sed vt ista nobis adhuc specialiùs applicemus, hoc præfertim infaulto seculo quo videmus quantis dissensionibus Ecclesia Christiana infestetur, ne (quæso) nos putemus pulchrè nostro defunctos officio, si horum curam omnem abiecerimus, vt solent plerique nihili homines, quos priùs è mundo videas excedere, quàm quid in eo facturi sint conditi cognouerint, omnium certe mortalium miserrimi: sed hanc potius Sponsam imitemur, sese in illa media sua tranquillitate non eòvsque sopiri passam, vt ad suum quærendū Sponsam nō expergisceretur, rescire studens quo loco terrarum esset, vt ei sese adiungeret: Et istud est nobis primò diligenter considerandum. Meminerimus præterea, quum de loco in quo Sponsus inueniri possit ac proinde de vera doctrina salutari quæritur, non esse nobis intuendos qui còmodiùs viuunt, quorum maior sit numerus, qui gloria & honoribus floreāt. (quod tamen videmus hodie maxiam hominum partem sollicitè inuestigare, vt iis sese adiugant) Nā è contrario Dominus, Si essetis (inquit) ex mūdo mū- dus amaret vos. Ioan. 15. 19. neque mundanus hic splendor in iis inuenietur, quos Iesus

Christus

Christus vt beatos commendat Matth. 5. & Luc. 6. Immò qui diuitiis turgent, gracilefcât oportet vt per foramen acus pertranseant, Luc. 18. 26. Angusta denique via est quæ ad salutem ducit. Meminerimus igitur Sponsium esse quidem à Sponsa in lecto quæsitum, at non inuentum.

Obstreptent hîc aduersarij, & ista in nos reiicient. Nos enim eos esse qui latam viam insistant, & carnis libertatem, sublata quadragesima, abrogatisque sacris ieiuniis & peregrinationibus, sectemur. Et quid amplius? licentiæ ludum à nobis aperiri, qua nos ex fide, non ex operibus sanctificari & seruari docemus. Ipsi contra carnibus abstinent bonam anni partem: indefesso labore paradysum lucrifaciunt: totus illorum Clerus virginitatem perpetuam vouit: tot religiosi homines seuerissimis religionis legibus se sponte subiiciunt: alij in perpetuum carnibus non vescuntur: alios cilicium perpetud tegit: alij certatim seiplos grauitèr mastigiis cædunt. O hypocritas! ô dealbatos parietes! homines nequam, viduarum & orphanorum deprædatores, quos simulatum paupertatis votum in palatiis habitantes fouet, & alienis sudoribus lautos & luxu diffuentes sustentat, vos ego omnes ad Esa. 53. caput & Matth. 23. reuoco. Vos verò miserè fascinati homines, qui paradysum hac ratione acquirere nos posse somniantes, Christi sanguine partum negligitis, quò vsque tandem in cibo

Respōsa aduersus eos qui nos paradysum paruo vendere calumniantur.

& potu regnum Dei queretis? quouique tã-
 dẽ cœlorum regnũ in putidis cisternis ima-
 ginationũ & traditionum uestrarum repo-
 netis? quouisque tandem ignorabitis Iesu
 Christi, & non suo ipsorum sanguine, veros
 Martyres ipsos fuisse seruatos? Hocine verò
 est paruo pretio regnum cœlorum addice-
 re, miseris conscientias ad illum reuoca-
 re, & in eo vno docere ac quiescendũ, à quo
 nos tanto pretio esse redemptos nos docet
 Petrus, 1. Petr. 1. 18. non aqua certè lustrali,
 nec eorum indulgentiis qui falsissimè Petri
 nomen suis abominationibus obtendunt?
 An verò nos veram & seriam resipiscentiam
 à peccatorum remissione separamus? An non
 in quolibet excessus & in omnis generis lu-
 xum acerbè inuehimur? An non internam
 potissimum integritatem commendamus?
 sobrietatem? castitatem? omnem denique
 mutuã edificationẽ? Sed longissimi temporis
 fuerit ad ista sigillatim respõdere. Vno igitur
 verbo rem istã totam cõcludamus. Quòd ad
 controuersiam attinet de ipsorũ doctrina &
 nostra, ad eũ semper prouocauimus, & pro-
 uocamus qui ex Sacrosancto suo scripto ver-
 bo omniũ est iudex futurus. Quòd ad vitam
 autẽ ipsorũ & nostram attinet, vtrò agno-
 scimus, nimium multa adhuc in nostris ho-
 minibus superesse, valde pudenda & summa
 reprehensione digna: (hæc enim est Ecclesiæ
 conditio) sed tamen qualis sit istorum vita, &
 quàm egregia merita, cœlum & terrã testari.

Sed

Se deant igitur illi inter ipsos & nos iudices.

Adiicit Sponsa quæ maximè hûc faciunt, quum sese dicit postquã Sponsum in lecto non reperisset in quo ipsum quærebat, *Sur-* *rexisse* vt eum quẽ tantopere diligeret, quẽr-ritaret vbicunque terrarum esset. Sunt autem ista penitus repugnantia, In lecto desidere, &, è lecto surgere: nam certè non sufficit malum reprobare, nisi etiam bonũ probemus & faciamus. Quid igitur est ex lecto surgere? Omnia nimirũ quibus impedimur quominus planè Christum amplectamur, & eo fruamur, sine disceptatione abiicere. Est seipsum abnegare, quæ sunt prima Christianorum rudimenta, Matth. 16. 24. Est sibi oculum alterum eruere & dextram excindere, vt ingrediaris in istius Sponsæ regnum, luscus potiùs aut mancus, quàm, duas manus aut duos oculos habens, in gehennam ignis coniiciaris. Matth. 5. v. 29. & cap. 18. v. 8. Est omnia abiicere, & Sponsum illis abiectis expeditiùs sequi, quod fecisse Apostolos legimus Matth. 19. 27. Est prudentem illum mercatorem imitari, qui reliquis omnibus suis facultatibus vnicam margaritam prætulit Matth. 13. 46. Est in aulam conuiuij se prope- rè conferre diligenter præcauentem, ne sibi quæ retardare tam multis solent, putà vel hæreditas herciscunda, vel colendus ager, vel nouum coniugium remoram vllam adferat. Luc. 14. 16. Est amorem parentum, patriæ, cognationis, non modò non æquare sed e-

Ex lecto sur-
gendum est
vt Sponsus
reperiatur.

tiam amoris Dei postponere Genes. ii. 33. & Deut. 33. 9. non tamen certè vt monasticam vitam ingrediaris, (quod ex veteribus patribus quidam in hoc malè prudens censuit, licet quæ tunc fuerunt monasteria abhodiernis tam dissiderent quàm à terra Luna remota est, etsi fatendum est iam tunc temporis quiddam illis phanaticum & Lunare inhaesisse) sed vt Christu sequaris, idest Sponso isti pro tuæ vocationis ratione adhæreas. Surgere denique ex lecto non est simpliciter locū mutare, sed vti diximus, omnia quæ nobis impedimento esse possunt in ijs quæ pacē conscientiæ, ac proinde nostram salutem spectant, abiicere, vt si rectam viam sumus ingressi, eam insistamus: sin verò aberrauimus, in viam redeamus non solum tritum in genere veris Christianis omnibus iter tenentes, quale passim apud Apostolū ac præfertim Philip. 2. 1. describitur: sed suā specialem quisque vocationem, quàm diligentissimè obiens, vt expressè præcipitur 1. Cor. 7. 20. Dauide nobis exemplo suo præeunte qui à Domino in mandatis habens, vt certum locum ædificio templi futuri quæreret, Et puniat me, inquit, Deus, si domus meæ rectū subiero, vel lectum meum petiero, vel meis oculis somnum dedero & palpebris meis nietauero, prius quàm fuero locum Domino consecratum nactus.

*Loci istius
conclusio c. 18*

Omnes igitur Dei electos qui in falsæ Ecclesiæ sinu tam diu obdormierunt, in quibus postea

postea Deo visum est sanctum desiderium ipsius inueniendi creare, par fuerit ex hac Sponsa discere quàm studiose sit hæc doctrina amplectanda & exercenda, & Christianismi vorum quasi conceptis istis verbis renouandum: Nulla me terrena cōmoda, nulla vanæ quietis species à proposito dimouebit, quin istiusmodi cuncta impedimenta semel abrumpam, & ex isto Babylonis lecto me proripiam, vt cum in quo animus meus defixus inhæret reperiam. Eos verò quibus datum fuit Sponsum hunc reperire, diligenter caueant moneo & hortor, ne in temporalibus benedictionibus occupentur, etsi pietas illarum etiam promissiones habet 1. Tim. 4. 6. neue sibi persuadeant perpetuum & immotum fore in Ecclesia rerum bene constitutarum statum, nec veram Ecclesiam ex vlllo externo splendore diiudicent quantumuis hominum opinione firmo & stabili: sed vt maturè sibi quisque prouideat, ne hic Sponsus, in quo vnico vera nostra quies omnis sita est Matth. 12. 29. ipsis perripiatur, sed vt viua sese præstent veræ illius Ecclesiæ membra, de qua canens Propheta, O beatum, inquit, populum cuius Iehoua Deus est. Psal. 44. 143 15. Tantum, verè istud beneficium vt obtineamus, agnita & detestata nostra corā Domino ignauia, vel potius ingratitude & rebellione in qua tot iam annos hæsimus, misericordiam ipsius istis verbis implorabimus. Domine Deus. &c.

*exhortatione
ad huius doctrinæ seriā
praxim.*

IN CANTICVM CAN-
TICORVM HOMILIA
VICESIMA QVARTA.

Auxilium nostrum fit à Domino, &c.

Quod sequitur extat in Cap. 3. vers. 2. 3.

2. Iam surgam & obibo ciuitatem,
per vicos & per plateas quæram eum
quem diligit anima mea, sed quærens
eum non inueni eum.

3. Inuenientibus me custodibus qui
obeunt ciuitatem dixi, an eum quem
diligit anima mea vidistis?

*Quod Spon-
sus Sponsæ
statim non
occurrat in
mediis tem-
pestatibus
idcirco fit nõ
vt illam de-
ferat, sed vt
sui querendi
desiderium
in ipso ma-
gis accendat.*

EX superiore cõcione didicimus Sponsam
à Dei Spiritu excitatam, qui Sponsi in-
uentendi desiderium in ipsa accèderat, quem
abesse senserat à lecto in quo ipsa obdormi-
uerat, animum propterea non despondisse,
sed contrà surrexisse, testatam se illius absen-
tia magis ac magis ad eius inuestigationem
incitari. Et sanè, vt nuper dicebamus, hæc ra-
tio est qua Dominus à suis quælitus, nec sta-
tim occurrens, suorum fidem & spem accen-
dit, & patientiam quoque confirmat vt
ex plurimis passim per sacras literas spar-
sis exemplis apparet. Sic Israëlitas tanquam
peregrinos annis quadringentis partim a-
pud Chananæos partim apud Aegyptios,
ober-

oberrasse, legimus: ac tandem apud Babylo-
 nios annorū septuaginta seruitute penè op-
 pressos. Non aliter Iosephum in vincula con-
 iectum diuturnam calamitatem & Dauidem
 fugæ suæ tempore multa perpessum esse cer-
 nimus, sic Dominū etiam alloquentem, Ex-
 pectando expectaui, & Dominus exaudiuit
 me. Ex istis verò exemplis discamus, si quan-
 do nos fortè conscientiaē difficultates pre-
 mant, si nos varia circumstēt pericula, si de-
 nique multa nos vrgeant aduersa, & se no-
 bis interea Dominus subducere videatur, tã-
 tò ardentius illum esse nobis prosequendum
 donec inueniendi sui potestatem nobis fa-
 ciat. Sed quis est vires istas & promptitudi-
 nem suppeditaturus? Is proculdubio qui ex
 Charitate qua prior nos diligit, in nobis c-
 tia amorē creat quo vicissim illū redamemus:
 quod hīc Sponsa tertio repetitis verbis do-
 cet, hoc est, nec simulatē amemus, vt solent
 hypocritæ, nec quoquomodo, quod iis con-
 tingit qui nec feruidi sunt nec omnino geli-
 di, sed quum tepidi sint statim euomuntur
 Apocal. 3.16. quum contrā sancti inportuni-
 tate violenti regnum cælorum rapiāt. Matth.
 11.12. Luc. 16.16.

Sunt porrò attenta consideratione digna
 quæ hoc loco Sponsa superioribus adiicit,
 nempe. *Se quæsiuisse diligenter Sponsum suum
 per plateas, & quærendo totam urbem lu-
 strasse, nec tamen ipsum reperisse.* Nam con-
 trā in parabola conuiuij Luc. 14. 21. iuberi

*Nec maiore
 multitudinē,
 nec receptam
 à pluribus o-
 pinionem esse
 veram veræ
 Ecclesiæ in-
 ternoscendæ
 notam.*

feruos videmus, potentibus & diuitibus accedere ad conuiuium recusantibus, in plateas & vicos vrbis egredi, vt ex iis pauperes & mancos, claudos ac cæcos in aulam introducât. Sed aliò sunt similitudinis illius quàm Sponsæ nostræ verba referenda. Nos enim docet illa parabola non esse in membris Ecclesiæ censendos eos qui conscientie tranquillitati pacem humanam aut reliqua vitæ huius commoda anteponunt, qui si quando Ecclesiæ accensi sunt, postea tamen seipos amputât: quibus amputatis, Dominus eligit quos mundus vt pauperes & non magnæ æstimationis homines negligit, vt nos docet illud diuinum beatissimæ virginis canticum Luc. i. 52. Sic legimus Prouerb. i. 20, Sapientiam quidem vocem suam in plateis & compitis exercere vbi tamen sese nõ exaudiri cõqueritur: & nimis verum est quod ait de Corinthiorum Ecclesia Paulus I. Cor. i. 26. Non absimili modo in satoris parabola mentionem Seminis heri videmus, quod secus viam decidens, quum ob duritiem penetrare non possit, statim fit esca volucribus: qui locus ad huius interpretationem nos plurimũ iuuat. Hic enim per plateas & vrbis circuitum cõmodissimè intelligitur recepta vulgò opinio. Et, vt vno verbo complectar, illa ipsa larua quæ hodie Catholicæ Ecclesiæ nomine regitur, non illa certa Ecclesia est cuius in Symbolo confessionis nostræ meminimus, sed monstrũ illud à Spiritu erroris in ea conceptum

ceptum à qua reges & nationes terrę fascina-
tæ sunt, vt iam est à nobis supra demonstra-
tum.

Vt nodum igitur istum expediamus, quod
est vltimum aduersariorum nostrorum per-
fugium & anchora, quid sibi tandem vult
Sponsa, perinde exterrita quasi foret à Spon-
so derelicta dū in lecto suo consopita iaceret?
Inde profecto ista extitit percussio, vt mo-
do dixi & iterum inculco, quod eum quem
ipsa quærebat, ac per consequens veritatem
& salutem suam in recepta passim à populo
religione, repertum iri sibi temerè persuasis-
set. Quam autem habuit istud cogitandi oc-
casionem? Promissiones nempe huic specia-
tim populo ante aduentum Sponsi in car-
nem factas Act. 3. 25. non secus ac nostri Ro-
manæ meretricis mangones hodie iactitant
Ecclesiam errare non posse: vt ita quibusvis
erroribus apertæ fores pateant. In quo igitur
hæc Sponsa seipsam fefellit? In eo certè quòd
quemadmodum olim Ieremiæ obiiciebatur
Ierem 7, 4. & præsupposito (quod nostri et-
iam Pontificij nobis libenter de Romano
suo Campanili persuaserunt) veram reli-
gionem semini Abrahami tanquam clauo
deuinctam & fixam hæcere: nullo discrimine
facto inter genuinos Israëlitas & spurios,
(quod eis exprobat suo tempore Ioannes Bap-
tista) de vera religione iudicaret ex iis quæ
ipsa stertente fuerant in religionem inuecta
& paulatim ab omnibus recepta pro eo

*Veram, cer-
tam & per-
petuam ve-
ræ Ecclesiæ
uotam esse
doctrinam*

*Apostolorū
& Prophe-
tarum scrip-
tis compre-
hensam.*

quod veritatē veram debuit in eo vno quod à Domino propositum & præscriptum erat inuestigare : in lege dico & testimonio , vt loquitur Èsa. 4. 8. 20. Nam quum vera Ecclesia ne iudicet quidem de controuersis circa religionem ortis, nisi ex iis quæ Sponsus per os Prophetarum & Apostolorum docuit , consequitur neque ex opinionibus communiter receptis, etiamsi magnos habeant auctores, neque ex maiore multitudine iudicium esse de veritate faciendum , quum in rebus etiam humanis vsuuenire istud videamus, vt plures sint fatui quàm sapientes, & plures improbi quàm boni Ier. 5, 31. sed ad Sponsum accedendum est vnicum vtriusque partis iudicē. Sed, inquires, vbi Sponsum istum reperturi sumus? Nec in cœlum ascendas (inquit post Mosen Apostolus) vt eū ibi reperias , nec mare traicias. Nā prope te verbū est in ore tuo hoc est verbū illud fidei quod prædicamus. Rom. 10. 8. Et hæc ipsa vnica nota est ex qua discernendam esse veram Ecclesiam à falsa dicimus.

Veritas semper in vera Ecclesia permanet firma, quamuis nō pari semper splendore fulgeat, nec pari ardore recipiatur.

Quænam igitur, inquires, est Catholica illa Ecclesia, in qua & non alibi Iesus Christus inuenitur, & extra quam nulla salus est? Cœtus est omnium verè electorum & fidelium, ex variis populis & nationibus collectorum in vnitatem doctrinæ Propheticæ & Apostolicæ, quem cœtum nos in sua generalitate consideramus, & in quo verè dicimus Lucem veritatis extinguī nūquam posse, licet in huius corporis mystici membris & parti-

partibus distinctè cōsideratis multi sæpe defectus exoriantur, multæ quæstiones & maxima sæpe ignorantia subsit, vt omnium seculorum hystoria nobis fidem facit. Huic Ecclesiæ sic generatim considerata, cœtus omnes itidem generaliter cōsiderati opponuntur, quotquot se Christianos dicunt, & Baptisti notam externam adhuc retinent, sed sibi tamen religionem pro libidine confinxerunt, siue sua commenta regant Prophetarum & Apostolorum nomine & scriptis, perperam explicatis: siue etiam nouam omnino formam religionis inducāt prout ipsos sola voluntas & libido impulit: quam etiam ob causam Ecclesiam eiusmodi Hæreticam nominamus, id est suffultam & innixam doctrinæ priuato quopiam arbitrio excogitatæ & credulis obtrusæ, quæ nec cum Catholica nec secum ipsa cohæret, sed sæpe in tot partes scinditur & distrahitur quot sunt pertinacis cerebri homines, sibi placētes & suis opinionibus addicti: quibus tamen hoc est inter se commune, quod omnes à veritate Prophetica & Apostolica longè recedunt, Neque verò sum nescius omnia ista in nos ab aduersariis nostris hodie retorqueri, qui etiam propterea nostram Ecclesiam nouam vocant, & nos titulis ad libidinem excogitatis notant: non animaduertentes interea sese suo ipsorum sermone redargui, quum Ecclesiam suam vocitant Ecclesiam Romanam, nisi si forte hoc possunt euincere, Romam &

vniuersum orbem terrarum vnum & idem esse. Sed totam istam controuersiam paucis componi iam pridem potuisse arbitror, si locus vllus rationi relinqueretur. Aio igitur prout Domino visum est aut in ingratum mūdum sua iudicia exerere, aut pro immensa sua misericordia mortalibus parcere, veram Ecclesiam Catholicam nonnunquam præ falsa & hæretica splenduisse, magnificè suis splendoris radios exerentem: sæpissimè verò contra fucatam illam & personatam meretricem passim in magna auctoritate fuisse, & castam Virginē & Sponsam Christi ita simulasse: vt à cuiusuis ordinis hominibus magno applausu recepta sit: miseram denique illam veram Sponsam in deserta compulisse, tantisper dū indignationis tēpus præteriret, Esa. 26. 20. Apoc. 17. 14. Hæc verò quin ita sint si quis audaciùs negare ausus fuerit, manifesti mēdacij tū à tota Ecclesiastica vetere historia, tū corū experientia quæ quotidie nostris oculis cernere, cogimur conuincetur. Hinc igitur concludo tum multitudinem, tum asseclarum splendorem, falsissimam esse Ecclesiæ notam: itaque numerum maiorem minorēque missum facientes, hoc vno totā istā controuersiā decidi sciamus, si dixerimus veram eā esse Ecclesiam & Catholicæ siue vniuersalis cognomētum verè mereri, quæ iure profitetur solam doctrinam cœlestem Apostolorum voce & scriptis testatam, vt toti electorum cœtui sola hæc sit veritatis regula,

ex qua omnes controuersie dirimantur.

Duo igitur ista cognomina doctrinae Apostolicae & Ecclesiae Catholicae sunt inseparabilia, & ita inter se coherent, ut vera Ecclesia ex hac sola vera & essentiali nota discernatur à falsa, & vicissim vera Ecclesia sese ostendat ex illo vero Verbi semine conceptam I. Petri. I. 25.

Doctrina Apostolica, & Ecclesia Catholica sunt inseparabiles, & testimonium de se mutuo perhibent.

Nequis verò hinc excipiat fieri posse ut cœtus uterque eisdem locos Scripturae pro se proferat, dico ego primùm falsam Ecclesiam sibi diligenter cauere ne solo Scripturae textu nitatur: deinde Scripturam sui ipsius interpretem esse oportere, & quamlibet Scripturae interpretationem, si ad analogiam fidei tanquam ad certam amissim referatur, quæ verum à falso discernere doceat, & quâ totius esse Scripturae epitomen nouerimus, facillimum fore in istis non decipi, nisi sese quispiam sciens prudens falli velit. Hæc igitur dicta sunt de communiter recepta doctrina & de maiore numero, qui etiam Christi temporibus est vociferatus, Tolle, tolle, crucifige eum: & illi opponitur quem Christus paruum gregem vocat, Luc. 12. 32. Sed videamus an Sponsa sit meliorem aliquam viam sequuta,

Scriptura sancta & textus est & interpretatio.

In summa dicit sese, quum ita urbem lustraret incidisse in Vigiles & ex ipsis quæsiuisset an sibi posset ubi esset Sponsus indicare: reticet autem an ab illis responsum acceperit. Verùm ex sequentibus satis patet, aut

Spiritus veritatis non fuit olim sine exceptione ministerio. Levitico asinus.

non expectato responso vlteriùs esse progressam, aut illis nihil fuisse Sponsæ responsum. Quid ad hæc igitur dictari sumus? Ecce quos verò per custodes intellexerimus, nisi quibus in Dei ciuitate vigilandi cura fuerat imposita? An non enim disertis verbis dicitur, Labia Sacerdotis seruare sciētiam, quum ipse sit Angelus Ichouæ, Malach. 2. 7. Et quos consuli iussit Dominus, quoties in Legis interpretatione difficultas aliqua incidere? Sacerdotes, Deut. 17. 8. verum quos non nisi ex Lege iudicare oportuerit, cui nec addere quicquam neque detrahere fas fuit. Et tamen hîc Sponsam cernimus non magis inter istos quàm in vicis & plateis vrbis Sponsum reperisse: cuius rei hæc est ratio, quòd longè sit aliud munus aliquod in sese considerare, & illud ex eorum fide & diligētia quibus commissum est expendere. Præterea quauis Dominus functionem aliquam instituerit cui sit benedictionem indefinitè pollicitus, est tamen propterea existimandum Dei Spiritu sine exceptione præditos esse, quicumque vel ordinaria vocatione sunt ad illam asciti, vel quotquot illā stationē occupāt. Quemadmodum enim Dominus dat Pastores, & Doctores ad coagmentationē sanctorum, ad opus ministerij, ad ædificationem corporis Christi, Ephes. 4. 12. ita etiam in ira sua mittit falsos Pastores cū efficacia Spiritus erroris, 2. Thes. 2. 11. hoc modo vindicās sacrosancti sui ministerij contemptū. Sic in communi hominum socie-

focietate contingere etiam videmus, Deo nonnunquam bonos principes & gubernatores largiente, 1. Timot. 2. 2. & Psalm. 72. aliquando vero ad populos castigandos, Spiritum principum & gubernatorum vindemiantem, ut loquitur Propheta, Psal. 76. 13: sacro interea ministerio permanente in eo statu in quo est à Domino constitutum, & vicissim manente Regum & Magistratum integra auctoritate, qua tyranni plurimum abutuntur, Esa. 3. 4. & 56. 10. Osee 13. 11. Jerem. 23. 11. & 14. 15. Denique in tota passim Scriptura occurrunt istiusmodi per Prophetas exprobrationes. Quod si qui rationibus istis certissimis non contenti exempla præterea requirant: quinam fuerunt, quæso, verorum Prophetarum hostes infestissimi? Sacerdotes, & alij Prophetæ, & totus populus. Jer. 26. 7. Quinam in Deum coniurarunt? Legem Prophanarant? Principes in suis sceleribus fouerunt? Prophetæ & Sacerdotes, Ezech. 22. 25. 26. 28. Numerentur, obsecro, Sacerdotes qui ædificium promouerunt, quot destructores vni ædificanti videbis oppositos? A quibus est lapis ille angularis repudiatus? annon ab iis qui architecti vocantur, non quod reuera id agerent, sed quod eos id agere oporteret, Psal. 118. 22. Matth. 21. 42. Quinam, additis etiam minis, Euangelij prædicationem Apostolis interdixerunt & Deo tam contumaciter resisterunt? idem illi, Act. 4. 5. & 5. 21. Hic denique à Sponsa de malis illis agitur vineæ cõ-

Ionis, qui post seruos interfectos, ipsum heri
Filium & hæredem neci dederunt.

*Cur Sponsa
non expecta-
to vigilum
responsio sit
ulterius pro-
gressa.*

Ne miremur ergo Sponsam nõ minus in-
certã ab istis vigilibus, discessisse quã Spõsum
frustrã in plateis ciuitatis quãsiuisset. Est e-
nim istud extra omnem dubitationem, mise-
rã illam si in illis angustiis, in quas se demer-
sam esse deprehendit, quum illi Sponsus in-
opinatõ & præter spem suam sese subduxif-
set, istorũ vigilum sententiam esset sequuta,
incassum fuisse laboraturam, quum potius
fedeant isti vigilēs, perdendis & in auia com-
pellendis ouiculis intenti, quãm iisdem
consternatis docendis & in viam reducen-
dis. Prudentissimè fecit igitur in eo Sponsa
quòd non expectato ab istis responsio, vltè-
rius est progressã. Sic enim Dominus noster
de istiusmodi custodibus loquens, Omittite
ipso, (inquit) Sunt enim cæci & cæcorum
ductores. Nam etiam ab ipsis postea verbe-
ribus cæsam fuisse Sponsam intelligemus.

*Spiritus
Veritatis nõ
esse magis af-
fixum sine
exceptione
sedentibus in
cathedra mi-
nistrii E-
uangelici.*

Iam autem age, perpendamus an hæc do-
ctrina, nunc certè si vnquam aliàs Eccle-
siæ necessaria, noui quoque nostri fœderis
temporibus conueniat. Hoc enim vnicum
hodie Sathan molitur, hoc cunctis suis sa-
ta-
git viribus, in hoc denique totus est vt
miseris hominibus persuadeat, nunquam
potuisse nec posse adhuc hodie cõtingere vt
ij quos Ecclesiam repræsentatiuam vocant
(cuius ipsi postea titulos prout ipsis libet vel
producant, vel contrahunt aliquando ip-
sam

ſam vocantes Romanam Eccleſiam , aliquā-
 do Catholicam Romanam , aliquando verò
 Catholicam & Apoſtolicam Romanam) vt
 inquam , cœtus ille potuerit vnquam aut a-
 dhuc poſſit hodie ſic deſeri, vt maxima illius
 pars palàm vel ſit ipſa ſeducta, vel aliorum
 ſeductrix. Quod ſi quæras cur hoc fieri poſſe
 negent, quum videamus illud veteri Eccle-
 ſiæ contigiffè, ſtatim ab illis audies, Petro
 chriſtū dixiſſe Rogari pro te ne tua fides de-
 ficiat. At negari certè nō poſteſt quin poſt il-
 lam Chriſti polliticationē grauitè fuerit
 Petri fides concuſſa. Iam ergo ſaltem fatean-
 tur oportet, (niſi ipſorū Eccleſiæ repreſenta-
 tiuæ maiores eſſe vires arbitrentur quàm il-
 lius quo ſe tāquā fundamēto niti nimis im-
 pudenter mentiuntur,) poſſe ſaltem ſemel
 eò vſque concuti vt Chriſtum etiam tertid
 & quidem cum execratione abneget. Atque
 ô vtinam tēr tantūm ipſis iſtud facinus con-
 tigiffet. Sed qualis eſt iſta, quæſo, concluſio?
 Dominus ſpeciali gratia ſic eſt huius diſci-
 puli ſui miſertus, vt ſtatim agnito peccato,
 antequam altiùs immergeretur, inde pedem
 retulerit, & quod amplius eſt, euis conuerſi
 deinceps vſus opera ſit ad alios confirman-
 dos & animandos. Ergo pōtifex Romanus
 & Eccleſia Romana non poſteſt errare in fi-
 de. Immo quid iſtud ad vrbem Romam, aut
 ſedem ibi deinceps erectam attinet? Hoc ta-
 men excipè in quo Petrum nō conuerſū, ſed

abnegantem sequuntur, quod agnosco lubens & fateor auctorem secutus vnum ex præcipuis ipsorum poetis, Petrarcha videlicet, (cuius quotidie poemata excudunt, & versus vulgò cantillant:) iam inde videlicet à multis seculis sedem illam Papisticam antiqua illa Romana Apostolica doctrina abolita, euassisse, quòd ad doctrinam attinet, in templum hærescos, & quod ad mores, in alteram Sodomam & Gomorrhæam. Nunquid verò aliud magis appositum? Ter dixit Christus Petro, Pasce oues meas, Ergo Papa & quæ caput suum Papam agnoscit Ecclesia, errare non potest, imò ne quæri quidem ex eo potest si plenis plaustris animas in inferos detruserit, cur ita faciat. Deus bone! quam inauditam impudentiam. Quasi Diuus Petrus, Sedes Romana, & qui in ea sedent vnum & idem sint. Fateor tamen multis ab hinc seculis eos qui sedem istam occupatam in solium regium erexerunt (quod etiam supra Dei solium libenter euexerint, siquidem sibi de ipso iure diuino dispensandi potestatem arrogant, & authoritatem nullius iudicium ac reprehensionem subeundi immo ipsis etiam Angelis imperandi sibi vendicant) à recta fide minime excidisse, utpote quam nunquam habuerint nec etiã vnquam magnopere curarint. Sed multas istiusmodi nugas omitto libens, quòd vel eas ipsi pueri per se diiudicent. Verùm quid hîc accidit quod non sit à Christo & Apostolis disertis verbis prædictum

ctum, & iam illorum tempore cœptum? Matth. 24. 5. & II. Luc. 21. 8. Ioh. 5. 43. Act. 20. 30. Rom. 16. 17. Philip. 3. 2. 2. Thesl. 2. 4. 1. Timoth. 4. 1. & 6. 3. 2. Timoth. 3. 1. 2. Pier. 2. 1. & 3. 16. 1. Ioh. 2. 18. Quod si nec tam expressæ prædictiones, nec tota Ecclesiastica historia istis quæ diximus probandis sufficiunt salté hoc tempore oculos aperiât miseri mortales ab ista meretrice fascinati, vt istarû rerum effectus ipsis pene montibus crassiores intueâtur, effectus, inquam, in omnibus doctrinæ Catholicæ fundamentalibus articulis, id est doctrinæ à Deo diuinitus toti Ecclesiæ suæ iam inde ab eius primordio ad mundi consummationem vsque præscriptæ. Nam ex superioribus saltem istud necessariò sequi hîc videmus: si non solùm cæcutire iis interdum contingit quibus super reliquis excubandi cura commissa est, sed & cæcorum ductores esse: & eos quos clauem cognitionis habere oportebat, eam tollere immò re ipsa toties iustulisse, atque adeo vt tû ipsi in regnum cælorum non introierint, tum etiam alios ab ingressu prohibuerint Luc. II. 52. nimis impudenter & præfractè concludere nostros aduersarios, in iis quæ conscientiam & religionem spectant, necessariò in eorum qui successionis Apostolicæ nomen sibi arrogât, & illius in primis insignis scilicet Apostoli Romani, de quo iudicare nulli fas sit mortalium, decretis & mandatis esse sine exceptione acquiescendum.

*Sacras scri-
pturas omni
tempore esse
omni exce-
ptione maio-
res testes, ex
quibus de ve-
ra Christia-
na doctrina
iudicetur:
quod Chri-
sti & Apo-
stolorum te-
stimoniis
patet.*

Sed age. Tam sit eorum origo Aposto-
lica quàm est Apostatica, annon Iesus Chri-
stus quàm sit ipsa veritas, idem sibi iure op-
tino, Ioãne Baptista de illo testimoniũ pet-
hibere, poterat arrogare? Ioh. 3. 33. at ille tamẽ
doctrinã suam ipse sacrarum scripturarum
examine subiecit, & id etiam ipse fieri iussit.
Ioh. 5. 39. Pari ratione Apostoli, quorum e-
rat irrefragabilis doctrina propter Spiritus
mensuram quam acceperant, huic tunc exa-
mini sese doctrinãque suam subiecerunt
Act. 17. 11. & ipsimet id præstiterunt Act. 28.
23. & disertè obseruari iusserunt 2. Pet. 1. 19.
Est enim omnino ex doctrina Apostolica,
quæ sui ipsius est interpret, vera Ecclesia dis-
cernenda à falsa, vt illam quidem sequamur,
hanc verò refugiamus. Itaque ex istis etiam
constat quo Spiritu ducantur aduersarij, &
quàm nullius sit momenti præscriptio suc-
cessionis euentitæ, quum sint ipsi prædones
potius, & pessimæ fidei possessores meritò
sint appellandi, quando quidem examen i-
stud refugiant ad quod toties à nobis fue-
runt inuitati, & quotidie inuitantur, sed fru-
stra, nisi quod omni iure tũ diuino tum hu-
mano iniquissimum est illis concedatur:
nempe vt ipsi in hac disceptatione & acto-
rum, & reorum, addo etiam iudicum partes
sustineant. Ad te verò, Deus æterne, de his
omnibus tandem opportuno tempore iu-
dicaturum, prouocamus.

Sucessio

Quid ergo, dicet aliquis, fiet in Ecclesia-
sticis

ficis controuersis, nisi qui in ea sedent An-
 tistites de rebus controuersis statuunt, & ab
 eorum decretis pendeat quæstionum dubia-
 rum decisio? omnia certè, fateor ordine fie-
 ri debent in Domini domo, i. Corinth.
 14. 40. Sed quis hîc est ordo? Is nimirum
 quem Dominus domui suæ per Apostolos
 præscripsit. Hunc igitur in primis ordini pe-
 nitus adhæreatur, vt quicquid illi additum
 detractum vel in eo immutatum fuerit,
 (de dogmatibus & ordinis substantia lo-
 quor) confusionem non ordinem esse noue-
 rimus: ac eum proinde qui sese confusio-
 ni in Ecclesiam inuectæ, quocunque tem-
 pore vel prætextu obrepserit, forti & stre-
 nuo animo opponit, minimè habèdum esse
 ordinis diuinitus cõstituti perturbatorè, sed
 vt ab aliis violati instauratorem laudandum
 & audiendum. Deinde etiamsi fortè forma
 exterior istius ordinis in aliquo conuentu
 Ecclesiastico seruetur, non tamen propterea
 Spiritus ille veritatis fuerit sine exceptione
 personis illic congregatis velut alligandus.
 Quàm enim hîc quoque grauiter peccatum
 sit plurimis perspicuis exemplis antea do-
 cuimus, Apostolo testâte peccata in quibus-
 dam vocatis vocationem non præcedere
 sed subsequi i. Timot. 5. 24. In hoc autem Ec-
 clesiam sæpe fuisse deceptam probate licet ex
 non paucis etiam vetustioris Ecclesiæ syno-
 dis. Tutissimum ergo fuerit hac in re se-
 qui regulam quâ ipse Dominus & præscripsit

& multis exemplis cōfirmavit. Scribæ, inquit, & Pharifæi fedent in cathedra Moſis, vos igitur quæ docent facite, at non quæ faciunt ipſi, idelt, quatenus ſecundùm præſcriptum à Deo per Moſen ordinē veritatem in ſynagogis prædicant: neque vos ipſorum flagitioſa & hipocritica vita impediatur quominus quæ rectè docent recipiatis & faciatis. Nec enim veritas vel in verbo vel in Sacramentis à docentis vel Sacramenta adminiſtrantis perſona pendet. Verùm quid alio loco dicit Dominus? Cauete vobis à fermento Pharifæorū. Matth. 16. 9. & alibi, Sinite ipſos, cæci ſunt & ductores cæcorum. Matth. 15. 14. Idem etiam re ipſa falſas ab illis traditas Legis interpretationes pluribus & palàm reſutauit, Matth. 5. 6. & Marc. 7. 8. & excommunicationes ipſorum neglexit. Ioh. 12. 42. Quid igitur in his anguſtiis factò opus eſt? nimirum, inquit, dilectus ille diſcipulus, probādi ſunt Spiritus an à Deo ſint 1. Ioh. 4. 1. & Paulus, Omnia, inquit, explorete, & quod bonum eſt retinete. 1. Theſſ. 5. 21. Quibus autem iſta dicuntur? Cuius ſanè Chriſtiano qui ſciens prudens falli non vult, tum iuueni, tum ſeni, tum viro, tum mulieri. Gal.

Doctrinæ

*huius legitimi-
mam praxin
nullam in Ec-
cleſiam con-
fuſionem in-
uehere.*

3. 28.

Nec propterea metuendum eſt ne hac ratione vlla in Eccleſiam inuehatur confuſio. Nam longè ſunt hæc inter ſe contraria, Non pati ſe ab vllò ſeduci, & , Arrogare ſibi docendi munus in Eccleſia, aut quot ſunt in Ec-
cleſia

clesia fideles totidem arbitrari esse Pastores, Apostolos & doctores, quod falsissimum est & omnino repudiandum. 1. Cor. 12. 19. Nec enim ipse Dei filius, quatenus patris minister fuit, in eius voluntate genti Iudaicæ prædicanda, Rom. 11. 8. sibi hunc honorem vsurpauit, vt fieret Pontifex, sed is ei dedit qui dixerat, Filius meus es tu Heb. 5. 5. Quilibet igitur Christianus quouis tempore sed eo præferim quo tenebræ tam densæ vt Luci suum splendorem eripiāt, caueat tum ne cuius temerè credat vel assentiat, tum ne ipse sibi pro arbitrio religionem comminiscatur.

Sed quid tum fiet quum non modò nullus viget ordo, sed quod longè deterrimum est, eò ventum est nefandæ impudentiæ, vt licet omnia sursum deorsum sint euerse, nihilominus tamen sibi omnis istius mali auctores ipsum Ecclesiæ Catholicæ nomē sibi arrogant? Quum pro iis functionibus quas ipse Dei filius ad domus suæ perpetuam in hoc seculo gubernationem instituit, typus bestia illius præfertur, veteris nempe Romani imperij imago? Quum eos demum ritè censeri vocatōs videmus, qui quum cæteros citato cursu anteverterint, antiquiorem diem diplomatis inscriptum proferunt? Vbi sola supersunt functionum Sanctosancti ministerij nomina? Vbi in Dei templum ingressu (id est Scripturæ sacræ lectione in qua vna continetur salutaris veritas) populo interdicitur? Vbi domus orationis non tantum conuerti-

Quam horrendam confusionem introduxerit in Ecclesiam & introductam fouerit sedes Romana: & nihil minus quam scismaticos aut hereticos esse qui se ab illa separarunt, per extraordinaria media quæ istis Deus suggestit.

tur in apertam nudationem animarum, verum commutata cernitur in omnis falsitatis & abominanda idolomania officinam, quæ omnium prophanorum populorum abominationem longè latèque superet? Vbi vel res inanims in ipsam Iesum Christum re ipsa transubstantiari creditur, vel certe in rem inanime cõverti Iesum Christum, pedibus, capite, & omnis sensus & motus experte, & quæ sibi nec à furum vncis manibus, nec à murium arrosionibus cauere possit? quæ denique per se statim dispareat nisi protinus deuoretur? Quis verò iudicarit equum esse ut rebus in tam miserum & afflictum statum redactis, oves famelicæ ad lupos ipsos accedant, & sese iugulandas excoriandas & vorandas ipsis vltro præbeant? ut fluctuantes conscientia pacem ab iis petant, quos non aliudè quàm ex perpetua nūdatione animarū tum mortuorū tum viuentiū viuere certū est? ut qui se mundari & purgari cupiunt, alitius in omnis spurcitie ceno volutentur? an verò, expectādū ducimus donec porci vitæ puritate profiteantur, & scortatores lenonelue lupanaria reformēt? At nos cõtrà rota docet Ecclesia & sedulò monet ut caueamus à falsis Prophetis, & nō solu idololatrias sed etiā idola fugiamus 1. Ioh. 5. 21. Sic Lenitas & Sacerdotes ex regno Israelis rebus in illo perturbatis excessisse legimus: & fuisse quidē aliquos Prophetarum cœtus, sed quibus nulla fuerit cum Baalim aut cum iis qui in ipsorum tēpla conuenie-

ueniebant communicatio. 2. Chronic. II. 14. 2. Reg. 4. 23. Et istud nos disertè monet Dominus inquitens, Relinquitte ipsos, cæci sunt & ductores cæcorum. Matth. 15. 14. At, (excipiunt aduersarij nostri) Christus ipse Hierosolymam venit, ipse in templo, ipsemet denique in Synagoga cum aliis interfuit. Concedo: iustis & necessariis de causis. Primùm enim Hierosolyma tum erat vnica ciuitas in orbe terrarum, in qua Dei cultus exterior eius præscripto publicè administrabatur. Deinde Sacerdotium Leuiticum adhuc erat integrum: Moses & Prophetæ in Synagoga legabantur, licet doctrina multo fermento interpretationum Pharisæicarum esset deprauata, in ipsa tamen multa manebant adhuc integra, & incorruptus perstabat exterior ceremonialis cultus. Deinde quis nescit Christum esse ingressum in templum vt ex eo videntes & ementes flagris deturbaret, & clara voce palàm fermentum Pharisæorum, Sadducæorum, Herodianorum, & aliorum dånaret, & eadem etiam ob causam Synagogas frequentasse? At si templi tunc fuisset is status qui fuit sub Achazo, quum structum est altare illud ad Damasceni altaris similitudinẽ 2. Reg. 16. 11. & 2. Chron. 28. 23. quis nobis vnquã persuadeat Christum in eo fuisse sacris illis prophanatissimis comunicaturum? Idem autẽ interrogatus qua auctoritate faceret quæ faciebat, an se tutatus est Caiaphæ vel magni synedrij Hierosolymitani auctoritate? Nihil min⁹. Sic enim

factus fuisset Satan veritatis iudex: Sed, inquit, Scrutamini scripturas, Iohan. 5. 39. Iohannis testimonio credite, vel illum falsi arguit. Matth. 23. 25. Hoc ipsum verò nos & fecisse confitemur, & alios vt idem faciât docere & hortari, non vt altare aduersum altare erigamus, vt falsò nos calumniantur aduersarij, sed vt Dominj altare, idest Sacrosanctum eius ministerium, aduersus illud Damascenum altare instauremus: quo in opere quum Dominus hanc sit largitus gratiam multis principibus & Magistratibus, vt sese idolis euerfis, ad pij regis illius Ezechiaë exemplum, composuerint, & idem nostro tempore suscitavit alios Helias & Elisæos, quid potius faciunt quam vt sese ab istis pollutionibus seungant, & quaecunque poterunt tabernaculum Domini subeant, qui non inter Pharisaici fermèti corruptelas simpliciter iam versantur, sed in medio Babylonicę cõfusionis luto immerfi? Istud enim nomen iam Petri temporibus Romanæ vrbi datum videmus si credimus veteribus interpretibus 1. Pet. 5. 23. quo etiã cognomento plerique antiquissimi scriptores Ioannem Apostolum secuti, Romanam Ecclesiam sui temporis denominarunt. Nam obsecro, si Propheticæ scripturæ Christi tempore suffecerunt ad cognitionem Christi, & contrariæ doctrinæ confutationem, an putamus Apostolicas illis vim istam detraxisse, ac non fuisse clarissimi orientis solis instar, dilu-

diluculum Mosis, & Ioannis auroram consequuti? Si Ioannis Baptismus, quæ fuit tantum diei Aurora, iis docēdis sufficiebat quos ipse ad ipsum Christum remisit Matth. 11. 3. & 19. 3. an alias scripturas requiremus & interpretationes, non contenti tam magnifico testimonio, tot miraculis ob signato, & à tam fidelibus Christi seruis tā bene perscripto, quod nos Fædus nouum appellamus?

Denique quisquis sciens prudens falli non vult, eo tempore quo densa tenebrarum caligo lucem mortalibus eripit, sciat non esse de rebus istis consulendos falsos illos doctores, sed vlteriùs progrediendum, & ad Dominum, mediis ordinariis deficientibus, quâquâ licet confugiendum: à quo tanquam in deserto sustentetur. Illud non obscure docemur in Eliæ historia quem siccitatis anno primo coruus in deserto pavit, 1. Reg. 17. 4. & deinceps vidua illa Sidonis aluit, qui tantam etiam vnus cibi vi ipsum sustentante, quadraginta dierum & quadraginta noctiũ iter confecit 1. Reg. 19. 8. His enim exemplis interea docemur tēporibus illis calamitosis à Domino suos ali & foueri licet nonnunquam ita dispersos, vt alij alios ignorent. 1. Reg. 18. 13. & 19. 18. id est Ecclesiam Dei foueri in suis latibulis tantisper dum indignationis eius tempus transierit, Esa. 26. 20. (interrupto videlicet ordinario ministerio, sicut accidisse liquet nostrorum maiorum tēporibus tum in Oriente tum in Occidente)

Conclusio docens quid sit in his angustiis opus factum.

donec Dominus excitata Sponsa sua, rursus
 notum facit quantum distet Sodomorum
 extirpatione à Sionis visitatione. Es. 1. 9. cu-
 ius memor Dominus rudera semper resti-
 tuit. Psal. 102. 14. Hæc sunt igitur quæ seculi
 nostri experientia docuisse nos & docere de-
 bet quotidie, immensa illa Dei miracula per-
 pendentes, quibus annis ab hinc sexaginta
 testatus est suam erga Ecclesiam misericor-
 diam, vt nullum finem dies noctesque pre-
 candi faciamus, donec Deus populi sui liber-

rationem propter nomen sanctum

suum consummarit, cui sit ho-

nor & gloria in omnia

secula seculorum A-

men. Domi-

ne Deus.

&c.

IN CANTICVM CAN-
TICORVM HOMILIA
VICESIMAQVINTA.

Auxilium nostrum sit à Domino, &c.

Quod sequitur. extat in Cap. 3. vers. 4.

4 Paululùm præteriueram ab illis, quum inueni eum quem diligit anima mea: prehendi eum, non situram eum vsque dum introduxero eum in domum matris meæ, & in conclaue genitricis meæ.

Quantam diligentiam Sponsa in perquirendo Sponso suo adhibuerit quæ ipsa sibi deperitum arbitrabatur, & quomodo in plateis quæsitum non repererit, nec à vigilibus vbinam esset reperendus rescire potuerit, proximo sermone copiosè factis exposuimus. Subest tamen adhuc quædam difficultas in eo quod diximus per Vigiles intelligi falsos pastores in ciuitate Dei, quæ est Sponsæ domicilium, idest in Ecclesia versantes: cui expositioni videtur prorsus repugnare quòd hoc versiculo custodes isti nõ dicuntur fuisse à Sponsa reperti in priuatis ædibus somno sopiti (neque enim in ipsos incidere potuisset, nec somno sopitos esset percontata) sed vnusquisque sterisse in statione sua excubans prout fidos custodes decet

Non quicquam que vigilas haberi voluit propterea boni sunt vigilas.

ciuitati tuendę dispositos. Hoc enim yix euenit falsis pastoribus, quos potius in cubilibus suis torpentes, vel in lustris ac popinis, vt amicas luto sues hærentes, quàm in speculis suis ad gregis sui custodiam vigilantes deprehendas. Nodum hunc vt expediamus, aio Pseudoprophetarum duo esse genera. Vnum eorum quorum vita sceleribus est insignis, aded vt fronte perfricta omnem pudorem abiecerint: quorum alios videas (ditiores videlicet) sacrilegos, venatores, ganeones, heluones, ebriosos, scortatores, adulteriis infames, Deum ventrem suum colentes: tales denique qualem Bernardus Eugenij Papæ curiam describit: quam ab illo tempore non esse in melius immutatam, ipsi quatuor orbis cardines testantur quos longè latèque virus suum effundens contaminare non desinit: alij verò (tenuioris census homines, cuiusmodi sunt miselli illi misificatores, Capellani, magnatum eleemosynarij) palàm lenocinium faciunt, & omnis se turpitudinis administratos præbent, vel ditiorum familiarum procuratores agunt, coqui sunt, equorum curatores, sectatores denique potentiorum, vt eorum feruentis ollæ iusculo reficiantur. Interea pannosi sacrificuli vicariam operam subeuntes vrbes & pagos circumeunt, ad membranas dies noctesque vlulant, viuos & mortuos seduld negotiantur: hanc conductitiam mercaturam, licitatione, quam minimo tamen possunt pretio, adepti, miseras ouiculas

uiculas cantionibus delinitas deglubunt, hoc diligenter cauentes, ne qui alij lupi in suam prædam inuolantes eam sibi præripiant. Talis est eorum hodie erga Domini nostri ouile cura & sollicitudo, qui tamen Ecclesiæ Catholicæ columnas & cultus diuini custodes & defensores haberi volût: quæ si falsò à me dici respondeant, cælum ipsum & terram testes ipsis fero, atque aded ipsas eorum conscientias, si quæ illis supersunt. Alterum Pseudopastorum genus est planè personatum, & huic dissimile eo excepto, quòd vtrisque est hoc commune quòd nihil minus sunt quàm id quod haberi volunt, veri nempe & fidi Pastores, quum seipsos & cæteros variis modis ludificentur. Alios enim ex istis videas, quorum pectus est prorsus impium, eos ipsos apertè deridere, à quibus maximè suspiciuntur: alios verò vana superstitione fascinos, sicut ipsi falluntur, ita etiam alios fallere, & sibi & aliis persuadentes, suis commentis quantumuis falsis ac ridiculis, iræ Dei flammam posse restingui, nec corpori nec animæ suæ parcentes, quos Apostolus ipse disertè notat, Colos. 2. 22. & 23. De his autè postremis duabus istorum speciebus Sponsam hîc propriè loqui certissimum est, quos cernere licet infinitas alias suas (quas vocant) deuotiones, in templis ac sacellis, à crepusculo matutino ad vespertinum solidos dies vorando suo crucifixo intentos, alios quidem ex mera hypocrisis cultum Dei simulantes, alios verò zelo

sine scientia impulsos : qui omnes, si quando in Ecclesiæ persecutionem est coniuratum, statim vnanimis & alacres, excusso somno, relictis suis delubris & cellulis, cultuq, omni ordinario, ex insidiis in misellas oues quotquot se ipsorum vnguibus subducere conatur, impetum faciunt: summi illius nimirum Hierosolymitani consilij exemplum secuti, quod insomnem duxisse totam noctem legimus, vt Iesum Christum Dominũ nostrum interciperet, & quæstione habita, innocentem condemnaret, quum tamen Petrus & reliqui eius cõdiscipuli tam alto somno premerentur, vt ab eo excitari non possent. Itaque non satis est vigilare: (vigilat enim etiam Satan, & excubant ad malum omnes eius emissarij) sed in bonum vigilandum est. Sunt enim omnium nocentissimi qui ad malum sunt quàm expeditissimi.

*Non statim
occurrrens
Sponsus in-
dicat se vel-
le vs eum
queramus.*

Verũm vafros istos negociatores & conscientiarum mangones millos faciamus, & ad expositionem verborum Sponsæ transeamus. Dicit itaque se *paululum ultra custodes illos prætergressam, in dilectissimum illum suum incidisse, quem protinus arctè complexa sit, neque dimiserit quoad illum introduxerit domum, immò in ipsam cõclauit matris suæ.* Hic autem paucis repetendum videtur, quod iam antea dignum esse obseruatione indicauimus, Dominum nempe non ideò suorum velle sanctum desiderium à se in cordibus ipsorum

psorum excitatum frustrari, quòd aliquando sui conspectum ipsum quærentibus deneget, sed istud ab ipso fieri, vt ita nostra in quærendo diligentia exacuatur, & vt inuentum eum tanti faciamus quanti par est, vt sit nobis inuentus charior & pretiosior. Est enim apud homines rerum earum quas nullo negotio sunt adepti nimium frequens cõtemptus: cuius rei nobis hîc luculètum exhibetur testimonium. Nam quomodo Deus constantem ipsum quærentium perseuerantiam despiceret qui perditam ouem vltro requirit? psal. 119. 176. Luc. 15. 4. qui fugientem Adamum persecutus est? Gen. 3. 8. & 9. qui se denique ab iis inueniri fecit qui ipsum nõ quærebant? Esa. 65.

Quam igitur idoneam excufationem prætexent, qui etiamnum hodie licèt conscientia propriæ testimonio & cruciatu coarguantur, tempori tamen seruiunt, dum alij decretum Concilij cui assentiantur, alij pacis conditiones certissimas expectant, antequàm apertè suam sententiã profiteantur, & gregi Christi annumerètur? Quod si interea fores occlusæ fuerint, quis illas est aperturus? Mat. 5. 10. & Esa. 22. 2: Si tempus reperiendi Sponsum interea præterlabitur, quis illius deinceps inueniendi potestatem faciet? Matth. 25. 10. & Ioh. 12. 10. Esa. 55. 6. At enim, (excipiunt nonnulli,) sumus indocti & idiotæ. Esto. Cur igitur discendi studio non accenderis, vt doctus euadas. Quorsum enim Deus nisi

Quid iis qui nostro adhuc seculo temporari seruiunt, & directè nostræ huius Sponsæ diligentiæ repugnât, varias sum Scripturæ interpretationes, tum doctorum opiniones obiccentes sit respõdendum.

ad sui notitiam hominibus est ingenij sagacitatem largitus: Accede cæce ad eum qui oculos finxit, & cæci eos largitur. Psalm. 140. 8. Vbi te cæcum esse agnoueris, viam tibi ad obtinendū lucis vsū strauisti. Ioh. 9. 39. Excipiūt alij, terreri se tot variis imò etiam inter se contrariis Doctorum opinionibus, inter quas incerti fluctuent. At nōne idem prætexere potuerunt qui Christum secuti sunt, quum in multas sectas esset Iudæorum populus diuisus, Phariseos dico, Sadducæos, Essenios, Nazaraeos, Herodianos & Samaritanos? Quid igitur facto opus est? Nempe quod hîc à Sponsa docemur, vt forti & præfenti animo vlteriùs progrediamur, futurum enim esse vt tandem Christus ipsum quærentibus occurrat. An verò (inquies) descensurus est è cælo conspiciendus? Neutiquam. Semel enim ex cælo descendit, & in illos denuò sublatus est, quibus illum contineri ad vltimum vsque diem oportet: ita tamen vt licet corpore absens, suis tamen ad consummationem vsque seculi diuina sua virtute præfens adsit. Vbi ergo se tandem conspiciendum præbet? nempe in scripturis, ad quas nos ipse reuocat, sicut superiore concione fusissimè docuimus: & nos Abrahamus etiam in illa parabola docet, in qua infelicem illum diuitem pro fratribus intercedentem, ad Mosē remittit. Luc. 16. 29. & Esa. 8. 20. Qua in re omnino fatendum est meliorem esse nostram quàm Sponsæ hu-

ius conditionem, si temporum quibus ipsa locuta est rationem habeamus, quum scripturarum Apostolicarum lux sit infinitis modis clarior scriptis Prophetis, teste ipso auctore epistolae ad Heb. & idem designante Apostolo Coloss. 2. 17. in illa Corporis & Umbrarum insigni collatione. Atqui, excipiunt, citat pro se scripturas istas quilibet disputarium. Quid ergo nobis inter haec diffidia faciendum? Tu, quisquis es, primum diligenter scrutare an quae testimonia proferuntur ex Sacris verè ac syncerè sint petita. Ausim enim ego istud audacter sine fraude aut villo mendacio asseuerare, innumera loca in nostrorum aduersariorum scriptis reperiri quae falso & fallaciter ex scripturis exscripta dicuntur, nullibi in sacris libris reperta, & quae non facilius in libris sacris quam paradysum in inferis reperias. Deinde istud expède, non minus fallaciter eos citare scripturas, qui ad veritatis confirmationem aliunde quaeritis vtuntur testimoniis, quam ex iisdem illis solis Prophetis aut Apostolicis libris, quibus minus non prohibetur quidquam addi, quam detrahi, vel in ipsis aliquid immutari, quandoquidem complectuntur solae omne Dei consilium quod ad nostram salutem attinet. Ioh. 15. 15. & Act. 20. 25. Quod si quis excipiat non quaecunque Apostoli docuerunt fuisse ab ipsis perscripta, in hoc putidum commentum primum regerantur quae habentur. 2. Tim. 3. 17. Vbi Paulus nominatim dicit, Scri-

pturam esse sufficentem vt perficiatur homo Dei. Deinde conferantur illa istorū non scriptæ traditiones cum Scripturis sacris, r̄u apertè inperatis tenebris. Lux eminebit. Tertio etiam loco istud cōsideremus, quum variè in aliquem locum occurrunt interpretationes, id fieri tum quòd non omnes partem Spiritus intelligentiæ mensuram acceperint, tum etiam quòd Scripturæ tanta veritatis omnis abundant copia, vt ex vno & eodem loco plures non à veritate alieni sed ædificationi seruietes sensus exprimantur, ex quibus quilibet fructū queat percipere. Verum quoties ita sibi contradicunt quæ ex illo loco eruuntur sententiæ, vt necessariò altera alteram arguat mendacij, tum ex collatione locorum sacræ scripturæ dignoscenda est veritas, vt sui ipsius interpres ipsa sit scriptura, & ex eplū Domini nostri Iesu Christi, Mat. 4. 6. & 7. ac veterum etiam conciliorum sequendum est, quibus hæc vnica vera & certa fuit regula qua falsas omnes hæreticorum allegationes explorarēt & coarguerent. Præterea omnes omnium opiniones ad analogiam fidei quam Symbolum Apostolicum vocamus examinandæ sunt: quod si sedulò absque præiudicio fiat, nemo decipi poterit, ne ex ipsis quidem idiotis & ignarissimis hominibus, nisi spōte decipi velint, sibi que ipsis laqueos ponāt, modò animum præbeant docilem & puro discendi studio afficiantur, quod esse verissimum testatur

Psalm. 119. 8. & Esa. 55. 6. Et hæc quidē est via quam si huius Sponsæ exemplum secuti te- nuerimus, id est si Iesum Christum domi suæ quæsierimus, ipsum nullo aberrandi periculo Sponte occurrentem nanciscemur..

Verum quid nobis profuerit inuentus Sponsus, nisi apprehēdatur? quid apprehen- sus, nisi eò vsque retineatur vt ipso frui liceat. Non sanè magis quàm cibus optimus inuentus iuuat si non attingatur, nec in os assumptus nisi in stomachum ingeratur, nec ingestus denique prodest nisi bene conco- quatur. Eheu verò quàm est ingens istius- modi conuiuarū numerus. Nam vt de iis ni- hil dicam qui diuinū hoc epulū aspernātur, & eos etiam missos faciam, qui quum ipsi ad hoc epulum non ingrediantur, alios etiam vt ab ingressu deterreant nullum fraudis & violentiæ genus inexpertum relinquunt: Matth. 23, 13: istis (inquam) omis- sis, quo loco censebimus eos qui in aulam quidē conui- uij ingrediantur, & in ipso vident & exau- diunt eum qui & cibus est ipse & conuiuij dominus, Iesum videlicet Christū Dominū nostrum: sed ad mensam assidere dedignantur, & os etiam aperire detrectāt, quo præ- bitum sibi iam præmansum cibum cōficiāt? Quot sunt præterea contemptores? quot helluones, qui pasci quidem volūt, sed ex il- lo minimè auferunt quod ad interiorē hominem attinet, quorum vita plus satis te- statur ipsos nullū adhuc sensum neque mo-

Non satis est Sponsum quæsītū diu inuenisse, nisi apprehen- datur & re- tineatur, & quàm variè hac in partē peccetur.

tum eius Spiritus habere, in quo omnes verè Christiani viuunt, sicut etiam ipse viuunt in ipsis? Gal. 2, 20. Hinc illa Israël & Iudæ perditio, cuius adhuc perdurantibus testes nostri sunt oculi. Hinc illa Ecclesiarum Asiaticarum extincta & sublata candelabra, quam cladem Dominus in Apocalypsi tot antè seculis fuit comminatus. An verò putamus aliunde quàm ex hoc fonte mansisse diluuium illud quo Mahumetes cum suo commilitone Antichristo Romano quatuor orbis regiones inundauit? Et nos videmus quidem ista, sed quotusquisque hæc attendit? Quis illà Apostoli de Gētium plenitudine Prophetiam attentius considerat? Rom. II. 25. nempe ut idem nobis quod diebus Noë contingat. Matth. 24. 37. Oro vos itaque, Fratres, ad ista mecum mentem aduertite, ne somno sopiti reperiamur, Luc. 12. 37. &, quod absit, extra conuiuium in tenebras exteriores proiiciamur. Mat. 21. 22. ac tādē extra Dei templum ut scobes ac sordes putidæ summo nostro dedecore deturbemur.

Sponsi charitas Sponse prais ut se quisitum reperiat.

Sed singula tam sedulè huius Sponsæ verba, sunt etiā diligentius expendēda. *Ego, inquit, eum reperi quem amat anima mea.* Sponsus enim is est qui fecit ut ab hac sponsa quā prior dilexit inueniretur, præcuntem videlicet sibi tanquam ducem, hunc ipsum amorem Sponsi sequuta.

Vera fides sola manus

Apprehendi eum. At quibus vlnis! Fidei nimium. Ipsa enim sola vas est ad recipiendum aptum

aptum, & sola illa manus qua apprehenditur. *est qua Spūs*
 Sed fidem istam firmam esse oportet, vt se- *sus reperitur*
 mel apprehensus nunquam dimittatur. Nam *& retinetur.*
 alioquin hæc non esset vera fides, quæ Dei
 donum est electorum proprium & inuaria-
 bile, Rom. 11. 29, sed inanis quædam opinio,
 ad leuissimum quemque venti flatum eua-
 nescens, & quadantenus quidem degustan-
 dum bonum Dei donum, non autem deglu-
 riendum & concoquendum recipiens, Heb.

6.5.

Sed quomodo in nobis fides illa fouetur, *Quo sensu*
 atque ad eò per illam Christus in nobis reti- *dicatur Spūs*
 netur? Paucis verbis hoc declarat Spon- *sa matrem*
 sa, quum ait, se introduxisse Sponsam domum, *habere, apud*
 atque ad eò in conclaue genitricis suæ, quo- *quam una*
 rum verborum, vt sensum percipiamus, ob- *cum Sponso*
 seruandum est Ecclesiam variis modis in Scri- *se recipit.*
 pturis cõsiderari. Proponitur enim aliquan-
 do vt cum suo capite corpus vnum efficiens,
 ad eò quidem vt nonnunquam ipsius Christi
 appellationem fortiat, 1. Cor. 12. 12, quasi sit
 Ecclesia ipsius Christi complementum, vt
 loquitur Apostolus: Eph. 1. 23. quo respectu
 Ecclesia matrem nullam habet, sed vnicum
 illum patrem cœlestem. Aliàs verò sumitur,
 nulla quidem ratione habita circumstantia-
 rum, temporum vel locorum, sed à Christo
 suo tamen distincta: qua etiam ratione, nul-
 la est illi mater, sed vnus Pater cœlestis, iti-
 demque primogenitus vnicus frater & Spon-
 sus, Christus. Nonnunquam verò ratio tem-

porum & locorum attenditur, quo respectu Paulus dicit se Galatarum Ecclesiam genuisse, Gal. 4. 19: & Corinthiorum patrem sese vocat. 1. Cor. 4. 15. Et hoc sensu forsitan Ierosolymitanam Ecclesiam (non autem Romanam) non absurde dixerimus, reliquas omnes Ecclesias peperisse, quod ex ea sit egressum Dei verbum, semen illud incorruptibile, 1. Pet. 1. 23. Esa. 3. 3. Zach. 14. 8. Hoc ipso etiam respectu, hoc in loco, Sponsa quæ, si generatim & vniuersaliter eam consideres, vna & perpetua est, distinguitur (prout alij alios gignunt Domino) in veterem Ecclesiam sub Lege, & in Ecclesiam Christianam quæ illi priori successit: ex qua loquendi formula, nostra quæ nunc est Ecclesia, matrem habet Ecclesiam illam primitiuam, quam vocant. Hæc igitur Sponsa (quam vt Davidis & Solomonis temporibus vigentem consideramus) verbis istis ostendit sese, post illas tempestates & horrendas confusiones, quibus plena fuerunt illa Iudicum & Saulis calamitosissima tempora, quum tandem Sponsum velut ex improviso reperisset, se cum ipso apud matrem suam recepisse, id est gauisam Sponsi sui agnitione & fruitione, sese ad formam veræ illius antiquæ Patriarcharum Ecclesiæ, cui postea lata Lex normam dedit, & quæ ipsam Domino genuit, composuisse. Nam in Ecclesia Dei, in hac, inquam, sola regnat Sponsus, beneficiis eius fruens, interea dum reliquam mundi partem sæua tyrannide in densis tenebris & maledictione

Etione premit is qui sibi mundi imperium vindicat.

Definant itaque nobis obloqui aduersarij nostri quasi nullum honorem Ecclesiæ deferramus. Absit enim vt non vtrò agnoscamus & profiteamur Ecclesiam Apostolicam matrem nostrā esse, in qua nos Spiritus sanctus suo tempore genuit & lactauit, vt adhuc hodie nos eiusdem nutricis alumnos fouet. Non est itaque in eo posita nostra disputatio, An sit aliqua extra Ecclesiam salus, neque An Ecclesia sit piorum omnium mater, in cuius conclauī nos permanere, & vt genuinos liberos educari necesse sit. De his (inquā) minimè ambigimus. Sed de hoc inter illos & nos cōtrouertitur. An ipsi sint vera Ecclesia, ac non potius adultera illa & scortatrix, quæ matrem suam, subductis eius liberis, in desertam compulit, quos mater ipsa iam reposit, & Sponsus ipse noster quotidie ad se reuocat.

Verūm ex hac loquendi formula duplex hīc rursūm oritur questio. Nā primò si Sponsus non reperitur nisi in Ecclesia, & ista Ecclesia mater nostra est, quā extra eam Sponsa Sponsū reperire potuit. Nam quomodo diceretur à Sponsa in domum introductus, si iam erat in domo, & in ea erat repertus? Ad hæc itaque dicimus verè quidem dici Sponsū habitare in hac domo, id est virtutem & efficaciam suam salutarem in ea potissimum exerere: Sed hoc tamen non impedit quominus foras, vt ita dicam, prodeat, liberos

Doctrina superioris ad nostra tempora applicatio.

Quomodo Sponsus à Sponsa sua extra domū reperiat.

suos, in ipsius meretriciæ & perfidæ matris sinu quæsiturus, & in libertatem assertos domum suam deducturus, quod clarissimè nostris tēporibus patuit, quibus Sponsus quam plurimis ex cloacinis illis ministeriorum cauernis ereptis, quodammodo triumphauit. Non ab simili modo ex Ierusalem exiuit, missis in Orientem & Occidentem suis Legatis, ad nos vocandos & ad se adducendos, nos, inquam, miseras Gentes quæ sine Deo eramus, & nihil minus quàm eius populus, vt in lucem admirabilè nos educeret, Ephes. 2. 12. Hac igitur ratione Sponsa foris reperit Sponsum suum, à quo aliquatenus aberrarat, sicuti supra pluribus exposuimus.

*Quo sensu
Sponsa dicitur
in matris suæ
domum Spon-
sum introducere.*

Altera quæstio ex iis verbis oritur quibus Sponsa dicitur Sponsum introduxisse in suæ matris domum, quum è contrariò nos prior Sponsus quærat, inueniat, & inuentos domum suam introducat. Sapè istud est extræ omnem controuersiam, & nos hunc decet honorem Deo tribuere, vt agnoscamus ac fateamur ipsum vnum esse qui ex infinita & immensa sua bonitate, quemadmodum in Filio suo nos destinauit ad salutem ante iacta mūdi fundamēta, ita etiā suo tēpore nos per auia vagantes quærat, ipsum fugientes inueniat, inuentos domum suam, quæ est bonæ nostræ & sanctæ matris domicilium, introducat. Sed ista non sic agit in nobis, vt interea trunci vel stipites simus, quos sine interiore nostro motu & sensu hūc illuc impellat.

Deus

Deus ergo quærit nos, creans in nobis desiderium ipsum: quærendi: nos reperit, efficiens in nobis & media & vires quibus ipsum reperiamus: inuentum ipsum amplectimur, ipso in nobis fidem qua apprehendatur creâre: denique nos in matris nostræ domum introducit, hanc etiam nobis tribuens gratiam, vt velimus in veræ Ecclesiæ numero censerî, apud eam perpetuò mansuri. Pulchrè ergo hæc inter se conueniunt, si modò vnum hoc addiderimus, Quòd quemadmodum Deus in nobis, producit effectus naturales per causas naturales quas in nobis creauit, ita etiam quum de donis illis supernaturalibus quæstio est, (quandoquidem caro & sanguis ista nobis non reuelant. Matth. 16. 17. & nostra aded naturalis sapientia inimicitia est aduersus Deum. Rom. 8.) fatendum esse puritatem intelligentiæ & rectitudinem voluntatis, merè gratuita dona esse ab eo profecta qui mentis nostræ oculos illustrat Ephes. 1. 8. & in nobis creat velle & facere. Philip. 2. 13. aded vt quàm hoc enunciaturum est, Mundum à se ipso non extitisse: & Mortuum cadauer excitare seipsum nō posse, tam istud sit certum, quum de animæ Luce quæritur, siue in intelligētia, siue in rectitudine voluntatis, Nos Dei opus esse ex mera & vnica eius gratia. Ephes. 2. 11. & 5. 19.

Vnum porro quiddā adhuc superest hoc loco obseruandum, quod hic dicitur, tum de

Quàm necessarium sit vt primò in domo, tum de matris huius conclau. Grauis e-
mun. post in

*ipsum con-
cluse intro-
ducamus.*

nim in ipsis latet admonitio in quam seriò intueri debent quotquot sanctos publicos conuentus negligunt, à Domino ab omni seculo in Ecclesia institutos, & sine quibus (quid est enim aliud Ecclesia nisi cætus extra mundum conuocatorū) aio Ecclesiam quodāmodo speciem, externā Ecclesiæ ad tempus amittere, sicuti grex ouibus penitus dispersis, vix gregis nomen retinet. Neque his obstat quod de externis Ecclesiæ notis interdū interruptis alibi diximus. Aliud enim est, quoniam in solitudinem iusto Dei iudicio redacta sit ecclesia, priuatim sese domi continere, quàm cætus communes hominū metu vel per superbiam, vel alio finitro affectu aspernari. Certè ne sub Iezabelis quidem tyrānide, nisi in ipso persecutionis feruore desuisse cōmunes in Israelis régno conuentus ex Eliæ & Esaïæ & regum illorū historijs liquet. Immo ne in ipsa quidē captiuitate penitus destiterunt delectis etiam senioribus conuenire, vt apparet ex plurimis Ezechielis locis. Contemptores igitur sacrarum cōcionum hic appello, quorum vni bis duntaxat hebdomadatim, alij singulis tantum Cœnis Christianismum suum publicè profitentur: alij denique prorsus ista nō curant, deplorati homines & coram Deo & hominibus detestabiles. Denique non desunt nimium multi quibus nulla est religio in medias idololatarū sordes, Lothij exemplū secuti, recurrere: Aliis deniq; nunquā visum fuit

fuit sese cœtibus Ecclesiæ aggregare, quos si increpes quòd Christianismũ suũ apertè nõ profiteãtur, statim suas priuatas meditationes & secretiores preces obtendunt, quibus speciosis excusationib⁹ diffidẽtiã & auaritiã suam quas vltro cõfiteri deberent occultãt, sibi tandem ipsis persuadentes pulchrè satis secum agi. Sed longè aliter de his iudicat Apostolus Heb. 10. 25. his verbis grauiter fideles obtestans, Ne deseratis (inquit) aggregationem nostri mutuam, sicuti mos est quibusdam. Et sanè si quis ipsi excusationi locus esset, an non ita Prophetæ & Apostoli, aliisque priuati in Ecclesia homines, fideles Dominij martyres, insanie & furoris damnarẽtur, vt qui sibi tam malè cõsuluerint? Ista est igitur insignis Satanæ versutia, sic corpus istud, cuius nulla satis arcta esse potest coniunctio, in partes varias secare conantis. Annon verò tandẽ nos huiusmodi priuatorũ & sui arbitrij Christianorũ exitus satis docer, quibus in rebus sese domi in suis familijs exerceant? Neque id sanè mirari nos oportet, quum in ijs etiam quos frequenter concionibus interesse videmus, & quos frequẽtibus reprehensionibus, admonitionibus, consolationibus, documentis excitamus, tantam segnitiam ac socordiam, summo nostro cum dolore, animaduertamus. Itaque, Fratres, per Deum immortalẽ oro & obtestor vt hæc penitiùs cordibus nostris infigamus quòd hoc in loco Spõsa de se testatur: quòd

se nimirum cum Sponso domum receperit, & in ipsum quoque matris suæ conclaue. Quid ijs igitur futurum putamus qui hanc domum ne à limine quidem salutare volunt, & sese somniant foris vltro permanentes, Christo commodiùs fruituros? Immo verò ne istud quidē sat est domū ingressum esse, sed intra ipsum vsque cōclaue est penetrandum. Multi enim domum ingrediuntur, qui in illa non censentur, quū eam ingressi sint statim exituri. At in matris istius cubiculum introiisse, est in quietis eius locum peruenisse, vbi se illa spectandam & audiendam exhibet & verò pane vitæ suos sustentat.

*Exhortatio
ad doctrinæ
huius pra-
xin.*

Quum igitur Deus noster pro singulari sua erga nos bonitate, nobis istud donum largitus sit, vt inter tot procellas totque tēpestates quibus mundum sursum deorsum ferri videmus, & quibus cernimus paucis ab hinc annis tot florētes Ecclesias prostratas corruisse, tuguriolum istud aduersus tot ferarum latratus tectum fartūque perstiterit, an illius obliti, diuturnam eius clemētiā pedibus calcabimus? Absit à nobis, ō vtinam, tantum flagitium. Tu verò potiùs, Deus optime, frigidos inflamma, recedētes, reducito, pigros impelle, debiles confirma, nobis denique istud clementer largire vt secundum Apostoli exhortationem Col. 3. 16. sermo tuus in nobis copiosè habitet, vt eximix & proceræ simus in viridarijs tuis, & fructiferæ arbores, donec ex terrestri & corruptibili

ptibili hac domuncula, in cœleste illud palatium perueniamus, vbi tecum regnemus in æternum. Quum verò in his omnibus rebus hæcenus Deum grauissimè offenderimus, gratiam eius & misericordiam his vnà mecum omnes verbis supplicibus deprecemur. Domine Deus, &c.

IN CANTICVM CAN-
TICORVM HOMILIA
VICESIMASEXTA.

Auxilium nostrum sit à Domino, &c.

Quod sequitur extat in Cap. 3. vers. 5. 6. 7. & 8.

5 Obtestor vos, filiæ Hierosoly-
mitanæ, per Capreas siue ceruos a-
grorum, ne excitetis néue expergefai-
ciatis dilectionem donec velit.

6 Quæ est ista quæ ascendit è de-
serto quasi columna fumi, delibuta
myrrha ac thure, omnique genere
pulueris pigmentariorum?

7 Ecce, lectus ipsius, (nempe) qui
Solomonis est, sexaginta Heroës cir-
cunstāt illum: strenuissimi inter Isra-
ëlitas.

8 Vniuersi enses tractantes ac
bello assuefacti: quisque gladium ad
femur habens, aduersus noctis terri-
culamenta.

*Tantam esse
Ecclesie au-
toritatē ut
nullus eam
sic unquam* **D**u sese Sponsa in perquirendo Sponso fa-
tigauerat, itaque tandem inuento ipso,
apprehenso, & domum matris suæ perducto,
tam felici sua conditione iam læta prefruitur,
non

non quòd Sponsus ipse sit sopitus quum custos Israël is nunquam dormitet. Pſal. 121. 4. sed quòd ipsa in eo quiescat, ipsum in corde fouens, & inenarrabilem illam pacem inde hauriens, quæ animarum vera quies est Matth. 11. 19. & Ro. 5. 1. Ipsa porro non ignara multos hinc piorum quieti aduersari quos etiam media ipsa Hierusalem foueat, id est ex iis potissimum qui nihilominus præcipua Ecclesiæ membra videri volunt, graui cum interminatione ipsos obtestatur, Hierosolymitanarum filiarum nomine, ne Sponsi cum ipsa Spõsa quiete interturbent, quasi denuntians alioqui se effecturam vt ipsos facti pœniteat. De quiete autem ista & obtestatione etſi multa iam diximus in cap. 2. 7. vbi totidem ferè verbis vicissim vtitur Sponsus, Ne Sponsa quies interturbetur, quædam tamen specialiter hinc sunt nobis annotanda. Posset enim certè sic loquens audacula videri, quum hæc obtestatio Sponsum potiùs deceat penes quem summa auctoritas residet, & in quem Sponsa potiùs reicere istius custodiæ curam omnem & sollicitudinem debeat. Agnosco verò Iubens Sponsam grauius hoc loco & magnificè loqui. At quidni sic loqueretur? Nam quum pro se, & apud se, imò in sese maximum illum & potentissimum Regem habeat, ecquis impunè tam proiectæ fuerit audaciæ vt in eam insurgat, quem ipsa vltro non prouocet? Infinita sanè huius rei exempla nobis cum suis effectis coniuncta sacræ

*adortus qui
malè cum il-
lo sit actum.*

literæ suppeditant. Iosue Soli imperat, cuius Sol obsecutus mandato cursum suum sistit. Ios. 10. 12. & quid viris suis Dominus in ipsam rerum naturam polliceatur notum est ex Matth. 17. 20. minimè id tamen vt donum miraculorum perpetuum in Ecclesia stabi- liatur, sed vt nouerimus Ecclesiam non fru- stra minis istis vti aduersus eius quietis per- turbatores quam ei Sponsus concedit, vt po- te quæ sibi expositam habeat huius Sponsi potentiam, qui potestatem omnem habet in cælo & in terra. Dona verò temporalia, idest quæ ad huius vitæ communem vsum spectât, quæ Dominus Ecclesiæ suæ largitur, parua sunt & exigua, si cum thesauro illo spirituali conferâtur Ecclesiæ proprio & peculiari. Sed tamen ne iis quidem bene cessit qui Dei filios in his terrenis offenderunt, Deo inclamante, Ne tãgite vnctos meos, Psal. 105. 15. vt qui sa- crilegia vindicet in prophanis etiã & idolo- rû cultoribus vt plurimæ gentiû illarû histo- riæ testantur: neq; diu inulta mãsit Ægypti & Babylonis aduersus populû Dei sæuitia. De- niq; nõ temere caput de mēbris suis loquens è cœlis clamauit, Saule, Saule cur me perse- queris. At hic potissimû agitur de bonis spi- ritualibus, & proprio Ecclesiæ thesauro, nē- pe de Sponsi fruitione, & tota domus ipsius œconomia. Pharao quidē tantum bonû Isra- liticæ Sponsæ inuidit, conatus primò sine vl- la exceptione, deinde certis conditionibus impedire quominus Sponso potiretur: sed
quam

quã istud feliciter ei cesserit notius est quàm
 vt hic repeti sit necesse. Non alia fuit Assy-
 riorum & Chaldæorum conditio, qui tem-
 plum vrbemque solo adæquarunt. Nec al-
 iter cum iis actum est, qui templi ædificium
 pro viribus impedire sũnt conati. Contrà
 verò magno illi Alexandro, licet prophanò
 & ambitiosò mundi prædatori, videmus Deũ
 in terrenis istis benedixisse, quòd se longe
 aliter in Israëlitas gessisset. Huius successores
 tum in Syria tum in Aegypto nobis in vtram-
 que partem plurima diuinorum iudiciorum
 suppeditat exempla, prout vel mutuam quie-
 tem Sponsi & Sponsæ fouerunt, vel illam
 perturbare conati sunt. Duorũ illorum Ro-
 manorum Imperatorum Crassi & Pompeij,
 quos primos in ea gente legimus Dei tem-
 plum aggredi ausos (licet eo iam tempore
 fœdissimè à propriis custodibus profanaretur)
 tam fuit calamitosus, tam infelix & tur-
 pis vitæ exitus, vt eum cæcum esse oporteat
 qui Dei gladium in illos districtum non ani-
 maduertat. Nec diu potitus est imperio Titus
 quãuis iræ Christi gladio armatus. Romanũ
 autem Imperium, ex quo Sponsæ isti bellum
 inferre cœpit, Deo sic & ingritudinem po-
 puli sui vindicante & in huius Sponsæ pa-
 tientia triumphante, non destitit esse sui ip-
 sius carnifex, suis sese conscindens manibus,
 donec frustulatum laceratum corrueret.

Porrò bestia aduersus quam hodie decer-
 tamus, ad typum illius veteris Imperij Ro-

*Hæc ansta-
 ritas nulla
 ratione cen-*

*uenit falsa
Ecclesiæ.*

mani effigiata sese Sponsæ loco substituens libenter illud in nos retorserit. Sed duobus potissimum argumentis freti illam repellimus. Nam è cōtrario omnes historiæ (Si modo de hac re iudicium feratur non ex initio prosperis alicuius arridentis successus, sed ex earum familiarū exitu quæ bestia isti maximè fouerūt) testātur horrēda Dei iudicia semper illis omnib⁹ adhēsisse, nō Constatini Magni, nō Phocę, nō Caroli Magni, nō Ludouici pij, nō Andegauēsiū ducū domibus exceptis. Deinde, fateor iusta Dei permissione non semel euenire, vt huius mūdi princeps fidē suis mācipiis præstet, quib⁹ quotidie mōstratis istius orbis regnis pollicetur fore vt illorum domini euadant, si modò ipsum adorauerint, quæ quidē promissio cupidissimè ab illis arripitur, prorsus aliter affectis quàm Christus Matt. 4. 9. Et certè tandem bonus iste mundi princeps digna mancipiis stipendia persoluit. Hæc vt ita se habere comperiantur non opus erit altiùs repetitis exēplis inuestigare, si modo velimus oculorū aciē intēdere in ea quæ in totius Christianismi potentioribus magnatibus maximè sunt conspicua & illustria, tū in Oriente, tū in Occidente, Meridie ac Septentrione. En ergo quàm non inanis iactantia, sed quàm sancta sit huius Sponsæ confidentia, in cuius persona quum loqueretur Apostolus, quibus (obsecro) modis Elymam illum excepit? Act. 13. 10. quàm intrepidè res omnes creatas, sublimes, medias & in-

finas

firmas prouocat. Rom. 8. 37. vt suprà omnem sublimitatem assurgit, quæ aduersus Deum extollitur? 2. Cor. 10. 5. Et reuera quæ tanta est Imperatoria dignitas vt, excepto Romano Antichristo, istud sibi arrogauerit, Quicquid in terra ligaueritis, ligatum erit in cælis? Matth. 6. 19. Quod dictum intellige nō vni cuiquam personæ, non vni Petro sed legitimæ Ecclesiasticæ gubernationi tributum: Matth. 18. 18. & 1. Cor. 5. 4. cuius idem est auctor & vindex.

Sequitur in nostro contextu, *Qua est ista* Cur Sponsa
que ascendit è deserto quasi palma sine columna isti mihi con-
fumi. Hic verò quæri in primis solet quenam feratur si-
 Persona hoc loco loquens introducatur. Pu- mili colum-
 tant enim filias esse Hierosolymitanas quas næ altæ &
 compellarat Sponsa: quæ sententia meo iu- recta.
 dicio, fundamento caret. Sponsus igitur hîc loquitur cum sua Sponsa verba commutans, in matris suæ cubiculo prædicans & magnificans quod ipsemet erat ei largitus. Et est admodū venusta mutatio illa personæ, Spōsi de Sponsa sua quasi tertium aliquem sciscitantis, etsi ipsam suam Sponsam compelleret. Caue autem putes hæc verba esse rei alicuius dubiæ, quasi Spōsus de re quapiam sibi cōperta ex aliquo percontetur. Potiùs enim hæc verba sunt Sponsi, leporem & venustatem Sponsæ demirantis. Cōparat ergo Sponsam columnæ altæ & rectæ, cuiusmodi sunt in illa regione palmæ, columnæ, inquam, vaporis ex deserto versus mōtes sese euehentis

quem vaporem ait etiam procedere ex eo quòd Sponsa ista omnis generis vnguentis & aromatibus ita perfusa est, vt eorum odore & fumo, cœlum ipsum, vt ita dicam, subtexatur: quod deinceps fusiùs exposituri sumus. Ista ergo est similitudo, inde fortassis etiam petita quòd turba quæ iter faciens & ad locum aliquè confertim accedens procul conspicitur, quandam præ se ferat nubis speciem, vt etiam loquitur. Apost. Heb. 12. 1. Nã quòd Sponsa loquens in hoc Cantico velut persona vna introducit, non impedit quominus per eam tota credentium multitudo representetur, in vnum corpus coadunatorum, & vno eodémque Spiritu viuētium, qualis nobis Ecclesia describitur. Act. 4. 32.

Quale sit istud desertum ex quo colūna hæc egreditur.

Si quis verò quærat, cur hic fiat *deserti* mētio, Aio sic ortum istius populi designari, qui ante peregrinationē in deserto vnica dūtaxat fuit familia, & cœpit in deserto primùm esse populus, quum ibi primùm Dominus politiæ normam ei præscripsit. Sed addo nō esse vel in isto Arabiæ deserto, vel nominatim in mōte Sinai, vel Pharan subsistendū. Nam præterquàm quòd Ecclesiam in genere Dominus ex mundo sibi eligit, non tantum illius seculi, sed omnium succedentium seculorum ratione, prout vnis morientibus alij succedūt: verè dici potest Ecclesia educta esse & educi quotidie ex desertis maximè horrendis: quòd etiam respiciens Iosue sedulò monet populum vt memori mente repetat Abrahamum

hamum ipsum & Thare eductos esse ex mediis idololatriæ desertis. Ios. 24. 2: quod etiam disertis vebris vnumquodque caput familiæ in Israële fateri & agnoscere oportuit, coràm Domino, quotannis oblati primitiis, quæ fidem & honorem quem Domino debebant restarentur. Deut. 26. 9. Eòdem respexit Dominus pollicitus se lapidea nostra corda, (quæ sunt horrèdum illud desertum in quo nos reperit) in carnea commutaturū. Ezech. 36. 26. id est mollia redditurum & eorum capacia quæ in illis Spiritus eius inscribit, ex noui fœderis formula, Iere. 31. 33. & Esa. 54. 13.

Annon verò nos qui frequentes hùc conuenimus, vel saltem maxima huius cœtus portio, istud palàm cognoscere testari que possumus ac debemus, quos Deus pro infinita sua misericordia ex horrenda ista idololatriæ & superstitionis spelunca, in qua patres nostri diu nimis hæserunt, tam clementer extraxit? Verùm, (proh dolor) quàm multos videre cogor qui, vt locum mutarint, tamen vel ex vno deserto in aliud trāsierunt, vel suū secum desertum transtulerunt, non quòd, Deo laus sit, locus iste in quem Deus nos colligit sit desertus, si respexerimus ea dona quibus est à Deo liberaliter hic locus consitus, missis etiam fidissimis colonis, qui diligenter eum excoluerunt: sed quoniam desertum ex quo est exeundum, vt istius Sponsæ membra censeamur, illud ipsum est in quo nati sumus, & quod intra nos gestamus, quocunque

Ex deserto isto quidem esse exeundū, sed tamē cauendum ne in aliud incidamus.

terrarum loco sumus, in eo recipientes & fontes malignum illum Spiritum qui dicitur loca sicca & arida peragrare, Matth. 12. 49. Quisquis igitur ex superstitionis & idololatricæ deserto incidit in baratrum impietatis: ex deserto pauidæ conscientiæ omnia mentientis, in horrendum illum gurgitem conscientiæ stupidæ & prorsus nihil sentientis: ex luxuriæ deserto in auaritiæ vastitatem: denique ex stultitia in improbitatis præcipitiū corruit, hoc certo sciat nihil esse sibi cum Sponsa ex deserto ascendente commune.

*Comparatio
instituta in-
ter deserta
veterū Mo-
nachorū &
palatia no-
stri seculi
Pseudoreli-
gioforum.*

Frustra verò ex hoc loco heremitæ, aut monachi illi claustris suis reclusi, aut illi superstitiosi religiosi per antiphrasin sic vocati, quibus non deserta, sed vrbes vndique complētur, patrocinium sibi sunt quæsituri. Nam si de prisca heremitis agendum est (id est desertorum incolis) magnus est istiusmodi hominum delectus adhibēdus. Alios enim persecutiones in sylvas & deserta cōpulerunt, in eo Prophetarū Elię & Elisęi vestigia secutos, in quibus nihil minus ipsos quàm desides ac otiosos, tēpus inanibus somniis & specularionibus cōsumpsisse, labores nonnullorū testes sunt locupletissimi. Secesserunt alij ad tēpus, quietē illā ab externis huius mundi negotiis, remotam crebris exercitationibus ad omne bonū opus meditandū cōparatis tribuentes, & precibus ac studiis intenti, vt si fortè vocarentur, Ecclesiis maiore fructu prodesse. Et tamen hac in re fateri conuenit, multos,

nec

nec in solitudine, nec in vitæ austeritate, modum nullum tenentes, neque sibi ipsis neque Ecclesiæ sicut oportuit consuluisse. At quid istis habet simile cloacæ illæ Sodomorum & Gomorrhæ? quid haræ illæ omnis superstitionis & impietatis? quid spurcissimæ latrinæ omnis perditæ otij, cuius fœtidissimis vaporibus cælum ipsum & terra inficiuntur? Sed quorsum venerandorum istorum Patrum deserta commemorem? Intueamur illorum fastigiata templa, turres, claustra, capitula, dormitoria quæ vocât, hortos, ac præsertim istorum quos vltimos Satan crepuit, & qui nobis Iesuitarum id est Christianorum nomen suffurantur, quænam Regum palatia dixerimus cum desertis istorum conferenda? Quo quæso labore, quòue in publicæ vtilitatis gratiam exantlato munere, quisquâ, dum vixit tantum potuit lucri facere, ut ad centesimam partem opum accedat, quas isti scilicet paupertatis sectatores, exiguo spatio corraserunt & quotidie corradunt, dum omnia GRATIS, & Dei amore facere videri volût?

Sed age, prædonibus istis animarum in suis desertis relictis, Deum precati, ut misericordios viatores ab illis auertat, ad Sponsam nostram redeamus, quæ ascendit ex deserto, ut Palma, inter reliquas nimirum deserti arbores conspicua, & omnes supereminens. Talem fuisse dicimus Ioannem Baptistam, qui ex tota Iudæa ac præsertim ex ipsis Hierosolymis quàm plurimos ad se pertraxit. Est au-

Cur Ecclesia cum Palma conferatur.

tem ea Palmæ natura, vt depressa fiat valentior, & in altum fortius feratur, Psal. 92. 13. sicut Dei virtus qua suam Ecclesiam tuetur, in eius infirmitate magis ac magis elucet, 2. Cor. 12. 9. adeò vt dicere audeat, Omnia possum in eo qui me corroborat. Phil. 4. 13. Quò enim vera hæc Sponsa, Sponsi sui virtute non assurgit? Eius conuersatio est in cœlis, Phil. 3. 6: iam sedet in locis cœlestibus Ephes. 2. 6: iam est in regnum filij dilecti & Sponsi sui trāsata, Colos. 1. 13. Magnum sanè mysterium, vt inquit Apostolus, Ephes. 5. 32: idè hic Spōsus introducit, admiratus ipse sui operis excellentiam, vt de ista Sponsa loquitur Apostolus, 1. Cor. 3. 9.

Quam speciosa sint istius Sponsæ unguenta & unde proficiantur.

Vt autem istam Sponsæ excellentiam ex indubitatis effectus fieri quam maximè conspicuam pateat adijcit Spōsus ad superiora, Sponsam oblitam esse totam omnis generis vnguentis summa suauitate conditis, quorū etiam fragātia quasi nubem odorū suauissimorum effundat. Cæterum res est omnibus nota, calore partim extrinseco Solis radiorum partim intrinseco in terræ visceribus cōcluso in humorem agente, temperari, & coqui eorum quæ ex terra gignuntur semina, & inde vapores ex humo excitatos rursus in aere percolari & eò redigi, vt eos tandem instillatos terra in sese recipiente, & eò quasi fermento quodā intumescente, tādē inde plen⁹ partus erūpat vt istud nobis oculis subiicit diuinissimus ille Physicus Psal. 65.

Hac

Hac autem similitudine quàm appositissimè nobis repræsētatur quod Dei spiritus suo tēpore disponit, præparat, & efficit in electorū suorum intelligentia & cordibus, vt in illis procreet & tandem producat fructus veræ scientiæ, gratiarum actionem, preces & opera charitatis quæ in Dei vsque conspectum ascendāt. Act. 10. 4. Apoc. 5. 8. & 8. 3 Phil. 4. 18. Itaq; primùm à gratia Spiritus S. materia omnis istorum vnguentorum proficiscitur, nec vlllo modo à nobis esse dici possunt. Deinde accenduntur ab eadem gratia, & vapor gratus ex ijs elicitur. Tertio, quemadmodum a deus bestiarum qui in sacrificijs adolebatur, & ex se nihil nisi sordidum ac graue olēs effundere poterat, suauissimi tamē odoris fiebat permixtione illius suffitus qui super aureo altari incendebatur : non aliter optimi quique motus & præstantissimæ quæque sanctorū actiones, licet à regeneratis, quando hic in terris degimus profectæ, et si nullius per se pretij coram Deo, nec vlla compensatione dignæ, tamen Deo gratæ sunt, atque adeo coronæ gloria ab eodem coronantur. 2. Timot. 4. 8. quatenus ipse nos & nostras actiones, ad quas ipse nos formauit cōsiderare dignatur, non in nobis, sed in eo in quo solo gratos nos habet. Eph. 1. 9. & qui tradidit semetipsum pro nobis vt esset oblatio ac victima coram Deo in odorem bonæ fragantiæ. Ephes. 5. 2.

* Spōsa nihil morata laudes quæ de ipsa prædicantur quārumuis veras in eo tota est et Sponsum apud quosuis laudibus offerat.

* Ad hæc verò Sponsa veris illis laudibus

quibus exornabitur à Sponſo minimè immorata, & à ſe in illum tota cōuerſa præſtantiam eius & effecta in ſuorum gubernatione deſcribit, ducta primùm à lecto ſimilitudine, deinde etiam à lectica, & quidem ſermone ad Hieroſolymitanas puellas conuerſo, vt ex poſtremo capitis huius verſiculo liquet. Erat namque gens illa quidem ſpecialiter diuinitus ſelecta quam Deus fœderis ſui participem faceret, quæ tamē vberiore veritatis cognitione & institutione egeret inter tot corruptelas, à quibus nunquam ita munda fuit ac repurgata Eccleſia, quin plurima in permultis deſiderarentur, vt ſacræ hiſtoriæ, & omnium Prophetarum cōqueſtiones teſtantur. Neque vt ſit quiſpiam verum Eccleſiæ membrum ſatis eſt in ea natum eſſe, ſed hoc requiritur vt in ea veritatem edoctus adoleſcat, denique vt doctrinam in Eccleſia cunctis indefinitè propoſitam ſibi applicet.

Qualis iſte fueris lectus Solomonis, qui veri illius Solomonis & verè pacifici tyris fuiſ.

Sponſa igitur illas compellans, primò inſtituit allegoricam deſcriptionem lecti magnificentiſſimi regij, & nuptijs iſtis deſtinati. Eſto igitur nobis hic primùm tota illa terra Chanaanæ, in qua tunc Deo viſum eſt peculiare ſuum collocare domicilium, cæteris gētibus abiectis & in exitium ſuum ruentibus. Act. 14. 16. deinde ſpecialiùs intelligamus hoc nomine templum, urbem Hieroſolymorum, Synagogas, vrbes, pagos illius regionis, fidelem denique quēlibet, quatenus

in

in eo Dominus per Spiritum suum habitare dignatur. Deinde Solomonis nomine non tantum hæc vox intelligatur quæ Pacificum significat, verum in primis promissio illa Dauidi facta de filio illi in æternum succeduro, ijs verbis concepta quæ omnia ista simul complectantur, nempe & figuram siue umbram quæ est filius iste Dauidis, & illius figure & umbræ veritatē & corpus, cuius ille fuit figura, qui est Iesus Christus 2.Sam.7.13. & 1.Chronic. 17.12. Solomonis igitur nomine, sciamus hinc nobis designari verum illum & solum inter Deum & dilectos suos Mediatorem, diserte propterea pacis Principē, elogio illi proprio nuncupatum, Esa.9.6. cuius hodie lectus est mundus vniuersus ubique Dominus in suis electis quos à quatuor mundi plagis vocat, agnoscitur & colitur, vt Petro significatum est visione illa insigni, vasis cuiusdam instar lintei descendens è cælo, quatuor extremis deuincti. Act. 10.11.

Vt autem certi fiamus ibi tantum & non alibi vsquam veram quærendam esse quietē nobis promissam Matth.11.29. & extra hanc quietem nihil esse tutum sed ubique terrarū plena omnia, Sponsa subiicit, lectum illum stipatum esse sexaginta fortibus Israëlitis, qui præter robur animi, calleant armorum vsum, eos diligentes excubitores, sedulo cauentes ne quid de nocte contingat, quo dulcis huius quietis fructio interturbetur. Quam autem

Quam tutus sit lectus in quo solo vera quies reperitur,

doctrina ista sit non utilis modò nobis, sed etiam necessaria, quotidiana nos docet experientia. Quam enim veram esse ac præcipuã, causam dixerimus cur tam multi vel quietè istam subire abnuant, vel ex ea sese statim ultrò propripiãt? An non quòd isti lecto tuendo nullũ adhibitũ esse presidium suspicãtes vereantur ne in ipso ex improviso deprehensi iugulentur? At contrã menti nostrã penitiùs istud infigitor, miseros istos carnales, auculis esse simillimos quã in caueis inclusa, ad felis conspectum perterritã, quum subsistere potiùs debuerint hũc illũc sese agitanter, in hostis sui yngues ultrò incidunt. Quisquis enim extra Ecclesiam egreditur, sine dubio in Leonis illius voracis fauces incidit 1. Pet. 5. 8. In eo igitur peccant homines quòd solis oculis corporeis præditi, id tantũ credunt quod in oculos ipsorum incurrit, nec sibi possunt illud persuadere, quod solis cernitur Spiritus oculis, inuisibilia, quoque perspicientibus. Heb. 11. 27: nisi fortassis ex peculiari Dei gratia visio quãdã specialis ipsis cõcedatur vt Iacobo Genes. 32. 2. & Propheta seruo 2. Reg. 6. 17. At contrã quid ait Dominus? Thoma, credidisti quia vidisti, beati verò qui crediderunt & nõ viderunt, Ioh. 20. 29. Fatemur igitur quidẽ omnes Dominũ esse omnipotentem, inò etiam quacunque potentia est vilius, ab illo esse, sicut Pilato non obscure Dominus indicauit. Ioh. 19. 11. At cur non addimus, quod non minus certum est, eum videlicet

delicet istam suam potentiam verè & potenter in sua demum asserenda Sponsa exerere? Nempe quod pauci seriò sibi persuaserint, Deum esse omnipotentem & suorum in primis fautorem & defensorem: denique fieri non posse vt vllus pereat ex iis quos Pater dedit filio. Iohan. 18. 9.

Numerum porrò sexagenarium anxie inuestigare nihil opus est: quamuis non ignorem eos qui de numeris scripserunt specialem aliquam huius numeri & insignem perfectionem obseruasse, vnde peculiariter ab Astrologis vsurpatum volunt, quò faciliore instituerent suorum graduum & minorum supputationem: quòd videlicet sine fractione vlla numeri dimidiam partem habeat triginta: tertiam, 20: quartam, 15: quintam, 12: sextam 10: quos omnes numeros sigillatim notatos licet obseruare in templi à Solomone ædificati structura, excepta quinta parte, quæ est 12. Præterea si distinctè libros Canonicos tum Veteris tum Noui testamenti numeremus, duabus exceptis posterioribus epistolis Ioannis & quas reuera priuatas literas dicere possumus, nobis sexagenarius occurret numerus, qui sanè sunt veri & legitimi custodes veri & non typici Solomonis, vt mox pleniùs dicetur. Sed vt ista simplicius à nobis explicentur, verisimile est totidem ordinarios fuisse excubitores dormienti Solomoni adhibitos ad quem numerum alluferit Sponsa.

*Cur Solomon
sexaginta le-
cti sui custo-
des dicat.*

*Qui sint ve-
ri defensores
salutis fide-
lium, & in
primis ad-
uersus hostes
inuisibiles.*

Sed quónam, istos custodes esse arbitramur? Primùm omnes Angelos, qui castrametantur circa timentes Dominum. Psal. 34. 8. Ad sunt deinde reliquæ omnes res creatæ, quibus Deus utitur ministris quū sic ei visum est, aduersus hostes suos etiam potentissimos: Sic videmus in Paraonis historia, ranas, muscas, pediculos Sponsæ istius causam egisse, & magni illius tyranni rabiem cohibuisse. Quoties verò Dauidem à Saulis rabida persecutione Philistæi liberarunt? Cæterùm caro & sanguis id est hostes visibiles non sunt hostes Sponsæ præcipuè timēdi, vt nos monet Apostolus Ephes. 6. 12. sed Leo ille rugies quivorare nos expetit. I. Pet. 5. 8. & quotquot nobiscum prauæ & damnandæ cupiditates nascuntur, aduersum quas singulis momentis lucta nobis est, Dei virtute fretis, vt tandem ad requiem istam æternam perueniamus quam huius lecti allegoria representat, & quàm nunc non nisi per spem possidemus. Itaque aduersus violentos istiusmodi hostium insultus nobis firmiore præsidio, nimirum spiritualibus illis & inuictis armis opus est. Quónam igitur esse hoc respectu dixerimus sexaginta istos cataphractos milites? Nimirum veteranos illos strenuissimos bellatores, tot triumphis ex Satana & eius satellitibus insignes, omnes suis ad femur gladii accinctos, imò exertos manu vibrantes, quibus quicquid moliri nostros aduersarios cōtigerit facillimè confringāt. Abrahamum dico,

co, Isaacum, Iacobum, totque denique Legionibus fortissimorum bellatorum quorum omnium gesta ac triumphos Apostolus Hebræ. II. pluribus persequitur. Fidos etiam illos aio, & imperterritos Duces, quos non Satan ipse, non philosophorum falsa sapientia, non doli, non fraudes, non denique totius mundi furor & sæuitia vel tantillum remorata est quominus frustra repugnante mundo passim trophæa sua statuerint, insignia tot victoriarum & monumeta, & ciuitatem illam ædificarent, positis eius fundamentis quæ iam erat à Prophetis præparata. I. Cor. 3. 10. Eph. 2. 20. At dicet aliquis, iam pridem illi mortui sunt, Quomodo ergo nos hodie aduersus hostium impetus tutaturi sunt? Optimè & tutissimè: non tamè meritis ullis suis, (nam ut præclare scripsit quidam doctus & pius Episcopus Romanus, Sancti acceperunt non autem dederunt coronas iustitiæ) nec suis in cælis intercessionibus: in illis enim vnicum habemus Mediatorem Redemptionis & Intercessionis Dominum Iesum Christum I. Timoth. 2. 5. Hebræ. 1. 25. I. Ioh. 2. 1. ac proinde omnia illa merita, venias, indulgentias, præces, præsentem numerata pecunia venales ab istis animarum negociatoribus positas, scædissimam esse & putidissimam coram Domino nundinationem dicimus. En igitur qua ratione nos adhuc hodie strenui illi Duces tutantur. Primum exemplis suis, Rom. 15. 4. Heb. 12. 1. quam etiam ob causam vnus inter illos strenuissimus bel-

lator, ausus est apertè dicere, Estote mei imitatores, sicut ego sum imitator Christi I. Cor. II. I. & alibi, complere se dicit quæ afflictionibus Christi desunt, pro ipsius corpore idest Ecclesia Coloss. I. 24. Deinde scriptis illis suis. Etenim per istos sexaginta custodes intelligimus eos potissimum quorum vsus est opera Deus ad istud extruendū armamentarium in quo reperiuntur, & vnd e sumuntur omnia arma spiritualia quibus tanquam *οπλίαι* Paulus suum cataphractum militem instruit, Eph. 6. 13. Scripturas, inquam, sacras, quas Spiritus sanctus primū dictauit Prophetis, 2. Pet. I. 21. & postremò vberiore copia & efficacia suis Apostolis, in quorum scriptis arma hæc ordine omnia disposita & expedita reperiunt omnes Christiani milites, accepto illorum vsu à fideis illis gladiatoribus, nēpe Pastoribus & Doctōribus. En igitur custodes, en arma, quibus quicumque se tutatus fuerit, Satanam sine dubio, mundum, carnem peccatum denique pedibus victor Dei virtute conculcabit Rom. 16, 20.

Conclusio & doctrinæ huius verus vsus.

Sed age, robur omne nostrum petamus in primis & insolidum ab illo in quo vnico situm est, magno illo nimirum Solomone, cuius ceteri omnes sunt duntaxat instrumēta. Quam autem is adueniens in ipsa cruce omnes hostes nostros, quatenus patiendo pro nobis pugnabat debellarit: & etiam nū quotidie eisdē illos hostes adhuc in nobis subsilientes virtute sui Spiritus domet, quid est quod

quod nos perterrefaciat? Ad quē igitur omni tempore tāquam ad asylum perflugiemus? Nimirum ad huius Sponsi nostri robur & fortitudinem, de quo David glorians, Spero, inquit, in te: nunquam confundar. Psal. 31. & Mille me circumstantes hostes non perterrebunt. Psal. 3. 7. Iste est igitur vere fortis ille, à cuius par tibus nobis standum est. Dominus verò qui nos è tenebris in hanc lucem veritatis eduxit 1. Pet. 2. 9. & in Ecclesia sua collocatos tā benignè & tā mirificè in hac sancta pace cōscientiæ conseruauit, faxit dū interea plenā illam promissionum eius præstationē expectam⁹, vt animis nostris penitus hæreat infixā firma illa potentiæ ipsius in nostram salutem propensæ, certioratio, vt nulli nos Satanæ & eius ministrorum insultus perterrefaciant: sed cōtrā indefesso cursu in sanctissima professione veritatis ipsius tum orētū puritate vitę ac Christianis moribus perseueremus, donec re ipsa frui nobis liceat omnibus iis bonis quæ nobis credēda sperādāq; in illo certissimo verbo suo proposuit: quod vt ab ipso impetremus, ignauīā nostrā & infinitas alias offensiones nostras apud ipsum ex animo professi misericordiam eius his verbis supplices inuocabimus. Deus omnipotens & c.

IN CANTICVM CAN-
TICORVM HOMILIA
VICESIMASEPTIMA.

Auxilium nostrum sit à Domino, &c.

Quod sequitur extat in Cap. 3. vers. 9. & 10.

9 Lecticam sibi fecit Solomon, ex lignis libani.

10 Columnas eius fecit argenteas, stratum eius aureum, & operimētum eius purpureum & interius est cōstratum amore filiarum Hierosolymitanarum.

Carpentum thoro adiunctam indicat Ecclesia non quam certā & sine exceptione perpetuam futuram sedē, fuisse assignatam.

SVperius de Thoro Soni verba fecimus: nūc verò magnifica proponitur Lecticæ seu Carpēti descriptio & tota eius structura: quum de thoro & thori custodibus in genere tantūm fuerit loquuta Sponsa. Quies enim illa Ecclesiæ cuius duntaxat notitiam habemus anigmaticam vt loquitur Apostolus, 1. Cor. 13. 12. per thorū illum designata & in qua Sponsus etiamnum hodie Sponsam expectat, vt ea fruantur ambo in æternum beati 1. Thess. 4. 17. nobis adhuc velati incognita est, atque adēò incomprehensibilis, cuius tantū arrham tenemus. Carpentum autem, quo Sanctum ministerium verbi veritatis & vitæ figuratur, perspectū nobis esse debet, vt pote quod

quod inter nos stabilitū vigere quàm efficacissimè debeat. Præterea Thoro Carpentum adiugitur vt sciamus Spōsum sub veterē fœdere ita in templo suum Thorū cōstituisse, & regni sedem Hierosolymis collocasse, qua in vrbe domicilium figere se velle prædicarat Psal. 132. 13. & 14: vt interea in animo haberet totam Iudæam discursare, dispersis idcirco regionatim sacerdotum oppidis & Leuitarū familiis, quasi totidem huius Carpēti stationibus, vt sacra docet historia. At nouo demū fœdere, per expressum Sponsi aduentum, confirmato, verè peragrauit primū quidem ipse totam Chananæam dies noctesque hūc illuc properans, & felix illud nuntium prædicans, quo promissionum omnium adimpletio continetur Act. 10. 38: verum, inquā, illum annum Iubilæum, quo in possessionē mittimur hæreditatis nostræ Esa. 61. 2: Euectus super omnes cælos, missis Apostolis, ac deinde Pastoribus & Doctoribus ad cogendū singulis sæculis electorum gregem, per quatuor mundi cardines sic meritò dicitur incessisse, quatuor Euangelistarum veluti quadriga vectus Eph. 4. 11. Ministerio autem illo compluribus ab hinc sæculis paulatim intermisso, quum Sponsi Carpentum in thronum eius meretricis abiret, quæ septem collibus insidet, tanto post interuallo Carpentum illud, nostra demum ætate Sponsus instaurandum curauit, coactisque sub iugum equis, cepit orbem terrarum rursus cœmetiri vt ocu-

lis cęcorum lucem infunderet : quemadmodum Solem fabulantur poetę , curru delatum ab oriente in Occidentę , mundum vniuersum illustrare. Hęc est igitur huius sponsi lectica, cuius partes diligenter & sigillatim sunt nobis considerandę?

Rex ipse sibi hoc carpentum sub veteretum sub nouo fadere designauit, quod extruendū certis delectis suo ipsius arbitrio architectis commisit, cui strueturę nihil addere vel detrabere, vel in præcipua ipsius parte, nempe in ipsis doctrinę placitis cuiquā unquam licuit.

Primum ergo dicitur Solomon ipse ipsum sibi Carpentum istud fabricatum esse, nempe vt intelligamus , siue doctrina ipsa veritatis spectetur, cuius promulgandę causa compactum est hoc Carpentū, siue vniuersa eius coagmētationis & gubernationis ratio cōsideretur, oportuisse vt ipsemet de tota re suo vnus arbitrio statueret, materię eius cęderet , clauos ipsemet in eo pangeret, totum illud instrueret, aurigas accerseret, eos denique aurigandi modū doceret, qua in re multipliciter est peccatum. Ac primum quidem ab ijs qui Carpentum istud compingere suo volūt arbitrio, alicubi seruata alicubi neglecta descriptione à Sponso tradita. Alter autem error eorū est qui fatētur quod ad generalem quidem attinet istius Carpentis constructionem , intuendū esse exemplar quod nobis Sponsus in sacris suis literis non leuiter delineatū sed viuis suis coloribus expressum & effigiatum reliquit: sed ipsius ita constructi Carpentis administrationem ad Patrū instituta, sublatis, si qui fortē irrepsert, abusus , esse exigendam : vel, vt opinantur alij propter varietatem locorum , temporū, personarum , & aliarum huiuscemodi circun-

cunstantiarum, Ecclesiæ fas esse, vt de istiusmodi rebus statuat prout expedire iudicabit, dummodo ad rectum scopum cuncta referantur. Cuius vtriusque sententiæ hoc est fundamentum, Quòd Deus per se facere videatur quod eorum ministerio facit, quos ad opus aliquod in ipsius nomine peragendum delegit, cuiusmodi sunt in hoc opere, Pastores & Christiani Magistratus. Ego verò fundamentum illud planè admitto: Qualis enim fuisset alioqui tū populiveteris, qui spò si aduentum antegressus est, tum noui ascensionem Domini consequuti, & ad consummationem vsque seculorum perstaturi, conditio? deinde si quis ei aduersaretur tota eum scriptura obrueret: Sed quæ illo fundamento concesso nonnulli vt consentanea colligunt, minimè concedo. Et, vt duas istas quæstiones vnâ de ipsa doctrina alteram de administrationis Ecclesiasticæ ratione sigillatim explicem: quod ad priorem attinet satis constat veris theologis omnibus, carnem & sanguinem (vt loquitur ipse dominus Matth. 16. 17.) hoc est animale hominem (vt loquitur Apostolus 1. Cor. 2. 14.) nec cogitare quidem per se posse quæ Dei sunt id est verum illud solúmque fundamentum doctrinæ salutaris, siue id quod absolutè & necessariò requiritur, ad eorum omnium salutem qui per ætatem ratione vti possunt: cuius rei testem fero fidei nostræ articulos, qui symbolum Apostolicum appellantur, quod

breue sit & certissimum Apostolicæ totius doctrinæ compēdium. Hinc autem efficitur oportere totam illam doctrinam ex ore Domini depromi, qui certa quadam mensura patres alloquutus Heb. 1. 1. eādem vniuersam illam æternæ salutis doctrinam Ioh. 15. 15. primum quidem Iudæos ipsemet docuit, deinde ab illis repudiatus, & in cælos euectus, Apostolorum ministerio cunctis sub cælo gentibus patefecit, quas ipsemet fidelissimè perfectissimèq; & quidem extra ordinem docuit quos itidem eādem optima fide constat impositum sibi munus tum prædicando tum scribendo fuisse executos, vt illi merè insaniant, qui Apostolos quidem omnē doctrinā salutis ore docuissè fatentur, at omnē scriptis comprehensam esse negant: à quibus si petamus quænam igitur doctrinæ capita in Apostolorum scriptis desiderentur, tum velut visco captæ muscæ tenentur. Nam aut nihil eorum quæ in medium adducunt ad ipsa fidei dogmata pertinet: aut demonstrare perquam facile est à quib⁹ & quādo sunt illa post Apostolorū ætatē & recentioribus etiam seculis excogitata & in Ecclesiā paulatim introducta: aut deniq; tā bene illis conuenit cū fidei Christianæ articulis, quæ summa essentialis habēda est doctrinæ Apostolicæ, quàm tenebris cum luce, & cum veritate mēdacio. Et hoc quidem ipsi fateri recusant. Sed præterquam quòd res ista tā sæpe est in quæstionem vocata & explicata (vt nobis cum Paulo dicere

dicere liceat, si adhuc est incomperta, iis esse obscuram, vel qui de rebus istis non quærunt, vel quos princeps mundi huius excæcavit, oblata semper illis à nobis fuit & offertur hæc conditio, vt coràm legitimo Christianó- que concilio de tota re disceptetur.

Idem statuo de tota Ecclesiæ administra-
 tione domestica: nempe Christum per eos-
 dem Apostolos plenè suæ domus descripsisse
 formam omnem, partes omnes, functiones
 omnes sacras, quibus essentia omnis illius
 gubernationis continetur: vt nō magis fue-
 rit liberum quicquā in iis functionibus ad-
 dere, minuere, mutare, quàm in doctrina: v-
 nico libero & mutabili in mēte ipsorum dū-
 taxat functionem vsu externo, propter va-
 rias ac etiam inter se repugnantes locorum,
 temporum, ac personarū circumstātiās cuius
 vsus & ordinarię executionis perpetua nor-
 ma esse nequit, quum illa inter se necessā-
 riò differant. Ita se gessit Moses fidelis seruus
 in Domo Dei, qui omnia exegit ad exēplar,
 quod viderat in monte Heb. 32. & 8. 5. in quo
 nihil postea mutatū est aut detractū per ve-
 ros Prophetas, nisi quū eidem Deo visum est
 templū edificare, atq; denuò omnē Ecclesia-
 sticorū munerū rationē exactiūs & ordina-
 tiūs distinguere: quod & ipsum tamen non
 nisi ore Prophetarū edocti, Dauid quidē cō-
 stituit, Solomon autē executus est 2. Chrōn.
 35. 15. eo gubernationis statu vsq; ad Christi
 qui templi Dominus est, aduētum māsuro,

*Nihil etiam
 nouare li-
 cuit neque in
 ipsis functio-
 nibus, neque
 in regendi
 Carpētī mo-
 do.*

Heb. 3. 6. donec ille suo spiritu sancto Apo-
 stolos introduceret in omnem veritatem
 Ioh. 16. 7: quam ipsi postea summa fide ac di-
 ligentia tum voce tum scriptis explicarunt,
 tum etiam re ipsa vsurparunt Act. 20. 20. & 27,
 Ex his autem efficitur, pronuntiatum illud,
 Quod per ministros Deus facit ipsum facere
 videri, locum in hac re in pastoribus vel do-
 ctoribus Ecclesiæ habere non posse, nempe
 neque in ipsius fidei inueniendis vllis dogma-
 tibus, neque in ipsa domus Domini funda-
 mentali administratione vlllo modo inno-
 uanda: ne dum vt vllis Christianis Magistra-
 tibus potestas hæc attribuatur. Certa huius
 interdicti ratio hæc est, quoniam Apostoli
 nihil in posterum tempus noui in Ecclesia
 docendum vel constituendum reliquerunt,
 sed Pastoribus & Doctoribus, senioribus ac
 Diaconis præceperunt, vt muneribus suis ad
 normæ à se traditæ & perscriptæ normam
 fungerentur. I. Cor. 3. II. Nec enim, Dei gra-
 tia, Sponsi nostri Carpentum, simile est il-
 li Idolæo Romano nunquam absoluendo
 quod sancti Petri templum appellant. Ita-
 que primi illi patres qui Apostolorum in-
 stitutis ac legibus, quæ sacris literis conti-
 nentur, non prorsus acquieuerunt, quicquid
 prætexant, & quacûque sint occasione com-
 moti, fenestram certè aperuerunt tristissimæ
 illi confusionsi, quæ tandem Dei domum la-
 befecit. Denique, vt vno verbo omnia com-
 plectamur, solus & verus hic noster Solo-
 mon,

mon, ipse sibi Carpentum istud per suos illos
 fidos architectos totum construxit, & quo-
 modo ad finem vsque seculorum illud regi
 velit per eosdem perfectè demōstrauit: in cu-
 ius vnus volūtare nobis est acquiescendum.

Sed quānam, inquires, hęc domus adeò
 firma, vt portas quoque inferorum laceſſat,
 Matt. 16. 18. confertur cum Carpento ad agi-
 tationem & locorum mutationem compa-
 rato? De hac re paulò antè quid sentiendum
 esset diximus, quibus hęc quoque nunc ad-
 iicio. Hic nimirum ostenditur quantopere
 fallantur qui Deum somniant certo cuidam
 loco Ecclesiam suam a lligasse. Quem locum
 tandem esse Romam creditum est, tanta ho-
 minum cæcitate vt eandem esse cum Roma-
 na Ecclesia Catholica Ecclesiam & Apo-
 stolicam sibi persuadentes, Apostolicum
 & Nicænum symbola; inserto Romanæ
 epitheto, falsare à paucis demum annis sint
 ausi: prætextu certè nō minus ridiculo quàm
 si quis insanus humanū caput & hominem
 ynum acidem esse asserat: etiamsi Roma-
 nam illam Antichristianam sedem qualis iam
 pridem est, concederemus non Ecclesiam,
 modò, veram etiam esse: sed omnium etiam
 particularium Ecclesiarum caput. Statuamus
 ergo vbi sponsus iste, quod ad personam eius
 officiūque spectat, syncerè annūtiatur, ibi
 demum hunc Sponsum, hanc Sponsam, hoc
 Carpentum existere: ac proinde ibi non esse
 vbi vel suprà illum quispiam collocatur, vel

*Huius car-
 penti regen-
 di munus
 Deus nun-
 quam uni-
 uersaliter
 cuique com-
 misit, neque
 certo sine
 exceptione
 loco, ne Hie-
 rosolymis
 quidem ex-
 ceptis, assi-
 gnauit.*

ei collega quispiam adiungitur, vt ij faciunt
 qui precantur Mariam Virginem vt imperet
 filio, qui eandem Virginem, suum auxilium,
 suam spem vocant: Immodò etiam qui in in-
 tercessionis munere aliquos ei in cœlis sub-
 ordinât, vt qui, quos vocant sanctos, absen-
 tes, & etiã hac vita defunctos inuocât. Quid?
 obiiciet aliquis. Nonne statum quendam lo-
 cum & quidem aspectabilem esse oportet, in
 quem Christiani perpetuò respiciant, & vn-
 de suæ fidei normam petant? Hac de re Chri-
 stus differens cum suis discipulis, neque Ro-
 mam respondet, neque alium vllum certum
 locū designat, sed vbi cadauer est (inquit) ibi
 aggregantur aquilę Luc. 17 37. Quodnam ve-
 rò cadauer istud est? Christus, (inquit Paulus,
 1. Cor. 2. 2.) & is quidē crucifixus, extra quem
 scire nihil expeto: Christi quidem nomine
 Christum ipsum intelligens: crucifixi vero e-
 pitheto, quæcunque nostra causâ subiit, vs-
 que ad vltimum clamorē illum, quo cœlum
 terrâque contremuerunt, Consummatū est.
 Et hæc quidem de ipsis dogmatibus Chri-
 stianæ religionis, dicta sunt. Ad cultum au-
 tem externū quod attinet, idē Christus cum
 Samaritana colloquens, quærente an apud
 Samaritanos an verò Hierosolymis Deus a-
 dorandus esset, respondet ad tempus Hiero-
 solymitanū templū diuinitus fuisse illi so-
 lēni cultui delectū sed tēpus instare quo ne-
 que Samariæ neque Hierosolymis colendus
 esset Deus: sed veri adoratores Deū essent a-
 dora-

doraturi spiritu & veritate Io. 4. 21. & 24. hoc est nulla distinctione loci obseruata, ac verè spirituali cultu, altaribus valere iussis, nullòque sacrificio adhibito, præter humiliati cordis atque contriti oblationem, Psal. 51. 19. & Iustitiæ fructus. Psal. 50. 23. Rom. 12. 1. & vitulos labiorum Os. 14. 3. Quid plura? Si recordemur præterita, Inueniemus Carpentum istud in Abrahami domo primùm versatum fuisse: deinde apud Isaacum, inde apud Iacobum, sed cum illis hùc illuc in Ægyptum denique peruagatum. Si ad citeriora deueniamus, quadragies & bis in deserto stationes mutauit Num. 33. Posteaquam verò Chananæam attingit, in qua sibi sedem constituerat Deus, siue hoc Carpentum | aspectabile, id est tabernaculum, quàm sæpe locum mutauit? Immò tandem euerfa Silo, & arca, velut ipsius Spõsi in suo Carpëto sedëtis throno, à Philistæis capta, à suo tabernaculo auulsa, quum esset Philistæos vltia, nihilominus suo Tabernaculo redditur, in quo vigebat ordinarius cultus. Erecto demum templo subsistit quidem Hierosolymis, vt in regni atque Sacerdotij metropoli. At quàm illic sæpe interruptus fuit Domini cultus, ita vt primò Templum clauderetur, mox excinderetur, instauraretur postea, ad extremum horribiliter ab Antiocho pollueretur? Quæro igitur vbi tunc fuerit illa certa sedes Catholica qua etiam Hierosolymis stante, num statuendum fuit quod isti dictitant qui vo-

cantur Catholici Romani? nempe summus Pontifex qui nunc sedet, Aaroni successit, Ergo errare non potest: ergo non est à quoquā iudicandus: ergo credendum est atque faciendum quicquid præceperit Ecclesia Hierosolymitana Catholica? Testes contrariæ sententiæ fero Prophetas omnes, qui certè talem syllogisandi rationem nec docuerunt, nec probarunt: imò potiùs in Sacerdotes, templumque adeò ipsum acerrimè sunt inuecti, quòd eo nimium stolidè homines abuterentur: &, ne longius abeam, vbi & Christus morti adiudicatus est, tanquam aduersum Deum tēplumque blasphemus: vbi doctrina a Christi damnata impietatis: vbi & per quos imperatum est Apostolis vt à publicando Euangelio temperarent: vbi denique ac per quos, propter hunc ipsum syllogisum negatum, Stephanus est accusatus & lapidibus obrutus? Mera igitur est insania & phrenesis Sanctum astringere Spiritum alicui loco, qualiscunque tandem ille sit, vt inde norma fidei sine examine petatur: quum veteris etiam fœderis ætate, in qua Hierosolymitanam urbē Dominus elegerat, vbi tãquam sedem figeret, nulli magis decepti fuerint quàm qui sine exceptione Templo illi aspectabili adhæserunt, successionem Aaronis personalem amplexi: quū Ierusalē nimium sæpe, nō veritatis sedes ac domicilium, sed eorum qui veritatem annuntiabant laniena, & nidus Baalitarum extiterit.

Quis verò ex scriptura aliòue idoneo testi-
 monio, probauerit Christum in mundo ali-
 quem statuisse locum, aut sedem quanpiam
 catholicam, vbi suo nomine regnaret Episco-
 pus particularium omnium Ecclesiarum ca-
 put? Quod si hominibus fuisset liberum, vt
 eiusmodi quempiam locum pro suo arbitrio
 eligerent, qua ratione Roma fuisset potius e-
 lecta quàm Ierusalem, Ecclesiarum omnium
 antiquissima, & à Prophetis vocata Dei ciui-
 tas? ex qua exiuit in totum orbem terrarum
 Dei verbum? Ps. 2, 6. & 110, 2. Es. 3, 3 à Petro &
 Apostolis cæteris euidentissimè fundata? aut
 quàm Antiochia vbi Christiani primùm ap-
 pellati? vbi etiam absque vlla controuersia,
 Paulus & Petrus docuerunt? Sed quis meritò
 ignorauerit, quodnam esse oporteat de sede
 Romana iudicium, quum apertissimè Daniel,
 de illo terrestri Deo verba faciens, nomine
 suo illum vocet, *Deum Maozzim*, quod lin-
 gua prophetæ idem est atque Deus Roma-
 norum Dan. 11. 38. Constat enim omnibus, in
 lingua græca, quæ tunc erat in vsu in ea re-
 gione, vbi Roma condita primùm & dicta
 est, Romæ vocabulum illi Hebrææ voci qua
 vtitur propheta penitus respondere. Quid
 quòd Paulus de eo, qui ætate ipsius rerum
 potiebatur mentione facta, Imperatore vi-
 delicet Romano, expressè ait, ex illius occasu
 oriturum esse filium perditum 2. Thess. 2. 7? &
 speciatim Ioânes in septicolli ciuitate sessurâ
 hâc meretricè pronuntiat? Apoc. 17. 9. In sū-

*Tyrannica
 usurpatio;
 Romane
 meretricis.*

ma ergo sicuti Dominus Carpentum illud suum ipsemet designauit, nullius ad eam rem consilio usus: imperauit autem hominibus fidelissimis, quos ipse sibi immediatè delegit, nempe Moysen & Apostolos, vt illud, secundùm sibi præscriptum exemplar, in terris architectarentur, ita huius extructi gubernationem declarans, carpenti nomine, nulli se loco illū affigere velle satis superque docet, quod & transtulit, & transfert, & ad finem vsque mundi transferet, prout ipsi libuerit.

Quòd hoc Carpentum dicitur ex Cedri materia constructum, indicat eius inuictū robur aduersus omnes omnium impetus.

Restat vt mēbratim structuram istius Carpentum consideremus quemadmodū hīc nobis proponitur. Primū igitur hic describitur materia, ad Carpētū istud cōpingendū delicta, nempe lignum Libani, id est Cedrus, arbor odora, & ea vi prædita quæ agrè corrumpi possit. Et hoc illud est quod in primi capituli vltimum versiculum explicauī, nempe sic ostendi sacrosanctam administrationem illam nec tempori quidem nedum Satanæ & hominum violentiæ cedere. Nam siue vniuersitatem Ecclesiæ consideremus, istius Sponsi regnum perpetuò mansurum est, vt filio pollicitus est Pater Dan. 7. 14. & Luc. 1. 33. & quidem ad vltimos vsque terrarum fines propagatum, Pīalm. 2. 8: atque ad eò thronum habens, supra cælos omnes collocatum Ephes. 4, 10: siue vnumquodque membrum Ecclesiæ attendamus, quæ in hoc carpento singula cōtinentur, ne vnū quidem illorū perire potest

rest Ioh. 6. 39. & 18. 9. Quorsum igitur infelix Satan, quorsum miseri mortales Carpentum istud euertere contenditis? quâ viam illi præcludere, immò etiam illud cõfringere studeatis? Atqui ex ligno cælestis Libani compactû est, quod nec ætas exedit, neque vis vlla vincit. Ad môtum impingitis, tam insani, quàm ii quibus successistis, & qui, firmo stabilique monte permanente, infeliciter sunt dissipati. Carpentum istud quum ferro non cedat, vestros gladios, hebetabit. Ignibus non absurmitur, sed purgatur. Immersum aquæ non mergitur, nisi mox emersum. Mors ipsa nullum ei detrimentum afferre potest. Quânam eos absumeret terra, quos sepulchrum, vt aurum purgant aurifices, duntaxat recoquit vt tandem immortalitate vestiuntur? 1. Cor. 15. 42. Quònam igitur nos recipiemus, Fratres, tantis sævientibus procellis? in hoc Carpentum, fratres, in hoc, inquam, vnicum Carpentum, sub vmbra illius Optimi Maximi, Dauide nobis singulis pene Psalmis præeunte.

Cæterum vbi sponsa de Carpentis materia disseruit, accedit ad columnas quas dicit esse argenteas & ab eo ipso rege Solomone erectas. Quas autem istas esse dixerimus Colunas nisi quos Deus constituit huius Carpentis præcipuas partes, quibus hoc Carpentû fulciretur, sicut suis colūnis istud in quo nunc stamus nititur? nimirum Prophetas & Apostolos, insignes Architectos quorum etiam veluti manibus

Propheta & Apostoli sunt huius carpenti columnæ, quarum cuedarum curafidis Pastorbis & Doctoribus est commissa. Et

*quo sensu
fundamen-
torum appel-
lato illis
tribuat.*

ad huiusce carpēti constructionē in terris v-
sus est? quale illud nacti sunt primi illi Pasto-
res & Doctores ab illis sapientissimè & per-
fectissimè exēdicatū, illius diligenter tuendi
& cōseruandi cura ipsis demādata 1. Cor. 12.
28. & Eph. 4. 12. Idcirco docet alibi Apostolus
Ecclesiam esse fundatam super Prophetas &
Apostolos Eph. 2. 20. Et quoniam Apostolis
ea gratia diuinitus obrigit vt à prophetis in-
choata perficerent, idē in descriptione ciui-
tatis illius, quæ cœlitus descendit, dicitur
murus eius habuisse fundamenta duodecim
singula totidem Apostolorum nominibus
inscripta Apoc. 21. 14. nempe quoniam ad ho-
diernum vsque diem vera Ecclesia nullum a-
liud obiectum habet fieri, quàm doctrinam
illam à fidelibus illis Domini Apostolis pro-
mulgatam Ephes. 3. 12. Ergōne, inquires, sunt
plura Ecclesiæ, & ipsius gubernationis fun-
damenta? Minimè profectō. Sed plures quidē
fuerunt extractores, vnicum autem funda-
mentum. Habita igitur exēdicantium ra-
tione tot fundamenta reperientur, id est tot
opera fundatorum in varias partes disperso-
rum, quemadmodum post reditu ex chaldæa,
in instaurāda Hierosolymitana ciuitate ter-
restri, suo quisque loco ædificio struendo o-
peram dedit: opus tamen integrum vnus e-
rat murus, veteri fundamento impositus.
Neh. 2. & 3. Ea est igitur vera Ecclesiæ verè
catholicæ definitio, qua dicitur ea esse quam
Apostoli, suo quisque in loco, ædificarunt
eadem

eadem proposita doctrina vnico fundamēto innixa, vt vnica solāque Ecclesia inde cōsurgeret, nullo architecto in alterū potestatem habente? quāuis vt à Rege legatus Nehemias omnibus moderaretur: quemadmodū Magistratus fidelis officium est operam dare vt Dei regnum inter eos vigeat, quibus ipsum Deus regendis præfecit. Nusquam igitur extitit commentitius ille principatus Petro falsissimè adscriptus, qui suo quoque loco, vt & alij, fortissimè in idem opus incubuit: neq; aliter interpretari duodecim istos fundatores & duodecim ista fundamenta oportet: Nec etiam existimādum Paulum, qui amplius quàm alij omnes laborauit, 1. Cor. 15. 10. vel Barnabam, in illa Iohannis visione fuisse præteritos. Tota enim Apocalypsis testatur, Iohannem & visiones plurimas & loquendi formulas ad Iudaicam politiam accommodasse, in qua quoniam duodecim tribus recensentur, idcirco duodecim tantum portæ, nec plures illius cœlestis ciuitatis fundatores commemorantur.

Atque vt hoc clarissimè appareat in hac descriptione allegorica, notandum est colūnarū duo esse extrema, vnū quidem infra, supra verò alterū. Illarum igitur bases quidem fundo carpēti inhituntur, epistilia verò canas fulciens.

*Christus est
fundus hu-
ius Carpēti,
ipsas etiam
eius Colum-
nas fulciens.*

co columnæ quidem argenteæ, aureus verò fundus esse dicitur: nēpe Christus ipse, imus angularis ille Lapis I. Cor. 3. 11. & Esa. 28. 16. totam structuræ molem sua vi sola sustinens, eaque de caussa cum pretiosissimo & firmissimo metallo collatus. Neque argenteis istis columnis necessitate quapiam vtens, sed quòd ita ipsi libeat, ipsemet propriè & columnas ipsas, & vniuersum Carpentum suffulciens, coagmentationē videlicet sanctorum eavi quam in suorum corda insinuat, Eph. 4. 11. & 12. legatorum suorum etiam scriptis quæ illis suo spiritu dictauit adhibitis, & insigni cum efficacia promulgatis, quocunque Carpētum istud illi ducere libuit, incòcussio tamen semper illo axiome, Qui plantat & qui rigat (hæ sunt autem illæ columnæ argenteæ) nihil sunt, nisi quod ad plantationem & rigationem exterius adhibitā, omnia verò illi tribuēda qui solus facit vt adolescat planta, nempè aureus ille fundus I. Cor. 3. 7.

*Operimentū
purpureum
huius Car-
penti, desi-
gnat celestē
illam Dei
potentiam
qua suam
Ecclesiam
protegit, &
calisus con-
seruat.*

Operimentum autem istius Carpentis (inquit Sponsa) *ex purpura fecit Rex ille Solomon,* quibus verbis docemur qua ratione & potentia Deus cælo suo & throno cæruleo suos illos protegat, alioqui iniuriis & tempestatibus omnibus expositos. Hæc autē doctrina nobis penitus necessaria sæpissimè in sacris literis inculcatur, vt quum dicitur is demum in tuto esse qui habitat in latebra Domini, & Pl. 34. 16. Oculi Domini (inquit Propheta) intenti sunt in iustos & aures illius ad ipsorum clamor-

clamorē arrectæ, & Ps. 121. 4. Ecce nō dormitat neq; dormit̄ custos Israelis, interdium Sol nō feriet te nec Luna noctu: quod visibili modo experti sunt Israelitæ in ardētī deserto interdium à nube tecti, noctu verò ignis præeunte colūna per auia deducti: & Psal. 125. 1. Qui confidunt Iehouæ, similes sunt monti Sionis immoto, & in seculum permanent. Denique tota scriptura huiusmodi sententiis abundat: docente nos præterea perpetua rerum experientia, nullos sepe tutiores fuisse quàm qui iam periisse videbātur. Sed operimentū illud solis fidei oculis conspicitur, vt dicitur Moses Deum inuisibilē quasi aspectabilē contēplatus: quū ab Ægyptiis ad suos Israelitas trāsīuit Heb. 11. 27. Cœli tamē isti visibiles & quasi visibile huius regis Carpentū, in quo residet, magno ad illum ipsum in iis intuendum adiuuētō nobis esse potuerūt, quorū firmitas & cōstantes illi motus inenarrabiles, impressum habent testimonium infinitæ illius potestatis & certissimæ in ipso securitatis, de qua disserit Propheta. Psal. 19. 1. & 119. 89.

Sed (proh dolor!) hæc est nostra iustissima *Reprehensio eorum qui, aliò quam ad hoc Carpentum refugiunt.* condemnatio, quòd ex nobis quàm plurimi, qui tamen Ecclesia ex Verbo Dei reformata cēseri volumus, & quasi in hoc Carpentum recepti vt mox recta in cœlum pergamus, has columnas, hūc fundum, hoc operimentum vix quidquam esse credimus. Etenim si certissimum est doctrinam, cui nobis annūtiandæ Dominus pro infinita benignitate

sua nos elegit, verum & solum obiectum esse fidei, cur nobis fides nõ habetur, siue doceamus, siue consolemur, siue redarguamus? Quod si fides nobis habetur, cur igitur sibi tam multi peculiare Carpentum, priuatas columnas, & noua opera comminiscitur. Quinam verò istud inquietis? Nam istud demum facere idololatræ & superstitioni solent. Quid? annon idololatrarum nomine censemini, Vos auari, quibus nihil nisi lucrum placet? Hic ego vos appello mercatores, qui tam astutè nostis ex aurorum æstimatione modo auerscente, modo decrefcente, tantum quæstum maximo cum proximi detrimento facere: qui vberiore cum lucro merces credere quam præfente pecunia diuendere, miris quibusdam artibus mauultis. Vos etiam hinc alloquor fœneratores, Vos immanes lupos canos & inueteratos, (eos quòd ad canitiam excipio qui ab ipsa iuuentute hanc artem facere incipitis) qui officij simulatione diuitias execrabiles ex aliorum inopia captatis. Infelix hominum genus, quamdiu locum in hoc Carpento nobiscum occupantes, & nos & vos ipsos horrendæ subuersionis periculo obicietis? In summa, quot inter nos extant fraudes atque versutia, quantumlibet in cathedra verbum Dei personet, & ista publicæ vetent leges, aperte conuincunt non magis adhuc credi huius Carpenti fundum, vel operimentum, quam si nunquam de illis quicquam auditum esset. Quid verò dicam de perditis

ditis illis, qui vltro siue præpostero metu vera ejurata pietate, sensim tandem ita obdurerunt, vt ipsi sibi oculos effoderint & aliis excaecâdis operam Satanæ locent. Recordemur hîc, quæso, Fratres, aduersus hæc offendicula, parabolæ de reti tum bona tum mala colligente Matth. 13. 47. & (quod etiam ad Carpētum istud nostrum spectat) illius conuiuæ ad mensam accedere ausi absque veste nuptiis accommodata. Offendicula certè ista magna sunt, sed sic oportet fieri, væ autem illis quorum culpa eueniunt, inquit is qui in huius Carpentis folio residet Matt. 18. Quinetiam necessariò exoriuntur hæreses vt qui probi sunt manifesti fiant 1. Cor. 11. 19. Dei verò (Fratres) immensam bonitatem imploremus, ne in isto mundo censeamur: sed vt Ecclesiam in terris positam considerantes, huius Carpentis aureo fundo, vt nostræ Spei fulcro, cōstanter insistamus, siue sursum mētibus toti feramur, & anchoram illam in illum thronum celestem defigamus, cui Dominus idem, verùm alio respectu cōsideratus, insidet: quatenus nimirum nos in terra custodit, vt ad se in cœlum euchar:conseruās in cœlis, quos iam iam in terris possidet, vt ad exiguum tempus peregrinantes.

Superest interior carpenti ornatus, quod *Testimoniz*
 Spōsa inquit, *stratum esse amore, propter puellas dilectionis*
Hierosolymitanas. hoc est, depictis rebus *Christi erga*
 stis, aut cœlatis potiùs in sacra scripturæ *suam Eccle-*
 bris, quæ infinitum testantur amorem, que *siam in sa-*
cris literis

*descripta,
sunt tabellæ
quibus hoc
Carpentum
intus exorna-
tum conspi-
citur.*

verus ille Solomon suam illam Ierusalem prosequutus est. Hæc autem allegoria inde desumpta est quòd iam olim vlitatum illustribus viris, vt tapetibus, & tum pictis tum cœlatis rerum insignium gestarum imaginibus, non rãtum domos, verum etiam porticus, currus, lecticas, atque adeo sepulchra quoque sua exornarent, expressis præsertim eorum quos charissimos habuerant vultibus. Hunc in modum in Euangelio nobis Carpentum istud spirituale nostri Solomonis hierosolymorum amici pingitur, tum quoque amicissimis simul & ingraticissimis incolis illachrymantis quum eò ingredere- tur crucifigendus. Luc. 19. 41. Ecquis autem possit hinc quidem tantam huius Sponsi bonitatem ac misericordiam, inde verò tantam istorum hominum ingratitude & contumaciam mente complecti? Deum itaque precemur vt mentes nostras quodammodo dilatet, quibus & hæc, & illa vtunque saltem capere possimus: & nobis concedat, vt illas quidem venerati, istas vero abominati, idonei reddamur illis cognoscendis & considerandis imaginibus, sacris nimirum historiis, quæ totidem sunt testimonia infinite ac incomprehensibilis eius misericordiæ qua suam Ierusalem complexus est, Eph. 3. 19. & 5. 25, sanctorum nempe coaggregationem, quæ cum terrestri quidem Ierusalem extitit, sed neque cum ea cœpit, neque cum ea desijt: testimonia, inquam, in
hoc

h~~oc~~ Carpentio impressa quò nos ipse Sponsus
euehit & collocat, vt illa vndique, Dauidem
imitati, collustremus Psal.27.4. quemadmo-
dum in Ierusalem terrestri istud mysterium
pretiosissimis parietum incrustationibus &
ornatu reliquo adūbrabatur:cui Spon-
so & seruatori nostro omnis ho-
nor & gloria in secula secu-
lorum tribuatur. A-

men. Domine

Deus,&c.

* *
*

M.iiij.

IN CANTICVM CAN-
TICORVM HOMILIA
VICESIMA OCTAVA.

Auxilium nostrum sit à Domino, &c.

Quod sequitur extat in Cap. 3. vers. 9. 10.

9 Rhedam sibi fecit Rex Solomon ex lignis Libani.

10 Columnas eius fecit ex argento &c.

Huius Rheda succubiones non impediunt eorum requiem qui in ea versantur, nihilque est quod cum felici eorum conditione comparandum sit.

COpiosius antea differuimus de iis quæ tota hac contextus serie continentur, in qua nobis tantum doctrinæ & consolationis argumētum suppeditatur, vt, quò accuratius expenditur, hoc etiam vberior sese nobis eius fructus offerat, vt non abs re hic liber Cantici Canticorum nomine inscribatur. Itaque ad illa quæ superiore concione diximus istud iam adiungo, non temerè à Domino mentionem fieri Rheda seu Carpentum vel lecticæ duabus potissimum rebus utilis: quieti nimirum & itineri faciendo. Quantum enim huius seculi homines, nostram omnium maximè incertam esse conditionem putent, vt qui perpetuo motu agitemur, & vt ait Apostolus, velut erronei nusquam subsistere videamur 1. Corint. 4. 11: rheda tamen aurea, argenteis subnixa columnis, ostro & purpura instrata, variisque pulcherrimis imaginibus depicta & calata vehimur, quæ
nec

nec effundi, nec; quantiscunque illi dōmi for-
 rísque obicibus obiectis, vel minimum tem-
 poris momentum retardari possit, tametsi nō
 paria semper itinera conficiat: cuius rei do-
 cumento est Domini illa vox (Beati eritis
 quum conuitiati fuerint vobis & vos perfe-
 quuti fuerint, & dixerint quiduis mali ad-
 uersus vos mentientes, mea causa Matt. 5, 11.)
 Quando enim succutimur & exagitamur,
 nisi eo demum tempore de quo Christus il-
 lic loquitur? Interea tamen in rheda sic
 collocati sumus, vt istæ succussiones, quæ
 ex eorum opinione qui extra rhedam sunt,
 exitium nobis videtur minari, nos intrinse-
 cus quibusdam veluti oblectationum festi-
 uis choreis recreent & reficiant: nempe vt
 grauius vrantur ij qui nostro exitio, extra cu-
 ius tamen periculum sumus, delectantur:
 quique ipsi tandem cum suis sannis in eam
 ipsam quam nobis pararunt scrobem inci-
 dunt, vt videmus iis Prophetam sanctis iocis
 illudere Pl. 9. 7. Apostolo quoque istos om-
 nes & superos & inferos aggressores prouo-
 care non dubitante, Rom. 8. 37: qui certè
 non insaniebat quum diceret, idemque no-
 bis suo exemplo suggereret, nusquam sibi
 lætandi vel sese iactandi præberi maius argu-
 mentum quàm in cruce Iesu Christi, qua in-
 quit, mundo sum crucifixus Gal. 6. 14. Hæc
 igitur est rheda in qua vera quies vltèrius
 progredientibus reposita est, non tamen vt
 ab omni agitatione immunes placide in ea

requiescamus, Abripitur enim & circumagitur hæc rheda per infinita montium & totius orbis præcipitia. Illi, inquit Dominus, qui sunt in domibus regum, versantur in palatiis regum Matth. II. 8. Agedum igitur (Fratres) ferantur isti placidè ad tartara, splendidè ornati & molliter iacentes nisi fortassis aliam aliquando viam ingrediantur. Nos autem hac rheda in cælos, cum quibuscunque quassationibus Domino visum fuerit, recto cursu rapi sinamus, dummodo duce & auspice nostro duce & imperatore ad metam tandem perueniamus. Rom. 8. 17. Heb. 10. 20.

Copiosa descriptio ingenium laboris quos Clerus Romanus sanctæ Ecclesiæ suæ maris causa sustinuit.

Præcipui tamè (fateor) eorum de quorum otio & securitate mentionem hîc facio, angustæ viæ semitam sequi sese contrà dicentur: ut qui duro vitæ genere sese exerceant, quum nos carnis libertati indulgeamus. Nam à coniugio (inquiunt) abstinemus, à quo vobis non temperatis. Quam autem verè isti suam illâ tēperantiã iactitent, testantur tot meretrices, tot prostibula, Sodoma denique & Gomorrha instauratæ quibus cælum & solum inficitur. At enim (inquiunt) ne nobis quidem illa probantur quæ nobiscū omnino dānāda iudicamus. Doceāt ergo quibus modis ista scelera vindicent quū penes eos sit vterque gladius ut loquuntur: siue Ecclesiasticis censuris ex certo illo. S. Spiritus præscripto per os S. Pauli loquentis I. Cor. 5. 9. aut saltem ex Canonum veterum ratione, ut-

cur-

cunque tum ius diuinum prout ipsis libuit relaxent (quod nullo modo tolerari debuit) siue ciuilibus legibus, quales prophanorum etiam gentium in eiusmodi flagitia constitutæ sunt, siquidem ipsi omnium secularium dominationum ius sibi arrogant. Cúmque eorū caput suā iactet in Cæsarem & reges potestatem, cur non ea ipsa utitur in eos qui tam male greges sibi commissos pascunt? népe quòd satis norit fore ut hoc à suis respòsum ferret, Cura te ipsum, medice. Initium facito à te ipso, à tuo Clero, à tua Sodoma. Ieiunium igitur isti celebrant, &, certo anni tempore, à carnis esu abstinent. Quid verò nos? Quadragesimam planè sustulimus: promiscuè carnibus & piscibus, aut utroque simul vescimur. Testes ieiuniorum & magnorum illorum laborum quos sustinent Ecclesiæ causa, testes, inquam, appellamus eorum vultus, ventres, promos condos, pincernas, coquos & sexcentas lagenarū myriadas. Matutinas preces canūt, missas celebrāt paruas & magnas: primas preces repetunt, tertias, sextas, nonas, vespertinas, cōpletorias quas vocāt. Quid vero nos? in verbi prædicatione tātū versamur. Fatemur id quidē, totāque muneris eorum rationem in cantibus, & circulationibus positam esse concedimus. Quantum autem onus bonum illum Sanctissimum patrem sustinere putamus, quum baiulorum humeris circumfertur, quum toties pedem tollit ut exosculandam crepidā præ-

bet, quum tot aureorum nummorum myriadas numerat, præterquam quod paternam vel potius perpetua cura afficitur deprædandorum corporum & animarum, cuiuscunque fortis & conditionis hominum, tam miserè à suis emissarijs fascinatorum. Nempe hæ sunt certæ & præclaræ veræ illius Catholicæ Ecclesiæ notæ, quæ perpetuas mundi inimicitias iuravit Iac. 4. 4. quum cernuntur domini illi Reuerendissimi, longa illa suarum togarum firmata trahentes caudatorum quos vocat subleuati: rheda vecti cum suis meretricibus, ut vel sua impudentia Solè pudore suffundat; En tamen sedis illius œcumenicæ seminariū. Quid verò de ijs dicam qui galerifico illi eiusque galeris perpetuè inhiant? quid de bonis illis titulo tenus Episcopis, Abbatibus, Prioribus, quos vel meritò omnes à Sathana irrideri verisimile est, etiam si illum summo studio colant: exceptis tamen ijs qui palam & verbis & horrendo illo suo luxu, se nec Deum nec Sathanam morari ostendunt. Eò enim deuentum est. Quod autem attinet ad sanctissimos illos viros qui tum sese tum alios tot meritis onerant: Eheu! quam incommodè in suis illis & plusquam regijs palatij habitant! quanta inedia conficiuntur, omnibus illis certatim dona conferentibus, ipsis vicissim obstructum os ad petendum nunquam habentibus, nec chiragra laborantibus ut quidpiam recusent, Eheu! quantum argentum in cameris illis suis Dominicanis, quam tenui & exiguo

exiguo vestitu ornatu, in quo nec hyeme nec æstate quidquam desideres. Præclaram verò pœnitentiã disciplinã quæ in cingulo circumfertur! O insignem illam falsi Iesu societatem! quæ gratuita charitate, triginta annorũ spatio, plures opes & diuitias, quàm per totos quingentos annos reliqui omnes monachi, sibi comparauit.

Siquis hîc verò nobis obiiciat veros tamẽ aliquos esse religiosos qui corpus suũ quotidie macerent duram vitam agentes, quinetiam flagris sese confodiant: etiam si hoc illis dederimus & longè plura alia quàm quibus se venditãt: vix dum tamen ad Baaliticos Sacerdotes vsque accesserint, suos ipsorum artus nouaculis incidentes, postquam à primo diluculo ad meridiem vsque multis cœli clamoribus oppleuissent, quos aperto ore irridet Elias, 1. Reg. 15. 27: nec dum etiam cum varij generis religiosis Mahumetanis comparandi fuerint. Ac sanè si, (quod vulgus imperitum sibi persuadet) durum vitæ genus, veræ illius religionis & sanctimonię foret essentialis nota, Ioannes Baptista Iesu Christo anteposendus esset Matth. 3. 16 19. Nec tamen istud à nobis dicitur, quasi temperantiam in victu aut aliquod eiusmodi carnis aduersus Spiritum contumacis domandæ exercitium vituperemus. Nam è contrario temperatissimam vitæ rationem ab omnibus Christianis exigimus, & vtrò fatemur à multis nostrorũ in altero extremo peccari

*Qualia sine
supersticio-
forum meri-
ta.*

quasi superstitioso dierum & ciborum discrimine sublato, prohibita forent omnia ieiunia vt precibus attentius & ardentius incumbamus, aut quasi iuberemur singulis diebus carnibus & piscibus vesci. Dicimus igitur eum qui moderatè equum suum alat, ei que pabulum vbi opus est subtrahat, ne si obæsiior fuerit in Dominum quem gestare debeat, calcitret, longè differre ab illo qui eundem inutilè reddat nimium tenuj subministrato pabulo, ita vt vires eius prostratæ iaceant, nec pedem mouere possit, si quando illum conscendere voluerit dominus. Addimus præterea periniquum esse & non ferendum, vt istorum exercitiorum certæ & communes quædam regulæ statuuntur, quod nec verbo Dei constitutum vnquam fuit, nec in Ecclesia Christiana factitatum, quamdiu pura extitit: quum etiam sub iugo Legis vnicus dies Ieiunij in singulos annos generaliter institutus fuerit. Huc etiam accedit quòd quum optima quæque & præstantissima S. Spiritus in sanctissimis etiam quibusvis opera, minimè censerì possint peccatorum nostrorum apud Deum expiationes: neque solvendis apud Deum peccatis quidquam à nobis proficiscens par esse possit: execrandus sit error necesse est, regni Dei consequendi viam in cibis, vel eorum abstinentia, in matrimonio vel cœlibatu, in carniū vel piscium esu positam esse putare. Sed fateor me frustrà de istis rebus disputare aduersus eos, de quorum

quorum luxu & ingluvie cœlum & terra vindictam à Domino reposcūt. Liceat igitur illis per me (nisi meliora suadentes audire volunt) illa sua rheda vectis, cito gradu & contento cursu in eum in quem destinati sunt locum deferri. Obiter tantùm illos relego ad id quod ab omnibus Prophetis aduersus hypocritas & suorum temporum traditionum inuentores scriptum est: nec non etiam ad illa quæ tot locis passim apud Euangelistas Dominus de istorum hominum genere differit: maximè verò ad Paulum Rom. 14. 17. præsertim ibi de iis ipsis agentē quæ ex mādato Dei ad tempus tantùm prohibita fuerant, Mosem nolens sepultum fuisse vt traditionibus humanis aditus aperiretur, Coloss. 2. 23. & I. Tim. 4. 3. & 8.

Redeamus iam ad rhedam illam Sponsæ excipiendæ Sponsæ comparatam. Mirum igitur fortasse cuiquam videri possit, cur hîc nulla rotarum huius rhedæ mentio facta sit, quæ tamen penitus & in primis ad illam regendā requiruntur. Est autem perspicua eius rei ratio, nempe quòd hæc rheda nulla arte humana propriè mouetur, sed sola eius virtute qui rhedam, vt est ab eo constructa, sic peculiari quadam & diuina prorsus ratione regit. Sic minimè tamen excluditur vel Angelorum ministerium, quod cœlesti illo curru quem Ezechiel cum suis rotis vidit, nobis representatur, Ezech. 15. vel hominū opera, quum antea Sponsa comparata fuerit Pharaonis

Rheda agitur Spiritu & arcano providentiæ Dei motu citra vllum rotarum aut franorū ad-miniculum, manente nihilominus sancto ministerio in Ecclesia constituto.

quemadmodum etiã Elifeus aiebat quũ videret Eliam sublimem rapi in cœlum, Pater Pater, currus Israel & eius exercitus, 2. Reg. 2. 11. Imò ne causarum quidem naturalium ordo sic excluditur, quarum mentio fit Exod. 10. 13. & 14. 21. & Psal 18. 11. sed ita significatur secundarias omnes causas, præsertim quum agitur de iis quæ ad regnum Dei pertinent sic ad hoc opus adhiberi, vt Deus totam & integram illarum operis laudem sibi vindicet, prout de suo quoque ministerio loquens Apostolus, inquit, Eum qui plantat, & qui rigat nihil esse (nempe quod ad intrinsecam vim attinet) sed esse omnia à Deo qui dat incrementum. 1. Cor. 3. 7. Tatum igitur abest vt mortalium quispiam, aut cœlestium Angelorũ aliquis, huius rhedæ spiritualis cursum dirigere possit, vt cõtrà oporteat eos ipsos in hac rheda impelli vnus illius prouidẽtiæ motu à quo constructa per auios montes & valles omnibus inaccessas fertur. Intereã verò S. ministerium in huius rhedæ descriptione minimè omissum fuit, quod argenteis illis columnis expressum & representatum fuit, vt est à nobis superiore hebdomade declaratũ.

*Descriptio
illustris-
marũ, qua-
runque hi-
storiarũ iam
inde à prima
mundi ori-
gine vsque*

Nec leuiter prætereundum est quod interiores huius rhedæ partes splendidè exornatæ & insculptæ sunt, ad fidem maiorem faciendam dilectionum huius Sponsi erga puellas Hierosolymitanas. Quid verò aliud totũ istud est quàm quod in sacris libris, tam multiplicibus historiis, quasi picturis, non alio

liquo artificio humano factis; sed narratio-
 nibus à Sancto Spiritu dictatis contine-
 tur? Ingrediamur ergo, Fratres, (obsecro)
 in hanc rhedam; & videamus an quidpiam
 vel in cœlis vel in terra cum istis picturis &
 sculpturis sit conferendum. Primum igitur
 hic spectamus magnum illum opificem omnia
 ex nihilo facientem, apud quem omnia ad e-
 ius verbi sonum se sistunt: tum verò inter cœ-
 tera, præstantissimum illud omnium opus;
 hominem videlicet ad ipsius quasi diunitatis
 exemplar effictum: Genes. 1. 26. Deinde in-
 tuemur magnum illum conditorem in eius
 persona, qui sese postea nostrum redempto-
 rem constituit, ad duos illos humani generis
 perditos parentes accurrentem, subitoque
 lethali vulnere admouentem immortalitatis
 remedium, longè præstantioris illa, qua illi
 totam suam sobolem spoliarunt Gen. 3. 1. Huc
 accedit & arcus Domini in cœlis insculpens
 ipsius conditoris patientiam, etiamnum ho-
 die perdurantem, Gen. 8. & 13. aduersus omnem
 omnium contumaciam, ab vniuersali cata-
 clysmo ad quatuor ferè annorum millia pro-
 pagatâ. Penitus etiam intuētibus, quâta cum
 voluptate se offerunt variis errorum tempesta-
 ribus. acti Abraham, Isaac, Iacob eorumque
 soboles totos quadringētos annos inter gen-
 tes prophanas summa ingratitude & de-
 plorato furore perditas versans, aucta &
 propagata ad sexcenta hominum millia præter
 fœminas & pueros? Occurrit postea indo-

*ad Solomonis
 tēpora, qui-
 bus hæc rhe-
 da calata &
 variè exor-
 nata est.*

mitum illud Pharaonis pectus, huius rhedæ
 cursum remorari conantis, oppugnatum ac
 tandem expugnatum à ranis, muscis, pedicu-
 lis ad solam virgæ vnus seruorū magni illius
 regis quassationē excitatis. En postea rhedā
 hanc nostrā infinita pænè multitudine ho-
 minum ima gurgitis vada trāseuntium, qui-
 bus gutgibus insequētes illā hostes omnes
 absorbentur, oneratā & ornatā. Ecce manna
 cœlitus demissa: En vnico virgæ ic̄ta durissi-
 mas cautes fissas: En inde promanātes aquas
 quæ totos circiter quadranginta annos in-
 gēti illi multitudini & patribus potum sup-
 peditent: En deinceps rhedam ad Iordani
 fluentia, prostratis & conculcatis duobus po-
 tentissimis regibus, appulsam, & ipsi cedētes
 aquas traicientem: En ad eius conspectum
 colliquescentia Iericunthis mœnia: En tri-
 ginta reges Cananæos ab eadem stratos, op-
 pressos, cōtusos: En victorem populum isto
 triumphali curru vectum, in promissam hæ-
 reditatem introductum: En eundem ob sua
 peccata sic castigatum vt sibi tādē tot mi-
 randa t̄rophœa statuerit quot insultus hæc
 rhæda sustinuit: validissimos hostes modò
 vitreis lagenis obruens. Iud. 7. modò bubulci
 virga prosternens Iud. 3. 31. vt cunq; rhedæ gu-
 bernator captiuā ad tempus! sciuerit abduci
 arcā suā, cui veluti insidebat in huius rhedæ
 moderatione. At quorsum id? nēpe vt Dago-
 nis idolum cōtrito comminueret. I. Sam. 5. 6.
 suos hostes à tergo feriret, & iisdem ad eam
 quò

quò libitum esset agendam veluti ad temonem iunctis iugalibus & ictibus flagelli impulsis vteretur. Luctuosissima quidem postea & tristissima quædam sequuntur, sed stante nihilominus rheda, & quibusdam tantum exonerata, qui temerè sese in eam conicientes indignos se præbuerant qui diutiùs in ea cõmorarentur. In iis est miserrimus ille Saul postquam se tandem præcipuarũ huius rhedæ columnarum sanguine cruentasset. 1. Sam. 1. 22. Sequito mox tempore effusa planè aut omnino retardata videri poterat hæc rheda, quum ecce Deus excitato fido rhedario, Dauide nempe magno illo Propheta & rege qui eius quodammodo vices gereret, mox huic incommodo prospicit. Dauid enim adiectis Imperio suo Hierosolymis, sede tam Deo grata & accepta vt eam suę ciuitatis, domus, & quietis nomine ornarit, omni huius rhedæ velut ab integro instauratæ apparatu composito, sibi successorem architectũ designauit filium suũ Salomonẽ: Hoc verò curante excellentissimum illud opus ad exitum perducitur, tanta cum sapientia, industria, pompa denique, quanta nulla vnquam similis inter huius seculi Reges apparuit: quam etiam ob causam æterni illius Salomonis, Regis pacis & Domini & Filij æterni Dauidis fuit hic Solomon. Et hæc quidem sunt tabulæ & cælaturæ interioris huius rhedæ, quas hic commemorat Sponsa.

Quod si ultra Solomonis tēpora progre-

N.ij.

Ps rhedæ

*hæc semper
victrix &
triumphans
tempestates
omnes vsque
ad veri in
terras Solo-
monis aduen-
tum supera-
rit.*

di velimus, quemadmodum S. Spiritus propheticè nobis huius Sponsi dilectionis testimonia vsque ad ipsius in carnem aduentum, immodè etiam vsque ad mundi consummationem patefecit: quòd propiùs ad nos hîc Spõsus accessit, eò euidentiùs propensus ipsius erga suam Ierusalem quamlibet ingratham & deprauatam, amor sese exeruit. Aliquis igitur existimare possit, Rhedam istam grauitèr labefactatã fuisse quã ex duodecim tribubus, decem ex hac rheda sub Roboamo deturbatæ sunt. Sed longè secus se res habet. Quemadmodum enim si ex duodecim vnus familia liberis, decem manifesta proditiõis in matrè cõuicti exhæredetur nullo incõmodo affecta fuerit familia, quin subleuata & à spuria sobole repurgata potiùs censebitur: ita Dominus miseros istos & profligatos homines ex sua rheda expulit. Quod verò ad reliquos in rheda seruatõs attinet, siquãdo Rex denuò in familiam suã inquisiuit, quid aliud cõsecutã est quàm quod in horreis vsuuenit, nempe vt tanto purius sit triticum quãto accuratiùs ventilatur & excernitur. Videri tamè possit hæc rheda, quum pessime omnium ab ijs quibus ea cura à Rege commissã fuisset dirigeretur, non modò effusa, sed & in sexcenta frustula discerpta, atque adeò versa in cineres, postquam multis tempestatibus præsertim sub Iosaphato & Ezechia restitisset. Verùm si rem totam diligentius attendamus, cõtrarium planè comperietur. Tantum enim abest vt qui hac in parte superiores fuissè vi-

deri possunt, victorias illas suas iactare possint, vt contrà Rex ipse suos hostes impulerit, egerit, & ad hoc opus patrandum admo- uerit: nequaquã certè vt rhedam suam euerteret, sed vt eam primùm infinita illa obscœ- norum, & prophanorum hominum multitu- dine exoneraret, deinde vt dissolueret, ac tertio & postremò quoniam longum iter ipsi emetiendum erat, nempe Babylonem vsque, tot flumina traijcienda, tot viarum mole- stia & difficultates superandæ: volens etiam populum suum ex nimio otio & desidia torpètem expergefaceret, tum Chaldeam vs- que peditem illum deduxit, tum Chaldæis v- tens veluti clitellarijs iumentis suam sup- pellectilem auream & argenteam eò deferri curauit, quam apud illos tanquam seque- stros ad tempus deponeret. Rhedam verò suã quam videbat ita conspurcatam & labefacta- tam, non modò dissolui & disiungi voluit vt dixi, sed etiam confringi & comminui: ea ta- men lege & conditione vt non inutilia es- sent eius fragmenta. Itaque suo tempore il- lam postea restituit, idque adhibita suorum alioquin hostium & qui euersoribus illius successerant opera. Quod si quis hîc seruitu- tem obijciat, Accipio id quidem: nam hoc sa- nè promerebatur. Sed addo, in illa quoque captiuitate populum quamlibet captiuum Babyloni in Danielis persona præfuisse. Hinc edicta illa regia de Danielis Deo adorando, Hinc tyrannus inter feras relegatus: Babylon

denique ipsamet captiua, & populus Dei, magnis cum priuilegijs & factorum vasorum restitutione instauratus. Quid postea? Annon ille est Rex qui regum Syriae & Aegypti vires confregit, tametsi non nunquam illis in suam vsque domum aditum patefecit vt eos interciperet?

Quomodo Rex iste suo in terram aduentu, illustriori longè quàm antea conditione Rhedam istam erexit, eamque incredibili celeritate ab Oriente in Occidentem traduxerit, euerso tandem imperio Romano eius cursum obstinato quilibet animo impediente.

Quod si vlteriùs etiam progredimur, verè hìc demù ille Regis erga suam veram Ierusalem propèssimus amor elucet, quù superiora omnia fuerint duntaxat quaedam sponsa- hiorum arræ. Tum enim instructa fuit ista rheda, quæ incredibili celeritate ab Oriente in Occidentem, & à Septentrione in Meridiè transit: illo oris Domini vehementissimo flatu impulsæ: qui die Pêtecostes duabus velocissimæ efficacix rebus repræsentatus est, vehementi nempe & rapido vento, necnon etiam igne similitudinem linguarum referente. Nam hoc illud est in quo tum potentia tû integra & sincera Regis huius rhedæ dilectio, verè cardinalium quatuor ventorum a- liis inuectæ, sese potissimum, prostrato illo ingenti Romanæ monarchiæ cadauere, demonstrauit: nunc etiã eundem ventû spirare iubentis ad illius Bestiæ, ad prostrati imperij exemplar effictæ, & in Templo Dei super eosdem septem colles insidentis exitium: ad quæ sigillatim excutienda non vnica concione, sed pluribus hominum ætatibus esset nobis opus.

applicatio

Hoc tantum addam: alteram istam rhedam

dam, non in sese quidem nouam, sed spiri-
 tualem, quatenus illam prior illius rudior
 forma repræsentabat, postquam in pes-
 simos rectores aliquot ante secula incidit,
 nostris rursus temporibus instrui & instau-
 rari cepisse, maxima orbis terrarum par-
 te iam traiecta, quam etiamnum hodie pera-
 grat, non quidem sine multis succussionibus
 & offensionibus, sed in quibus tamen is qui
 in cælis est & ab eius rotis nunquam rece-
 dit, ita moderatur, vt, quæ est eius immensa
 benignitas, potentissimos etiam quosuis
 cursum eius remorari conatos prostratos
 calcauerit. Quod si qui quassationum illa-
 rum vi & impetu è rheda sunt excussii, certè
 nõ in terra iacuerunt sed sursum auolarunt,
 quò videlicet hæc Rheda omnes vectores
 suos deducit, solis tantum ipsorum spoliis
 deorsum relictis, partim vt quosdam perpe-
 tuò coarguât, partim vt aliis sequentibus cer-
 tæ & inuictæ constantiæ exemplum suppedit-
 rent. Itaque, Fratres, quum in nos Dominus hac
 singulari beneficentia sit vsus à multis iã an-
 nis, vt suam hanc rhedã in has regiones con-
 uerterit, in quam nos compelleret quasi ex
 plerisque orbis terrarum partibus coactos,
 agedum ita nos ab illo regi in illa patiamur, ne
 vnquã ab ea extrudamur: sed Dauidis potiùs
 exemplo Ps. 23. 6. & 27. 4. à Deo peramus vt
 toto vitæ curriculo apud eum consistamus,
 ipso videlicet pro sua bonitate, ad extremum
 illum vsque diem, nos gubernate, quo subli-

*istius dile-
 ctionis ac po-
 tentiæ Dei
 ad id quod
 nostris tem-
 poribus in-
 staurauit,
 soluta iam
 ferè ab im-
 probis rhe-
 dariis suæ
 rhedæ, equis
 denuò ad-
 iunctis.*

mes in cœlos cum eo in æternum regnaturi
 rapiamur, 1. Tess. 4. 27. Amen. Deus omnipoten-
 tens &c.

IN CANTICVM CAN-
 TICORVM HOMILIA
 VICESIMANONA.

Auxilium nostrum sit à Domino, &c.

Quod sequitur extat in Cap. 3. vers. II.

II Egredimini, & intuemini puellam
 Tzionis, in hunc regem Solomonem,
 coronatum coronâ qua coronauit
 eum mater eius, die desponsationis
 eius, & die lætitiæ cordis ipsius.

*Cognitio ve-
 ri Iesu Chri-
 sti, & vera
 Ecclesiæ re-
 quiritur ad
 salutem, &
 altera alte-
 ram docere
 nos debet.*

QUÆ de materia, constructione, ornatu-
 que didicimus Carpentem Regij, satis
 superque nobis spectandâ proponit
 eius excellentiam: fatendum est nihilominus
 quæ intra illud continentur esse longe pul-
 chriora: nempe Regem illum, primum, dein-
 de Reginam: quorum magnificentia, regis
 quidem, reginæ verbis: reginæ autem, regis
 oratione, alterius de altero videlicet locuple-
 tissimi testis, nobis hîc depingitur. Est autem
 nobis hæc doctrina eo magis necessaria, quòd
 quum æternæ vitæ doctrina in eo potissimum
 sita sit ut Patrem cognoscamus in Filio quæ
 nobis dedit Io. 17. 3, Satâ cõtra totus est in eo

vt

vt nobis Christos fictitios Math. 24 5. & falsas Ecclesias obtrudat. Deinde quamplurimi semper extitêre quibus neque Christus, neque Ecclesia sunt in pretio, vt oportuit, vtpote quorum dignitatem & præstantiam ignorantes homines, nimirum vana specie ipsorum oculos perstringente, multipliciter decepti fuerût. 1. Cor. 7. 31. Nã certè tũ rex iste tum regina, si carnis oculis spectentur, tam apparêt deformes, vt vel illorum aspectum plerique refugiant, vel si qui forte ad illos accesserint, diutiùs apud illos versari non sustineant, Esa. 53. 2 & 1. Cor. 4. 9: quorum propterea propheta Psal. 45 14. pulchritudinem interiorum esse merito prædicat: quæ res diligentẽ & accuratam explicationem requirit.

Consideremus ergò, quæ persona hîc loquens introducatur, quos alloquatur, qua de re & quomodo loquatur, vt in singulis istis proficiamus. Sponsa ergo est quæ verba facit, & quæ audienda est, nisi forte in prophanorum publicanorũq; numero censi volumus Math. 18. 17 & Luc. 10. 6. Sed quoniã eam auctoritatẽ quæ ad veram Ecclesiam pertinet, iam olim Satan, ad suã falsam transtulit, quænam germana sit Ecclesia diligenter videntum est, vt ab audienda supposititia nobis caueamus. Quænam autem illa vera sit, discernere hinc quoque possumus, ea videlicet quæ auditores nõ ad se, vt solet adultera, pellicit, sed ad contemplandum Sponsum inuitat, & quidem coronatum, sicuti, Deo fauente, pau-

*Vna Ecclesia
Spõsum suũ
laudat, &
ad eum omnes
adducere
nisiintur*

Id infra explicaturi sumus.

*Non quicquid
que in Eccle-
sia sunt ex
Ecclesia cen-
sendi sunt:
atque idcirco
falsa Eccle-
sia Catholica
in medio ve-
ra reperitur.*

Cōpellat autem Sponsa puellas Sionis, hoc est illos, quibus salutis nuntiū Deus gratuito mittit: siue illud admittant, & mēbra fiant huius illos inuitantis Sponsæ, quæ cœtus est & mysticum ipsius Sponsi corpus: siue indignos se præbent ea quam Deus ipsis offert gratia, sicuti docemur in illius magni epuli parabola, Luc. 14. 16. Est autem in illa nobis id quoque in primis obseruandum, omnes illos inuitatos ad excusationem sui vnanimiter dici confugisse, quamuis non eadem vsi sint excusatione. Hinc enim discimus, quemadmodū vna est vera Ecclesia, quā esse catholicam dicimus & quæ in audiēda vnus Spōsi voce consentit: non absimili ratione vnā quoque falsam esse Ecclesiam Catholicam, quæ ad mentiendum & repudiandam veritatem conuenit, quanuis non iidem sint omnium mentientium errores. Quapropter paulò antè à me dictum est in hoc Cantico, puellarum Sionis esse duo genera, communis tamen cognomenti, propterea quòd Sion esset populi Dei metropolis. Earum autem vnæ habentur huius Sponsæ tanquam pedisequæ, suo quæque tempore & ordine ad nuptiale coniuuium accessuræ, sicuti scribitur Psal. 45. 15. Alteræ vero etsi in Sione id est in Ecclesia versabantur, in Ecclesia tamen non censebantur, Sionem nimirum incolentes, vel inaniter spectandi causa quid rerum ibi ageretur, vel aliud quiduis negotij curantes, cuiusmo-

iusmo-

iufmodi hominum vtinam tanta non eſſet frequentia, quantam quotidie cernimus.

Vt autem ad id accedamus quod tertio loco propoſuimus: nempe ad id de quo Spōſa loquitur, in primis expendenda eſt hæc uocula *Egredimini*: quæ uideri poſſet abſurdiſſima. Etenim ſi Sion erat Eccleſiæ domiciliū in terris, quānam inde nobis egrediendum fuerit ut regē contemplemur cuius ibi ſit ſedes? Pſa. 81. 2. & 132. 15. Reſpondeo primūm nihil nobis conferre, immo grauiori iudicio nos ſubiicere commorationem in Sione, niſi ut corpore ſic animo ſimus Sionis ciues. Ut autem animo quoque Sionis ciues ſimus, oportet ut ex nobis ipsis egrediamur, ut cum Apoſtolo dicere poſſimus Gal. 2. 20. Ego non ampliùs uiuo, ſed uiuit in me Chriſtus.

Præterea quoties Sion ipſa maximam partem polluta eſt: quo reſpectu Rex inde ſit expulſus, egredi certè illos neceſſe eſt qui conſpectū eius expetūt: quemadmodum propterea re ipſa egreſſus eſt ille Rex extra terreſtrem Ieruſalem crucifixus, vnde nobis etiam eſſe prodeundum ut ipſi coniungamur, expreſſe monet Apoſtolo Heb. 13. 12. Hæc igitur altera eſt illius egreſſionis ratio de qua Sponſa differit, pluribus exemplis comprobata. Nam, ut infinitas penè pollutiones prætereamus quibus adactus eſt Dominus poſt hæc Solomonis tempora exurendam ſuā domum Chaldæis, & poſtea polluendam Antiocho in manus tradere: & uocem illam

Ex nobis ipsis primūm! egredi nos oportet ut Regem iſtūm contemplemur.

Deinde & ipſa Sione nobis eſt exueundum quum ex ea Rex exceſſit, & in ea Babylon ſigna ſua fixit.

horrendam huius rhedæ Domini mox expellendi, *Ecce relinquetur vobis domus vestra deserta*, quum de hoc rege ad mortem extrudendo ageretur, agebant in Sione Pilatus & Herodes, vterq; ab eo cognoscendo, qui apud eos præsens causam dicebat innocentissimus, tãtùm abfuit vt ille quidẽ eũ cõtrà conscientiam damnarit, alter ignominiosè dimiserit. Quid ampliùs? illæ ipsæ turbæ quæ ingrediẽtẽ voce maxima suũ illud, *Osanna* acclamabant, ea ipsa hebdomade, *Tolle, Tolle, Crucifige*, multò maiore contentione sunt ad raium vociferati. Non igitur frustra fuit quòd iam tunc Sionis puellis præcepta fuit egressio ad contemplandum hunc regem coronatum. Hæc autem admonitio si vnquam aliàs, est hodie prorsus necessària, illa videlicet ad Sponsam ipsam directa Ps 45. 11, *Obliviscere populi tui, & domus patris tui. Quemadmodum etiam docemur Mat. 19. 29. Quid igitur factò opus esse dixerimus Babilonicis vexillis in medio Sionis templo defixis? Sic enim iã olim veteri populo vfluenerat, Bethel in Bethanen, hoc est, Dei domo in domum iniquitatis trasformata: vt ipse David prædixerat Psal. 118. 22, & Esa. 28, & Iere. 14. 14, & Ezech. 13. cap. integro & Christus ipse Dominus Math. 23, 38. exactis semel atque iterũ è domo patris iis quos latrones appellat Luc, 19. 46. cum iis qui emebant & vendebant Ioh. 2. 14. Math. 21. 12. qui ad extremum faces templo intulit, vbi etiam non reliquit lapidem*

dem super lapidem Math. 24. 2. Quis autem inficiari audeat congregationē istā nō modò Ecclesiam veram non fuisse, sed etiam illi ex diametro repugnasse, à qua idcirco seiungere se oportuerit, sicut præceperat Dominus? Math. 15. 14. & sese cum aquilis coniungere vbi erat cadauer? Luc. 17. 37. Fore autem vt hoc ipsum & aliquid deterius multò Ecclesiæ Christianæ eueniret, multò antè monuerunt Apostoli, nempe S. Paulus Act. 20. 30. 1. Timoth. 4. 2. 2. Thess. 2. 4, & quidem Romanæ in primis Iohannes, sic in Apocalypsi interpretantibus veteribus Græcis & Latinis plurimis, predixit. Quum igitur ista, nostris temporibus impleta sint in Orientali & Occidentali Ecclesia, vt oculis eorum patet qui non penitus cæcutiunt, cui dubium esse possit, quin ex illa Sione prophana & in Babilonem transformata, egrediendum sit: & sequèdum leuitarum sub Ieroboamo exemplum 2. Chroni. 11. 13. & Domini mandatum 15. 14: quo etiam vsus est Apostolus Act. 19. 7? Ita hoc seculo fecimus, & ita se gerūt ac semper gerēt deinceps omnes verè filij Dei, Occidentali Babilone derelicta ne cū ea perire, sed vt huic coronato Regi cognito, & perspecto sese adiungāt, vitata bestię crista septem montibus insidentis, donec in stagnum ignis & sulphuris coniiciat illam suo tempore Dominus Apocal. 20. 10. In summa quum fieri non possit vt Christo Iesu & Baali simul seruiamus & tenebris cum luce societas intercedat, 2. Cor. 6. 14. regnum tenebrarum fu-

giendum est si volumus ad salutem hunc lucis regem intueri.

*Exerendum
nobis sed
Regem istū
inuenturis
& contem-
platuris.*

Prodiite ergo (inquit) *suis puellis regina.* Sed quorsum? Est enim facile ex vno gurgite in alium prodire, imo insilire. Et hodie videmus, (O rem longe miserrimam) superstitionem multos relinquere ut sese impietati mancipent, & sicuti scriptum est Luc. II. 26, pro vno dæmonio septem peiora vltro sibi accersere.

*Longè aliud
est Regem
istum con-
templari,
quàm sim-
pliciter eum
cernere aut
inueniri: &
cōtemplatio
hæc tota spi-
ritualis est,
intellectum
nam docere
verbi audi-
tu, & Sacra-
mentorum
intuitu.*

Idcirco addit sponsa, *Et contemplantini regem istum Solomonem.* Sciendum autem est in primis quid sit *contemplari*. Certè istud nō est rem aliquam simpliciter cernere, & quā vrbem ingredientibus regibus, vel ex fenestris vel in plateas prodiens vulgus illos prætereuntes aspicit. Sed contemplatio est animi potiùs quàm corporis: quando nimirum cognoscendæ & penitiùs perspiciendæ alicuius rei causa, illam & intimas eius partes attentè perlustramus: quod de Petro narratur, quū ad sepulchrū venisset sese intrò inclinavit, ut verè cognosceret an adhuc ibi corpus Domini iaceret, Luc. 24. 12. At enim, dicit aliquis, Rex ille cuius est figura Solomon, quū hæc à Solomone scriberentur aspectabilis non erat, ut qui naturam humanam nondū induisset, nec etiam hodie quū à nobis longissimè absit, sub oculorū sensum cadit, neque cadet antequàm tempore vltimo adueniat. Hæc omnia fateor, ac etiam illis adiicio, tantisper dū Rex hic noster in terris verè as-
specta-

pectabilis fuit , & carne præditus quæ sensu perciperetur , atque etiam posteaquam resurrexit à mortuis , tantum abfuisse vt natura hæc visibilis homines ad illius notitiam adduceret: vt contra, quum homo esset, vt & cæteri sunt homines, & cerneretur exteriore & quidē vili & cōtemptibili habitu: hoc fuerit tanquā velum oculis eorum impositū qui ipsum intuebantur , quod nō modò carnalibus officeret, puta iis à quibus Nazaræus dicebatur Ioh. 1. 47. & faber fabriq; filius, Mar. 6. 3. & Herodi à quo derisus fuit Luc. 23. 11. verum etiam ipsis eius discipulis, quominus diuinam eius maiestatem atque gloriam mente satis perciperent , & quod in illo ad salutē quærendum erat: quamuis ipsius gloria tum in verbis tū in operibus eius clarissimè splendēderet. Idcirco petenti Philippo vt ipsis Patrē ostenderet, Ioh. 14. 9. Christus respondit expedire vt ab illis sese ad patrē reciperet , Ioh. 16. 7. Rex igitur iste mentis demum oculis Dei Spiritu illustratis cernitur & agnoscitur, vt arcana ipsa Dei scrutemur: quatenus quidem nobis illa sunt à Filio patefacta. 1. Cor. 2. 10. Quid ergo? nihilne nos hic inuerint externi sensus nostri? Immò, (relictis penès Deum quæ quoties libuit extra ordinem facit) dico ex corporeis sensuum organis, duo nobis esse ad salutem non tantūm vtilia, aures videlicet quibus audiamus, & oculos quibus videamus. Non quòd rex ille & regnum eius sub sensus cadant : sed quòd his mediis

nostram mentem erudiat vt eum mente Intueamur & cognoscamus. Etenim si fidei organo concipitur & agnoscitur, fides autem in nobis formatur ex verbi auditu quo se ipsum nobis patefacit Rom. 10. 17. efficitur quis qualisque rex iste sit in verbo ipsius quærendum esse, atque cognoscendum. Deinde si fides in animo sedem habet, efficacia Sancti Spiritus in nobis creata, educata, & visibilium vsu confirmata, quibus admonita & edocta mens, res Sacramentorum spirituales & inuisibiles per illa, adiuncta exhibitionis promissione, designatas intuetur & amplectitur, spiritualis sit necesse est hæc tum consideratio siue contemplatio, tum etiam applicatio, non autem corporalis, quamuis intellectus auditione verbi & Sacramentorū aspectu, ad rerum cœlestium cognitionē ascēdat. Alioqui, quænam fuisset patrum fides, qui aduentum ipsius in carnem antegressorunt? qui tamen illum ad eò verè & efficaciter sunt contemplati, vt, licet sub aliis signis, eundem tamen cibum ederint, & eundem potum biberint, regem hunc Salomonē videlicet participantes, extra quem nulla vnquã fides, æterna vita nulla extitit, 1. Cor. 10. 3. & 4. Sic cum In Circumcisione vidit & apprehendit pater Abraham, quæ signum & symbolum illi fuit Iustificationis, quam per fidem, Rom. 4. 11. credens Dei verbo, quum adhuc esset in præputio, adeptus est. Rom. 4. 3. & 10. Sic illum cæteri viderunt, & amplexi sunt

sunt Patres, tùm in promissionibus auditis & sibi per fidē applicatis, Heb. ii. tum in umbris legis ceremonialis, quarum corpus erat iste verus Solomon Colof. 2. 17. Ita & beata virgo prius ipsum auribus, verbo audito credens, ac deinceps altissimi virtute in utero virgineo concepit Luc. i. 38. quod Elizabeth prophetico Spiritu agnouit, & tanquam insigne Dei donum meritò prædicauit. Luc. i. 45.

Hoc verò non obstat quò minus ij quibus contigit vt viuerent Christo inter homines agente, mentis eorum oculos Sancto Dei Spiritu illustrante, Eph. i. 18. & aures cordis illorum aperiente Act. 16. 14. sint tum initio ad credendum adiuti, tum in iis quæ per fidem amplexi fuerant valde confirmati, naturali & sensibili illius conspectu, auditu, & contrectatione: vt in Simeone animaduertimus Luc. 2. 28. & in Anna Prophetissa Luc. 2. 38. & Samaritanis Iohan. 4. 42: ipsisque Apostolis Matth. 13. 16. Ioh. i. 42, & 2. 22, & 1. Ioh. i. 1. Sed nihilominus, non visio, non auditio, in mentibus videntium & audientium gignit fidem, sed Spiritus sanctus, Spiritum nostrum illustrans. Idcirco inquit Paulus Ephesius (qui tamen oculis auribusque corporeis nunquam Iesum Christum veldidierant vel conspexerant) Christum habitare in cordibus ipsorū per fidem Eph. 3. 17. Atque etiam Eph. 4. mentione facta auditus Verbi quod ipsis annuntiauerat, Nō

Quid est
quibus profuerit Regis
istius corporeus aspectus
quādiu fuit
in terris.

ita, inquit, didicistis Christum, si quidem eū audiuitis, & ab eo estis edocti.

*Certa testi-
monia qui-
bus docetur
nō fuisse nec
esse quæren-
dam præsen-
tiam corpo-
ream Regis
istius in his
terrīs ex quo
in ysa. 45. as-
cendit.*

Cæterum vt hunc corporeū aspectum li-
queat illi agnoscendo regi non semper ordi-
natum fuisse, sed illud tempus duntaxat quo
inter homines commoratus est in illa carne
aspectabili quam in cœlum extrā hunc mun-
dū fastulit, dicimus hoc apertè probari, tum
expressis Scripturæ testimoniis, tum iis quæ
inde necessario colliguuntur, tribus antè ia-
ctis concessisque fundamentis. Primū i-
gitur istud statuatur, in hac disceptatione
controuerti de Christi carne, non autem de
ipsius Deitate, quæ in seipsa cōsiderata sem-
per fuit, est, atque erit inuisibilis. Deinde, Je-
sum Christum accepisse ab initio atque in
æternum verè humanum corpus, cum iis hu-
manæ naturæ proprietatibus omnibus, quæ
si tollātur corpus esse corpus nō potest. Ter-
tio actionem oculorū terminatam esse, qua
fieri nequeat (nisi miraculo & extrā ordinem
id fiat, vt Stephano contigit) vt res corporeas
absentes vel longius quàm par sit distitas
cernant. En igitur Christum ipsum Tho-
mæ incredulitatem his verbis obiurgantem,
Beati sunt qui non viderunt & crediderunt,
Ioh. 20. 29. & alibi, idem Christus, Me vobis-
cum (inquit) non semper habebitis, Matt. 26.
11. & Io. 12. 8. & 5. Et Paulus 2. Corin. 5. 6. Perc-
grinantes in corpore isto (inquit) absumus
à Domino, & Philipp. 1. 23. Cupio dissolui &
esse cū Christo. & Coloss. 3. 1. Quærite ea quæ
sur-

furfum sunt, vbi est Cristus sedēs ad dexterā Dei? Et Pet. Act. 4. 21. Quē oportet vt cœlū capiat vsque ad tempora restitutionis omnium. In summa, quoties ad Patrem se dicit proficisci, quod ad humanitatē eius pertinet, toties absentia humanitatis suæ testificatur, vt & quoties sese venturum pollicetur: si quidem nemo eò venit vbi iam est: Nec fieri magis potest absque transformatione corporis Christi in essentiam spiritualem, vt istius regis corpus adsit alicubi verè, sua essentia nec tamen locum occupet, & non sit aspectabile, quàm nefas esset dicere ipsius deitatem aliquo spatio comprehēdi, neque interea corporis conditionem subire.

Concludamus ergo verum Solomonem istum, quod ad diuinitatem attinet, oculis cerni nullo modo posse, licet vbique sit, ac peculiari quadam ratione in humanitate illa quam sibi personaliter vniuit: humanitatis autem respectu, tam hodie conspici in terris nequire, quā ipsam deitatē: non quòd in sese hæc caro inuisibilis existat, (quum cœlestis gloria naturam corporis ei non ademerit, ideòque manere illā oporteat materiātam, aspectabilem, & suis corporeis dimensionibus omnibus circumscrip̄tam) sed quòd eam à nobis super omnes cœlos euexit, ibidem donec postremò adueniat permanfuram. Quapropter ad contemplationem mentis à Spiritu sancto illustratæ: ad fidem per quam, ait Paulus hunc Regem ha-

Conclusio istius doctrinae docens vbi & quomodo contemplandus sit Rex iste:

habitare in cordibus nostris, Eph. 3. 17. ad interiores denique mētis oculos quibus ait Apostolus hunc Regem nobis esse depictum, Gal. 3. 1. ista Sponiæ inuitatio referenda est, *Predite & contemplantini Regem istum*, nempe in ipsius verbo purè annuntiato, de quo differens Paulus, 1. Cor. 4. 15. Vos, in quiebat, genui Domino: & ad Gal. 4. 19, Iterum parturio vsque quò formetur Chritus in vobis. Eodem sensu accipiēda sunt quæ de Sacramentis id est de signis aspectabilibus verbo adiunctis dicuntur: de Baptismo quidem, nos veterem hominem exuere, vt induamus Iesum Christum, in quo creamur homines noui Gal. 3. 27. & Colof. 3. 9: de sancta verò Cœna, nos comedere carnem eius, & eius sanguinem bibere.

Oppositio & refutatio doctrinæ huic veritati contrariæ;

Nunquam autem hæc veritas magis elucet, quàm quum falsæ doctrinæ opponitur, cui nunc Ecclesia Romana, hūc vsque Sponsæ, non minus falsò quàm impudenter vsurpato nomine, addicta est. Nam hæc quoque suos ad contemplantum Christum inuitat. Sed, Deus bone, quem Christum? cum de quo postea differemus. Vbinam verò contemplantum? in ligno vel lapide. At quid ibi cernitur? Simulachrum ipsius, (aiunt contemplatores, isti) ex quo discēs Christum pro peccatoribus crucifixum fuisse? Verùm enim verò hæc docendi ratio expressè à Deo vetita est in secundo Legis præcepto, aliisque compluribus locis, quæ
Hic-

Hieronimi quoque ætate habebatur execrabilis, Ephiphaniij Cypriorum Episcopi epistola teste quam vsque adeò probauit Hieronimus, vt etiam sit illam interpretatus. Præterea quid proderit scientia, vel recordatio crucis Christi, nisi cur illum crucifigi oportuerit, quid inde boni ad meredeat, quânam denique ratione fiamus eius participes intelligatur? At ista certè nos non docet mutus crucifixus, vt qui extra inanem figuram nihil aliud sit quàm mortua corruptibilisque materia. Ista verò (inquiunt) viua voce docentur. A quibus? A Curatis, Vicariis, Prioribus, Abbatibus, Episcopis, Archiepiscopis, Primatibus, Cardinalibus, & sigillatim ab illo istius Hierarchie coryphæo. Immò nemo est qui nesciat, pauculis exceptis, vix posse vllum ex istis inueniri, ligneo saxeoue crucifixo doctiorem aut cordatiorè. Qui verò habentur aut sunt etiã eruditi, quando concionandi munus obeunt vel, si velint, obire possint? Iam verò cultus ille quem Dei officium appellât quânam populum docuerit, totus ex peregrinæ linguæ cantunculis conflatus, ad idololatriam, & merum Dei ludibrium compositus? Quod si quis ex illis monachorum mendicantium aut alterius istorum votariorum sectæ, circiter Natalem Domini, vel ipsorum quadagesima impurum os aperiat, qualem proponit doctrinam? nempe vt iam sæpius est à me demonstratum, innumerabiles blasphemias

quibus omnis Iesu Christi crucifixi doctrina ex professo deprauetur. Quid verò aliud est quàm Deum Christianósque omnes illudere, quòd asserere quidam audent pietatem à se vt oportet doceri, & interea sacrarum literarum lectionem, & interpretationem lingua vulgari conceptam prohibent. Est autem istud magis etiam intolerabile quòd affirmare non verentur satis ad salutem sufficere fidem quam vocant implicitam, id est, si quis in genere assentiatur iis quæ Catholica ipsorum credit Ecclesia, etiam si quid illa doceat & credat non magis teneat quàm id quod nunquam cognouerit, & de quo cognoscendo nunquam cogitarit. At quænam ista fuerit ignoti Christi contemplatio vel meditatio, & cuius cognitio non præcipiatur? In summa, vt illi loquuntur & sentiunt, modò quispiam bona intentione, etiam si de doctrinæ Christianæ capitibus intelligendis nō laboret, crucifixū, sæpe etiam (eo quem propinquum habeas relicto) longe quæsitum, adorans, tacitè, Pater Noster & Ave maria obmurmuret, (non magis plerumque ab iis qui ad hūc precantur modum quàm ab ipsis surdis & mutis idolis intellecta) Deum scilicet habet propitium, & totus illi patet, purgatoria tamen adiecta purgatione, paradisus. Quid hoc cene est orare in Spiritu & veritate: Ioh. 4. 24? Sese corā Deo fide sistere, sine qua nemo illi placere potest? Heb. 11. 6. Credere quidpiā, & quidpiam nescire

cire an vnum & idem sunt? Illaue. quæso
 fides est qua stamus, 1. Corin. 16. 13. qua extun-
 guimus ignita illius mali iacula, Eph. 6. 16. &
 1. Petr. 5. 9? In qua nos esse oportet fundatos,
 & stabiles, Coloss. 1. 23? Hæccine doctrina est
 quam iuterdiu & noctu meditari debemus
 Psal. 1. 2? Quod si hæc non est, quomodo, vt
 præcipit Apostolus, præparati erimus ad red-
 dendam eius rationem, de qua nihil vnquam
 didicerimus? quânam rationem eius rei sub-
 duxerimus, in qua nihil extet acceptum aut
 expensum? Quis autem de hac re omnes Chri-
 stianos admonet? S. Petrus 1. Petr. 3. 15. Et quâ
 tandem ille fuerit Apostoli Petri successor,
 qui non modo ignorat, verum etiam vetat
 ne illa exequamur quæ disertè Petrus Chri-
 stianis singulis imperat 1. Petr. 3. 15? An non
 isti sunt potius, qui teste ipso non muto sed
 loquente Christo, neque ingrediuntur re-
 gnum cœlorum, nec alios eò ingredi patiuntur
 Math. 23. 13? Vt nō temerè dici possit ter-
 renus iste clauiger duas clauas baiulare, v-
 nam qua cœlum claudat, quantū in ipso est,
 alterā qua inferos cuilibet aperiat. Sed istis
 omissis ligneis & saxeis, mutis, & mortuis
 doctoribus quos isti libros idiotarū iure ap-
 pellant ad illū accedamus quem isti Christū
 ipsissimum esse contendunt, tam magnum,
 tā crassum, vt ipsi loquuntur, quā quū in cruce
 penderet. Quid verò loquitur iste? An docet?
 exhortatur? cōsolatur? corrigit? minus etiam
 certè quàm alter ille ligneus seu lapideus, qui

videtur esse quod non est, quum iste neque sit, neque esse videatur. Quinetiam si credimus iis à quibus Christus iste creatur, vt qui adèd perfricta frôte sūt vt sese etiã creatores sui creatoris disertis verbis ibi appellēt nō est iste Christus, vt doceat, verum vt sacrificetur siue offeratur Patri: idq; nō sine manifesto ludibrio, quū ille idē à quo offertur totū eum comedat & ebibat, ne particula quidē ei relicta, cui realiter illum à se offerri mentitur. Et tamen hoc caput est, hoc fundamentum, hæc summa totius apud illos Christianisimi. Eorum enim hæc sunt formulæ, *Attollere Deū* respectu agētis, & *Videre Deum*, respectu spectātis. Saltem verò paulò accommodatiùs loquentes, si *Attollis Iesum Christum* & *Videri Iesum Christum*, non autē simpliciter Deum dicerent: quamuis verum Deum esse Christum minimè negemus: at non certè quatenus attolli vel videri possit. Sed necesse est, vt isti quales sint tum factis, tum etiam verbis prodant.

Exhortatio ad diligentiore quam hactenus huius Regis cōtemplationē & cultum.

Agedū verò tandē ex hoc impurissimo cœno emergamus, & liberatori nostro gratias agamus qui nos inde eduxit. Deinde toto animo ad eius cognitionē & verum cultū, incubabamus, qui propterea nobis oculos aperuit, ne in multa grauiorē reprehensionē incidamus, quàm ij quos ignorantia vel superstitio decipit: neque vel auaros imitemur, mēte & oculis ad diuitias conuersos: neq; scortatores omni spurcitiæ & voluptati mancipatos,

&

& quorum oculi sunt adulteriorum pleni: neque gulæ & ventri addictos, quorum animus & oculi sunt in popinis & patinis: non denique cæteros vanis & prauis studiis deditos. Sed contrà, quidquid oculis nostris à Deo conditum offertur, trahat nos ad id, quò nos ipsa rerum vniuersitas tot modis cohortatur, nempe vt rerum istarum conditoris & gubernatoris sapientiam, potètiã, bonitatem infinitam suspiciètes adoremus, & nos ipsos totos vt vnico nostro per Iesum illum Christum Seruatori, per Spiritum sanctum, vt gratum ipsi sacrificium offeramus, Ro. 12. 1. Non satis autè est nuda & qualiscunque contèplatio huius Regis, sed etiam agnoscèndus est, quò referri debet tota hæc contèplatio. In summa igitur Solomon iste nobis appellandus & adorandus vt Rex, & quidem coronatus. Quàmnam verò corona? *Quàm coronauit eum ipsius mater. Quando? die sponsalium eius, & die latitiæ cordis eius.* Hæc igitur enucleatè & sigillatim consideremus.

Notum est quid designet Regis appellatio, *Regem istum* supremam minirum potestatem in subditos, *supremum esse, spiritua-* ratione tēperatā. Ita etiam hoc in loco vsurpatur sed eo seruato discrimine quo Rex iste à cæteris sine exceptione Regibus omnibus *lem & æternum, nulli- quere i crea-* differt, quotquot sunt, fuerunt, & ad finem vsque *ta auctori-* mudi existet. Omnes enim alij ita subditis suis imperant, vt & certis regionum & *tas dare* temporum finibus ipsorum imperium circumscribatur, vt ultra corpus, externaque cor- *leges con-* *scientiis præ-* *scribendi, nec* *quod ad ea*

*quæ cultum
eius, nec etiã
quæ salutem
nostram spe-
ctant.*

poris bona potestas eorum euagetur, vt de-
niq; velint nolint administrati imperij ratio-
nẽ reddant apud eius tribunal à quo fuerunt
in regium solium euecti. At rex ille ad quem
intuendum, cognoscendum, contemplandũ
inuitamur, omnem in caelestia terrenaque
omnia potestatem habet: non modò quate-
nus est Patri coæternus & coessentialis: verũ
etiam quatenus est homo, cui in res creatas
omnes, summas, medias & infimas, impe-
rium est ipsi datum Math. 28. 18. Ioh 5. 27.
Psal. 8. 7. 1. Cor. 15. 27. Philipp. 2. 9. & quidem
iu æternum Luc. 1. 33. Esa. 9. 6. & speciatim in
subditos ipsius, quos in finem vsque conser-
uatos, Math. 28. 20, tandem cohæredes suos
efficiat in regno sempiterno Rom. 8. 17. Heb.
1. 10. Immodò & in suos etiam hostes in quo-
rum medio dominatur Psal. 110. ipsis, prout ei
libuit, comprimendis, castigandis, euerten-
dis, tum suæ gloriæ, tum electorum suorum
causa, quemadmodum sacra omnis testatur
historia: quamuis plenæ in illos victoriæ &
illius sui imperij absolutum omnibus nume-
ris effectum, quod illi pollicitus est pater, ad-
huc in vltimum illum diem differatur. 1. Cor.
15. 28. Constat igitur Regem istum quatenus
cum Patre Deus est, omnem habere potesta-
tem & imperium in ipsos etiam mundi re-
ges, quorum in medio sedet Psal. 82, quos in-
dicit exiitque balteo, Iob. 12. 28. à quibus etiã
rationem reposcit Psal. 58. 7. Hic vero de alio
regno queritur quod minime ad hunc mun-
dum

dum pertinet, vt rex ipse testatus est Ioh. 18. 36. Nam illud quidem omnes homines complectitur, quorum maxima pars sua ipsorum culpa peritura est Math. 7. 13: istud autem ad eos demum spectat qui peculiariter domus Dei vocantur, licet multo plures sint vocati, quam electi, Math. 20. 16. Illud prius huius vitæ terminos non egreditur: hoc posterius conscientis imperat, neque breuibus istius sæculi cancellis continetur. Illud temporariū est, hoc æternum: illud animale, hoc spirituale. Et quæ huius administratio est aspectabilis & corporalis, ea de causa instituta est, vt nos vltra mundum deducat. Illud à Deo regitur per magistratus, quibus eam potestatem tribuit, vt leges politiis suis regendis condât, ex præscripto tamen eius æquitatis quam natura, cuius & ipse author est, approbat: hoc autem huius regis imperium in animas, altius est & augustius quam vt cum Angelis ipsis, nedum hominibus cõmunicari queat. Hic ergo vnicus Rex fuit, est, eritque perpetuò animarum & conscientiarum legislator, iure isto sibi vni reseruato, ita vt etiam si Angelus quispiam è cœlo adueniens, pro imperio legem vllam conscientis præscriberet, sit nobis execrabilis futurus, vt qui potestatem vni Deo propriam in filio illo suo vnico mediatore regnum istud exercenti, sibi arrogaret Gal. 1. 8.

Et hoc præsertim caput est in quo considerandum est duorum istorum regnorum *Quod sit officium eum*

*Spiritualium
Regis huius
ministorum
zum Chri-
stianorum
Magistra-
uum.*

bernationum discrimen: Quod enim ad temporalem administrationem pertinet, quum ad illam qualitercunque sufficiat illa tum sapientia, tum prudentia naturalis, diuinitus generi humano relicta, prout tamen illam admetiri Deus dignatur: leges de rebus humanis ponere & rerum publicarum formas constituere possunt ordinati magistratus, & tum iubendo tum vetando publicam pacem sancire: gladio quoque reluctantes multare: huic tamen regum Regi rationem aliquando reddituri. In hoc Spirituali Imperio nulla est vllis huius Regis ministris facta condendarum conscientis legum, sed earum duntaxat in ipsius domo id est Ecclesia syncerè & vt eis præscriptum est promulgandarum & exequendarum potestas: minimè quidem neglectis neque promissionibus neque minis, quas demum idem ille legislator legibus suis adiunxit. Ad executionem autem quod attinet, qualis quidè illa esse potest in terris ordinaria (cœlestis enim illa vt & extraordinaria in terris vnius illius legislatoris propria est) habent quidè potestatem pastores & Seniores illarum quoque legum exequendarum, tum in resipiscentibus absoluendis, tum in eis qui obstinatè repugnât veritati ex Ecclesie cōsensu condēnandis: sed tum ipsius Regis nomine, tum acuratissimè obseruato ipsius mādato, irrita alioquin futura ipsorum sententia Math. 15. 14. id est ordinè profus spirituali, ita vt Verbum legislatoris sicut est facris

cris

cris literis per scriptū vnica sit in adhortādo,
 corrigēdo, ligādo, soluendo norma & amuf-
 fis. Sed & Christiani Magistratus, quibus etiā
 imperatū est vt istū regē adorēt Pl. 2. 12. in hoc
 quoq; spirituali regno ius quoddā obtinent:
 & quidem maximi momenti, non quidem vt
 ad ea quæ sacri ministerij propria sunt ma-
 num admoucant; quod infeliciter Vñę cessit,
 alioquin bono & pio principi. 2. Chro. 26. 15.
 sed vt autoritate sua, spirituales huiusce re-
 gis leges, exemplo Dauidis, Solomonis, & si
 qui reges pietate ac iustitia præstātes illis suc-
 cessere, tueantur, Dei cultum fortiter in legū
 diuinarum transgressoribus vindicantes, qui
 sese legibus illis regi à quibus oportet, qui-
 cunque tandem ij fuerint, non patiuntur
 Deut. 13. Itaque nullus vnquam propheta (ne
 Mose quidem exeepto qui Deum vidit facie
 ad faciem) inuenietur sibi autoritatē con-
 dendæ vllius legis arrogasse, sed hoc potius
 (& quidem vetissimo) exordio semper vsi
 Sic dicit Dominus. Et quum Iohannem Ba-
 ptistam in hunc Domini & legislatoris ipsius
 gradum euehere conarentur Iudei, Non sum
 dignus, inquit, qui solū calceorum eius cor-
 rigiam. Iohann. 1. 27. Nec fuit Moses aliū
 in Dei domo quā fidus ipsius seruus Hebr.
 3. 6. confectis omnibus ac singulis ad illud e-
 xemplar, quod viderat in mōte, Heb. 8. 3. ex-
 pressè quoq; interdicens ne quidquā iis adde-
 retur aut detraheretur quæ ab illo dictante
 exceperat Deut. 4. 2. & 12. 32. Denique inaudi-

tum est aliquid addidisse prophetas diuinis mandatis, aut vllis à se profectis legibus consciētias obstrinxisse. Cōtrā, Deus per os Esaię loquēs dānat expressē quālibet doctrinā ab hominibus excogitatā Esa. I. 12. & 29. 13. quod Christus appellat fermentum Phariseorum à quo cauere oporteat Math. 7. & 16. 11. Istud verò si in iis valet, quibus & quid fieri velit, & à quibus sit abstinendum, præcipit, quæ doctrina specialiter Legis appellatione intelligitur, ad quam tamen cognoscendam ipsa nos natura instruit, quantumuis deprauata: quantò magis illud statuendum est in Doctrina Euangelij, quæ nobis vna consilium & voluntatem Dei de nobis in filio suo seruandis patefacit, quam nec caro nec sanguis nouit, Matth. 16. 17. & quæ ne subici quidem ei potest Ro. 8. 7. Act. 20. 17.

*Lese Maie-
statis crimen
aduersus
hunc Regem
admissum:
& responsio
ad obiectio-
nes contra-
rias.*

Qualis igitur blasphemia est mendacij accersere Dei filium, testantem sese Apostolis vt amicis explicasse quidquid à Patre accepit? Quid autem Apostoli? an eos existimauerimus quicquam addidisse, vel detraxisse Regis illius mandato his verbis concepto, Ite, docete omnes gentes ea seruare quæ præcepi vobis? An verò quod ad Ecclesiasticæ disciplinæ substantiam, & sacri ministerij functionem essentialem attinet, ex quo Deus domum suam regēdam ad alterum vsque aduentum suum constituit, sentiemus aut Spiritum sanctum non omnia docuisse Apostolos: aut Apostolos satis diligenter & fideliter

munus

munus sibi demandatum non præstitisse? Saltem hac de re Paulo credamus I. Cor. II. 23, licet ibi peculiariter de sacræ Cœnæ administratione agatur & Coloss. 2. 16, quo loco quæcunque hac de re dici possent continentur. Credamus & Petro sigillatim pastores, quibus sese non tanquam dominum præfert, sed tanquam in eodem ministerio socium adiungit, admonenti ut quisque gregem suum pascat, non ut dominans cleris (inquit) sed ut qui sit exemplar gregis, I. Petr. 5. 1: Paulus suffragatur I. Cor. 7. 35. testatus se nulli laqueum iniicere velle. Hoc itaque sibi vult appellatio regis hoc in loco cui Solomonis nomen, idest pacifici, adiungitur, ab effectu videlicet quem huius regni administratio parit in hac Sponsa, idest in Ecclesia, utpote, quam viuificet, iustificet, seruet, cui vicissim illa ut soli suo, quod ad regnum spirituale attingit Domino, obtemperat. Restat ut consideremus an rex iste talis habeatur ab iis à quibus ipsi nos (per Dei gratiam) seiūximus. Nihil minus, sed eodē planè modo quo Rex est ab iis salutatus à quibus in prætorio Pilati virgis cæsus est: non quod assera multos sine pastore errantes hac eadem mente esse præditos, sed quod res tota eodē recidat. Excutiamus itaque an isti regi vllam dignitatis regis partem iniolatā & non turpiter fædatam relinquunt. In primis aiunt se habere huius Regis legatū Apostolicum simul & Catholicū. Si quis ille sit quæras, eum, inquiunt,

qui Romæ sedet. Si quo iure, quaras, longi temporis præscriptionem proferunt. Si amplius urgeas, addunt id iuris fuisse Petro Episcopo Romano & eius successori à Christo datum. Atqui si hæc singula excutere libeat, facile patebit hac impudentia nullam unquam auditam aut visam fuisse maiorem. Sed etiam si vera hæc & cōsentanea esse largirer, hoc est, tenebras esse lucem: peto an legatus regius ampliorē habeat potestatem, quàm is à quo missus est, & auctoritatem habet. Peto an qui legationē ementitus, tāta arrogātia ut nullū sit falsitatis gen^o quo Regiæ huius Maiestatis edicta non corruerit ferri vllō modo debeat ut legatus, an vero ut violatæ diuinæ maiestatis damnari. Talem autem illum esse de quo verba facimus hinc apparet: Primum quod nulla probari ratione possit, non dico ordinem, sed gradum Episcopalem diuini esse iuris, sed politici tantum, ita ut certa eius origo nulla extet vsquam perscripta, nedum ut Christus aut Apostoli vniuersalem constituerint Episcopatum: qua de re post Scripturam, fero testem eum ipsum quē primum inter illos quatuor Doctores Ecclesiæ numerant. Deinde si vetustis canonibus aliquibus standum est, qui gradum Episcopalem illum frænare voluerunt, ne, quod accidit, in Tyrannidem euaderet, coram Deo & hominibus pronuntio, nullum à multis iam seculis extitisse, nec iam extare, neque Papam, neque collegium aut in illo gradu

Hierar-

Hierarchiæ Pontificiæ collocatum, qui non sit istis canonibus excommunicatus, & ab omni Ecclesiastico munere longè depulsus. Quod autem est etiam intolerabilius, quis negare audeat istum qui legatus vniuersalis videri vult hoc sibi arrogare, vt etiam si plenos animarum currus (illis videlicet præiēs) secū in inferos præcipitet, quod strenuè profecto facit, à nemine sit iudicandus? Si hoc negatur, an confirmari non poterit expressis decretorum ipsius verbis? Tu vero qui te Petro successisse in munere isto legati contendis, an ignoras Petrum à Paulo Antiochiæ (vbi etiam ipsum sedisse vt œcumenicū Papam comminisceris) fuisse reprehensum, & quidem publicè, atque aded in eo quod Apostolici erat officij? Quoniam, vt ait Paulus Gal. 2. et reprehensione dignus erat, neque satis recto pede incedebat. Oblitúsne es aut dissimulas potiùs Petrum ipsum. 1. Petri. 5. 3. pastoribus præcipere, ne dominantur clericis, vt qui ad Dominū nō ad seruos spectent quibus suum definitum est munus. An nescis eundē Petrū à Cornelio reuersum, & eo nomine Hierosolymis, licet immeritò, accusatum, causam apud presbyterum dicere nō recusasse? an vnquam didicisti hanc legem à paulò, auctore Spiritu sancto latā, vt Prophetarū spiritus Prophetis subiiciātur? 1. Cor. 14. 32. Progrediamur vlteriùs. Certe is, cuius iste se vocat legatū, potestate omni præditus est, in cælo, & in terra, Act. 11. 4, idque iure opti-

mo: Siquidem errare in hoc imperio nequit, neque quatenus est Deus, neque quatenus Homo est perfectissimus. Quis vero sibi perfectam illa siue scientiam, siue rectitudinem attribuerit, nisi qui sese Filio Dei parem fecerit? Sed aliquid etiam dicamus amplius: ista duo sunt certissima: nempe legem moralem, quæ tantum est quædam renouatio legis naturalis, quam peccatum in homine omnino destruere non potuit, Rom. 2. 14. atque fœdus nouum, in Christo, & per Christum sanctum, ad finem vsque mundi, æterna & inuiolabilia perstare debere. Quomodo igitur iste Rex in mundo legatum aliquem constituerit qui hoc vtrumque obliterarit? Sed quoniam hæc tractatio vberiore explicationem desiderat, quàm ferre tempus possit, quæ supersunt in proximam hebdomadem reiciemus.

*Exhortatio
ad contem-
plationem
& cognitio-
nem magni
huius Regis
& Seruato-
ris.*

Demus autem operam, (Fratres) vt vox ista Ecclesiæ, nostras vndique aures ac mentes circunsonet, *Prode Sionis puella, & contemplantini regem istum Solomonem.* Atque etiam ineditemur, nos in hac vita tot beneficiis Dei affluente non esse collocatos, vt in istis caducis & fragilibus acquiescamus: Verùm vt agnito rege iste, animû & corpus ei consecremus, ad illû vt scopû studia omnia nostra referamus, cû vbiq; & semper celebremus, cuius tã insignis in nos ex his tenebris eductos idcirco effusa est gratia, vt eum assiduè in ipsius verbo cõtoplemur, gratias illi agentes, tantisper expectantes dum illum
pro-

propius contemlemur in regno illo caelesti
quod apparuit nobis ante iacta mundi fun-
damenta. Amen.

IN CANTICVM CAN-
TICORVM HOMILIA

TRICESIMA.

Auxilium nostrum sit à Domino, &c.

Quod sequitur extat in Cap. 3. vers. II.

II Egredimini, puellæ Tzionis, &
contemplamini hunc regem Solo-
monem, coronatum corona qua ma-
ter ipsius eum coronavit, die Sponfa-
lium, & die lætitiæ cordis.

HOc in argumento die Iouis proximo
substitimus, nempe vtrum is qui se iam
aliquot ab hinc seculis vocat summum ca-
put Ecclesiæ Catholicæ tanquam eius Regis
de quò hîc agitur Vicarium, non sit potius
criminis læsæ Maiestatis diuinæ, idest huius
ipsius Regis reus, etiamsi Vicarij dignitas,
quam sibi falsò arrogat, illi concederetur, vt
qui mereretur ea dignitate prorsus spoliari,
quòd fieri non possit vt summus ille Rex cui-
quam potestatem dedisse videri possit leges
ab ipso positas, & ad consummationem mun-

*Ab eo qui
se falsò ia-
ctat esse Vi-
carium V-
niuersalem
huius Regis
interris, om-
nibus modis
Regia om-
nia præcep-
ta deprava-
ri, & primū
quidē quod
in Legis Mo-
ralis primo
præcepto
consinetur:*

di perduraturas deprauandi. Hoc autem ipsum est quod nunc est nobis plenius & particulatim explicandum. Dico igitur tribus modis instrumentum aliquod deprauari & corrumpi consueuisse, nempe iis additionibus, vel detractionibus, vel mutationibus quibus instrumentum de cuius veritate quaeritur id esse desinat quod initio fuit. Videamus igitur an non is de quo loquimur omnibus huiusce deprauandi instrumenti modis fuerit grassatus, & grassetur etiamnum hodie in diuinæ Legis tabulas, & à Lege morali incipiamus. Primo præcepto prohibemur habere vllum alium Deum præter solum illum, Patrem, Filium & Spiritum Sanctum. Quid verò aliud est aliquid habere pro Deo, quam ei tribuere id quod huius vnus Dei proprium est, siue quis hanc apud se de ea re concipiat opinionem (quæ est interior idololatria) siue eidem rei tribuat cultum aliquem externum ei soli vero Deo debitum, quæ est idololatria exterior, ambæ coram Deo detestandæ? Annon autem ex creatura, imò verò ex semicreatura Deum facit qui sibi persuadet ab ea audiri & percipi voces, aut certè (quod maius est) animi conceptus hominum, tanto etiam intervallo absentium, quanto distant à terris ea quæ sunt supra summos caelos? imò verò hominum infinitis diuersissimis locis eodem momento quidpiam loquentium vel cogitantium? Hæc, inquam, proprietates, Esse nempe vbique, & cogi-

Primi Præcepti deprauatio.

cogitationes nosse , annon solius Essentiæ diuinæ propria est? Exceptio istorum parata est, tunc deinum fieri homines Deos ex creaturis, si dicantur ex seipsis audire & intelligere quæ ipsis absentibus tot diuersis locis & eodem momento à diuersis hominibus dicuntur: sed hoc ex reuelatione dari Sanctis defunctis, imò etiam uiuis sæpe fuisse concessum. Sic enim Elisæum per reuelationem Spiritus Prophetici, sciuisse, & quasi uidisse atque audiuisse licet absentem, ea quæ seruus suus Giezi dixerat & gesserat cum Naamane Syro 2. Reg. 5. 26. & idem dici posse de Petro in eo quod de Anania & Sapphira cognouit & patefecit Act 5. 4. Quòd si Deus (inquiunt illi) hanc gratiam suis seruis hinc adhuc cum ista infirmitate carnis repentinis largitus est, cur non eandem ipsis hodie cum illo agentibus, & cælesti gloria fruuentibus multò auctiorem concederet? En qua caligine tot miserorum populorum mentes hodie obtenebrentur, non intelligentium, quàm falso, furili & imaginario præsupposito tota hæc exceptio innitatur. Nam quòd attrinet ad illa media quibus Deo visum est hinc in terris, ad Ecclesiæ suæ conseruationem & ædificationem uti, quænam illa sint ex ipsius verbo, non solum in genere, sed sigillatim etiam docemur, Placere nimirum ipsi, tum hominum tanquam medium ordinæium, tum Angelorum etiam quoties & quandiu ipsi libuit ministerium per visiones & mandata

extraordinaria adhibere. Sic illi visum fuit,
 vigente pædagogia Legis (vt loquitur Apo-
 stolus. Gal. 4.) seruis non solùm ea quæ hîc
 vel illic dicerentur aut fierent, sed etiam fu-
 tura, patefacere, quatenus ipsorum opera ad
 hoc vel illud vti volebat. At hoc ego perne-
 go cuiquam vnquam datum fuisse, vt vel co-
 gitata hominum, vel cuncta præsentia dicta
 factaue absentium nossent, sed duntaxat qui-
 bus & quoties libuit ea demum singularia
 patefecisse, quæ nosse illos ad certum finem
 oporteret. Testis eius rei esto ille ipse Pro-
 pheta Elisæus. 2. Reg. 4. 29. & Nathan quoque,
 coactus postea reuocare quæ, non satis com-
 pertam habens voluntatem Domini, ex sese
 deprompserat. 2. Samuel. 7. 3. & 5. Et quum
 Elias omnia perdita & deplorata in Israël
 existimaret, an nō satis ostēdit sibi non om-
 nia fuisse diuinitus reuelari solita? 1. Reg. 19.
 10. & 18. Quum autem de cœlesti guberna-
 tione quæritur, siue quid quis in cœlis gerat,
 quo tandem Scripturæ loco, quōve histo-
 riæ sacræ exemplo commercium istud ima-
 ginarium viuentium hominum cum Spiriti-
 bus Sanctorum, qui, peracto vitæ cursu à no-
 bis vita excesserūt, explicatum, nedum com-
 probatum inueniemus? Nam quòd ad bea-
 tos Angelos attinet, docemur hoc muneris
 ipsorum fuisse, & etiamnum adhuc esse, vt
 mittantur & adhibeantur ad ea quæ visum
 est Deo per eos efficere, sed inde non sequi-
 tur, audiri & sciri ab illis omnia quæ Deo
 placent. Nec etiam inuenietur vllum aut

mandatum ipsos inuocandi, aut exemplum, ex quo constet eos vnquam ab vlllo Dei seruo inuocatos, etiam quū ipsis apparuerunt. Sed hoc quidem inuenitur, iam pridem ab Apostolo reprehensam fuisse Angelorum inuocationem à superstitiosis inuectam, vt & ipsorum syderum quam Theurgiam veteres magi vocabant Coloss. 2. 18. Præterea videamus quænam sit huius Sanctorum inuocationis origo tam putri fundamento subnixæ. In summa fundamentum eius duplex est: nempe ipsorum Sanctorum Merita, & credita eorundem Intercessio. De Intercessione postea viderimus. Ad merita verò quòd attinet, vnde tandem petita sunt? Minimè profectò ex Sanctis Scripturis, in quibus merita directè opponuntur gratiæ. Rom. 4. 1. Sed etiam si concederem aliqua fuisse Sanctorum merita, & illos Sanctos viros eam præstitisse Legis obseruationem in qua nihil desiderari possèt, an non abundè pro iis quæ promeriti fuerint satisfactum illis à Deo fuerit ea quam retulerint mercede? vitæ nimirum æternæ premio, ex illa fœderis Legalis formula, Hæc fac & viues? Vnde igitur hoc totū est quod de meritis illorum superesse dicitur, quod thesaurum Ecclesiæ inexhaustum isti vocant? & cuius tâta & tam quæstiuosa quotidie instituitur nundinatio? Quòd si Sancti illi Dei homines tantum habuerunt meritum, vt exhauriri non possit quod ex illis superest & redundat, quid illis opus fuit meri-

ris Christi? Scilicet hoc illis meritis fuerit
 Christus, vt ipsi tum sibi tum aliis omnia
 bona possent promereri. Insuper, cui, vbi &
 quando hæc ipsa sua merita distribuendi
 prouinciam mādantur? Quis id ipsorum no-
 mine pepigit & pactis solēnibus cōgnauit?
 Præterea, si verum est, sicuti in scholis do-
 cetur (& certè verum est) meritum Domini
 nostrī Iesu Christi (quod vnicum nos qui-
 dem agnoscimus) vim illam suam infinitam
 à diuina natura in qua eius Humanitas vnio-
 ne personali subsistit, obtinere: quinam hæc
 ipsa vis tribui poterit Sanctorum meritis, e-
 tiam si de ea detrahant quantum velint, quin
 aliquam etiam diuinitatis speciem ipsis at-
 tribuant. Et quid est aliud, Adorare creatu-
 ras, quàm ipsis vim supernaturalem, diuinam
 denique tribuere? Putà vim conseruandi ani-
 mam & corpus, dæmones abigendi, Sancti-
 ficandi Spiritum, imò verò etiam delēdi pec-
 cata, quod ne cæci quidem Iudæi ignorarunt
 vnus Dei proprium esse? Luc 5 21. Quid igi-
 tur de illorum aqua tam stulte exorcisata, de
 sputo, de cereo benedicto, de pane consecra-
 to, & ipsorum Agnis Dei quæ vocant, & in-
 numeris eiusmodi nugis censebimus? quis
 denique Chrismatis horribilem adoratio-
 nem, id est illud, Aue sanctum Chrisma, toties
 & tam expressè in ipsorum ceremoniis repe-
 titam, excusare poterit? Quis nō miretur ho-
 mines sese in genua prouolentes, crucem
 ligneam aliam ex materia etiam, ipsam, ipsam,
 inquam, illam materiata, Spem vnicam suam

appellando salutare? Nec enim hîc locus est ipsorum tergiuersationi, quòd videlicet ea non dicantur ipsi Cruci, sed Iesu Christo cuius crucifixi imago in ipsa expressa est. Nam planè contrarium apparet ex his ipsorū verbis, O crux aue, Spes vnica, Hoc passionis tēpore, Quo carne carnis conditor, Suspensus est patibulo. Et quid amplius? Potest ne beata virgo Maria Regina cœli vocari, quin hoc regnum diuidatur? Domina item nostra, quin socia & consors Regni vni Domino adiungatur? Vita quoque Spes & Dulcedo nostra, quin apertè in ipso Deitatis throno, sicut etiam ab istis coronata & sedens pingitur, collocetur? Sed (ô blasphemiam omnium quas vnquam os humanum euomit maximè horrendam) potest-ne ab ipsa peti, quin Iesus Christus de sede sua deturbetur, vt quod ad personam patris attinet illum oret & interpellet pro nobis, ad Filium verò Iesum Christum quod attinet, vt iure & auctoritate matris ipsi imperet? Et tamen ista non solùm dicantur, scribuntur, sed etiam magnis cum clamoribus & vlularibus in ipsorum templis quotidie personant: & qui hæc ausit reprehendere, statim pro intolerabili hæretico censetur. Concludo igitur in ea Ecclesia tot falsos Deos coli quot in ipsa creaturæ inuocantur & coluntur adoratione religiosa, hoc est quæ directè conscientiam & cultū diuinum spectat, vni soli Deo, Patri, Filio & Spiritui Sancto debitum: & quot sunt templa & altaria creaturis dicata

& consecrata Quinam igitur ea fuerit vera & vnica Ecclesia Catholica?

Falsatio secundæ præcepti.

Hoc primo mandato quod aliis omnibus vice fundamenti substratum est euerso, quid de aliis statuendum est? Quod ad secundum præceptum attinet, quo duo capita continentur & expressè prohibentur, vnum, ne religionis causa, creaturæ vllius, quæcunque tandem illa sit, imago aut effigies fiat: alterum ne cultus aliquis ipsis tribuatur, non dicam de hoc præcepto idem quod de superiore. Nam quòd ad primum attinet, vltèrius, ipsi progressi non sunt quàm vt ipsum re ipsa violarent, quanquam vt Dei manu scriptum reliquerunt. Sed quòd ad hoc secundum attinet, quum satis intelligerent illo manente omnino futurum vt imagines, picturæ & statux corruerent, ita ipsum cum primo miscuerunt & confuderunt, vt tandem totum è medio sustulerint, Audacia sanè intolerabili & sine vlla excusatione execranda, quum ipse Dominus qui veluti propria manu, absque vlla videlicet opera humana istud præceptum sicut & cætera tabulis illis insculpsit, declaret ne minimum quidem Legis Iota vel apicem expungendum esse, Matth. 5.18. Itaque flagitium istud quo præceptum hoc secundum è numero cæterorum penitus sublatum est, omni excusatione caret. At enim (inquiunt) ex Sacrorum Bibliorum contextu præceptum illud non expunximus. Fateor. Sed quum in communi præceptorum diuinorum recitatione,

ne, quam vnā plebs audit, sit deletum, quid prodesse potest, quòd in contextu Bibliorum extet, nisi quòd Dei prouidentia voluit istorū audaciam & impudentiam hinc conuincere? Ipsius autem præcepti apertam & omnium oculis expositam violationem quānam excusauerint, quum omnia ipsorum templa, sacella, plateæ, angiportus, tum in urbibus, tū in agris, nihil aliud sint quàm nidi & theatra quædam omnis generis imaginum? Nouimus tamen egregias ipsorum exceptiones, sed quæ vel minima huius præcepti vocula eliduntur. Huius enim præcepti verus sensus, præterquàm quòd ex seipso satis clarus & perspicuus est, vnde tandem potest meliùs colligi quàm ex eo quod passim in Ecclesia Christiana plus quàm ter centum annis fuit obseruatum? Imagines, inquiunt, libri sunt idiotarum. Ecquid verò docere possint Ecclesiam isti doctores surdi, muti, inanimati, in Ecclesiā aduersus Domini expressum interdictū introducti, qui nō solūm imagines coli vel adorari, sed etiā fieri, nēpe conscientiæ siue vllius religionis causa vetuit? Experientia verò ipsa tandem ostendit cur Dominus hoc præceptum in duo capita distinxerit: primūm quidem fieri imagines, deinde illas coli prohibens. Quum primūm enim introduci in Ecclesiam cœperunt imagines, diu iudicatū est nullum ipsis honorē deberi. Aperta verò idololatrię ianua, sophistæ fautores eius sceleris cœperunt pro ipsius defensione docere,

honorem istum exhibitum imagini siue statuæ, non ei, sed archetypo idest ei exhiberi qui imagine repræsentaretur. Falsò id quidem. Nam si ita esset cur propensiore veneratione in eiusdem Sancti Vnam imaginem potius quàm alteram ferretur idololatrarum animus? Etsi verò eiusmodi esset qualem illi esse dicunt istorum scopus, quid aliud respòdent quàm imaginem non coli, sed eum cuius ea est imago? Loquor de verè Sanctarū & Sanctorum quos vocant imaginibus. Quis autem dicere auserit, quin statim mēdacij à tota scriptura coarguatur, virginem Mariã vel Apostolos, ac proinde alios qui sanctè in terris vixerunt homines, si hodie in terris agerent, passuros vt quispiam coram ipsis Religionis causa in genua procideret? candelas ipsis offerret? thura incenderet? merita ipsorum prædicaret? quum ab istis omnibus eos alienissimos fuisse, omnis ipsorum tum doctrina, tum vita testetur? Taceo illos egregiarum illarum statuarum, quas Dominarū nostrarum appellatione dignantur, ornatus, quos modò hybernis, modò æstiuis vestibibus induunt, fertis, puppis exornāt. Omitto item sacras illorum virgines in meretricum modū compositas & ornatas, equos, alinos, canes, porcos quibus promiscuè inter illos Sanctos onusta sunt ipsorum altaria, cereos itidem & lampadas coram cæcis statuis ardentes, & cæteras eiusmodi veras & inexcusabiles idolomanias: quæ tamen omnia præclaro nomi-

ne deuotionis ab illis regi solent, Eheu! Domine vsque quòd?

Quòd ad tertium præceptum attinet, quòd Iusiurandum sit illa clientelæ & religiosæ reuerentiæ præstatio, qua hominum conscientia vni Deo Domino suo non solùm vt præfenti, & res etiam occultissimas probè cognoscenti: sed & tanquam iudici, & omnis mendacij vindici obstrictæ sunt: quum, inquam, in iureiurando magnus ille & solus Deus viuens, quasi in solio suo collocetur, & vt solus veritatis hominibus incognitæ iudex constituatur: quis negare ausit toties idolatriæ reos esse homines, & toties ab ipsis quantum quidem in ipsis hoc situm est, Diuinæ Maiestatis imminui dignitatem, quoties iusiurandum per creaturas, vel summas, vel medias, vel infimas, aliâue mentis humanæ figmenta, concipitur. Iurare siquidem nõ solùm est Deum testem in genere & simpliciter appellare, sicuti licet, vel creaturas sensus expertes Deut. 32. 1. & Esa. 1. 2. Sed eũ per quẽ iusiurandum concipitur, tum testem tum etiam iudicem eius conscientia qui iurat religiosè inuocare, qui quidem honos vni Deo debetur.

Vt ad quartum præceptum accedamus, constare arbitror inter Christianos theologos, illud, quatenus erat ceremoniale, abrogatum esse: At non ita vt in locum diei septimi, dies Dominicus, sic vt illud Iudaicũ sabbathũ, obseruetur (sic enim corporis aduen-

*Falsatio
Tertii præ-
cepti.*

*Falsatio
Quarti præ-
cepti.*

tu & exhibitione reali non esset umbris legalibus finis impositus Coloss. 2. 16. sed dies duntaxat mutatus) sed ut quemadmodum creationis mundi sex diebus absolutæ memoria septimi diei Sanctificatione primùm celebrabatur: & tamē postea Deo iubente in memoriam liberationis Ægyptiacæ mēsum ordo & anni inchoatio mutata fuit, ita, nouæ quasi creationis secūdi mundi, quæ Prophetæ appellant cœlum nouum & terram nouam Isa. 61. 17. & 66. 22. & qui verè illius lucis resurgētis Domini exortu initium cepit, recordatio renouetur, & eo die recurrente quem Dominicum appellant celebretur, hac peculiari de causa quod ad vsum eius præcipuum attinet, à cæteris veluti iam inde ab Apostolorū temporibus solennioribus & frequentioribus Christianorum cœtibus distincto. Ut autem Christiani eo die à suis quotidianis laboribus abstinerent præter id temporis quod in cœtu ponebatur, id neque illis Apostolicis temporibus mandatum, neque prius fuit obseruatū, quàm id ab Imperatoribus Christianis, ne quis à rerum sanctarum meditatione abstraheretur, & quidem non ita præcisè sancitum fuit. Sed quid si totum illud in veterem Iudaismum iamdiu degenerauit, aded quidem ut si quis die Dominico officinam aperuerit aut semel incudem malleo ferierit, tantum nefas & piaculum istud habeatur, ut inde commoueri vniuersam ciuitatem oporteat, non item si lusum, si

in ganeo potatum aut scortatum fuerit. Hæc enim iam pridem in morem abierunt. Et quasi exercitium Christianorum in eo positum sit, vt sub specie diuini cultus orientur, non sufficiebāt 52. dies dominici, sed tot dies festi scilicet addēdi fuerunt, vt ampliùs quàm tertia pars anni in otio & eiusmodi feriis tranfigatur. Sed demus illa esse correcta, ac penitus etiam desuisse, an nomen Domini vel die Dominico vel aliis diebus festis sanctificare, vel memoria magnorum & sanctorum virorū (mitto quales fuerint magna ex parte qui in eorum Kalendaris inter Sāctos relati sunt) celebrare, idem est atque idololatria & blasphemis, qualibus totus ipsorum cultus diuin^o cōsutus est, dies illos cōtaminare?

Quod ad præceptum attinet colendi parentes, quorum nomine continetur omnis superior legitima potestas, an negare ausingant isti quin illa ipsa Pharisaica traditio, qua olim Dominus declarauit hoc præceptū ad id impudenter fuisse violatum, istis fuerit ludus per quem Ducatus, Comitatus atque adedò Regna callidè inuaserūt? Turres istas ingentes extruxerunt? innumeras denique familias locupletissimas sunt deprædati? Si piget super eare antiquitatem cōsulere, saltem gratuitum illud sit diuini, quod ad *Gratis* iuuādos omnes offerunt isti qui postremi exorti nomen Iesu cunctis verè Christianis commune sibi tam falsò & impudenter vendicant, aperiat cæciorum oculos, utpote qui gratuitis il-

*Falsatio
quini præ-
cepti.*

lis suis operis quas venditant, dum nihil petunt, & omnia accipiunt, quadraginta plus minus annis ampliores redditus, & omnis generis opes sibi ampliores quàm bona pars Hospitalium Gallia, quæ vocant, possideat, corraferunt. Quid verò sentiendum est de ipsorū immunitatibus & priuilegiis quibus sese ordinariæ magistratum cognitioni & potestati exemerunt? quid de potestate & auctoritate ab Episcopis, Abbatibus, Prioribus, Curatis in Regum magistratus, maxime verò ab egregio isto Episcopo vniuersali in Imperatores, Reges & principes vsurpata? tantùm abest vt soluat tributum ei cui debetur tributum exêplo Iesu Christi, & eius cuius sese successorem iactat, quum ipsum non pudeat bonam Italia partē atque aded ipsam urbem caput Imperij Romani, patrimonium eius vocare qui se neque aurū neque argentum habere testatus est. Act. 3 6.

*Falsatio Sex
ti præcepti.*

Quòd si de sexto præcepto quærat in quo de homicidiis statuitur, quina apertius violari potest quàm asyulis ipsorum & priuilegiis quibus sibi arrogant etiam sceleratissimis reis & fontibus gratiam pœnæ, numerata pecunia, facere, illo inexcusabili Clericaturæ quam appellat abusu? Præterea qui inspiciet editum in lucem libellum nundinationum Cæcellariæ Romanæ, inueniet quatuor ducatis Camera parricidiū & matrimonium astringatum. Causam istius impunitatis si roges, nõ pudet eos proferre quod sui veri patres

tres Pilato respōderunt, Nobis non licet interficere quēquam, quum interim coegerint illi Pilatum hunc ipsum Regem de quo nunc ago, cruci affigere, sicuti idem hodie persuadent ij Regibus & Principibus, vt eundem in miseris suis membris crucifigant: & quidem certè fateor nullam ad illos pertinere neque iuris in foro dicūdi, neque in cuiusquam caput animaduertendi potestatem? quodd ista disertè distinguatur à verbi ministerio Luc. 12.14. & 22.25. & Ioan. 8.10. & 2. Timoth. 2. 4.

Quod ad septimum præceptum attinet in quo de sancti cōiugij castitate cauetur, nolo hic immorari in commemorandis illis horrédis libidinibus, quas neque Sol intueri neque tenebræ noctis tegere, neque terra sustinere amplius possunt, omnes, Deo conditore suo tempore illas exaudituro, pœnas reponcunt. Sed excipiēt ista sibi quoque displicere. Scilicet. Quis enim nescit? quis nō videt? quis non intelligit? ipso non sensu manifestè deprehendit, omnem hanc nefariarū voluptatum spurcitiem, tantam quanta nusquā gentium extitit, nec extare possit, adè effusè in Ecclesiam irrupisse per ianuam egregij illius voti cœlibatus, quod interdīctum Apostolus meritò doctrinam dæmoniorum appellat? 1. Timoth. 4. 2. Scio quid ad ista soleant excipere, Sed ô cœlum, ô terra, ô infinita millia stuporum, scortationum, adulteriorum, nefandissimorum concubituum, ô itra diuina & humana funditus euerfa, adeste, & nobiscum

Falsatio Septimi præcepti.

apud Deum & homines tam immanium & horrendorum patratorum flagitiorum, & quorum patratorum nullus adhuc finis est, vindictam exposcite. Sed fingamus ista clam fieri & ignorari, quæ est ista tam impudenter, nostro tempore usurpata licentia, auunculos & neptes consanguinitate iunctos legibus coniugalibus soluendi? Hoc enim flagitium nõ solum lege diuina prohibetur etiã quum intercedit duntaxat affinitas, sed ab ipsis quoque prophanis gentibus tam expressè damnata est, vt quũ tale quidpiam ausus esset Imperator quidam Romanus, vix vnus sit repertus quem exemplũ illud imitari non puderet. Et tamen quum istis religiosis patribus placet matrimonia ad septimum vsque gradum collateralium inhihent. Heus! Domine vsque quòd?

Falsatio Octauæ præcepti.

Quod attinet ad præceptum quo furta prohibentur, mirum fuerit videri posse ab ipsis non fuisse violatum qui vitam solis sacrilegiis, nempe pauperum bonis sustentant: vtpote quæ soli sicut ipsis lubet administrat, nulli ad reddendam administrationis suæ rationem obstricti.

Falsatio Noni præcepti.

Idem dico de penultimo præcepto, in quo de falso testimonio cauetur, quum nulla re grauius & sceleratius violetur, quàm sacram vtriusque testamenti tabularum corruptione.

Falsatio Decimi præcepti.

Denique vltimum præceptum quod asurgit vsq; ad radicem vitij intra nos insiri, & à quo

& à quo vno testatur Apostolus sese quæ vis sit peccati cognouisse. Rom. 7. 7. an potest à pertius violari & expungi, quàm quum docent nec intellectum, nec voluntatem hominis esse planè venundata sub peccato per originis peccatum? sed aliquam in nobis ad verum & bonum dispositionem remansisse, vnde postea merita illa sua ex congruo & præparationis eliciunt? Deinde quum docet opere ipso Baptismi, atque adeò aspersæ aquæ virtute, si non penitus, saltem ex parte peccatum originis ita deleri vt Turcæ vel Iudæi puer baptisatus, moriens antequam attingeret ætatem qua discrimen boni & mali noscitur, seruetur? & quòd ad omnes baptisatos attinet qui ad ætatem adultam perueniunt, id quod in ipsis ex veteri corruptione remanet, non habere rationem peccati, sed duntaxat fomitis sub cinere ad nos exercendos latentis?

Quod autem attinet ad alteram speciem Legis in qua de externo diuino cultu statuitur, planè contraria via, ad eundem tamen finem tendente processit erroris Spiritus. Abrogata siquidem Lege morali, quam tamen perpetuam esse oportuit, è contrario rationem inuit qua ceremonias quibus à Christo finem impositum esse nouerat, restitueret: idque planè mirabili astu, & quo prudentissimos etiam fefellit. Nam si persuadere apertè voluisset, aut restituendum Iudaismum, aut Paganismum retinendum, statim fuisset re-

*Species alia
horrèda falsi-
ficationis Le-
gis ceremo-
nialis.*

610 IN CANT. CANTICORVM

clamarum. Quid igitur? nempe suggestit minime malis nonnullis, nimiam cultus diuinitum in ministerio verbi, tum in administratione Sacramentorum, simplicitatem parere contemptum, & propterea optimum fore si ritus nonnulli, qui quidem non essent ex essentia doctrinae aut Sacramentorum, sed quibus religio magis commendaretur, & homines attentiores, & religiosiores fierent, abhiberentur. Id verò quum quadam erroris efficacia persuasisset, tum illud addidit, si quæ ceremoniæ Legis, non Iudaizandi, sed boni duntaxat vsus causa, obseruarentur: item si sobriè & absque vlla idololatriæ vel superstitionis specie, aliqui ritus vsurparentur, commodam fore eam rationem Iudæos & idololatrias ad veram religionem pelliciendi. Hinc manarunt aqua lustralis, pilei quadrati, Ephod lineum, & pleræque vestes Sacerdotales, tonsuræ ad coronæ instar aptatæ, cantiones, altaria, distinctiones dierum & ciborum, cū omni operosissimo apparatu totius illius præclari officij diuini quod appellant. Quasi verò Deus ceremoniis Legalibus, quarum ipsemet auctor erat, finem imposuerit, vt ius tribueret non Apostolis (qui nihil horum neque constituerunt nec vsurparunt, sed potius veram & synceram simplicitatem tum in doctrina tum in Ecclesiæ gubernatione stabilierunt & tantopere commendarunt) sed post aliquot tempora ipsorum successoribus, ad retinenda vel constituenda quæcun-

quæcunque ipsis in mentem venissent. Si hæc inficientur, res ipsis oculis pater, si ab ipsis vsurpati ritus cum Mose & historiis prophanis conferantur. Ned desunt illis fatcor, adistarum ceremoniarum quasi Apostolicarum defensionem libri conficti, quos proferant: sed tam crafse & tam ridiculè scripti, vt non aliunde quàm ab iis ipsis petenda sint nobis argumenta, quibus falsitas illorum coarguatur. En igitur quemadmodum iusto Dei iudicio Spiritus erroris sancta etiam Dei Lege ad perniciem hominum est abusus, idque specie & prætextu ipsius tuendæ & ad verum vsum applicandæ. Res sanè miranda quomodo hominum mentes eò vsque stuporis sint redactæ, vt ne tangi quidem hoc vlcus sustineant, nedum vt remedium aut quærant, aut oblatum recipiant.

Et est quidè mirum, quòd ex singulis Legis mandatis nullum sit quòd non audaciùs inter Christianos, quàm in Synagoga Iudeorum, detortum & deprauatum fuerit, teste reprehensione quam sigillatim & per partes Legislator ipse persequitur Matth. cap. 5. & 7. Sed lògè grauiùs in eo peccatum est, quòd ipsius Legis vsum & scopum funditus est euerfus, quem tamen tam acuratè Paulus asseruit & demonstraui, in epistolis præsertim ad Romanos & Galatas, qua de re ne dubitari quidem potest sine summo & inexcusabili eorum probro qui Christiani fidei Magistri dici volunt. Caterùm vt paucis dicam om-

Alius horrendus abusus, Legis & Evangelii sublatò discrimine, unde fit vt homines in ipsa morte vitam quærant.

nia, Lex nobisvel inuitis quid Deo, quid proximo debeamus ostendit, quod debitū nemo unquā potest persoluere. Causa huius rei est quòd semel vniuersum genus humanum nō soluendo factum fuit originali corruptione, quæ tamē ipsum neque à debito neque pœna, ipso legali fœdere sancita, nempe morte æterna liberat. Si quis enim existimat Deum non soluta penitus & perfectè pœna, culpæ debitum remittere (quamuis non à nobis, sed à fideiussore nostro illam satisfactionem exigat) is Deum perfecta sua iustitia orbatū, in hominē transformat. Meræ igitur & quidem inexcusabilis stultitiæ est quærere salutem animæ in mortis obligatione, hoc est in Lege morali, quæ condemnationem nostrā arguit, neque aliter nobiscum agere potest quàm ipsius formula patiatur. Et tamen hoc est fundamentum eius spei quā isti sitam esse volunt, partim in cuiusque vel in alterius cuiuspiam meritis, quæ postea numerata præsentem pecunia, isti miseris conscientijs dispēfant: nempe vt homines in sese frustra quærant quod in vno Christo inuenitur, qui solus pro nobis abundè satisfecit, peccatis nostris super lignum sublatis. 1. Petr. 2.24. & pro nobis omnem iustitiam impleuit. Matth. 3. 15. Gal. 3.13. & 4.4. Et tamen hæc est medulla, hic scopus, hæc summa, quod ad nostram salutem attinet, Theologiæ Ecclesiæ Romanæ, non illius veteris quā Paulus tātoperere commendat

mēdat sed nouæ & Antichristianæ nunc re-
gnantis.

Superest vt agamus de deprauata altera
parte Verbi diuini præcipua, de fœdere ni-
mirum salutis in vno Iesu Christo patribus
quidem promisso, tandem autem exhibito,
primùm quidem Iudæis quibus sese præsen-
tem & visibilem præbuit: deinceps verò cæ-
teris quoque nationibus Apostolorum & a-
liorum ministerio ab ipsis huc & illuc dimif-
sis. Et hoc quidem est fœdus, Euāgelium Tit.
1.2. & 3. id est bonum & salutare nuncium ap-
pellatum. Sed hanc tractationem vtpote cu-
ius explicatio multum tēporis requirit pro-
ximę concioni seruabimus. Intereaverò, Fra-
tres, gratias agētes Deo & patri nostro quòd
singulari gratia visum ipsi fuerit oculos no-
bis ad eiusmodi abusus discernendos & fu-
giendos aperire: simúlque ab eo postulemus,
vt nobis detur toto vitę nostrę curriculo te-
stari Spiritum eius non solùm in mentibus
nostris illustrandis, sed etiam voluntatibus
& affectibus nostris ad eius obsequium in-
flectendis vim suam exeruisse: ne quò ma-
ioribus ab eo beneficiis affecti fuimus, eò se-
uere pœna digniores, quod absit, sed po-
tius ipsi magis ac magis in eius filio & vnico
seruatore nostro grati & accepti inueniamur,
Amen, Deus omnipotens &c.

*Exhortatio
ad usum hu-
ius doctrinæ.*

Q. iij.

IN CANTICVM CAN-
TICORVM HOMILIA
TRICESIMA PRIMA.

Auxilium nostrum fit à Domino, &c.

Quod sequitur extat in Cap. 3. vers. 11.

II Filia Sion exite & contempla-
mini Regem istum Solomonem, cum
corona qua ipsum coronauit mater
eius, die Sponsalium ipsius, & die læ-
titia cordis ipsius.

*Quomodo
Rex iste in
hodierna illa
Apostolica
Ecclesia om-
nibus suis ho-
noribus sit
spoliatus.*

AGendum nobis adhuc superest de eo
quod nouissimo die Iouis explicare cœ-
pit, nempe vt nostris temporibus Rex iste
gloria propria eo quod vel præcipuum est
eius diadematis regij, plauè fuerit spolia-
tus, id est eo quod ad eius Mediatoris mu-
nus pertinet, quod ab Apostolo Dei poten-
tia ad salutem appellatur, Rom. 1. 16. Et ab
Esaia brachium Iehouæ. Es. 53. 1. Est autè istud
tanti momenti, vt nulla grauior inter homi-
nes controuersia moueri possit & ad cuius
definitionem accuratiore consideratione sit
opus. Illam igitur dignitatem, vel potius
huius Regis maiestatem Mediatoris inter
Deum & suam Ecclesiam, tribus potissimum
in rebus versari dico: nempe in regio simul
& spiritali dominatu, summoque adè in
suo regno, in ipsum etiam peccatum & mor-
tem imperio: deinde in eo veri, & vt maxi-
mè

mè propriè loquamur, solius prophete, & ar-
 cani Dei de salute hominum enarratoris,
 munere: ac tertio demum in æterni illius Sa-
 cerdotij functione. Nihil autem istorum sal-
 num illi & integrum in hodierna Ecclesia
 Romana relictum esse affirmo: & inde con-
 sequi minimùm omnium veræ & vnicae hu-
 ius Regis Sponsæ id est Ecclesiæ Christianæ
 nomē ei competere: quod explicare conabi-
 mur, sed paulò breuius, propterea quòd ea
 res copiosius in primo huius Cantici capite
 fuit à me disceptata.

Ad istam enim disputationem quum de-
 nuò nos ista verba Regis coronati reuocent,
 & quum ea res nunquam nimis frequenter
 & perspicuè declarari possit, in eam rursus
 libentissimè ingrediar. Enimvero quod ad
 illud de quo dixi Regium imperium, nullo
 modo potuit violari, quàm totius domesticæ
 familiæ descriptione noua præter & contra
 expressam eius voluntatē composita & con-
 stituta, quibusdā penitus sublatis, & in earum
 locū aliis constitutis ministeriis, & quantum
 ad quasdam ordinarias functiones attinet,
 sic illis in speciem retentis vt quiduis in illis
 functionibus prout ipsis libuit mutando, ad-
 dendo, & detrahendo, omnia pertubarint,
 vsurpato sibi iure dispēsandi, ligādi, soluēdi,
 & quidē absq; vlla ad quēquā prouocatione.
 Quod verò attinet ad summam eius prophe-
 ticam auctoritatē, cuius spiritu veteres om-
 nes propheta loquuti sunt. I. Pet. 1.21. & qui

*Primum de
 regia eius
 dignitate.*

ipse postea coram omnem Dei patris sui voluntatem citra ullam exceptionem annūtiavit, Ioan. 15. 15. quam post receptum suum in cælos donec inde non quidem docendi, sed iudicandi causa reuertatur, non destitit mūdo per fidos suos Apostolos, peculiari Sācti Spiritus virtute illustratos, annūtiare. Ioan. 16. 13. Act. 20. 27. Gal. 1. 8. Eph. 4. 21. 1. Petr. 1. 12. quānam apertius illa sua dignitate spoliari potuit Iesus Christus, quā corruptis iis omnibus quæ ab eo nobis annuntiata sunt, tum addendis tum mutilandis quæcunque libuit, & albi in nigrum cōmutatione, atque aduersa in tenebras luce? vt scriptū est Esa. 5. 20. Quid amplius? huius etiā volūtatis declaratione inter gētes & populos nota ipsis lingua inhibita? nēpe ne (sicut aiunt ipsi) legēdis sacris bibliis homines hæretici euadant, hoc est ne lux pariat tenebras & veritas mendacium. Quid verò est neque in regnum cælorum ingredi, neque pati vt alij cō ingrediatur? Matth. 23. 13. & lucem sub modio occultare Matth. 5. 11. si hoc non est? Superest tertiū illud caput, nempe eius sacerdotium æternū, quod in duobus potissimum versatur, in nostra videlicet redemptione & intercessione pro nobis. Hæc autem redēptio duabus partibus continetur, nostrorum videlicet peccatorum expiatione & nostra sanctificatione, quas agedum sigillatim & per partes excutiamus. Primum igitur occurrit quod peccatū originale vocamus, quod dupliciter considerari

rari debet: primùm in totius hominis corruptione, in qua huius peccati essentia quodammodò posita est, qua de re postea à nobis dissectabitur, quò de sanctificatione agemus: Deinde in eo quod cù illa corruptione coheret, idest reatu cuius respectu nascimur filij iræ ab ipso matris vtero Ps. 51. 7. Rom. 5. 14. & 18. Eph. 2. 3. Ad hæc accedunt fructus ab execranda illa radice pullulantes, qui nos peculiariter morti æternæ obstringunt, quæ radix sic est in regeneratis, de quibus postea agemus, virtute S. Sancti emortua, vt nihilominus repullulascere non desinat, quamquã non eodem quo antea ad extremum effectu, perpetuo sic vigente certamine inter istam carnem. (id est reliquias originalis vitij) & Spiritus Sãcti diuinam in nobis & efficacem virtutem Gal. 5. 17. quod certamen graphicè nobis depingitur ab Apostolo, Rom. 7. vbi eius in seipso exemplum statuit.

Si quis igitur ab istis Doctoribus de quibus hîc agimus quæsierit, quomodo originalis illius vitij fructus nobis cõdonentur: nobiscum respondebût morte & passione Domini nostri Iesu Christi istud nobis præstari. Sed si vterius progressus fueris, & huius responsi declarationem postularis: tum sese manifestè prodit antea simulatus iste Spiritus mendacij Is enim vnus & verus author est quarundam distinctionum, quibus præclara ista prior responsio tota euanescit: nempe illius primùm distinctionis in-

*falsa distinc-
tio inter
peccata ve-
nialia &
mortalia.*

ter peccata mortalia id est quæ mortem æternam merentur, & venialia, id est quæ temporariam tantum, vt aiunt, pœnam merentur, à qua facile absolui possit aliquis, vel contritione quadam seu compunctione cordis, & quæ lustralis asperzione, Episcopali benedictione, & id genus aliis fictitiis & commètiis rebus. Ex qua verè & necessario sequeretur eiusmodi peccata, minimè mortis & passionis Domini remedio eguisse, siquidè hoc malum ea pœna minimè vindicandum fuit ne in eo quidè à quo fuit admissum. Sic igitur boni isti medici, loco purgantis medicamèti, quo vno vitiù illud tollitur & sine quo mortale est omne peccatum, miseris cōscientias obstupefaciant vt solent Empyrici medicamètis vti *ναρκαωτικῶς* quæ stuporem & torporem egrotis inducant, ita vt omnem illis doloris sensum adimant. Eph. 4. 19. & ita intumescant quoad rumpantur falsa illa meritum suorum & satisfactionū opinione. Contra verò eiusmodi errores docemur in Sacris scripturis omnia quidem peccata non esse equalia in sese. Matt. 10. 11. Ioan. 19. 11. sed quod ad pœnā peccato debitā generaliter cōsideratā attinet, quelibet in Deū offensio, quinetiam & ipsa naturæ nostræ corruptio & vel minimus animi motus, vel tantillum deflectens à lege, quæ spiritualis est, id est, quæ interiora potissimum spectat, etiam si ne consentius quidem eum motum consequatur. Rom. 5. 14. 12. 7. 14. mortis & quidem æternæ pœnam

pœnā meretur. Rom. 6. 23. Sacerdos autē hic noster vnus ille est, qui maledictionē cui obnoxij eramus luendo totā eluit, idēque vnus ille qui tollit peccata mundi sine vlla exceptione. Ioā. 1. 29. qui est propitiatio pro nostris peccatis. Rom. 3. 23. quæ ipse in sese super lignum tulit. I. Pet. 2. 24. pro iis videlicet quibus resipiscentiæ donum, 2. Timot. 2. 26. & fidei, Ioan. 6. 44. & 45. concessum est: non quòd resipiscentia vel ipsa fides salutem vllomodò commereantur, aut satisfactiōis alicuius locum apud Deum obtineant, (siquidem vita æterna merè gratuitum est Dei donum. Rom. 6. 23.) sed quoniam Deus constituit & cōcessit veram resipiscentiā & fidem: nempe resipiscētiā quidem rectā viā, qua vna ad veniam obtinēdam compararemur. Psal. 51. 12. & 29. fidem autem vt organū quæ veniam in Christo repertam percipiat, & ad vitam æternam conscientijs applicet, Ioan. 3. 16. In summa quodlibet peccatum natura sua mortale est, & contrā peccatum omne (excepto eo quod est in Sanctum Spiritum irremissibile) sola æterni nostri Sacerdotis oblatione semel facta, credentibus omnibus condonatur. Heb. 10. 10. & Rom. 5. 1.

Duplex est illorū posterior distinctio, vna, *Falsa alim doctrina de culpa & pœna, & de peccatis ante baptismum cōmissis, &* inter culpā & pœnā satisfactoriam, separatim cōsideratas: altera, inter peccata baptismum præcedentia, & peccata illum consequentia vtraque ad hoc excogitata vt Christi satisfactiōni tantum detrahatur quantum me-

*de iis qua
post bap-
tisma commis-
sionibus.*

ritis suis volūt aribui quo errore nihil ma-
gis repugnans Iesu Christi Prophetiæ & Sa-
cerdotio fingi potuit, Pl. 32.1. Boni igitur isti
doctores, peccata quidem baptismum præ-
cedentia gratis omnino condonari fatentur,
rum quoad culpam & quoad pœnam, adhi-
bita tamen sacræ aquæ virtute ex opere quod
vocant operato, & præterea infantibus, qui
ante rationis vsu vita funguntur, certo de-
signato loco, quem lymbum vocitāt, in quo
exigua aliqua paradisi voluptate perfruūtur,
Sed quod ad peccata post baptismum cōmissa,
contendunt, culpa remissa, pœnam satisfa-
ctoriam soluendam superesse. At quo pretio?
ieiuniis, elemosinis, dominicæ precatōnis &
salutationis angelicæ demurmuratione, pe-
grinationibus, sudationibus, & aliis istius-
modi auriculari cōfessione impositis pœnis.
His addunt etiam venias, indulgentias & san-
ctorum merita. Ergo saltē hac ratione, con-
sequimur etiam pœnæ in morte absolutio-
nem. Minimè gentium: supersunt enim quæ
sunt in altero mundo flammis purgatorij
luenda: in quibus anima constituta quum
pro se mereri nihil possit, vnicum relinquit
liberationis ab hoc flagrantissimo igne re-
medium, in suffragiis & bonis viuientium o-
peribus, magna præcipuè Missarum vi, & an-
niuersariorum, adiuctis aquæ lustralis asper-
sionibus & aliis id genus infinitis. At quādo
tandem miser ille liberabitur? incertum id
quidem, vtcumque certum dierum & anno-
rum

rum numerum singulis peccatis mortalibus ipsi præscribant. Quid verò futurum est, si quis fortè sit iam liberatus, in cuius tamen gratiã temerè multæ & tam carò emptæ preces fundantur? nempe quæ eius causa institutæ erant preces, aliorum lucro deputabuntur. Quid igitur Iesu Christi satisfactio profuerit? nempe vt hæc omnia valeãt, homines autem ad tempus in igne purgatorij ardeãt, alioquin igne illo æterno inferorum perpetuò vstulandi. Ipse verò, summus ille indulgentiarum nundinator, quoties ipsi libuit, plura quam Iesus Christus mortuus præstat: vt qui & à culpa & à pœna absoluit, simulque Angelis mādāt vt defunctorū è purgatorio quas ipsi visum fuerit, animas educat. An verò superest adhuc aliquid detestabili⁹ & oblationi Iesu Christi magis repugnans? Omnino. Mendax enim ille spiritus iusto Dei iudicio in eos qui tenebras luci & prætulcrunt antea, & etiamnum hodie præferunt Ioann. 3. 19. vltèriùs etiam progressus est iuxta Iesaiæ prophetiam. Ies. 29. 10. & Apostoli 2. Thessal. 2. 21. & 2. Timoth. 3. 13. Ita enim sanctam illam Iesu Christi oblationem factam oppugnauit, vt illam semel factã non sufficere miseris hominibus persuaserit, ac proinde re ipsa & actualiter illam esse quotidie iterandã. Et quum sacrosancta Domini cœna propriè instituta sit, tum in primis vt magis magisque mysticæ Iesu Christi cõiunctionis & omnium eius bonorum ad salutem

æternam, participes fiamus, 1. Cor. 10. 16. tum etiam vt solemnem eius sacrosancti & vniçi sacrificij semel peracti memoriã cum solenni gratiarum actione celebremus: eam cõtra Spiritus ille blasphemix in quotidianam, actualem, & realem eius ipsius veri corporis Iesu Christi apud Deum Patrem suum oblationem, primi cuiusque inuncti & rasi in eum finem sacrificuli ministerio peragendam conuertit: & eam quidem prima illa ab ipso Iesu Christo perfectissimo & vniçi Sacerdote sui ipsius in cruce facta oblatione efficacior: quum hæc quidem vt ipsi docent pœnam satisfactoriam non tollat, ista verò cuius ministri sunt ipsorum sacrificuli, quorum & doctrinam & mores omnibus sunt perspectissimi, satisfactionem tum pro viuorum tum pro mortuorum peccatis adimpleat. Et hoc illud est quod Missæ nomine inuncupant, vsque adeo profundè insita & impostorum & eorum qui decipiuntur animis, vt nulla vnquam post hominum memoriam, magis execranda blasphemia & sacerdotio & sacrificio Domini apertius repugnans: nulla pertinaciùs & crudeliùs propugnata extiterit.

Sequitur secundum nostræ redemptionis caput nimirum id quod Sanctificationis nomine appellatur, quoniam per eam naturali pollutione sensim euanescẽte, mundi esse incipimus & iniustitiæ studere. Eadem etiam Regeneratio appellatur, Ioan. 3. 3. quod eius beneficio

neficio noui homines quod ad qualitates
 quidē animæ attinet euadamus, mēte nostra
 ad Dei notitiam & veritatis diuinæ studium
 diuinitus illustrata Eph. 1. 18. & 4. 24. & Col.
 7. 11. Quemadmodū igitur homo nō à seipso,
 sed à sola Dei potentia & bonitate mundus
 initio creatus est, Ps. 100. 3. ita eadem illa &
 sola gratia nos renouari fatendum est, in eo
 nēpe qui nobis factus est sãctificatio. 1. Cor.
 1. 30. Huius igitur rei gratia, primūm tota illa
 naturæ humanæ deprauatio quam prior ille
 Adamus sibi & toti soboli sui attraxit, abo-
 lita est in carne huius nostri Sacerdotis &
 posterioris Adami, in vtero virginis per Spi-
 ritum sanctum concepti, vt cum eo fide con-
 iuncti, in eo reperiamur ea tota naturæ inte-
 gritate præditi, quam lex ab homine postu-
 lat. Rom. 8. 4. idq; ex gratuita illius nobis do-
 nata imputatione. Deinde idē ille Iesus Chri-
 stus nos sancto suo Spiritu ad se trahens, in-
 tra nos creat rectē volendi & rectē agendi fa-
 cultatem. Philip. 2. 13. ad bona opera renoua-
 tos, quæ præparauit, vt in iis ambulemus.
 Eph. 12. 10. Ille igitur vnus est & solas Sacer-
 dos fide apprehensus, in quo & penitus illius
 originalis vitij labes eluitur per ipsius inte-
 gritatem nobis imputatã, & hac ipsã corrup-
 tione in nobis paulatim depereunte virtus
 illa spiritualis in nobis gignitur, reliquias hu-
 ius pollutionis oppugnare nō desinēs, donec
 integrã & perfectã incorruptionem & gloriã
 toti, corpore & animo, extremo illo aduentu

Domini consequamur. Rom. 1.24. Gal. 5.17.1. Cor. 15. 28. quū sua gratia in nobis sua opera coronaturus est, & omnia in suis omnibus futurus. 1. Cor. 15.58. Phil. 3.2. Tim. 4.8. Hæc igitur est summa articuli nostrę sanctificationis, cuius arrhabonem in sancto baptisinate habemus, aqua in nobis sanguinē illū in remissionem peccatorum fuluū efficaciter repræsentat, virtute S. Spiritus, veterem illum hominem in nobis abolente & eius loco nouum illū creante, vt in dies incrementum accipiamus, Rom. 3. 4. Gal. 3.27. Col. 2.12. 1. Cor. 3.21. At contra hæc omnia nostri aduersarij primūm præparationis mērita proponunt quasi gratia præueniēte quiddā nostrę naturæ nō planē peccato mācipatæ, sed duntaxat enervatæ & debilitatæ, & aliquatenus etiā nunc liberæ: ita vt concursus quidā sit istius debilis natę naturæ cū gratia. Inde verò ingētem illam præclarorū meritorū copiam eliciunt, quibus referta habent horrea, quibuslibet præsentē pecunia, distribuēda. Peccatum autem originale realiter ipsa exterioris baptismi aqua, verborum pronuntiatorū virtute, cū suo illo carismate & reliquis ceremoniis penitus deleri affirmant, quod ipsam quoque de omnibus peccatis baptismā (in iis qui adulti baptisuntur) antecedētibz affirmant: siue qui baptizatur intelligat aut credat quid agatur & quid dicatur, dummodò nō sint in peccato mortali, quod

vocant,

vocat. En quàm egregij sint animarū medici boni illi Doctores, siue morbum ipsum, siue morbi remedium spectemus. Quantus enim & quàm lethalis sit iste noster originalis morbus satis ostendunt, quum illum tam leuibus, immo tam nullis remedijs ab ipsis in morte conceptis & natis miseris hominibus sanari posse putant, ipsi aquæ, ipsi verborum sonitui, suis denique omnibus commentis virtutem ascribentes, quæ ne ipsis quidem Angelis attribui possit, quin ista tam putida omnia in locum vnici, maximi, & æterni Sacerdotis subrogentur.

Supereſt illud de Interceſſione seu inter-
 uentione caput, qua sese Christus inter Deū
 patrem nostrum & eos à quibus in Spiritu &
 & veritate colitur interponit, quod isti boni
 doctores perinde exponunt ac si Iesus Chri-
 stus in genua se apud patrem prouolueret,
 excipiendo preces nostras ad similitudinem
 principum huius seculi, qui suis quos vocant
 referendarijs vtuntur, licet in hoc ipso à se ip-
 sis dissentientes. Etenim in suis Letanijs non
 orant Christum vt pro ipsis patrem deprece-
 tur, sicut quum reliquos sanctos interpellāt,
 dicere solent, Ora pro nobis, sed apud illum
 hac formula vtuntur, Miserere nostri. Ne-
 que id abs re: si satis nosſent quid agāt. Quum
 enim Iesus Christus dū in terris Sacerdotale
 suum munus obiret, tam ardentibus preci-
 bus nos Deo commendarit, simulque to-
 tam Ecclesiam ad consummationem vsque

*Quomodo v-
 nius Media-
 toris inter-
 ceſſio illic
 quoque ab-
 rogata sit.*

seculorum: cuius rei luculentissimum exem-
 plū imprimis apud Ioh. 17. habemus: & omni-
 no exauditus fuerit in omne tēpus præstita
 illa postea ab eo semel facta oblatione, ad
 plenam abolitionē eorum, quæ inter nos &
 Deum diuisionem interponebant: nihil opus
 est vt nouas preces nostra causa fundat: præ-
 fertim quum summam à Patre habeat po-
 testatem, vt nos régat, nobisque omnia ne-
 cessaria suppeditet. Idcirco verò pro nobis
 intercedere dicitur quia virtus oblationis il-
 lius semper coram Deo apparet: tum etiam
 quòd preces omnes Ecclesiæ in hoc inferiore
 orbe adhuc versantis, in eius nomen concipi-
 untur: in quo etiam vno reuera gratæ sunt
 & sanctificatæ per ipsius inter Patrem & nos
 interuentum. Ad hæc autem isti, repudiata sa-
 na quàm exposuimus doctrina, totius Scrip-
 turæ testimonio confirmata, & qua explosa
 dixi Christum ab iis quasi adhuc in geni-
 bus Mariæ puerulum, in relatores trans-
 formari, subitò in contrariam sententiam
 versi considerata eius maiestate & gloria, do-
 cent præsumptioni vertendum, si quis rectè
 sese ad Dominum illum Dominorum & Re-
 gem regum conferat. Itaque primum om-
 nium inquit, appellandi sunt nonnulli qui
 nobis aditum ad eum patefaciant: non secus
 ac in aulis principum, Ostiarij primum aut
 Cubicularij conueniendi sunt, vel familiares
 regis, antè quàm nobis ad eum accessus pa-
 teat.

reat. At quales isti sunt ianitores? Tum hîc quisque suum studium sequitur in peculiari sibi aliquo deligendo patrono, præter illos vniuersales in quibus summum locum attribuunt beatæ Virgini, etiam materna filio ipsius imperandi authoritate illam ornantes. Hinc proferuntur varia merita & potestas his vel illis morbis curandis ipsis attributa. At quo tandem fundamento omnes istæ intercessionum species nituntur? Nullo certe verbo diuino, nullo Prophetarum, aut Apostolorum, aut alicuius id temporis exemplo: nulla rursus ratione: si quidem id fieri non potest quin quod soli Christi diuinitati proprium est, & quo sublato ipsemet Christus frustrâ à nobis inuocaretur vt antea demonstrauimus, istis intercessoribus attribuat. Nihilominus tamen hic horrendus abusus paulatim sese in Ecclesiam insinuauit, illius Spiritus erroris efficacia, quo dementes illi quondam Ieremiam oppugnarunt, illi suæ Reginæ cœli, vt isti suæ adhærentes. Ierem. 44. 17. Ecquid verò, amabò, rantam veræ Dei inuocationis in Christianû orbem deprauationem inuexit, quàm de nostri mediatoris erga nos beneuolentia dubitatio? At verò ecquid in cœlis est, vel in terris occurret, quod tam luculenta suæ erga nos dilectionis testimonia præbuerit? Nam ne preces quidem ipsas animo rectè concipere nouimus, nisi eodem nobis per Sanctum suum Spiritum præeunte Christo

Rom. 8. 25. nedum vt paratior aliquis esse possit, & ad opitulandum nobis propensior. Nullæ verò preces ab incredulitate aut à sola nostra imaginatione profectæ, siue recens excogitatæ sint, aut praua consuetudine receptæ, Deo gratæ vnquam esse possunt, Iac. 1. 6. & Ioan. 4. 22. Itaque nobis imprimis, sancta illa confidentia opus est, quæ sola Mediatoris veritate, gratuita dilectione, & potentia nititur, Hebr. 10. 19. Ioan. 2. 1. ac proinde omnem illam turgidam nostri presumptionē exuere iubemur, Atqui, inquit, inuicem alij aliorum causa precamur, quinetiam mutuas preces flagitamus, citrà auctoritatis & dignitatis Iesu Christi solius mediatoris contumeliam & iniuriã, vel mutuis etiã precibus, vt pote iisdem circumsepti incommodis, ad quorum mutuam participationē charitate astringimur, & quæ possumus & debemus alij aliis ex verbi Dei præscripto & sanctorum Prophetarum & Apostolorum exēplis significare. Fateor. Sed quàm procul absūt ista ab eorū inuocatione, quorū anime in cælis residentes sua requie nobis incomprehensibili perfruuntur, corpora verò in puluere, nobiscum extremū illum diē expectāt? Quum igitur superstites homines mutuas preces fratrum flagitant, non idè illos intercessores constituunt, vel eos Iesu Christo veluti socios adiungunt, aut tanquam subalternos, quosdã Mediatores inter Iesum Christum & nos eos collocant; quod facere isti in
suis

suis letaniis consueuerunt : sed coniunctis quasi animis ad eundem Deum & patrem in illius solus & vnici & intercessionis & redemptionis Mediatoris nomine, preces suas dirigunt. Hæc enim duo capita indiuiduo vinculo sunt inter se deuincta, teste Ioanne, Iesum Christum æquè patronum nostrum, eo quo diximus sensu vocante, ac nostram propitiationem, cum tacita omnium aliorum patronorum & propitiatorum apud Deum exclusionem, I. Ioan. 2. 1. & 2. in quo nimirum vno & nos & omnes preces nostræ, qualiacunque denique sanctorum opera Deo grata sint & accepta. Immo (inquiunt isti) adijcere precibus nostris consueuimus, Per Christum Dominum nostrum. Fateor. Sed quando tandem? postquam suos illi subalternos socios adhibuerunt, tam in horum vel illorum meritis quàm in indulgentiis & cæteris omnibus quæ ipsis libuit, (tantundem de redemptionis Mediatoris dignitate detrahentes) immo etiam postquam non tantum materno etiam iure extorquere ab illo quiduis studuerunt, beatæ virgini imperium in Christum attribuentes de quo absit vt vnquam cogitarit. vt plenè sint isti non dissimiles iis carnificibus qui in ædibus Pilati, Iesum Christum ornantes Prophetæ & Regis titulo corlaphos & graues illi plagas impegerunt. Ioan. 19. 1.

En idolum illud, Fratres, quod falsæ illius Ecclesiæ Christi appellatione dignatur: à qua

Totius huius argumenti conclusio.

sumus per diuinam misericordiam eruti: vt verum & vnicum illum Iesum Christum agnoscamus & colamus: verum Deum & verum hominem, supra res omnes conditas, sublimes, medias, infimas, in regno illo cœlesti & æterno supereminente: à quo nobis tota patris de salute nostrâ voluntas, fidelium suorum prophetarum & Apostolorum scriptis est perfectissimè patefacta: solum & vnicum Sacerdotem æternum, illiusque sacrificij virtute, solum nostrum & vnicum inter nos & Patrem tum redemptorem tum intercessorem ad salutem æternam, in qua fide fixit Deus vt constanter viuamus & moriamur, vt aliquando vnà cum eo in cœlis beata illa immortalitate pretio sanguinis ipsius nobis acquisita perfruamur.

*Quæ mater
Regem istum
coronauerit.*

Superest vt videamus de qua hîc demum corona mentionem faciat hæc sponsa, & à qua dicatur hic rex noster coronatus. Et constat quidem per *Coronam* illam intelligi Maiestatem illam & potentiam, Regia quâuis potestate ampliorem, qua coronatus dicitur Psal. 8. 6. & exponitur Hebr. 2. 9. & Matth. 28. 18. Sed quænam tãdem ista mater est quæ hoc diadema dicitur ei imposuisse, quod ille à solo Patre petiit Iohan. 17. 5. tum quod eius diuina maiestas in forma serui quodammodo fuerit ad tempus exinanita. Philipp. 2. 8. tum quod summum in vniuersum orbem imperium illi, humanitatis suæ ratione concessum sit Psal. 2. 8. & Psal. 110. 1.

qui

qui exponuntur ab Apostolo. 1. Cor. 15. 24. Eph. 4. 11. & Philip. 2. 9. Huius igitur loci diuersæ sunt interpretationes. Ommito illos nō tam speculantes quàm apertè delirantes, qui non modò hunc locum, sed etiam quicquid ferè in hoc toto Cantico de Ecclesia dicitur, ad virginis Mariæ personam & scribendo & pingendo accommodarunt, reuera quidem beatam illam supra cūctas pias & fideles scæminas, at non in eo demum in quo isti superstitiosi homines eius beatitatem reponūt; quasi videlicet Iesus Christus sui imperij coronam matri suæ acceptā ferret, quū is ipse sit qui ex merè gratuita bonitate illam seligere dignatus sit, ex qua carnem nostram assumeret in vtero virginali ipsius cōceptus, & quatenus eā tanto gloriæ cumulo, quanto ipsimet visum est, ornauit. Alij Matris huius nomine accipiūt ipsam Iesu Christi humanitatem quæ tanquam ipse sit mater quædam quatenus per eā homo est. Verūm si hoc interpretationis genus admittatur, consequetur inaugurationem istam Regis ab humanitate profectam fuisse, quæ contrā in eo & ab eo coronata reperietur, qui personali suæ & hypostatica vnione est ipsam dignatus. Itaque mihi quidem videtur hoc in loco Ierusalem huius Matris nomine intelligendam: utpote quæ eius regni Metropolis, ac proinde veluti communis omnium in ea nascentium, immò etiam Iudæorum mater esset, habita maximè Solomonis ipsius ra-

rione, qui in ea natus est, & Rex in ea constitutus, tum etiã pacis eius respectu cuius typus & ipse fuit. Quamquam enim Christus in Ierusalem secundum carnem natus non fuit, sed in Bethlehem: in ea tamẽ regni possessionẽ inuit, Pl. 2. 6. ipsius etiã Pilari aliud agentis testimonio, Ioan. 19. 19. & 22. quemadmodum ab Esaia prædictum fuerat Es. 2. 3. & Mich. 4. 2. eum videlicet ex Ierusalem proditurum: nempe fore vt in ea nasceretur quod ad sui regni cœlestis qualitatem attinet, quæ in instauratione & suæ Ecclesiæ administratione sita est, quemadmodum expresso postea mandato contigit. Act. 14. & 12. Ceterum præterquam quod valde verisimili fundamento nititur hæc expositio, magnæ insuper est ædificationis, si diuersè, sicut factum est opus, hæc corona & coronatio consideretur: Ierusalẽ enim typus Ecclesiæ in hoc orbe terrarum versantis, modo ad solos electos refertur, modo omnes eos qui in hac societate censeri volunt complectitur: illorũ autẽ nonnulli ad tempus ignoti sunt, cuiusmodi fuit. Paulus ante conuersionem inter Phariseos velut absconditus etiã sibi ipsi: ex altero hominum genere nonnulli quoque sunt ad tempus ignotæ sordes bono tritico immixtæ, quoad Dominus eos excernat. Hęc igitur vera Sõpsa, quæ vt fert huius matrimonij spiritalis veluti natura, omnes homines, si fieri posset, sibi adiungi cupiens, vt omnes in vnũ corpus cum ea sub isto capite & Sponso coalescant,

leſcāt, quosuis Hieroſolymitanos inuitat, vt
 feriò, non autem leuiter & extrinſecus dun-
 taxat, verum iſtum pacis Regem, illa ſua Re-
 giæ Maieltatis à communi omnium parente
 Ieruſalem corona exornatum cõtempletur:
 quatenus quidem terrenus hic Solomon ty-
 pus fuit veri huius regis & Spõſi, non autem
 quaſi Maieltas illius Solomonis à ſua Sponſa
 oriatur, eſt enim à Patre ipſius æterno: ſicuti
 quadam etiam huius typi & veritatis analo-
 gia, terreni Solomonis ad regnũ euectio ab
 incolis Ieruſalẽ celebrata, ab illis tamen pro-
 ſecta nõ eſt, ſed ab inſtituto & mandato Da-
 uidis, quod illi poſtea ratum habuerunt. Sed
 fortasſe S. Sanctus per os Sponſæ loquens, tũ
 veros Hieroſolymitanos ad excipiendũ rã-
 diu expectatũ hunc Regem inuitat: tam ſpe-
 ciatim perfidos Hieroſolymitanos cõpellans,
 idẽ illis quod Petrus Act. 2. 23. & 24. & 3. 13 &
 14. & S. Stephanus Act. 7. 52. exprobrat, iuxta
 illud quod à Zacha. 12. 10. & Mat. 26. 64. præ-
 dictũ fuit, ac ſi diceret Spõſa: Hic ille eſt reue-
 ra verus Rex pacis, gratus & acceptus & om-
 ni Maieltate à ſua Ieruſalem coronatus.
 Contemplamini eum quicumque veſtri com-
 modi & ſalutis ſtudioſi eſtis. Ceteri verd con-
 temptores & in veſtram ipſorum perniciem
 coniurati intuemini eum ad veſtrũ exitium.
 Vos eum à proditore emptũ ſubornatis te-
 ſtibus dãnatiſtis. Veſtris clamoribus ſeditioſis
 adactus Pilatus eũ flagellauit, corona ſpinea
 per ludibrium præcinxit, in cruce denique ſu

stulit, Vos illum regem abiurastis: regiae dignitatis titulum ipsius capiti impositum expungere tentastis: sannis illum etiam e cruce pendentem appetistis: eius sepulchrum obliquatum obtruxistis ut eius victoriam impediretis. Et ecce illum, vobis quamlibet crepantibus, Regem, omnibus in cruce aduersariis, Satana, peccato, & morte superatis, triumphantem. En illum supra res omnes conditas ad dextram patris euectum, inde suos omnes hostes ad pœnas æternas damnaturum, & suos in perpetuum absoluturum, ibi vos illum vestro exitio conspecturi estis. Nam illæ ipsæ quas à vobis pertulit iniurias viam illi ad illam summam gloriã strauerunt, Luc. 24. 46. Hęc, inquam, spiritu prophetico impulsã Spõla Hierosolymitanis incredulis meritò potuit obiicere. Sed præter hæc omnia, ut hanc etiam Matris appellationem clariùs explanemus: quæ de Solomone per matrẽ coronato hîc dicuntur, possunt etiam ad ea quæ in eius historia narrantur cõmodè referri. Est enim eius in regnum solium prouectio quasi à matre profecta, quã à Nathani monitu peropportunè Dauidi promissionis illius memoriam refricauit, quæ se penès Solomonein, non autè penès Adoniam hoc diadema relicturum receperat. Quod si hæc figura ad verum Solomonein adapteatur, tum planè fuerit eius regia dignitas tota Deo patri ascribenda, quæ quod ad typum attinet, ad matrem quodammodo refertur.

Nec

Nec enim in similitudinibus singulas partes
vsquequaque inter se conuenire necesse est.

Superest illud etiam, de die *Sponsalium* &
de magna huius Regis *laetitia* exponendum.

*Qua sponsa-
lium eius se-
pora fuerint.*

Hac autem in re velim nos eius meminisse
quod semel atque iterum in hoc Cātico in-
culcaui: nempe in spirituali matrimonio,
de quo hic agitur, tot in eo gradus esse confi-
derandos, quot fuerūt huius Messiae, per suae
volūtatis patefactionem, ad suam Ecclesiam
accessus. Ad legem igitur vsque perlatam, fue-
runt veluti ea quae parua sponsalia, id est, ius-
torū & obligantiū stipulatiū initia dicūtur,
tempus autē legis promulgationē sequutū
quae fuit huius Sponsi veluti delineatio Spon-
sae affulgentis. Heb. 10. 1. & Col. 2. 17. solennia
sponsalia refert, praecipuē in Templi extru-
ctione, & illa tam splēdida Sacerdotij Leui-
tici dispositione: deniq; ipsius Sponsi in mun-
dum aduētū, re ipsa & verbis (vt loquuntur)
de praesenti contractum fuerit hoc matri-
monium, hoc disertē explicante Apostolo
Eph. 5. 25. & 29. noui fœderis cōtractu, sacro-
sanctae Cœnae symboli appositione obsigna-
to, vt ex eius institutionis formula, & ex eo
sine constat ad quem spectat, nempe ex cor-
poris & honorum huius Sponsi cōmunionē.
Eph. 5. 30. 1. Cor. 1. 30. & 10. 16. quamuis plenif-
sima huius matrimonij cōsummatio quae ad
vitae aeternae integram fruitionem spectat. 1.
Cor. 15. 28. & 54. ad diem gloriosae illius appa-
ritionis. 1. Thessal. 4. 16 & 17. & alibi pluribus

locis differatur. Et hic sanè finis est, & hæc expectatio huius Sponsæ, non minore auiditate posteriorem & vltimum illū aduentum, cuius nunc arrhabonem habet expectans, quàm olim sub aliis arris priorem illum expectauit. Ad quod igitur tempus potissimum hæc sponsalia & illam lætitiā referemus? Certè quum hic Salomon filius Dauidis tanquam typus æterni illius Salomonis nobis hic proponatur, & illius initium in terrena Ierusalem regnum hîc nobis representet, verum illū Salomonē possessionē cœlestis Ierusalē incuntē, dubitandū nō puto, quin vt consueuerūt de his mysteriis agētes Prophetæ, solemniū illorū Sponsaliū tēpus, quo ipso conscriptum est hoc Canticum, hîc propriè cōmemoretur: sed ita vt, cum suo typo nempe cum ipsa coniugij per Sponsi in carnē aduentum celebratione, de qua dixi coniungatur, perinde ac si vnum idēmq; foret vtrūque hoc tēpus. Ac sanè ea sēper fuit recta loquēdi ratio de figuris & vmbriis legis ceremonialis, qua videlicet populus, ad eorū substātiā & corpus quod in Domino nostro Iesu Christo cernitur reuocatum fuit, Col. 2. 17. & tota epistola ad Hebræos: ad eō vt qui neglexerunt hanc rationem & methodum, in eos inciderrint errores qui tam grauitè Psal. 50. & tam frequēter ab omnibus Prophetis arguūtur, atque ad eō in Pharisæismum tantopere à Domino nostro Iesu Christo & ab Apostolis postea damnatum. Et certè hodie idem

errorum in Sacramentis à Iesu Christo institutis tum in fictis humanis ritibus admittitur. Denique Salomon diuina ista sui in suis Sponsalibus in sua terrena Ierusalem coronati, tractatione, sic coniuncta cum veri Salomonis Sponsalibus Spiritualibus in sua cœlesti Ierusalem ex omnibus orbis terrarum populis aggreganda, ut vnum & idem videri possint typus & veritas, satis declarat sibi probè fuisse perspectum non temerè promissionem de se factam Patri suo Dauidi, sic fuisse conceptam ac si Dominus de vna eademq; persona & de vno eodemq; regno æterno ageret 2.Sam.7.14. & 1.Chron.17.13.

A Sponsa verò diem illum *latitiæ diem* *Cur dies ille,*
cordis illius Sponsi meritò appellari, constat *latitiæ dies*
 ex effectis plusquàm admirandis. Nisi enim *regis illius*
 Sponsus iste cum incredibili voluptate, ex *appellesur.*
 ipso suorū hostiū numero hanc Sponsam sibi delegisset, cur suā ipsius vitam pro illa acquirenda profudisset? Ioan. 15. 13. & Rom. 5. 8. cur horrédum patris iudicium nostra causâ subiisset? Gal. 3. 13? cur ad mortem proficiscens tanto studio pro illa precatus fuisset? Ioan. 17. 20? Cur testatus fuisset se nihil magis in votis habere, quàm hanc ipsam sui ipsius oblationē, qua nostra peccata super lignum attolleret? Luc. 12. 50. Cur summum illum suum celebrandæ vltimæ cum suis discipulis Cœnæ desiderium tam ardentè esset testatus? Luc. 22. 15. quĩnam in illo agone, & inenarrabilibus animi angoribus

longè omnes corporis cruciatus superantibus, teste illo horrifico eiulatu, quo Sol percussus lucere destitit terra cõcussa fuit, disrup-
ta fuère saxa, pro iis à quibus cruci affixus fuerat precatus fuisset? Luc. 23. 30? & eorũ po-
stea miseratus Act. 3. 17? qua quidem immensa benignitate etiamnum hodiè nos licet indi-
gnissimos prosequitur.

*Exhortatio
ad ample-
ctendum ma-
gnam illum
Regis bene-
ficiam.*

Eia igitur, Fratres, quibus rursus his-
ce temporibus Rex ille apparuit, vt nos diade-
matis sui claritate, altissimis ignorantia &
superstitionis, speciem veræ pietatis præfe-
rentibus, tenebris immerfos illustraret, toto
pectore ab eo contendamus, vt charitate illa
infinita sua impulsus supernè illius diade-
matis sui gemmas nobis ostèdat, vt eius Re-
gni potiundi desiderium in nos accendat,
quod nobis ante mundi iacta fundamenta
præparauit Matth. 25. 34: petamus, inquam,
vt hæc in animum nostrum penetrent, vt ex-
tra nos abrepti defixis mentis oculis Regem
illum nostrum ibi contemplemur, vbi se no-
bis conspicuum præbet, quem agnoscamus,
amemus, & quacunque nos via quantumuis
aspera & difficili deducere voluerit, indefe-
so cursu insequamur, donec tandem aliquã-
do ad perfectissimam sanctissimæ illius con-
iunctionis cõsummationem perueniamus, in
qua totus erit in omnibus suis. Amen.

*Finis homiliarum in tertium caput Canti-
ci Canticorum.*

INDEX EORVM QVÆ IN
CANTICVM CANTICORVM
PLVRIBVS EXPO-
nuntur.

A

- A**brahæ vocatio & aliorum patrum p.28
an Adamus habuerit ante peccatum notitiam Boni & Mali vt illud amaret istud odisset p.58
quid sit Adorare creaturas p.598
fideles à meditatione ad Actionem progredi oportet p.355
quomodo Paulus expleat reliquias Afflictionû Christi p.198
qui dicantur Amici Sponsi p.13
Amandi modus à Deo solo docetur p.60. p.64
quomodo Amandi & contra odio abendi quos Deus odit vel amat p.67
Amor proximi ab amore Dei deducitur p.64
Sponsi vexillum Amoris aut Benevolentia p.334
Amor Dei & amor rerum terrenarû stare simul non possunt p.110
Amores Sponsi erga Sponsam p.48
Amor Dei in nos Amorem eius in nobis excitat p.337
discrimen inter Sponsû in Sponsam & Sponsæ in Sponsum Amorem p.295
quomodo peccetur in rerum creaturarum Amore p.82
Amor hominum præposterus & inordinatus p.59
Amoris & odij abusus, eiusdemque rectus vsus p.53 & 54
Amicæ nomen Sponsæ à Sponso attributum p.244
Amica vocatur Spõsa p.314
Anabaptistarû error p.134
Angeli & homines soli Dei Cognitione donati p.56
Angelorum opus in nostra salutè p.348
Aquæ signum in Baptismo quid designet, item panis ac vinum in Cœna p.74 p.277. & 196. & 347
Appetitus vescendi Pomò salutifero vnde p.323
fideles Arboribus confertur p.315
Ardorem meridiei de quo fit mentio à Sponsa esse calamitates Ecclesiæ p.168
Christi corporeus Aspectus

INDEX.

- quid profuerit & proficit
p.575. & de in.
- Auarorum & aliorum reprehensio p.546 & de in.
- B**
- Babilon & Ecclesia conciliari nūquā possunt p.222
- exeundum Babylone & quomodo p. 217. eiusque rei exempla p.218. & 219
- Exire ex Babylone quomodo intelligendum p.220
- Baptism^o quomodo dicatur peccatorum ablutio p.71
- Baptismo superadditæ corruptelæ p.125
- Sponsa cur ab arbore in Basilicam deducta p.329
- Benedictionum abusus facit ut illæ sint instrumenta nostræ perditionis p.456
- Sponsa Bigis Aegyptiis comparatur p. 243. & 247. & 250
- omne Bonum à Deo manare p.9
- C**
- Cantus Sponsi iuuantis Sponsam p.397
- Cantica quibus Christianorum templa personant p.396
- solus Deus suum Carpentum construit p.533. & de in.
- cur Carpentum istud ex cedro compositum dicatur p.540
- Cymentum Carpentis
- le p.544
- Columnæ domus Domini incorruptæ. p.301
- Prophetæ & Apostoli sunt huius Carpentis Columnæ p.541
- cur non fiat rotarum huius Carpentis mentio p.557
- quibus picturis insculptum sit istud Carpentum p.559
- quo loco Carpentum istud consistat p.536. & deinceps
- Carpentis huius fundus Christus. p.543
- Carpentis istius instauratio p.564
- ut Carpentum istud semper est triumphans. p.562
- Castitatis quales patroni papistici doctores p.607
- Catharorum error p.134
- Catharorum & aliorum deliria p.214
- cur in Cant. Cant. Dei Spiritus Coniugij metaphoram sit secutus p.7. & 9
- Christus verus Deus & Homo p.10
- in Christo duo consideranda persona & officium p.171
- Christus, Homo cœlestis p.76
- Christus Deus & Homo fons est omnium bonorum p.72
- Christi fragrantia in vnumquodque Sponsæ membrum effundi oportet p.78
- quo-

I N D E X.

- quomodo fiamus Caro ex
Christi carne p.10
- Christi corpus quomodo fi-
at cibus noster p.11
- Christus fit nobis Sapientia,
Iustitia p.79
- Christus quomodo Media-
tor inter Deum & homi-
nes p.73
- Christus fuit patribus præ-
sens, etsi adhuc in carne
venturus p.442
- quibus gradibus ad perfe-
ctam cū Christo copula-
tionem perueniamus p.38
- Christi corpoream præsen-
tiam qui quærunt quan-
topere fallantur p.378
- Christus vbi quærendus &
quomodo p.422
- Conuenientia inter Chri-
stum & homines p.171
- differre inter se, Regē Chri-
stum Contemplari & eū
videre p.572
- quibus oculis Contemplan-
dus sit iste Rex p.573
- Christus vbi Contemplan-
dus p.577
- qualem Christum nos con-
templari doceant papistæ
p.578
- quæ via sit in Christianismi
dissensionibus insistenda
p.460
- Christus panaceus p.582
- Christianorum rudimentū
p.463
- Chriſmatis adoratio p.598
- & Crucis p.599
- verus Christianismus quis
sit p.163
- Christophori pictura p.306
- cur Sponsa conferatur Co-
lumnæ p.513
- Cætus à Deo sunt instituti
p.330
- quomodo vocentur Apo-
stoli Cooperarij Christi
p.193
- Cognitio Iesu Christi & ve-
ræ Ecclesiæ necessaria est
ad salutem p.566
- Conclauia Regis nostri quæ
p.105
- Confidentia fidelis animæ
p.13 & 41
- Coniugiū humanum multis
vitiis inquinatum & tamē
honoratum p.4
- Coniunctio Dei cum ho-
mine quibus modis fiat
p.10
- quis Cibus in Sponsi conui-
uio apponatur p.271
- Cibo & potu refici fideles à
Christo p.331
- tres errores admissi in vita
Contemplatiua p.357
- Cælibatus nimia commen-
datio perdidit Ecclesiam
p.85
- laborum Cleri Romani de-
scriptio à p.552. ad p.557
- Cætuū Christianorum con-
temptores p.504
- Cōiuij similitudo in sacris
quid repræsentet p.260

I N D E X.

- & quale Conuiuium p.275
 nulla res Creata est à nobis
 odio habenda p.68
 Corona Sponsi quæ p.630
 Corruptelæ in Ecclesiam in-
 troductæ p.125 & 126
 Creationis opus testimo-
 nium dilectionis Dei p.49
 Cupiditatibus nostris nos a-
 doritur Satan p.325
 Currendum est fidelibus in
 Ecclesia p.97 & quomodo
 p.100
 Crucis nomine quid signifi-
 cetur p.128
 Crux ornamentum Ecclesiæ
 p.393
 Crux est Sponsæ currus tri-
 umphalis p.248
 Crux non deformat Eccle-
 siam p.138 sed est vna ex
 eius notis p.139.p.228
 Crucifixi simulachrū quid
 prohit p.579
 Cultum Papisticum nō pos-
 se docere populū p.579
 qui sint Custodes lecti So-
 cionis p.524 & quomo-
 modo nos tutentur p.525
 distinctio papistarum inter
 Culpam & pœnam p.619
 D
 ex quo Deserto sponsa dica-
 tur egredi p.514 & dein.
 Deus prior nos in filio vo-
 cat p.28 & 29
 Deus solus amandus p.55.&
 quomodo reliqua aman-
 da p.65
 Deus non tantū Sapiens
 sed ipsa Sapientia p.75
 Diaconi papistici Doctores
 p.201
 Dei Dilectio qua nos diligit
 excitat in nobis eius a-
 morem & proximorum
 p.30
 Dilectio Dei erga Ecclesiā
 inscrutabilis p.49
 mutua Dilectio Sponsæ er-
 ga Sponsū p.53
 cur Dilectiones Domini vo-
 centur plurali numero
 p.53
 testimonia Dilectionis Chri-
 sti erga Ecclesiam p.547
 quæ Doctrina ex Cantico
 Canticorum haurienda
 p.25
 Doctrinam Apostolicam
 totam scriptis esse fideli-
 ter mandatam p.532
 Doctrina Apostolorum &
 Prophetarum est Ecclesiæ
 nota perpetua p.469
 Diei Dominici obseruatio
 p.604
 Dona Dei non sunt vnus
 generis p.260
 Donorum Dei semper pe-
 tendam aucionem p.265
 Dona Dei sæpe fieri incau-
 tis hominibus exitij in-
 strumenta p.44
 Doctrina per Apostolos tra-
 dita est viua Imago Filij
 Dei p.51
 Doctores Teologici qui a-
 pud

I N D E X.

<p>pud papistas p.202</p> <p style="text-align: center;">E</p> <p>Ecclesiæ auctoritas p.509</p> <p>Ecclesia Catholica quæ dicenda sit p.470 & dein.</p> <p>Ecclesia Dei bimembris p.156</p> <p>quænam sit vera Ecclesia p.567</p> <p>Ecclesia nunquam fuit sine exercitiis p.425</p> <p>quomodo in Ecclesia sese gerere quemque oporteat p.332</p> <p>falsò gloriatur adulterina Ecclesia quòd Sponsus sit eam allocutus p.374</p> <p>Ecclesiæ pulchritudo p.291 & vnde p.297</p> <p>Ecclesia non semper Splendorem suum externum retinet p.411</p> <p>Vera Ecclesia semper fuit prior falsa p.400</p> <p>falsæ Ecclesiæ lustra p.333</p> <p>qui sint præcipui Ecclesiæ perturbatores p.142</p> <p>Ecclesia non desinit esse Ecclesia etiam si næuis aliquibus laboret p.134</p> <p>non quosuis næuos vel in doctrina vel in moribus Ecclesiam tollere p.135 & deinceps</p> <p>an Ecclesia possit in hoc seculo carere omni ruga p.95</p> <p>Ecclesiæ visitatio non euerfio p.247</p>	<p>Spiritualis mundus id est Ecclesia suas habet temporales p.383 & deinceps.</p> <p>nihil nouandum in Ecclesiæ æconomia p.533</p> <p>Ecclesiæ hostes intestini p.352</p> <p>quid faciendum Christianis quum in Ecclesia sursum deorsum feruntur omnia p.483</p> <p>Ecclesiæ subuersionem esse à malis cultoribus p.145 & 149 & 150</p> <p>Ecclesiastico munere fungentibus non est statio metu periculorum defendenda p.219</p> <p>Ecclesiæ instaurationē quid impediatur p.239</p> <p>Vnde sumenda sit Ecclesiæ emendatio p.148 & dein.</p> <p>Egrediendum ex nobis, & Sione exeundū esse quomodo dicatur p.569 & sequentibus</p> <p>omnium Elementorum intemperies post Adami lapsum p.382</p> <p>præstantia Epuli Evangelici supra Leuiticū p.272</p> <p>quomodo Sponsus Extra domum reperiatur p.501</p> <p>Elia historia siccitatis Ibraeticæ tempore p.487</p> <p>grauis reprehensio eorum qui Ecclesiam dum emendant, sacrilegiis ditantur p.154</p> <p>Errores in Ecclesia instaur-</p>
---	--

- randa p.242
 Esse vbique Dei solius proprium p.594
 Euangelij prædicatio p.96
 Euangelij cōtemptus p.249
 Sponsam solet Sponsus Excitare sopitam p.453
 Sposus Excitat Sponsam suā solus p.360
 Exempla calamitosissimorum Ecclesiæ temporū p.387.p.413, & seque.paginis quid sit Expiatio, p.175, & quomodo pro nobis facta sit à Christo, p.175, vsque ad 178
 quomodo intelligenda Leuitico cultui addita promissa Expiationum, p.195
 Eua fructu interdicto vesci appetit p.325
- F
- quomodo Fides gignatur in nobis p.575
 vna fuit semper Fides. p.442
 Fides sola Sponsum apprehendimus p.499
 Fides implicata p.580
 qui dicantur matris Filij de quibus Sponsa quæritur. p.144
 Filiarum Sionis duo genera p.568
 cur Sponsus similitudinem à Floribus desumptā delegerit p.309
 quibus Floribus Ecclesia decoretur p.391
 Ecclesia nō solum flores sed etiam Fructus profert. p.399
 Florum odoratorum raritas in omnibus Ecclesiæ ordinibus p.394
 cur Sponsa vocetur Formosa p.376
 Functiones Ecclesiasticæ ad exemplar Romani imperij deformatæ p.126
 quanto astu Satan inuexerit in Ecclesiam nouas Functiones p.200
 Fuscus Sponsæ color quis intelligi debeat p.141
- G
- cur Genas & collum Sponsæ commendet Spōsus p.264
 Dei Gloria vltimus debet esse fidelium scopus. p.26
 cauendum vnicuique in sua vocatione ne Gratia gratiam tollat p.46
 Deus primam Gratiā & sequētia dona largitur. p.440
 Gregis nomine Ecclesiam delignari p.155
 quo sensu Sponsa Gregem Sponsi sui quærat. p.157
 falsi Gregis notæ. p.160. & 161
 Discrimen Gubernationis Regnorum terrenorum & regni Spiritualis p.586
- H
- Hierosolymitanæ virgines quæ dicantur p.352
 Homo à Deo inferioribus regendis præfectus p.50
 Homo eximia Dei creatura

- p.335
quàm sit Hominis natura de
prauata p.89
Immacēla Dei bonitas in ho-
minem indignum p.336.&
deinceps
Hominū opus in nostra sa-
lute p.346
Hominis Imbecillitas in re-
bus diuinis p.339
- I
- Idola p.374
Iesuitæ dū gratis omnia fa-
ciunt, opes maximas cor-
radunt p.605
Iesuitæ locustæ sunt recens
ex abyſſo prodeūtes p.230
Imagines & eorum cultus
prohibitus p.601
Imago Dei ad quam homo
est conditus p.56
Impatiētia Abrahami & Sarę
culpa non vacat p.44
sola Impuratione meriti Chri-
sti nos feruari p.168
Inimicitia perpetuæ exer-
cendæ cum Satana p.65
quomodo Sponsus introdu-
catur à Sponſa p.502
Interceſſio Chriſti pro no-
bis, qua in re ſita p. 178, &
deinceps, & p.198, quomo-
do violata p.205
tres modi quibus Instrumen-
tum aliquod corrūpitur.
p.504
Inuocationis Sanctorū ori-
go duplex. p.597
Interceſſionis Chriſti vſur-
- patio p.205. & 625
Iurare quid ſit & Iuramen-
tum p.503
- L
- Legis deprauatio in omni-
bus præceptis copioſè ex-
ponitur p.594. & dein.
Leges conſcientiæ ponere
cui liceat p.173. & 184
Legis ceremonialis falſatio
p.609
cur Lecticæ Solomonis fiat
mentio p.528. & 535. & 550
Leonis egregia ſententia de
corona gloriæ quam re-
cipiunt ſancti p.94
Lectus Sponſæ quis dicatur
p.299, & deinceps
quis ſit Lectus Solomonis
p.520. & quàm tutus. p.521
Legem non eſſe latam vt
per eā iuſti ſiamus. p.194.
Leges dare conſcientiis ſo-
lus Dei eſt. p.436
Sponſa cum Lilio compara-
tur. p.314
Lilij allegoria p.310
quomodo inter Lilia Spon-
ſus paſcat. p.441
Luſta Spiritus & carnis etiā
in renatis. p.63
- M
- ius Magiſtratum in regno
Spirituali p.587
Magiſtratus etiam vulpium
quæ Sponſi vineam infe-
ſtant venatores eſſe con-
uenit. p.435
Malum quid ſit p.65. & diſ-

I N D E X.

- cernendum à re mala. p. 65
- quæ sint Ecclesiæ vera Mappalia p. 226
- Mappalia Ecclesiæ non sunt vlli loco afixa. p. 231
- quo sensu Sponsa Matrem habere dicatur p. 499
- Matrimoniorum cõtrahendorum tres gradus quibus Christi ad suam Ecclesiam appultus describitur p. 13.
- Matrimonij spiritualis stipulatio, instrumentum, sigilla & consummatio p. 36
- Matrimonium, Ecclesiæ seminarium p. 8
- Dei Maledictionem pro Ecclesia Sponsus pertulit p. 369
- cur Sponsa se Manibus ambabus susteteri petit p. 351
- Mariæ Virgini illata à Papistis iniuria p. 206
- Matrimonij spiritualis gradus tres, obseruandi. p. 253
- Mater Sponsi quæ dicatur p. 630, & deinceps
- Marthæ & Maria p. 317
- Marthæ & Mariæ sororum exemplum dissimilimũ p. 45
- Christus quomodo Mediatoris officio perfunctus p. 172
- Merces nulla debetur Operibus nostris p. 286
- Merita Sanctorum, an vlla sint, & an aliquid possint p. 597
- Meritorũ persuasio p. 284. & p. 358
- comparatio veterum Monachorum cum huius seculi pseudoreligiosorum p. 516
- Monachismus falsus p. 355
- Monachismum amplecti nõ est mundũ deserere p. 221
- Monasteria quæ fuerint p. 464
- Sponsæ Monilia & torques quid sint p. 259
- quos Montes petit Sponsa vt Sponsus transiliat p. 446
- qui Mõtes inter Sponsum & Sponsam interiecti p. 364, & 367
- quo prættextu fulciatur Mortuorũ intercessiones p. 102
- Mortuorum inuocatio est idolatria p. 206
- Ecclesia non est discernenda ex multitudine p. 115. cum eius rei exemplis p. 116
- Multitudo non est Ecclesiæ nota p. 467
- Morum huius seculi grauis obiurgatio p. 43
- Muri & Cancellorum similitudo qua nobis veteris & noui fœderis discrimẽ representatur. p. 370
- cur Sponsu. cõparetur Myrrhæ massæ, aut racemo Copheri p. 288
- Sponsi Myrrhæ cõciliat bonum odorem fidelium Operibus p. 287
- alle-

I N D E X.

N

allegoriæ Nardi p,274,& odorum, p.275,285,& 278 Nigror Sponsæ duplex alter ex corruptione doctrinæ p,124,& deinceps,alter ex afflictionibus p,127 quo sensu Sponsa Nigram se esse dicat 119,& 120 quis sit Sponsæ natiuus nitor,nigrori aduentio oppositus p,141 color Niger p,119 cur Sponsa Nubi conferatur p,514 non quilibet Numerus magnus aut exiguus est Dei Ecclesia O p,117 Christi Obedientia & Sacrificium p,312,& deinceps Oculorum vis, p,293 cur Sponsæ tribuantur Oculi columbini 293 quid sit Odisse parentes & vxorē pro Christi amore p,68 quid sit Odisse patrem matrem p,109 distinctio operum in præparatoria & subsequētia Satanica est p,93 Operum merita & gratis imputata iustitia repugnātia sunt p,101 Sponsa nunquam sine Operibus p,285 Opera Sanctorum sunt Sanctitatis Christi effecta, & hoc solo grata quod Chri-	sti suffitu perfundūtur p,80 Opus ministerij quibus vobus in scriptura designetur p.433 Opinionē vulgò receptam nō esse Ecclesiæ notam p,468 Ordo In Ecclesia seruandus p,481 Ordo mutatus in gradum à pseudo successoribus Petri p,251 quid Osculandi sese mutuò vetus mos designarit. p.31 cur Osculum Sponsi expetat Sponsa p,31 cur Osculum Sponsi expetat Sponsa p, 33, & cur Oscula p,37 Christus quomodo à nobis deOsculandus p,39 Spōiſq̄ Oscula quomodo differant à Spōsi Osculis,p,39 quomodo sint excipiēda Sponsi Oscula p,40 Christus solam suam Sponsam deOsculatur p 35 Orbicularata mensa quid noret p,270 Ornamētum quodlibet non prohibitum p,255 Ornatus mulierum p,254 P Peccatorum diuisio.p. 616.& deinceps. cur Ecclesia cum Palma conferatur p.517 Christus panis vitæ p.345 Panis & vinum quomodo

I N D E X.

- dicatur corpus Christi p.72
 Panis & vinum in Cœna p. 197.& 277
 Vis Pani à Deo indita p.345
 quo iure se Papa dicat Christi Regis nostri legatum p.590
 Papam qui se Christi Vicariū vocat esse reum læsæ Maiestatis diuinæ p.593
 Peccatum quid sit p.163
 quàm bellè Petri Successorem se esse probet Papa p.581
 quānam Paradisum paruo vendant p.461
 officium Pastorum & Christianorū Magistratum, aduersus desolationis Ecclesię fautores p.241
 Potestas Pastorum & Seniorum in Ecclesia p.586
 Pastores papistici p.200
 falsorum Pastorum notæ p.160. & deinceps
 Pastoris voce Christum in facris designari p.155
 Christus solus est is quo Pascimur p.159.
 Patrum duo genera p.224
 Pax deosculanda in missis papisticis p.32
 Peccatum aliud originale p.164, aliud actuale 165.
 quomodo Peccatum originis deleant Papistæ p.624
 discrimen inter stimulum Peccati, & excitandi modum quo ponsam Sponsus excitat p.453
 remedium aduersus Peccatum Christus p.166
 Pelagianorum & Semipelagianorum error p.89.& 90
 Ecclesię persecutoribus nūquam benè celsisse p.510. & 511
 Petri grauis lapsus p.104
 Philosophi frustra in sua Philosophia quietem quærūt p.161
 Piorum officium inter impios p.318
 Pelagianorum error p.163. & 282
 Petra, seu rupes ad quam Ecclesia in aduersis cōfugit quæ sit p.418
 Pōpa Romani Episcopi 230
 Sponsus Pomo comparatur p.320
 Prophetica Christi auctoritas violata p.615
 Preces mutux fidelium habent vim intercessionis p.198
 Preces cōtra inimicos factæ Prophetis non sunt temerè imitandæ p.438
 cur Deus sæpe non exaudiat Preces p.68
 quomodo Precandū p.439. & qua fiducia p.440
 quales Prebyteri Diaconi & ceteræ functiones apud Papistas p.20
 Propheti cū Christi munus p.174. p.191. & deinceps eius-

I N D E X.

- eiusdem vsurpatio p. 204
 Dei Prouidentia in suorum
 custodia p. 351
 PseudoEcclesie fucus p. 393
 Pseudonicodemitarum re-
 prehensio p. 330
 Pseudoprophetarum duo
 genera p. 490
 quibus causis Spōsa interdū
 priuetur Pulchritudine sua
 exterior: & eius rei exem-
 pla p. 122
 tria Puellarum genera pō-
 sam comitantur p. 118
 Pulchritudo ad sui amorem
 pellicit p. 55
 Sponsa etiam in cruce Pul-
 chra est p. 128. & 130. & 139
 Pulchritudo Sponsæ duplex,
 exterior & interior p. 125
 Sponsæ pulchritudo à quo
 procedat p. 131
 Purgatorium p. 102. & 284
- Q
- cur Dominus Quæsitus non
 statim occurrat p. 466. &
 493
 quomodo Quærendum
 p. 454
 in quam multis peccetur in
 Sponso Quærendo p. 454
 maxima Sponsæ Quies cau-
 sa est desolationis eius
 p. 447
- R
- Redemptio Christi duabus
 partibus continetur p. 616
 Rebecce impatientia p. 45
 Restitudo & Dei dilectio
 sunt res inseparabiles p. 117
 Redemptio singulare testi-
 moniū dilectionis diuinæ
 p. 50
 opera Regeneratorum quæ
 sint præcipua p. 81
 Regenerationis voce cur
 vtatur Dominus p. 92
 Regis nostri suprema est po-
 testas, quam nulli rei crea-
 tæ communicat præfer-
 tim in conscientias p. 583
 quomodo violetur à Papi-
 stis. Regis nostri Iesu Chri-
 sti Regia Maiestas p. 589
 fideles quomodo dicantur
 Regale Sacerdotium p. 182
 Regia Maiestas Christi quo-
 modo imminuta p. 202
 Regiæ Maiestatis Christi im-
 minutio p. 200
 vitiosarum Religionum ge-
 neratua p. 102
 Resipiscentia opus est vt ad
 Dominū accedamus p. 40
 Res creatæ Deo seruiunt ad
 sua iudicia p. 353
 quæ Regina cæli dicta sit lu-
 dæis & quam eandem ho-
 die dicant papistæ p. 401
 quo sensu dicatur Sponsus
 ad Sponsam Reuertit p. 445
 Romanæ Ecclesie auctoritas
 vnde cœperit p. 449
 Roma dicta est Babylon à
 multis p. 215
 Romanæ meretricis tyrāni-
 ca vsurpatio p. 539
 allegoria Rosæ p. 310

INDEX.

- Regiam Christi Maiestatem
in tribus potissimum versa-
ri in quibus à Papistis viola-
ri solet p.614
- Regia Christi dignitas quo-
modo violata sit p.615
- S
- Sabbati obseruatio p.604
- Sacerdotij Christi vsurpatio
p.204
- Sacerdotium Christi in expia-
tione & intercessione posi-
tum p. 175. & p.193 vsque ad
199 eius vsurpatio p.204
- bina sunt duntaxat Sacramen-
ta p.124
- Sacramenta quibus rebus
constent p.71
- an Sancti mortui audiant aut
noscant ex reuelatione pre-
ces hominum illos inuo-
cantium p.595
- Sacramentorum vis p.347
- Satan perpetuus Christi hostis
p.66
- quomodo Pastores dicantur
se & alios Seruare p.197
- Pontificij prohibent Scriptu-
ras in vernaculam linguam
transferri p.6
- Apostoli fideliter docuerunt
& Scriptis mādant quod à
Domino iussi sunt p.588
- Sāctificatio, siue Regeneratio
p.622
- ex Scripturis de Veritate iudi-
candum p.480
- quomodo sit iudicandum de
testimoniis que ex Scriptu-
ra pro ferridicuntur p.499
- Scripturæ Sacræ nolunt oc-
cultari p.6
- Scriptura sacra loquuta est
aliquando clariùs aliquādo
obscuriùs p.6
- vnde petenda Scripturarum
interpretatio p.233
- quo sensu Christus dicatur
habere sodales p.170, & 181,
& deinceps p.199
- quis sit Ecclesiæ Sol, cuius
vel accessu reficiatur vel re-
cessu langueat p.386
- Solomonis librorū series p.16
- Solomon auctor Cantici p. 15
- Ecclesia semper est Spinis
cincta p.316
- Soporis exempla p.459
- Spiritus veritatis non est
affixus personis p.474, vsque
ad 480
- Spiritus probādi in Ecclesia à
quolibet Christiano p.482
- quid sit Sponsa in hoc Cant.
p.12
- Sponsus quis p.13
- Sponso qui fruantur p.42
- Sponsæ Somnum siue quie-
tē homines impedire non
possunt p.351
- cur Sponsus de se loquens
plurali numero vtatur p.
266
- Sponsus alloquitur Sponsam,
& non est vnquam Mutus
p.373
- Sponsaliū tempus quod fue-
rit p.635
- Spon-

INDEX.

- Sponsus prior Sponsam interius alloquitur p.27
- Sponsus nullum patitur rivalem p.376
- vnde ira fratrum in istam Sponsam p.195
- cur Sponsa prior Sponsum compellet p.27
- Sponsus est Apprehendendus p.497
- Spōi sollicitudo in excitanda Sponsa p.362
- Sponsa coram Deo semper formosa p.212
- Successio personalis non est per se nota doctrinæ p.481
- Successioni personali vel locali Ecclesiã alligare maximus error est p.234
- Successio Episcopalis Baby Ionica p.225
- Suffimentum Leviticum Sacramentale, Iesum Christũ designavit p.71
- Sacerdotium Christi redemptione & intercessione continetur p.616
- Suffimenti Sacramentalis conformatio cum Christo p.73, & dein.
- Ex lecto Surgendum ut inveniatur Sponsus, p. 463,
- Superstitione nihil arrogantius p.109
- Pseudo Synodorum larva, p. 239, & deinceps
- Sanctificatio, siue Regeneratio p.622
- ## T
- Tardare an possit dici Dominus p.369
- Templi veteris structuræ destructio allegorica, p.17
- quò spectavit Solomonicum Templi magnificentia p. 227
- quid nostro seculo Tempori servientibus respondendum sit. p.493
- quid iis faciendum qui in Tenebris versantur, ipsi illuminati, p.213
- Tætationes Satanæ & ad dextram & ad sinistram, p. 281, & deinceps,
- Terra maledicta propter hominem, p.82
- duplex Testimonium Dei de se apud homines p. 306. & 308
- quatenus liceat de seipso Testificari p.304
- quis & quãtus Ecclesiæ Thesaurus p.437
- quibus Titulis insigniantur Dei servi p.433
- Traditiones hominũ nullas agnoscit Ecclesiã. p.186
- Trahendi voce quid significetur p.88. & 93
- quibus quasi funibus Deus ad se Spōsam Trahat. p.96
- rãquillitas & rerum abundantia est rebus adversis tentatio longè. Periculosior. p.451

INDEX.

V

- in voce Veni salutis inueniendæ ratio continetur. p. 380
- quis sit Ventus ille oriente Evangelij luce exortus p. 444.
- Vetus à nouo diligenter distinguendum p. 400
- Verbi diuini prædicatione Deus se cum Ecclesia sua copulat p. 33
- Vis omnis Verbi & Sacramentorum pendet à sola Spiritus S. efficacia p. 343 & dein.
- Veræ tranquillitatis Ecclesiæ descriptio p. 390
- aliud nouã Viã aperire, aliud vetus iter sequi p. 223
- cur Vineæ similitudine notetur Ecclesia p. 143
- Vigiles non omnes boni vigiles p. 489
- Vinum aliud mixtum, aliud venenatum: aliud ex puris doliis hauitum p. 341
- quomodo cunctos fideles Virgines esse oporteat p. 84. & 85
- Virginis Mariæ inuocatio idolatrica p. 536 & 599
- discrimen inter virtutes Morales & fructus quos ferunt regenerati p. 399
- Quæstione, esse distinctas, Quibus detur Vita, & Quam ob causam detur p. 194
- Vita dei donum p. 456
- an sit aliqua repugnancia inter Dei patris & Christi Voluntatem p. 62
- Voluntatem creari & dirigi oportet p. 330 & 331
- neque mens neque Voluntas perit per lapsum hominis p. 91.
- Sub arboris Vmbra confidendum p. 326 & fructu vescendum p. 328
- Hominum inconstantia ab Vmbra recedētium p. 327
- Vmbræ veteris fœderis quatione intelligendæ p. 443
- ab Vagentis ducta similitudo quo spectet p. 70
- Spontiæ Vnguenta quam speciosa & vnde proficiuntur p. 518
- vt Vnguentum sparsum suauitate sua delinit, sic Christus suavis fragrantia victima factus est p. 77
- Voluntas in Christo duplex p. 62
- legimus Vfus rerū creatarū quis p. 109
- Vulpū vastationi obnoxia Sponti vinea p. 425 & eius rei exempla p. 426 & dein.
- Vulpū prehensio Pastoribus commissa p. 432
- Vultur Romanus columbã expulit ex planitie p. 416

Errata sic corrigito.

Pagina 1. linea 3. lege Homilia, p. 4. l. 1. l. quidem, ut nauis, l. 5, l. casti in,
 p. 5. l. 29, l. persuadentium, p. 7. lin. 11, ibidem in paragrapho l. 3, l. hanc,
 p. 9. l. 26, l. Act. 17, p. 11. l. 10, l. qua nobis, l. 24, l. Ioan. 14, p. 12. l. 4, l. con-
 feramus, p. 13. l. 2, l. psal. 45: per, p. 14. l. 13, l. desiderio, p. 17. l. 19, l. ady-
 tum, l. 28, l. veniremus, p. 28. l. 24, l. Genes. 17. v. 17. Rom. 4. 19, p. 29. l.
 30, l. suspiraret, p. 30. l. 7, l. 1. 10. 3, p. 33. l. 1, dele. sunt, p. 34. l. 25, l. Matt.
 21. 37, p. 35, l. 15, l. sit in, l. 31, dele, unicus, p. 37. l. 3, l. oportere: verum. l. 4.
 l. desiderare, lin. 18. l. instrueret, p. 39. l. 24, l. Col. 2. 13. li. 26. Rom. 4. v. 2.
 lin. 31. l. affimentur. & quod Sponso grata sunt, non, p. 40. l. 23, repone
 post 19, p. 4. l. 27. l. Gal. 6. l. 28, l. psal. 16. 5, p. 42. l. 10, l. scyphos, lin. 17, l.
 unica, l. 20, l. 1. Cor. 12. 12, p. 46. l. 28. l. 1. Tim. 4. 13. p. 54. l. 23, l. thesaurus
 tuus, p. 55. l. 2. l. æquum, p. 63. l. 10, l. nulla, p. 64. l. 12, l. 2. Petr. p. 67.
 l. 22. l. Luc. 14. 21. li. 31, l. Act. 7, p. 68. l. 7, l. Luc. 9. 55, lin. 18, l. tum, lin. 21, l.
 nonnulli, p. 7. l. 8, l. Psal. 45. p. 76. l. 24, dele, ut, l. 25, l. recreat, & l. 26, l.
 prodeunt. sic, p. 81. l. 26, l. quibus comotus Deus, p. 83. l. 7, l. pudeat. p. 84.
 l. 14, l. cuiquam, p. 86. l. 4. l. mortificando, lin. 29, l. ex qua, p. 88. l. 21, l.
 adderes? p. 92. l. 3, l. sed per malitiam, p. 93. l. 32, l. minimè tamen se, p.
 94. l. 1, l. ornatum, p. 101. l. 17. dele. sese, lin. 29, l. congruere, l. 32, l. Christi
 corporis, p. 105. l. 10, l. iam tunc. l. 12. l. Corinth. 13. 12. expectabat, lin. 14.
 l. 2. Cor. 5. 5, p. 106. l. 22. l. Rom. 1, p. 109. l. 16, dele, te ipsum. l. 17. l. religiosi,
 l. 18, l. tui ipsius, l. 28, l. rebus, p. 113. l. 10. l. Spōsa, l. 21, l. Mat. 13. 17, p. 116. l.
 16. l. Act. 1. 15, p. 120. l. 4, l. quasi in, p. 121. l. 31. l. Reliquus, p. 122. l. 2, l. quod
 mundus, lin. 10. l. confirmentur, lin. 2. l. extremum usque p. 123. l. 12, l. ad-
 ueniret. p. 126. l. 17, l. imagine. l. 13. Mahumetes, pag. 128. l. 12. l. ille ab
 p. 129. l. 23 dele, & lin. 29. repone, 19. 10, p. 131. l. 9, l. 2. Cor. 11. l. 2. 13. Ara-
 bum, p. 133. l. 22. pro Mar. 6. l. Ioh. 6. v. 66. p. 144. l. 8 dele, reuicere. l. ult. in
 parag. l. spuriorum, p. 161. l. 9. l. delitescens, p. 171. l. 6. Unquam gloriam
 suam, l. 8. cessuram lin. 25. l. quod isti eundem, pag. 188. l. 8, l. quas intro.
 p. 208. l. 29. dele, illam, p. 209. l. 15, l. videatur, p. 219. l. 9. l. loco cedunt,
 p. 224. lin. 1, l. à redeuntibus, lin. 6, l. ad cærum, l. 26, l. ad dextram, p. 228.
 l. 23. l. emaciantes, p. 229. l. 5, l. erant Pastores, p. 232. l. 17, l. 1. Corin. p.
 236. l. 2, l. de hac, lin. 8, l. disceptationis, p. 240. lin. 8, l. presenti, p. 242.
 reponesic ad marginem. Magni nonnullorum in Ecclesia instauranda
 errores, & l. 9. l. insimulamur, p. 243. l. 17, l. consequentur, p. 244. l. 7. l.
 & rectis, p. 251. in parag. Falsarum bigarum. p. 255. l. 11, l. murus, p. 257.
 l. 19, l. sed id pro, p. 260. l. 20, l. omnium, p. 261. l. 29, l. lapillis ex. p. 263.
 l. ult. l. Misereatur, p. 272. l. 13, l. propositus, p. 274. l. 3, l. sumamus, pag.
 287. l. 18. l. duobus, p. 291. l. 13, l. sed etiam, p. 293. l. 8, l. nosmetipsos, pag.
 301. l. 26, l. euertendis, p. 307. l. 3. l. & hinc euenit. l. 4. ut vlla. p. 308. l.
 4. l. quas, p. 311. l. 3. l. refert, p. 314. l. 19. l. Amica p. 315. l. 10, l. duas, l. 19.
 l. fctolo. p. 326. l. 14, circumferimus, p. 327. l. 3. volatiles, p. 332. l. 29, l. a-
 uidos. p. 339. l. 10, l. Ierusalem. p. 345. l. 12. l. ex quibus, l. 13, l. à Deo indi-

zam, p.365.l.17, l.pacis securi.l.24, l.cum vlla. p.367.l.7, l.impedi-
mentis. p.368.l.12.dele, Nunc.l.13, l.quadringenti. p.370. in parag l.5,
l.muri.l.18, l.mensura, lin.20, l.eofine lin.24, l.impletur p.377.l.ii,
l.in hac, p.378.l.15.dele, secretum, p.379.l.24, l.illa sua vbi & p.380.l.
15.l.inuenienda, l.22, l.vt eo non, p.383.l.1.lille, p.384.l.10, l.ex pecu-
liari, p.388.l.5.l.Dauid, p.396.l.1, l.Fœnus cum p.397.l.1, l.prosas
surdis, p.402.l.penult.dele, i, p.403.l.9.l.perfidorum, l.ii l.per ipsum
p.406.l.15.l.num bouie. p.414.l.5, l.Hierosolymam. p.425.l.ii.l.aspiret
p.426.l.26, l.inquam, illorum, p.428.l.16.l.copia, p.401.2, l.hodie
non, p.431.l.5, l.euadere, p.437.l.31, l.quidem ea qua, p.439.l.24, sed
eum, p.442.l.1.l.tunc venisse. p.445.l.23, l.genuinam, p.446.l.4, l.
explorare, l.7.pro fuco, l.sua, p.447.l.16.l.pro decem. demum, p.448.
l.6 pro, Ab, l. At, p.453.l.22, l.illo pungente peccati. p.454.l.30. l.occlu-
dantur, p.455.l.5, dele, non. p.456.l.18.dele, illis, p.457.l.30, l.En igitur
quàm desiderabilem. & l.31.dele desiderabilem. p.458.l.6.l.concio-
natorum, p.461.l.28 lvg Esa.5.l.31, l. nos posse, p.462.l.vlt.terra te-
stantur, p.463.l.28, l.iam multos. p.465.l.6, l.nouare, li.18 l.mearum, li.
23. præripiatur, p.471.l.2, l. quæstiones, p.472.l.9, l.sui, p.473.l.30, l.
possent ubi, p.474.l.2. aut ab illis, l.6. dicuntur, li.10. incidat. li.21, l.
non est, p.475, l.5. vindemiant, li.31. vide illi, p.476.l.4, l. quàm quàm
p.479.l.17. l. sequitur, & dele, hic videmus. l.19, reliquos, p.480.l.10,
l. huic tamen ex a. l.20. dele, sint, p.481.l.9. additum aut, p.483.l.17, l.
sursum deorsum euerfa, lin.19, dele, sibi. p.484.l.19. nundinatione, pag.
486. l.4, l. arguite. l.21. luso iacent, p.487.l.2. l. sequuntur? li.8. bona fi-
de per se. p.489. lin.14. l. deperditum, p.494.l.3. l. cæcis eos, p.502.l.5,
monasteriorum, p.505.l.12. l. isti. l.14. Domini, p.512.l.6, l. prosperi. l.8,
l. fauerunt, p.513. in parag l.2. dele, isti li.16. enim quidam filius l.27 si-
bi incomperta, p.515.l.3. verbis, p.520.l.1, l. exornabatur, p.521.l.26, l.
terrorum. l.30. pro, eos, l. & sint, p.525.l.10, l. insignia & monumenta,
p.529.l.3. adiungitur, p.533.l.16, l. functionum, p.535.l.26, dele, etiam,
p.542.l.16. l. fidei. l.25. reditum ex Chal. p.543.l.26, l. camera, l.30, sub-
ciunt, l.32. imposta, p.546.l.5, l. Carpetum, proprium fundum, l.7, com-
miniscuntur, p.547.l.26. dele iam, & pro, ut, l. ubi, l.27 peregrinantur,
p.552. in parag l.2. l. iustitiae. l.26, quæ vobiscum. p.554.l.11, l. a caudato-
ribus, l.12. subleuata, p.557.l.15. l. volentis, l. vlt. l. Pharaonis bigis, pag.
560, l.28, siuerit. l.31. dele, conuictio. l.32. & suos, p.561, l.27, causam typus,
p.564, l.23, alis inuectæ, p.565, l.5, l. excusi, p.567. in parag. l. vera, pag.
371, l.25, l. pereant, p.574. l.20. l. antegressi sunt? p.577, l.6, l. absentiam,
p.580, l.2, l. verò hoc, p.581, l.7, l. e. iungimus, p.583, l.24, l. nimirum,
p.593, l.2, l. pro apparuit, praeparauit, p.606. l.30, l. matricidium, l.32,
l. non pudet, p.613, l.16, agamus, p.615, l.7, minimè, p.624. l.7, in quo
aqua nobis l.25, l. Chrismate, p.628, l.17, precibus nos iauamus, p.635,
13. l. iustarum, ibi. l. stipulationum, l.21, sui, p.637, l.3, parag, l. cordis illius.

42 p.

4

Bar 110
11.9.00.18.6.02

r/n

M
A H

